

SE ŠTÍTEM PRAVDY

(Apologetická abeceda)

Sestavil P. Konrád M. Kubeš T. J.

»Vyzbrojte se štítem víry
(pravdy!) proti ohnivým střelám
pekelného nešlechtníka.« (Ef 6, 16)

Nákladem Svazu katol. žen a dívek Čsl. republiky v Brně.
Vytiskla knihtiskárna Ant. Okáč, Brno-Královo Pole.

Královně Růžencové,

kterou věřící lid nazývá Věží Davidovou
a vzývá co ochránkyni víry Kristovy,
která podle slov církve zmařila všechny bludy
po veškeré zemi,

z lásky a vděčnosti věnováno.

Maria, Snoubenko Ducha svatého, Ducha pravdy,
moudrosti, rozumu, rady a vědění, vypros osvětlení
všem, kteří v této příručce budou hledat radu a po-
učení, by jim byla vpravdě štítem proti záludným
střeňám satana a veškerých pekelných mocností!

Maria, stánku a dílo Ducha svatého, Ducha bázně
Boží, nábožnosti a síly, vypros od něho mužnosti
rytířům Kristovým, kteří s touto knížkou v ruce se
postaví na obranu pravdy proti nepřítelům kříže!

Svatý Michaeli, vítězný vůdce nebeských legií,
ochránce církve, ochraňuj nás a oroduj za nás!

VE JMÉNU PÁNĚ!

ADAM. Začneme od Adama - -

A) Že by **všecko lidstvo** pocházelo **od jednoho páru**? Běloši, černoši, rudoši? Nemožno! Tak velké rozdíly mezi rasami!« Ale že člověk pochází z opi-ce n. jejího strýčka, je vám samozřejmé! [Darv.]

a) Že lidstvo je z jediného páru, zastávají věřící prot. Linné a Cuvier, lhotejní n. nevěřící Humboldt, Prichard, Buffon, Baer, Meyer, Quatrefages, Darwin, Ranke, připouští bezvěrec Virchow. Člověk tvoří jediný »živočišný druh« (species Homo sapiens). Jediné kritérium, jež rozhoduje o přísluš-nosti k témuž druhu, je **plození**. Japonský trpasličí psík se liší podobou od bernardina víc než doga od vlka, a přec on, doga i bernardin jsou psi, poněvadž jsou vzájemně schopní plození, ne však doga s vlkem. Podaří-li se vypěstovat míšence (osla s koněm), je neplodný; míšenci lidských ple-men, na př. mulati (běloch s černoškou), jsou plodní. Cuvier dělí lidstvo ve tři rasy, Linné ve čtyři. (Pes, lev, kůň jsou různé druhy; doga, chrt jsou různé rasy či plemena téhož druhu.)

b) **Jazykozpyt** se nestaví proti původu lidstva z jednoho páru. (Pott.)

1. **Rozdíl** řečí se nekryje s rozdílem plemen. Bílá rasa mluvila a mluví nejrozmanitějšími jazyky, od švédštiny, latiny a řečtiny k arabštině, baby-lonštině, egyptštině. Naopak, jediný turanský (ural-skoaltajský) »jazyk« obepíná Maďary, Turky, Finy, všecky Mongoly krom Japonců a Číňanů, Samojedy, Tunguzy. Řeči Indiánů, Eskymáků a španělských Basků jsou si podobny! Naopak, na Borneu je ně-kolik set řečí (nářečí), na Timoru 40, Huroni mluví v každé vsi jinak.

2. Kdyby se řeč vyvinula ze **zvířecích skřeků**, musil by být patrný neustálý **pokrok**. Pojmů a tudíž i slov ovšem přibývá, ale bohatosti forem ubývá!

Otírají sel Kde je staročeský duál, aorist, supinum? Šestý pád pomalu mizí, přechodník z obcovací řeči vymizel nadobro. Podobně v jiných jazycích. Quatrefages pokládá za kolébkou lidstva střední Asii, jiní Indii, poněvadž tam jsou zastoupeny všechny tři rasy a sanskrit je otcem všech indoevropských jazyků.

3. Humboldt dokazuje **příbuzenství** Indiánů s Mongoly a Malajci. Chrámové zříceniny v Mexiku se podobají nápadně pagodám tibetským, zříceniny v Yucataně indickým. Pověsti mexických Aztéků jsou podobny indickým a tibetským. Aztekové a peruánští Inkové přišli dle svých pověstí z Asie («přes moře»), taktéž Australané. Číňané: «Naši otcové přišli od západu.»

c) **»Rasy jsou tak rozdílné...«** K rozlišení dochází brzo! Židé usazení v africkém Laongu od r. 1500 a na malabarském pobřeží (po r. 1500) jsou dnes černí j. domorodci, též Portugalci v západní Africe; potomci nemíšených portugalských přistěhovalců na Ceyloně tmavší než sami domorodci! V Egyptě dostává Evropan brzo temnější pleť a kučeravé vlasy, v Habeši v jediné generaci přechází do černa, na Nové Guinei do hněda.

B) Teorie **autochthonů**: »Na různých územích se vyvinul člověk samostatně z nižších živočišných tvarů.« Tedy několik plemen, jedno na druhém nezávislé! Jak potom vysvětlíte

a) **příbuznost řečí?**

b) To, že některé **pověsti** jsou rozšířeny po celé zemi? Pád prvního člověka, vina ženy při tom, zmatení jazyků (Babyloňané, Indové, Indiáni, Negrové... stavba věže n. žebříku, po kterém chtěli do nebe!) [Potopa.] Jak vysvětlíte **jednotný ráz praprakultury a prvotního náboženství?** Fridr Gräbner a P. Vil. Schmidt dokázali z faktů:

1. **Nikdy nebyl člověk bez kultury**; dvě věci u něho vždy a všude shledáme, nástroje a oheň. Vývojovci (evolucionisté) tvrdí bez důkazu, že zprvu žil j. zvíře.

2. **Náboženství:** zprvu byla víra v jediného Boha rajscky čistá, byť dětsky naivní; ta se pak zvrhla; evolucionisté vysoukali ze sebe teorii, že napřed byl člověk bez náboženství, pak přes víru v demony, totemismus, animismus a fetišismus dospěl k uctívání předků n. slunce a ohně, k mnohobožství, dvojbožství, jednobožství, odkudž pokrokem se vrací zpět k původnímu stavu bez vyznání.

3. **Manželství:** zprvu jednoženství, nerozlučitelnost, pak pokles; u žádného národa nepozorovat vzestup; vždy sestup k rozlukám, volné lásce atd. Evolucionisté proti vši skutečnosti: »Napřed volné spojení j. u zvířat, pak manželství.«

4. **Právní řád:** každý kmen měl své honicí a sběrné území (stromy, plody), jednotlivec měl, co získal prací: šat, kořist, nástroje, zbraně. Evolucionisté: »Napřed komunismus j. u zvířat, pak soukromý majetek.« Důkaz?

5. **Stát:** nikdy nežil člověk izolovaně, vždy ve společnosti, zprvu patriarchálně, jak dokazuje i jazykopyt.

C) **Hřích Adamův.**

a) »Vypravování bible je **alegorie**; hřešil smilstvem.« Nečistotě oddaní si nedovedou představit, že by kdo mohl hřešit jinak, pýchou, závistí, nezřízenou touhou po slávě n. vědění. **A.** a Eva byli již manželé a slyšeli: »Množte se a naplňte zemi!«

b) »Vypravování bible je **báje**, mythus.« Delitsch, Harnack, racionalisté. Důkaz? Někteří žádný, někteří: »Zázraky jsou nemožné« (dokažl), někteří: »I jiné národy mají podobnou báji.« Podobnou **zprávu!** Nedokázals, že to je báje! Zprávu, vzpomínku více nebo méně jasnou na to, co prarodiče provedli. Vypravování bible je prostě a důstojně, v bájích pokaženo nedůstojnými příměsky. - Je-li hřích **A.** báje, nezbyvá, leč celou bibli prohlásit za mythus (což oni s radostí činí), protože tato událost v ráji je **základ a východiště** všeho, o čem Písmo sv. mluví: bída lidstva z ráje vyhnaného,

nutnosti vykoupení, zaslubu Vykupitele, přípravy na něho (celý St. Zákon!), jeho příchodu, působení a smrti (Nový Zákon!), ospravedlnění člověka, askeze, t. j. snahy, aby podporován milostí Boží hojil v sobě rány, zasazené hříchem **A.**, především nezřízených vášní, a tak dosáhl Boha, pro něhož je stvořen. [Ráj.]

c) »**Mluvíci had** je báchorka!« Byl přec nástrojem satanovým, podobně j. posedlil Moc padlého anděla převyšuje daleko moc lidskou, dokáže věci člověku nemožné.

d) »**Pro jedno jablíčko** být vyhnán z ráje a odsouzen k tak těžkému trestu! Pro takovou maličkost! To nevěřím!« Jablíčko je maličkost, ale neposlušnost není maličkost! Když Bůh zakazuje, nesmím, byl šlo o jediné stébko trávy, o zrnko maku.

e) **Hřích dědičný.** »Jak k tomu přijdeme, bychom pykali za cizí vinu?« Poněvadž člověk je tvor společenský (animal sociale)! Jako je jednotlivci n. celé společnosti na prospěch dobro, kt. vykoná jiný (vynálezy: abeceda, hodinky, elektrické světlo... vítězství nad nepřitelem, moudrá vláda... charita Jana Boska, vykoupení skrze Krista...), tak mu je na škodu i zlo, zaviněné jiným: děti pykají chudobou n. dědičným zatížením za neřestný život otcův, národ za viny svých vůdců.

f) »Lidská přirozenost jest **od narození dobrá**; netřeba, leč jen pěstovat vlohy a sklony, vložené do duše dítěte a dopomoci jim k plnému rozvíť.« Na to ať odpoví, kdo měl kdy na starosti výchovu dítěte! Co nezřízeností se v něm jeví dřív, než dovede promluvit! Hněv, závist, svéhlavost... Ať odpoví, kdo vážně pracoval o dosažení dokonalosti; jak urputný boj s vášněmi! Máte-li pravdu, odkud tolik neřestí v lidstvu? Proč shnily národy, které se vaším receptem o rozvíjení sklonoů a hojení jim řídily? Což přísloví: »Žádný člověk bez chyby«? Chcete je popřít?

AKOMODAČNÍ SPOR. A) Úvod. Za starověku se církev přimkla zvyklostem národů, kterým zvěsto-

vala evangelium, pokud nebyly na závalu čistotě víry n. mravů. Pohanské svátky, svatyně, průvody i jiné náboženské slavnosti proměnila v křesťanské, Slovanům povolila mateřskou řeč v liturgii atd. Tyto pokyny dal i Řehoř Vel. misionářům, jež poslal do Anglie. Snaha o takové »přizpůsobení« (akomodaci) poněkud mizela, když ve stol. 14. a 15. nebylo již v Evropě národů, kt. by bylo třeba přivést do církve. Začátkem novověku, objevením zámořských cest a neznámých zemí, vzplanulo misijní hnutí nanovo. Jesuité se po příkladě misionářů starověkých snažili evangelium přizpůsobit co nejvíce svérázu domorodců. »Ponechat jim, co není proti víře a mravnosti! Sami to přijmout, žijeme-li mezi nimi! Šat, národní slavnosti i zvyky, které jim přešly v krev, na nichž lpěl Kdysi splynulo evangelium s řeckokatolickou kulturou, proč by ne s kulturou indickou, japonskou, čínskou?« P. Nobili T. J. dle těchto zásad jednal: odíval se a žil navlas j. indičí bramáni.

B) Kdysi - protijesuitsky. Do Číny přišli jesuité 1582, P. Ricci se dostal 1600 na císařský dvůr v Pekingu, brzo po něm i P. Schall. (Je báhorka, že se »stal Číňanem a vzal si Číňanku«.) Misionáři rozvíjeli blahodárnou činnost; řídíce se zásadami právě vytčenými, ponechali obráceným uctívání předků, prohlašující je za úkon občanský, nikoli bohoslužebný (»modloslužebný«). Japonská vláda při jednání o konkordát s Piem XI. prohlásila totéž! Již r. 1701 a pak 1914 prohlásil čínský císař kult Konfutsiův za občanský, nikoli náboženský! Za jesuity přišli jiní misionáři a prohlašovali jisté zvyky za modloslužbu. S jesuity začali divý a nechtutný spor, čímž zprotivili »nové« náboženství jak lidu, kt. na svých zvycích lpěl, tak císařům, že nakonec vyhnali misionáře všechny.

Spor se táhl od 1630 - 1742. V Evropě jej podněcovali jansenisté, bludaři, kteří znali Čínu jen z mapy. Arnauld si počínal jako nepřítel. [Jansen.] Divno, že právě bludaři, kt. neposlali za moře mi-

sionáře ani jednoho, jevíl doma v tisku největší zájem, by se Číňanům hlásalo »ryzí, neporušené« křesťanství. Pouze prot. Leibnitz stál na straně T. J. R. 1704 poslalo 68 křesť. mandarinů do Říma osvědčení, že kult Konfutsiův není náboženský; to osvědčovali i pohanští mandariní. Hlavní žalobce jesuitů světský kněz Charmont, poměrů v Číně neznalý. Do Číny vyslán mladý, nezkušený legát Tournon. Cestou se zastavil v Indii, kde vznikl podobný spor (»malabarské obřady«) a zakázal odchylky při křtu sv., zvyky při svatbě a pod.; jako kdyby někdo prohlašoval za hřích proti víře naše prostonárodní zvyky vánoční n. velikonoční! Tím obrácení Indů značně ztíženo. V Číně se neradil se zkušenými misionáři, netaktností popudil proti sobě císaře, zakázal 1707 uctívání předků i Konfutsia, vyhnán, zemřel 1710, a hned se vykládalo, že ho prý jesuité otrávil. Císař, pohan, správně předvídal: »Bude-li legátův zákaz potvrzen, odpadnou všichni křesťané.« V Evropě tvrdili lidé, situace naprosto neznalí: »Tyto obavy jsou liché.« Šířily se nejnesmyslnější pověsti: jesuité prý hlásají evangelium Konfutsiovo atd. Spor byl rozhodnut Benediktem XIV. 1742 pro Čínu, 1744 pro Indii, a to v neprospěch jesuitů. Předpověď císařova se splnila. Věc tím truchlivější, že 2.000 prvních obrácených byli skoro sami učenci a mandariní, ne prostý lid. Jesuité se podrobili, ale misie v Číně zničena:

- a) od katolíků, kt. se dali poštvat od jansenistů;
- b) žárlivostí misionářů, závidících jesuitům úspěchy. K největším odpůrcům T. J. patřil kapucín Parisot. Dbalý čistoty mravní u jiných, méně dbalý u sebe, pro pohoršlivý život z Indie vyhnán, šel do Ameriky, i tam vyhnán, pletkami dosáhl, že jmenován misijním prokurátorem, pak utekl z úřadu i z církve, přidal se k nevěreckých encyklopedistům, dal se do služeb Pombala, za peníze mu psal proti papeži i T. J. lži. Jesuité byli tehdy osamoceni; proti nim dominikáni, světští kněží sv. Sulpice, částečně lazaristé, františkáni, augustiniáni.

C) **Nyní - Jesuitsky.** Pius XI. rozhodl 1936 pro Japonsko, Pius XII. 1939 pro Čínu, že uctívání předků je úkon **občanský**. Podobně úkony, kt. podle »starodávného obyčeje vlasti« se konají při svatbě n. pohřbu. To vše jsou »úkony, kt. nejsou samy v sobě zlé; ač vznikly z pohanského náboženství, přikazují se j. projev lásky k vlasti, ne j. projevy náboženské, jimiž by se katolíci hlásili k pohanskému náboženství.« Tím zrušeno rozhodnutí Benedikta XIV., ale nenapravena zkáza, způsobená žárlivými, úzkoprsými protivníky jezuitů. Jesuitské misie v Japonsku pomáhali ničit kalvínské Holanďané, v Paraguay je zničil osvícenec Pombal.

Dnes je misionářům zřejmo: chtějí-li k víře obrátit celé národy, musí nezbytně jejich národní svéráz šetřit. Přejde-li k nim řeholní sestra v evropském řeholním hábitě, pozná každý na první pohled: »Cizinka.« Má-li národ (Indie, Japonsko...) svůj stavební sloh a postaví-li věrozvěsti chrám ve stylu evropském (barokním a pod.), volá budova: »Pocházím z ciziny.« Pak i náboženství Kristovo pokládá domácí lid za »cizí«.

D) **Závěr.** Sv. Beda († 735) píše o přijetí pohan- ských zvyků, křesťanstvím posvěcených: »Změnou (přizpůsobením!) přišlo křesťanství pohanské tvrdostí na pomoc, zatím co úplným odstraněním by je bylo jen více dráždilo.« Řím dal misionářům pokyn 1659: »Nižádným způsobem neradte oněm (obráceným) národům, aby své obřady, zvyky a mravy měnily, jen když nejsou zcela zřejmě na odpor náboženství a dobrým mravům. Víra nezamítá obřady a zvyky žádného národa, jen když nejsou zvrácené; naopak, přeje si, by jim byly plně uchovány.« Jesuité se dle toho řídili - Bůh dal Abrahamovi obřízku; u pohanských sousedů byla už dávno předtím! Sám Bůh se tedy přizpůsobil běžným zvykům! Totéž vidíme v mnoha zřízeních S. Z.!

ALBIGENŠTÍ. A) »**Albigenské války** - doklad, že církev se neostýchá celé kraje zaplavit krví, jen

když uhájí nadvládu nad duchovním (a možno-li, i nad občanským) životem svobodných národů.« Když se církev nechce dát zardousit, když pak v zápase, jež sami vyprovokovali, podlehnou její protivníci, je tím vinna ona.

A., jméno společné valdenským a katarům. Katarové (»čisti«), přívrženci Novatianovi ve 3. stol., objevili se j. znovuzrozená starověká pohanská sekta v 12. a 13. st. (Dualismus, dobrý a zlý bůh; hmota je zlá, atd.) Valdští, původně společnost laických kazatelů, mužů i žen, založená 1176 od lyonského kupce (Petr Valdus... de Vaux), by zachovávalíce apoštolskou chudobu hlásali pokání - podobně později světec z Assisi! Zesvětačelost francouzského kleru byla příčinou, že tlito »lyonští chudí« dosáhli u lidu značné vážnosti. První laické hnutí v církvi! Papež jim zapověděl kázat, neposlechli, a za neposlušnosti přišly v patách bludy. Prohlašovali bibli za jediný pramen víry, zavrhovali očištec, úctu svatých, odpustky, svátky, pouti, přísahu, vojenskou službu; osobovali si právo sloužit mši sv., udělovat rozhřešení; špatný kněz prý neplatně uděluje svátosti; odpírali papeži poslušnost. Kdo by nepoznal ideje, které od nich do jisté míry přešel Hus a Čeští bratři! Sekta Valdova, zavlečená i k nám, splynula později s husity a Bratřimi, ve Francii s kalvínci, v Německu s luterány, v Itálii utvořili samostatnou »autokefální« společnost, církvi ještě nepřátelštější; udržela se dodnes. Valdes je sympatičtější než Hus: chudobu, kt. jím kázal, sám zachovával; Hus nikoli!

B) Je-li řeč o křížáckých válkách proti **A.**, jde pouze o **katary**. Tím jménem se označuje řada sekt, kterou držela pohromadě jen nenávisť ke katol. církvi. Byli dědici východních sekt, jichž bludy byly obchodníky přeneseny na evropský západ. Manichejští, Pauliciáni (zakazovali manželství, při schůzkách tropili pusté orgie; jejich hlavou byl Baanes zvaný Nestoudný, †801), Bogomilové. Proč církev proti **A.** tak příkře vystupovala? Podkopávali spo-

lečenský řád! Manželství pojímali j. Pauliciáni, svátosti zavrhovali; t. zv. duchovní křest (consolamentum) udělovali na smrtelném loži; aby se »pokřtěný« neuzdravil a neklesl zas do hřichu, sprovodili ho ze světa, neučinil-li to sám. Jejich nauka o zlém bohu vzkřísila pohanskou pověru. [Čarodějnice.] Kristus byl prý andělem se zdánlivým tělem. Tito »asketové přísných mravů«, ve skutečnosti fanatikové, šlapali po nejsv. Svátosti, pálili i božili katol. chrámy, drancovali kláštery, týrali kněze i řeholní sestry. V Toulousu, jejich baště, se nesměl kněz ani ukázat, biskup mohl vyjít jen se silnou stráží. V Bésiersu, druhé baště, hověli »čistí« (kataři) bezuzdným neřestem, dopouštěli se násilností, páchali zločiny, vraždili katolíky v kostelích. V Montpellier, jejich centru, nebylo lépe. Navazovali přátelské styky s židy i se saracenskými Maury v sousedním Španělsku; jejich cíl: zničit církev.

C) Církev se napřed **pokoušela je obrátit**. Bernard (†1153), Raoul z Beaulieu (Radulphus Ardens - »Rudolf Plamenný« 12. st.), Dominik (†1221). Raymund V., hrabě toulouský, píše 1177 papeži: »Duchovní meč slova Božího je nedostatečný; nutno sáhnout k meči železnému.« Papežové váhali přes 100 let. Po Raymundu V. přišel Raymund VI., sám bludem nakažený; když Inocenc III. poslal do Provence legáta Petra de Castelnau, dal ho na zpáteční cestě úkladně zavraždit 1208. Teď Apošt. stolice mlčet nemohla; papež vyhlásil **křížovou výpravu**, francouzský král jí postavil v čelo Šimona z Monfortu. Tamější romanopisci i historikové à la Jirásek vzdychají: Byl to »vyhlazovací boj barbarského severu proti vzdělanému jihu.« Po urputném zápolení bylo Bésiersu dobyto 1209, v městě nastala strašná řež. Po 200 letech se objevují první lži: Cisterciácký opat Arnold, šlechetný a milosrdný muž, prý vojáky podněcoval k vraždění! - Petr, král aragonský, oddaný pití a Venuši, se z politiky spojil s A., poražen u Murteau 1213. Tím mohla být výprava skončena. Ale Raymund nemyslíl smír

s církví upřímně, a Šimon obmýšlel rozšíření své moci. Tím se křížová výprava zvrhla ve válku politickou, trvající až do 1229, kdy Raymund VI. po marném odporu se s církví smířil. Jižní Francie po těchto bojích vypadala j. naše vlast po válkách husitských n. 30 leté. V katol. Provinci bývalo všude veselo, trubaduři (romantičtí pěvci) putovali od hradu k hradu, v míru bylo všeho dost; teď hrady pusté, krajiny vydrancované, smutno všude, umklí zpěv. Požehnání bludů!

D) Starokatolík Fridolín Hoffman vypravuje, že r. 1655 byli valdští usazení v Piemontě (sev. Itálii) od katol. **nevinně porubáni**, prý na 4.000. Ve skutečnosti vyprovokovali řež sami; vzbouřili se, začali pobíjet katolíky, ti sáhli k zbrani; pobito bludařů jen několik set.

ALBRECHT BRANIBORSKÝ, Hohenzollern, poslední velmistr upadlého řádu Něm. rytířů. Lev X. je vybízel, by řád reformovali, Luther, by všichni řád opustili a oženili se, A. přijal radu Lutherovu. Velké statky a území řádu (Prusko) učinil svou državou pod ochranou Polska 1525; surovou bezohledností přinutil všecko obyvatelstvo k odpadu; dvakrát ženat, jeho jediným synem (choromyslným) pruská vévodská větev Hohenzollernů vymřela. Osiander, odpadlý ženatý kněz, jenž ho získal pro nové náboženství, mu ztrpčoval náboženskými spory poslední léta života; nedržel se totiž do posledního písmene Lutherova učení!

Bratranec A., téhož jména, arcibiskup mohučský, viz Tetzl.

ALEXANDER VI., Španěl, z rodu Borgů, si papežství koupil, slibiv voličům velké odměny. Už j. kardinál měl 4 děti, zahrnoval je statky. Janovi dal kus Církevního státu. Cesara, zlosyna, učinil kardinálem a arcibiskupem, pak ho podporoval ve snaze dostat aragonskou princeznu, nakonec mu opatřil francouzskou; chtěl Círk. stát proměnit ve světské království a jemu je dát, což překazila

smrt 1503. Pověstná je i jeho dcera Lukrecia; není však pravda, že hřešil i s ní. Byl dobrý politik a diplomat; jeho mravy nezušlechtila ani tlara. Ký div, že takové poměry v samém středu křesťanství připravovaly vystoupení Lutherovo! Vy však, kt. hlásáte volnou lásku a »zdravou smyslnost«, máte nejméně práva házet kamením po muži, jenž jednal dle vašich zásad! Proč ho nesrovnáváte s Lutherem, Jos. II. i jinými vašimi lidmi, po té stránce horšími než on?

ALFONS LIGUORI. [Probabil.] Před lety smýkali světce blátem, že prý ve své morálce sděluje věci hanebné. - 1. A. nepsal pro děti ani pro lid; jen pro zpovědníky, a těm, jakožto lékařům duší, je nutno leccos povědět, o čem se jinde nemluví. - 2. Psal latinsky. - 3. Kdo touží po jistém druhu literatury, není odkázán na spisy A. - 4. Před lety bylo zvykem smýkat blátem každého katol. moralistu. V berlínském parlamentě Windhorst (ne Ludvík, vůdce katolíků, nýbrž liberál) se pokrytecky pohoršoval nad Jesuitou Gurym, že prý »jeho ohavnou knihou chvějící rukou takto mrštil na zem, jsa blízek mdlobám.« Obrácený pastor Evers se tázal sám sebe, co by asi útlocitný pán dělal při četbě Lutherových Tischreden (řeči u stolu), jež jsou plny nejspínavějších oplzlostí.

ALIANCE. A) »Svatá« A. na vídeňském kongresu 1815 po vítězství spojenců nad Napoleonem. »Vnitřní i vnější politika mocností opírež se v budoucnosti o základ křesťanství, budiž založena na lásce, spravedlnosti a míru.« Ministr Metternich se smál tomuto »mrtvě narozenému dítěti«, jehož otcové byli tři mocnáři různých vyznání (katol. Rakousko, pravosl. Rusko, prot. Prusko). Bylo zřejmo, že zůstane při pěkných slovech J. ve společnosti národů po 1918. Jen praktické křesťanství, ztělesněné v katol. církvi, s **určitými a jasnými zásadami a směrnicemi**, je s to obrodit lidstvo, ne pouhá vše-

obecná, matná fráze o lásce, míru, křesť. humanitě. Nezačali brzo potom v Rusku carové pronásledovat katolíky s bezpříkladnou krutostí? Nepodporovaly ostatní vlády liberalismus a protináboženské hnutí? Kdo vyvolal revoluci 1830 a 1848? Proto papež k A. nepřistoupil, dobře věda, že taková bezbarvá instituce k ničemu nevede.

B) Komedie se opakuje. Po vítězství nad Hitlerem u nás 1945: »Sbratření!« Katol. noviny oznamovaly Husovy slavnosti, bohoslužby sektářů, uveřejňovaly nabídky rozloučených k civilnímu sňatku, otiskly prot. článek, že záchrana Brna před zhovadilostmi prot. švédů na přímluvu P. Marie 1645 byla národním neštěstím atd. Naši »bratři« bez víry štváli při Husových slavnostech proti církvi dál, vynášeli Hitlera nad ni. - »My nebudujeme na základě katolickém (církevním), nýbrž křesťanském«, říkali někteří katolíci. Myslíš právě křesťanství? To je jen v katol. církvi! Proč nepojmenuješ věc pravým jménem? Míníš falešné křesťanství? Pak nemám s tebou co mluvit. Jsem pro sbratření - s jednou podmínkou: že se na slově Kristově nezmění ani čárky. Čekali mnoho hlasů při volbách; kolik jich od nekatolíků dostali? Věřící to jednání mátló. »Posílají nás na cizí bohoslužby, je tedy víra j. víra!«

ALKOHOLISMUS. »Zvláště v katol. zemích je tato rakovina rozšířena.« Ba ne! Itálie n. Španělsko touto neřestí prolezlé není! Pravoslavné Rusko, prot. Anglie, prot. severní Německo! Statistické číslice Anglie z 19. st. mluví zřetelně!

Příčiny: a) Chudoba; lidé, kt. si nemohou dopřát požitků lepších, hledají odškodnění zde; proto lrové od prot. Angličanů zotročení a ožebračení hověli této neřesti, ač ne tak, jak někteří o nich tvrdí. b) Rány osudu, nezaměstnanost; kde není víry v Boha, chtějí u sklenice »zapomenout.« - c) Průmyslová střediska, dělnické čtvrti. - d) Dědičné zatížení. - e) Příliš velký výdělek; dělník, kt. ne-

dovede n. nemůže spořit (nejistá valuta!), neví, co s penězi dělat.

ALŽBĚTA, anglická královna, zvaná panenská - asi j. bohyně Venuše n. Astarta proto, že nežila v trvalém manželském svazku, nýbrž hověla volné lásce, s čímž se ostatně netajila. »Our queen is a quean.« (Naše královna je děvka.) Nemanž. dcera Jindřicha VIII., frivolní, pánovitá, krutá, krvežíznivá, přitom směšně marnivá, i v stáří. Za vlády nevlastní sestry Marie Katolické se tvářila upřímnou katolíčkou. Po její nenadálé smrti povolána od parlamentu na trůn, přísahala, že bude chránit katol. náboženství, přísahu věrolomně zrušila, aby se udržela na trůně. Oprávněná dědička trůnu byla její sestřenice Marie Stuartovna [Stuart.]; tu po 19 letém žalářování odpravila. Dala se prohlásit za hlavu anglikánské národní církve (za papežku), odpadlo několik biskupů, z 9.400 kněží jen 189 - za Jindř. VIII. preláti a světští kněží skoro všichni! Svobodný kdysi parlament byl jejím otrockým nástrojem; každý se musil před ní plazit, lordové jen na kolenou s ní mluvit. Vydáván krvavý zákon jeden za druhým. [Angl. Protestant.] Vilém Penn: »Za A. bylo v krátké době pro náboženství popraveno 5.000 katolíků.« Prot. Vilém Cobbett: »Neplácejte mi o krutostech katolíků! A. dala za jediný rok popravit více katolíků, poněvadž od víry odpadnout nechtěli, než Marie Katol. za celou dobu své vlády popravila protestantů, že od víry odpadli.« Prot. Martin Hume vydal dílo: »Záletnictví královny A.« Ještě jako babka měla milce. (Essexa - pak ho popravila.)

AMERIKANISMUS, bratr modernismu. [Mod.] Konvertita P. Hecker myslil, že prot. v zástupech se pohnou do církve katol., odstraní-li se vše, co je »uráží« a »odpuzuje«, jak v nauce, tak v zřízení a kázni. Trochu více »světského ducha« do církve, méně zdůrazňovat autoritu, nejmenší míru povin-

ností, co nejméně závislosti na papeži, činnost učitelského úřadu církve omezit co nejvíce, popřát jednotlivcům více »svobody«, by se mohli nerušeněji »poddát vedení a vlivu Ducha sv.« (Prot. měli též stále v ústech »Ducha sv.« a každý myslel ducha **svého!**) Zamítá »pasivní« ctnosti; hodily se prý kdysi, nehodí se do doby dnešní (poslušnost, pokora, sebezápor atd.); tím přestal Kristus Pán být vzorem pro **všechny** doby. Budou-li katolíci pěstovat jen »aktivní« ctnosti, zjednájí si prý vliv na veřejné mínění a budou pány situace. Jako by to nebyla věděla církev až dávno před 1875! »Aktivní« ctnosti: násilí, prohnálost diplomacie... Takovým způsobem se církev vítězství domáhat nesmí! »Kláštery se nehodí do moderní aktivní doby. Kdo chce dojít dokonalosti, nepotřebuje církve ani duchovního vedení.« Lev XIII. zavrhl **A.** 1899, a tím pomínil.

AMPULLY, nádobky z katakomb s červenou usazeninou, jež pokládána za krev mučedníků. Řím soudil r. 1668 a 1865, že ano, Mabillon pochyboval, de Buck zjistil chemicky, že to jest kysličník železitý; byly to tedy nádobky na víno n. svěcenou vodu.

ANARCHISMUS. A) »**A.** je jediné **důsledný**.« Důsledný v nevěře a bludul že liberalismus a socialismus nepřivodil naprostou zkázu společnosti, vděčí Evropa jejich nedůslednosti, ne jejich zásadám. Oba popírají Boha i autoritu Božího zákona, a zastávají aut. lidskou: liberalismus aut. státu, socialismus aut. lidu; tam dává zákony stát, zde »lid«. **A.** je důslednější: »Není-li Boha, není pána, kt. by měl právo mně rozkazovat, neexistuje žádná aut., lidé jsou si rovni, já jsem svým pánem.«

B) **A.** blouzní o **řádu bez státu**, s největší samostatností a volností jednotlivce. V názorech se rozcházejí, jen boj proti aut. (státu) je jim společný. Jejich zásady začal hlásat Godwin († 1836), průkopníkem byl Proudhon († 1865) a Stirner († 1856), do

značné míry Tolstoj (†1910; radí pasivní resistenci vůči státu). »Kdo na mne sáhne, by mi vládl, je uchvatitel a tyran, a já ho prohlašuji za nepřítel« (Proudhon.) Společnost bez autority: na poloostrov krétský Spinalonga jsou vyvázeni malomocní a ponecháni osudu. Není tam řádu, vládne právo silnějšího; i bezvěrecké revue píší, že ono místo je pravé peklo.

C) K dosažení vytčeného cíle je **A-mu** dobrý kterýkoli prostředek, i násilí a vražda (atentáty na vládce »nepřátele svobody«!); socialismus chce dosáti cíle prostředky legitimními, ač v praxi se někdy neštítí násilí ani on. Ptejme se anarchistů, kt. vraždili za vlády komuny v Paříži 1870-71 kdekoho, arcibiskupa, kněze, klidné občany, v čem byly jejich obětí nepřáteli svobody?

ANDĚLÉ, ďábel, démoni... Pouhou zmínku o nich kvituje »inteligent« útrpným n. povzneseným úsměvem. »Pohádky pro děti, náboženství pro pověřivé baby n. nekulturní divochy«. Ale vyvolávání duchů v duchařských shromážděních [Spiritist.] vám platí za vědu, jíž se obírat nepokládáte za nečestné ani za známku omezenosti! [Satan.]

ANGLIKÁNSKÁ SEKTA. A) Ve špinavých vodách se zrodila. Jindřich VIII., nadějný vládce a rozhodný zastánce katol. víry proti prot., odtrhl se od Říma, když po 17 letém manželství s Kateřinou Aragonskou (1509-1526) se marně domáhal u pap. Klimenta VII. o rozluku; proces se táhl 7 let. Pokryteci »Svědomy mne stále bičují pro mé „neplatné“ manželství.« Měl 5 dítek! Když to nepomohlo, žádal, by směl mít 2 manželky najednou j. patriarchové S. Z., potom zas, že by i s manželkou vstoupil do kláštera, pak ale vystoupil, ji tam nechal a sám se oženil. Věcí se musily zabývat i anglické university. Vzplanul totiž nepřítelnou vášní k dvorní dámě Anně Boleynové. Luther v podobné záležitosti jednal jinak než papež. [Filip

Hes.] Tomáš Cromwell, nízkého původu, králův sekretář, mu poradil, aby se odtrhl od Říma a prohlásil se za hlavu angl. církve, cizoložný kněz Cranmer ho potají oddal 1533, za to jmenován arcibiskupem.

Pavel III. vyloučil J. z církve 1538. Došlo prozatím k rozkolu. Kdo nechtěl uznat J. za hlavu angl. církve, byl krutě odpraven (rozpárán - mnoho mnichů!), »milost« k stětí dostal kancléř Tomáš Morus a biskup Jan Fisher 1535. Zabrány menší kláštery 1536, pak i velké 1539; tím mnoho chudých přišlo o chléb, silnice se plnily loupežníky. Cromwell, »kladivo mnichů«, ukrutník, se rozešel s J., byl odpraven 1540, před ním Boleynová 1536 - brzo se jí nabažil, zamilovav se do její dvorní dámy! Ukrutností i smyslností předstihl Nerona. Krev katolíků tekla stále, žaláře plné. Popraveno n. pobito 30.000 katolíků, 2 královny, kardinál (druhý, Wolsey, včas zemřel), 2 arcib., 18 biskupů, 12 vévodů a hrabat, 13 opatů, 164 šlechticů.

Arcibiskupa Tomáše Becketa († 1170!), obhájce práv církve proti Jindř. II., citoval do 30 dnů před soud, a když »se nedostavil«, odsouzen pro vzpouru a velezradu k upálení. (Kostil) Krom t. zv. královské knihy nesměli poddaní nic číst, ani biblí! Statky katolíků zabírány. Věrolomný král slíbil svobodu svědomí, když byl vážně ohrožen vypuklým povstáním; katol. uklidnění daným slovem se rozešli; dal zatknout a odpravit jejich vůdce, pronásledoval katol. dál. Měl 6 manželek, 2 odpravil, nakonec ztloustl, že ani pero v ruce neudržel; z pokoje do pok. musil být vozen. († 1547.)

B) **Krutostí se rozmáhala.** Za Eduarda VI. zavedeno prot., za Marie obnoveno katolictví, a za Alžběty definitivně prot. O krvavých zákonech vydaných Alžbětou praví prot. Vil. Cobbett: »Původci **zákoníku** byli biskupi nové církve. (Rostl až do Jiřího III., 1820.) Byl složen asi ze 100 usnesení parlamentu; všecka směřovala k cíli, by byli trestáni (mučení, žalařování, ožebračování, za živa rozpá-

rání) lidé, jichž jediný zločin byl, že se věrně drželi víry, v níž žili a umírali po 900 let jejich i naši otcové.«

V Anglii **zbavoval zákoník katolíky všech** občanských **práv**, ukládal jim dvojnásobné daně, vyloučil ze všech úřadů, odňal jim patronátní práva (židům ponechána!), ukládal ohromné pokuty n. mrskání těm, kt. se vzpírali být přítomni angl. bohoslužbám; katolíci nesměli mít zbraně ani k vlastní obraně doma, ani studovat práva n. lékařství, být poručníky, vykonávat závěti, vzdálit se z místa pobytu více než 7 ½ km, manželka neměla práva provést závěť svého manžela, soud ji směl uvrhnout do žaláře, ačli ji manžel nevykoupil měsíčně pokutou 5.000 Kč (chudí!). Zavedena prot. inkvisice; každý starší než 16 let mohl být předvolán a uloženo mu, by se zřekl víry; kdo odepřel, přišel o pozemky, o právo nabývat pozemků (dědictvím a pod.), uzavřít právní n. obchodní smlouvu. Mše sv. trestána pokutou 45.000 Kč, žalářem, smrtí (rozpárání), přítomnost při ní pokutou poloviční, žalářem, smrtí. Londýn vypadal j. kanibalská ves; po městě rozvěšeny hlavy umuč. katolíků na výstrahu.

V Irsku ještě hůř. Na hlavu každého kněze vy-psána cena, země se hemžila j. Anglie slidiči i zrádci. Inkvisice: Mohli předvolat, koho chtěli, a nutit, by pod přísahou udal, kde a kdy byl při mši sv., kdo tam byl, by udal jména tajných katol. učitelů i kněží; kdo se vzpíral, žalařován a mučen. Pozemky byly katolíkům vzaty, z najatých je mohl kdykoliv vyhnat nejen nový pán, nýbrž kterýkoliv prot. a sám převzít nájem; mohl vzít katolíku i ko-ně; když dítě projevilo přání, že chce být prot., bylo rodičům vzato (mnohdy i bez toho!), dáno na výchovu prot-ům; celé dědictví připadlo synu n. ženě, odpadl-li k prot.; u soudu svědectví katolíků neplatilo; musili platit dvojnásobné daně na vojsko, pán jim mohl zapálit kdykoliv střechu nad hlavou atd. Když došlo pro nesnesitelné utlačování k vzpouře, byli hromadně popravováni,

odváženi j. vězňové (otroci) do kolonií, kde robotami a jedovatým podnebím rychle hynuli.

C) **Věrolomnost a násilnostmi se držela.** Nástupce Alžběty, **Jakub I.**, tchán Zimního krále, slíbil svobodu vyznání, dané slovo nesplnil, pronásledování trvalo dál. Za Karla I. puritáni, nepřátelé státního kalvínského náboženství, zosnovali revoluci (Oliver Cromwell) a krále popravili. Jakub II. dal 1687 katolíkům svobodu, za to vyhnán, králové z hannoverského rodu pronásledovali katolíky dál; teprve 1926 se dostalo katolíkům rovnoprávnosti, a to ještě s výhradami

ANTIKA, HELENISMUS. A) **Světlo.** Hellas, staré Řecko. Malý, tělesně i duševně vyspělý národ, statečný v boji, milovník krásna, založil **kulturu** nepomíjející ceny, rozšířil ji, kamkoli jeho synové přišli (kolonií), nakonec ji předal Římu. Řecké umění, řecká a římská literatura, římské právo, organizace vojska i státní správy, stavitelství, sochařství, epos, lyrika, dějepis, řečnictví, matematika, filosofie, státnictví... Řeckořímská kultura mohla být základem a zárukou trvalého blahobytu všech vrstev obyvatelstva, kdyby... kd. jim bylo svítilo světlo víry Kristovy! Ve skutečnosti bylo vše jen **pozlátko**, zakrývajícím netušenou hmotou i mravní bídu a hnilobu. Úpadek, rozklad, mravní zvrácenost («řecký hřích»). Horác, jenž na sobě zakusil i na krajanech viděl »požehnání« řecké kultury, pravil, že Hellas vnesla do Latia svou kulturu a s ní své neřesti.

B) **Stín.** Hrstka svobodných, kt. zakoušeli blaho této vzdělanosti, a zástupy otroků, proklínajících svůj osud. Jen fanatický zbožňovatel antiky j. Machar mohl říci, že osud těchto ubohých byl zcela snesitelný. Křesť. charita byla neznámá. [Otroctví.] Vznešenější než sochy Fidiovy je dílo Milosrdné sestry, kt. hojí rány trpícího; větší a krásnější dílo je útulek pro sirotky, založený za mořem od milonáře, než Homérova Ilias, Sofoklový tragédie,

Vergilovy verše, kt. nezachránily ni jedinou pohozenou dívku před domem neštěstí a hany. Egoista, kt. má všeho dost, čte mé řádky s pohrdavým úsměvem. Když. Nietzsche zkrušen duševní chorobou pomalu umíral, smýšlel o ošetřující křesť. lásce jinak, než jak o ní mluvíval, Jsa zdrávi!

C) **Móda dneška.** Do módy přišel **výklad křesťanství**, kt. není nikterak moderní (Kelsos se s ním vytasil v 2. st., Za pravdou K. 353), že prý vzniklo z A. (Pod korouhví K. 28.) Jistě? Spasitel světa působil jen ve své vlasti a prohlásil výslovně, že je poslán jen k ztraceným ovčím lidu Israelského (Mt 15, 24), že jeho úkolem je zdokonalit zákon lidu isr. daný. Třebaže Palestina byla tehdy částí římské veleříše, nebyl náboženský život židů ani v nejmenším ovlivněn římskou kulturou; proto nenáviděl Řím tento nárůdek, kt. nechtěl o jeho bozích, vzdělanosti, mravech ani slyšet, naopak pokládal jeho bohy za nečisté. Když první hlasatelé evangelia opustili půdu Palestiny, kázali sice pohanům, ale nedali se pohanskými ideami ovlivnit. Což nepokládali pohané křesťanství za odnož židovského náboženství? Uvedený Kelsos jistě, ale zároveň tvrdí: 1. Křesť. nauka se nedá ani zdaleka přirovnat k řecké ffii. 2. Co je v ní cenného, přejala od řeckých ffů. Již první literát, kt. perem proti křesť. bojoval, si odporuje! Nepřemožitelný odpor ke všemu pohanskému, jež měli židé v krvi, trval i u židů ke Kristu obrácených. Jak musil Pavel s těmi vžitými předsudky bojovat! Jednou i Petrovi proto činil výtky. (Gal 2, 11) Různá zřízení v církvi vyrostla ze starozákonní synagogy, ne z pohanské A.; jsou-li jisté podobnosti, jsou čistě zevnější. [Mithra.] Theologie sv. Pavla je tak odlišná od všeho pohanského, že povrchní četba jeho listů nás o tom přesvědčí.

D) **Něco doznáme.** Vliv A. lze zjistit teprve později, ne na nauku církve, jen na věci čistě **zevnější**. Přibývalo křesťanů obrácených z pohanství, odchovaných kulturou helenistickou; ta pochopitelně

pronikla veškeren jejich duševní život. Byli činní literně a převzali od antické literatury formu. Řešili bohoslovné problémy, a k tomu převzali od ant. ffie pojmy a výrazy. Starokřesť. umění navázalo na umění pozdní A.; různé zvyky n. slavnosti, kt. nebyly v odporu s věroukou n. mravoukou křesť., církev buď trpěla n. převzala n. proměnila a posvětila. [Akom. spor.] A. poskytla jen roucho, jímž církev oděla zřízení od Krista ustanovená, A. poskytla zlatý podklad, do kt. církev zasadila perly od Krista jí dané.

ANTONELLI, sekretář Pia IX., kardinál, jáhen, denně přítomen mši sv., týdně přijímal sv. svátosti, podporoval charitu, nebyl člověk pustých mravů. Co se vykládalo o jeho dceři (hraběnce Lambertini), je báchorka odmítnutá i od ital. soudů, zaujatých proti A.

APOKRYFY. Čte-li věřící něco o evangeliu sv. Petra, Jakuba, Tomáše, nesmí myslit, že ti apoštolové skutečně ty knihy složili. Tyto i jim podobné knihy vznikly za nejstarších dob; byly buď legendy, jimž nepoučení věřili a mylně apoštolům připisovali, n. padělky bludařů, kt. jimi chtěli šířit své bludy a zúmyslně (podvodně) je prohlašovali za díla apoštolů.

APOLOGIE, obrana víry, pěstována od nejstarších dob. Dnes někt. katolíci, pojmajíce pochybeně toleranci n. chtějíce klidit chválu, že jsou »šlechtní, tolerantní, širokého rozhledu a srdce«, zavrhují A. Prý jen poučovat; nemluvit přímo proti Husovi atd. Tak Josef II.: katolíkům zakázal šířit spis proti Lutherovi, veskrze věcný a bez urážek, a mlčel k šíření hanopisu proti hlavě katol. církve. Nepřátelé rádi nám učiní poklonu, když jim ponecháme volné pole. Rozhání-li katolík tmu, jež snad celá staletí zastírala jisté zjevy, je největší poprask v řadách těch, kteří »hledají pravdu«.

Luther obestřen odjakživa nimbem svatosti, hrdinství, průkopníka svobody svědomí a mravní čistoty. Tu Janssen po dlouholetém bádání v archívech a studiem spisů Lutherových (který prot. bohoslovec je čte, studuje, zná?) vydal své velké dílo o německé reformaci; vrhli se na něho j. psi od řetězu. Nemohli mu dokázat ani jediný omyl n. lež, bojovali frázemi, nadávkami, štváním. Brožury: »Papeženský dějepisec Janssen, zlým duchem posedlý.« Delbrück: »Dílo Janssenovo je jediná ohromná lež, to dílo trestat pohrdavým mlčením je málo, měly by se mu uši uříznout, jak Hutten dvěma mnichům udělal.« Rode: »Potřebuje Luther proti Janssenovi vůbec obhajoby?« Počínali si j. zběsilí, poněvadž jim Janssen pověděl o »otci« Lutherovi **pravdu**, a nikdo ji nemohl vyvrátit. Jiný: »Jen citlivůstkář se může pohoršovat nad Lutherovými oplzlostmi.«

Co zkázy zavíní, schází-li bojovníkům Kristovým duch starých neohrožených zastánců víry! Nemravný Hutten a jeho společníci připravili Lutherovi půdu - jak? Reuchlin (humanista) měl spor s kolínskými bohoslovci, s odsouzením Reuchlina v Římě váhali, Reuchlin a Hutten získali mezitím publikum svými povedenými kousavými »Listy tmářů« (1515-1517) - obsahově i formou bezcenné, ale srší humorem, zvláště jedovatě napadají mnichy. Odpověď »Lkání tmářů« (Gratius 1518) byla neslaná nemastná, a odsouzení Reuchlina 1520 (z Říma) neučinilo již na nikoho dojem. Zatím 1517 vystoupil Luther. - U nás před lety! Machar! Divím se, že se nenašel katol. kněz, kt. by byl stejně **jadným** slohem odpověděl (Opletalova odpověď nečinila dojem!) a ukázal, že své blouznění pro Mark Aurela si vypůjčil od Renana, blouznění pro antiku od Schillera a Heina, lži v »Římě« vymyslel sám, následuje rady »patriarchy neznabohů« Voltaira.

ARBUÉS Petr, Inkvizitor v Aragonii, augustinián, přepaden v Saragosse na stupních oltáře o půl-

noci 14.-15. září 1485, muž sv. života. Vrazil najati od židů, kt. ohrožení inkvisicí myslili, že vražda zastraší jiné, takže nikdo nepřijme úřad inkvisitora; na podplacení vrahů uložili daň všem souvěrcům v Aragonii. Těžce zraněný vydechl duši 17. září: »Pochválen buď Ježíš Kristus, umírám za jeho sv. víru.«

V Německu byl **A.** neznám do chvíle, kdy byl Piem IX. vřaděn mezi světce. Jakmile četli v novinách, že »inkvisitor«
prohlášen za svatého, nastala štvánice; články, brožury atd. Pověstným se stal obraz Kaulbachův, tehdy v Něm. vystavovaný: »Petr **A.** z Epily, velkoinkvisitor (?) jezuitský«
(??) Že první jesuita se objevil na zeměkouli teprve 75 let po smrti **A.**, nevadilo. Obraz představuje kacířskou odsouzenou rodinu, výraz neviny i nebeské vznešenosti rozlit po tváři všech, proti nim stojí **A.** s mnichy, satanský fanatismus i krvežíznivost šlehá z očí. Kopie obrazu rozhozeny po celém Něm. V brožurách bylo lze číst (prot. univ. prof. Löwenberg): »Za 16 měsíců upálil mnoho set lidí.« **A.** byl v úřadě necelý rok! Schottmann: »Mnoho tisíc lidí dal mučít, mnoho tisíc upálit.« P. Bauer zevrubně prostudoval působení **A.** a pak vyzval Schottmanna 1882, by dokázal vědecky, že **A.** dal popravit jediného člověka! Schottmann ztichl, ale své lži neodvolal. »Krvinežirný stafec« - bylo mu 43 let! Llorente, zarytý nepřítel inkvisice, kt. přehánění o závod, praví o **A.**, že spolu s druhým inkvisitorem odsoudil několik lidí.

ARIÁNI. A) **Arius**, alexandrijský kněz, vzdělaný ve škole antiošské; její zakladatel, jeho učitel Lucian (†312), byl ovlivněn Pavlem ze Samosaty: »Kristus je člověk, v němž Syn Boží přebývá j. v chrámě.« Z téže školy vyšel blud Nestoriův o dvou osobách v Kristu. Arius učil: »Kristus je nejvznešenější všech tvorů, aeon, vyzbrojený božskou mocí.« Nicejský sněm r. 325 rozhodl spornou otázku, ale neukončil spor; ten teď teprv začal.

Konstancius J. skoro všichni cařihrad. císaři, podporovatel bludu, vida, že mu skýtá příležitost mísit se do církev. věcí a rozhodovat i ve věcech víry, učinil celý východ ariánským; západ vedený pevnou rukou papežů odolal; **A.** se brzo rozštěpil v krajní a poloviční, semi-**A.**; první nazývali Syna Božího Otcí nepodobným, anomoios, tito podobným, omoi-usios, katolíci rovným, omo-usios. Největší odpůrce **A.**, Atanáš, žák sv. Antonína poust., kt. patřil církvi katakomb, předal tedy žákům staré učení. U germánských kmenů utvořili **A.** národní církve; tyto státy ve zmátcích 7-9 st. zašly všechny, jen katol. Frankové (Chlodvík) se udrželi; spojení se světovou církví dosáhli ve středověku vládnoucího postavení v Evropě.

B) O slovech omoi-usios a omo-usios říkají s posměchem nepřátelé: »Takoví byli katolíci! **O jediné písmenko se hádali** s protivníky na nůž.« Dejte nám tedy dobrý příklad! Nehádáte se vy s námi na nůž o dvě písmenka? »Bůh existuje,« vy pravíte: »Bůh neexistuje«. Škrtněte tedy dvě písmena, a budeme žít spolu v míru!

ARNOLD Z BRESCIE, kněz, demagog, brojil proti světskému majetku kněžstva, horoval pro obnovu římské republiky, zosnoval v Římě povstání proti papeži, »založil« republiku. Luza týrala poutníky, plenila domy kardinálů i chrám sv. Petra. Při korunovaci Fridricha I. 1155 přepadla poštvaná luza vojenskou družinu císařovu, **A.** prchl, dopaden, z rozkazu Fridrichova vydán, od papežských úřadů popraven, neznámo, zda s vědomím papežovým.

ASKESE. U Řeků znamenala otužování těla, trenování pro veřejné zápasy. V křesťanství přeneseno na **duchovní boj proti světu, ďáblu a zvláště tělu**; systematická snaha svobodné vůle po dokonalosti za stálé pomoci milosti Boží, systematická cvičba 1. podrobit nižší část lidské přirozenosti části vyšší, svléci starého člověka. [Sebezápor];

2. připodobnit se Kristu, obléci Krista, prací o dosažení ctností. Že **A.** je nutná, doznávají po smutné zkušenosti věřící prot. Smiles, Förster a j., nevěřící Paulsen, St. Mill a j. Pokání v nejširším smyslu... Kde v člověku dosáhne nižší stránka vrcholu, je utlučena veškerá inteligence a vzlet, člověk se stává zcela tělesným, a poněvadž nemá automatické brzdy j. zvíře, která přikáže »dost«, překročí meze, propadá tělesným zvrácenostem, musí ve vlastním bahnu shnít; starý Řím!

ASTROLOGIE. »**A.**, nejstarší věda! Dopište na adresu X. Y., udejte den i místo svého narození, a dostanete přesně určený běh celého vašeho života.« (Reklama v pokrokovém časopise u nás před lety.)

A) Zas vyhrabali »starou vědu, zasutou prachem staletí.« Také pokrokl Ta »věda« má vpravdě úctyhodné stáří. Egypťané, Chaldové ji pěstovali zvl. od 2. st. před K. j. vědou svatou. Z postavení hvězd při narození soudili na budoucí osudy člověka. Každému sestavili horoskop, věc podobnou kapsním hodinkám; z něho mohl vyčíst, co ho kdy do smrti stihne. Církev tu »vědu« odsuzovala j. pověru. (Augustin, Lev Vel., Řehoř Vel. »Esau a Jakub, dvojčata, se narodili téže hodiny, za téhož postavení hvězd, a přec jak různé byly jejich osudy!«) Někt. papežové stíhali **A.** vyloučením z církve, »temná« středověká scholastika proti ní vystupovala. (Za pravdou K. 400.) **A.** oživila ve 12. st. vlivem arabské ffie. Skoro každý vládce měl na svém dvoře »zkušeného« astrologa, bez jehož rady nic nepodnikl. Ve st. 14. a 15., za dob úpadku v církvi a za pohan. renesance, se **A.** rozšířila po Itálii, ve st. 16. za reformace nastal v katol. zemích pokles, zato slavila **A.** vítězný vjezd do Německa. Luther proti této »vědě« nebrojil j. proti univerzitám, podporoval ji, co mohl. Prot. hvězdáři Tycho de Brahe a Kepler byli **A.** oddáni. Ve st. 20. zas oživuje, zvl. v theosofických, antroposofických a

okultistických kroužcích; v Něm. vznikla po 1918 spousta astrol. sdružení.

B) A. souvisí s **fatalismem**; osud člověka prý nezměnitelně předem určen od vyšší moci. »Co se má stát, stane se.« Tak stoikové, Mohamed (kis-met), někt. bludaři (Kalvín; absolutní predestinace; proto důsledně popřel svobodu vůle). Neodvratný osud. - Tím se stává fatalista lhostejný k své budoucnosti, odpadá nutnost konat dobré; jednomu je fatalismus podnětem k fanatismu (Saracénii), jinému rouškou nepravosti, třetímu omluvou lenosti; důsledně proveden udusí všecku podnikavost.

ASYL. U pohanů stál pod ochranou božstva, kdo se utekl do svatyně a držel se oltáře n. obrazu; nesměli mu ublížit, násilím vyvést a vydat soudu. V církvi požívaly práva A. chrámy, hřbitovy i jiná posvátná místa. To zařízení mělo význam zvl. v dobách, kdy soudnictví nebylo řádně upraveno, hlavně když šlo o krevní mstu (příbuzní zavražděného sami ztrestali vraha). Na nejtěžší zločiny se dobrodiní A. nevztahovalo: Řehoř XI. 1591 a Benedikt XIII. 1725 vyňali silniční loupežníky, zákeřníky, padělatele mincí a pod. Synoda orleánská 511: »Otrokovi, kt. užije práva A., nesmí pán ublížit.« - »Ale A. se někdy zneužívalo...« Čeho na světě nebylo ještě zneužito?

AUGSBURSKÁ KONFESE. A) **My a vy.** My máme Věřím v Boha, vy, prot., máte různé K. My své kredo (obsah zjevených pravd sv. víry) dostali od Boha (od Krista), prot. své »kredo« od vládce (třeba katolického! Česká KI), někdy od ministra, od »vysoké královské konsistoře«, jindy se na něm usnesli po pohnutých debatách, po dlouhém smlouvání (»něco slevíme my, něco vy«); jejich delegáti takové »kredo«, v něž sami nevěřili, oktrojovali (»nakomandovali«) svým lidem.

B) **Vy.** Prot. Leo: »Kdekdo mluví o A. K., a nikdo ji nezná. Je prohlašována za úhelný kámen pro-

testantství, k její cti zaveden velký svátek, každoročně je oslavována v každé prot. škole, a skoro nikdo neví, co v ní je.« Prot. Harnack: »Prot. se docela odchýlili od A. K.« (I od Lutherů!) Jak k ní došlo? Měla být podkladem k sjednocení s katolíky; na jejím základě se měla obě vyznání »domluvit« - j. by katolíci mohli n. směli něco »slevit« ze slov Kristových! Kde mluví Bůh, není domlouvání. Jen mezi lidmi lze smlouvat a slevovat, a to ještě ve věci, kde nejde o poznání pravdy; násobilka, dějiny, chemie, vůbec žádná věda nepřipouští »smlouvání«.

C) Melancthon piloval A. K. a pracoval o ní do posledního okamžiku, než byla podána katol. císaři Karlu V. 1530 j. úřední vyznání víry prot., 1531 vyšla latinsky ve »zlepšeném« vydání; někt. věci zcela změněny - za rok, z ohledu na kalvínce! (Učení o nejsv. Svátosti.) 1532 německy v »opraveném« vydání. Všecky tři formy pravdu mít nemohly, která byla tedy bludná? Podle všeho všechny! - Jak se stavěl Luther k A. K.? Prot. sami nevědí! Prý nesouhlasil, poněvadž se odchýlila od jeho učení, ale udělal nad tím kříž; 4. »vydání« 1551 tvrdí v některých věcech pravý opak toho, co vydání 1.-3! Vydává katol. církev Věřím v Boha každý rok v novém pozměněném opraveném vydání? Co nejzajímavější: Melancthon chtěl touto A. K. dokázat, že oni, prot., se od učení staré církve neodchýlili ani o vlas! Slyš některé články: čl. 20: »Není pravda, že zamítáme dobré skutky.« (Opravdu?) 24: »Není pravda, že jsme zavrhlí mši.« (Ale jděte!) 25: »Není pravda, že jsme zavrhlí zpověď.« (Jistě?) 26: »Není pravda, že jsme zavrhlí půst.« (Tak!) A. K. uznává pravomoc biskupů, zavrhne [cesaropapismus], a přec právě on byl v Německu zaveden a do krajnosti proveden příčiněním prot-ů - Ze 4 vydání se různících se žádné neodchýlilo od učení staré církve?

AUGUSTA, počestný Ital, česko-bratrský biskup, ctižádostivý, neústupný. Po šmalkaldské vzpouře

svedl Mystopol všechnu vinu na Č. bratry, **A.** radil, by se přetvařovali a nosili děti ke křtu kališným kněžím; doma s ních »smyli šelmu« a strhli vínek. Pastýři »utekli, zanechavše ovečky v trápení«, lito-myšlský soused zradil **A.** za jidášský peníz 1548; 17 let v žaláři, třikrát mučen J. Sarkander, ale ne tak krutě, nepodlehl. (Zavrhujeme, vy však mučení Sarkandra hájíte!) Propuštěn 1564, hádal a rozešel se s Jednotou, když zamítla jeho reformní snahy, 1572 »rozmrzev se na tento svět velice.« V žaláři nemohl Jednotu spravovat, ale nedovolil zvolit novou hlavu.

AUTONOMIE VŮLE. A) **Vzletné slovo.** »Člověka v jeho vlastních očích pozvedl teprve Kant. Vyma-nil ho z nedůstojného područí cizího mravního zá-kona. Řekl mu: 'Poslední a jediný pramen mrav-nosti je tvá vlastní vůle; nedej se vázat cizím zákonem! Netřeba tobě dát se od něho poučovat, co je dobrá a co zlé.' Tím se stal Kant zakladate-lem autonomní laické morálky, jež učí konat dobro proto, že **já** je za dobro **uznávám**, ne ze sobecké naděje v odměnu nebes.«

B) **Hubený obsah.** »Nekonám-li dobro svobodně, z vnitřního přesvědčení, nelze o zásluze mluvit.« Kdo to popírá? Vynucený »dobrý skutek«, čin pouze zevnější, je bezcenný. (Farizeové!) Ale plyne z toho, že **má vůle rozhoduje** o tom, co je dobré a zlé? »Já chci, by toto platilo za dobré, a rozum ať mé rozhodnutí podepíše.« Jak by tomu byl rád zločinec, mrskaný výčitkami svědomí! Rozum jen **konstatuje**: »Tento tvůj čin byl dobrý, špatný.« Třebaže vůle má otěže domácí vlády v rukou a rozum svou drahou polovičku obyčejně poslouchá, v této věci se přec vůli nepodařilo otočit si ho kolem prstu. **Svědomí, výrok praktic-kého rozumu, soudícího o mých mravních činech.** ... Odkud ten hlas v mém nitru? Ten dozorce, který nade mnou bdí, dozírá, kárá, obviňuje, bičuje, jehož nelze přemluvit n. ošálit, jemuž nic neujde,

který mi nic nepromine? Kdo mi ho přidělil na mou životní pouť? Která vyšší autorita ho nade mnou ustanovila? Ne můj bližní, neboť i on je jím vázán, ať král n. papež. Ne výchova, neboť ještě dříve, než je člověk schopen reflexní úvahy, se ten zákon ozývá v jeho srdci, diktuje, káže, brání. Ne já, jak učí Kant, poněvadž bych ho mohl zrušit, změnit.

C) **Vyvrátíme.** »Člověk je svým zákonodárcem, v důsledku toho i svým soudcem.« Co z toho plyne? 1. **Kolik hlav, tolik smyslů...** [Subjektivismus!] Každý by si pak mohl »fabrikovat« mravnost, jak by chtěl. Není-li vyšší, objektivní směrnice, **všem** společné a pro všechny závazné, pak co jeden prohlásí za dobré, může druhý prohlásit za špatné. 2. V pojmu zákonodárce i soudce je obsaženo, že stojí **nade** mnou a **mimo** mne. Výrok, že jen »co chráníme v srdci j. zář svých zřítelnic, to nám bude jednou soudcem, nikdo víc«, je fráze. - 3. Zákonodárce může svůj zákon **zrušit**, suspendovat, od něho dispensovat. Určíš-li si denní pořádek a upustíš-li od něho, neozve se v tobě svědomí, leda by tě vlnilo z nestálosti. Jde-li však o mravní zákon? Ten se často staví **proti** tvým sklonům i tužbám, ty se mu vymknout nemůžeš, dělej co dělejl Utec do Ameriky, vrhni se do víru rozkoší, opíjej se, dávej almužny, studuj Kanta - poslední pohled svedené dívky tě pronásleduje vždy, všude. Jsi prý svým zákonodárcem, a po letech, nemoha snést výčitky svědomí, se sám vydáváš světskému (tedy cizímu!) soudci! - 4. Že se najdou zločinci, v nichž se svědomí již **neozývá**? Tím hůř pro ně! Necítí-li úd píchnutí, je to jistá známka, že je mrtev. - 5. Jakmile dosáhne člověk užívání rozumu, **poznává**: a) **Ne všechno je dobré** a tudíž dovolené: ublížit, krást, lhát. b) **Co nechceš, aby ti jiní činili**, nečiň ty jim! - c) **Konej dobré**, chraň se zlého! Odkud ta povinnost? - Ať mi ty záhady vysvětlí, kdo v Boha nevěří! Věřícímu je věc jasná a pochopitelná: »Bůh dal člověku mravní zákon,

nezávisle na jeho vůli n. na lidském ustanovení (výchově, předsudcích, světském zákonodárství, vžitých zvyklostech), závazný pro všechno lidstvo i všechny doby, a jeho základní požadavky »vepsal každému do srdce.« (Ř 2)

AUTORITA. I. Slovo hrdé - a prázdné.

A) »**Popíráme** veškerou A., jak božskou, tak lidskou.« (Bebel a jiní.) Též **vědeckou**? Pak jste vyřkli ortel sami nad sebou, odsoudili se k doživotní nevědomosti! Musíte se totiž sami přesvědčit, zda elektrický proud vysokého napětí člověka zabije, sami přepočítat a zjistit správnost všech matematických, astronomických, chemických a fyzických tabulek, sami celou zeměkouli procestovat i změřit, prostudovat všechny archivy, ba ani to vám nepomůže, poněvadž neuznáváte A. oněch pramenů. S každou vědou je u vás konec. S dějepisem; jak zjistíte správnost dat, když A. pramenů nevěříte a sami do minulého století nemůžete? Jazykozpyt; nemůže věřit žádné mluvnické slovníku. Právo; nevěříte žádnému zákoníku ni právníku. Atd. Poněvadž to, co právě řečeno (přepočítávání...), provést nemůžete, odsoudili jste se k vědecké úrovni Hotentota.

B) »**Zamítáme** veškerou A.« a) I otcovskou? Pak jste ve svém státě pochovali rodinu nadobro. b) I státní? [Anarchie.] c) Což ve vašich sdruženích? »Soudruh-předseda«, to že není A? Vidiš, Luthere, jaké ovoce tvá setba přinesla! V tvých stopách šel Kant et Cie. Tys popřel A. duchovní vrchnosti, ale sám jsi mluvil autoritativně, j. neomylný sultán! Nadávkami jsi zasypal ty, kteří se nechťeli tvému zbrusu novému, ničím nedokázanému učení bez rozmyslu podrobit!

C) »Je **nerozumné** přijmout slepě nějakou A.; nač mám rozum a úsudek?« **Slepě** přijmout nějakou A., kt. se **nelegitmuje** a žádá ode mne bez všeho důkazu víru, j. Mohamed, Hus, Luther, Darwin, Haeckel, je ovšem nerozumné; zde mám po-

vinnost užít rozumu i úsudku a ptát se: »Jakým právem ode mne vymáháš víru n. poslušnost?« Když se však autorita legitimuje, státní úředník ověřenou listinou, prorok zázraky, je nerozumné (a v občanském životě velmi osudné!) popřít jeho A., vzepřít se proti němu; vzpoura proti královu delegátu je vzpoura proti králi! Platí i o církvi, poslané od Krista. »Můj rozum rozhoduje...« Tomu sám nevěříš! Je málo věcí, v nichž rozhoduješ ty!

II. Slovo střízlivé - a pravdivé.

D) A. je právo něco přikázat n. zakázat. A. je **jednotící pouto lidské společnosti**, ať jde o indiánský kmen s pohlavárem v čele, o evropskou monarchii n. republiku, o společek emancipov. dam ve Lhotě, o církev. Zvířata, byť žila ve stádech, nemají A., kt. by ukládala závazné zákony; jen tvorové obdaření rozumem a svobodnou vůlí mohou a musí být řízeni A-tou.

E) **Kdo má právo bližnímu co rozkazovat?** Sám ze sebe nikdo! Přirozeností jsme si rovní! Nestačí pouhá okolnost, že někdo pochází z královské rodiny, nestačí síla (»právo silnějšího«). Patrně tedy, že A. prýští z jiného pramene. Odkud? »Neměl bys nade mnou moci žádné, kdyby ti nebylo dáno shůry.« Sám od sebe má A. jen Stvořitel, a ten ji sděluje v omezené míře určitým lidem (rodičům, vládci) k blahu a prospěchu společnosti. Viz Řím 13! Vy, kt. nevěříte v Boha, namáhejte se v potu tváře vysvětlit původ a závaznost A.!

Rousseau je **průkopník** nauky o suverenitě lidu. (Du contrat social - dílo, jež pomáhalo rozdmýchat revoluci.) Lid je prý majetník a tudíž původce a dárce vší A.; je tedy svým vlastním vládcem a představeným! Dává-li lid A., může ji i vzít! Revoluce hotoval **Tvůrcem** nauky jsou rozkolní OF ve st. 14. na dvoře Ludvíka Bavora. »A. je v lidu, lid ji přenáší, na koho chce!« Přenáší ji dobrovolně? Pak by ji mohl někdy podržet, t. j. nebylo by ve společnosti A. vůbec! Přenáší nutně? Kdo ho k tomu přinutil? »Takový pakt (uzavřený svobodně

mezi lidem a reprezentantem A.) nemá tolik pevnosti, důstojnosti a síly, by udělil politickou moc, kolik vymáhá ochrana státu a společný prospěch občanů.« (Lev XIII.) A. není u lidu, poněvadž lid nevládne; není od lidu, poněvadž ji nemůže odstranit, tudíž ani učinit; je pro lid (pro jeho dobro), je tam, kde je lid; kde je Robinson sám na liduprázdném ostrově, tam není A.

Něco jiného je **určit osobu** (designovat), která má být nositelkou A., na př. volbou presidenta; zvolený dostává A. od Boha, ne od voličů. Zmocní se někdo vlády nezákonně? Nelze-li na situaci nic změnit, nutno se podřídít; lepší A. nezákonná než anarchie. Vždy však platí slovo Písma: »Boha nutno poslouchat víc než lidí.« Lev XIII.: »Člověk nikdy nemohl dosíci (a nedosáhne!), by **nebyl nikoho poslušen** (leda v nesmyslné Swiftově satirě o říši koní). Sama nezbytnost nutí, by každé lidské společnosti stál někdo v čele. Na způsobu (formě) vlády nezáleží; není důvodu, proč by církev neschvalovala vládu jednoho či několika, jen když je spravedlivá. Za reformací, jejíž vůdci a pomocníci napadli zásadně A. církevní, šly náhlé zmatky a revoluce, poněvadž důsledně padla i autorita civilní. Z onoho bludu vznikla v 18. st. falešná ffe a bezuzdná nevázanost, již mnozí za jedinou svobodu pokládají, z toho došlo ke komunismu, socialismu, nihilismu.« (Provolání lidové strany Čsl. 1946 »Českým zemědělcům«: »Lid je zdrojem práva a nositelem státní moci.« Blud!)

F) A. se vztahuje 1. **na rozum** (myšlení); vědecká A. I Pro dějepis a dějezpýt je tato A. (svědectví věrohodného svědka) jedině kritérium; badatel má úkol dokázat, že A. pramene, odkud čerpá, je oprávněná (svědek spolehlivý). Sem patří i A. církve j. **učitelky** národů. - 2. Na **jednání**. Tato A. jest podklad a základ všeho společenského řádu, má moc zákonodárnou (dávát zákony), soudní (trestat přestupníky) atd. Rodina, obec, stát, církev (úřad **královský** = pastýřský).

Stát nemůže být bez zákonů, zákony ne bez A., A. ne bez Boha. Základ státu je spravedlnost, základ této je bázeň Boží. Zákon bez sankce (trestu přestupníků): figura bez života, zvon bez srdce.

G) A. je představenému dána, aby budoval, ne aby bořil. (2 Kor 10, 8; 13, 10) A. nesmí potlačovat svobodu, činit z bližního otroky; její nositel bude skládat přísný počet z »vladařství«. (Žd 13, 17) **Zneužívání** A. je jeden z největších zločinů; mstí se jak na vinníku, tak na zotročeném lidu. Zesvětačeli papežové, kt. stíhali církevními tresty své politické odpůrce, zavinili, že úcta k stolci Petrovu upadla, církev. tresty se pohrdalo, jich se nedbalo. Despotismus světské vrchnosti, francouz. králů st. 17. a 18. vedl k revoluci 1789.

AVIGNON. Alexander III. prchá před cís. Fridrichem I. do Francie, papež před »ochráncem« církve a papežství Inocenc IV. před cís. Fridrichem II., v Lyoně slaví církevní sněm, hlásá křížovou výpravu proti »katolickému« císaři! Protipapežská politika a boj německých Hohenstaufů tiskne papeže na stranu Francie. Fridrich I. obsazuje biskupské stolce, osobuje si právo obsadit papežský stolec. Po svobodě a nezávislosti církve by bylo veta! Jako 400 let předtím byl papež nucen odklonit se od Cařihradu a přidržet se Karolingů (z toho korunovace Karla Vel. a zřízení západního císařství), tak nyní nucen opřít se o Francii. Po smrti Fridr. II. dal Urban IV. Sicílii bratru francouz. krále, Karlu z Anjou (neblahý krok!), ten popravil posledního Hohenstaufa, Konradina. Francie zprvu papeže chrání, brzo však sleduje své národnostní zájmy, ochrana se mění v porobu. [Filip IV.] Poslední štače tohoto vývoje je odchod papeže do A., osudný krok, kt. zavinil západní rozkol. Národové viděli v papeži vasala Francie, v jeho nařízeních politické zájmy franc. krále. - »Babylonské zajetí« (70 let) papežů: 1216 † nejv. středov. papež Inoc. III., 1314 † Klim. V., kt. šel do A., 1417 konec rozkolu, 1517 Luther.

BABYLONSKÁ VĚŽ. Zmatení jazyků pod B. v. není báchorkal. Mnozí jazykozpytci soudí, že různost jazyků se nedá vysvětlit stěhováním a vývojem dlouhých dob, ale též ne samostatným vznikem různorodých řečí na různých územích - tomu brání spřízněnost jazyků! Barthélemy, Pott, M. Müller: »Praotec řeč vytvořil, neznámá krise ji rozvojila.« Věda ještě není s to určit, zda všechny řeči pocházejí od jediné n. několika prařečí.

BARTOLOMĚJSKÁ NOC. Lžou o nás, kde jsou katolíci zcela bez viny; co se dá čekat tam, kde bez viny nejsou! »Vraždění nevinných prot., páchané z návodu Jesuitů, na rozkaz katol. krále a královny, zákeřně pod pláštěm černé noci, jen proto, že chtěli zůstat věrni své víře.« Divadla, romány, historie zkrápí slzami soucitu jich rovy, s tichou n. hlasitou kletbou proti původcům oné tragédie.

A) **Personalie účinkujících osob.**

1. Napřed ona »katol. královna«, **Kateřina Medi-cejská**, neteř pap. Klimenta VII., od něho oddána s Jindřichem II.; chce po jeho smrti vládnout neomezeně, pomoci prot. Proto se účastní jejich bohoslužeb, ruší tresty na ně uvalené, nedovolí prohlásit usnesení církev. sněmu tridentského, chrání biskupy přátelící se s prot., papežem sesazené. Dceru Marketu provdává proti její vůli za prot. Jindř. Navarrského [J. IV.], 2. syna nabízí Alžbětě angl., jež krutě pronásledovala katolíky, dává jí pokyn, by ho převedla k víře prot. Jeho přítel, kt. se proti sňatku vzpírá, je otráven. Pap. nuncius píše do Říma: »Kateřina v Boha nevěří aniž kdo jiný z jejího okolí.« Její syn, Karel IX., slaboch, žil v hříšném poměru. Šlo jí tedy o katol. náb. či o politiku?

2. Co »šlechtetný« **Gaspar Colligny**, pán ze Chatillonu? Pletichář, velezrádce, vrah. Odpadl k prot. 1559, s Bourbony (Ludvík Condé) byl politickou hlavou prot-ů, 1562 vydal přístav Havre Anglii, 1563 uplatil podkoního, by úkladně zavraždil vévodu

Frant. de Guise, hlavu katol. strany. (Tak řekl vrah Poltrot před soudem; po popravě prohlášen od hlavy kalvínů Bezy za mučedníka kalvín. víry - gratulují k takovému mučed.l.) V 1. roce občanské války (první hugenotské) volal Coligny i Condé na pomoc Anglii a prot. Němce - těmto 1562 slíbil listem, že jim vydá Paříž k drancování, 1. poněvadž město je »zaujato proti prot-ům, 2. by něm. vojáci byli živi na útraty papeženců, poněvadž francouzští prot. nemají pro ně peněz.«! V listu prot. právníka Hotomana ke kurfistu Bedř. čteme, že 20.000 pěších a 10.000 jezdců bylo připraveno, by vtrhli do Francie. Katolíci, vidouce nezbytí, volali na pomoc Filipa II. španělského. Tak by byla Francie drásána s obou stran, snad i rozchváčena.

3. Protestanté chystali státní převrat. Ve švýcarsku vytištěn 1534 hanopis proti katol. víře i králi Frant. I., šířen po Francii, přibít na dveře král. komnat. Za Frant. II. 1559-60 Condé a Coligny zosnovali spiknutí v Amboise, zabito 1200 lidí; zavdalo podnět k občán. válkám hugenotským. Condé zosnoval brzo 2. spiknutí, prot. mu chtěli pomoci na trůn, odsouzen na smrt, smrt králova mu zjednala svobodu. Prot. se pokusili 1567 zajmout v Meaux Karla IX. i královnu, zmocnit se vlády, švýcarské vojsko krále zachránilo. Condé stál 1569 v čele odboje s 20.000 mužů.

B) Průběh tragédie. Coligny nutil krále k válce se španělskem. »Jinak budeme nuceni vést válku proti vám!« Vyhrožoval tedy revolucí! 40.000 mužů stále ve zbrani, čekajíce na jeho pokyny. Kateřina, matka králova, byla proti válce, nadto žárliva na moc Colignyho, kt. chtěl ovládat krále místo ní. Dle zásady Macchiavelliho, že státníku účel posvěcuje prostředky, rozhodla se, že »z ohledu na státní dobro« soupeře odklidí.

Bezprostřední podnět k **B. n.** byla ona svatba Markety s Jindř. Navar. v Paříži 18. srpna 1572. Sešlo se mnoho prot. šlechty. Pius V. prý Karlu ke krveprolití radil - on, kt. odpíral dispens k smíše-

nému sňatku i po svatbě! Listem jen vybízel krále, by z Francie vyhostil prot-mus; to byla jeho povinnost! Neradil však k násilí! Je lež, že B. n. byla dlouho dvorem připravena. Máme mnoho současných dokladů (korespondenci tehdejších vyslanců v Paříži, zprávy svědků)! 22. srpna nezdařený atentát na Col., král hrozí uprchlému vrahu pomstou, ozbrojení hugenoti procházejí ulice, křičí, že vyhubí **všecky** své nepřátele, zvl. rod katol. Guisů, s kt. Kateřina **teď** spojena. Vidouc, že je ztracena, v zoufalství žádá syna, by vydal příslušný rozkaz; bylo po půlnoci. Coligny klidil, co sil (zavražděn od Čecha Dianorice). Kateřině a katol. straně šlo jen o bezživotí hlavních podněcovatelů rozbroje, luza však vraždila hugenoty napořád, a s nimi katolíky! Dlužníci své věřitele! V nočním masakru těžko vrahy pochytili! V provinciích nekázal král vraždit, ale rozkaz s jeho pečeti došel i tam; někde vraždili, jinde se katolíci opřeli, na př. biskup v Lisieux: »Jsem pastýř stáda Kristova a ne kat.«

C) **Dozvuky tragedie. 1. Počet obětí.** Ranke, ne-návidící církev, 50.000; jemu rovný Hase 20.000; Sully 70.000, Perefex 100.000, La Popelière 20.000, Masson 10.000. Báchorky, j. »svěcení dýk« před vražděním. Úřední zpráva prot. pastorů udává 718, většina vážných historiků: Cimber, Danjou, Michiel, Papirio, Tavenes, de Thorn 2.000. Prot. Jan Lingard 1.400, Gandy 1.100. - Herderův nauč. slovník 5-10.000, Brockhausův n. slov.: Paříž 2.000, v provinciích 20.000.

2. **Stanovisko katolíků.** Odsuzujeme ono vraždění. »Katol. kněží v Paříži konali děkovné bohoslužby.« a) Slyšeliť sami hrozby hugenotů, že se na katolických pomstí! b) Úřední zpráva vylíčila vše, jak se vládě hodilo, nikoli věrně dle pravdy. Vy jste musili 1939-45 také »věřit«, že Hitler je dobrodinec našeho národa, a dle toho vypadaly vaše projevy v novinách, ve školách i jinde! Řehoři XIII. oznámilo, že byl ohrožen králův život a trvání církve ve Francii; proto konal děkovné bohoslužby. Ne-

blahopřejí si suveréní navzájem i dnes, když někt. unikne atentátu?

3. **Vytáhněte trám z vlastního oka!** Proč neprolé-váte slzy nad svatomichalskou nocí 1563 v Nîmes? Bez vyššího rozkazu páchali hugenoti, milovníci svobody svědomí, daleko horší vraždění katolíků, a ti nepřipravovali spiknutí a převrat! Proč neplá-čete nad tisíci katolíků, které osvěcení nevěrci v re-voluci utopili v Nantes, upálili ve Vendée, povraž-dili po celé Francii, bez všeho důvodu? Proč ne-lkáte nad Hitlerovou **B. n.** 30. června 1934? V Mni-chově dle Švéda Brantinga pobil 1600 katol. vůdců. Nad 2.000 pobitými francouzsk. prot. lká celý svět, i my; nad Lidicemi, Ležáky, mnoha tisíci Čechů, kt. Hitler popravil a mučil, nelká krom nás nikdo, a i naši bezvěrci sympatisují víc s Hitlerem než s církví. Při Husově slavnosti v B. 1945: »Hitler nám udělal mnoho zlého, ale nikoho neupálil j. církev Husa.« Nacisté upálili v koncentráku katol. inženýra Alexandra Petrovského, na ústupu v Bunči na Mor. ze vzteku zřizence, na valašskomeziříčsku před očima otce hodili do ohně jeho dvě děti. O tom se bude brzo mlčet, poněvadž nacisté bezvěrci budou jistým našincům sympatičtější než katol. Češi!

4. **Namítáš**, že líčím vše zcela **jinak**, než jak jsi zvyklý? Vidíš, jak se lže. Data jsou vzata z díla Jos. Kervyna, člena franc. a belg. akademie věd, kt. má vše z archivů. (Les Huguenotes, 6 svazků, obdař cenou.) Praví: »**B. noc** byla vyprovokována od prot. Třebaže zahynuli i nevinní, nutno říci, že Francie ušetřena zkázy. Kdyby byl Ludvík XVI. za 200 let potom proti vzbouřeným podobně zakročil, byl by ušetřil Francii hrůz revoluce.«

»Prot. byli **od katol. církve** brutálně **vymražděni**.«
a) Ne od církve, od francouzské vlády! b) Ptáš se, jakým právem? Týmž, jakým prot. vlády v Anglii, Skotsku, Ženevě (tam v čele Kalvín), švýcar. kan-tonech, v něm. knížectvích, Čechách před 1621 stí-haly katolíky! Kateřina vzkázala Alžbětě: »Můj syn

se v jednání k jinověrcům řídil vaším příkladem.« Rozdíl byl ten, že katolíci nebyli revolucionáři, nechystali převrat, nespojovali se se zahraničními nepřáteli státu; jsouce zcela bez viny, chráníce si jen svob. svěd., nechtíce odpadnouti od víry otců, byli ze země vyháněni, ožebračováni, zabíjeni, neronsky mučeni. Prot. Hagenbach: »Nikoli katol. náboženství, nýbrž moc vášně a moc nevěry zavinila **B. noc.**«

BASILEJSKÝ SNĚM. A) Neslavný začátek i konec. Martin V. svolal, jak v Kostnici slíbil, nový církv. sněm do Pavie 1423; vypuknuvši mor přinutil shromážděné přeložit jej do Sieny. Tam došlo k sporům ohledně reformy zlořádů; proto se rozešli a ustanovili, že se sejdou v B. Předsedou sněmu jmenován kard. Cesarini. Zatím Martin zemřel, Eugen IV. svolal sněm na březen 1431, přišel jediný opat! První sezení 23. července; 14 kněží, ani jediný biskup! Hlasovací právo dáno proti církevnímu právu i kněžím, mezi nimi sesazení a zkrachovaní! To byla důstojná reprezentace církve! Sněm, po kterém se stále volalo! Papež dal si namluvit, že sněmu nelze důvěřovat, přeložil jej za 4 dny po 1. sezení do Bologni. Pochybení Jeho nařízení narazilo na prudký odpor shromážděných; většina vládců (cís. Zikmund) i franc. kleru stála na straně sněmu, pokračoval tedy v zasedání. Učení bohoslovci na B. s. přítomní obnovili kostnické usnesení: »Sněm stojí nad papežem«. Většinu na B. s. měl nižší klerus. Za 2 roky papež povolil, od 16.-25. sezení přestal B. s. být rozkolný; když jim kázal 1437 odebrat se do Ferrary, »sesadili« ho (7 biskupů, 300 kněží!), zvolili laika, vévodu savojského Amedea 1439, poslední protipapež Felix V. Doufali, že bude sněm financovat! Evropa byla papežských dvojic syta, proto se od sněmu odvrátila, i městská rada sněm vypověděla, neslavně skončil 1449 v Lausanně; v posled. letech měl »všeobecný církv. sněm« hrstku účastníků! Reformní dekrety nebyly špatné;

snad by byly přinesly leccos dobrého, nebýt sporu s papežem. [Kompaktáta.] Tehdy po reformě volal kdeko, ale každý jako Hus myslil na nápravu jiných, ne svou. Eugen IV. byl života čistého, a nemohl prosadit reformu v klášterech (minoritů), oč méně u světského kleru. **B. s.** zprvu horlil proti ukládání dávek papežem, pak uvalil dávky na kněžstvo sám; potřeboval peněz!

B) Ještě jednou! Po letech se stal pokus **B. s.** obnovit. Ctižádostivý, dobrodružný světicí biskup, Slovinec Ondřej Zamometič OP, dlel 1480 po čtvrté co císařský vyslanec v Římě. Sixtus IV., jeho přítel a bývalý spolupřefesor v Padově, mu snad slíbil, po čem toužil - kardinalát. Nemohl slib splnit, Zamometič počal brojít (najednou) proti řím. zlořádům, jichž nepopíráme, ale jichž dobrý Z. předtím neviděl. Papež popřál každému co největší volnost slova, ale co Z. tropil, přesahovalo meze. Po marném napomínání uvězněn v Andělském hradě, brzo propuštěn. Teď obmýšlel pomstu; přišel do **B.**, vydával se za vyslance císaře Bedř. III., za kardinála, v katedrále napadl papeže, ohlásil všeobecný sněm. Věděl, že po něm volá celá Evropa: dobří J. po jediném léku - zlořádů, nedobří, zvl. kdo prohrál v Římě proces n. se nechtěl podrobit papež. rozkazům; všichni si slibovali od sněmu nápravu. Někt. vládci a **jediný** biskup (kostnický) se k Z. připojil, ostatní ho prohlédli; štvavé letáky zaplavovaly Německo. Když nad Basilejí vyfknut interdikt a městská rada viděla, že místo užitku klidí škodu, dala Z. zatknout 1482; za dva roky nalezen v žaláři oběšený; neznámo, zda odpraven, či sebevrah. Mrtvola vhozena do Rýna.

BEDŘICH viz Fridrich.

BIBLE. I. B. a nevěra - pohrdání.

A) »Každé náboženství má své svaté knihy...«
Ale jaké! Indové védy (veda), sbírku liturg. zpěvů, temných, nesrozumitelných. Parsové avestu, sbírku

liturg. předpisů; mohamedáni korán, nudný, místy nedůstojný; budhisté nechutné knihy. **B.**, kniha svatá obsahem (naukou), vznešená poesíí (Job, Isaiáš), krásná jednoduchostí (Lukáš).

B) Podle učení víry je **B.** »slovo Boží, z vnuknutí Ducha sv. napsané a tudíž **všeho omylu prosté.**« Jaký div, že se nepřátelé víry na **B.** vrhli j. dravci. »Jen jediný blud v ní najít! To stačí, by byla vyvrácena uvedená věta, a tím i víra v božský původ křesťanství. **B.** i učení církve bude usvědčeno j. dílo lidské, tak padne sama sebou povinnost věřícím srdcem přijmout jak nauku, tak i její přikázání.« Jediný blud v **B.** stačí, souhlasím, jenže nařed ho najít! Kolik staletí pitvají každé písmeno **B.**, kolik důvtipu vynaložili, a přec neobjevili, že **B.** někde odporuje zaručeným faktům.

C) Proti **B.** pracují skoro výhradně **vnitřními důvody.** Vnějších nemají, vnitřními se nejsnáze manipulují » V **B.** jsou **anachronismy.**« Kde jste dokázali (v knihách Mojžíš., nepodstatné, viz je v Lexikon f. Theologie u. K.), jsou důkazem, že k těm knihám přidány později dodatky. Ale Harnackovy »důkazy? [Evang.] Se žádnou knihou se nezachází j. s **B.**; j. slídící psi pídíte jen po chybách. »V **B.** jsou mnohé rozpory.« Kde je skutečný rozpor? [Evang.] »V číslech jsou rozpory.« Psaní číslic bylo velmi obtížné, dokud nebyly vynalezeny arabské cifry. Při opisování se vloudily právě sem omyly; jen spisovatel, ne opisovač byl chráněn omyly! Nelze tedy z **B.** vypočíst stáří lidského pokolení; »otec« znamená mnohdy děd, praděd; údaje číselné nemají vlivu na čistotu víry.

D) »Historické údaje **B.** pozbývají na ceně, poněvadž jsou opředeny **bájemí.**« Dokažte, že to jsou báje! Stanovíte první článek své víry, nedokázanou větu: »Zázraky jsou nemožné«, a pak díte: »V **B.** jsou zázraky, tedy nemožnosti, tedy **B.** je báje.« Když **boj proti B.** zuřil nejvíce, rozluštil Champolion egyptské písmo (hieroglyfy), Grotenfeld podal klíč k rozluštění klínového písma (assyrského, babylon.),

v Mesopotamii začaly vykopávky, a »zpod země vyvstali svědkové, zasutí přes 3.000 let, by obhájili B.« Ukázalo se, že vše, co B. sděluje o těch národech, jejich kultuře, bojích, polit. zřízení, jména vládců, souhlasí s tím, co sdělují objevené nápisy a knihovny. Je-li pravda toto vše, je pravda i to, co prohlašujete za bájl! [Potopa.]

E) **Otfelé námitky:** »B. praví, že země stojí a slunce se kolem ní otáčí; slunce přec stojí.« »Viděl jste již někdy slunce vycházet?« »Abych neviděl!« »Jak můžete něco takového tvrdit? Právě jste řekli, že slunce stojí!« »No, jakpak to mám říct?« »A jak to má B. říct?« B. není učebnicí přírodních věd: mluví j. rozumný k rozumnému, jak lidé mluvili tehdy i dnes. Profesor se rozčiluje, že dle B. slunce se »zastavilo na své dráze«, a za chvíli spustí: »Popište mi **dráhu**, již **opíše** slunce na obloze při rovnodennosti.«

Nepopírám; dlouhá staletí pojímali věřící tyto i podobné výrazy B. doslova; tak je pojímal jistě i ten, jenž je psal. Tu znenadání objeveno, že stavba vesmíru je jiná, než se dotud mysliło; bohoslovců se zmocnilo zděšení: »Tím padá B. a celá sv. víra!« [Galileo.] Když přihlédlí blíže, poznali, že se ona místa B. dají vyložit jinak, než jak byla potud vykládána, a to bez újmy pravd sv. víry; církev o té věci neučinila nikdy věroučné rozhodnutí! Opustili obvyklý výklad, nemusili opustit víru; změnili výklad, ne články víry! (Za pravdou K. 426) [Hexahemeron.]

F) »Mojžíš **nenapsal** Pentateuch, Šalomoun **nena-psal** Kazatele a Velepíseň.« **Kdo je autorem** jednotlivých knih, církev něco rozhodla. (Evangelia, Skutky apoštolské, listy apoštolské.) Kde není jistoty, ponechává volnost bádání. Ale všeho s mírou! Když dokázáno, že knihy Mojžíšovy jsou dílem více autorů, nemělo pitvání konce. Wellhausen: »První kus pochází od elohisty, druhý od 1. jahvisty, oba spojil 1. redaktor, deuteronomista napsal předpisy Zákona, 2. redaktor vše spojil, přistoupil kněžský

kodeks, 2. jahvista, řada glos.« Tedy 7 autorů a kumpanie přístipkářů! To bys musil dokázat! »Duhová B.« je strakatější než šaškova halena. Pak se vrhli na jiné knihy. Isaiáš prý od dvou autorů; důkaz? »Druhá část od kap. 40 je poesie.« Pak bys musil Goethovy spisy rozkrájet j. husul Próza, poesie, romány, cestopisy, vědecká pojednání, epika, lyrika, drama, epigramy... Jako zobonoska řezá listy pro nic za nic, je-li v řezací ráži, tak i oni; nenechali v klidu ani Abdiáša, jenž napsal 21 veršů; prý dva autoři, jež třetí spojil!

G) **Samozvaní proroci.** Havet: »Doufám, že přijde den, kdy B. spolu s celým křesťanstvím bude v prachu knihoven spát a že jen málo zvědavých ji vyhledá.« Doufáš? Budiž ti přáno! - Strauss: »Věda sem, věda tam, v B. to stojí takto, a B. je slovo Boží; může vypravovat n. učit cokoli, proti čemu se náš rozum sebevíc vzpírá, kde mluví Bůh, tam musí rozum mlčet.« Kdy tak církev rozhodla? Chceš jí insinuat svůj vyhaný výmysl! Předpokládáš, že v B. jsou nesmysly; proč některé neuvádíš?

H) **Inspirace.** Strauss: »Bůh spisovatelům vnukal, co mají psát, a co Bůh vnukne, je neomylná pravda.« Myslíš, že Bůh do každého nahučel j. do gramofonu slovo za slovem? Duch sv. jen osvítil svatopisce, by události správně poznali, při psaní je chránil bludu, j. učitel, pod jehož dozorem žák píše úlohu. Každý autor svatých knih má svůj sloh, svou individualitu. Někteří svou knihu sestavili z jiných (2 Mák 2, 24. 27); Lukáš »vše pilně vyzvěděl od spolehlivých svědků.« (Lk, 1, 3) V B. jsou hyperboly (Jn 21, 25); v názorech zeměpisných, astronomických se B. přizpůsobuje tehdejšímu způsobu pojímání. Při vypočítávání živočichů čistých a nečistých neklasifikuje Mojžíš dle vědy 20. st. po K., když k přeživavcům počítá zajíce (Lv 11, 6), netopýra k ptákům (11, 19), když pojímá vesmír dle systému ptolemejského.

II. B. a bludaři - modloslužba, hantýrování, zmrazení.

J) **»B. Je jediný pramen víry.«** Tak Albigenští, Wiclef, Hus, Luther, reformátoři. každý bludař, když se chtěl vyhnout rozhodnutí církve, kt. mu nebylo vhod.

1. Tuto zásadu, kt. je základ celého vašeho nábož. systému, a) **najdu ji v B.?** Nenajdu! Tím padá celý váš systém, nehledě k tomu, že nikdo není sám sobě svědkem; zvláště mrtvá litera nemůže vydávat sobě svědectví, že pochází od Boha. **Apokryfy** o sobě též tvrdí, že jsou dílem apoštolů, tedy částí B. I kdyby tato zásada v B. byla, nic by z toho neplynulo. - b) **Dokážete tu zásadu z rozumu j. nějakou početní větou?** - c) **Rozhodl tak učitelský úřad církve?** Ne, a kdyby, Luther ho neuznává. - d) **Je to tedy nápad bludařů, a ten mám bez důkazů přijmout?** Vysoukají něco ze sebe ve jménu svobody svědomí, a já mám kývat! Raději uznám, co hlásá odvěká tradice!

2. **Odkud víte, které knihy k B. patří?** Protestanté marně tápají za nějakým principem, kt. by určil knihy patřící k B. a byl směrodatný. Tuto kontradikci v jejich systému odhalil bezohledně racionalismus, Lessing, Semler, Baur, a tím odzvonili Lutherovu náboženství; dnes nemáme luterány staré ráze! Zamítají tradici; kdo jim poví, které knihy tvoří B.? Židovský zvyk? Tedy žid. tradice! Ale co N. Z., který v židovské B. není? B. neověřená učitelským úřadem církve je j. zákoník bez ověření státu; hromádka zákonů, kt. nemohou zavazovat nikoho. Ed. Hartmann: »Reformátoři neviděli, že víra v neomylnost B. se opírá výlučně o neomyln. církve a církevní tradice - tradice vydává svědectví bibli!« Nám dala bibli!

3. Bludaři se dovolávají B., když se jim to **hodí do krámu**; jindy stavějí své nápady nad B. a chtějí, bychom ji přijali za článek víry. »Neposlechneli církve, buď tobě j. pohan.« Hus neposlechl! »Kdo konal zlé, půjde do ohně věčného.« Luther učil, že netřeba dobrých skutků!

4. **Co bylo pramenem víry, než byla evangelia napsána?** Co bylo dřív, křesťanství (církve) n. B.?

Napřed musí být společnost, z jejíhož lůna vzejdou knihy j. výkvěti! Křesťanství nevyšlo z B.; B. vyšla z křesťanství! Kristus nepsal živým slovem byla víra šířena! »Jděte a učte!« Nikoli: »Jděte a pište!«

6. Což **dívoši** a ti, kdo číst neumějí? Kteří nemají dosud písmo? Nemají kdy ani peněz n. schopností? Rozumí každý B.? Pán nezbudoval církev na nemožnostech! Skýtá nám poklady milostí zdarma, ne s podmínkou: »Musíte si za drahé peníze (kdysi!) koupit B.«

7. **Proč se sami dle B. neřídíte?** B. praví: »Pomni, abys den sobotní světil,« vy světlíte nedělí B. zakazuje požívání krve (Sk 15, 29); ten zákaz v B. odvolán nebyl, vy ho nedbáte! Jak vyvrátí Luther Kalvína, novokřtěnce a jiné? Nemůže z B., ti se jí dovolávají též!

8. **B. není úplná věrouka**, neobsahuje všechno učení víry. Jednotlivé knihy byly psány příležitostně. To ví každý bludař; proto se každý k obhájení bludu schoval za zástěrku: »Usvědčte mne z B.! Dokázali oni svá tvrzení z B.? (Hus, Luther?) Mohu se vytasit s největšími nesmysly a chtít, by mne usvědčili z B. »Je dovoleno oddat starou pannu s její kočičkou? Usvěč mne z B., že ne!«

K) »**Církev zakazovala číst B. v jazyce mateřském.**« Tak křičí ti, kteří nejméně B. čtou! Zakazovala 1. tam, kde bludaři prohlašovali čtení B. za nutné k spasení. - 2. Kde blud. zneužívali překladů (nepřesných!) k šíření bludů! (Za pravdou K.) Proto laikům zakazovala tu a tam číst B. v překladě: synoda toulouská albigenským 1229, boloňská blouznivým begyním 1317. Nikdy však nejednala j. Jindř. VIII. [Angl. sekta.] Dodnes dovoluje církev věřícím jen překlady opatřené poznámkami; vždyť theologa stojí studium B. námahu (mnohá místa nejasná!), což teprve laik!

L) »**Teprve Luther (,reformace') dal lidu do rukou B.**« Lež; před Lutherem bylo 19 něm. překladů B.; českých překladů B. několik, první č. tištěné B. pocházejí z let 1500. Inocenc II. († 1216) chválí

sdužení mužů a žen, kt. přeložili **B.** do francouzštiny, kárá jen, že se scházejí tajně a vyhýbají se kněžím. Polský překlad 1390, italský v 13. stol. (Jakub de Voragine.) Franc. překladů před 1500 už řada, lid dobře znal **B.**, jak zřejmě z lidových rčení. U nás »prostá žena znala **B.** lépe než v Itálii mnohý kněz.« (Pius II.)

M) **Luther a B.** Prot. Bunsen zjistil v Lutherově překladě na 3.000 chyb, některé úmyslné (falšoval, j. činili již starověcí bludaři; Za pravdou K. 527.) Vloženým slovem »jen, pouze« dal Luther jistým místům **B.** zcela jiný smysl: Ř 4, 15: »Zákon (Hospodinův) působí **pouze** hněv« (přivádí jen trest na člověka); 3, 28: »Skrze **samotnou** víru dojde člověk ospravedlnění.« 3, 20: »Skrze Zákon se nám dostává poznání hříchu« přeložil: »Zákon jest **jenom** příčina Božího hněvu.« Sk 13, 39: »Každý kdo věří, je ospravedlněn« - přidal: »**Bez** skutků.« Na výtky odvětil: »Toto slovo (víra **samotná**) zůstane v **mém** evangeliu; byť se všichni papeženští osli vztekli, nedostanou mi je ven. Tak chci, tak káži. Já dovedu proroky vykládat, oni nedovedou, já dovedu Písmo číst, oni nedovedou.« L., kt. učil: každý si může **B.** vykládat svobodně, poň. přitom osvěcen Duchem sv. (O sobě tvrdí vícekrát, že ho poučil čert; spisy Lutherovy, svazek 22.) V praxi nedovolil Luther svým lidem, by si **B.** vykládali svobodně; kdo nepřijal výklad jeho, nazván oslem. Jenže jeho lidé si nedali »svobodu« vzít, užívali jí do krajnosti; Luther: »Vkládají vlastní fantasie do **B.** Každá banda táhne **B.** na svou stranu a vysvětluje si je dle svého; přišlo to tak daleko, že dostala jméno kacířské knihy, poněvadž všichni kacíři si pomáhají Písmem.« Jako ty! Hic liber est, in quo quaerit sua dogmata quisque; quaerit et invenit dogmata quisque sua. (O prot-ech protestant Werenfels †1740). - Někteří prot. (Heideger, oba Buxtorfové) prohlašovali i interpunkci S. Zákona za inspirovanou.

N) »**Každého, kdo čte B., osvěcuje Duch sv.**« (Žel, že každého jinak!) Tedy i staré sv. Otce?

Proč tedy jejich výklad zamítáte? Změnili tedy zásadu Lutherovu a řekli: »Každý si může vykládat B., jak chce.« Tedy i katolíci? Proč jim tedy vnučujete výklad svůj? - Každý jak chce - Kolik hlav, tolik smyslů! O slovech »Toto je tělo mé« měli protestanté za 40 let po smrti Lutherově 200 výkladů! Píší sáhodlouhé výklady, jak rozumět tomu n. onomu místu B., rvou se při tom na nůž - doklad, že sotva Duch sv. osvěcuje každého při čtení B.! Řekli nakonec: »**Rozum** jediný je oprávněn vykládat B.« Každý ovšem přesvědčen, že ten »rozum« má jen on. (Str. 126.)

O) Tím B. prohlášena za **dílo lidské**, za mythus a báji. Tam přišli cestou »svobodného historického bádání«. Prot. Beyschlag († 1900): »Zmatek názorů a domněnek opřádá už 100 let evangelia j. popínavé rostliny pralesa.« Kdo má právo zde něco rozhodnout, když učitelský úřad církve popřen? Luther vyhodil z B., co se mu nehodilo (list sv. Jakuba, nazval světce bláznem), Beyschlag vyhodil pastorální listy sv. Pavla, Harnack evang. sv. Jana, Pfleiderer všechna evangelia atd. Pokud ještě věří, pitvají každý verš a vysvětlují, jak nutno mu rozumět - na posměch vlastním zásadám! Luther »opravil« B., luteráni opravují Luthera. Marcion v 2. st., manichejci v 3. st. **vyhodili** n. **zfalšovali**, co se jim v B. nehodilo. - Bez učit. úřadu církve: odešli z cír., vzali s sebou papírovou B., zlatý poklad zůstal v cír., jejich »papírové peníze« se ukázaly bezcen.!

P) **Svobodný výklad B.**, prskavka, j. každá fráze o svobodě. Nevěra je nadšením skoro bez sebe nad touto svobodomyslností reformátorů (v praxi byli málo svobodomyslní!), proti níž prý brojí »ztrnulá« církev. Proč tedy nedovolíte, profesori, žákům svobodný výklad disciplinárního řádu, Homéra, zákoníku? To by bylo něco pro zloděje! Svob. výklad, jak se komu hodí! Rozumnému jde o **správný** výklad; jde-li o knihu oficielní, j. je zákoník n. B., smí autenticky vykládat jen ten, kdo ji vydal. Jaké perly vydal svob. výklad B., svědčí

Registra československého sboru Evančického («ivanč. hodování»): »...aby při večeři Páně každý nejen lizl nebo koštoval, ale napil se, nebo pán Ježíš neráčil říci lžněte, ale pijte.« Jejich »kalich« z r. 1581 měřil 3½ mázu, přes 5 litrů.

R) »**Bůh S. Z. jest zcela jiný než pravý Bůh N. Z., židovský jiný než křesťanský.** Jehova byl krutý, trojjediný Bůh je láska.« Bůh nebyl povinen zjevit již ve S. Z. veškeru vznešenost své lásky, ani požadovat veškeru dokonalost ctnosti, ani rozvinout veškeru působnost své milosti. Bůh má právo trestat hříšníka již na zemi, k jeho potrestání užítí i tvora, krupobití a hladu stejně j. meče nepřátel, může vyslat k jeho ztrestání krále s armádou.

S) »**B. učí hřešit** - tím, že popisuje hříchy patriarchů.« 1. Orientálec není a nebyl v jistých věcech příliš jemnocitný; mluví bez obalu, o čem my raději mlčíme. Krom toho j. věrný zpravodaj a dějepisec mluví B. svědomitě o všem. - 2. Proč neřekneš, že při vypravování neřestí též sděluje, jak okamžitě přikvačil trest? B. neučí hřešit; podává výstrah! - 3. Chce-li se kdo naučit hřešit, nemusí sáhnout k B., má vaše romány, kina...

T) **Nacisté a B.** Zříkají se B., »dědictví Lutherova.« Už jejich předchůdci. Fridrich II. pruský: »B. je po každé stránce plná bludů.« Lagarde: »Německý národ nepotřebuje knih.« (B!) Schleiermacher: »Ne ten má náboženství, kdo věří v B., nýbrž ten, kdo B. nepotřebuje.« Scherr: »B. je požidovštění našeho národa.« Nacisté: »Tím, že Luther podržel B., kt. nepochází z německého ducha, zůstal stát na půl cestě.« Oč se něm. protestanté s námi i mezi sebou 300 let rvali na nůž, házejí do starého železa!

U) **Poznámky.** a) B. není pro křesťanství absolutně nutná, ale má velké přednosti: 1. Písmem je zvěčněno, co by bylo jinak jistě ztraceno; co víme o životě Kristově krom evangelií? - 2. Slovo Kristovo zní nám v B. stále - 3. Slovo je omezeno, Písmo se dostane do celého světa. V 1. stol. neměli rozhlas!

b) Proč zakazuje církev **B.** vydanou od **Biblické společnosti**? Poněvadž **B.** společnost je prot. sdružení, kt. vydává **B.** zkomolenou (necelou), nesprávně překládanou, bez poznámek.

BÍLA HORA, protestantská **českoněmecká Panama**, nikoli č. martyrium! [Defenestrace.] Když básník Schiller, bídě podporovaný od vévody Výmarského, napsal ve finanční tísní 1790 narychlo pro Göschenův Dámský kalendář Dějiny 30 leté války, netušil, že celé generace budou z jeho polovičního románu čerpat historické vědomosti. Byl snad první, který č. povstání nazval bojem za svobodu svědomí a za národnost, porážku na **B. H.** porážkou svobody svědomí. Ferd. II. prý vzal prot. Čechům i svobodu myšlení! Snad svobodu loupení? »Kdyby nebyla **B. H.** učinila konec pustošení, byly by Čechy obráceny v poušť.« (Prot. Gindely.)

A) **Situace před B. H.** Husův hřích vehnal náš národ do prot. tábora a na **B. H.** (Za pravdou Kristovou 220.) Za Vladislava Jagel. mučili a popravili kališníci v Praze 10 katol. konšelů. Za poloprotestantského Maxmiliána II., slabomyslného Rudolfa II. a lhostejného Matyáše byli katol. kněží od prot. vyháněni z far, často ztlučeni. V Kladsku tajemník zeměpána, Schmitt, nutil žalářem a holí jeho katol. poddané k odpadu, zemřelí katolíci musili být pochováni na mrchovišti. Stanislav a Jiří z Rejzvic, Jan Želecký starší, Špigl z Packersdorfu nutili násilím katol. poddané k účasti na prot. kázání - pravý opak lži, že katol. páni štváli na prot-ské poddané psy a honili je do katol. kostelů. Paní M. ze Schenku si tropila v kostele posměch z katol. bohoslužby, oblečena v bohoslužebná roucha. Ondřej ze Sternberka pálił katol. chrámy. Největší výtržnosti tropili prot. při průvodech o Božím těle. Při stavbě chrámu P. Marie Sněžné v Praze stříleli a kamením i oštěpy házeli po nádenících i po řeholnících. Za vpádu pasovských umučili prot. v Praze 14 františkánů, drancovali kláštery i kostely, pobíjeli kněze,

opata Čepla na Karlově kruté umučili, několik kněží a řadu katolíků pobili, šlapali po hostích, pili z kalichů, těla mrtvých nechali tři dny na ulici; tak chápali »porovnání« s katolíky, o němž viz [majestát] Svoboda vyznání = zdeptání katolíků! Pasovští... hrstka dobrodruhů protáhla zemí, na Prachaticku a Krumlovsku vyvraždila české obyvatelstvo, ve vylidněných krajích se usadili něm. kolonisté z Bavor. - Pasovští se zmocnili všech měst a hrazených míst, i Prahy, bez obtíží Prot. Češi nebyli už dávno obávaní válečníci! Malátní, rozpadlí v sekty, novoty luterské jim byly vrcholem moudrosti, staré domácí řády házeli do haraburdí, samé náboženské hádky!

Olomouc, město královské - král neměl na svém zboží tolik moci, co každý šlechtic na svém statku! Tito bezohledně vyháněli katol. kněze. Když Ferd. I. z katol. Olomouce vykázal luterské kazatele, způsobili prot. 25. led. 1558 vzbouření, při němž šlo katolíkům o život; 1564 vrazili do katol. chrámu, rušili bohoslužby zpíváním něm. luterských písní, znemožnili mši sv. Ztotožňovat luterství s č. národností a katolictví s habsburskoněmeckým systémem je lež; biskup olomoucký korespondoval s císařem česky, luteránská nábož. obec německy, dostala českou odpověď.

B) Před katastrofou.

1. **Všeobecné zlodějství ve velkém stylu.** [Defenestrace]; tam pověděno, jak vůdcové (direktoři, »vláda«) kradli a co nakradli. Najaté vojsko neplatili, odírali dědice o odkazy, voják dal pušku za kus chleba. Válku měl vydržovat lid! Města měla platit podle »vyššího šacuňku« (1619); direktoři slíbili, že ho spálí, aby »napotom příkladem nebyl« (jiným zlodějům, ministrům, kt. přijdou po nich!) Nevynechán ani školmistr, šenkýř, věnečnice, švadlí, která učí děvčice, pradlí, kt. pere obojky, čeledín, ovčák, tovaryš, šot s krámem chodící, housknecht z hospody; každý musil platit kopy nebo aspoň groše. Praha vydala takto na vojsko 3 mil. tolarů,

kam se poděly? Když žádány účty, vinili direktory generály, tito direktory ze zlodějství. Prot. Denis: »Pravdu měli ti i oni.« Proč se zlobíte na katol. vládce, že byli pro svou věc obětavější než prot.? Že Španělsko, Toskánsko, Polsko, Círk. stát podpořily Ferdinanda II? Pražská prot. Panama!

2. **Násilí všeho druhu.** Po defenestraci nastaly katol. menšině zlé časy. Zbaveni všech práv, jesuité vyhnáni ze země, ostatní řády a kněží utiskováni (jen kapucínům demonstrativně dávana podpora), jich domy drancovány, jmění pokradeno, týráni, arcib. Lohelius prchl z Čech, statky konfiskovány. Katol. emigrace, ta vskutku byla výkvět národa: profesorské sbory dvou universit a sedmi gymnasií. Kde měli prot. většinu, směli být jen oni v městské radě; kde katol. většinu, musil být starosta a polovina členů prot. Když se katol. dovolávali práva, ukázali stavové na své kordy: »To je naše právo a zřízení zemské!« Tedy právo silnějšího! Do katol. domů v Praze vsazení suroví vojáci. [Dragonády.]

3. **Umravnující činnost prot-ů.** Nenávist proti katol. vštěpována dítkám v prot. katechismech. Do ornátů oblékány krávy, zvonek ke mši sv. jim dán na ocas. K jak hnusným úkonům ženské užívaly kalichů, nelze sdělit. Skládány paskvily, malovány karikatury, ve Šternberku na jaře místo smrti vynášeli figuru papeže. (Podobnou kratochvíli prováděli prot. v Londýně o masopustě až do začátku minulého stol., a surový Petr I. v Petrohradě; činili katolíci v Círk. státě něco podobného s Husem nebo Lutherem?) Kluci na Těšínsku vytloukali po r. 1617 okna kostelů, zdobili stěny ohavnými nápisy. Za vlády luterství v Broumově 1570-1626 bylo pro vraždu, loupež, zpustlost a žhářství trestáno tolik osob, j. nikdy předtím ni potom; v jediném r. 1605 pět vrahů a jeden zločinec. Při slavnosti Božího těla v Chomutově uspořádali prot. průvod: špinavé prostěradlo na 4 bidlech, pod ním nesena řípa, na cestu sypány ohavnosti, zpívány husné

písně. Inu, jaké náboženství, takový průvod! Vždyť se prot. hašteřili i mezi sebou! Ve Slavkově bylo 11 sekt, v Třebíči 30, a ty nežily v sesterské shodě! Co se od nich mohli nadít katolíci? Umučení [Jana Sarkandra] dalo tušit, jak se povede katolíkům, zvítězí-li prot.

4. **Momentky.** Češi 1618-20 myslili j. jejich potomci 1918-38, že se Evropa hemží samými přáteli, kt. pro ně do ohně skočí. Proto se pustili do ne-svědomité hazardní hry o osud národa, ač Anglie varovala. - Č. vojsko: najatá sebranka z ciziny, ne č. vlastencil Neplacení, kradli, co se dalo. Zpívali: »Vem, kde vem, víra sem, víra tam, poberem všechno, věř sobě, jak chceš.« - Litomyšl 1618, děkan Hájek s matkou 9 hodin mučen, prot. chátu vedl kalvín. učitel; ký div, že po 1620 Polyxena Lobkov. město trestala? Týž učitel táhl do Litrbachu, tam kněze bili kyji do zad, sekerou do hlavy, oči se mu krví zalévaly, mučili, pak se zpili. - 28. srpna 1619 schůze odbojných pánů v Praze; lhostejní... Vilém z Roupova: »Páni ráčí pospíchat k snídani, ale hleďte, byste někdy vlasti své neprosnádali.«

5. **O Hroběch a Broumově** se lze napofád. Arcib. Lohelius přišel do **Hrobů**, svého panství, prot. poddaní ho ohrožovali kamením, musil prchnout. Pak nahlédli, že je zle, prosili, by upustil od soudního stíhání, že raději zboří svůj prot. kostel, proti právu a jeho zákazu postavený, což učinili 11.-13. pros. 1617. - V **Broumově** uloupili (»zabrali«) luteráni katol. kostel; král. komora (1 katolík, ostatní prot.) rozsudek: »Vrátit!« Neposlechli. Král rozkaz opětoval, odvolali se k defensorům, ti »dovolili«, by si postavili kostel na kláš. pozemku; poddaní opata! Nebyli svob. městem! Majestát dovolil jen svob. městům stavět si kostely svého vyznání! Matyáš sedmkrát kázal kostel zavřít, neposlechli. Na král. komisi se luza vedená jakýmsi ševcem zuřivě vrhla a odehnala ji 1618. Prot. Pešek: »Je jisto, že prot. žádali a sobě osobili příliš mnoho; chceme-li být nestranní, musíme doznat, že nebyli v právu

prot., nýbrž opat.« Už 1614 se část katolíků, tísněná od prot., vystěhovala - katol. emigrace!

6. Po nezdařené akci u **sultána** 1620 [Defen.] šel Zimní král Bethlena Gabora, by zpusťošil Moravu a Slezsko; 1622 opěť Thurn a Velen Ladislav Žerotín u sultána, by Bethlena aspoň podporoval. Sultán pomoc poskytl, sedmihradský vévoda Bethlen zrušil příměří s císařem, se 60.000 Sedmihradčanů a Turků zaplavil Slovensko a Moravu, páčili, zabíjeli, drancovali, zpusťošili Znojensko, Brněnsko, Kyjovsko, Vyškovsko, 10.000 mužů, žen, dívek a dětí přihnali j. stádo do ležení u Hodonína; srdce-rvoucí pláč ubohých obětí českého prot. vlastenectví a prot. lásky k svobodě svěd. bylo daleko slyšet. Odvlečení, na východ. trzích prodáni do otroctví. Nad emigranty se roní džbery slz, pro tyto ubohé nemají naše učebnice ni slova soucitu; z pochopit. důvodů hluboké mlčení, stejně j. o prot. ničení vzácných památek; v tom nezůstala prot. luza za husitskou. Jakub Horčický 1609: »Knihy staré a traktáty znamenité, svazky, co v klášterích a jinde nacházejí, trhají a páli« [Koniáš.] Že arcibiskup hájil na svých statcích katol. víru, mají mu za zlé; že prot. zaváděli násilím novou víru, je v pořádku. Srovnej katol. Brno 1645 obležené Švédy. Měšťané věnovali cínové zboží na výrobu kulek, prádlo na zhotovení doutníků, kusy nábytku na opevnění, kapucíni a bernardýni všecko dřevo ze svých zbořených klášterů; i životy; katol. Brno se brání proti přesile, prot. Praha vydírala na chudých, vůdci nedali nic, zbaběle se vzdala. Srovnej katol. Prahu vedenou jesuity 1648; ubránila se obléhajícím Švédům!

C) **Katastrofa**. 1. Harant táhl s Thurnem k Vídni, bombardovali hrad, koule až do pokoje Ferdinanda II. Thurn pak obléhal Krumlov a Budějovice. »Neušetřím ani dítku v lůně matky, když se nevzdáte!« Krumlov se vzdal, katol. Budějovice pohrdly hrozbou a rozhodly o osudu č. povstání, Thurn musil odtáhnout, nedobyl; na rovině budě-

jovické se připravovala porážka **B. H.** Jak zpuchřelá byla mravní síla č. národa, když se rozbila o zdi jediného města! Bouquoy, císařský generál, dostává do moci hrad za hradem, město za městem; všude ohromné zásoby, jeho vojsko mělo všeho dost, vojsko č. stavů hladí! Jediný generál proti celému národu! Zrada Mansfeldova [Defen.] umožnila rychlý spád a konec. Zradili národ čeští katol. či němečtí prot.? [Hitler.]

2. V jižních Čechách se **čeští sedláci** bouří proti č. žoldnéřskému vojsku, kt. lotrovsky pustoší zemi, nabízejí se direktorům k dobrovolné vojenské službě, když je propustí z nevolnictví; šlechtici: »Nel« Byli by zvítězili, v sousedních zemích by rozdmýcháno podobné hnutí. Stále se mluvilo o svobodě, ale když ji měli sami svým poddaným dát... Vůdci nechtěli bojovat, poň. zhýralí, ani platit vojsko, poň. hrabiví, ani dát svobodu sedlákům, poň. egoisté, přišli by o laciné robotníky. Kdo v revoluci není hotov k smrti na bojišti, musí být přichystán na šibenici! Prot. stavy nechtěly umírat ani bojovat za ideály j. katolíci. Emigrant Skála ze Zhoře: »Kdyby Češi jen polovinu těch sil vyvinuli v bránění svých práv, co v snášení své bídy, žádná moc světa by jich nebyla porazila.« Jen desetinu svých milionů, kt. jim pak byly sebrány, na výzbroj armády!

3. **Kandidáti**, kteří při volbě za krále propadli, nechali Čechy na holičkách. Vévoda savojský, zvl. kurfirst saský - zradil Čechy za jídášskou cenu obojí Lužice. Prot. zavinili odtržení této slovanské země od koruny č.; proč o tom naše učebnice mlčí? Kdyby to byli zavinili katolíci! Za 300 let se Lužice skoro docela poněmčila. **B. H.** »č. vojsko«... jen u 10 děl stál č. lid; velitelé: 2 Češi a 9 Němců. V katol. vojsku kněží zpovídali, povzbuzovali, proto prohlašováni za fanatiky - plnili přec svou povinnost! Kolik pastorů pečovalo o náboženskou útěchu v č. vojsku! Ani jeden! Při korunovaci Zimního krále jich bylo na 40, u jeho stolu v osudnou ne-

děli 8. list. též jich nechybělo. Tak shnilé vedení musilo podlehnout!

D) **Po katastrofě.** 1. **Prot. Praha**, ač plná vojska, **se vzdala** zbaběle na milost i nemilost; pak mohl vítěz diktovat podmínky! Prot. si zavěsili kol krku růženec, hledali v klášteřích, pokud ještě byly, ochranu pro život i majetek, jejich kazatelé se skryli. Dikastus, hlava kališníků, kt. korunoval Fridricha, prohlašoval ho teď v každém kázání za nepřitele vlasti, blahopřál Ferdinandovi k vítězství; luter. vládcové též! V Berlíně uspořádána slavnost! Zimní král rychle ujel z Čech, Thurn, Anhalt, Roupovec též. První, kdo tak učinil, byl Jan z Gišaly za války židovské; utekl z Gišaly, ponechav ji osudu a vykládaje, že prý se bude moci o vlast i o ně (a o svou kůži!) lépe starat, když upláchne z dosahu Římanů. »V čas moroviny jsme nesli zbaběle své hlavy do ciziny.« (Mickiew.) Vítězové odváželi z Prahy kořisti za 2 miliony tolarů, Berkovi z Dubé vzali 70.000, Vilému Lobkov. 17 beden zlata a stříbra; kolik vojska se tím dalo vyzbrojit! Maxmilián Bavorský odvážel 1.500 vozů, většinou vzácné sbírky Rudolfa II., naplnil jimi mnichovská musea; zbytek Švédové 1648 do Upsaly.

2. **Protestanté nezkontrolovali** ani po **B. H.**, pobíjeli katolíky dál, na př. 1628 na Smiřicku, Novoměstsku; nejeden kněz zavražděn. [Protireformace.] - Ferd. nebyl nyní povinen (j. vítěz nad vzbouřenci prot.) dát slíbenou svob. vyznání, j. ČSR nebyla povinna po 1938 zrádným Němcům státí ve slově daném před 1938.

3. **Odškodnění církve** za rozkradené statky bylo minimální. Hrabivost je »interkonfesijní«; katol. páni, kt. se po **B. H.** stali majetníky býv. statků církevních, protestanty uloupených, neměli se k tomu, by je vrátili původním držitelům. Nejhuř dopadly kláštery; císařovi rádci pracovali proti vrácení zkonfiskovaných církev. statků. Noví majitelé »převzali« statky, ne však břemena na nich váznoucí, přispívání na obnovu chrámů, far, nemocnic;

chudí faráři byli povinni j. dřív platit daně, přispívat na vydržování konsistoře i alumnátu.

4. Pro dobu po **B. H.** vynalezl Jirásek termin »Temno«; stal se protikatol. šlágre. Pekař: »Doba po **B. H.** nebyla absolutní temno, j. doba před **B. H.** nebyla absolutní světlo. Kdo věří opaku, je vědecké dítě. Jak srovnáte se svým obrazem Temna Balbínovu vášnivou obranu č. národa? (Byla by možná taková kniha za Hitlerova režimu?) Pešinovu nevyrovnatelnou Závěť, podivuhodnou postavu Vavákovu?« Týž: »Kdyby nebyli katol. kněží řádoví (tedy i jesuité) i světští hlídali a rozněcovali oheň č. víry, nadšení a lásky, bylo by po nás veta.« (Kdo hlídal a rozněcoval ten oheň 1939-45? »Kulturní« rada v Praze, profesori, jistě ne!) »Mravní stav národa vyšlého z doby protireformace nebyl horší (byl lepší!) než jeho stav v 16. stol.« Lepší... Katol. duchovní nebyli tak nevzdělaní a nemravní, j. husitští a luterští v 16. stol.! - Kdyby byli prot. zvířetili, bylo by po katol. víře i po č. řeči veta.

6. **Závěrem** stať z Moravských novin, prosinec 1942. »Kniha W. Wolmara Prag u. das Reich... Byla to katol. církev, kt. byla příčinou všech národnostních a nábož. třenic v našich zemích. Ona byla vinna pobělohorskou tragedií. R. 1618-20 postupovali Češi a Němci v příkladné shodě. Na Staroměstském náměstí padaly vedle hlav Čechů také hlavy Němců. (Proč jste to nefekli před 1938?) Protiněmecké nazírání (Čechů) připisuje autor habsburské dynastii, kt. je mezi Čechy podporovala a otravovala život pozdějších let všech pokrokově smýšlejících lidí. Kniha je jedinečným přínosem!« Co by řekl Svat. Čech! »Lízali na kolenou důtky, kterými Hitler mrskal náš národ.« Češi a Němci v příkladné shodě - j. za Hitlera, kdož se dal poněmčít! Jako lavina se šířilo německví v naší vlasti, když přijala prot. víru! Vy, kt. roníte slzy nad popravou 27. č. a něm. zrádců, neměli jste slova soucitu pro mučené a popravené tisíce č. obětí, kt. nevinně za Hitlera krvácely. Svedete zas na katol. církev, co tropili neznaboží?

BIŘMOVÁNÍ. Nevěra: »Napodobení a převzetí pohanských zvyků. V každém národě byl dospívající jinoch uveden do sboru mužů náboženskými obřady.« Za starých dob bylo B. uděleno hned po křtu, ať jej přijalo dítě n. stařec! Na východě dodnes! Až později posunuto přijetí B. na léta dospívání! - Prot.: »V Písmě není o B. zmínky.« Jméno B. tam není; ale co znamená: »Věřící, kt. od jáhnů pokřtěni, od apoštolů dostávali **vzkládáním rukou Ducha sv.**«? Sk 8, 14 nn; 19, 5 n.

BOLIVAR, El libertador, »Osvoboditel« Jižní Ameriky, vyprostil ze španěl. poddanství Novou Granadu a jiné státy (dnešní Bolívii), spojil Venezuelu, Ecuador, Kolumbii, Peru v jedinou republiku, za jejíhož presidenta se dal provolat. Jenže Peru se brzo osamostatnilo, a když si počínal despoticky, bylo patrné, že »Osvoboditel« se chce stát absolutním monarchou, přinucen k resignaci 1830; za málo měsíců potom zemřel. Ani kuře nadarmo nehrabe, ani »Osvoboditel« zadarmo vlastní neslouží; kolik klášterů zrušil, aby uchwátí jejich majetek (stal se milionářem!), kolik misionářů a kněží dal krutě utratit (upálit atd.)! Bylo to vše k »osvobození« nutné? B. nebyl jesuita ani inkvizitor ani věřící katolík; kdyby byl věřící a páchal krutosti na prot., byly by toho plné čítanky.

BOETHIUS († 526) píše o útěše fíie, shrnuje vše, co může fíie (rozum neosvícený vírou!) na nejvyšší otázky světového řádu odpovědět. Z toho někt. soudí, že B. byl racionalista. Byl věrný katolíci! Psal o nejsv. Trojici, o vtělení, ale hlavně ff; první aplikoval nauku Aristotelovu na theologii, předchůdce scholastiků!

BOLŠEVISMUS. A) Zjevy j. Luther, velká revoluce nebo B. se **nezrodí přes noc**; byly velkým dílem zaviněny dlouholetým zneužíváním autority. Carové byli v tom ohledu náslovníky cařihrad. císařů; s rozkošem (»pravoslavným náboženstvím«) přejala

Rus všechny stíny, kt. jej provázely. Zvláště od dob Petra »Velikého« lld ujařmován. Kateřina II., bezohledný Mikuláš I., Alexander II. . . Kdo ještě krátce před B. převratem viděl, jak zástupy politických odsouzenců byly vlečeny na Sibiř, byl proniknut odporem proti carské vládě do hloubi duše. V nábož. směru? V lidu pověra, u inteligence nevěra. Kdo mnoho zná, mnoho omluví a sobě vysvětlí! Dnes nejsou poměry v uklidněném Rusku daleko takové j. při prvním otřesu 1917.

B) Cím byl Rousseau Francii 18. st., tím byl Tolstoj pro Rusko 19. st. Z počátku spravedlivý žalobce carského režimu, jenž brzdil rozmach kultury, potlačoval svobodu, nedbal, aby odpomohl bídě lidu. Jenže T. nehledal lék tam, kde jediné bylo lze jej najíti - u Krista a v návratu k pravé víře. Mluvil j. západní kolegové o »očistěném nedogmatickém křesťanství«, a tím se odcizil nauce Kristově docela. Kdo pouze žaluje, ale neukáže cestu k nápravě, vzbudí jen nespokojenost.

BOLZANO Bern. musil opustit 1820 pražskou katedru i profesuru náboženství a ffilie, poněvadž hlásal zásady Kantovy a Schellingovy. Napsal: »Možnost zdokonalit křesťanství.« († 1848) O tomto Němci, nepříteli č. národa, kt. si tropil posměch z č. národního probuzenského hnutí, třebaže nebyl takový šovinista jako Momsen, praví Jirásek: »Zamkli (církvi) jeho zlatá ústa.« Zato kydá Jirásek hanu na č. vlasteneckého kněze Kerneru.

BRATRSTVÍ, svoboda, rovnost. - B. (liberté, égalité, fraternité), heslo, jež si na prapór napsala velká revoluce, se zřejmou příchutí protikřesť. Jak pojímá křesťanství rovnost a B.! [Otroctví.] »Jeden je Bůh a otec všech.« (Ef 4, 6) Křesťanství o B. méně mluví a víc je provádí [Charita]; místo frází čin; o B. v revoluci lze užít slova císaře Augusta o Herodovi: »Raději být jeho hys než hyos« (jeho vepřem než synem . . . než jejích bratrem!) Robes-

pierre chránil »svobodu« a osvědčoval všeobecné B. guillotinou, šibenicí. [Revoluce, Rasismus.]

BRATŘÍ KRISTA PÁNA. Když Masaryk při disputaci v Hradci Král. 1908 mluvil o **B. K. P.**, sotva tušil, že opakuje vývody Helvidiovy, jež sv. Jeronym kol r. 380 vyvrátil. Židé neměli výrazu pro vzdálenější stupně příbuzenství; v přímé linii užívali slova »otec« a »syn«, v pobočné linii »bratr« a »sestra«. Dokladů v Bibli dostatek. (Gn 9, 25; 13, 8 atd.) Evangelia nazývají (Mt 12, 47; 13, 55; Jn 7) bratrance **K. P.** jeho bratřími: Jakub, Josef, Šimon, Juda, synové Kleofášovi a Marie, »sestry« (t. j. sestřenice, někteří myslí švagrové) P. Marie. Jakub a Juda byli v apoštolském sboru, pravděpodobně i Šimon. Totéž platí o nejmenovaných, nám neznámých »sestrách« **K. P.** (Mar 6, 3)

BUDHISMUS. A) »My Evropané jsme arijci, proto nám je přiměřenější náboženství arijské, Budhovo, nikoli semitské, židovské, Kristovo.« Proč se tedy nedržíte římských číslíc, jichž vynálezci jsou arijské Římané, místo arabských, jež jsme dostali od semitů? Na štěstí papež Silvestr II. nebádal, jsou-li arabské cifry původu arijského (z Indie) či semitského (od Arabů) a přinesl je od semitskokochamitských Maurů ze Španělska do Evropy; s římskými číslicemi by se počítání nedostalo daleko! Nezáleží na tom, jakého původu nábož. je, nýbrž je-li pravé; hlásá-li pravdu, nepochází ani od arijců ani od semitů, nýbrž s nebe, od Boha, a my jsme povinni je přijmouti j. každou jinou pravdu. Jako neexistují různé násobilky (arijská, semitská...), tak neexistují různé pravdy ani několik »pravých« náboženství. Charakteru lidu a rasy lze nanejvýš přizpůsobit do jisté míry bohoslužbu (obřad latinský, řecký, slovanský; viz Akom. spor.) a hlásání nauky, ne nauku samu ve smyslu, že ji lze pozměnit - pravdu pozměnit znamená pravdu opustit a upadnout v blud.

B) Proč najednou taková starost, by arijci dostali »arijské« nábož.? Že **B.** přichází do módy, má své důvody. 1. **B. je nábož. bez Boha, tedy žádné nábož.** Snad jediné toho druhu na světě! »Budha byl ateista.« (Max Müller) Později pocítili jeho vyzna-vači tuto mezeru a vyplnili ji tím, že začali Budhovi prokazovat božskou počtu. - 2. **B. nemá žádné články víry.** »Věř si, co chceš...« Jakési mravní zásady sic má, ale není-li Boha, netřeba jich valně dbát; co mne může stihnout, když se dle nich řídit nebudu? - 3. Jaký **konec člověka** čeká? Nirvana! Rozplynutí v nic! Tedy náboženský nihilismus! (Max M.) Brahmanismus aspoň učí, že člověk bude od božstva absorbován j. krůpěj v oceánu, přejde v Brámu; **B. nemá ani to!** - 4. Základní rys **B. pesimismus**, spojený s apatií a nečinností (kvietismus). »Všechno na světě je bolest, a člověk marně se proti ní vzpírá.«

C) **B. existuje v několika formách** (»sektách«): indický, čínský, japonský, tibetský; tento zvláště je pověrou prosáklý: víra v stěhování duší, modlicí mlýnky, stálé vtělování Budhovo. Lamové, jejich duchovní, nevzdělání a líní. Naši ctitelé Budhovi prý »hledají« a ctí »čistý« **B.** Ale kde je ten »čistý« **B.**? Leda v knihách, a o těch slyš svědectví znalců: »Kdož s **B.** laškují, hledají v jeho 'sv. knihách' lesklé perly, které s reklamní okázalostí vystavují na odiv, lákajíce neznalé a jsouce úžasem téměř u vytržení nad krásou nauky **B.** Ale s pochopitelnou opatrností skrývají všechny temné stránky nízkosti a ohavnosti, jež se pod povrchem pěkně natřeným skrývají, jimiž by žádný křesťan rtů neposkvrnil.« Krom toho směšně nesmyslné zázraky. Askese **B.** je veskrze negativní - jen k tomu, by se člověk dostal co nejdříve pryč z tohoto bídného světa, zatím co křesťanská člověka povznáší, ušlechťuje, vede k spojení s Bohem.

D) Historické prameny o **životě Budhově** pocházejí teprve z doby po Kristu; obsahují tudíž přemnoho zbájeného. Zaručeno je asi toto: Budha,

Gautama, Šakya Muni, žil asi 560-470 před K., v době, kdy národ israelský strádal v babylonském zajetí - současník Danelův. Z počátku žil rozkošnický, měl řadu žen, ve 30. roce se mu dosavadní život i pohanské nesmyslné temnoty zhnusily, hleděl se probít k světlu pravdy. Jak? Přemáháním sebe a potlačováním nezřízených vášní. Je tedy zjev dosti sympatický, ale i dokladem, že člověk bez pomoci Boží, sám na sebe odkázaný, přil nejlepši vůli se pravdy stěžl dopracuje. Sokrates, jemu zčásti podobný, poznal a doznal 70 let po něm svou neschopnost.

BŮH. A) **Pytláci.** »Není Boha...« Tak Haeckel ve Světových záhadách. Jakým právem tak může **empirik** (přírodovědec) tvrdit, když nemůže nikterak své tvrzení empiricky (pokusem, vážkami, zkumavkou, hmatáním...) dokázat? Sami se honosíte, že »pracujete« jen empirií! Co tedy smysly nezjistíte, o tom se j. přírodovědci musíte zdržet veškerého úsudku! Ševče, drž se svého kopytal Jde o B., o bytost duchovou, nehmotnou, a duchový svět se empirii vymyká nejinak než na př. lidé dávno minuli, po jejichž těle nezbylo ani památky. Či zjistí přírodovědec svou metodou (pokusem), zda existoval Václav II.? Smí se proto osmělit říci, že neexistoval? K tomu, by jeho existenci zjistil, je povolán někdo jiný! Dějepisec! A ten má k tomu zcela jinou metodu než vážky a zkumavku!

B) **Ve vzduchu lítej, ve vodě plavej, po zemi chod!** Pracuješ-li v některé vědě, drž se metody její, sic pohoříš! 1. **Kdo je povolán, by se obíral otázkou existence B.?** Ffle! A ta má metodu svou, jinou než vážky a zkumavku! Empirik by nejvýš mohl říci, že dovede přírodu bez B. vysvětlit - zda správně, je otázka; asi j. Eskymák si dovede »vysvětlit« aeroplán bez budovatele a bez pilota, radio bez Marconiho, hodinky bez hodináře. Al. Humboldt byl důslednějším než Haeckel: »O B. nemáme zkušeností« - nemůžeme ho hmatat, fysicky

zjistit, tedy ani tvrdit, že je n. není. O velké duchaplnosti tento výrok nesvědčí; ale v tom dáme za pravdu: mluví-li empirik o existenci B., překročil sféru své pravomoci, pytláčil v cizím revíru, stává se ffem. Je to nepřípustno? Není, ale nepřípustným je, že v cizím revíru se neřídí směrnicemi tam platnými - jeho »domácí« směrnice tam neplatí! Matematik může pracovat i v historii, ale nepřípustné by bylo, kdyby při tom chtěl užívat metody své, početní, a ne její, historické, kdyby chtěl existenci Karla V. vypočítat.

2. Ffie je oprávněna obírat se otázkou existence B., ale má povinnost řídit se **přítom zákony správného myšlení**, kt. rozumný člověk užívá všude jinde. A to nečiní ffie, kt. stojí na půdě mimo-křesťanské. Přirozená etika či mravověda (»laická morálka«), sociologie a příbuzné vědy někdy prohlásí: »My se v mravním směru obejdeme bez B., společenský řád lze udržet bez B.« I kdyby měli pravdu, neplynulo by z toho, že B. není; ale mají pravdu? Nejprůběhavější odpověď jim dají fakta: Francie za velké revoluce, mládež z beznáboženských škol (Paříž, Amerika), nacisté 1939-45; ráj na zemi bez Boha!

3. **Materialistická ffie** se zvláště neřídí zákony správného myšlení. Opírá se o nedokázanou zásadu, že krom hmoty a síly nic neexistuje, a činí závěr. »Není nehmotný svět, tedy ani B.« Není-li nic krom hmoty, musí vše vysvětlovat jen ze zákonů ve hmotě působících. Daří se jim to? Nehledě k tomu, že a) toto základní dogma své »víry« nedokázali, b) nedá se život a jeho funkce vysvětlit pouze atomy a pohybem; a jiného hmoty schopna není! [Duše, Život.] c) Spiritismus, okultismus, hypnosa a jiné temné »vědy« prokázaly lidstvu aspoň jednu službu: popravili materialismus. Byť 49% zjevů bylo podvod a 49% pověra, zbývají ještě 2% zjištěných faktů, kt. se pouhou hmotou vysvětlit nedají! - d) Jasnovidectví! Zjištěná fakta! Lidé »vidí« do budoucnosti! Předpovídají věci, kt.

závisí na svobodné volbě lidské vůle, ne věci nutné, j. zatmění slunce. Ač i zde je mnoho pověr a falešných proroctví, nejsou tím vyvráceny případy nájsto zaručené, j. předpovědi J. Boska, proroctví Lehninské a j. Vysvětlete je vy, kt. uznáváte jen hmotu! Jsou důkazem, že »mezi nebem a zemí se dějí věci, o kterých smrtelníci nemají ani tušení«, že existuje princip (bytost) na hmotě nezávislý, zákonům hmoty nepodrobený, jenž vidí do budoucna.

4. My můžeme nejen vyvrátit námitky, můžeme **dokázat pozitivně, že B. je**, že existuje bytost nadzemská, mimozemská, netělesná, duchová, vyzbrojená inteligencí, nekonečnou moudrostí a mocí. Dáme jen několik otázek.

C) Trojí světový zákon, v celém vesmíru platný:

Kde je účinek, tam je příčina.

Kde je pořádek, tam je pořadatel.

Kde je zákon, tam je zákonodárce.

Základní zákony správného myšlení! Každý se dle nich řídí a je uplatňuje: meteorolog nad zemí při zjevech atmosférických, geograf na zemi, geolog pod zemí, astronom u dalekohledu, botanik u drobného, chemik v laboratoři, zoolog v lesích a ve vodách, fysik při zjevech přírodních a při pokusech, dítě, když ho co bolí, nemocný, když není »ve své kůži«, služebná, když těsto »nechce kynout« atd. Jen ffie, která má zužitkovat výtěžky všech věd, pokládá za přednost tyto zákony správného myšlení popřít a jednat proti nim. Podle toho to i dopadá; ať popře matematik násobí kul. Dopracuje se »překvapujících« výsledků, žel, že ne zrovna nejsprávnějších. - Slíbené otázky:

1. **Odkud hmota?** Svět? Vesmír? a) »Tou otázkou se neobírám; beru svět, jak je, počítám s hmotou j. s věcí danou (datum), netáži se, odkud je, po tom mi nic není.« Tak smíš mluvit jako empirik, ne j. ff.; nechceš-li fficky bádát, nemusíš, ale nemáš práva nám v tom bránit n. prohlašovat (dokonce předem!) výsledky našeho bádání za falešné

a sebe za ffa. »Je B.?« Positivista: »Nevím.« Proč nevíš? »Omezují se jen na zkoumání toho, co vidím.« Budíž, ale nemáš práva tvrdit, že není víc, než co ty vidíš; smíš zůstat na běhu, ale nesmíš zakazovat těm, kt. se chtějí do moře spustit, a ještě méně máš právo tvrdit, že v moři nic není, poněvadž ty se svého běhu v něm nic nevidíš!

b) »**Svět je náhodou.**« Náhoda, bůh nevědomců. (Demokrit.) Náhoda neznamená »žádná příčina«, nýbrž nepředvídaný shluk několika příčin. »Náhodou srážka«: oba vlaky po téže koleji, oba s velkou rychlostí, špatná výhybka n. signál, hustá mlha n. silná zatáčka atd. Za pravdou Kristovou kap. 3. vypočteno matematicky, jaká je pravděpodobnost, že atomy, z kt. je složen vesmír, se shlukly náhodou.

c) »**Svět je sám od sebe.**« Co je samo od sebe (pravda $2 \times 2 = 4$), je aa) **nezměnitelné**; svět, hmota, se neustále mění! bb) Je **nezničitelné**; hmotu však možno zničit - proměnit v energii, rozbitím atomu. cc) Je **věčné**; pravda $2 \times 2 = 4$ platila od věčnosti, bude věčně platit, kdežto svět, hmota, pohyb, od věčnosti není! »Ba je!« Dokaž! Nemůžeš, já ti však dokážu, že svět od věčnosti není! Viz dole č. 4. Uveď mi jediný doklad, že někdy něco vzniklo samo od sebe! Oheň nevznikl sám od sebe, pole se nezoralo, klas nevyrostl sám od sebe.

Svět má začátek; co má začátek, musí mít příčinu. Tento pít tu včera ještě nebyl, ten dům tu před rokem nestál, tys před lety nebyl, země před věky nebyla. To vše bylo jen **možné**. Čím se stalo, že ze stavu možnosti **přešly do stavu skutečnosti**? Bez příčiny, samy sebou? Pak by každá možná věc se musila stát skutečnou; tvá vila na Šumavě, tvůj zítřejší oběd by tu musil být už dnes. Bez stavitele nebude tvá vila, bez kuchaře tvůj oběd, bez příčiny žádná věc; kdo n. co dá té věci, existenci, je její příčinou, a ta musí být **mimo** ni.

»Já mnoho přírodu studoval, ale **Boha** v ní **ne-našel!**« Já své hodinky kolikrát rozšrouboval, ale hodináře v nich **ne-našel!**

»Je pravda, že každá věc má příčinu. Ale **nekonečná řada**, nekonečné množství věcí, má příčinu sama v sobě.« Jako kdybys řekl: »Jedna buchta se neupeče sama od sebe, ale nekonečné množství buchet ano.« Proč se tedy neupekly? Hmotě je lhostejno, zda z ní bude nekonečné množství hvězd n. buchet! Snad aspoň **zde** uznáš příčinu? »Musil tu někdo být, kdo zařídil, by se hmota seskupila v hvězdy a ne v buchty!« Anebo: »Jeden vůz se nehne sám od sebe, ale nekonečné množství vozů ano.« Čím více vozů, tím **větší** síly třeba, by se hnuly!

2. **Odkud pohyb?** Je-li hmota věčná, máš na vybranou: buď byla od věčnosti v klidu n. v pohybu. a) V **klidu**? Kdo tedy do ní strčil, že se začala hýbat? Sama dle zákona setrvačnosti z klidu v pohyb přejít nemohla! b) Byla od věčnosti v **pohybu**? Dle zákona entropie se energie pohybu poněmáhlu vyčerpává; kdyby byla hmota od věčnosti v pohybu, už by se dávno zastavila, j. provoz v továrně by se již dávno zastavil, kdyby byli před nekonečné dávnými časy pod kotlem zatopili, třeba miliony centů uhlí, a pak přestali přikládat.

3. **Odkud pořádek ve vesmíru?** a) **Sám od sebe?** Ukaž mi knihovnu, kde se knihy uspořádaly samy od sebe! Silami přírodními? Zkus to, otevři dveře i okna, nech silám přírodním (větru) volnost; udělají ti na stolku pořádek? Spíš ti pořádek rozmetají! b) Či **»náhodou«**? Může se stát, náhodou že do tebe někdo strčí, že dostaneš neoslazenou kávu, že v loterii vytáhneš ze sáčku číslo 7, že chlapec najde peníz... Ale strčí-li onen do tebe **pokaždé**, dostaneš-li **pokaždé** hořkou kávu, najde-li hoch **denně** cestou ze školy korunu, vytáhneš-li **pokaždé** z 90 číslic sedmičku, sotva budeš věřit, že to je náhodou. Náhoda je ojedinělá; v přírodě je **pořádek stálý, trvalý!** Zákony působí s neomylnou jistotou, že určíš předem na vteřinu, kdy zítra vyjde slunce, kdy pozíffí; kámen pokaždé padá k zemi, že žaludu pokaždé vyroste jen dub, nikdy okurka, voda pokaždé zmrzne při 0°. A dejme tomu, že by

jednou šťastnou náhodou vítr urovnal do abecedy 24 písmen, která bys na dvůr vysypal: v příštím okamžiku je týž vítr zase rozházl! Aby se pohromadě **udržely**, nestačí tvá »šťastná náhoda!«

4. **Odkud účelnost v přírodě?** Účelnost je více než pořádek! **Jedno je pro druhé!** Přiměřené, praktické, krásné! Rostlina, kt. má kořeny svisle dolů, má tak zařízené listy, že při dešti voda kane po stvolu dolů; kde se kořeny šíří vodorovně, padají krůpěje vody s konců odstávajících listů co možná daleko od stvolu. Dokud jsou semena nezralá, je ovoce zelené nenápadně mezi listím, dužina trpká. Když uzrají, vábí ovoce ptáky nápadnou barvou, sladkou chutí, a ti pecky daleko roznesou. Jiné plody jsou opatřeny padákem (pampeliška); přerostaná jsou zařízení, napomáhající k tomu, aby se semena dostala co nejdále od rostliny. Atd. atd.

Nejzajímavější a pro důkaz existence B. nejdůležitější jsou zařízení, kt. se **vzájemně podmiňují**; u nich se neobejdeš bez bytosti, kt. jest mimo ně a která je uvedla ve vzájemný vztah. Podmínka musí být totíž dřív než podmíněné: oheň v kamnech dřív než teplo v pokoji; vláha, světlo a teplo dřív než rozkvetlá bylina. Teď však si všimni hochů, kt. se houpají na kládě; rovnováha houpačky (nutná, by houpačka »fungovala«) je závislá či »podmíněná« vzájemným poměrem obou ramen, jejich délka zas podmíněna vzájemným poměrem obou břemen: rameno A více zatížené bremenem AA musí být kratší než rameno B, zatížené bremenem BB, a to v přesné matematické proporci $A : B = BB : AA$. Nuže, takových zjevů, které se podmiňují **vzájemně** (A závisí na B, a zároveň B závisí na A), je v přírodě bez počtu. Jediný: květinka... Vše směřuje k tomu, by uzrál plod. Tyčinky jsou pro pestík, pestík pro tyčinky; sladký nektar je pro hmyz (ne pro květinku!), a hmyz je pro květ; obstarává opelení! Květ láká barvou, úpravou, vůní hmyz k nektaru, jímž se živí, ale nedá mu ho zadarmo; květ tak upraven, tyčinky a pestík tak

postaveny, by hmyz hledající nektar se o prašníky otřel n. o tyčinky zavadil, a s pelem na hlavě letí k jiné rostlině téhož druhu (nikdy včelka nepřelétá s lípy na kaštan n. na lilii... leda až »po druhé!«), a tam zavadí o pestík, čímž se pel dostane na bliznu a nastane opelení. Ví hmyz o tom, jakou službu už tisíce let rostlinám prokazuje? Ale ne každý květ pro každý hmyz! Jeteli Tam jen čmelák může opelení obstarat, j. by byl právě pro jetel stvořen. Jak vysvětlíš? Snad neřekneš dle Darwina, že květ »později poznal« výhody takového opelení skrze hmyz, a proto začal vyrábět nektar, upravil tyčinky, upravil sám sebe? Či snad hmyz si »upravil« dle květu sosák n. dle svého sosáku květ? Zde musí být **někdo třetí**, jenž vše uvedl ve vzájemný vztah a shodu: ústrojí hmyzu i stavbu květu. Proč? Poněvadž podmínka, j. řečeno, musí být dřív než podmíněné, M. dřív než N; při **vzájemném** podmínění by musilo být M dřív než N a zároveň N dřív než M - neuznáš-li činitele P, který je ve vztah uvedl. - Sameček je pro samičku a samička pro samečka (rozmnožovací ústrojí...), a přec se vyvinuli zcela nezávisle na sobě! Zde selže vaše všemohoucí náhoda i Darwinova selekce (výběr) i jeho boj o život.

5. **Odkud život?** Země byla kdysi žhavá, život na ní nemožný, teď tu je, Z neživé hmoty vzniknout nemohl, jak dlouholetými pokusy dokázal Pasteur a Koch. Odkud se vzal? Z jiné hvězdy? a) Nemáte pro to dokladů! b) Tím byste otázku jen posunuli, ne vysvětlili! Odkud se vzal život tam? c) Snesly by zárodky života meziplanetární chlad -273° C, v němž i neživá hmota propadá »smrti«? Snesly by rozřhnutí při vniknutí do pozemské atmosféry? Snesly by bombardování kosmických paprsků, silnějších než Roentgenovy? »První živá buňka vznikla náhodou, za příznivých okolností, a pak vývojem už vše vysvětlíme.« Dejme tomu, že vše ostatní vysvětlíte, ale vznik první buňky jste nevysvětlili! »Šťastnou náhodou.« Jako by nebylo ve vaší moci onu »šťastnou náhodou« způsobit, j. byste se o to

nebyli s vynaložením všeho důvtipu pokoušeli! A výsledek? Živou buňku jste ještě nevytvořili! O tom »vývoji« si pohovořil [Darwin. Haeckel.]

6. Odkud zákon v srdci? Svědomí? »Předsudky, výchova...« Divná věc! Už řadu let vychováváte mládež bez B. a bez náboženství, a přec ani dnes se nevymaní nikdo z područí tohoto zákona; hřímá provinilci do duše, ať je věřící či bez víry. Ublížíš, okradeš, pomluvíš, křivě svědčíš, svedeš a podvedeš dívku... ať v B. věříš či nic, svědomí je tu a hřímá. Před skutkem napomíná, varuje, při skutku je svědkem, dozorcem, po skutku je soudcem, i mučitelem, který trýzní nesnesitelně. Výrok nevěřce: »Nevěřím nic, ale v peklo věřím, poněvadž je mám ve vlastní duši.« Je-li svědomí výplodem předsudků n. výchovy, jak vysvětlíte, že v duši každého **stejnou** vede řeč? Může být zatemnělé, otupělé, do jisté míry i padělané, ale základní paragraf tohoto zákona do srdce vepsaného je stejný u každého člověka, po vši zemi: »Co nechceš, by ti jiní činili...« Kde jeden a týž všem společný zákon, tam jeden a týž zákonodárce všech.

D) »Buďte B. věděl, že člověk padne, n. nevěděl. Nevěděl? Není vševedoucí! Věděl, a přece ho nechal padnout? Není dobrotivý!« Odpovídám: »Věděl«, ale popírám to, co z toho vyvozuješ: že nebyl dobrotivý. Bereš na B. lidské měřítko! Kdyby otec věděl předem, že syn na studiích zpustne, chybil by, kdyby ho na studie poslal. B. však 1. je suverén, absolutní a nejvyšší pán; má právo člověka postavit kamkoli, dát mu úřad, jaký chce, a člověk má povinnost B. sloužit v kterékoli situaci, do níž ho uvede. 2. B. se zavázal, že dá každému milost, by mohl dostát svému úkolu; jen v případě, že by mu dal úkol a odepřel potřebné milosti, by mohl člověk B. dobrotu obviňovat. [Optimismus.] Pod Kor. Kristovou kap. 3. 4. Za pravdou Kristovou kap. 2. - 4.

BUCHANAN »složil své krásné parafrase žalmů, když vězněn v cele portug. kláštera.« Poněvadž

nedal nikomu pokoji Psal hanopisy, prchl do Francie, Portugalska, v katol. zemi místo popravy lehké vězení! Vrátil se do Skotska, stal se prot., vydal pamflet proti královně Marii Stuartovně, vychoval v prot. víře jejího syna Jakuba I. Největší latín. básník 16. st., ale opilec. V nemoci 76 letý vypil rázem soudek vína a s rouháním zemřel 1582.

BÝČÍ ZÁPASY. »Surová kratochvíle katol. Španělska, týrání zvířat, k němuž církev mlčí.« Nemlčí! Kolikrát je zakázala! Pius V. 1567: »Zábava hodná démonů, ne lidí!« Španělé poslechli tak j. vy, když církev zakazuje surovosti daleko větší vám; tam zabíjejí býky, vy zabíjíte nenarozené dítky; nad oním se horšíte, a toto hájíte. Nadto: Co působí větší zesurovení mravů, **B. z.**, či vaše divadla, kina, volná láska (prostituce v rukavičkách v »lepších kruzích«)? Kněžím je účast na **B. z.** zakázána, ženy mají tolik taktu, že se tam objeví zřídka. Budou se někdy soucitní zastánci býků horšit nad neslýchanými krutostmi, kt. páchali v téže zemi bezbožci na katolících 1933-39? Asi j. nad krutostmi husitů, páchanými na katol. u nás!

CAHERA, ctižádostivý, věrolomný, podlý, farář v Litoměřicích, 1523 do Prahy, sahal po arcib. mitře. Přinesl do Prahy list Lutherův, kázal, j. by chtěl katol. církev ze základů vyvrátit, nutil kališníky k odpadu, týral, věrné kněze pronásledoval, spojen s prot. primátorem Hlavsou. »Někt. kněží do Lutheru vlezli, zženili se« (Rosa.) Kněží kázali proti sobě, babylonský zmatek. (Písecký.) Hlavsa sesazen 1524, primátorem Pašek, **C.** rázem přisedlal a stal se husitou. »Přeostře zuby a kly kancovými proti Lutherovi sekal.« Lísal se ke kanovníkům, chtěl proboštství ve St. Boleslavi. Padl s Paškem 1529, s ženou a 5 dětmi musil ze země, † j. šenkýř u Norimberka.

CELIBÁT. A) **Co tě nepálí, nehas!** Nejvíce se o **C.** zajímají, kterým po něm nic není. Ukládá církev **C.**

vám? Žádá-li jej od těch, kt. se jí nabízejí za služebníky oltáře, je to její a jejich věc. Nikdo k této službě není nucen, j. byly římské vestálky; každý ví, jaký doživotní závazek na se bere. Vzal-li ho jednou, nemůže se ho zprostit, ale není tomu tak i jinde? Vojín, i dobrovolník, musí věrně při prapore stát, síc pyká hlavou. Manželé, když si slíbili věrnost... Jen nevázanost nemravné nevěry volá po manž. rozluce, a špatní kněží po zrušení **C.** »**C.** je zdroj nemravnosti.« Asi j. manželství (jednoženství!) leda náruživci n. tomu, kdo neprozíravě závazek na se vzal.

B) Podezřelý slzy. Divno, že ti, kt. nemohou kněžím přijít na jméno, prolévají slzy soucitu »nad okovy, jimiž se dali spoutat« 1. »**C.** ubíjí ducha a všecek pokrok.« Dodejte: »Jak je důkazem Lev Vel., Basil, Ambrož, Efrém, Řehořové Velký, Nazianzský, Nyssenský, Jan Zlatoustý, Bernard, Albert Vel., Tomáš Aq., Xaver, Karel, Bosko a celá ta armáda velikánů.« Kdo civilisoval barbarské kmeny? V Evropě OB., v Americe T. J., vědu a umění v klášterech pěstovali a mládež dlouhá staletí vychovávali řeholníci. - »Osada by měla vzor křesť. rodiny.« O to postaráno věfíci laiky; ostatně býv. pastor Evers sděluje, že rodiny pastorů jsou zřídka vzorem; dcerušky udržují poměr, syn někdy bez víry, opilec. - 2. »**C.** hřeší proti společnosti neméně než vrazi n. lupiči.« (Ihering, prot.) Což moderní manželství s 1 n. 2 dětmi n. bezdětná? Vražednice dítek? - 3. Prot. Hase: »**C.** je bezbožný slib, revoluce proti zřízení Božímu.« Odpověď j. Iheringovi. 4. »Žijící v **C.** je jen poloviční člověk, poněvadž nesplní svůj účel v přírodě.« Tak mluví, kdo člověka degraduje na zvíře a pro vyšší hodnoty nemá smyslu. Michelangelo, prof. Ferrini, Pekař a j. byli též svobodní! - 5. Luther dokazuje z bible, že **C.** je vynález satanův. Smyslný Luther. jemuž **C.** byl doživotní kletbou! Od náruživce žádáme, by o panenství n. nejčistší Panně nefilosofoval - Prot. centuriátoři sdělují j. skutečnost, že Řehoř Vel. našel

v jedné nádržce 6.000 dětských hlaviček, což ho přimělo, že C. zrušil. (?)

C) **Které důvody přiměly církev k zavedení C.?**

1. **Theologický důvod.** »Výkvět lůna panenské-ho...«, jehož se kdysi směly dotknout jen ruce panenské, »jehož Matka pannou je, jehož Otec ženy nepoznal...« Je přiměřeno, by i v Eucharistii se ho dotýkaly ruce, jež se ženy nedotkly. Židovští kněží musili zachovávat zdrženlivost aspoň toho týdne, kdy konali službu chrámovou, pohanští kněží, když přinášeli oběti, u Mayů v Mexiku po celý život, částečně i v Egyptě.

2. **Důvod asketický.** Hlasatel sebezáporu má být věřícím příkladem. Od dob apoštolských (listy sv. Pavla k Tímot.!) bylo zakázáno po přijetí svěcení uzavřít sňatek; dovoleno jen užívat manželství uzavřeného před svěcením. Čti Tertulliána, kol. r. 200! Druhý sňatek zakázán bezpodmínečně. Synoda v Elvife 306 uložila v latinské církvi klerikům C. naprostý, přes 200 synod ten zákon prohlásilo n. zdůraznilo, i papež Siricius (398). - Lev Vel. († 461) a Řehoř Vel. († 604) rozšířili C. na jáhny a podjáhny. U katedrálních a jiných větších chrámů žili kněží spolu j. v klášteře od dob sv. Augustina († 430). Řehoř VII. nezavedl C., j. se lže; zanedbávaný zákon obnovil a rázně prováděl. Ve východní církvi se ukládá C. jen biskupům. Proč? K tomu nutkají

3. **důvody sociální.** Vyvinula by se biskupská kasta! Ve Quimper (Francie) zasedli na bisk. stolec za sebou otec, syn, vnuk, všichni »ženatí«. Když kázeň církevní upadla a C. nezachovávan, převzali synové úřad po otci knězi n. biskupu (v Anglii, v Německu), z církev. statků zaopatřovány i kněžské dcery (věno!), celá rodina žila na útraty církve a chudých. [Alexander VI. Nepotismus.] Ženitbychtivý klerik byl v opovržení, řádnou ženu nedostal, leda nevolnici, chtěl však, by jeho děti platily za svobodné, což se přičilo zákonům státním i církevním. Synoda v Toledu 665: »Děti kněží z trestu budou patřit k třídě nevolníků.« Synoda lateránská

rozšířila to ustanovení i na jiné země, v Německu po r. 1000 za Jindřicha II. Když i vyšší klerus nedbal C., byl u lidu v pohrdání, staven na roveň líné bohaté šlechtě, kt. vykořisťovala hladové. Takoví bisk., opati a preláti byli vskutku nuceni táhnout se zhýralou šlechtou za jeden provaz; smutné ovoce toho bylo vystoupení Lutherovo. Jde tedy v jistém smyslu o sebezachování církve. Jak těžké oběti ukládá poddaným stát, jde-li mu o zachování sebe! Ve válce! I proti jejich vůli!

D) Dvě poznámky.

1. Slzy, prolévané nad »spoutaným katol. kněžstvem«, mají důvod jinde! Byli by katolíci s kněžími v čele **zvítězili v kulturním boji** po 1870, nebýt C.? Saský kurfirst August káže 1577 všem luterským duchovním, by podepsali nové »vyznání víry«. Prot. Hospinán píše, že katol. mnich se ptal dvou pastorů, jak mohli podepsat. »Máme ženu a děti, co jsme měli dělat?« Lid posměšně zpíval, že pastořům ženy domlouvaly: »Schreibet, lieber Herre, schreibet, auf dass ihr auf der Pfarre bleibet.« Státní moc nenávidí C.; ví, že ženatým kněžstvem nevyhraje církev žádný boj, přestane být mravní velmocí, ženatí kněží budou poslušnými roby ministra kultu. Pravoslavný pop se dle státních zákonů musil oženit!

2. Nietzsche praví asi toto: »Luther dal duchovnímu ženu; tím ho **připravil o ¾ úcty**, které u lidu požíval. Poň. mu dal ženu, musil mu vzít zpověď, ale tím odstraněno křesť. kněžstvo, poň. zasypána studna, do níž věřící skládali svá tajemství.« Proti C. brojil každý bludař, kt. chtěl v kněžských řadách nacytat mnoho stoupenců, a nespokojenci se našli vždy. Wíklef, Luther, až k nejnovější sektě. **Jaké** kněze nacytali! Vznikne sekta, špatní kněží odplavou, řádní zůstanou.

CENTURIATOŘI. Lutherský bohoslovec Matěj Vlačilč z Istrije, pseudonym **Flacius** Illyricus, obral si za životní úkol boj proti papežství. (Römische Hurerell)

»Es stink kein Dreck so übel in unseren Nasen als das Papstum, welches der allergarstigste Teufelsdreck ist, vor Gott und seinen **Heiligen** stinket...« (Prot. přece potírají svaté i úctu k nim!) Všichni papeženci prý jsou honici psi satanovi a synové satana. Nadávkami dokazují, že Luther byl v právu a jeho revoluce oprávněna; i Baurovi [Evang.] to připadalo příliš hloupým. V papežku Johanu věří všichni. Životní dílo Fl. jsou církevní dějiny, kt. vydával v oddílech po staletích (»centurie«), získav v Magdeburce vliv, spolupracovníky a podporovatele. Padělal dějepisné prameny. »Flaciův nůž«, kt. pracoval v archivech, se stal příslovečným. První »centurie« vyšla 1559, poslední 1574. Jeho hlavní pomocník byl Matěj Judex. »Nejen všichni služebníci slova Božího se musí spojit duchovními zbraněmi proti Antikristu (papeži), nýbrž veškerá světská vrchnost musí vzít do rukou meč a papežence j. katy duší vyhladit.« Když se Fl. odchýlil v učení o dědič. hříchu od magdeb. profesorů, byl vypořádán, toulal se s ženou a dětmi po Německu, zemřel v chudobě, zapomenut 1575. Toto ohromné dílo tolika profesorů vyvrátil na rozkaz svého duchovního otce Filipa Nerského jediný muž, Cézar Baronius, napsav 1568-93 Církevní dějiny (až do 1198) ve 12 svazcích. Usvědčil všechny lži, falšování a nepoctivosti C., jichž dílo bylo přec zlatým dolem prot. polemiky proti církvi Prot. hledali muže, kt. by se s Baroniiovým dílem »vypořádá«; úkol svěřen Isáku Casaubonovi, slavnému polyhistoru (jeho syn se stal kapucínem), ten se úkolu podjal, nestál ani na 1. svazek Baroniův; došel jen k r. 34 po K.!

CESARINI. Kard. legát, známý z č. dějin, muž mravně bezúhonný; v tehdejší humanistické Itálii vzácnost! Pilný, vzdělaný, na vědu nezapomínal ani při diplomatické činnosti. V noci navštěvoval chrámy, denně se na mši sv. připravoval sv. zpovědí, žil j. kající, měl jediné biskupství (velcí páni jich měli kolik!), jeho důchodů užíval k podpoře chu-

dých studentů. S 20 letým Vladislavem III., králem polským a uherským, padl u Varny, kde se proti přesile půlměsíce hrdině bránil hlouček křesť. bojovníků 1444.

CESAROPAPISMUS je snaha vládců, být zároveň císařem (císařem) a papežem, ovládat stát i církev, být hlavou obojí společnosti, rozhodovat ve věcech správy státní i ve věcech víry, mravů a kázně církevní. Tedy uvést církev v područí státu, zotročit, učinit na státě závislou. Zlozvyk pohanských dob!

Zjistí-li naši odpůrci případ, že se papež pokoušel vměšovat do záležitostí státu, spustí poprask. Když nevzdělání císařové cařihr. chtěli předpisovat, co mají poddaní věřit, co je hřích a co ne, je to v pořádku. Kristus obojí moc (duchovní i světskou) rozdělil! C. cařihr. císařů zavinil odtržení východu od Říma. Po pádu Cařihr. 1453 uděloval patriarchální důstojnost podáním berly turecký sultán! Obyčejně tomu, kdo více zaplatil! Papeži poddání být nechtěli, zato musili otročit napřed císařům a pak sultánům. Dědicem cařihradského C. se stal Petr »Veliký«. Ruský C. nemá v dějinách rovného. Ve Francii náběh k C. učinil Filip IV., vrah templářů, s C. laškoval Ludvík XIV., nepokrytě se o něj pokoušel Napoleon: »Žádná nezávislá církevní vrchnost« - totiž na něm nezávislá! **Kanossa, galikanismus, febronionismus, josephinismus**, vše zastřený C. V prot. zemích, kde vládce byl zároveň hlavou církve (sektyl), došlo k C. automaticky. [Angl. sekta; král. kniha Jindřicha VIII.] Papež neobsazuje ministerská křesla, proč si vládcové osobují právo obsazovat stolce biskupské? Papež neustanovuje policajty, proč vlády chtějí »dozírat« na náboženství?

CÍRKEV. **Kanonáda:** »Generálové:« namluví svým lidem, že C. je netvor, dravec, lítá saň (prof. Fr. Hrubý), otravující dechem evropské ovzduší, a pak všichni spustí na tohoto zhoube lidstva kanonádu; svedení netuší, že střílejí do bubáka, kt. si ve fantasii vlivem svých »generálů« vytvořili. Místo C.

karikaturu. Nevěra i nová sekta nenávidí C. víc než Hitlera, C., která nám dala Cyrila, Metoda, Václava, Karla IV., universitu; Hitler nám dal gestapo, zavřel university, chtěl nás zničit. Zřejmo, že za takovou nenávistí vězí ďábel; víme tedy, čeho se držet!

A) **Vznik:** prý vládychtivostí papežů.

Pojetí: »Katolíci pojmají C. j. jedinou světovou náboženskou společnost, pro všechny závaznou. Zprvu bylo jinak. Každá křesť. náboženská obec byla samosprávná, autonomní, každá nazývána C.; pozdější papežové je samosprávy zbavili, spojili všechny v jedno pod svým žezlem.« Nejde o slovo, nýbrž o věc! U našich pohan. předků znamenalo »kněz« a »kníže« totéž; budete z toho dovozovat, že kněz má knížecí práva n. že vládce smí vykonávat kněžské úkony? Z počátku význam slova C. nebyl ustálen, nazývány tak i jednotlivé obce věřících; ale věc sama? »Na té skále vzdělám církev svou (ne církve!), bude jeden ovčinec...« Pavel někde nazývá církví jednotlivé obce, jinde mluví o jediné C. Kristově (Kor 14, 5; 15, 19; Gal 1, 13; Ef 5, 23-29; Fil 3, 6; Kol 1, 18, 24; 1 Tim 3, 15) **Římská** »C.« (křesť. obec) měla čestný titul matky a učitelky všech církví; čti list sv. Klimenta († 101, 650 let před založením Církvn. státu, 700 let před korunovaci Karla Vel.).

Prvním hlasatelům víry se rozvířalo pole široké, celá říše římská; v ní ovládaly hlavně dva kulturní živly, řecký na východě, římský na západě, každý se svým jazykem a kulturou (tato málo rozdílná!). Tento svéráz zavinil, že mezi východem a západem vznikly nezávažné odchylky; týkaly se hlavně liturgie, ne nauky. Obvyklé rčení »C. vých., řecká,« a »C. záp., latinská«, neznamenal, že jde o dvě C. autokefalní, samosprávné; byla to jediná Kristova C., zbudovaná na Petrovi; východ byl podroben pravomoci papeže, jehož legáti předsedali círk. sněmům tam konaným; papež usnesení sněmů stvrzoval n. zamítal, k papeži se odvolávali kněží a bisk. ve sporu s patriarchy n. proti rozhodnutím

sněmů. Co rozdvajilo Řím a Cařihrad? [Rozkol.] Obce odtržené od jednoty s Římem byly nazývány sekty (oddělení), ne C.

B) »**Husovo pojetí C.** je vznešenější: společnost těch, kt. budou jistě spaseni. Za členy C. uznával jen předurčené k věčnému životu; vy každého, kdo uznává papeže za svou hlavu, i předurčené k zavržení.« My? Či spíš Kristus? »Nechte koukol mezi pšenici až do soudného dne.« Prot. Rothe: »Je nesmysl společnost, kde jeden o druhém neví.« Kde nikdo neví ani o sobě, zda k ní patří, poněvadž neví, je-li předurčen pro nebe či pro peklo! Husovo a prot. pojetí C. vede k neviditelné C.; neviditelná společnost viditelných lidí! Patří-li k C. jen předurčení k věčnému životu, mezi nimi i židé a pohané, neví ani papež, je-li členem C.; pak nemá práva učit, rozhodovat, dávat zákony; nečlen nesmí ve státě poroučet! Krom toho zákony zavazují jen C.: a dle Husa nikdo neví, zda členem C. je; kdo tedy je ve svědomí vázán je zachovávat?

C) »Proč **nutíte** všechny, by do vaší C. vstoupili?« Do naší? Do Kristovy! Nutíme my? Příkazuje Kristus! Nutíme násilím? Hlásáme jen povinnost; proč neobráťte svou námitku proti Lutherovi, husitům a j., kteří nutili násilím do své »C.« - skutečně do **své**; nebylať Kristovou C.!

»**Proč se staví C. mezi lidi a Boha?**« Poněvadž ji tam Kristus postavil! On ji učinil prostřednicí mezi hříšným lidstvem a Bohem! »Nemohl si člověk vyjednat vše s Bohem sám bez prostředníka?« Mohl, kdyby byl Bůh chtěl! Ale když ustanovil takto, co platny námitky? »Já nepotřebuji C., by mne k Bohu vedla.« Pán nezaložil C. pro parádu; C. je loď, kt. nás nese do přístavu spásy. Nevstoupíš? Nedošáhneš přístavu! Bůh ti nepošle anděla, by tě do nebe dopravil cestou mimořádnou, j. Habakuka do Babylona. -

C. je nadpřirozená společnost, založená Kristem, by vedla lidstvo k cíli, pro který je stvořeno, k věčnému životu. Aby svému úkolu dostála, dal jí Pán

všecky prostředky spásy: učení, svátosti, moc odpouštět hříchy (moc klíčů): »Komu odpustíte hříchy, odpuštěny jsou« (Jn 20, 23), moc zákonodárnou: »Co svážete na zemi, svázáno na nebi... Neposlechne-li kdo C.: pokládej ho za pohana;« slovem: trojí úřad: učitelský, kněžský, královský či pastýřský.

»Odsuzujete do pekla všecky, kt. nepatří k vaší **samospasitelné** C.« Kdo je mimo C. bez své vlny, toho ponecháme Božímu milosrdenství, tomu se Pán o spásu postará, žije-li dle zákona do srdce vepsaného! [Auton.] Nám je však daleko snadnější než jim dosíci spásy: máme svátosti a ostatní prostředky. Proto povolání k pravé víře, do pravé C., je největší milost. Prot. popírají nauku o samospasitelnosti C., a sami? Luther: »Kdo věří jinak než já, je předurčen do pekla. (Od koho?) Kdo **mé** evangelium nepřijme, je syn pekla.« C. učí: »Kdo evangelium **Kristovo** svou vinou nepřijme, propadá zavržení.« Lze-li v každé C. dosíci spásy, proč prot. tak pronásledují právě katolickou? Když zemřel Zwingli, prohlásil Luther, že je v pekle; o kom to prohlásila C.?

D) »Tvrdíte, že vaše C. je **jediná pravá**; to tvrdí o sobě i jiné C., proto buď uznat všecky n. žádnou.« Tvrdiš, že tvůj obraz je Sixtinská Madona, ale to tvrdí i jiné obrazárny; buď tedy uznat za pravé všecky n. žádnou. I negramotný ví, že jeden obraz je originál, ostatní kopie, padělky. Člověk má rozum k tomu, by odlišil pravdu od lži! Pravou C. založil Kristus; jak ji rozeznám od falešné? Dle **stáří!** Musí dokázat, že trvá 1900 let; Nedokáže? Byla založena později? Ne od Krista? Je dílo lidské, ne božské! Pravá C. je **apoštolská** (1. známka), sahá původem až k apoštolům, učí nauku, kt. učili oni, t. j. Kristovu. Bludaři vycítili, že zde Achillova pata (slabý bod) jejich systému; proto se chránili tvrdit, že založili C.; prý jen povolání (od koho?), by upadlou C. napravili, reformovali, k původní apoštolské čistotě vrátili. Jim Tertullián už r. 200 posměšně: »Ó přetrpělivý Ježíši! Tys tak dlouho sná-

šel, by tvá C. bloudila, až ti přispěchal na pomoc Marcion (Hus, Luther) a tvou C. zachránil.«

E) »Neodpovídalo by lépe duchu lásky, kdyby jednotlivé C. žily **sestersky vedle sebe**? Proč jen sobě vyhrazovat existenční právo?« Až necháš v pokladně ležet sestersky vedle sebe pravé a padělané bankovky! Krom zuřivých útoků na C. lze najít u prot. frází o »sesterských« C., katol., luther., kalvín. atd. Jak s katolíky tyto sestry jednaly, viz [Prot. Tolerance, Alžběta, Hugeni]. Vždyť se i mezi sebou rvaly na nůž! »Každá má část pravdy.« Pravda, na př. násobilka, není hrst třešní, které lze mezi dětmi rozdělit; buď mám celou pravdu, a tu mohu mít bez újmy druhého, n. nemám celou, to znamená, nemám pravdy vůbec! Bloudím! »Každá C. je oprávněna« Proč tedy tak bojujete proti katol. C.? Proti ní, často i proti »spolusektám«! Jak máte většinu, přestává u vás všechna snášlivost.

»Jednota křesťanství záleží ve **vnitřní jednotě lásky**, ne ve vnější jednotné organisaci.« O prot. lásce viz [Prot., Hugen. Inkvis. Toler.]. Co se vnější jednoty (správy) týče, bez té není vnitřní jednota možná! Sotva se který bludař od C. odtrhl, hned se jeho lidé drobili na sektyčky! Husité na tak malém území! Protestanté na tisíc sekt! »Kolik mlynářů, tolik měr, kolik farářů, tolik věr«, říkali naši předkové o prot. Bez **organisace** se neobejde ani nejmenší společek! Ale žádný spolek, obec, stát nemá takovou organisaci j. C., žádná obecní rada n. parlament takovou jednotu smýšlení j. C. Půl miliardy katolíků trvale sjednoceno přes všechny rozdíly národnosti a kultury! Prot. Köhler: »Co vyznamenává římskou C., jednotné vedení pod nezávislou vládou, to my nemáme. U nás není sloučení, nýbrž rozloučení.« Prot. Harms: »Co máme společného, dá se napsat na nehet prstu.« Ed. Hartmann: »Pravé historické křesťanství je jen v římské C.; kdyby existovala C. (kdybych věřil v C.), kt. by mne vedla k cíli, poohlédl bych se po velmocenské C. a raději se přidržel skály Petrovy než některé z nesčetných

prot. sektiček.« Tím vysvětlena 2. známka **C.** Kristovy, **jedna a jednotná.** [Víra j. víra.]

F) »Vlastenec se nebude rozpakovat, jde-li o volbu cizí římské **C.** a **národní C.** Všude se uplatňuje národní svéráz a sebevědomí, proč ne na poli náboženském?« 1. Poněvadž náboženství (pravé) je **pravda**, a ta není národní, nýbrž mezinárodní společný majetek všech. - 2. Bůh stvořil **všecky** lidi, všechny povolal k věčnému životu, Kristus pro všechny umřel, všechny vykoupil, proto svou **C.** založil pro všechny, ne pouze pro jeden národ: **katolickou**, t. j. universální, světovou **C.**, třetí známka pravé **C.** Národní **C.**? Výrobek lidský! Podvod - počítá s tím, že mu bude pomocnicí jedna z nejhorších vášní, fanatický nacionalismus, n. oslňující fráze: vlastenectví. Národní násobilka! Jak dalece se může národní svéráz v **C.** uplatnit, viz [Akomod.]

G) »**Pohoršlivý život** mnoha členů **C.** nás odvrací od **C.**« Život Lutherův vám zjednává pro jeho **C.** sympatie? Opilec, syfilitik, poměr s několika ženštínami; četli jste jeho Tischreden? Což kněží husitští? Opilci, rváči? Poukazujete na špatné věřící a kněze; světce nevidíte? Neřekl Pán, že vždy bude koukol mezi pšenicí? Víme, že pravá **C.** musí být **svatá** (4. známka), musí mít 1. **svatého zakladatele** - naším zakladatelem je Kristus; kdo vaším? Musí mít 2. **svatou nauku** - my ji máme, vy nemáte! [Fil. Hes. Skutky.] Musí mít 3. **svaté členy**, to jest **ovoce** nauky Kristovy. Ale i na nejlepším stromě se najdou červivé padanky!

Zkaženost **C.**... Někdy ano, ale jen květy, plody, větve jsou prohnílé, nikdy kořen! Ten vždy zdrav. Bludaři, sekty shnilé od kořene! Proto **C.** schopna reformy: shnilé větve se odřežou, a z kořene proudí nový život. Sekty? Ze shnilého kořene z počátku něco zelených listů, zdánlivě život lepší než v **C.**, ale brzo nadobro shnije. Po smutném 14., 15. a polovině 16. st. byl v **C.** nový život, vše se změnilo; kdo neb co obrodí prot-mus? Věřoučně je v rozkladu, a v mravnosti se »přizpůsobuje« moderním proudům!

H) **Několik prskavek.** 1. »Protestant je ve věcech víry **svoboden**, nevázan lidskou autoritou, katolík je vázán; prot. je samostatný muž, kt. pravdu hledá, katolík je dítě, kt. musí pravdu od jiných přijmout.« Prot. svoboden ve věcech víry - proč neřeknete hned, že i ve věcech mravů? Nevázanost chcete! - a) Katolík je vázán ve věcech víry a mravů j. vy ve věcech pravopisul Nedáte se pravopisnými pravidly vázat? Nenapíšete bez chyby ani řádek! Jste svobodní v děláni chybl - b) Vázán autoritou **božskou**, ne lidskou; lidé (C.) mu ji jen tlumočili. Nemí více vázán než vy, když jde o násobku: dá souhlas (uvěřil), když nahlédne a poněvadž nahlédl, že ho dát musí, že tak vymáhá rozum nezvratnými důvody přesvědčený. - c) Prot. že není vázán autoritou? Ne sice autoritou papeže, zato autoritou nečistého Luthera, nejvyššího zemského konsistoria, ministra kultu, nesmí se odchýlit od toho, co mu říká k věření n. kázání předpisují. [Celibát.] Dovoleno mu kázat proti vlastnímu přesvědčení a smýšlet proti vlastnímu kázání!

2. »Prot. je samostatný **v hledání pravdy.**« Za pravdou K. 525. [Hledám Boha. Pravda.] Hledá pravdu, tedy ji ještě nemá, a přec tak nesnášlivý! Hledá pravdu s podmínkou, že nesmí hledat v katol. C.

3. »**Katolík nesmí myslet.**« Čti Otce a theology! Uvidíš, zda nesměli myslet! Zákaz myšlení vyšel teprve od Luthera. [Bible.] Za pravdou K. kap. 20. Ruvilla, obrácený prot. : »Nemyslím jsem, že v katol. C. budu mít takovou svobodu myšlení.« Ovšem ne bláznivou svob., nýbrž svob. **správného** myšlení, vázanou logickými zákony; ne svob. (»právo«) bloudit, nýbrž osvobození od bludu.

4. »**C. je tmářka, zpátečnice.**« Poněvadž se nechce klanět duchu doby, nechce přijmout za svůj kdejaký šlágr doby. Každá doba má své šlágry, j. prskavkou jimi oslní krátkozraké, poblázní omezené. C. nepřizvukuje, nezanes je do svého kodexu, neovine je vavřínovým věncem. Proto od současných velebitelů časového šlágru (a těch je většina; víc

těch, kt. za muzikou běží, než těch, kt. se za ní neohlédnou) nazývána zkostnatělou, zabeďněnou, nepřítelkou pokroku. Probírejme některé šlágry: 16. st.: Svobodný výklad Písma; 18. st.: Práva člověka, národní církev; 19. st.: Ať žije darvinismus; 20. st.: rasismus. Horečka ovšem pomine; proč aspoň pak nevyslovíte C. své uznání, když sami vystřídáte? Poněvadž zatím přišly nové šlágry, učení i neučení opustili staré, běží za novotou, komedie se opakuje.

5. **Učitelský úřad C.** [Neomylnost. Bible.] Každý bludař popřel uč. úř. C. fakticky, Luther zásadně, a ovoce? - a) Kolik hlav... Drolení jeho »C.«! - b) Neuznám-li ve věcech víry autoritu ustanovenou Bohem, uznám autoritu lidskou? Člověk, kt. se na vlastní pěst vydává za »muže božího« (Luther) a osobuje si moc samostatně vykládat slovo Kristovo, předpisovat, co mám věřit n. konat - jakým právem? »Budu-li chtít komu se podrobit, podrobím se papeži, ne pastorovi.« (Lessing.)

6. »C. spoutává svobodu člověka každým krokem. Nedosti jí na tom, co káže Bůh, vymýšlí nad to zákony **svoje**.« C-ní přikázání... **Desatero** Božích př. Je pro všechny lidi; to proto, že nezměnitelné, bez dispense. Zákony církevní jsou vymáhány situací, měnitelné, týkají se kázně n. aplikují zákon Boží. Každý spolek má právo dávat členům závazné předpisy, proč upíráte to právo C.? »Kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá; cokoli svázete...« K vydání zákonů bývá C. pohnuta závažnými důvody. Vlažnost věřících jí přiměla, by zavedla povinnost nedělní mše sv. a velikonočního sv. přijímání; dokud chodili dobrovolně a často, nebylo zákona třeba! Zlořády při uzavírání sňatků přiměly C., by uzavřeny před farářem a svědky atd. **Královský úřad C.!** - K tomu poznámka: nacistická nevěra naší svobodu nespoutávala?

7. Kdykoli pochybil papež n. biskup, vždy pravíte: »C... C. válčila, C. si osobovala práva...« Proč nejste důslední a místo »nacisté« nedíte: »Nevěra byla vražedníci našeho národa«?

(**Kněžský úřad C.**, prostřednice, uděluje svátosti, zjednává odpuštění, jménem věřících přináší Bohu oběť: viz nahoře odst. C)

CÍRKEV A KULTURA. A) »C. černá nepřítelka K. a pokroku.« Co je pokrok? Nový prášek na hmyz? Co je K.? Nová fazóna čepice? Slyš některé **protestanty**: Herder: »Že Evropa nebyla pohlcena od Hunů, Saracenů, Tatarů, Turků, Mongolů, je jedna ze zásluh křesťanství. Bez římské hierarchie (bez papeže) by byla Evropa kořistí despotů n. mongolskou stepí.« Jan Müller: »Čím bychom se byli stali bez papeže? Tím, co Turci, kt. trvají v barbarství.« Menzel: »Zakladatelé universit byli papežové.« (Stanovisko Lutherovo k universitám, jejich úpadek za luterství: Za pravdou K. 368.) Novalis napsal 1799 překrásný odstavec o tom, jak blahé a krásné doby prožívala Evropa, když papež uznáván od všech za duchovní hlavu, jak kvetla vešk. odvětví věd i umění; vydavatelé to místo vynechali, až ve 4. vydání na zakročení Schlegelovo uveřejněno, v 5. zas potlačeno! Harnack: »C. vychovala románské i germánské národy, zcela jinak než vých. církev Řeky a vůbec východňany; přinesla mladým národům vzdělanost, byla jim matkou a vůdkyní.«

B) Mnichové mýtili pralesy, proměnili střední Evropu v zahradu, psaly anály (současné dějiny), skládali a opisovali knihy, tím zachovali lidstvu staré písemnictví řecké a latinské; kláštery byly semenišť věd a umění, vybaveny knihovnami a školami. Láska k vědám byla taková, že raději si dali vzít pozemky než kus knihovny. Požívat masa jim bylo zakázáno, a přec pěstovali lov a chov dobytka, by měli dostatek kůže na vazbu knih a na pergamen. Maso dostali chudí!

C. ukládala biskupům zakládání škol, kdy státu nenapadlo starat se, by děti se naučily číst a psát. Jako slovo rytíř znamenalo »neohrožený«, tak slovo »duchovní« (clerc) znamenalo »učený, vzdělaný«. První mluvnicki nekulturních kmenů pořídili a dodnes

pořizují misionáři. Sv. Cyril, hlaholská abeceda a slovanské písemnictví! Krom toho stavby; nejen chrámů, i mostů, silnic, jediných tehdy komunikačních spojů! Úpadek vzdělanosti šel vždy ruku v ruce s odpadem od víry k prot. (Za pravdou K. 368 n), k nevěře (ve Francii, Za p. K. kap. 20.).

C) Proč tedy **C. vykřičena** za nepřítelku **K.**? Z nenávisťi od těch, kt. vědomě lžou; od nevzdělanců a polovzdělanců, kt. papouškují otřelé fráze. »**C. ničila** vzácné památky, sochy, knihy, perly staré řecko-římské **K.**« 1. Kdo zničil vzácných výtvorů **K.** víc, **C.** na celém světě za 2.000 let, n. **husité** v Č. a na Moravě za 15 let, prot. v Něm., Holandsku, Francii, Skotsku za 100 let, osvícenci při konfiskaci a sekularisaci za 10-20 let, revoluce za několik měsíců (Francie po 1789, Španělsko po 1934) ? - 2. Památky opravdu **cenné C. neničila**; pohanské chrámy měnila v křesťanské, spisy ukládala v klášterních knihovnách. - 3. Škoda, že nezničila víc Ovidových a jemu podobných básní! Nebyl by se jich četbou zkazil italský klerus (v době humanismu!) a nemohli byste nám jejich zkažené mravy vytýkat. - 4. **Několik ukázek z vašeho táboru.** Táborky nosily k ohni plné zástěry knih z vybitých klášterů. (O sancta simplicitas!). Husité neodsoudili »kacířské« (katol.) vzácné knihy do t. zv. karceru knihovny (zakázaná příhrada) j. jesuité knihy husitské a prot., nýbrž do ohně. Za renesance Bramante bez důvodu ničil starokřesť. umělecké památky v Římě, pomníky atd. Jak řádl Jos. II.! 1870 spálena strassburská knihovna s mnoha vzácnými rukopisy, 1914 lovaňská, 1917 katedrála remešská, 1756 ostřeloval Bedř. II. svatovítský dóm, španělští socialisté 1934-39 bořili chrámy a věže jedinečné krásy z dob maurských, kt. křesťané zachovali a proměnili v chrámy své! Barbarství Zimního krále nazýváte »vyčištěním chrámu sv. Víta«; zničil kdeco, načež začali prot. »čistit« i venkovské chrámy, Poděbrady, Rokycany atd. Osvícenci v Římě 1798 drancovali kláštery, mnoho zničili n. prodali vetešníkům. Co zničila sekularisace

v Německu 1803! Vzácné varhany rozebrány, píšťaly prodány klukům a pod. - 5. Nacistická Hitlerova nevěra šířila světlo? Vytáhněte břevo ze svého oka! Censura [Index], školy, noviny... Nejen potlačen každý svobodný projev vlastenecký, potlačena i **svoboda vědy**, šířena tma, a kdo pomáhal? Novináři, profesori, řečníci... psali, mluvili, poslouchali, přikyvovali!

D) Uznáváme vám, že **C.** byla vždy nepřítelkou **falešné K.** a **falešné vědy**, stavěla a staví mocnou hráz bludu a lži, a vy jste si jejího vlivu na duchovní život milionů vědomi! Kolikrát jste se pokoušeli v beránčím rouchu pravé vědy ošálit duše, papež promluví slovo, a miliony věřících od prozrazeného vlka prchají!

CÍRKEV... SOCIÁLNÍ PŮSOBNÍ C. O tom viz [**C. a kultura, Církevní majetek, Církevní stát, Dělnická otázka, Charita, Míše, Otrockví, Papež, Rozlučka církve a státu, Svoboda, Žena**]. Učením o důstojnosti člověka uplatnila **C.** ve veřejném i soukromém životě osobní práva všech, i nejchudších, což bylo pohanstvu neznámé. [Rovnost!] Ukládala každému práci i. povinnost, byla oporou míru (treuga Dei - Boží mír, více než ½ dnů v roce byl klid zbraní), přinesla nauku o božském původu vladařské moci, tím chránila vládce před revolucí a poddané před tyranstvím (odpovědnost vládce věčnému Soudci!), hlásala čistotu, povznesla ženu, zhojila rány, na kt. chřadla a hnla rodina, povznesla mezinárodní styk, sbratřila národy, pokud bylo v její moci, vnesla do soudnictví i do válčení značnou dávku lidskosti.

CÍRKEVNÍ MAJETEK. A) »**Vezměte církvi a dejte chudým.**« Někteří dostávají záchvaty lidumilnosti jen když je řeč o **C. M.**; jinak nevidět, že by ti milovníci chudých na ně příliš z vlastního pamatovali. Pracují pro ně jazykem; církev k nim posílá vincenciány! První, kdo mluvil jako oni, byl Jidáš; »To neřekl, že by mu chudí leželi na srdci, nýbrž že byl

zloděj,« a chtěl se sám oné sumy zmocnit. (Jn 12, 6) Ostatně, nejednali velcí páni kolikrát dle vaší rady? Jenže vyplnili jen první část: »Vezměte církví«; ta druhá (»dejte chudým«) čeká na splnění dodnes! Někdy jim slíbili (Francie při rozluce církve a státu 1905), jindy raději neslíbovali [Sekular.], rozkradli a obohatili sebe. Piemont zabral Círk. stát, kláštery vyloupeny, kostely obrány, C. M. »zabaven« (ukraden!), a v lidu bída! Za vlády papežů nezemřel v Římě hlady nikdo; kolik jich tak umřelo za liberální vlády italské! I žebráci musili platit daň z almužen! Při tom analfabetů přibývalo j. laviny, ani podepsat se neuměli.

Císař Bedř. II. předpisoval papeži a kněžstvu chudobu, sám žil v nádheře, jeho slovo se stalo šlágregem vši proticírkevní kritiky pozdního středověku; Wiklef i Hus byli boháči, při tom tak starostliví o čistotu církve, již prý C. M. škodil! Zlodějům ležela na srdci vždy péče o apošt. chudobu církve, o návrat k apošt. chudobě. Anglikáni velebí tyto »reformátory«, nevidí, že jejich biskupi žijí j. lordi. Ze všech, kt. okradli církev, jediné Jos. II. nenaplnil vlastní kapsu. Klášterní statky - mnichové z nich měli nejméně; byliť zavázáni k přísným postům; chudí z nich získali! Klášter v Clugny jeden čas živil 17.000 chudých denně. Já bych navrhl jiný prostředek: »Ať stát přestane dávat subvence na stavbu divadel, ať boháči nechodí na bály a do plesů, a všecek ten přepych ať dají chudým! Vezměte zbohatlým ministrům i jim podob. a dejte chudým! Uhlí spálené v krematoriu dejte chudým, spokojte se s hřbitovem!«

B) C. M. nazýván **mrtvou rukou**, j. by ležel ladem. Že někt. preláti hromadili mrtvý kov n. z C. M. obohacovali příbuzné? Byla to chyba, ale ten zjev se nesmí zevšeobecňovat! Podpor pro nezaměstnané středověk neznal. Opravdu chudí našli chléb u bran klášterů; kdož pracovat mohl, práci dostal; preláti místo na podpory pro nezaměstnané věnovali jmění na stavby domů, kde nutný si mohl dů-

stojně vydělat chléb. Statky, kt. církev měla, byly dobrovolné dary; žádostiva jich nebyla. Sv. Romuald slyšel, že do jeho řádu byl přijat mnich, kt. své jmění daroval klášteru, opomenuv dědice; roztrhal před opatem darovací listinu! Za císaře Karla Lysého rozchvátali velmoži **C. M.**, poněvadž prý pro církev je jedem; ale nedali chudým, naplnili kapsy své. Pařížská VI. synoda: »Ať mlčí hrabiví, kt. tvrdí, že církev je příliš bohatá; ať uváží: byť měla bohatství sebevětší, nikdy nebude příliš veliké, dokud ho bude užívat, jak se ho užívat má« (k charitě).

C) Církev je **viditelná společnost**, proto jsou jí nezbytné **hmotné prostředky** k vydržování služebníků oltáře, k uhrazení výdajů na bohoslužbu, k stavbě chrámů, kdysi i škol, dodnes v misiích atd. Věřící z počátku přispívali dobrovolně, v naturaliích, za Tertulliana († 240) i penězi. Když zvlažněli, byla ta věc uspořádána zákony a předpisy. Kdo chce církev zbavit všeho **C. M.**? Blouznivci j. Valdští, kt. zapomínají, že církev sestává z lidí a ne z andělů; demagogové j. Hus, kt. tak hledí získat davy; hrabiví j. prot. vládcí, kt. chtěli obohatit sebe; nepřátelé, kt. počítají: »Bude-li církev zbavena prostředků, bude její život podvázán, nemůže vydržovat školy ani misie, nemožná tisková n. jiná akce, nebude mít své lidi na vlivných místech a my máme vyhráno.« Slovo »Kristus byl chudý, církev je bohatá« je planá fráze, j. bys řekl: »Kristus měl jen hlouček lidí, proč má církev miliony členů?« Lakotu nutno odsoudit, ne však **C. M.**!

CÍRKEVNÍ STAT A) Piemontská vláda se pirátsky zmocnila 1860 velké části **C. S.** (Garibaldi), pokradla všecko **C.** jmění, utiskovala **C.** Viktor Emanuel slíbil: »Nenapadnu Řím, francouzská posádka může z něho klidně odtáhnout.« Sotva 1870 odtáhla, psal Piu IX.: »Nejsvětější Otče! S dětinnou láskou, s vírou katolíka obracím se k srdci Vaší Svatosti; roste smělost revolucionářů, kt. zvláště na území Vaší Svatosti chystají poslední ránu proti papežství. Od Boží pro-

zřetelnosti vyvolen za strážce osudu italského národa, pokládám za povinnost před tváří katolíků celého světa vzít na sebe odpovědnost za udržení pořádku v Itálii a bezpečnosti papežského Stolce« atd. A tudíž dovoďte, bych Vaše území zabral! Kdykoli chtěla Itálie někoho loupežně obrát, vždy to dělala » z lásky« k němu, chtěla zavést pořádek . kde nebylo třeba ho zavádět! Jako Hitler! Papež o světské panství přišel, a jeho duchovní moc vzrostla, že bychom si měli skoro blahopřát. Co platilo slovo Lva XIII. a Pia XI. i u nekatol. mocností!

Napoleon ruší C. S. 1808: »My z Boží milosti (najednou!) císař franc., poněvadž darování Karla Vel. (?), našeho vznešeného předchůdce, bylo učiněno k dobru křesťanstva a ne v prospěch nepřátel našeho sv. náboženství (najednou!... šlo o Anglii, proti níž nechtěl Pius VII. s Napoleonem válčit!)...« Napoleon, kt. řekl, že by se byl dávno stal prot-em!

C. S. nebyl pro papeže potěšením. Nejmocnější papežové, kt. řídili celou Evropu a krotili cizoložné krále, nebyli s to držet na uzdě římskou luzu a šlechtu; obé bylo stálým martyriem řádných papežů. Někt. města se stále bouřila, Viterbo musilo být zbořeno, Assisi tak tak že ušlo témuž osudu. Pius IX. obdržel adresu podepsanou něk. tisíci kněží svého státu, by jej dobrovolně dal piemontskému králi.

B) C. S. nebyl darem Konstantína Vel. »Darovací listina K.« je padělek z 8. stol.; dokázal 1432 kard. Cusanus. Vznikla v Paříži, by dokázala legitimitu francouzského císařství proti východořímskému. Papežové se jí nikdy nedovolávali; opírali práva Apoštolského stolce o slovo Kristovo, ne o »cár papír«, o vratkou oporu pozemského vládce. Poněnáhu darem, odkazy i jinak získali značná území ve střed. Itálii. Neužívali ho j. renesanční pap. 15. st. k obohacování příbuzných, nýbrž k charitě; Řehoř Vel.! Longobardský král Aistulf chtěl vládnout celé Itálii, oblehl Řím, hrozil smrtí všem, kt. ho za krále nepřijmou; stísněný papež Štěpán volal franc. krále Pippina. Dotud byli »ochránci papeže

a Italie« císařové východořímské (cařihrad.); ale tehdejší špinavý a kacířský Konstantin Kopronym byl neschopen i neochoten. Pippin přitáhl 754 a 756, osvobodil papeže a daroval mu jistá území, Alstulfovi odňatá. Karel Vel. potvrdil donaci. Za slabých nástupců Karlových (Karolingů) byl C. S. ohrožován od Saracénů; teprve Ota I. ze saského rodu zjednal pořádek. Císařové římskoněmečtí si později osobovali výsostná práva dřívějších císařů cařihr. potvrdit papežskou volbu, rozhodovat při sporné volbě. Z toho vznikl zlořád papeže jmenovat. Smutné doby bojů se staufským císaři skončily teprve Inocencem III., kt. obnovil papežskou suverenitu, a smrtí Konradinovou. [Hohenstaufové.] Napoleon C. S. zrušil 1808 (1809), 1815 obnoven, 1870 byl zabrán, 1929 zas v nepatrných rozměrech obnoven.

C) Láteří se na **světskou moc papežů**. Míniš tím moc, kterou vykonávali na území svého státu? Byli při tom v právu j. každý vládce? Je C. S. pro existenci církve nezbytně nutný? Není. Církev byla před ním, bez něho, bude i po něm. Duchovní moc má papež od Boha, nemůže mu být vzata ni omezena žádnou vládou.

Proč vymáhali papežové suverenitu, naprostou nezávislost na kterékoli vládě, nezávislost, jež se bez vlastního území, byť sebemenšího, dá těžko myslet? Poněvadž je jiná situace než byla za katakomb. Postavení papeže j. hlavy světové církve vymáhá, aby 1. měl svobodný styk s biskupy, 2. s věřícími, kteří jsou ve věcech duchovních podřízeni jeho pravomoci, a těch je na miliony v každé říši 3. Jednání s vládami; mnoho styčných bodů: zákonodárství manželské i školské, církevní majetek, církev. právo, kult, klerus, jeho výchova, jmenování biskupů. Jak může s vládami svobodně jednat, není-li zcela neodvislý a suverénní, je-li podroben některé vládě a jejím zákonům, ať čínské, ať italské? Svobodně vydávat nařízení (bully) i volný zahraniční styk by byl podváznán Vzpomeňme služebnosti, když se Apoštolská stolice octla v Avi-

gnoně! »Francouzští papežové«, povolní nástrojové francouz. králů, lid ni vládcové k nim nemohli mít důvěru. »Uznáváme!« Proč tedy tak brojíte proti C. S.? Budou snad »italští papežové« (závislí na italské vládě) lepší? Ubohý papeži! Ať dělá, co dělá, vám se nezavděčí. Když závislý, hubujete, když nezávislý, hubujete zase! Že ten nezbytný požadavek nemá co dělat s vládyčtivostí, je zřejmo. Lev XIII. by se byl nakonec spokojil, kdyby se byl C. S. omezil pouze na vatikánský palác a zahrady. Že se suverenita papeže i jeho duchovní moc, s níž musí každý reálný státník počítat, neměří podle velikosti jeho území, je zřejmo. U Vatikánu mají všechny vlády diplomatické zástupce; mají je též v Monaku, San Marinu, Andoře? Měly by je u Čukčů, Samojedů, Kamčadálů, kdyby se osamostatnili? Kamčatka je větší než C. S.!

CÍSAŘOVÉ ŘÍMSKONĚMEČTÍ. A) **Rozeznávej** mezi německým králem, voleným od kurfirstů - tato volba nepotřebovala potvrzení papeže, j. jinde nezasahoval papež do otázek nástupnictví - a mezi důstojenstvím **Ř. něm. C.**, o něž se ucházeli i jiní vládcové, třebaže se jí skoro vždy dostalo jen něm. králům. [Přísaha.] Korunovace císařská, vykonaná vždy papežem n. jeho zástupcem v Římě, nebyla prázdná ceremonie. Nedostával skrze ni právo na nové území; přejímal od církve čestný úřad »ochránce církve a křesťanského lidu.« Viz 5. modlitbu (Ad div.) v misále! Proto se právem tázal kard. Roland Fridricha I.: »Od koho má císař císařství, ne-li od papeže?« Nikoli území, nýbrž onen čestný úřad a úkol! To přesvědčení trvalo až do novověku; pak se stala důstojnost císařská pouhým titulem, odpadla korunovace v Římě, každý něm. král byl císařem. Poslední císař korunovaný papežem: Karel V. - Inocenc III. píše něm. knížatům: »Jako kandidáti svěcení jsou napřed zkoumáni od světitele (jsou-li schopni a hodni), tak má papež, kt. císaře korunuje, právo a povinnost zkoumat... Jinak by

mohl být přinucen, by pomazal za ochránce křesťanství i tyрана, šílence, pohana, kacífe. Jde (nejen o světský, nýbrž i) o církevní úřad...»

B) Dle intencí církve mělo být císařství **mezinárodní**. Z počátku svítila »obě slunce« vedle sebe. Jak došlo k sporu? Dvě nejvyšší mocnosti v křesťanství, duchovní a světská, jedna na druhou odkázána, s týmiž vzájemnými nároky (C. potvrzuje papeže, papež císaře!), bez přesného vymezení vzájemné kompetence, bez rozsudího, půjdou vždy ruku v ruce? Nebudou se C. mísit do církevních věcí, vědomi své fyzické převahy a s jistou nadějí ve vítězství, kdyžtě budou mít ozbrojenou armádu a na své straně všechny biskupy svého území? Stačí, by přišel C. autokrat, bezohledně sobecký a ctižádostivý, a spor vzplane. Přišel! Saští a [hohenstaufští] C. chtěli po způsobu řeckých C. duchovní moc zotročit; místo co by sloužili zájmům všeho křesťanství, hledali zisk svůj, rozšíření moci svého rodu. Papežové byli pevnější než cařihradští patriarchové! Idea zvítězila. Císařství podleгло a pozbylo universálního významu. [Řehoř VII.]

CIVILISACE. [Kultura.] Rousseau dostal 1. cenu, když dijonská akademie vypsala soutěž: »Je pokrok lidstvu k užítku?« Rousseau odpovídá: »Ne.« Dostal cenu, poněvadž měl nejpěknější **sluh**! Zdaž s vyvozenostmi a pohodlím moderní C. roste i spokojenost? V klášteře vypravuje maličká: »Doma u radia... maminka chce slyšet koncert, tatínek sportovní zprávy, maminka otočí vpravo, tatínek vlevo, radio začne »kvíčet«, tatínek s maminkou se začnou hádat.« Nebýt doma radia, bude denně o hádku méně! Roste C., přibývá nemravnosti (velkoměsta, »hyperkulturní« státy, staré, Hellas, i moderní), vzmáhá se degenerace; jen náboženství je lékem! Do krajnosti vystupňované všestranné pohodlí má v sobě zárodek hniloby a zkázy národa.

COLA DI RIENZO, syn hospodského a pradleny, za avignonského papeže Inocence VII. rozdmýchal

v Římě revoluci; po prvé slyšet: »Nacionální (sjednocená, bez papežské vlády) Itálie.« Demagog, tyran, zabit 1354. »Demokratické hnutí« ... když byl u vesla, prohlásil sám sebe za vládce celého křesťanstva

CUIUS REGIO, EIUS RELIGIO. A) Násilnictví. »Či země, toho náboženství.« ... Neslýchané **znásilnění svědomí**, vynalezené, prováděné, 1555 v Augsburgu uzákoněné od protestantů, kt. vyhlašovali, že přinášejí svob. svěd. I Facka vlastním zásadami Vlád-cům ve věcech víry nevázanost, poddaným zotročení svěd. I »Reformní právo«, vpravdě do nebe volající bezpráví Vládce má »právo« (právo silnějšího), všechny poddané přinutit, po dobrém n. po zlém, by přijali jeho víru (rozuměj: **protestantskou**; tu zásadu vymyslili a uzákonili **prot.**, ne katolíci). Je-li blahovolný, dovolí těm, kt. chtějí zůstat věrni víře otců, by se ze země vystěhovali; kam? Celé tisíce? Hlasatelé svobody svěd. věděli, že tou zásadou knížata přivedou celé kraje a země do prot. tábora. V knížectví anhaltském se tak stalo s bezpříkladnou surovostí (kalvínek Jan Jiří I. 1596), v Leh-nici a Břehu (Brieg) s nemenší zběsilostí (vév. Bedř. II.), ve Falci musil lid za několik desetiletí sedmkrát změnit »víru«. Bedř. III. byl luterán, 1563 kalvínek, syn Ludvík zase luterán 1576, vyhnal kalvínce, syn tohoto Kazimír, kalvínek 1583, luterány stíhal, utápěl, upaloval, kolem lámal; čeho se mohli nadít katolíci? V Oppenheimu musil lid za 100 let změnit »víru« desetkrát! Když však katol. vládci oné prot. zásady (Cuius...) užívali na svém území, ne aby poddaným novou, cizí víru vnutili, nýbrž by svedené přivedli zpět k pravé víře, o niž byli připraveni, tropské peklo a lomíte rukama nad »neslýchanou nesnášenlivostí a potlačování svobody svěd.« [Ferd. II. Tolerance.]. Prohlásil tuto zásadu ve svém Círk. státě papež? Nutil někdy násilím své poddané k přijetí své víry?

B) **Ovoce.** Zásada »Cuius...« zavedla v prot. zemích cesaropapismus v nejohavnější podobě.

Prot. »církve« klesly na státní zřízení, rozplynuly se v státě j. cukr ve vodě, církevní správu vykonávají orgány státní. Srov. název »**Zemská** pruská luterská církev.« Saský kurfirst se ptá pastora, kt. se uchází o místo dvorního kazatele: »Kolik je svátostí?« »Kolik Vaše Výsost ráčí poroučet.« Tam po smrti Bedřichově 1525 (8 let po vystoupení Lutherově) byl zmatek, kurfirst Jan zavedl »pořádek«: 1527 a 28 byly všechny farnosti visitovány, žádný pastor se nesměl opovážit jinak kázat, jinak »svátosti« udělovat, jinak obřady konat, než jak kurfirst nařídil. Mně je milejší poslouchat papeže než člověka ve věcech víry nevzdělaného, majícího kamarilu milostnicí i velkomyslní mužové v prot. táboře, Gro-tius († 1645), Křišťan Thomasius († 1728), Justus Böhmer († 1749) hájili, že vládci přísluší na jeho území nejvyšší církevní moc. Jaký div, že po příkladě prot. se pokoušeli i katol. vládci být papeži na svém území [Galikanismus. Josef], z církve učinit děvečku státu. Taková církev nemůže požívat úcty poddaných, nemůže jim vlít ani úctu k autoritě mocnáře. Ve Francii to králové v 18. st. zakusili!

C) **Pokrytectví.** Protestanté hájili zásadu »Cuius...«, když se hodila do krámu; když katol. vládce odpadl k prot., mohl tak všecek lid strhnout s sebou. Což když se vrátil ke katolictví? Nechtěli o své zásadě ani slyšet! Saský král Bedř. August se stal 1697 katolíkem, nešel za ním ani jediný poddaný! Pastoři nehudli »Cuius...« Král ovšem nenutil. Jakub III., markrabě Boden-Hochberg, se stal katol. 1590, poddaní zůstali prot.; nenutil jich - který prot. vládce jednal **tehdy** j. on a ponechal svob. svěd.? Christian Ludvík se stal katol. 1663, Mecklenbursko zůstalo prot., Chr. umožnil několika katol. kněžím vstup do země, vláda byla proti; 1811 dostali katolíci na papíře rovnoprávnost s prot., vláda znemožnila do 1903 svobodné a veřejné vykonávání náboženství. Jakub II. angl. se stal katol., nikdo nešel za ním; když dostal syna a tím dána možnost katol. dynastie, vyhnán, povolán zuřivý prot. Vilém Oranž-

ský 1688. Bedř. II. Hessen-Kassel se stal katol. 1749, musil se zavázat 1754, že bude v zemi chránit prot. víru, své děti v ní vychová. Kristina švédská nečekala, až ji ze země vyženou, šla sama, by se mohla katoličkou stát, 1654.

CYRIL A METOD. Němec Lud. Schözer: »Vítejte nám, nesmrtelní vynálezci slovanského písma! Jak daleko za vámi mnich Ottfried n. kdo byl onen první Němec, který se osmělil psát svým mateřským jazykem, drže se při tom latinské abecedy!« Ital opat Pessati: »C. a M. patřili k těm mimořádným veleduchům, kt. se občas na zemi z lásky nebes zjevují, jsouce ve všem lidském rodu požehnáním a obdivem. V C. a M. se zosobňuje vše, co je v dějinách Slovanstva nejlepší a nejdražší.« Brückner, něm. prot.: »C. byl filologický genius.« [Slov. liturg.] Kol 1900 vyšel v Berlíně prot. pamflet proti C. a M., v jeho stopách šel katol. Němec Nägle v Praze, naši prot. vítali s netajenou radostí, svobodomyslní zůstali nerozhodní, prof. Snopek vydal obranu, Pastrněk životopis, kdo četl? Raději brožury o Husovi, toho znají lépe.

ČARODĚJNICE. A) **Maličký omyl.** »Středověká pověra«... Mýlíte se! **Novověká** pověra! V novověku sic nevznikla, ale dosáhla v něm »rozkvětu«, zvláště v prot. zemích; ty nakazily bohužel i katolíky! U Luthera čteš o čertech na každém řádku; katol. církev proti pověře v Č. vystupovala od počátku co nejrozhodněji! Jan Zlatoústý († 407), Hippolyt († 235), Jan Damašský († kol 750), synoda freisingská 799, Agobard Lyonský († 1840), Rabanus Maurus († 850), Hinkmar Remešský († 882): »Pohanská pověra«. Karel Vel. trestal smrtí toho, kdo by Č. upálil. Regino z Prümü 906 a Burchard z Wormsu kol. 1000: »Č. je nemožná věc.« V kázání ze st. 8. n. 9. se praví: »Nikdo by neměl věřit, že existují Č.« Podobně Canon episcopalis z 9. st. - Řehoř VII. (ep. 7): »Nemyslete, že si můžete dovolit jakoukoli krutost k ženám barbarsky odsouzeným pro Č. Raději

hleďte pokáním odvracet metly spravedlivých Božích trestů (kt. svádíte na Č.), než j. šelmy běsnit proti nevinným a tak hněv Boží víc vyzývat.« Týž žádal dánského krále Haralda, by odstranil pronásledování nevinných žen, které jsou při nepohodách, neúrodě, moru nařčeny z Č. V Římě, pod žezlem papežů, byla upálena jediná Č. (za zmatků rozkolu r. 1420). Prot. Kurz: »Až do začátku 13. stol. musili mnozí učitelé církevní bojovat proti pověře v Č. Mnohé synody ji prohlásily za pohanskou, hříšnou, kacířskou.« Bylať víra v Č. i jejich usmrcování zbytkem pohanských lidských obětí. Jak těžký je boj proti pověře! Ať jdou naši osvícení páni do Afriky k fetišistům a odnaučí je rychle pověrám! Uvidíme, budou-li mít větší úspěch než měla ve středověku církev. Ostatně, zametejte před svým prahem! Vaše »moderní« pověry! [Pověra, Spiritismus, Souboj.]

B) Tříska v našem oku. Do 13. st. nenajdeš stopy po soudním stíhání pro pohlavní styk s démony; jen ojedinělé procesy pro užívání čar a kouzel. Styk s mohamedán. východem od dob křížových výprav a blud katarů o zlém bohu [Albigenští] pověru v lidu mocně roznítil, že i mužové vědy pověře podlehli. V jižní Francii procesy proti Č. začaly (požehnání albigenského bludu!); první Č. upálena od inkvisorů v Toulouse 1275. Když Konrád z Marburku a jeho pomocník, dominikánský bratr, byli příbuznými nevinných obětí utlučeni, domáhali se dominikáni dostiučnění v Římě; papež: »Dobře se jim stalo; já jim tolikrát domlouval, a nadarmo.« Při procesech s Č. byli soudci inkvisitoři, třebaže Alexander VI. omezil jejich pravomoc jen na bludáře. Mikuláš Eymericus OP. upaloval kacíře s takovou krutostí, že za tři roky sesazen; napsal »Traktát proti Č.« 1359, jímž natropil mnoho zla. R. 1431 napsal Jan Nider OP. spis Formicarius, kde vypočítává všecky »ohavnosti«, jichž se Č. dopouštějí. Jindřich Institoris OP. zuřil proti Č. v již. Německu a Tyrolích 1481-86; přivlekl tam hromadné upalování, na-

razil na odpor kněží i laiků, vypověděn od biskupa ze země, vymohl si od Inocence VIII. potvrzení v úřadě, od 1500 se věnoval potírání Č. bratří, † 1505 na Moravě. Spolu s Jak. Sprengerem OP. vydal 1467 dílo *Malleus maleficarum* (Kladivo na Č., 29 vydání do 1669!), jež pověru značně podepřelo a natropilo zkázu nedohlednou. Č. prý nutno trestat krutěji než bludaře. Přitom se dovolávají sv. Tomáše Aq. (Viz *Lexikon für Theologie u. K.*)

C) **Břevno ve vašem očku.** Bujela tedy tato pověra i v katol. církvi, ale v ní nevznikla a nedošla v ní oficiálního schválení j. v protestantství; inkvizitoři nejsou církev! V Německu se rozšířila zvláště po **zavedení luterství**. Luther v *Postile*. »Č., čertovy děvky, kt. působí bouře, jezdí na kozlu n. na koštěti, posílají na lidi nemoce, ,bezaubern die ehelichen Gliedmassen', mohou proměnit v krávu n. vola.« Jinde: »Nejraději bych je sám upálil.« Liberální Riezler: »Luther podnítil mocně pronásledování Č., zatím co v katol. krajích si počínali mírněji. Kalvínci řádili nejkrutěji.« Luther dokazoval obšírně, proč čarodějství (»spolek s čertem«) pěstují hlavně ženy.

V prot. Würzburgu bylo pro neúrodu za 2 roky upáleno 900 žen a dívek j. Č.; v Bamberku 600, ve Strassburku 1582 za 14 dní 134 obětí, v **prot. Nassavsku** za 7 let 1625-32 upáleno 200, v **katol. Nassavsku** za 22 let 1630-52 jen sedm lidí. Prot. profesor práv Carpzow († 1666) v Sasku, v kolébce prot., se chlubil, že přečtl 55 krát celou bibli a upálil 20.000 Č. Vydal proti nim kruté zákony, strašně mučeny, i dívky upalovány. Učený prot. profesor v Jeně Jindř. Pott vydal obšírný spis o pohlavním obcování Č. s ďáblem. V Ženevě za Kalvína 1542 kruté umučeno mnoho nařčených, že zavinili mor. Nástupce Kalvínův Beza vytýkal franc. katol. parlamentu, že je v pronásledování Č. liknavý. Katol. kněží byli od prot. vážně obviňováni ze společenství se satanem (»čertovo kopyto!«) Smutně proslula prot. města Hamburg, Stuttgart, Schweizfurt, Esslingen. V Ulmu pastor Dietrich naříkal na kazatelně na nedbalost

vrchnosti vůči č. V Rottenburku nad Neckarem 1585 se městská rada obávala, že budou takto vyhubeny všechny ženy. V prot. Wolfenbütteln kol. r. 1590 upáleno denně 10-12 ubohých; místo, kde se ortel vykonával, vypadalo j. lesík pro množství kůlů, k nimž č. přivazovány. V Braniborsku upálena první č. za prot. kurfirsta Jáchyma II. V Anglii byly procesy proti č. zavedeny od »osvícené« prot. královny Alžběty 1559; prot. kazatelé je přinesli do Skotska 1603, do Skandinávie (v obou zemích 1645-93 celé zástupy umučeny a upáleny), do Sev. Ameriky (puritáni Marther a Parris 1712). Indiáni říkali: »Mezi Francouze (katol.) Velký duch č. neposílá«; viděliť, že jen prot. misionáři hromadně »objevují« a stíhají č.! Bullinger, nástupce Zwingliův, hověl pověře do krajnosti. Nikde neupáleno tolik č. j. v prot. Německu; statisíce, i dívky 7 leté! V Berlíně ještě 1828 usmrcena dívka, v prot. Holandsku poslední soudní proces s č. 1883! Nesmyslné zařízení, že soudce dostal za každou odsouzenou č. 4-5 tolarů, pověru podporovalo; nesvědomití štváli lidi (Hrdelní řád katol. Karla V. byl daleko mírnější než prot.!) Kde dříve nebylo o pověře stopy, začalo upalování, když zavedeno prot., na př. v Quedlinburce. Běsnění prot. proti č. dostoupilo vrcholu kolem r. 1700 - všude hořely hranice. Poslední č. na evropské pevnině byla usmrcena v prot. městě Glaru (Švýc.) 1782, tedy za dob velebeného osvícenství!

Znalec něm. histor. práva Zöpfel: »Španělská inkvisice neodsoudila daleko tolik lidí, co protestanté upálili č.« Lká-li někdo přec nad tím, že i katolíci nevinné pro č. usmrcovali, táži se, kolik ubohých umučili v málo letech španělsíť bezvěrci 1934-39? Kolik Calles v Mexiku r. 1926-32? Kolik Hitler! Jakým způsobem! [Mexiko.] V Barceloně volnomyšlenkáři povraždili a upálili r. 1909 přes sto katolíků, bez všeho důvodu; od evropských bezvěrců hájení j. Calles.

D) **Světlo a tma.** Kdo **vystoupil proti víře v č.?** Papež za dob starých i nových, Pius V., když prot.

nejvíc řádili (†1572), Kartusián Beetz 1468, katol. kněží Cassinis 1505, Alciatus 1515, Ponzinibius 1520, Castanega 1529, jesuité: pomlouvaný Becanus 1620, Bedř. Spee (†1635) a Tanner (†1632). Prot-é? Teprv kazatel Bekker 1690, právník Křišť. Thomasius (†1728, spíš osvícenec než prot.), tedy sto let později; prot. pastoři a právníci proti němu zuřilil Prot. právník Bechmann hájil ještě 1749 víru v Č., vymáhal upalování. Na svém území zakázal procesy proti Č. arcib. mohučský Schönborn 1647; následovali ho jiní katol. vládci, na př. v Meklenburce vévoda Kristián, když se vrátil ke katol. víře 1663; za 34 let jeho vlády neupálena ani jedna Č. V katol. Francii přestaly procesy 1670, v prot. Anglii 1712, v prot. Skotsku 1773.

E) V naší vlasti ojedinělé případy. V Náchodě upálena jedna 1540. Kněz Štelcar v »Knize duchovní«: »Č. jsou křivě podezřívány z krupobití, z nemoci dobytka.« Ženy, kt. se pokoušely o čáry a dokázáno jim (bez mučení!), trestány žalářem. Zameštnanec Ferdinanda I. Jaroš obžaloval svou kuchářku, že jeho ženě učarovala, konšelé ji propustili: »Jaroš nic nedokázal.« Podobně v Solnici 1581, Kutné Hoře 1600. Zato husitský Tábor nařčené trestal na hrdle. Divno, že ani za prot. dob se u nás tato pověra neujala.

ČESKÁ HISTORIE, skvělá obhajoba církve v rukou mužů čestných, politická prostitutka v rukou nezna-
bohů, hnízdo protikatol. vyhanosti a prolhanosti.
[Jan Nepom. Jan Sark. Bílá Hora. Jirásek.]

Pekař si obral za směrnicí svého historického
bádání říci vždy ryzí pravdu, dle vzoru a zásady
Palackého: »Padni, komu padni.« Poněvadž vždy
nestranně doznal pravdu, vyústilo všecko jeho dě-
jezpytné bádání ve prospěch církve. Katolíci, zvyklí
na soustavné protikatol. lhaní, ho nerozumně poklá-
dají za svého člověka; proti tomu se tento libe-
rální profesor sám ohradil. V Č. časopise historic-
kém, ježž dirigoval, popřál místa protikatol. lžím

[Hostýn, Jan Sark.], odmítl katol. obhajobu. Vrhł jasné světlo na husitské války, Žižku, Jana Nepom., Bílou horu. Z toho napřed nervosita v protikatol. ležení, pak nadávky. »Hanobitel Č. H.« Dokažte mu tedy omyl Pekař: »Herben upozornil, že má řeč je proti programu našeho ministerstva. Tento rytíř svobody svěd. myslí, že historik musí přísahat na histor. dogmatiku vydanou ministry. Jakým právem se prý stávám já, č. historik, apologetou církve? Poněvadž mou povinností je ujmout se ohrožené pravdy. Proč se stal apologetou církve náš největší historik, Palacký? Okolnost, že byl prot., potomek starých husit. Čechů, dodává tomu faktu nemenšího významu než jeho životní zkušenost, moudrost, láska k národu. Jsem nepohodlný společnosti, kt. zabrala všechny velikány Č. H. pro sebe, upravila je na svědky své nauky, a tak (pošramocenél) je předkládá k veřejnému uctívání a k posílení své pochybné pravdy... společnost, kt. doby slávy i úpadku Č. H. proměnila v důlní podniky, v kt. těží vzácný agitační materiál pro cíle, kt. jsou vědě, pravdě a obecnému dobru národa protivné; proměnila je v chráněné krajiny, jichž podoba nesmí být smélcem porušena. Jde o demagogicky hrubé zneužití Č. H., o nepravdy psané a naplněné strannickou nenávistí, vnášené organisovanou agitací do mas lidu, kt. má být v určitém směru zfanatisován, rozdělen a podmaněn. Jde o teror proti každému, kdo se odváží proti tomuto duchovnímu násilí a též lži se postavit.« Jinde: »Cíl mých článků je opřít se duchovnímu násilí a lži. Jsem proti uliční agitaci proti Janu Nep., proti oslavám Husovým, pokud jsou agitací pro cíle a myšlenky, kt. Hus vášnivě potíral. (Pro nevěrul) Podle terminologie Herbenovy musil bych to, co se v našich pokrokových kruzích děje s Husem a Komenským, zvát podvodem n. zločinem n. klerikalismem.«

V něčem se mýlí i Pekař: »Věřící katolík má právo se svého stanoviska sklonit se před mluvou zázraků a neobětovat staré legendární tradice.«

To by znamenalo, že věřící katolíci smí se držet legendy proti dokázané pravdě! Jako se vzdali starého výkladu hexahemeronu, když se ukázalo, že nebyl správný, tak se vzdají i legendy, když se ukáže zbájenou. »Kritičtí (protikatolíci) autoři se schovávají stále za podivné pseudonymy.« Proč? Jako zákeřnický útočník za křoví!

ČESKOSLOVENSKÁ NÁRODNÍ CÍRKEV. A) Narodila se v obecním domě na Smíchově 8. ledna 1920. Někteří se tázali, jaký má ideový podklad. Žádný! Řekl jim to Pekař i Šusta. Ženitby chtějí kněží všech staletí byli vždy nakloněni k odpadu. Jindy řekli upřímně, proč odpadají. Od dob Luthera přišli chtějí ženitby vždy naráz k poznání, že římská církev je zkažena, že světlo pravého evangelia svítí jinde. Winter: »K prot. odpadli kněží jen kvůli ženské.« Pokrytce každý prohlédne! Že jim v Č. č. šlo výhradně o ženění, patrně z tehd. kněžských schůzí (před odpadem), z jednání s Římem i s pravoslavnými; žádali: »Ať se u nás mohou ženit nejen kněží, nýbrž i biskupové, ne jednou, nýbrž i po druhé, po třetí.« Že nežádali hned i o manželskou rozluk!

Jeden mi řekl na otázku, proč si nezaložili »církev« dřív: »Rakouská vláda by nás nebyla platila.« Ideály! Odpadlí kněží se nestyděli s kazateli prohlásit: »Já jsem vás dodnes podváděl.« Kdo nám zaručí, že nás nepodvádíš teď? Lháři nelze věřit nikdy! Aby nalákali co nejvíc lidí, musili se postarat o vývěsní štít; o ten nebylo nouze. Hus, č. liturgie, »národní« církev. »Lide československý, súčtoval jsi s Vídní, súčtuj i s Římem!« Tak 1920. V máji 1940 Český zápas: »Stoupenci č. reformace nezapomínají na vlídné přijetí, jehož se v Něm. dostalo č. exulantům.« Proč jste tak nepsali 1920? Lid v 17. a 18. stol. říkal č. protestantům »Perlinčané«, že tíhli k Berlínu. Po 1918 se chlubil č. prot., že »nebyli nikdy pro Vídeň.« Ale pro Berlín! Za vpádu Bedř. II. zpívali: »Brandeburku, podej ruku!« Byli hotovi stát se Němci. - Na Č. č. je patrně, jak je národní

c. vydaná na milost a nemilost polit. převratům: dojde k převratu, musí změnit firmu i tón řečí! Může osud právě c. Kristovy záviset na větru politické situace? Opírej se o pozemskou instituci sebemocnější: zhroutí se, pomine, a ty spolu s ní!

B) Nepopírám, že za Rakouska byl mravní život někt. kněží tu a tam neutěšený, odpovědní činitelé zavírali oči. Z bahna za léta nashromažděného vznikají sekty. Za Luther! Dnes! Zakládají je čistí kněží? Volají po reformě církve, potřebují reformy samil! Násilnosti (zabírání kostelů) a státní rameno každou sektu drží, podvodem se šíří. Jak nečestně bojuje proti nám č. c., její »nejv. theolog«: [Doslov.]

C) V č. c. nastalo brzo štípení; radikální směr (Farský) a pravoslavný (Gorazd) házely po sobě kamením, častovaly se tituly ne vybranými. Farský brzo odvolán před věčného Soudce.

D) Na 1. sněmu jednali o liturgii, sestavení věrouky atd. Liturgii vzali z řím. církve, přebarvili ji na »česko«, o věrouce řečeno: »č. c. ještě nemá kredo.« Co je kredo? Souhrn zjevených pravd! Tedy buď: a) »Bůh nám ještě nezjevil, co máme věřit.« Kdy vám zjeví? Slíbil? Nebo: b) »Ještě jsme neslepili, co budeme lidu k věření předkládat.« Jakým právem smíte požadovat víru svým výmyslům? Nebo c) »Ještě nevíme, co označit za slovo Boží.« Vy tedy rozhodnete, co Bůh zjevil a co ne? Rozhodněte, zda Hus žil n. ne!

E) Jeden z jejich šlágrů, ke kt. dnes každý sahá: »Svob. svěd.« Brzo se ukázalo, že pod knutou Farského se nesmí ani hlesnout; kdo volně promluvil, umlčen. Farský, neomylný paša č. c., vydal na svou pěst katechismus, prosáklý nevěreckým racionalismem, bezvěrci ve Volné Myšlence jákali! Církevní obce, kt. se ozvaly, exkomunikovány, na vyobcovacím dekretě podepsán F. Každý musil slíbit, že se podrobí i budoucím usnesením sněmů, t. j. diktátům Farského. Na popud F. škrtl jejich sněm 1924 svobodu svěd. Užili jí 4 roky! Církev katol. schválí katechismus, kt. obsahuje tradiční učení církve;

najděte mi papeže, kt. jednal j. Farský a oktrojoval celé církvi učení (výmysly, nápady) své! Svě soukromé »přesvědčení«! V Postile opisoval F. otřelé odbyté námitky, kt. dnes i nevěra hodila do starého železa, na př., že Kristus byl zdánlivě mrtev. Kdyby byl F. dostal universitní profesuru n. plzeňské arciděkanství, o kt. se ucházel, nebyl by odpadl!

F) Doznali tedy sami, že jim jde o ženu a o hrnec rýže. Proto učí a káže, co F. poručil. Lidé, kt. psali 1922: »My překleneme mezeru mezi vědou a vírou, monismem a dualismem, materialismem a vitalismem, ffil a náboženstvím, konfesemi a bezkonfesností (proč ne mezi Čechy a Němci?), nebudem tříštit náboženství na pravá a nepravá (vyjma katolické!), takže všechna se u nás spojí v jedno náb. spasitelné (katol. jistě ne!), přijatelné všem lidem dobré vůle od moře k moři, od pólu k pólu...« Národní církev se chce stát světovou, mezinárodní! Pro Turkey, čínské bonzy atd. To šlo rychle, velmi rychle!

ČEŠTÍ BRATŘI. A) **Začátek.** Duchovní zakladatel, od něhož dostali kredo: Petr Chelčický, nevzdělaný, jeho spis plný nadávek. Papež je Antikrist (papouškuje po Amalrichovi z Beny = Amaury de Benes, † 1206, kt. založil sektu Amalrikánů; v nich se prý vtělil Duch sv., proto zavrhovali svátosti a hlásali volnou lásku! Luther papouškoval po obou), vrchnost duchovní i světská je výmysl ďáblův, Chelčický zavrhuje přísahu, soukromý majetek, hlásá zásady komunistické, oddává se [chiliastickému] blouznění, láteří přitom neurvale na všechny vrstvy, kt. se povznesly nad selskou úroveň, od papeže a krále k měšťanům a řeholníkům. Od husitů se oddělili 1467, pevnou organizaci jim dal »bratr« Lukáš, rychle se šířili, zavedli laické duchovenstvo volené, ne svěcené (ševci, krejčí...), ač z počátku se drželi 7 svátostí, a 1 biskup byl posvěcen od valdenského biskupa Štěpána. Zváni pikardi, pronásledováni byli od husitů, zvl. Jiřího z Poděbrad a Rokycany (upalování, mučení), ne od katol.

B) **Konec.** Lutherovy námluvy zprvu nevedly k cíli; později ho **č. b.** sami prosili za schválení konfese! Za 160 let vydali 50 konfesí, lišících se formou i **obsahem**; poslední Komenského prosáklá kalvínstvím. Zasmušilost... Když 1627 opustili vlast, nechtějíce se vrátit do katol. církve, přišli z deště pod okap: v cizině musili přijmout vyznání místního vládce, a přec byli z počátku daleko bližší nám než prot-ům. Jejich zásluhy o povznesení č. literatury nepodceňuji ani jejich počáteční ukázněný život v duchu zásad křesť.; trval asi 30 let, pak spěli dolů, 1490 se rozštěpili, bratr Amos byl hlavou »Malé stránky« (trvala asi 50 let), kt. se nepěkně hádala s »Velkou stránkou«, mající centrum v Mladé Boleslavi. Lukáš o Amosovi: »Lakomec, sváděl ženské.« Müller, nejlepší znatel **č. b.**: »Nové jednotě zbylo jen jméno.« Sami **č. b.**: »Někteří dopouštějí, aby freje místa měly u těch, kteří šenky se zabývají.«

č. b. nebyli nikdy násilní j. husité a prot., ale be-ránky nebyli. Luterány nazývají centaury, katolíky ještě hůř. Scéna ve Voticích nebyla ojedinělá: »R. 1545 vystoupil **č. b.** v husit. kostele na kazatelnu a pronášel posměšná a rouhavá slova o husitech.« V Rakovnicé vyholili psu tonsuru a říkali mu děkan. V Ivančicích založili 1574 školu, správcem učinili **Němce** z Wittenberka.

DANTE »řekl, že světská moc papežů jest usur-pace.« Řekl, zdaž i dokázal? [Církevní vláda, Cír-kevní stát.]

DARWINISMUS. A) **Narození.** »Sláva, ať žije, mno-gaja léta«, volali, když za potlesku učených a ne-uklých nastoupil před lety životní pouť. Dnes kladou věnce na jeho rakev, i on nastoupil cestu »veškerého těla«. Proč měl takové úspěchy? První dogma nevěry zní: »Není Boha.« Tento nedokázaný a nedokazatelný článek své víry musí nevěra držet, děj se co děj, byť měla i rozum a zákony správ-ného myšlení znásilnit. »Jest jen hmota a pohyb (síla)«. A co živoucí bytost? »Pouhý stroj! Příroda je sama od sebe, všechno náhodou.« Tomu všemu

věřili pevnou vírou. Tu se objevila nová teorie, **D.** »Já vím o lepším výkladě života, při němž netřeba tak znásilňovat rozum a lze též Boha vymýtit.« Jak by s radostí neopustili hrubý materialismus a jeho nesmyslné výklady! Ale nic nového pod sluncem; co hlásá **D.**, učili již starověcí ffové, jenže ne s tak »vědeckým« podkladem. Anaximandros, Empedokles, Lucretis Carus. Za pravdou K. k. 2. 3. Za osvícenské doby se ozývají první nsmělé hlasy, že snad naším praotcem je nějaký opičák (Monbodo r. 1773). Předchůdci **D.**: Gottfried Hermann 1839, Lamarck, Huxley. Když objevena první gorila 1859, nastala štvance za opičími teoriemi. Vogt sebevědomě prohlásil: »**D.** vystrčil Stvořiteli židli za dveře.« Původcem hrubého výstředního **D.** je [Haeckel], dle italských nevěrců »největší Němec 19. stol.«

B) **Otec D-mu.** Karel Darwin vydal dílo: O původu druhů 1858. Držel se celkem faktů a zkušeností vědecky zjištěných; »dobrý pozorovatel, ale špatný ff.« Někdy povrchní pozorovatel! Mluví o vývoji druhů, člověka se nedotýká. Jiní ten závěr učinili sami. »I člověk je dílo vývoje.« Když 1871 v díle O původu člověka přisvědčil, byl **D.** už dávno v rozkvětu.

C) **Kmotř.** Z teorie čistě zoologické se **D.** stal »náboženstvím materialismu«, nezůstal přírodovědeckou naukou, byl vybudován ve **ffický systém**. Proto ten zájem o něj! Ne jen zoologů, i ffů a theologů! Apoštolé **D-mu** si pomáhali dohady i podvody [Haeckel], by svou hypotesu podepřeli; cynicko-fanatický materialismus (Büchner, Vogt, Haeckel) zpopularisovali jen poslední nedokázaný dohad, takže širší vrstvy lidu vědí o »vznešené nauce **D.**« (Ottův slovník!) jen to, že člověk se vyvinul z opice. Důsledky pro mravní jednání člověka vyvodil z **D-mu** Nietzsche, ff **D-mu**; krajní důsledky vyvodil [rasismus, nacismus] a hitlerismus.

D) **Odpůrci.** Popíráme-li **D.**, činíme tak z důvodů **vědeckých**, nikoli věroučných. Sv. víra o původu světa a života učí jen toto:

1. **Bůh vše stvořil**, jak hmotu tak říší duchů («všechny věci viditelné a neviditelné».) Tato pravda nemá s **D.** co dělat, protože **D.** se neobírá původem vesmíru, pouze původem **života**.

2. Bůh stvořil **člověka bezprostředně**, jak duši tak tělo. O původu života a vývinu živočišstva víra **nic** nerozhodla - to zjistit je úkolem vědy.

DuBois Reymond, s počátku přívrženec hrubého materialismu, později jeho odpůrce, ale bez víry v osobního Boha: »Je důstojnější pojetí všemohoucí prapříčiny, soudíme-li, že do hmoty vložila zákony (fysické) a zárodky života, a pak ponechala svět sám sobě. Neustálé zasahování do běhu světa snižují ji (první příčinu všeho, t. j. Tvůrce) na příštíp-káře.« Zdaž mu víra odpírá? Nejsme zásadně proti vývojové teorii (pokud ji nevztahujete na člověka), jen když ji dokážete! Ale v rozsahu, jak ji hlásá **D.**, ještě nikdo nedokázal!

E) **Vážky**. Odvážíme důvody pro a proti. **D.** se opírá o 4 axiomy; nepravím »důkazy«; axiomy - ani jeden nedokázal, jsou to 4 články darvinistické víry.

1. **Selekce**, přirozený (pohlavní) výběr. Je jisto že na př. gazela volí za samečka nejstatečnějšího ze stáda; tím zajištěno přírodou zdraví druhu, ale nic víc. Že by na výběr měly vliv jisté »nové zděděné vlastnosti«, a to způsobem, jakým tvrdíte, že by konečně vznikl nový druh? Až dokážete! Živočich se spíše **odvrací** od jedince svého druhu, kt. se od ostatních nějakou novou, byť i prospěšnou vlastností liší.

Darwin vychází od výsledků **umělého chovu domácích zvířat**, jímž člověk dosáhl různých odrůd, a tvrdí, že totéž se děje v přírodě, kdež to vede nejen k odrůdám, nýbrž i k novým druhům. Ale: při umělém chovu nutno dbát, aby páření nebylo **volné**, sic zmizí brzo všechny variace (odchytky); křížení vyrovnává a kompenzuje rozdíly! Ví to každý pěstitel psů... objeví se původní typus! Nuže, dá se u zvířat divoce ve stádech žijících myslet, že se nepáří volně? Co u nich zamezí kří-

žení? M. Wagner: »Čas od času se oddělil pár takových zvláště odlišných a vynikajících individuí a vyhledal si místo, kde založil izolovanou kolonii.« Nedokázanou domněnku podpírá druhou, ještě méně dokázanou! Jako člověk, kt. platí dluh tím, že udělá u lichváře ještě větší! Což rostliny? Přestaň pěstít růži, a zdivočí!

Co je **druh**? Soubor jedinců, kteří jsou schopni spolu plození. Na podobě nezáleží. Trpasličí japonský psík je schopen plození s velkým bernardýnem, oba jsou psi. Chrt je vlku a jezevčík lišce podobnější než oni dva sobě; přec patří každý k jinému druhu, poň. nejsou schopni páření. Uvnitř druhu, čím větší rozdílnost (odrůdy!), tím příznivější podmínky plození; mimo druh, čím větší rozdílnost, tím menší možnost plození. (Kůň a oslice, kůň a kráva...) Plodnost jedinců různých druhů jest výjimkou, stejně jako plodnost jejich míšenců.

Což **rostliny**? Některé nemají prazádný sklon k variaci (tvoření odrůd), pěstěné i divoce rostoucí nevykazují žádnou změnu od nejstarších historických dob. Nägeli: »Tvoří se stejné variace za nerovných **zvnějších** okolností, a různé variace za totožných vnějších podmínek; zřejmo, že variace vznikají z příčin **vnitřních**, předpokládají stejně jako dědičnost životní princip, který Haeckel popírá.«

Wigand: »Darwin zaměňuje při selekci motiv užitečnosti s motivem krásna; ale ani tak nevysvětlí druhové rozdílné vlastnosti; ty nejsou ovlivněny pohlavím aniž vzniknou pouhou selekcí.« D. proto sahá k druhému axiomu:

2. **Dědičnost.** »Orgány neužíváním zakrňují a mizejí (lišce ještě nezakrňel a nezmizel zbytečný ohon, gorile zbytečné strašné špičáky!), užíváním zesilují (ale u všech ne, pouze u jediného!); orgán, jehož se neužívá, může se proměnit v jiný, jak na př. zjištěno u mšic, žijících v mraveništích; může se objevit z čista jasna nová výhodná vlastnost, a ta se dědí, u potomků zesiluje, přizpůsobením se proměňuje, až konečně máme nový druh s vlastnostmi

docela jinými.« (Máš k tomu doklad?) Ovšem, k tomu jsou nutné »malé krůčky a dlouhé doby«, to je kouzelná formule **D-mu.** (Strauss.)

a) **Zakrnění orgánu** bylo zjištěno; ryby nasazené do jezírka v temné jeskyni pozbyly očí, předpotopní kůň měl 4 prsty, pak tři, dva, teď jeden; ale vy musíte uvést doklady, že narostly orgány nové! To jste ještě nezjistili!

b) Co platí o mšicích a nižších živočiších, **nelze přenášet na vyšší**; někt. červy lze rozřezat a každá část doroste v nové individuum; lze ten pokus provést i s volem?

c) **Malé krůčky, dlouhé doby**... Jenže vy potřebujete miliardy let! Lord Kelvin podal důkaz, že život na zemi byl možný teprve před 15 miliony let; a byť nové bádání jeho důkaz zvrátilo, pohoříte stejně; v někt. zemských vrstvách se objevilo najednou mnoho docela nových živočišných druhů bez předchozích přechodných tvarů, na př. kopytanců a šelem v nejspodnější vrstvě třetihor.

Proto byl Barrande odpůrce **D-mu.** Fakta se nedají znásilňovat, a skutečný vývoj přírody, vědecky zjištěný, nelze narazit j. botu. na darvinistické kopyto. Jiní se utíkají proto k náhlému vývoji, skokem - což jest něco podobného j. vleklý skok. Kde takový »skok« zjištěn, jde o výjimku u **nižších** organismů za zvláštní situace.

d) **Dědičnost.** Když se **D.** vykládal na universitách a byl nedotknutelný článek víry, uveřejnil opat brněnských augustiniánů Mendel výsledky svých osmiletých pokusů; 10.000 jich vykonal, křížením hrachu; nikdo si jich nevšiml, teprv 20 let po jeho smrti na ně upozornil holandský učenec Vries. Co **D.** o dědičnosti bez důkazu tvrdil, se jim hodilo, protože tak mohli vystrčit »Stvořiteli stolicí za dveře«; z výzkumů M. se kapitál proti víře v Tvůrce vytlouci nedal. M. zjistil, že potomci nepodrží bez výjimky nové vlastnosti »rodíčů«, že polovina se stále ve všech generacích **vrací k původnímu typu** - tedy pravý opak toho, co tvrdí **D.** Vries křížil bílé

květy normální (tvaru souměrného) s červenými odchylnými (tvaru pravidelného) téhož druhu; vznikly růžové normální. Tyto růžové pěstil dál, dbal, aby se nemísily s bílými normálními ani s červenými odchylnými. Výsledek: vždy 75% normálních a 25% odchylných. Barva: 50% růžových, 25% bílých, 25% červených. Tak to šlo stále. Podobné výsledky při křížení živočišných odrůd. Tím D. nadobro popraven, nehledě k tomu, že první dva axiomy odporují jeden druhému: tam neustálé proměňování, zde trvalá dědičnost, za předpokladu volného páření! »Může se objevit z čista jasna nová vlastnost.« Může; zdaž se skutečně kdy objevila? »Ta se dědí...« Chybal Může se dědit, ale nedědí, jak dokázáno. »Ty můžeš zdědit milion, ten vůčihradě roste a tys konečně miliardáš!«

Z teorie D. by nevznikly nové druhy, nýbrž **změňdruhů**, která by činila rozdělení na rody a druhy nemožným, nepřehledné množství individuí, přecházejících od formy k formě - leda že by připustili moc, která tuto proměnlivost omezuje a řídí, a takovou moc mimo přírodu a nad přírodou připustit samozřejmě nechťejí! I kdyby byl D. dokázán j. fakt, nevylučuje z přírody účelnost a tudíž inteligenci vše řídící. »Náhodou...« Je slepá náhoda, že v přírodě organické vládne železný zákon selekce, proměnlivosti a dědičnosti? Ty jsou přec D-mu nutné! Náhoda a nutnost se vylučují! Je-li proměnlivost a dědičnost, obé sobě odporující, nutným zákonem, předpokládá tvůrčí a řídící příčinu, vedoucí vše k ponenáhlému zdokonalování a zamezující vzájemné vespolečné rušení obou zákonů. - D. předpokládá příčiny všeobecně působící; pak nevysvětlí, proč někde vývoj ve vyšší druh nastal a jinde nikoli.

3. **Boj o život.** Fráze... Vedou boj o život příslušníci druhu téhož (tygr s tygrem) či druhů rozdílných (tygr s kozou)? Na tuto druhou možnost myslí klučina, když se učí: »Liška žije v nepřát. se slepicí, kachnou, v přát. se psem, s volem...« Tato

fráze pomáhá dětem k pochopení učiva, ale je stejně duchaplná, j. kdybych řekl: »Capart žije v »nepřát.« s bonbonem, bábovkou, jak ji shlédne, vrhne se na ni a nenechá ani drobtu. Líný student žije v »přátel.« s knihou, ani se jí netkne, neublíží jí, kniha má u něho zlaté časy.« Boj o život: rve se vlaštovka o život s muškou n. kráva s trávou? Hynou-li slabší v tomto boji, čím to, že ještě všechny mouchy nevymřely? K tomu jsou slabší živočichové, by byli potravou silnějším; proto jsou v takovém množství, aby skýтали potravu sdostatek. Dravec vlastně zamezuje přílišné rozmnožování některých živočichů; jen člověk má smutnou výsadu, že vyhubí celé druhy, i užitečné (bisona, dronte). Každý přec vidí, že máme vedle silných živočichů i slabých dost. »Potkan vyhubil slabší krysu.« Proč tedy tyto »německé« myši nevyhubily ještě slabší »české«? Lze obrátit a říci: »V boji o život se spíše udrží menší, protože jsou nenáročnější, nepotřebují tolik potravu!« Čím to, že velikáni j. mamut, mastodon, obrovští saurové, vyhynuli? Vnější vlivy (podnebí atd.) postihnou stejně silné j. slabé. Při povodni se zachráně nikoli silnější, nýbrž ti, kt. včas utekou, při sněhové bouři ti, kt. se skryjí atd.

D. slovem »boj o život« myslí obyčejné zápolení jedinců téhož druhu, asi jako pes se psem o kost. Jenže v přírodě to nevypadá jako na dvoře nebo v menažerii. Tygr v džunglích s tygrem o kost nezápolí, vrána vráně oči nevyklove. O to se Tvůrce postaral, by našly obě zobání dostl Žížala je svému způsobu života zcela přiměřeně, účelně, ba dokonale přizpůsobena, že netřeba jí se vyvinout v dokonalejší tvar; dokonalejší živočich by dokonce v její situaci zahynul! Jsou-li na zemi dravci masožraví, musí být i živočichové býložraví, a jsou-li tito, musí být rostliny. Boj o život musí mít meze, kt. se nesmějí překročit, sic by ta neb ona říše byla nadobro vyhubena, následkem čehož by zahynulo všechno rostlinstvo i zvířena. Rovnováha - ta je nemyšlitelná bez řídicí příčiny.

Základní předpoklady D-mu jsou v naprostém rozporu s fakty; D. není neochvějná pravda empiricky vědecky zjištěná, je jen ffcá domněnka. Proto mu odpírali učenci prvního řádu, Agassiz, v. Baer, R. Wagner, Volkmann, Th. Bischoff, Murchison, Crawford, Beale, Dana, Flourens, Cl. Bernard, Ch. Lefèvre, Barrande, Blanchard, jenž řekl: »Iluse, to je první správné slovo o této teorii, a zůstane i jejím slovem posledním. Darwin chce dokázat, že člověk je z opice, proto se vrhl na anatomii, a ukázal, že v tom oboru mnoho četl, ale nemá pražádné osobní zkušenosti.« Totéž o Haecklovi Brühl.

4. Ze všeho, zvláště z třetího axiomu plyne: **»Méně vhodné v boji o život hyne, jen vhodnější se udrží.«** Jenže pro vodu jest vhodnější **původní** tvar (ryba) než přechodní tvar (mezi rybou a plazem - ten se nehodí ani pro vodu ani pro souš)! Mohlo by se tedy i obrátit! »Ryba se udržela, a přechodný tvar vyhynul, protože méně vhodný - a tak zbořen most mezi rybami a plazy, jež chcete postavit!« Porazíme Darwina Darwinem. Píše: »Vlk, jenž měl rychlejší nohy, spíše zajíce chytil než vlk volnějšího běhu; proto tento vyhynul a onen zajistil svým potomkům existenci.« Obrátíme: »Podle vašich zásad o přizpůsobení onen volnější se přizpůsobil změněným poměrům a místo zajíců se živil křečky (n. třeba travou); zajíc, jenž nedovedl utíkat, stal se kořistí vlka a vyhynul (»i s potomky«), kdežto rychlonohý své nohy cvičbou tak zdokonalil, že byl rychlejší než vlk, a tento musil vyhynout, protože rychlého zajíce už nedohonil.«

Přizpůsobit se... Do jisté míry je organismus schopen přizpůsobit se změněné situaci (na př. podnebí), a to proto, že živočich není neživý stroj; v hodinách se menší kolečko většímu nepřizpůsobí nikdy, do soudného dne hodinky nepůjdou. Ale tak daleko, jak to **D.** potřebuje, se nepřizpůsobí ani živý organismus. Nemá-li lev dosti masa, nenavykne potravě rostlinné, nýbrž vyhyne, jak se stalo na někt. ostrovech Indického oceánu.

Z těchto čtyř **nedokázaných** axiomů vyvozuje D. svou nauku o vývoji. Ale i tam, kde člověk s vynaložením všeho důvtipu chce vytvořit nové formy, vytvoří pouze odrůdy, nikdy nové druhy. »Dogma o stálosti druhů slavně padlo.« (Haeckel.) U vyšších druhů nepadlo! A pak, nebyl to »článek víry«, opíral se o důkazy!

E) **Kritika**. Mějž slovo za všechny Alfréd Volkmann († 1877), patřící k největším fyziologům. Nebál se vystoupit proti darwinismu, na nějž tehdy (1874) všechen »učený« svět přísahal jako na dogma. Jeho důvody proti jsou: 1. Princip dědičnosti a neustálé proměnlivosti si **odporují**. - 2. Orgán je v »boji o život« užitečný, je-li **plně využit**; minimální »náběhy« jsou bezvýznamné, nemůže se tedy z nich součtem nepatrných proměn vytvořit dokonalý orgán. - 3. Každý určitý tvar, jež tělesný orgán má, podmiňuje docela určité tvary **všech ostatních** orgánů téhož těla. Tělo je vytvořeno podle určitého typu (jako šat podle určitého střihu), a tuto věc D. vysvětlit ze svých principů nemůže. - 4. Ještě méně může být **rozdílnost pohlaví** vysvětlena »výběrem« (Zuchtwahl). Bylo-li individuum zprvu schopno plození samo a později nikoli, je to zhoršení a ne posila pro »boj o život«. Krom toho by musil sameček a samička povstat **najednou**, a jejich vývoj by se musil brát u každého cestou docela opačnou. To však nevysvětlí D., zde nutno uznat vyšší moc inteligentně působící. - 5. Pro každé jednotlivé zvíře se hodí jen to, co s ohledem na stavbu **ostatních orgánů** je mu upotřebitelné. Pro šelmy je silný chrup ovšem výhodou. Že u zvířete, kt. celým svým typem (kosti, svaly, zažívací ústrojí, smyslové orgány) je dravec, odkázaný na potravu masitou, se může selekcí vytvořit silnější chrup, je pochopitelné. Ale jak přišly **všecky** orgány k tomu, že se vytvořily podle jednotného plánu? Dravci se podle Darwina vyvinuli z nedravců - jaký byl pro ně zisk, když se u jejich mladých objevily první zárodky orgánů přiměřených dravcům? - 6. Empirie nás učí,

že četné orgány zvířete se **vyvíjejí najednou** a to s určitou tendencí k tvaru, jenž teprve v budoucnosti bude existovat - s vývojem orgánů se vyvíjí zvíře, živočich není dřív než jeho orgány, a tudíž nelze říci, že z různých možných útvarů se uskutěční ty, kt. jsou pro živočicha nejvhodnější. - 7. Proč »přírodní síla«, kt. je příčina »vývoje«, se zastavila u člověka a nepůsobila dál?

F) **Rodokmen člověka**, pověstný Haeckelův Stammbaum, jenž má tu závadu, že všude vykazuje »citelné mezery«, nedostatek přechodních tvarů. Rodokmen od prabuňky až k člověku, vědecky má dle nevěřícího Virchowa cenu j. rodokmeny zbájených hrdinů Homérových.

»**Lidstvo z jednoho páru?** Nemožno!« [Adam.]

»**Člověk z opice?**« Opice je krajně diferencována jakožto býložravec, žijící ponejvíce na stromech, na zemi leze namáhavě po čtyřech; člověk diferencován není, může být obyvatelem jeskyň, hor, rovin, stromů, živí se masem i rostlinstvím; před záhubou, kt. mu hrozila z jeho nediferencovanosti, ho zachránil pouze duch; tedy, Darwine, buď jeho předkové měli duši n. musili zahynout! Zvíře krom toho odkázáno na potravu, kt. je »při ruce«, vždy ji i má; člověk nikoli, musí ji někdy pracně hledat!

Max Eyth: »Žádají statisíce let k vyplnění mezery mezi zvířetem a člověkem, a přec se ještě nenašla ani jediná známka zvířecího stavu člověka, ani jeden důkaz pro toto jejich dogma. Zato nacházíme nepochybné známky existence čl. dříve než zbytky jeho samého, důkazy jeho **činnosti, nástroje**, kt. dodnes žádné zvíře není s to vyrobit.« V tom je vysvětlení záhady, jak mohl čl. uniknout záhubě, když je tělesně na tom hůř než kterýkoli zvíře! Branca: »Čl. se objevuje na zemi j. pravý homo novus, bez předchůdce, bez přechodu.« - »Opice, opicočlověk, člověk ocasatý, čl. nemluva (alalus), čl. pitomec (stupidus), čl. rozumný« - zde rodokmen; škoda, že existuje jen první a poslední článek; vzpomínám zedníka, kt. chtěl dokázat svůj

šlechtický původ, a měl jen praotce Adama a sebe, mezeru ne a ne vyplnit!

Honosíte se, že přírodní vědy se opírají o **empírii**; co není pokusem zjištěno, zváženo, změřeno, vypočteno, smysly poznáno, není dle vás vědecké, nelze uznat za skutečné a pravdivé; a jak hřešíte proti vlastním zásadám! Viděli jste onoho opicového člověka? Ohmatali jeho kostru? Nikoli, ale **věříte** v něho! O neandrtalském předpotopním čl. řekl Ranke, že se s ním tropil »poněkud« humbuk, Virchow prohlásil onu lebku za abnormalitu. Dle kulturních předmětů, vedle něho nalezených, je zřejmo, že není rasa nejstarší, nýbrž degenerovaná (duševně!) Nejstarší byla nám podobnější! Co se týče pekingského člověka, s tím zatím počkáme, až co dokážete.

Klaatsch byl první (kolem r. 1900), jenž odvozuje člověka i opici od **společného neznámého předka**, kt. prý »musil« existovat v třetihorách. - Pamatujme, že co do společného života a inteligence jsou někt. nižší druhy člověku bližší než opice: bobr, včelka, mravenec... - Není stálý vývoj a zdokonalování; dějiny svědčí, že u čl. je dekadence a degenerace; viz antické obrazy! Římský voják, středověký rytíř, srší nezdolným zdravím!

»Čl. nemá duševní činnosti, kt. by mu byla vlastní; liší se od duševního života nejpříbuznějších ssavců jen stupněm.« Důkaz? Žádný! [Duše.] šat, zbraně k hájení i k lovu, pokrm připravovaný na ohni, smích, cudnost, náboženství, řeč... Ranke: »Kdyby byl čl. vyzbrojen hlasovými orgány opic, mohl by jich dokonale užít k řeči.« Proč tedy nemá opice řeč? Za pravdou K. k. 3. 4. Čl. může řeč zapomenout, i mateřštinu, dlouhým pobytem v cizině; zapomene zvíře nějakou dovednost?

G) **Poznámky. Krevní zkouška** a jiné zjištěné zjevy svědčí jen o příbuzenství, ne o vývoji. Čl. je tělem člen živočišné říše; čteme již v bibl! - **Vývoj**: kde zjištěn, tam zjištěny též v organismu latentní sklony k němu, vloženy tedy od Tvůrce, ne způsob-

beny vlivy pouze zevnějšími. - **Třídy živočišné** (ssavci, ptáci, plazl...) jdou vedle sebe; nezdá se, že jedna vznikla z druhé; **kmeny** (obratlovci, měkkýši...) jdou rozhodně podle sebe bez závislosti, bez spojení. - **Řeč:** máme zkušenost tisíciletou, že nikdo se nenaučí mluvit, kdo nebyl od jiného osloven; kdo oslovil prvního mluvícího člověka? - **Vzdělanost:** žádný divošský kmen se vlastní silou kulturně nepovznese, nestýkal-li se s národem kulturním; zato nejeden kult. národ upadl v barbarství (Egypt), zcivilisovaní zdivočeli, když byli sami sobě ponecháni. (Indiáni, když zbaveni misionářů.) Učil-li Plato, že zvířata pocházejí od člověka, byl po jisté stránce pravdě bliž než D.! - **Summa všeho:** zdá se, že od Tvůrce pochází několik živočišných tvarů, které se cestou vývoje diferencovaly v množství druhů.

DAUN. Doklad, jak je v osvíceném novověku možno, že nemotorně vymyšlená anekdota zavdává podnět, by se jí učené hlavy zaměstnávaly několik staletí. Když D. zvítězil u Hochkirchu, šlo jeho protivníkům o to, by s vypjetím všech sil zmařili ovoce vítězství. Bezvůlec Bedř. II. viděl; »Nejlépe politické válce, lidu tak nesympatické, vtisknout ráz války náboženské.« Psal ffovi d'Argensovi: »Pokusil jsem se rozzuřit všechny (k boji proti D.), kdož mají aspoň stopu jakési náklonnosti k Lutherovi« (k prot.). Jak? Zatáhnout do věci papežel Paděláno papežské breve s datem 30. led. 1759, jímž Kliment XIII. blahopřeje D. k vítězství a posílá mu klobouk a meč, ježž prý sám posvětil ve vánoční noci 1758. Ve vatikánském archivu je listina z 18. srp. 1759, vídeňskému nunciovi sdělující, že breve je padělek; 1764 protestoval papež znova skrze nuncia u polské vlády proti nesmyslné anekdotě. Ale padělek dosáhl cíle (účel posvěc. prostř.), prot. rozzuření k boji, a až do nynějška straší tato báchorka v prot. učebnicích. D'Argens odpověděl: »Nikdy jsem nic s větší legrací nečetl. Přeložím breve do latiny a vydám je ve dvou sloupcích, latinský a franc. text

vedle sebe. To dá celé věci ještě větší nátlak pravděpodobnosti, protože všechny papežské výnosy jsou posílány na císařský dvůr v latině.»

DĚDIČNÝ HRÍCH. O něm jsme poučeni ze zjevení. Nemá tedy smyslu disputovat o něm s nevěřícím; nanejvýš lze ukázat: »Vy se marně namáháte vysvětlit jisté zjevy, na př. odkud zlo, vláda hříchu, zkaženost lidstva - my je vysvětlíme! Co sv. víra učí o **D. h.**, je plně uspokojivá odpověď na tyto otázky.« Viz Adam B. Za pravdou K. k. 11.

DEFENESTRACE. A) Napřed pohlédneme na »výkvět českého národa«, v jehož rukou byl tehdy osud naší vlasti. **Kdo ... Před činem.**

Thurn, hlava direktorů, bez víry, darebák, neuměl slova č., přísahal pomstu těm, kt. ho zbavili výnosného úřadu, Katilina 17. st., doufal, že převratem zbohatne. Co mu záleží na tisících ožebračených a osiřelých rodin, na životech! Do vzpoury šel Čechy on; nebyl by pořídil, kdyby nebyli propadli luterství. Byl původce **D.** Podařilo se převrat, bude oslavován hrdinou; ne-li, čeká ho šibenice; prohnáný ničema se jí včas vyhne, uteče do ciziny.

Mansfeld, nemanž. syn Petra M., kalvínek bez víry, rodem katol.; nemrava, darebák, šlapal po všem právu, měl kol sebe harem děvčat. Jeho vojsko, zkrachovaní šlechtici, dobrodruzi, uteklí studenti a kněží, lupiči a lotři, bylo vysokou školou zločinnosti. U stolu se chlubil, co tropil s bezbrannými ženami a dívkami. Kudy táhl, všude stopy j. po Hunech a Tatarech, neslýchané bestiality. Loupežný rytíř 17. st. Poněvadž vrchní velitelství dostal Thurn, kul zradu; každý to viděl, musili ho nechat, by nebylo ještě hůř. Thurn dokazoval stavům, že M. to dělá z prozíravosti! Svěřili mu hájení Plzně 1620, slíbil císaři »za odměnu« přiměř. Na vlastní pěst! Tedy nechat Čechy na holičkách! Ligistické vojsko mělo chráněný týl, nemusilo se zdržovat dobýváním Plzně, mohlo přímo k Praze.

Křišťan Brunšvický, lupič, nevěrec, každý prostředek mu dobrý. Prot. mu dali biskupství halberstadtské, církevních statků, kolik měli právě k dispozici. Pustošil, páčil kláštery, mučil kněze a mnichy. - Tento trojlístek neznabohů nadchl Čechy pro »svatou« válku! A. Schöpner uvádí obranný spis jednoho tehdejšího prot. šlechtice: »Sotva kdo uvěří, že svou věc ospravedlníme. Ani my sami neobstojíme před vlastním svědomím, ba ani Turci neschvalují naše počinání. Pokud bylo v naší moci, vydali jsme svou vlast Turkům. Anhalt i ostatní řekli otevřeně, že jim jde o peníze. To bylo poctivě řečeno; ale brát si za záminku válku náboženskou?« Jako on, mluví nepřítel Habsburků, Hippolit a Lapide. [Gust.]

Anhalt, cizinec, neuměl slova č. - **Fels**, cizinec.

Budovec 1607: »Kdo by při tom ‚porovnání‘ (?) nechtěl vytrvat n. je zrušil, toho vyhoďte oknem.« Šlo o návrh sestavený jimi ~~bez~~ katolíků. Vedl 1620 poselství k sultánovi (v očích tehd. křesťanstva nelslychaná zrada a podlost!) prose za spojenectví proti Ferd., přinášeje darů za 70.000 zl.; sultán dary přijal, Čechy ponechal osudu. Za týden po Bílé hoře, 13. listopadu, podepsalo 201 č. pánů list, kde se dožebraávají u Ferd. pardonu, litují, slibují dobrotu. Podepsán Budovec, Harant, Roupovec, Anhalt, Thurn. [Majestát.]

Při procesu po Bílé H. zjištěno, že **Václav Bílek** chystal v Praze bartolomějskou noc, plán, jak vyvraždit všechny katol. Thurn: »Život a jmění katolíků a mírných prot. musí zahynout.« Proč o tom mlčíte?

Roupovec, »hlupák č. dějin« (Salaba), bezcharakterní, jeho vinou trpěly nevinné generace 250 let, hrabivce, po Bílé H. ujel, pak žebal ve Vídni o pardon; dostal, když slíbil věrnost. R. 1631 přišel do Čech - s nepřítelem! Se Sasy! Dal v Praze sejmut hlavy popravených 21. června 1621 a vedl jejich pohřeb, bral zase katolíkům kostely; **emigrantí** pomáhali saským vojákům týrat své č. krajaný. Komenský jim dal směrnice, jak ničit památky, bořit oltáře. Čechy zas drancovány, páleny, lid

vražděn a mučen. Se švédským vojskem se Roupovec vrátil do Čech po druhé, s ním asi 1000 emigrantů, podporovali švédské lotry. Generál Banér nakradl v Čechách million tolarů, Königsmark čtvrt milionu dukátů, katol. mučení tak strašně, že raději v lesních skrýších umírali hladu, 6.000 vsí spáleno.

B) **Při činu.** V předvečer se shromáždily stavy (prot. šlechta). Thurn je šval k odboji vylhanými zprávami o nebezpečí, kt. mu prý hrozí. Sedli na lep, přísahali, že ho budou chránit, kdyby kdo naň sáhl. Vtom přinesena zpráva (vylhaná snad Thurnem), že místodržící obsadili stráží zdi i brány hradu, by zjímali ty, kt. přinesou ze shromáždění odpověď; T. pečoval, by jitření neustalo. Návrh: »Poslat na hrad a žádat, by tam stavy směly přijít v plné zbroji.« Nic netušící místodržící svolili, ač to bylo proti starodávnému zvyku. T-ův návrh: »Zavraždit místodržící!« Chtěl navždy znemožnit smír mezi Čechy a Habsburky a pak lovit. Po Praze kolovaly pověsti, místodržící nevěřili, jen Michna týž den opustí Prahu; znalť protestanty! T. radil probodnout, ostatní: »Vyhodit z oken«. Přítomen Budovec, Albrecht ze Smiřic, Kinský, Roupovec, Fels, Kaplíř, Oldřich z Vchynic, Jan Litvín. Vedení T-em 23. května na hrad, mluvili spolu **německy**: po slovní potyčce vyhodili Slavatu, Martlnice a písaře Fabricia (poněvadž od husitství přešel ke katol.). Všichni zachráněni.

C) **Po činu.** První věc: začalo se **krást** ve velkém. Slavata prohlášen za nevěrného syna vlasti, jeho panství Jindř. Hradec a Novou Bystřici vzal Thurn, k tomu jeden velkostatek křižovníků. Roupovec statky křižovnického probošství u Znojma s 3 vesnicemi, probošství doksanského, litoměřického, kláštera broumovského, Trnovany, Židenice, dům v Praze, mnoho náčiní zlatého a stříb., na hotovosti 100.000 kop grošů míšenských. Budovec a jiní se dělili o statky, Fels 4 panství a dům v Praze, direktori (»ministři«) 1619 rozhodli konfiskovat 31 velkostatků, dali vojskem přepadat zámky bohatých pá-

nů a pobrat peníze; chtěli srovnat se zemí katol. Plzeň. Vybíjeli bohaté kláštery; j. po 1918 se o zabrané velkostatky dělili ti, kt. byli u vesla. Když měli financovat odboj, navrhl Roupovec, by páni, rytíři a měšťané »zatím« půjčili klenoty; až vyhrají, dostanou všecko zpět. Vyzván, by dal dobrý příklad. »Položím na oltář vlasti svůj klobouk z čabrakových (čapích) per«, t. j. vzdám se úřadu. Zkonfiskovány statky obou morav. biskupů; kanovníci brněnští prchli; olomoučtí uvrženi do žaláře, kde hlad, zima, spali na zemi, měšťané jim přinášeli pokrm; jeden měl být oběšen, jeho bratr »obměkčil« vlastence darem 18.000 zl. Poddaní biskupů byli zproštěni přísahy věrnosti - ne od papeže, na to by naše učebnice láteřily, nýbrž od direktorů! Katol. týráni, ožebračování, žalařování, zabíjení, jich domy loupeny, práva se nikdo nedovolal, někde nesměli kněží udělovati svátosti, za Bedř. Falckého šmahem vypovídání ze země. Když Ferd. splácel rovnou měrou, lká se nad katol. krutostí a nad utiskováním prot-ů. Prot-é smluvili s Rudolfem II.: »Statky nesmějí být konfisk. z důvodů nábož.« Dokud se báli o své! Teď sami... Katolíkům netřeba splnit dané slovo!

Při procesu 1621 vypovídali před soudem německy tito národní mučedníci a výkvět č. národa: Bohuslav z Michalovic, Kaplíř ze Sulevic, Ota z Losu, Vilém Konechlumský. Ani slova č. neuměl Schlik, Jesenius, Fridrich z Bílé. Na Bílé Hoře nebojoval ani jeden! K. Werner (Večerní Č. slovo, září 1943: »Proč nemáme Němce rádi«) hájí Němce, že právem popravili Čechy, kt. 1939-43 něco proti Říši dělali, byť sebedméně; uzná též právo císařovo, kt. popravil 27 veležrádců, tedy ne tolik, co Hitler? Naši žurnalisté 1942 uznávali, že právem popravováni, kt. atentát na Heydricha, místodržitele Hitlerova, schvalovali; schválí i popravu těch, kt. atentát na místodržitele císařova vykonali? Sám by stačil k trestu smrti! Při odsouzení pravosl. bisk. Gorazda 1942 psali: »Spravedlivý rozsudek nad zrádci v kněžském rouchu.«

Provinilí se obrátili o přimluvu k prot. kurfirstu saskému; ten prchajícího Schlika lapil a vydal císaři Před popravou se směli rozloučit s příbuznými, dostali prot. duchovního; to sami vyhozeným místodržitelům nepovolili, ani Hitler našim lidem před popravou, ani osvícenec Pombal.

Ferd. prý jednal krutě. Alžběta Anglická (†1603) za 45 let vlády dala mučit, za živa rozpárat sta katolíků, pro víru, ne pro zradu! Nedostali kněze! Ferd. chtěl odstrašit od pokusu vzpoury všechny, kt. ho přísahou věrnosti uznali za krále j. čeští páni. Nadto nemohl zapomenout krutostí, kt. páchali maďarští prot. vojáci v Rakousku; párali za živa, dětem trhali ručky a nožky, kleštěmí maso z těla; proč o tom mlčíte? Kdyby to dělali katolíci! I v Rakousku dal původce povstání popraviti 16. září 1620. Jeho zpovědník Lamormain T. J. prý k této přísnosti radil; stal se jeho zpovědníkem až 1624! Ostatně Balbín T. J. káral Ferd-vu přísnost. [Bila Hora.]

DEISMUS. A) Náboženství **D.** bylo v módě v »lepších kruzích« od 1650 do 1800; dnes jeho »děti« (svob. zednářstvo, Volná myšlenka) se daly přijmout za syny nevěry. Praotec **D.** jest Luther; L. zůstal stát na půl cestě, jak doznávají i jeho ctitelé. »L. nám jen ukázal cestu (t. j. pryč od říma, od pravdy Kristovy...), a naše povinnost je jít po ní dál.« L. zavrhl autoritu i učitelský úřad církve, a podržel jen bibli j. slovo Boží; ale jak dokáže bez učitel. úřadu církve její božský původ? O tento **nedokázaný** princip (»Bible je slovo Boží a j. taková jediný pramen víry«) se opírá celá budova a systém jeho učení. Racionalismus 17. st. zbořil tento nedokázaný axiom a články jeho víry, prohlásili bibli za dílo lidské, a tím se bortilo vše, co stálo na tak vratkých nohách - celý prot-mus. K vzniku **D.** přispěly též netušené objevy ve vědách přírodních. Nesčetné záhady byly rozřešeny, objeveny zákony, jimiž se hmotný svět řídí. Newton »určil hvězdám jejich dráhy«, vesmír přestal být tajemstvím (do

jisté míry!), a teď jistí lidé myslili, že se obejde i bez ředitele. Asi j. auto bez šoféra! či stačí autu pouhý »stavitel«?

Začalo to v Anglii. Cherbury, otec D. (†1648), popřel božský původ křesťanství - za málo let po smrti Alžběty, jež odtrhla definitivně Anglii od víry Kristovy. Podobně mělky Locke (†1704) a přírodovědec Tindal, apoštol D. (†1730, bez filosof. schopností!) hlásali přirozené náb. (»čisté náb. rozumu«). Toland je původce racionalistické biblické kritiky (†1722), Collins (†1729) hodil do světa prskavku »volné myšlení«, Hobbes (†1679) psal o křesť. s posměchem, Woolston (†1724) jedovatě, Bolingbroke se zarytým záštitím.

B) D. popírá každé nadpřirozené náb., tedy křesť. a všecek jeho obsah (tajemství... nejsv. Trojice, vtělení, božství Kristovo, božský původ církve, dědičný hřích, svátosti atd.). Uznává osobního Boha, pokud ho lze poznat rozumem (z věcí stvořených), prohlašuje ho však za **stavitele** světa: uznává stvoření, popírá prozřetelnost, jež svět spravuje a řídí. Bůh nechává ve vesmíru působit zákony, kt. do něho vložil a kt. jsou prý nezměnitelné (proto jsou zázraky nemožné a modlitba bezúčelná). Bůh si tedy svázal ruce, postavil mezi sebe a člověka j. nepřestupnou hradbu přírodu a její zákony, nemůže k čl. promluvit (sdělit mu svou vůli); z toho plyne, že existuje jen přirozená morálka. Stavitel světa se tedy po skončené stavbě odebral na trvalý odpočinek! Je lhostejný ke všemu, i ke hříchu. Figura j. král, kt. nesmí ve své zemi do ničeho ani slova promluvit! A j. se jejich Bůh nestará o čl., nemusí se čl. starat o něho - všechna bohoslužba je bezpředmětná. Od takového »boha« k naprosté nevěře je jediný krok, a ten krok vyznavači D. učinili. Nejzuřivější nepřátelé Kristovi 18. st. (Voltaire, d'Alembert a j.) byli deisté, jejich žáci vpluli do vod bezbožectví. (Hume v Anglii do vod skepticismu, †1776). Tam vedlo náb. čistého rozumu! Naši předkové (prostý lid) vystihl předobře stav věci a

deisty nazýval v 18. st. neznabohy. (»Jaképak to je nábož.? Nemodlí se, nechodí do kostela...«)

DĚJEPISNÉ LŽI. Jsou j. nezmar. Vyvrát je, dokaž pravý opak - vše nadarmo. Odborníci, kt. by mohli pravdu zjistit, lžou vědomě ze zloby proti katol. víře; polovzdělanci (někdy mají velmi zvučné jméno!) opisují a opakuji jeden po druhém. O Proudhonově protikřesť. díle »Mohamedánsko-arabské kulturní období« řekla kritika: »S grandiosní (velkolepou) drzostí beze všeho ohledu na dějepisné fakty a na primitivní požadavky logiky mrzačí dějiny podle libosti.« Co se o jesuitech nabájlilo, je neuvěřitelné. »Na popud jesuitů bylo v Mexiku ještě 1877 upáleno 5 čarodějnic.« Za prvé, o nějakém zákoně proti čarod. není v M. ani stopy, a za druhé, jesuité byli z M. vypovězeni 1873!

DĚJINY. A) »D. posledních tří staletí (tedy od dob Lutherových) jsou spiknutí proti pravdě.« (Montesquieu, †1755). »Prolezlé j. zdechlina červy« (Schopenhauer; »wie elne Gassenhure mit Syphilis«). Chápu, že jinak posuzuje tytéž dějinné události věřící katolík, jinak prot., jinak lhostejný, jinak bezvěrec. Ale je hnusné, vymýšlet lži, opakovat vyvrácené lži, psát »historické romány«, kt. kapou lží, v kt. jsou historické osoby špiněny s tendencí, by se do duše čtenářů nakapal jed nenávisti proti církvi. [Jirásek.] Je odporné mít [dvojí lož].

B) Katol. církve se nemusí dějepisného bádání bát. Třebaže i v našem táboře se najdou chyby, ne ojedinělé a ne malé, dopadne při nestranném bádání církve vždy dobře. Co pomluv vyvrátilo Pastorovo dílo o papežích! Když napsal Janssen své **D. Německa**, trávil jeden prot. duchovní celé hodiny v archivech, by mu dokázal aspoň nějakou nepravdu, nenašel! Janssen vylíčil Luthera pravdivě!

C) Každá velká osoba, již se D. obírají, má světlé i stinné stránky. Vylíčí-li ji kdo jednostranně, pouze světlé n. pouze temné stránky, vznikne obraz do-

cela falešný: buď máš před sebou anděla n. satana. (Hus, Josef II., Komenský.) Platí i a někt. hnutí. [Humanismus, Renesance.] Obé přineslo Evropě mnoho pozitivního (kultuře), mnoho negativního (mravnosti). Podle toho, nač kladeš důraz, vyličíš toto hnutí j. výplod pekla n. j. požehnání nebes. Dějepisec mnohdy lže, i když mlčí, když jistě věci zamlčuje. Mluvit o »krvavé Marii Katol.« a zamlčovat neslýchané krutosti prot. »dobré král. Běty«! Dobře chápeme, že č. prot. tíhli k Berlínu j. katolíci k Římu; ale naše historie zamlčováním toho faktu v letech 1918-38 ukázala, že je agitátorka (placená i neplacená) té n. oné strany.

Mluví-li historik o jednání katol. mužů, vymáhá láska k pravdě, by je nejen vyličil podle pravdy, nýbrž též 1. se stanoviska katolického, ne ve světle vlastního názoru světového, 2. se stanoviska jejich doby, ne s hlediska dneška.

DĚLNICKÁ OTÁZKA. A) Neprodá-li rolník obilí, nesejde na tom; počká, a po čase uvidí. **Neprodá-li dělník svou »pracovní sílu«** (nemáť jiného co by zpeněžil... je jediný zdroj jeho »příjmů« a výživy), musí hladovět. Při velké konkurenci musí ji prodat »za každou cenu«, snad i pod cenu. Pomíjím, že při volné konkurenci musí od zaměstnavatele leccos snést; neděle, kdy si připadá j. křesťan a ne j. kolečko stroje, mu je často vzata; do továrny musí i jeho žena a děti školet sotva odrostlé, tam jejich mravnost ohrožena (zvl. dívek), svodům otevřeny dveře dokořán; muž se snadno stává opilcem, žena není strážným andělem rodiny, děti divočí. Vidí-li **D.**, že ten, pro kt. se dře, hromadí miliony a žije v nadbytku, není divu, že roztrpčenost ho žene do náruči [socialismu]. [Kapital.]

B) **Kdo a jak může odpomoci?** Svépomoc **D.** nestačí. Jen zákonodárství může zjednat nápravu. Zakázat práci dětí a žen, dbát o zachovávání nedělního klidu, upravit počet pracovních hodin denně. Z toho plynou neocenitelné výhody pro mravnost,

rodinu i pro společnost (vyrůstá zdravější pokolení). Nesmí se ovšem zapomínat na »zlatou střední cestu«, néjít v ochraně **D.** tak daleko, že by byl ruinován zaměstnavatel. Katol. centrum podalo návrh zákona na úpravu **D. o.**, 1884, Bismarck se jím vysmál, a r. 1887 návrh uzákonění!

C) **Lev XIII.** vydal o **D. O.** 1894 encykliku *Divina providentia*. »Revoluce s pole polit. přešla na pole národohospodářské, zničila cechy, ale neposkytla za ně náhrady. Práce izolována, zbavena vši ochrany zákona, vydána na milost a nemilost bezcitnosti bohatých zaměstnavatelů. K tomu přistupují úskoky moderní lichvy, kt. s jinou maskou provádí své nešlechtnosti dál.« Pak ukazuje, že socialismus není s to správně **D. o.** řešit, a pokračuje: »Bez pomoci církve a nábo. není z tohoto zmatku východiska. Nepopíráme, že spolupráce jiných činitelů jest nepostradatelná (vlády!); ale je-li církev ignorována, je všechna lidská námaha marná. Především nutno vyjít od faktu (od nezměnit. řádu), že v občanské společnosti je vyrovnání rozdílu mezi výše a níže postavenými, mezi boháči a chud., jak blouzní socialism., naprosto nemožné. Bohaté a chudé sblížit může jedině církev! Ona poučuje jak **D.**, tak zaměstnavatele o jejich povinnostech. Jen když vezmeme příští život za měřítko, můžeme tento život správně posoudit. Neexistuje-li Bůh a nesmrtelný život, mizí pojem mravní povinnosti. Uplatní-li se však křesť. morálka (mravní předpisy), bude bratrská láska pojít obě třídy, budou žít u vědomí, že společný Otec na nebi všechny stvořil a všechny k témuž cíli povolal. Jen církev má prostředky a moc dostat se k srdci a vůli člověka a vést jeho jednání. Prostředky dostala od Ježíše Krista, pročež jsou obdařeny božskou silou; právě zde rozvíjí církev svou vítěznou moc. V minulosti obrodila od základu veškerou občanskou společnost.« Prot. Post: »Největší úspěchy v **D. o.** mají orgány katol. církve, to musí doznat každý nepředpojatý pozorovatel.« Jenže vlády slov papežov. nedbaly, církvi dokonce

svazovány ruce (kulturní boji znemožňovány misie, katol. školy, práce fěholí), a následek? Socialisté, kt. měli z počátku sotva 2-3% hlasů, se v Něm. vzdolhli, počet voličů spěl do závratné výše, v někt. okresech přes 70%, a sociální revoluce na obzoru.

DEMOKRACIE. A) **Filosoficky** znamená rovnost všech; proti tomu nic nenamítáme, jenže 1. se nedala a nedá v praxi provést, 2. je známo, že ti, kdož jsou velcí demokrati, dokud ničím nejsou, stávají se bezohled. autokraty, když se něčím stanou. Krom toho se stává, že na př. Jos. II., absolutista, byl v jistých věcech značný demokrat, a Robespierre, podle jména demokrat, byl násilný diktátor.

B) **Politicky** znamená **D.** vládu lidu, republiku, tedy opak monarchie a aristokracie. Přípustná je každá státní forma, jen když není proti právům božs. a lidským. Existuje i křesť. **D.**, sv. víra tedy republiku zásadně nezavrhne.

C) **Sociální D.** snaží se provést rovnost ve všem, i v majetku. [Social.] Že se dostala ve spor s trůny, chápeme; ale proč si napsala do programu i podvrácení oltářů?

D) Některá věc může být demokratická, na př. zásadní naprostá rovnost mužů a žen ve veřejném životě, a **není sociální**, není prospěšná společnosti; tak na př. jmenovaná »rovnost« odvádí rodině matku (do továren, úřadů...); zrušení celibátu učitelů... někde manžel i manželka přinášejí na společnou hromádku, a následkem toho svobodná dívka, na kt. závisí rodiče a sourozenci, nemůže dostat místo.

E) **Nevýhody D.** Nestálost lidské povahy zaviňuje neustálé polit. změny, převraty a zmatky. Republiky ve Střední a Jižní Americe! Hrstka politiků n. důstojníků, někdy jediný dobrodruh s několika lidmi a se zbraní v ruce (tedy ne volbou), se zmocní vlády na několik let. Častá zrada a velká úplatnost tam, kde není víry v Boha. K vládě se dostanou mnohdy lidé, kt. nejsou politicky vyško-

leni, podléhají frázím a šlágrům dne, povrchnosti, a osudy národa pak spočívají v rukou neschopných a nesvědóm., kt. hazardně hrají o jeho blaho a čest. Směrodatným činitelem v politice jsou pak vůdcové stran, v něž je národ rozdroben. Jen tam, kde všichni a zvl. veřejní činovníci jsou proniknuti vědomím odpovědnosti (bez víry v Boha nemožnou), a proto nejsou prospěcháři, kde svoboda polit. se pojí se svob. hospodářskou, je D. blahodárná; jinak lépe mít krále než vládu »demokratické většiny.«

F) Řecká D. je báhorka; v Athénách připadalo na 20.000 svobodných občanů 200.000 otroků, ve Spartě tomu bylo ještě hůř. Otroci neměli ani svobody ani občan. práva D. za velké revoluce jest až příliš známá. A po r. 1919? Brzo se v Evropě nabazili D. a zavedli diktatury, j. židé se nasýtíli »republikánského« zřízení a vyžádali si od Samuela, by jim dal krále.

DIAKONISKÝ. »My prot. máme též Milosrdné sestry!« Ale jaké! Teprve 1863 pastor Fliedner založil u Düsseldorfu první dům pro prot. D. (Ve staré církvi byly D. vdovy a panny, kt. se dobrovolně zasvětily službě církve, vyučovaly dívky pravdám sv. víry, konaly skutky lásky atd.) Býv. prot. pastor Evers: »Na překvapené obce se snesl déšť sbírek, nařízených z kanceláří církevní byrokracie, na kazatelkách se o tom mluvilo, by lid byl s touto novou módní věcí seznámen a hlavně by opatřen příliv peněz. Staří kazatelé láteřili na nové a nové nakořmávané sbírky. Lid zůstal celému hnutí cizí, poněvadž mu nepřinášelo nižádného užitku. Dostat do takového domu nemocného n. do vlastního domu D. za ošetřovatelku byl luxus, kt. si mohli dovolit jen bohatí. Za 18 let mého působení ani jediná obec mně svěřená neviděla D., tím méně užila jejich služeb.« Doživotními sliby se nezavazují, mohou odejít a vdát se, kdykoliv chtějí. Dívenky, od nichž bychom nejspíše čekali, že se stanou D., totiž dcerušky pánů pastorů, mají nejméně chuti, a ta-

tínkové je k tomu nikterak nepovzbuzují. S tím srovněj vznik, trvání a působení katol. Milosrd. sester!

DIALEKTICKÝ [MATERIALISMUS]. Staré haraburdí v novém kabátě. Stojí na 4 nohách, více méně vratkých.

1. Všechn viditelný **svět** pojímá j. **jednotný celek**. Co na tom nového? Tvůrce budoval dle jednotného plánu, jak hlásal už Augustin a scholastika. Jenže **D. m.** má přitom zákulisí: jednotný celek, do kt. žádná »cizí moc« nezasahuje - chce vysvětlit svět sebou samým! **Popírá účelnost**, tedy řídící inteligenci vesmíru; nynější stadium je výslednice vývoje ze stadií minulých. Účelnost je »jakási záhadná paměť bez poznání.« Troubení bez zatroubení!

2. »Vesmír je stav ustavičného **dění a změny**, vzniku a zániku.« Víme, jenže tím není vysvětlen **počátek** a vznik světa, jak myslíte! Věčný koloběh hmoty z tohoto zjevu nevyvodíte! Tedy zase zákulisí: vymýtit **tvůrčí** příčinu viditelného světa. »Svět je jediný, kt. nebyl stvořen od bohů ani od lidí.«

3. »Ze skrytých změn kvantitativních se přechází k změnám **kvalitativním**. Teplem se tělesa roztahují, dostávají větší objem, změna kvantitativní, při níž vlastnosti tělesa zůstávají beze změny; ale když se v zahřívání pokračuje, přecházejí ze skupenství tuhého do kapalného, z toho do plynného, což už je změna kvalitativní, máme hmotu s jinými vlastnostmi.« I to má zákulisí: chtějí tím podepřít domněnku dávno vyvrácenou, že život vznikl z hmoty neživé, že k životním i duševním funkcím došlo touto právě popsanou cestou změn. Salto mortale! Od neživého k živému je větší skok než od ledu k vodě! [Str. 75.] [Život.]

4. V přírodě všude **protiklad**, ve všech dějích a věcech, všecko dění, i vývoj, není jiného leč boj těchto protikladů: pól kladný a záporný, proton a elektron, samička a sameček atd. Tím se vysvětlí i **dějiny**: nejsou leč třídním bojem. - 1. Není to pravda. - 2. Tím nevysvětlena mravnost, věda, umění,

Idea vlastenectví atd. Kdo prý jasně pochopí tyto protiklady, může předpovědět i budoucnost, j. na př. Marx zánik našeho národa, jiní revoluci, všeobecné zchudnutí atd.

DÍTKO. A) **Pohanství** nemělo úcty k ženě ani k **D.** Ve Spartě stát narozené **D.** prohlédl j. dobytče; bylo-li slabé, bez okolků je odklidil, by »neohrožena zdatnost rasy«. V Římě položeno **D.** otci k nohám; zvedl-li je, dal najevo, že je přijímá; nechal-li je ležet, bylo pohozeno. Štěstí pro ně, stalo-li se kořistí dravců n. zahynulo-li hladu; ubozí hošáci, ještě ubožejší dívky od kupců sebrané, od nich živné, pak prodané do otroctví n. k daleko horším účelům. Což pohazování **D.** u dnešních pohan. národů? Což civilisování pohané v Evropě a Americe? Ti vraždí nenarozené **D.** sami, matky! Církev prohlašovala za vraždu pohazování n. obětování **D.**, prohlašuje za vraždu i tuto ničemnost, kt. zeslabuje národ a loupí **D.** o nebe (nepokřtěnl).

B) Božský přítel D. poučil lidstvo, jak drahocenná jest duše **D.**, jeho krví vykoupená, k společenství andělů povoláná. V jeho šlépějích šli světcí, kt. se ujímali zvl. opuštěných, zanedbaných **D.**, Josef Kalasanzký, Jeronym Emiliani, Filip Nerl, Jan de la Salle, Jan Bosko. Školy, ústavy, slrotčince, mužské i ženské řády k výchově **D.**

C) Z pochopitel. důvodů věnují v posledních letech mimořádný zřetel **D. socialisté a komunisté.** Socialistické »hnutí přátel dětí« zavádí výchovu nejen beznáboženskou, nýbrž protináboženskou, vštěpuje jim bezvěrecké zásady. Jiní dokonce jim hledí vočkovat třídní nenávisť. Pracují školou, organisací (Sdružení), tiskem (dětské revue a knihy) atd. Napodobují křesť. výchovné instituce, směřující však k tomu, by vychována bezvěrecká generace a tak pro budoucnost připravena a vycvičena armáda k boji proti církvi a křesť.

DOBŘÉ SKUTKY. **Luther** nebyl první, kt. prohlašoval, že k spasení není **D. s.** třeba. Před ním jiní bludaři hlásali totéž. Šimon, otec gnostiků, v 1. st.,

Basilides, a Valentiniáni v 2. st. učili totéž, dokazovali z Písma, o pozdějších nemluvě! Proto jejich »dokonalí« konali bez ostychu největší ohavnosti. Sv. Justin: »Říkají, že jejich hříchy jim nic neškodí.« Jako bys slyšel kalvínskou dordrechtskou synodu (1618-9 v Holandsku)! L. učil, že **D. s.** jsou hříšné. Amsdorf, od něho na biskupa posvěcený (!), že jsou škodlivé. Melanctonovi píše L. 1521: »Statečně hřeš (sündige tapfer darauf los), ale věř ještě statečněji.« Takové náboženství je zločincům vítané! »Netřeba **D. s.**, můžeš vraždit, loupit, smílnit, jsi-li luterán, nebo tě nemine.« Pak je po všem společenském řádě vetal Zwingli a Kalvín učili j. L. Jeho nauku vyvrátil důkazy z bible lipský švec Bockshirn; Písmo sv., jehož se L. stále dovolává, je dokladů plné! Nejen »slaměná epištola onoho blázna«, jako L. nazývá apoštola Jakuba. Prot. Har-nack: »Od počátku musilo být žalováno v něm. reformních církvích na mravní laxnost a chybějící opravdovost v sebeposvěcování. Slovo: ‚Milujete-li mne, zachovávejte má přikázání‘, ustoupilo zcela v pozadí. (Čí vinou?) Náboženství je nejen smýšle-ní, nýbrž smýšlení a čin, víra účinná v lásce.«

DOBRO, DOBRO PRO DOBRO viz Nebe.

DOGMA. A) »**Nedokázaný výmysl církve**«. Slovo **D.** nahání **hrůzu** n. nutí moderní myslitele **k úsměchu** - a kolik mají oni »dogmat«! Rozdíl, že naše **D.** se opírají o autoritu Boha, u něhož vyloučen omyl i klam; jejich **D.** jsou výmysl lidský ničím nedokázaný. **Haeckel** o své opičí teorii: »Evoluční teorie důkazů vůbec nepotřebuje.« Až naprší...! Nevěrci nám svá nedokázaná tvrzení **vnucují**; církve žádá, bych věřil Bohu, když je nade vši pochybnost **do-kázáno**, že Bůh promluvil. Definování (prohlášení za článek víry) není »fabrikování« nových **D.** Do-cházívá k němu, je-li někt. pravda víry, dotud ode všech věřená, od bludařů napadena. Na vatikánském sněmu 1870 byla prohlášena za **D.** existence

Boha, duše, její nesmrtelnost; bude někdo tak naivní a řekne, že katol. věří v Boha teprve od 1870?

Když bylo prohlášeno za **D.** Neposkvrněné Početí («je od Boha zjevno»), ptal se Harnack hloupě: »**Kdy? Komu?**« Tolik mohl univ. profesor vědět: »Je od Boha zjevno« znamená: tvoří součást učení Kristova (depositum fidei), které Pán apoštolům odevzdal a církev vždy chránila i hlásala. Formulování **D.** je víc než neplodné ffické hraní s pojmy. Když na př. šlo na nicejském sněmu o **D.** »Kristus je pravý Bůh«, šlo zároveň zároveň o zajištění nauky o vykoupení, o věc nedozírného významu pro víru i pro mravní život. Nazvete vy přesné formulování matematických vět hraní s pojmy? Věta Pythagorova, tři věty Kepplerovy, binomická věta...

B) »**D., ztrnulost, zkosnatělost, brzda všeho myšlení a pokroku.**« Asi j. násobíka! Není výsadou matematiky, že její početní věty jsou naprosto jisté, neomylné, nezměnitelné? Nenazývá se proto s chloubou vědou exaktní (přesnou) na rozdíl od věd empirických a historických a zvl. od metafysiky (ffie), kde toho tolik visí ve vzduchu? Samá domněnka, více méně nejistá! **D.**, neochvějný pevný základ, o nějž se opírá věrouka i mravnost!

C) **D. je život a plné životní síly!** Není-li to zjevno, je to vina naše; nic platny varhany, chybí-li dovedný varhaník! Exercicie sv. Ignáce, které obrodily církev a daly jí armádu světců i rytířů, čerpají všecku sílu z křesťanských **D.**, na nichž jsou zbudovány od A do Z. **D.** o dědičném hříchu vzbudí vědomí nutnosti vykoupení, obě je vzpruha k práci o sebeposvěcení, což chrání, bychom nepropadli hnilobě náruživosti; **D.** o budoucím životě činí nás pilnými ctností a zásluh, vychovává misionáře; vy máte jen proselytství! **D.** o Neposkvrněném Početí a panenské čistotě Mariině vychovalo voje andělských jinochů a dívek, **D.** o primátě Petrově učinilo církev nepřemožitelnou mocí, živou, plodnou, ne ztrnulou j. islam. Padnou-li **D.**, víra v Boha, padá celá společnost. [Nevěra.]

DOMINIKÁNI A JESUITÉ. Jak došlo ke sporu mezi oběma? Odezíráám od malicherné žárlivosti - **D.** zaujali v bohosloví a ffilí beze sporu první místo; nový řád **J.** se jim vyrovnal a je i předčil. Cano OP byl jejich zuřivý nepřítel; ve Špaň. skládali **D.** jedovaté satiry na **J.**, v misích **D.** je potírali.

Školy D. a J. se různily. V morálce zastávali **D.** probabilismus, systém dnes nadobro opuštěný, **J.** byli [probabilisté]. Ve **věrouce** učení o predestinaci a milosti. **Molina** T. J. vydal 1588 dílo o milosti, **Bañez** OP odpověděl 1595: »Apologie proti jakýmsi novým tvrzením jakéhos doktora nazývaného Lud. Molina.« Přivrženci prvního systému se nazývají molinisté, vyznavači Bañezova syst. tomisté, což dělá dojem, j. by sv. Tomáš byl jeho původcem. Aby se mi nevytklo stranictví, podávám kritiku obou syst. slovy františkána a Vicetia, kt. se drží Bañeza. »Dle tomistů je to tak. Všichni lidé se rodí j. synové hněvu, tvoří masu zavržených; z té masy Bůh, koho chce, bez jakéhokoli zřetele na jejich budoucí zásluhy, vybere; ostatní negativně zavrhně, t. j. nevyvolí je k spáse (ponechá osudu). Dle molinistů je to tak: Bůh všem podává dostatečnou milost (to je článek víry!); k věčné slávě předurčí ty, o kt. předem ví, že budou s jeho milostí spolupůsobit. Ví to tak zvaným věděním prostředním (scientia media). U tomistů je první Boží akt úkon vůle: »Chci spasit, zavrhnout'. U molinistů je první akt úkon rozumu: »Vím, že tito budou s milostí spolupůsobit' ...«

Řečené objasněme přirovnáním. Masa zavržených... tonoucí lidé, poň. Adam převrhl člun. - 1. **Kalvín:** »Bůh se rozhodl: ty a ty chci nechat utonout, nepodám ruky, by se z vln dostali.« Pak ať dělají, co chtějí, zahynout musí. Učení bludné. - 2. **Bañez:** »Bůh se rozhodl: ty a ty chci zachránit, těm podám lano, ostatní nechám.« Ale co článek víry, že Bůh chce, by **všichni byli spaseni?** By zachránili situaci, praví: »I ostatním podá Bůh, ale provázek, kt. jim není nic platný, nemohou se ho chopit, a když, je tak slabý, že jich za něj Bůh nevytáhne.« Článek

víry je, že Bůh dává každému **dostatečnou milost**, by došel spásy, ale ten »provázek« je **nedostatečný**! **D.** učí, že mezi milostí **účinnou**, jež dosáhne cíle, a milostí **dostatečnou**, kt. dle nich není k ničemu, je rozdíl **podstatný**. »Není k ničemu«... samozřejmě. Jaký rozdíl, nepodá-li tonoucímu Bůh nic, nebo podá-li mu slabý provázek! - 3. **Molina:** »Bůh podává lano každému; záleží na tom, zda se ho chopíš. Odmítneš-li, nezachrání tě, ale tvou vinou; milost byla dostatečná, ale tys její působení zmařil. Chopíš-li se, přechází milost dostatečná v účinnou, rozdíl podstatný mezi nimi není.« Přidává však: »Bůh někdy žádá, abys ho za podání ruky **poprosil!**«

Jak **ví Bůh předem** o každém našem svobodném činu, ba i o tom, co bychom konali v té n. oné situaci? A jak srovnat svobodu vůle s Boží vševědoudou? Bañez a **D.** mluví o **fysické predeterminaci**: Bůh fysicky každého předurčí k tomuto a ne k jinému skutku. Sv. Tomáš mluví o *motio*, oni o *praemotio*. Tomista Scheeben, odpůrce molinistů: »Pozdější žáci sv. T. čistý tomistický pojem pozměnili, učinili zamotanější, zkosnatělý, z *motio* udělali *praemotio*, z *praemotio* *praedeterminatio*; u aktů vůle tento pojem znamená předcházející vnitřní a nezbytné určení (předurčení, přinucení).« Pak ovšem »nejlépe« (nám ubohým lidem nejpochoptelněji) vysvětleno, jak to, že od věčnosti Bůh zná všechny naše skutky, i svobodné; ale zda správně vysvětleno? Jak při takovém předurčení k tomuto a ne k jinému skutku ob stojí svob. vůle? »To je tajemství!« Molinisté: »To je kontradikce lidmi vynalezená, ne tajemství od Boha zjevená.« Pohle: »Molinisté odírají Bañezovi, aby obhájlí svobodu vůle a dostatečnost milosti, aby chránili svatost Boží před poskvrnou fysického předurčení k hříchu.« Molina: »Ve světle svého vědění (*scientia media*) vidí Bůh od věčnosti, s naprostou jistotou, kterou z nabídnutých milostí vůle přijme a kterou odmítne.« V bohovéd. slovníku píše Wilms OP: »Molina vytvořil pojem (*scientia media*) v bohosloví cizí.«

Bañezova *praedeterminatio physica* byla zdomácnělý pojem? Komu se výraz *sc. media* nelíbí, ať řekne: »Per *sc. suam*«; na věci to nic nemění. Pohle: »Molinismus sáhl k postulátu *sc. media*, j. tomismus k postul. *praedeterminatio fys.*« Je učení Písma sv. i sv. Otců, že Bůh zná budoucí i svobodné a podmíněné skutky všech lidí. »Kdybys byl udeřil do země pětkrát, byl bys potřel Syril nadobro.« (4 Kr 14, 19) Toto vědění (*scientia futuribilium*) nazval Molina *sc. media* - nové slovo pro starou věc, kdežto *praedeterminatio fys.* byla nová terminem i věcí.

Stoupenci Bañezovi vynalezli pro molinisty předvídku poloviční pelagiáni, semipelagiáni, v 17. st. byla běžná; dnes se tak označují jistí bludaři starověcí. J. neopláceli, nenazvali je semikalvínci.

Jak srovnat svob. vůle se vševědoudností Boží? Užívám obrazu: »Mysli si, že stojíš na věži a přehlížíš celý kraj, j. Bůh přehlíží minulost, přítom. i budouc. Mysli si, žeš vševědoudcí j. on. Vidíš pádit ke křižovatce dvě auta; pro stromy a domy se nevidí. Víš, že jsou od křižov. stejně vzdál., jedou stejně rychle, víš tedy předem, že...?« »Že se srazí! Na tom místě, za tolik vteřin!« »Ba víš ještě víc. Jsi-li vševěd., víš, jak prudký bude náraz, jaké násl. bude mít pro vůz, pro osoby. A teď pověz: zavinil jsi srážku ty, tím, žeš to předem věděl?« »Ne, nýb. šoféři a shoda okolností.« »Kd. šoféři o tvé vševědoudnosti věděli, byli by tím zbaveni povinné opatrnosti? Směli by říci: „On tam na věži ví už předem, jak to s námi při jízdě dopadne, co se má stát, stane se?“ Toť jakýsi obraz, byť nedokonalý, a jakési vysvětlení záhady. Dejme tomu, že jsi též **všemohoudcí** j. Bůh. Nemohl bys zamezit srážku, kd. chtěl? Způsobit poruchu ve stroji, hodit jím překážku do cesty, přinutit šoféra (překážkou, nevolností), by zastavil? Zde další obraz, že Bůh všecko řídí; může dopustit n. zamezit neštěstí, zmařit plány zlých atd. Bañez vysvětlí záhadu tak: »Šoféři jsou předurčení, aby jeli tak a ne jinak; musí tak jet; proto Bůh ví předem, jak vše dopadne.«

Molina hledá tajemství na straně nepochopitelného Boha: »Nechápeme, jak to Bůh vše vidí a ví.« Bañez na straně člověka: »Nechápeme, jak se dá srovnat svoboda vůle s fyzickým předurčením.« Spíš je tajemství v Bohu než v člověku!

DRABÍK, náboženský blouznivec [Komenský] ze Strážnice, luter. kazatel v Drahotuši, odešel do Sedmihradska, v Bratislavě krutě popraven. Proč zamlčujete, že ho stíhali a jeho smrt vymohli luter. kazatelé? Aby se zdálo, že v zemi katol. vládce ho utratili katolíci!

DRAGONÁDY. A) **Louvois**, ministr Ludvíka XIV., se choval k **prot-ům** mírně; to si vykládali za slabost a sáhli k **vzpouře**; 1682 násilím otevřeli zavřené kostely, zvláště v Dauphiné. Rozlíčený ministr poslal do Dauphiné 1.500 dragounů a 2.000 pěších, by zbořili prot. kostely a domy těch, kt. se nepoddají. Katol. i prot. musili odevzdat zbraně, do jejich domů usazení dragouni, do prot. dvakrát víc než do katol. Ti ovšem řádili, jen vražda a smilstvo jim bylo zakázáno.

B) Toto ministerské nařízení se připisuje **na vrub církvi**. Když 1685 zrušen edikt nanteský o svobodě vyznání, byli rozesláni misionáři do krajů prosáklých bludem, mezi nimi Fénelon, šlechtic, kt. láskou, vlídností a přesvědčivým kázáním obrátil v okolí Poitiers a Paříže tisíce zbloudilých; tvrdosti **D.** zavrhoval (list k Seignelayovi 1686!). Byl oblíben i u prot., teprve 1872 pokálel jeho památku Douen. Od koho katolíci **D.** odkoukali? Od prot-ů! Direktori je zaváděli v Praze 1618 do katol. domů, Ferd. to prot-ům oplácel! [Protireformace.] Koncentráky byly lepší než **D.**? Také je zavedla církev?

Jindřich Korutanský vložil Míšňany do domů protivné strany, když nesvorní Pražané (strana korutanská) jim 1310 otevřeli brány. Vojáci míšenští týrali, loupili, vybíjeli.

DROSTE - VISCHERING. Pius VIII. dal v breve 25. března 1830 biskupům v Porýní instrukce, jak se

mají stavět k smíšeným sňatkům. Ministr Bunsen dal jim 1834 tajnou instrukci, kt. vybízela, by breve nezachovávali, kolínský arcib. († 1835) a trevírský biskup († 1839) ji přijali. R. 1836 se stal kolínským arcib. Kliment August D.; prohlásil, že se bude řídit rozkazem papeže. Vláda ho vyzvala 1837, by se úřadu vzdal; odmítl, v noci odvezen na pevnost Minden. Vláda porušila i listovní tajemství. Řehoř XVI. vše zvěděl, proti násilí protestoval. I vlažní katol. byli zburcováni; nový přísný rozkaz vlády 1838 je utvrdil, jen kanovníci zradili arcibiskupa, na pokyn vlády zvolili zástupce (papež volbu zrušil). Görres hájil D-a i práva církve. Vláda porážena, nový král povolil 1840, D. na svobodě, trávil zbytek života v Münsteru ve Vestfálsku, »aby sloužil Bohu a připravoval se na smrt«. († 1845) Nabízený kard. klobouk odmítl.

DUŠE. Asi r. 1905 slibovala Volná myšlenka tisíčovku tomu, kdo ji přinese chlup z čertova ocasu. Já dám sto tisíc tomu, kdo mi přinese na špici nože kosmických paprsků, jeden atom n. přitažlivosti! Tito lidé j. zvířata: co nevidí a nehmatají, to pro ně neexistuje.

A) **Co je D.? Životní princip organických bytostí!** Člověka, zvířeny, rostlin. Zde kromě bohoslovce a ffa má tedy právo mluvit jen badatel, kt. se zaměstnává přírodou organickou. Dokáže-li přírodovědec, že se při vysvětlování funkcí obejde bez D., padá to daleko více na váhu než výrok: »Já se při vysvětlení přírody obejdu bez Boha.« (Str. 71.) Proč? Dle zásady »entia non sunt multiplicanda« nesmíme předpokládat existenci bytostí, nenutí-li nás k tomu závažné důvody. Na př. předpoklad, že na každé hvězdě je anděl, kt. jí pohybuje, padl, když objeven zákon přitažlivosti a učinil ony anděly zbytečnými.

Dokáže-li! Rostlinopisec n. zoolog může otázku o životním principu ignorovat; byl však podán důkaz, že lze životní zjevy **uspokojivě** bez duše vy-

světlit? Jinými slovy: dokázal někdo, že mezi přírodou anorganickou (neživotnou, čistě hmotnou, nerostem) a organickou, t. j. rostlinou, živočichem, není podstatného rozdílu? Že i organismy nejsou víc než pouhá hmota, vyzbrojená silami pouze mechanickými, fyzickými, chemickými? Někt. to tvrdí - kdo tvrdí, ještě nedokázal! Živočich je prý pouhý stroj... Pes, kt. se na cizího vyřítí a domácího nechá, telátko, kt. překvapeno hledí »na nová vrata«, je poučí, že zvíře **není** stroj! Paš lapí cizího i domácího, auto vjede bez údivu do nových vrat jako do starých.

B) Vitalismus či materialismus? Uznáme duši či zavrhneme?

Hmota neživá a organismy.

Podstatné rozdíly mezi obojím:

1. Neživá hmota tíhne ke **klidu**, k vyrovnání energie (rovnováha... krystalisace!) a teploty: horká kamna a chladný vzduch v pokoji, chladnoucí hvězdy, zákon entropie; u org. je snaha po **zvýšení** teploty a **činnosti**, jakož i **samočinný pohyb** - nejobecnější a nejnápadnější známka, dle níž poznám, že mám před sebou bytost živoucí.

2. **Schopnost asimilační**, přijímání pokrmů, podmínka všeho org. života, jež se uměle napodobit nedá: druhý nápadný a všeobecný zjev, kt. prozradí organismus a nedopustí ztotožnit jej s hmotou neživou. Org. roste tím, že z okolí přijímá, v sebe pojímá, ve vlastní tělo proměňuje cizí látky, což nerost nedokáže. Jak »rostou« krystaly? Působením fyzických sil (ochlazováním rostou) se řadí mechanicky jeden k druhému.

3. **Rozmnožování**, schopnost plodit jedince přírozeností jemu rovné, čímž zajištěno věčné trvání druhu, zatím co jedinci berou rychle za své. Přitom je **celek ideově dřív než části**: kuřátko ve vejci... ne napřed oko, zobáček, nožky a potom sešroubování v celistvý útvar! V přírodě neživé pravý opak: jedinec (kámen) trvá věčně, nemusí a nemůže se množit; kde je sloučení, tam napřed části a potom

celek, j. při stavbě domu: napřed cihly, trámy, a ty seskupeny v dům.

4. Organismy se neřídí zákony, kt. řídí seskupení neživých atomů. **Jedna část pro druhou** a všechny pro celek, práce mezi ně účelně rozdělena (kořen, listy, květy... srdce, žaludek, plíce...). Anorg. hmota má části **stejnorodé**; rozdrobí-li se, může každá existovat pro sebe; org. jsou složeny z částí **různorodých**, mohou exist. jen j. části celku, ne samy o sobě: oko, noha... Org. mají **pohyb účelný**, pracují mnohdy o dle, kt. se samy nedočkají (květ se nedočká plodu, chroust potomstva), konají někdy i práce náměstné: sazenice obrácená dostane kořeny tam, kde bylo dřív listí. V hmotě neživé nehybnost, v org. nepřetržitá stavba, za níž se j. přízrak plíží

5. **rozklad**, desorganisace, zahynutí. Nerost je schopen jen pohybu; vlivem fyzických a chem. sil (ohně, vody, elektřiny...) se sloučeniny rozkládají v prvky, voda v kyslík a vodík, a ty zase v sloučeninu; prodělávají též změny nepodstatné, vlivem tepla neb zimy mění skupenství (tuhé, kapalné, plynné... led, voda, pára).

6. **Tvary** organismu jsou oblé, bez špicí a hran, nepravidelné, podrobené neustálé proměně (stárnoucí tvář, vzrůst); nerosty vynikají pravidelností až geometrickou - krystaly!

Člověku se podaří někdy **žítou hmotu padělat**; 1828 Wöhler urinal, dnes cukr, ne však škrob; jásoť nevěry... Ten padělek směřuje k rozkladu, ne k životu! Liebig: »Uměle vyrobené organismy jsou mrtvé narozené dítky.« Vyrobtě si buňku, podaří-li se vám to; ještě nemáte vyhráno, nebude-li vaše buňka schopna života a rozmnožování! Ani bílkovina uměle vyrobená není »živá«; od ní k buňce ještě daleko!

Očividno, že rostlina a tím spíše živočich není pouhý stroj; věda se neobejde bez životního principu, chce-li uspokojivě vysvětlit životní funkce. Za pravdou K. k. 2. 6. Proto většina vážných přírodovědců jsou vitalisté. A člověk že by byl stroj?

C) **Zvíře a člověk.** Tvrdíme: **D.** člověka je podstatně **rozdílná** od **D.** zvířecí, je duchová, nehmotná, neporušitelná či nesmrtelná, schopna života i mimo tělo, stvořena s tělem, v těle, v jistém smyslu pro tělo. Dokud s tělem smrtelným spojena, je na něm ve všech funkcích závislá, ne však naprosto, zvl. ne co do existence.

1. **Závislá co do počátku poznání.** Všechno lidské poznání začíná smysly; **D.** v těle »zavřená«, smysly jsou okénka, jimiž je ve spojení se zevnějším světem; je-li některé zadrženo, byť jediné (chybí-li jediný smysl, zrak, sluch...), je komunikace se světem, t. j. poznání, neobyč. ztížena. U smyslového poznání zvíře ustává, člověk jde dál! Zvíře vnímá zrakem světlo, sluchem zvuk..., čl. hledá a mnohdy najde i **příčinu** vjemu a zjevu, příčinu, již nevidí, nehmátá, buď že již minula n. mu jinak je skrytá. Hmota však nemůže vnímat věc nehmotnou! Čl. poznává i **vztahy**, na př. vztah prostředku k cíli, a to ho uschopňuje, by vynalezl nástroje. Zvířeti jsou nástroje (pokud jich potřebuje, a to výtečnými) jeho orgány (na př. krtku jsou nohy rýčem i lopatou), vynalézt a vyrobit však nedovede ani nejprostší nástroj! Opici nenapadne, by ovoce se stromu shazovala kamením n. použila tyče, kt. je opřena o strom; postav několik košů na sebe, vyšplhá se po nich k ovoci; když je rozházíš, nevtípí se, by je dala dohromady, jak byly předtím; u ohně se ohřívá, ale nepřiloží materiál, jehož vedle je dost. Čl. bez ohně, bez domácích zvířat, bez nástrojů nebyl nikdy; tyto doklady jeho inteligentní činnosti jsou starobylejší než nejstarší nalezená lidská kostrá!

2. Čl. nejen **vynalézá**, na př. umělé světlo; poznává i **negaci**, nedostatky, nedokonalosti - věci, jichž nelze vnímat smysly. Zvíře vidí jen světlo louče, čl. ji přirovnává k slunci, postřehne její nedostatečnost, snaží se ji zdokonalit, vynalézt **lepší** světlo... čl. je bytost **pokroková!** Zvíře vyrábí věci s dovedností úžasnou; včelka při stavbě buněk řeší

matematické problémy, kt. rozřešil čl. za stolem na papíře teprve v 19. st., ale pokrok neudělala za tisíce let ani o píď. Tato dovednost zvířete je nade vši pochybu projev a důkaz inteligence, ne však jeho, nýbrž někoho jiného - toho, kdo ji do ní vložil. Čl. jedná rozumově a rozumně, zvíře instinktivně, pudově. Mořský orel hází ryby do hnízda, kde samička jimi krmí mladé; zastřelí-li ji kdo, pokračuje sameček klidně ve svém díle, až mláďata rybami zahází a udusí.

3. Čl. poznává **budoucnost** - tu nelze poznat smysly; jak možno vidět n. hmatat, co ještě není! - a činí ochranné přípravy pro ni. Shromažďuje-li zvíře zásoby pro zimu, táhne-li do teplejších krajů, činí tak pudově: dřív, než jakou zimu poznalo - mláďata, kt. od »vlastních rodičů« vychována nebyla a tedy nemohla být »poučena« - v menažerii, kde po dlouhé »zkušenosti« by mohla poznat, že je o ně na zimu postaráno; jiná po mnohých zimách neprijdou na to, by jednala podobně.

4. Čl. z poznatků smyslových tvoří pojmy **abstraktní**. Poznává tohoto vrabce, tuto lípu, tuto hvězdu, a z toho odvodí pojem »jeden«. Poznává jablko, broskev, fík, odvodí společné znaky těchto věcí a spojí je v pojem »ovoce«. Tím položen **základ k myšlení a usuzování**; bez abstr. pojmů není možný ani nejjednodušší úsudek $1 + 1 = 2$, palma je strom, pták má křídla. Bez abstr. pojmů není možná řeč - řečí čl. sděluje své **úsudky**. Krom toho vynalézt zvuky n. značky, aby jimi sděloval jiným své myšlenky: slova, písmo, signály, telegraf.

5. Čl. poznává věci **nadsmyslné**, tvoří pojmy »ctnost, právo, povinnost, dobro, sláva, vzdělanost...« poznává Boha, uvědomuje si mravní zásady, objevuje zákony a síly v přírodě skryté a neviditelné. Přitažlivost n. setrvačnost nikdo nevidí, vnímáme jen **účinky** těchto zákonů! Kdyby smysly byly s to je vnímat, byl by je člověk »spatřil« už za pradávna! Objevil je nedávno - usilovným bádáním rozumovými! Kdyby zvíře dovedlo vytvořit

Jediný úsudek (»Já jsem« nebo » $1 + 1 = 2$ «), byla by hráz mezi ním a čl. prolomena, nic by je nezastavilo na dráze pokroku. Dresura: co důvtipu vynaloženo, aby naučili zvířata myslet, a doposud bohužel nenaučili!

Brehm je přesvědčen, že jeho kůň tvoří představu. Přesvědčení není důkaz! Divno, že jeho kůň svou schopnost usuzovací **neprojevili**! Své smyslové schopnosti (zrakovou, sluchovou...) zvíře projevuje! Jen tleskni na hejno vrabců! »Kdyby kůň o své síle věděl, nikdo by na něm neposeděl.«

6. **Svobodná vůle:** D. na těle (hmotě) zcela závislá nemůže být svob. Při neživé hmotě nelze o svob. či sebeurčení vůbec mluvit, kámen nemůže svobodně padat, kam by chtěl. Hmota naprostou matematickou nutností podléhá a se poddává silám, přitažlivosti atd. - okolnost, kt. umožňuje vědě uvést fysiku, zvl. mechaniku, na početní formule, zvážit hmotu, změřit sílu a vypočíst velikost jejího výkonu. Nechybí ovšem lidí, kt. tvrdí, že i všechno konání lidské je výslednicí sil, kt. na čl. působí. Těm odpovím Buridanovým oslem: postavili ho mezi dvě hromádky sena stejně velké a stejně vzdálené, jedna ho táhla vpravo (+ s), druhá vlevo (— s); tyto dvě stejně velké síly se rušily (+ s — s = 0), nepřítáhla ho k sobě ta ni ona hromádka, ubohý mezi oběma žalostně hlady zahynul.

Ale ani u **zvířete**, kt. přec není neživou hmotou, nelze o svobodě mluvit. Smyslové toužení (bažení), kt. odpovídá smyslovému poznání, je nesvobodné: upírá se vždy k **jednomu** předmětu, smyslovému dobru, pod **jedním** hlediskem, jakožto zdroji tělesné rozkoše: kočce je vrabec předmětem tužby jen j. potrava, ne j. námět k malbě n. předmět vědeckého bádání. Svoboda předpokládá volbu - ta je při smyslové baživosti vyloučena; existuje však při rozumové mohutnosti baživé, t. j. při vůli. Ta pak nejen že mezi různými dobry může svobodně volit, nýbrž volí přímo proti tužbám tělesným. »Tělo žádá proti duchu a duch proti tělu« -

odpírá mu jeho tužby! A svolí-li přec k jeho žádostem, ať bez boje, ať po krutém boji, cítí jako věc pokořující, že se tělu poddala. Tak houževnatý a urputný odpor, v němž může vůle prosadit svou, byť se tělo vzpíralo sebevíc, je důkaz, že vůle a tedy **duše není na hmotě (tělu) závislá**, tedy duchová, a jako taková i

7. **nesmrtelná**. D. není složena z částí jako hmotné tělo, proto není možno, aby se v ně zase rozpadla (smrtí), aby byla fyzicky zničena, zasažena mečem n. jedem, jako jím nemůže být zasažena pravda $2 \times 2 = 4$. Jsouc na těle nezávislá, může žít i bez něho, mimo ně, po něm.

D) **Bez duše!** Obejdu se a vysvětlím vše bez ní!

1. **»Bez mozku není myšlení;** porucha mozku znamená poruchu myšlení, tedy zdroj myšlení je mozek, a duše je zbytečná«. Pravím: **»Bez houslí je hudba nemožná, porucha houslí znamená poruchu koncertu, tedy muzikant je zbytečný; bez štetce není obrazu, bez dřáta není sochy...«** V těle smrtelném není duše s to myslit bez smyslových představ; mozek je pouze **nástroj**, j. péro nástroj k psaní - s porouchaným pérem nesvede nic ani nejlepší písař, a naopak, nejlepší péro nečiní písaře zbytečným. - **»Myšlenka jest fosforescence mozku.«** Pak je dáno možnost myšlení měřit (na milimetry...) n. vážit (na gramy...) - ?? Krom toho: látky v těle se vyměňují, po 7 letech není prý ani jediné **»staré«** molekuly, a sebevědomí trvá! Vzpomenu si na věc, na niž jsem nemyslel 40 let! **»Byla v podvědomí, v buňkách mozku«** Jenže právě ty buňky už jsou dávno nahrazeny novými!

2. **»D. jest pouhá činnost...«** Činnost bez subjektu (činitele) je j. pohyb bez hmoty! Chceš-li mít pohyb, musíš napřed mít něco, co by mohlo být hýbáno, případně samo se pohybovalo! - **»D. jest soubor** sukcesivních (za sebou jdoucích) **úkonů** n. vjemů vědomí a sebevědomí, kde každý následující nutně vyplývá z předcházejícího.« Pak 1. padá svoboda vůle, což oni ovšem ochotně připouštějí,

2. máš zas úkony bez subjektu. »Koncert je řada tonů, kde jeden plyne z druhého, bez nástrojů, bez muzikantů...«

3. Národové na **nejnižším stupni** vzdělání si byli **vědomi**, že člověk záleží nejen z těla, kt. před jejich očima se rozpadlo, nýbrž i z duše, že za hrobem žije dál. I nejhrubší pojetí života záhrobního to dosvědčuje: stěhování duší, kladení pokrmů na hrob n. nástrojů do hrobu. Sokrates není první, kt. nesmrtelnost duše hlásal, ale první, kt. ji pojímal vznešeněji, ji důrazně hlásal j. nikdo v Řecku před ním, a v ní hledal i nacházel útěchu. Čím více rostla kultura, tím jasnější vědomí: »Člověk má D.«

4. **Po ovoci poznáme strom.** Popře-li se existence a nesmrtelnost D., pak propadá lidstvo zvířeckosti. Darwinista Hellwald: »Všude (v lidstvu) vládne boj o život a právo silnějšího. Svoboda vůle neexistuje, právě tak j. neexistuje duše, pravda, mravnost. Slovo mravnost by mělo být ze všech vědeckých spisů navždy vykázáno. Vědecky neexistuje žádná mravnost, veškeren vývoj kultury se vyčerpá jediným slovem: účel posvěcuje prostředky. Všechny lidumilné a ideální snahy trpícího lidstva jsou pokrytecké předstírání lidumilnosti, za nímž se skrývají hmotné zájmy. (Misionáři? Mučedníci? Milosrdné sestry?) Přejde doba a musí přijít, kdy se bude každý smát ideálům národnosti a svobody, j. dnes ideálům víry.« Doznání upřímné!

Poznámka. »Já jsem tolikrát v lidském těle řezal, ale do duše ještě nikdy neřízl.« »Já jsem tolikrát v zemi kopal, ale do přitažlivosti nikdy nekopl.«

DVOJÍ LOKET. Viz Doslov. Kalenovy výtky proti mravnosti Č. bratří odmítl jeden náš dějepisec: »Tyto zjevy se nesmějí zevšeobecňovat ani být za vinu kladeny celé bratrské Jednotě.« Dobře, ale proč zevšeobecňujete vy kdejaký ojedinělý nepěkný zjev v katol. církvi, v katol. kněžstvu? Jde-li o nás, máte pravidlo: »Ab uno disce omnes; Arcades ambo.« (Dle jednoho posuď všechny; jeden za

osmnáct...) šíří-li katol. církev svou víru slovem svých hlasatelů, nazýváte to proselytstvím, propagandou, znásilňování svědomí; když víru svou šířili husité palcáty a prot. násilím, je to dle vás zcela v pořádku. Že je hřích šířit ji hříšnými prostředky (vnucovat) n. z hříšných pohnutek (ze samolibosti), učila církev vždy.

Jedná-li katolík dle svého svědomí, prohlásíte ho za fanatika [Lobkovic]; tvrdí-li Hus, že jedná dle svého svěd., je vám mravním hrdinou. Bezohledného ministra Falka, kt. vší mocí hleděl potlačit katolíky, nazývá Ottův slovník energickým; Ferdinand II., jenž se energicky opřel vetřelému luterství a nechtěl zradit své zásady, fanaticky nesnášlivým. (Jízlivě: »Znal jen svou samospasitelnou víru.«) Ublíží-li se prot-u, je vám mučedníkem; nemůžete-li zapřít, že bylo těžce ublíženo katolíku, hájíte darebáky tím, že prý katolík bezpráví vyprovokoval. Když hrstka táborů plenila zemi, vybíjela kláštery, pobíjela bezbranné mnichy i ženy, je vám to hrdinstvím (» proti přesile katolíků«); když se katol. za Rudolfa II. bránili proti teroru prot-ů, žasnete nad »opovážlivostí lidí, kt. tvořili sotva 15% národa.« Když prot. vládci prováděli zásadu [Cuius regio], nevidíte v tom nic divného; když po jejich příkladu ji prováděli u nás katol. vládci, lkáte, že náš národ oloupen o náboženské sebevědomí. [Dějiny. Děj. Iži.] Brání-li katol. vládce do své země přístup novému cizímu vetřelému bludu, je vám nesnášlivý; připraví-li prot. vládce násilím své poddané proti jejich vůli o zděděnou víru, je v právu. Poněvadž papež vyzýval k válečnému tažení proti husitům, je vykřičen Řím za nepřitele č. národa; když Komenský šval Švédy a ostatní sebranku k tažení do Čech a ti řádili hůř než Turci, činil to dle vás z lásky k vlasti a k své víře. Za to, že Koniáš ničil bezcenné snáše a pověrečné »spisy«, vyhlášen za hyenu, fanatika, zhoubce č. literatury; k tomu, že husité při vybíjení klášterů a Josef II. při rušení klášterů zničili ohromné množství vzácných literárních

i kulturních č. pokladů, se mlčí. Machar div o roz-
um nepřišel při vzpomínce, že »církev« ničila po-
hanské modly; co nádherných staveb, obrazů, dra-
hocenných knihoven zničili prot. v Holandsku, Ně-
mecku, u nás, v Římě (Sacco di Roma), ve Francii?
Což franc. revoluce? Což španělská po 1934? Nad
prot. a bezvěreckými Vandaly a Herostraty vám
srdce nepuká!

DŽEM, bratr cař. sultána Bájezida II., po nezdař.
povstání prchl, vydán Inocenci VIII.; jeho nást.
Alex. VI. ho musil vydat Karlu VIII. franc.; †1495
v Neapoli. Lež, že byl od Al. otráven; korespon-
dence mezi Al. a Bájez. je padělek.

ECK, Dr. Jan, vlastně Maier, nar. 1486 ve švábské
vsi Ecku (Eggu), Achilles něm. katolíků; proč tak
nenáviděn? Poněvadž byl neúnavný, nejobratnější
a nejnebezpečnější odpůrce rodícího se prot-ství,
z vítězů ve veřejných disputacích nad Lutherem
i jeho pomocníky. L. si ho před odpadem vážil,
po porážkách zuřil proti »bavorským sviním, kt. ne-
chtějí jeho evangelium přijmout.« Místo Dr. Eck
psal Dreck. Eck byl snad největší něm. bohoslovec
16. st., největší profesor ingolstadtské university,
neúnavný kazatel a spisovatel, přímý charakter, ne-
znal kompromisu. Při »narovnání« v Řezně (smiřo-
vačky s prot.) prohlédl záludné tkanivo, dvojsmy-
slnou formuli víry, k mrzutosti někt. neprozíravých
katol. bohoslovců, kt. naivně soudili, že tím bude
všecko nebezpečí bludu zažehnáno; za dob arián-
ství dvojsmyslná formule ošálila věřící, nezískala
bludaře! V Římě upozornil E. na zlořády v círk. životě;
katol. nebyli slepí! Komu šlo o nápravu, nemusil
odpadnout! Podal i důležité návrhy na reformu.

V 12. roce šel na universitu, ve 14. roce doktor
fíie, v 18 roce univ. profesorem. Ohromné vědění,
bystrý úsudek, úžasná paměť; jeho překlad bible
vyniká nad Lutherův jak slohem, tak přesností.
Proti Ritiovi popíral, že nebeská tělesa mají duši.

Vymohl 1523, že pětina církv. důchodů v Bavorsku byla určena pro válku proti nevěřícím - tím míněna válka proti Turkům, ne proti luteránům, jak se lže; ti byli v očích katolíků kacíři, ne nevěřící. V otázce úroků předběhl současníky o celá staletí; tehdy se křesťanům zakazovalo půjčovat na úroky; ovoce toho bylo, že se chudí stávali kořistí židov. lichvářů. Na smrt nemocen zúčastnil se přípravných prací na církevní sněm tridentský. († 1543) Pomluvy nepřátel (prý hašteřivý, úplatný, vychloubavý, nemravný) vyvrátil za svého života, a že »měl rád doušek vína?« Zametejte před svým prahem! Co doznává sám o sobě opilec Luther?

EMIGRANTI. A) **Čí vínou?** Veta za vetu! Když byli u vesla prot., vyháněli ze země katolíky [Bílá Hora], když zvítězil Ferd. II., oplácel; naučil se od prot. Co slz vycedil na papír Jirásek nad E., kt. prý pro svob. svěd. musili opustit vlast, z fanatické nesnášlivosti katol. císaře. Prý 30.000 rodin - kdyby byla každá vyslala na Bílou horu jen 1 muže, bylo by č. vojsko silnější než nepřátelské a nemusili ze země utíkat! Že za hranice utíkali prot. výrostci od svedené dívky i dítky, to Jirásek neřekl. O katol. E. 1618-20 těž ani muk! E. prý byli výkvět č. národa; »Z 19 jmen E. jsou sotva 2 až 3 česká.« [Pekař.] Většinou to byli cizinci, kt. se za vlády prot. nastěhovali do země. Morava byla očištěna od 70.000 něm. novokřtěnců, kt. Němci ze své země vyhnali. Naše vlast byla stoka, do níž se slévaly všecky bludy; požehnání husitství! Bílá H. ten příliv zastavila, tím ustalo posilování něm. živlu u nás. Ferd. II. sice uvedl po Bílé H. něco cizinců k nám, ale třikrát tolik jich vypudil. Mezi E. byli též Lamingerové; jen Vilém L. dostal milost a zůstal; jakým štěstím tento amnestovaný E. byl, dovíš se v Jiráskově Psohlavcích. [Maxmilián L., utiskovatel Chodů, † 1696, poslední svého rodu.]

B) **Co E. češi?** Velmi se zklamali, když si slibovali za hranicemi svobodu vyznání; musili přijmout víru vládce! V Sasku Č. bratří luterskou! To bylo to

»vlídné přijetí«. [Československá církev.] Nadto se v Něm. rychle odčeštili; katolík Ferd. II. jim národnost nebrall V době probuzensk jich nebylo (Pe-kař); buditelé (kněží) navazovali na **katolické** národní tradice, ne na Husa. [Probuzen.] Své polské hostitele E. zradili. [Komenský.] Dojemná historka o Růžovém paloučku, kde se prý E. se slzami loučili s č. domovinou, má tu chybu, že je báchorka. Ona louka dostala jméno odtud, že táboři na ni vyvlekli kartuziány z kláštera v Tržku u Litomyšle 1422, všechny tam pobili; Jejich mučednickou krví palouček zrůžověl Ne krvavými slzami E.! - Jsme dalecí toho, bychom si tropili posměch z truchlivých scén, které sděluje Winter, n. z Pláče Komenského. Je však nízké obviňovat katol. církev a neukázat na pravé vinníky, kt. uvedli národ v neštěstí, a pak utekli za hranice n. spravedlivě pykali na staroměstském náměstí; těmto vašim »mučedníkům« musí E. poděkovat!

C) **Zklamané naděje.** - E. myslili, že Gustav Adolf se ujme č. prot-ů; jemu byli Čechy i čeští prot. lhostejní! Byl naším přítelem J. Anglie, Francie, Italie 1938. Při vpádu Sasů pod Arnimem 1634 vydírali E., spolu s nimi se vrátivší, svým krajanům poslední sousto pro své saské »osvoboditele«, těm ale nezáleželo na tom, by vyplnili tužby E., nýbrž by vyplnili č. zemi. Martinius z Dražova oslavil »shledání s vlastí« tím, že za všeobecné bídy denně hodoval, »stříbrná flaše« byla vždy před ním na stole, po Praze jezdil v krytém voze. Ubozí ideální E.! Když musili z Čech, odnášel Hofkircher z Prahy 100.000 tolarů, Sasové velkou kořist, E. velké zklamání. Mírem 1635 uznal saský kurfirst, že císař není povinen E. do Čech přijmout. Když prot. generál Banér dobyl 1639 saské Perno, oloupil a z části vyvraždil č. obec E.; kolik E. povraždil katolík Ferd. II.? Při vestfálském míru prodali Švédí E. za 600.000 tolarů a Francie za ústupky v Elsasku, škrtili podmínku: »E. zpět.« Drazí »přátelé« udělali s E. dobrý obchod J. předtím Sasko.

Když po 1918 pátrali naši vedoucí po potomcích E. (akce zřejmě protikatolická), uvedli do Čech, co vypátrali; posílili tím něm. živel, byli to Němci tělem i duší. Trest přišel 1938. Z uloupených území Těšínska, Chodska atd. přišlo do Čech a Moravy tolik uprchlíků, že vláda byla v úzkých, a E. z Německa šli za Hitlerem!

EMPIRIE. »Naše vědecké poznatky jsou naprosto **zaručené**, poněvadž se opírají o nezvratný základ, jen o fakta, **zjištěná pokusem**, empirií; naše metoda nejsou temné fické pojmy, s kt. pracovala [scholastika], nýbrž vážky, drobnohled, metr, zkumavka, výpočty.« Uznávám, že věda přírodní má »pracovat« pouze E-íí, jak už Augustin řekl; kdybyste se vlastními zásadami řídili a neupouštěli od E-cké metody, nedošlo by k rozporům mezi vaší »vědou« a vírou. Ale vy proti svým zásadám pytláčíte v cizím revíru, rádi si za filosofujete, že ne? Nuže, povězte mi, kdo z vás viděl vyvíjet se organismy z neživé hmoty? Kdo z vás zjistil, že meteory už někdy přinesly zárodky života na naši zem? Jak jste zjistili, že vesmír je nekonečný, hmota věčná? Dokázali jste E-íí, že základy jsou nemožné, že Bůh, duše, život za hrobem neexistuje? Flammarion se posmívá »nevědeckému metafysickému středověku«, a ve vědecké díle otiskuje vyobrazení: »Obyvatelé na Jupiteru.« Viděl je snad? Ve spiritistické seanci je malovalo jakési medium. Inu, věda je věda!

EMŽSKÉ PUNKTACE. Za předsednictví Maxe Rakouského, arcibiskupa kolínského a biskupa munsterského, nejmladšího syna Marie Terezie, bratra Josefa II., se sešli do Emže ke schůzce arcib. trevírský, mohučský, solnohradský. »Jeho Veličenstvo ráčil v nejmilostivějším listě k 4 arcib. říše něm. z 12. října 1785 dát všem biskupům něm. církve blahosklonné příslibení, že bude jejich bisk. práva nejen chránit, že dopomůže i k tomu, by nabyli bývalých práv; die allerhöchste reichsoberhauptliche Zusage ...«

Na čem se usnesli? - 1. **Papež** je a zůstává nadále **vrchní dozorce** celé církve; jeho starostí je jen rozhodovat ve věcech víry. Všecku správu mají v rukou biskupové, ve věcech kázně mu nepodléhají. - 2. Řeholníkům zakázán všecek styk s představenými, kt. sídlí mimo Německo. - 3. Manželské překážky zrušeny, pap. předpisy a rozkazy nezavazují bez schválení biskupů, rozhodnutí řím. kongregací v Německu neplatí, nunciatury zrušeny. - 4. Papež nemá práva obsadit církv. hodnosti («biskupové nedovolí, by v Římě jmenovaní byli v Něm. uznání»), ba ani potvrdit! Faráže stanoví patron, biskupy císař n. ministr, světlícího biskupa jmenuje biskup a v Římě jen ohlásí. Znemožnili odvolání do Říma. - Dovolávají se staré církevní kázně - proč ne též, když jde o patrony? »Budou-li něm. biskupi za nej-mocnějšího přispění jeho Veličenstva zas dosazeni v držení těchto jim patřících práv...« **Něm. národní církev!** Raději se plazit před světskou mocí než poslouchat papeže. [Galikanismus.] Světská moc, již se dovolávají proti papeži, jim za málo let vzala, co měli a co jim papež nebral: území atd. Za 8 let Max vyhnán franc. vojskem, ostatní po něm, 1803 zabráno území všech čtyř. [Napoleon.]

ERASMUS Rotterdamský (Desiderius), nemanž. dítě, slabý, marnivý, sobecký, Voltaire 16. st., nakažen pohanským humanismem, pracoval posměchem, kousavou satirou, nešetře věcí nejsvětějších; pln nenávisti proti »zastaralé« scholastice, klášterům a papeži; náboženský skeptik; vynikal učedností, lahodným slohem, ne však hloubkou; odporně lichotil mocným tohoto světa; liberál, žádal, by katol. dogmata byla »revidována« (reviduj násobí); tím vším se stal předchůdcem Lutherovým, připravil mu půdu, třebaže s ním měl divý boj o svobodu vůle. Jako L. byl členem augustiniánského řádu, za 4 léta propuštěn, přijal kněžská svěcení, mši sv. skoro nikdy nesloužil, †1563 J. katolík, ale bez sv. svátostí, v Basileji, po bezradostném mládí a toulavém životě.

EUCHARISTIE. Trojdílný obraz: Kristus Pán a jeho slovo: »**Toto je** tělo mé.« Luther: »**V tomto** (spolu s chlebem) **je** tělo mé.« Kalvín: »V tomto **působí** t. mé.« (Zwingli: »Toto **znamená** t. mé.«) Dole otázka: »Kdo z těch tří má pravdu?« Luther a Zw. se pochlubili, že o E. byli poučeni od čerta. [Str. 55.]

A) Bedř. II. pruský: »Největší šílenství, kt. lze v některém náboženství najít, je křesť. bláznovství **jíst svého Boha.**« Tento neznahoh, jinak bystrý, přetrumfl hloupostí židy z Kafarnaum Jn 6. Tolik rozumu mají i fetišisté, že kdyby jedli, po kouscích ujídali a konečně snědli svého boha, bude po něm, j. by bylo po Bedř., kdyby ho snědl lidožrout. »Nemáte k jídlu a pití (k nasycení těla) domy?« (1 Kor 11, 22.) Sv. přijímání, těsné, něžné, milostiplné spojení s Kristem; toto svátostné spojení trvá, dokud nejsou způsoby chleba žaludečními šťávami porušené, načež přítomnost Krista pomíjí, milost zůstává. Není větším bláznovstvím pantheismus, tvrdící, že všechno je Bůh? Dle nich požírá bůh sám sebe, když krahujec požírá vrabce - Č. bratři: »Kristus by byl musil mít tělo velké j. horu.«

B) »**Do hostie strčit Boha...**« a) Bůh je všudypřítomný, v hostii j. jinde; je snad v tvé kapse zamčen j. v tabatěrce? - b) V E. je přítomno člověčenství Kristovo; to není všudypřítomné, jak tvrdil Luther. Co vaše moderní teorie o rozpínání vesmíru? Strkáte celý vesmír do »praatomu«, kt. pak prý praskl a z něho vylezl celý vesmír j. pták Velikán Velikánovič z vejce, stále se roztahuje, takže dnes obsahuje miliony světů. Věříte-li tomuto, není snad tolik k smíchu věřit, že božskou všemohoucností je zázračně přítomen Kristus v E.

C) »**E. je napodobení obětní hostiny,** kterou mají mnohá náboženství.« Je-li podoba, řeknou, že jsme převzali; není-li podoba, prohlašují za bláznovství. Kde podoba, nemusí být závislost n. kopírování. Oběť je zřízení božské, známé již prvnímu člověku, proto ji nacházíme u všech národů. Její první cíl je spojení s Bohem; to vyjadřoval člověk obětní hosti-

nou, j. by se posadil s božstvem za stůl. Kristus dal lidstvu oběť nekonečné ceny a vznešenosti, a s ní spojenou netušenou obětní hostinu. Oběti S. Z. byly jejím předobrazem. »Báje o Tantalovi«, kt. požíval se stolu bohů... Jeho bozi se musili živit! Dávali mu j. lahůdku. O posvěcení duše ani zmínky!

D) **Že věřící již za apoštolských dob se scházeli k lámání chleba (k slavení E.), ví z bible každé dítě. Z počátku přijímali E. denně. Když horlivost ochabla, dala církev příkázání (Inocenc III.): »Aspoň jednou do roka, v době velikonoční.« Tím uzákoněn prastarý zvyk; i pravoslavní, odtržení od církve 1054, jdou aspoň o velikonočních k stolu Páně! »V Č. pražská synoda v 14. st. zakázala, že laikové nesmějí častěji k stolu Páně, než jednou měsíčně!« Bylo to usnesení kázeňské, ne věroučné, učiněné proto, že tehdejší bludaři učili: »Je povinnost denně přijímat E.« Krom toho synodální usnesení není neomylné. Pius X. za změněných poměrů rozhodl: »Můžete denně j. za starých dob.«**

E) Proč se E. podává **pod jednou způsobou?** Důvody 1. **dogmatické:** pod způsobou chleba přítomno tělo i krev a duše Kristova. - 2. **Liturgické;** úcta k nejdražší krvi Páně! Kolikrát při přijímání z kalicha padla husitským kněžím krůpěj na zem! Což, když spěchali s kalichem k nemocnému! Jak by bylo možné hromadné sv. přijímání tisíců poutníků v Lurdech a jinde? - 3. **Hygienické;** z téhož kalicha zdraví i nemocní! - Proč ustanovil Pán způsobu dvojí? Poněvadž E. je i **oběť [mše sv.]**; k podstatě oběti patří dvojí způsob, by bylo mysticky vyjádřeno oddělení těla a krve Kristovy, vykonané na oltáři kříže při jeho obětní smrti; mše sv. je zpřítomnění oběti golgotské. [Mše sv.]

EUTHANASIE. Přivodit bezbolestnou smrt, narkotikem, injekcí atd., aby 1. nemocný byl zbaven bolesti, 2. příbuzní zbaveni výloh a obtíží spojených s ošetřováním, 3. nemoc, kde není naděje v uzdravení, byla zkrácena, 4. bylo dle darvinistické

zásady vše, co je méněcenné (lidé slabého zdraví), vymýceno a tak pečováno o výchovu zdravé rasy, j. při chovu zvířat, 5. společnost byla zbavena lidí neužitečných, choromyslných atd.

Není zakázáno injekcemi a pod. utiřit bolesti; je proti pátému přikázání přímo přivodit smrt. Dnes není úcty ke klíčicímu životu, není úcty ani k životu hasnoucím. Zvířata to tak dělají (»soudy zvířat«): na neduživou vránu se ostatní vrhnou a uklovou ji - ne tedy pro nějaký »zločin«, jak se lidé à la Brehm domnívali! Kdo pokládá člověka za vyvinuté zvíře, smýšlí a jedná podobně, ne však církev ani věřící, jimž platí desatero. Účel neposvěcuje prostředky! Není dovoleno zavraždit dítě ani starce, ani silného, ani slabého, abychom se vyhnuli obětí!

EVANGELIA. Každé proč má svoje proto.

A) **Proč a proto.** Rozhodující pro pravdu a nepravdu křesťanství je věrohodnost E. »Jsou-li pravá a hodná víry, pak jsem ztracen, poněvadž musím uznat Krista za Syna Božího a přijmout nejen jeho nauku a církev, nýbrž i **přikázání** a plnit je.« Chválím tě za to, zes upřímný; proto nechceš uznat E. za slovo Boží, že bys musil nechat nevázaného života. Proto ona snaha dokázat, že vznikla co možná pozdě po smrti božského Vykupitele a že jsou tedy mythus (báje). V tom jste všichni zajedno. Strauss: »Kdyby jedině E. pocházelo z 1. stól., padá celá má teorie« (že Kristus je mythus, zbájená osoba). Když mají dokázat, **kdy** vznikla, zmatek nad zmatek.

B) **S chutí do toho! 1. Bez nože**, t. j. bez důkazů.

a) Křesťan **Baur**, kdysi prý »obávaný protivník křesťanství«, dnes docela neškodný: »Matoušovo E. vzniklo kolem r. 130, Lukášovo kol 150, Markovo o něco později, Janovo kol 170.« Nad jeho hrobem Landerer 1860: »Baur, kt. vynaložil celý život, by z E. vymýtil zázraky, uznává, že obrácení Pavlovo se vzpírá vši historické, logické, psychol. analýse; tím, že uznává tento jediný zázrak, uznává všechny,

a minul se s životím cílem.« Keim: »Mat. před r. 70, Luk. asi 90, Mar. kol 100, Jan asi 130.« Holtzmann: »Mat. a Mar. asi 69 - 96, Lk. po 100« atd. Strauss: »Všecka E. vznikla po r. 150.« Zoolog Haeckel: »Ve 2. stol.« Pak nová metoda: Mar. je prý výtah z Mat. a Luk. Brzo potom pravý opak: »Mar. je první E., z něho čerpal Mat. a Luk.« Netrvalo dlouho, a »přišli« na to, že všichni čerpali z praevangelia, bohužel ztraceného, atd. **Harnack** si pomáhal »vědecky«, když se mu některý verš nebo stať nehodila: zkoumal každé slovo oné nebezpečné stati, a když přišel na to, že někt. slovo je u dotyčného E. vzácné n. přichází jen na onom místě, hned prohlásil verš nebo stať za pozdější vsuvku. Zacházet tak s jeho knihami! Zbylo by víc než desky? Anebo s Goethem: »Markéta je zbožná, G. byl neznaboh, nemůže tedy být autorem Fausta.« Harnack dal pro studium E. radu: »Co je vám nesrozumitelné, odložte.« Pohodlná metoda, kt. sám prováděl!

b) E. že vznikla v 2. st.? Již Otcové apoštolští uvádějí ve svých listech a spisech řadu citátů z E.: Kliment Římský († 101), Ignác Antiošský († 107), Polykarp, učedník sv. Jana Ev. († asi 155). Nejinak apogeté, na př. Justin, jenž psal asi r. 150, Irenej, žák Polykarpův (psal 177-189), Papias mluví kol r. 140 o vzniku E. Mat a Mar, Didache (Učení 12 apoštolů) z 80 - 130, podvržený (nepravý) list sv. Barnabáše z 90 - 130, podvržené E. Petrovo z 110 - 130, spis Pastýř (autor Hermas) z 115 - 150; ti všichni mají tolik citátů z E., že bys je z nich mohl celá sestavit! Krom toho máme dva syrské překlady z 2. st., latinský z poč. 2. st. - Athenagoras kol 170, List k Diognetovi kol 200. Krom citátů narážky na text N. Zákona: Kliment přes 200, Ignác 53, Polykarp 68. - Theofil z Antiochie († asi 182) a Tacián sestavili již **harmonii** E-í, t. j. snažili se časově seřadit události všech 4 E. Nejstarší rukopisy E. pocházejí ze 4. stol., nejst. rukopisy klasických spisovatelů (řeck., řím.) ze st. 9-10. (César, Tacit, Seneka, Horác... Homér a Herodot ze st. 10., Plato ze st. 9., Sofokles a Aischylos ze

st. 11., tedy o 500 - 700 let později - autoři, kt. psali tolik let před E.! Homér 900 let před Luk.!)

c) **Bludaři** blízcí apošt. dobám, ebionité v 1. st. a jiní v 2. st., citují E., překrucují jejich text, když byl nepohodlný jejich bludům, žádný však netvrdí: »E. nejsou apošt. původu, netřeba jich dbát.« Ani bludaři se neopovážili pochybovat o jejich pravosti a věrohodnosti. Sv. Irenej jmenuje všechny 4 E., mluví o nich způsobem, z kt. patrné: E. (asi za 80 let po smrti Jana Ev.) tvořila uzavřený kodex, knihu, kt. požívala již léta posvátné úcty věřících. Slova Tert. Viz za pravdou K. 525, 529.

d) Matouš vždy upozorňuje, že tou neb onou událostí se **vyplnilo** to neb ono **prorockví**. Poněvadž při předpovědi Páně o zkáze Jerus. se nezmiňuje o jejím vyplnění, je zřejmo, že napsal E. před r. 70, pravděpodobně po r. 40. Marek před r. 60; ani on nemá zmínky o vyplnění předpovědi Páně. Lukáš napsal Skutky apoštolské, z nichž patrné, že byly složeny za prvního římského zajetí sv. Pavla (r. 61-63), a poněvadž jsou pokračováním jeho E., bylo toto napsáno dříve. Jan napsal E. před r. 100. Dnes i protivníci uznávají: Mt Mar Lk napsány před r. 80.

2. **S nožem** pitvání E. Nejvíce se »jezdí« na **rozporech**, jež zjistili mezi jednotl. E. Odpovídám [Inspirace]: »Žádné E. nepodává úplný životopis Páně; časový sled zachovává přesně pouze Jan; Luk. až na nepatrné výjimky; Mat. vůbec nesestavil látku chronologicky. Sestavit »harmonii E-lí« (zjistit, jak šly všechny události za sebou) není tak snadné! Nadto mluví Mat. stručně (setník prosí za uzdravení služebníka... odjinud víme, že prosil skrze přátele) atd. Uvádíte j. důkaz pro nespolehlivost údajů E. na př. toto: »Mar 6, 3 praví: Není-li tento tesař? Mat 31, 55: Není-li tento syn tesařův?« Pamatujte, že E. nesdělují vždy vše do slova, nýbrž dle smyslu; musili byste zavrhnout j. nespolehlivě i denní noviny!

Nepopírám, že při psaní E. měli zvlášť Mat, Mar a Luk (»synoptikové«) písemné záznamy po ruce. Zřejmo z toho, že mají mnoho věcí společných a

nápadně podobných. Marek, průvodce sv. Petra, leccos asi slyšel od něho; libuje si v líčení drobností, jež mohl zvědět jen od očitého svědka. Lukáš, lékař, vybral nejkrásnější podobenství, zvl. ta, jež líčí slitovnou lásku a milosrdenství Boží, a jediný líčí podrobně dětství Krista Pána («mariánský Ev.») Mat., apologet mezi Ev. (proti židům), důkaz a obrana mesiášské důstojnosti toho, jež židé zavrhl. Jan hájí božství Kristovo proti tehd. bludařům.

Kol 220 na rozkaz císařovny Julie Domny napsal Flavius Philostratus životopis Apollonia z Thyany († 97 po K.), hlavního zástupce fíie novopythagorejské. Chce z něho učinit mravního hrdinu, by i pohané měli vzor ctnosti jako my. Píše o jeho cestách, čistotě života, zázracích, proroctvích. Kolika anachronismů (dějepis. bludů) se dopustil! Kolika zeměpis. nesprávností! Za 120 let po jeho smrti! Nuže, dokázali jste bibli nějaký anachronismus n. omyl zeměp.? A přec někt. její části, zvl. E., byly psány za dob všeobecných zmatků a převratů polit. i sociálních, neustálých změn vládní formy, mnoho vesníček a měst zničeno atd. Dionysius Exiguus zavádí letopočet křesť., a při zjištění roku narození Páně se zmýlil asi o šest let. V bibli žádný omyl! Nadto: E. byly dokumenty **veřejné**, ve shromáždění věřících denně čítané, takže jakákoliv možnost něco vložit n. padělat byla znemožněna. Jaká bouře nevole povstala, když sv. Jeronym upravil pouze překlad! Lid nechtěl o novém překladě ani slyšet!

EXERCICIE. Co o nich prot. »vědí« a píší: Kazatel Seibert v 16. st.: »Při E. jsou oběti omámeny parami i jinými prostředky a uvedeny do stavu, že se domnívají vydět čerta; řvou jako tur, musí se odříci Krista a sloužit ďáblu.« Mertz v 19. st.: »Při E. se nemluví o jiném leč o samých zjeveních čerta v různých podobách; přítomní jsou takřka hypnotizováni.« Strassburský profesor Ziegler knížku sv. Ignáce ani neviděl, ale píše o E. statečně; taktéž Gotheim, Zikmund Riezler, jenž od Reinhardstöttera

opsal: »Vše, co nás obklopuje, veškeré dílo stvoření, jsou prý jen léčky pro slabé hříšníky, vše prý je dílo ďáblov; člověk se proto nesmí z ničeho těšit. Petr Kanisius nedovoloval, by se (jeho učedníci) obdivovali kráse krajiny.« To byli prot.; ale i katol. theolog Melchior Canus OP. v 16. st. brojil proti E. a prohlašoval jesuity za předchůdce Antikristovy. Pius XI. prohlásil metodu sv. Ignáce za nejlepši; s jistě katol. strany u nás slovo papežovo ignor., nepřímě potíráno. Označil jsem 1944 toto jednání za odboj proti Apošt. stolci, nikoho nejmenovav. B. se hned ozval, že on nikdy nebyl proti E. sv. Ignáce; jeho ctitelky mi poslaly jménem 3. řádu sv. Dom. v Brně jedovatý anonym. dopis, podepsaný fingovanými ženskými podpisy, proč prý mluvím proti B. Odpovědí buď dopis M. J., písemné potvrzení různ. ústních svědectví: »Terciářce sv. Dominika X. Y. se dostalo výtky, že jako dominikánská terc. nemá chodit na jesuitské E.; mně pak „poučení“, že sv. I. napsal své E. podle instrukcí „jistého“ dominikán. mnicha; obě od Otce Magistra OP, ffa, vůdce mládeže.« 18. srp. 1944. - »Má se mi za dzost, že jsem pověsila (na stěnu) obrázek sv. Ign.« 12. čce 1944. K onomu anon. dopisu: výrok Braitův, Hlubina XVI. 450: »Když se postižení (napadené E. sv. Ignáce!) brání, litá baba jak na koštěti a naříká, jak jejímu miláčku všichni ubližují. Snad mne ty vosy neubodají.« Na téže straně od téhož autora článek: »Láska a pojem lásky.« Srov. Jk 3, 9.

EXKOMUNIKACE. Nad E. roní slzy nejvíce ti, kt. sami z církve odešli a jiné k témuž zvou. Armáda má právo vyloučit nehodné z důstojnického sboru, každý spolek smí vyloučit ty, kt. nezachovávají stanovy n. dělají spolku hanbu, jen církvi se to právo upírá. E. se překládá »klatba«; neznamená, že církev proklíná a do pekla odsuzuje. »Anathema sit« (slovo užívané o kacífích) = Budiž vyloučen. »Maranatha« = Pane, přijď (k soudu).

A) **U nás. Církevní E.** má různé stupně. Ze společnosti věřících a církve vyloučen, kdo sám členem církve být nechce, od ní se sám odloučil odchýlnou naukou a v bludu trvá, kdo se nechce podrobit církevním zákonům, kdo tedy ohrožuje nauku, mravy n. kázeň církve. Nesměl být přítomen bohoslužbám krom kázání, nesmí přijímat svátosti leč v hodině smrti, ani získat odpustky, vyloučen z veřejných modliteb církve, zbaven kněžského úřadu i církevního pohřbu. (Velká E.) - Malá E.: nesměl přijímat svátosti, dokud nečinil pokání. Bývala uvalena na malé přestupky, na př. když cizí vstoupil do klášterní klausury (ze zvědavosti), když mnich vyšel z kláštera, neposlechl opata. Byl-li Jiří z Poděbrad v E., neposílala ho tím církev do pekel! Stát trestával krutěji! Pro maličkost popravil V Čechách, kdo našel zemské desky, urazil národ, kradl, obvinil soudce z nespravedlnosti, soudního písaře z falšování. Což za Hitlera? Kdo řekl slovo proti němu, »Říši« n. Němcům, kdo utajil několi kg obilí, kdo dal uprchlíkovi skývu chleba nebo přístřeší!

B) **U vás. Protestanté** nemají E.? Luther vylučoval ze své »církve« každ., kdo nechtěl poslouchat jak hodiny, 1531 Žitavu atd. Kepler vyloučen, když nechtěl přijmout L-ův blud, že Kristus je svým tělem všude přítomen; v úředních knihách mají stanoveno, kdy bude kdo vyloučen od večeře Páně, zbaven hlasovacího práva v církevní obci, práva kmotrovství n. církevních oddavek. Nová sekta vyloučila hned první dobu jednu celou farnost, když chtěli užít slibované svob. svěd. a nemínili přísahat na to, co se jim »shora« nakomandovalo.

C) **Říšská** klatba. Rušitel míru byl zbaven občanských práv. Neznaboží, osvícenci v revoluci, hlásali svobodu, rovnost, bratrství, a stíhali smrtí, kdo dal chléb n. přístřeší Girondistům (mírnějším republikánům), přívržencům krále, kněžím, byť i umírali. Těžce raněný Barbaroux a druzí celý den na slunci bez doušku vody! Prot. Anglie jednala proti katolíkům právě tak! Hitler 1942!

»Urban II. prohlásil, že zabít vyloučené z církve není hřích.« Kdy a kde prohlásil? Právě on zmínil zákony ohledně E!

FAŠISMUS, nacionální stát, kt. pohlcuje jednotlivce i menšiny; vyznačuje se krajní nesnášenlivostí k jiným národnostem. V praxi je F. diktatura jednotlivce: »Stát jsem já.« Osobuje si právo na náboženství, výchovu, vědu, umění; z jeho systému vyloučeno, co nemá vztah k státu; modloslužba se státem! Je prohlášen za všemohoucí! Svoboda potlačena nadobro, jediný člověk myslí a jedná za všechny, nejso vázán parlamentem ani omezen radci; existují leda na papíře!

FANATISMUS, slepé horování pro neodůvodněnou, obyčejně subjektivní ideu, spojené s naprostou nesnášenlivostí (politickou, vědeckou...), a má-li moc, i s násilnictvím. Mučedníci nebyli F.; byli jimi po stránce náboženské husité, Kalvín, ctitelé Mohameda; v politice X. Y.; ve vědě (dryáčnické, tedy v pavědě) Haeckel. Jedná-li katolík podle svého svědomí a nechce-li být zrádcem své víry, je prohlašován za F. [Dvojití loket.] - F., nadávka lidí, kt. nejsou s to důvody odpůrce vyvrátit. Prot. dějiny na každé 2. stránce: »Tertullián fanatic, Řeh. VII. f., Ignác f., Ferd. II. f.« Ale Kalvín jim není f.!

FEBRONIUS (pseudonym trevírského světícího biskupa Hontheima) pod rouškou vědy a osvícenství **napadl papežský primát**, stal se pomocníkem nepřátel církve 1763. Učil: »Vládní forma církve není monarchická, nýbrž demokratická; všechna moc je v lidu, papeži od lidu svěřená, ne od Krista dána.« Tím popřel papežovu pravomoc nad církví. »Papež je první mezi rovnými« (nemá větší moc než biskupové). Prot. J. Müller: »Papež je jen biskup? Asi J. Marie Terezie hraběnka Habsburská!« Nevěřící Lessing: »Co píše F., je neslýchané lichocení vládcům. Jeho důvody proti právům papeže buď jsou nicot-

né n. platí dvojnásob proti vládcům.« - F.: »Rozkazy papeže nabývají platnosti, teprv když je věřící přijmou. Všeobecný sněm církevní je nad papežem. Papežové ujařmili ponenáhlu církev; ať jí odňatou svobodu vrátí! Vlády ať pomáhají k osvobození církve! Ať zamezí svým národům (kněžstvu) styk s papežem a tak ho přimějí k poddanosti, n. ať začnou církev reformovat sami a založí národní státní církve.« F. odvolal 1778, ale jeho spis nesl jedovaté plody. [Josef.] [Emžské p.]

FÉMA, soudy ve Vestfálsku; soudci: šlechtici a svobodní sedláci (ne nevolníci). Konaly se veřejně, obyčejně v přírodě, bez mučení obžalovaného, ale i bez obhájce; výpovědi svědků zavázaných přísahou stačily. Jediný trest: smrt; ten mohl na odsouzeném, když se nedostavil, vykonat kterýkoli soudce, kdekoli ho dopadl. Moc těchto soudů byla veliká, bázeň před nimi strašná. Na vrcholu moci stála F. po r. 1400; předvolala i císaře Bedř. III. 1470. Jen duchovní, ženy a židé jí nepodléhali. Vznik a krutost F. nutno vysvětlit tím, že za mezivládí (Něm. bez císařů před 1273) nebylo, kdo by chránil právo; nevázanost a lupičství se rozmohlo, že ve Vestf. sáhli k svépomoci, založili F.; později se .zvrhla. Poslední pozůstatky zrušeny 1811. - Ještě strašnější soudy byly Raungerichte v Rakousku; vznikly za dob naprostého bezprávného stavu; odpomáhali mu tím, že soudce obcházel zemi, bez vyšetřování utratil každého, kdo mu byl od někoho soukromě z nějakého zločinu udán.

FERDINAND II., jeden z nejvíce pomlouvaných vládců, rehabilitován Hurterem. Kdyby se v prot. zemi mladý král opřel vší energií proti vtírajícímu se katol. náboženství, bez jediné krůpěje krve uchoval zemi pokoj a poddaným zděděnou víru, byl by slaven j. hrdina. Kdyby nadto řekl, že tak činí veden svědomím, byl by veleben j. velikán ducha. [Husl] Když tak jedná katol. vládce, voláte: »Fa-

natik, despota, nepřítel svobody svědomí«, j. Smiles o Filipu II. španělském. Čistý, pevný, měl smysl pro právo; politik nebyl, neznal využít situace a zastavit se, když dosažitelného dosáhl. »Jeho zbožnost bezduchá, nebyla s to ho přimět k opravd. sebekázní a přemáhání náklonností.« Byl opilec a cizoložce j. Luther? »Omezenost a bezohlednost v provádění toho, co se mu zdálo být příkázáním B.« Zato Žižka a Luther »cílevědomě«.

A) **F. velkovévoda štyrský**, 1596, 18 letý. Tehdy v prot. zemích nucení katolíci násilím k odpadu od víry otců k vetřelému prot-mu. [Cuius regio.] Který prot. kníže dal katolíkům svob. svěd.? V kat. Štyrsku dána 1578; jak jí prot. rozuměli? Štvali s kazatelen k vzpouře; denní bitky, sedláci vláčení od pánů v železech na prot. kázání, přepadání kněží a biskupů, ohrožen i papežský legát. Kdyby nešlo o jiného než o pokoj, byl by každý, i nekatolický vládce, povinen učinit přítrž.

F. dovolává se zásady, kterou protestanté na augsburském sněmu prohlásili za říšský zákon a sami v praxi prováděli, Cuius regio, vypověděl 1598 prot. kazatele. Páni na sněmu ve Štyrském Hradci divou obstrukci, **F.** pevný. »Do západu slunce všichni prot. kazatelé ze Št. Hradce.« Reformační komise dostala úkol přivést všechny ke katol. víře, z níž násilím odvedeni. Ve slovanských krajích Kraňska, Korutan, Št. vítána s jásotem, zbavila lid luterských kazatelů, kt. ani neuznali za dobré naučit se řeči lidu! Jen šlechta zůstala prot., a ta se pomalu vracela ke katolictví, když z prot-mu místo užitku měla škodu; za novou víru neměl nikdo chuti přinášet oběti! **F.**: »Raději se vzdám země a odjedu bos v košili, než bych se dal pohnout k něčemu, co je proti mému svědomí.«

Příval náboženské revoluce narazil na vítězném postupu po prvé na pevný val, jehož nezdolal. Katol. nabývali sebedůvěry; po příkladu mladého vládce začala očista od vetřelého náboženství v Bavorsku, Rakousku, novotáři tlačeni zpět.

B) **F. král český.** Matyáš vypsal 1617 sněm k volbě F. za krále, prot. stavu se usnesly, že se tomu oprou; když došlo k činu, mlčel Budovec i Roupovec, čekali, že promluví šlik, ten koktal, že jsou důvody pro F., že mu dává j. věrný poddaný hlas, ostatní za ním, i Thurn. Prot. ukázali, že velkorysé politiky nejsou schopní. Pak se dali veštvat do vzpoury. [Defenest.] Po smrti Matyáše 1619 dal F. písemný revers, že ponechá svob. vyznání, jak slíbil při korunovaci; nedbali, prohlásili ho za sesazeného, řádili. [Bílá H.] F. si musil korunu, kt. mu patřila, dobývat mečem; pak užil práva vítěze a odplatil rovné rovným.

Proč F. vykazoval prot. ze země? Poň. prot. vládci vyháněli katolíky! Saský kurfirst 1635 se přimlouval, by F. dal prot-ům svobodu; sám v Sasku netrpěl žádného katolíka! F. vykázal napřed z Prahy něm. prot. kazatele, do jichž kostelů chodilo mnoho Čechů, pak užil zásady Cuius regio. - Že prot. využili tísně Rudolfa II. a vymohli si majestát, je dobře; že F. využil situace, láteříte. Dr. Prokeš 1934 nazývá konfiskaci statků katolických »závěrečným nařízením direktorské vlády«, konf. statků prot. »brutální slepou pomstou.« Když za vlády direktorů 1618-20 si katol. stěžovali na útisk a dovolávali se práva, ukázali prot. páni na své kordy: »To je naše právo!«

C) **Katolík F. a nevěrec Hitler.** »Bílá Hora znamená vítězství katol. vity a zdeptání č. národa.« Vítězství prot-mu by bylo znamenalo totální zničení č. národa! Prot. Denis: »Nebýt Bílé H., byla by snad č. národnost zmizela.« Pekař: »B. H. zahubila n. vypudila část něm. šlechty. Není pravda, že před B. H. byla naše stavovská (šlechtická) společnost ryze česká.« F. dal po B. H. jazyku něm. rovnoprávnost s č. - uzákonil to, co v praxi od č. prot. provedeno už předtím!

Rudolf II. mluvil plyně něm., latinsky, španělsky; č. nel. Č. král, sídlící v Praze, od 24. roku se stýká s nejvyš. úředníky zemskými, jejichž úřední řeč byla č., obejde se bez ní! Tak hluboko kleslo národní

i politické vědomí č. stavů (šlechty) v době docela klidné; co bude, až na ně dopadne katastrofa? Slezské poselství 1609 mluví v Praze německy, stavové odpovídají něm.!

Po vydání **[majestátu]** zdvihalo němectví směleji hlavu; č. páni podporovali akci, by kostel sv. Kříže byl proměněn v něm., by se postavily něm. kostely sv. Salvatora (Praha I) a Nejsv. Trojice (Praha III), na něž se sbíralo po celém Něm. Kdyby č. stavové, v jichž rukou byly otěže vlády a osud národa, jen trochu prozíravě (politicky!) mysleli, nebyli by osud národa spojili s osudem luter. náboženství, z kt. kynula mravní i politická záhuba, kt. otevřelo č. hranice přistěhovalcům z Něm.; kde se usadili, mizela č. řeč. Nejvíce území poněmčeno před r. 1600 vinou prot-ů, ne po 1620 vinou katol. krále, jak se stále lže. Kol 1600 poněmčeno Žatecko, Ústecko, Teplicko, Litoměřicko, z části Kolín, Kutná Hora, Příbram. Tupený katolík Slavata hájil č. ráz svého panství Jindř. Hradce, tupený katolík Zdeněk Lobkovic byl Čech tělem duší. Thurn, Fels, dobrodruzi, jichž rukám svěřen osud naší vlasti, poněmčovali ve velkém, šlikův rod poněmčil velkou část západ. Čech. Bohuslav Felix Hasištejnský z Lobkovic († 1583) poněmčil Mladoboleslavsko. Když chtěl potvrzení **augsburské konfese**, postavili se proti tomu katolíci: »Jde o něm. víru.« Přičinil se tedy o utvoření č. konfese, poslal ji do Wittenberka něm. prot. bohoslovcům k schválení. Řízení strany Pod obojí (národní! č.!) měli něm. luterští kazatelé, dosazovaní od prot. šlechty místo vyháněných č. katol. kněží. Neuměli slova č., prot. učitelé jinak. Tak mizela č. řeč ze škol, kostelů, ze srdce lidu, kt. se přiklonil n. byl přinucen k prot-ství. Hostovinus T. J. píše před 1620, že Klementinum, č. kolej v č. zemi, zbudovaná z č. peněz, je v nebezpečí dostat se do rukou cizinců, že Češi na katolická č. kázání (jesuitská) chodí málo, horlivě na něm. prot. kázání. Katol. vymohli 1615 zákon na **ochranu č. řeči**; prot. znemožnili provádění a připustili němčinu na č. sněm. Kolaboranti

poněmčovatelů byl prot. Češi j. po 1939 neznaboží Češi. [Kněží čeští.]

Národ č. byl od prot. stavů obětován ve prospěch Němců, kt. od počátku jeho historie usilovali o jeho vyhubení, j. agrární strana (zvučné jméno »republikánská«) před r. 1938, spojená s Henleinem. Zaslepení mysleli, že jim pomůže k diktatuře; pomohli s ním Hitlerovi! Takové přátelství s Němci vedlo vždy k poněmčování! Bílá H. zadržela další postup germanisace (Pekař); návrat ke katol. víře způsobil, že č. národ se vymanil z objetí Němců a nebyl poněmčen; bylo štěstí, že selský lid se nesměl vystěhovat; stal se katolickým, o jeho chaty se rozbil příboj poněmčení. - Ottův slovník: »F. neznal žádných závazků k prot.« V Něm. na protestanty a jich svobodu nesáhl. Prot. vládci »znali závazky« ke katolíkům?

D) **Katolík F. a osvícenci v 18. stol.** Čechy a Mor. tvořily s Maďarskem od Vlad. 2. Jagel. unii jen osobní, s Rakouskem od 1526 unii personální, čím dál tím více reální, ale byly uznáv. za samostat. stát. Samostatnosti nás zbavila docela Marie Terezie (ne F.) po našich hrdinných obětech a věrnosti ve válkách s Bedř. II. Neuměla č. I Napřed ze samostatnosti vyloupnout úhelný kámen, správa financí, svěřena komisi ve Vídni, č. stavové ani nehlesli, jen nejvyšší (poslední!) kancléř Bedř. Harrach se bránil. Potom soudnictví podřízeno nejvyššímu soudu ve Vídni, pak i politické věci podřízeny Vídni. Tak zanikla dvorní kancelář sama sebou, bez slova odporu č. stavů. Konečně zrušila 1749 královské místo-držitelství, složené z nejvyš. úředníků zemských; úředníkem v Čechách se mohl stát i cizinec. Hlavní činitel při všem byl býv. slezský něm. luterán Haugvic. Tak zničena via facti státní samostatnost Čech. Čechy se staly provincií říše Rakouské, ve styku s Prahou se smělo užívat jen němčiny (F. rovnoprávnost řeči něm. s č., Marie T. němčinu za úřední řeč); krajinské úřady se staly zdrojem germanisace, německví zas plným proudem se valilo

do č. krajů. Na zemském sněmu si počínaly stavy tak otrocky, že Marie T. s pohrdáním: »Nechci nic mít s lidmi, kt. nemají rozum ni vůli, jimž se musí jen poroučet.« Takovým strážcům byla svěřena samostatnost č. koruny!

FERRER, španělský socialista, odsouzený na smrt 13. září 1909, ne proto, že byl bezvěrec; bylo mu dokázáno, že zosnoval vzbouření proti státu. Jeho dcera se obrátila k Piu X., ale vláda jeho přímlyvy nedbala.

FEUDALISMUS, léní systém, zřízení katol. stře-dověku. Ano, ale ne zřízení církví!

A) Je zřízením **germánským**. Svob. muž (vassus - »vasal«) se zavázal mocnějšímu (»pánu«) přísahou věrnosti k doživotní, skoro výlučně vojenské službě. Za to byl pán povinen ho proti každému chránit, k vojenské službě vyzbrojit. Toto řešil Karel Martel tak, že zabíral hromadně církevní statky a »propůjčoval« je (»Lehen«) doživotně jako »beneficia« vasalům. Nevolníci na léních statcích se stali vlastnictvím (Leibeigene) vasalovým. Nejvyšším léním pánem byl něm. král. Poněvadž při biskupstvích a opatstvích byl úřad spojen se statky a ty lákaly víc než úřad, udílel král i tyto statky (spolu s úřadem!) jako léno, mnohdy laikům, kt. svěcení nepřijali, vydržovali si zástupce pro kněžské úkony, sami se toulali po turnajích. [Řehoř VII.]

B) Zřejmo, že **církví F. na prospěch nebyl**. Zprvu volení biskupi od lidu za rozsudí, poněvadž vynikali moudrostí, rozhledem, nedali se podplatit. Ve Francii to králové rádi viděli, tam dosáhli biskupi i značné světské moci. Dánský král Knut vida, že surový lid nemá úcty k bisk. chudým, dal jim podíl na soudní moci a titul vévodů n. baronů; to vymáhalo i darování pozemků. Po smrti centralisty Karla Vel., kt. měl jen úředníky, byli **vedie** krále vévodové (pod vévody hrabata = vasalové, na svém území samostatní); král bez podpory vasalů byl jedním mezi rovnými! Ota I. počítal: »Po smrti bis-

kupa případně veškeren majetek králi; poněvadž biskup je říšským knížetem, patří právo jmenovat nástupce králi; bude-li volit sobě oddané, zesílí tím vlastní moc; proto zesílit moc biskupů!« V jedné ruce spojena berla a meč... neblahél Státní a církv. život beztak splynul v kulturní jednotu; z toho pro církev výhody (moc a vliv) i nebezpečí; zesvětáčení a zpolitisování církve. Budou-li se bisk. cítit více vasaly krále než duchovními hodnostáři (k tomu dojít musilo, když je král jmenoval), postaví se v možném sporu na stranu krále, ne papeže. Při rostoucím vměšování světské moci do věcí církve se dostala církev v její područí; ke sporu dojde, zasedne-li na stolec Petrův papež, kt. bude chtít církev od zlořádů očistit. [Řehoř VII. Frid. I.] I když nebyli bisk. špatní, majetnictví feudálních statků i vasalská přísaha je nutila k účasti na válečných akcích krále. Papežové i světci (Bernard) marně brojili proti zlořádu tak vžitému.

FIKCIONALISMUS. K udržení společen. řádu na nižš. stupni vzdělanosti je fikce nutná («lid» potřeboje náb. - J. chomouta a uzdy!); z fikcí se vyvin. dogmata, inteligent se obejde bez náb., dog., fikcí. Odpověď: revoluce 1789, nacismus 1939-45.

FILIP IV. Sličný, francouzský, zločinec na král. trůně, mnohonásobný vrah, podvodník, po Karlu Martelovi první velký **zloděj círk. statků** ve velkém stylu; j. všichni mu podobní vždy »s prázdnou kapsou«, účel mu posvěcoval prostředky, průkopník absolutismu, vedoucího k revoluci; první křesť. církevní revolucionář, předchůdce Luthera, Ludvíka XIV., Robespiera. [Galikanismus. Templáři.] Macchiavellista 14. st. Angl. král chtěl dceru flanderského hraběte Dampierra svému synu za manželku, F. měl jiné plány, pozval hraběte s rodinou do Paříže (jeho manželka mu byla kmotrou), uvěznil je, hrabě prchl, dceru Filipinu dal F. utopit. Trest na Francii: stoletá válka s Anglií od 1339.

A) Aby upevnil svou moc, **zakázal F. odvádět do Říma dávky**, čímž získal sympatie platících (lidu). **Zfalšoval** bullu Unam sanctam, by vzbudil dojem, že papež uráží franc. národní cítění; na zfalšovanou sestavil odpověď: »Ať ví tvoje největší Pitomost...« Čtena po celé zemi Neslýchaná věc, by před celým národem zesměšňována hlava křesťanstva. Nedomohl si to ani Jindř. IV.; ten papeže »sesadil« [Řehoř VII.], k dosazenému protipapeži zachoval zevnější úctu. Podobně Bedř. I. a II. Papežský legát se chystá v audienci před F. číst smírnou bulu Auscultate fili, vytržena mu a hozena do ohně, uvržen do žaláře, stěží se zachránil. Lid štván proti papeži. Od té doby zvyk pracovat proti Římu brožurami, letáky, pomluvami, falšováním listin; tak i Pombal proti jesuitům. F. se odvolával k budoucímu koncilu (Hus se naučil od něho!); chtěl jej svolat na vlastní pěst, bez papeže, j. kdyby švec chtěl svolat parlament bez krále. Jeho stvůra, právník Du Plessis, sestavil žalobu proti Bonifáci VIII. o 29 bodech; o tom můžeš číst v každé učebnici, ale ukázky se neuvádějí, na př., že Bonifác chová u sebe domácího čerta. Sděluji a odsuzuji učebnice porušování mezinár. práva, falšování bull atd.? Petr Dubois, první publicista v moderním smyslu, advokát F., žádal: »Církevní stát Francii, papež za to roční pensí (j. Napoleon, j. Itálie 1870!), církv. statky zabrat za roční pensí.« Tak bude Francie první velmocí!

B) Bonifác 86 letý zajat 1303 ve vlastním paláci, týrán Nogaretem (Pombal 14. st.), z toho zemřel. Ne v návalu zuřivosti, rozbiv si lebku! Nalezena v rakvi neporušena! Vzdycháte nad popraveným »stařečkem«, něm. zrádcem Schlickem 1621; nad Bonifácem tolik slz nedělte! Ta událost otřásla všemi; papež v očích všech nedotknutelná osoba! F. žádal drze jeho nástupce, by schválil jeho čin i zásady; činí z církve děvečku Francie.

Benedikt XI. byl 8 měsíců papežem, nechtěl po vůli F. prohlásit Bonifáce za bludaře; jakási dívka, přestrojený kluk, prý z kláštera, mu přinesla fíky,

požil, zemřel. Dal ho otrávit F. či Nogaret, spojen s pap. zrádcem Sciarrou Colonnou? Nástupce B. XI., do [Avignonu].

FILIP HESSENSKÝ, falckrabě, cizoložník, chlubil se, že ani tři týdny nebyl manželce věrný. († 1567 na syfilis.) Žádal Luthera, Melanchtona a Bucera, by směl kromě manželky (žil s ní 16 let, dala mu 8 dětí) pojmout ještě dvorní dámu své sestry, 16 letou Marketu; 1539 dostal »zpovědní radu« (Beichtrat), podepsanou jmenovanými třemi a jinými pěti apoštoly nového čistého evangelia, kde mu druhou manželku dovolují »k spáse jeho těla i duše i ke cti Boží, ale ať o tom zachová naprosté mlčení«. Svatba konána tajně za přítomnosti Melanchtona 4. 3. 1540 ve Fuldě, oddán svým dvorním kazatelem Melandrem, který měl tři ženy; téhož dne poděkoval Lutherovi, poslal mu sud rýnského vína (L. dar kvitoval 24. 5.), Bucerovi dal 100 dukátů. Věc nezůstala tajná, a na to byl říšský zákon; L. i ostatní dostali pekelný strach. Co dělat? Bucer psal F., ať je zticha, a bude-li třeba, ať vše zapře a veřejně prohlásí za pomluvu, ať před notářem a svědky s ním uzavře Marketa kontrakt, že chce být jeho souložnicí, jaké »dobrý Pán Bůh svým milým přátelům dává«. Byloť by »pokoušením Pána Boha, kdyby se vydával n. trval v nebezpečí, z kt. je přec východisko« (totiž lhát a zapřít). Po čase mu Bucer psal: »Kdyby Vaše Milost nebyla denně užívala lži, kt. jsem poradil, bylo by z toho vzniklo mnoho nesnází. Světu musí být poznání pravdy skrze anděly a svaté zamezeno. Takových případů jest bible plná.« (II) Luther soudil stejně. Komu účel posvěcoval prostředky? F. píše L-vi 20. 6.; doufá, že mu »věrně a křesťansky přispěje na pomoc«, kdyby ho císař volal k odpovídání. »Jinak bych byl nucen žalobcům předložit vaši radu, list a podpis, by viděli, co mi bylo dovoleno.« L. stál rozhodně na tom, by věc byla veřejně zapřena, neboť »k čemu jsem řekl, ,ano' potají, k tomu jsem nikterak neřekl ,ano' veřejně. Mně nejde o osobu mou, neboť co mne se

týče, jde-li o péro, dovedu se převelmi dobře vytočit, a Vaši Milost nechám vézet v kaši. Buď všechno zapru n. řeknu, že jsem bláznil. Co na tom, když někdo pro 'dobrou věc' (!!) a pro blaho křesťanské (luterské) církve řekne pořádnou mastnou lež? Taková lež, z kt. plyne prospěch, nebyla by proti Bohu, tu bych na sebe vzal.« Později vzkazuje: »Ať si F. nedělá svědomí k vůli nějaké lži pro blaho křesťanství a celého světa.« Papež jednal jinak, když Jindř. 8. žádal o podobný ústupek! [Angl.] L. tehdy prohlásil, že by beze všeho dovolil Jin-vi, co chtěl.

V Orlamünde se tázal luterán, jemuž jedna žena nestačila, Karlstadta, reformátora, co prý dělat; dostal radu, by si vzal ještě jednu. Luther řekl saskému kancléři Brückovi: »Onen manžel musí být ve svědomí pevně ujištěn slovem Božím (Písmem), že mu to je dovoleno. Vládcí do toho nic není. Co mne se týče, doznávám, že nemohu nikomu zakázat, chce-li mít více žen. Písmu to neodporuje.« (?? Přečti si Mar 10, 6-12; 1 Kor 7, 11; Ef 5, 28-31!) F. 16 letý poznal už 1520, že v L. se objevil nový něm. Mohamed.

FILOSOFIE A THEOLOGIE či bohověda.

A) »Th. prohlašovala F-li za svou děvečku.« Za pomocníci, jež jí připravuje cestu, tedy za přípravku, ano, tak j. ostatní vědy připravují cestu F-li. Ale za otrokyni? Nikoli! Tak se slovo ancilla pojímat nesmí - »Kant nechce uznat, ani že F. nese Th-li vlečku, ani že před ní nese pochodeň.« První nikdo nežádá, druhého je F. neschopna. Th-li svítí na cestu světlo víry, nikoli pouhého rozumu!

B) »F. si nedá od Th. vázat ruce.« Kdypak jí Th. ruce vázala? F. pracuje jinou metodou, a ruce jí váží pouze zákony správného myšlení, j. počítáři násobilka. Th. jest F-li nanejvýš normou negativní: »Učíš-li něčemu, co je ve sporu s vírou, bloudíš.« - Učení o »dvoji pravdě« je falešné a od církve odsouzené. Luther, po něm Frohschammer atd.: »Něco může být pravdou ve F. a nemusí být pravdou v Th., a naopak.« Již Cicero: »Když jde o náb., držím se

pontifiků (kněží), ne ffů.« To znamená: »Co zamítám jako ff jakožto bludné, tomu věřím v kostele.« Jako bych řekl: »Násobilka je pravdivá v hodině počtů, ne v hodině fyziky.« O občanských zákonech možno a nutno říci, že platí u nás a neplatí jinde, ale zákony myšlení? Jsou pevnější, nezměnitelnější a všeobecnější než samy zák. přírodní, kt. přec platí na celé zeměkouli! Pravda je souhlas úsudku (poznání) se skutečností, případně obsah tohoto správného poznání. Je skutečnost jiná, když ji pozoruje Afričan na rovníku, a jiná, když ji pozoruje Evropan na 50. stupni šířky? Změní se skutečnost, když odložím brejle F-le a nasadím si brejle Th-le? Co je ve F. bílé, nemůže být zároveň v Th. černé.

C) »F. přistupuje dnes k řešení svých problémů bez předsudků.« Budiž jí přáno! Ba ještě víc, buď za to veleben! Jenže »bez předs.« znamená u vás, že žádný moderní ff nechce přijmout výtěžky bádání těch, kt. pracovali před ním, každý začíná od počátku; kam by se dostaly jiné vědy, kdyby každý badatel zavřel oči před tím, co jiní objevili, zjistili, změřili, vypočítali, dokázali, a chtěl začínat nanovo? Fysika na př. odmítne jen to, co je nesprávné n. překonané, vděčně přijme, co je jisté, dokázané, zaručené, a pokračuje, staví na tom dál! Ale dnešní F.? Každý ff vysouká »svůj« systém u stolu ze sebe j. pavouk pavučinu, bez ohledu na skutečnost, a dle toho to vypadá. Jeden přináší věci nechutnější a nesmyslnější než druhý, třetí tvrdí pravý opak než oba dva, čtvrtý se směje všem třem, a pátý prohlašuje všechny 4 za blázný. (Pod korouhví K., str. 77.)

»Bez předsudků« - t. j. nedbá zákonů logiky (správného myšlení), a tím si sama vypíchla oči; vyrazila si z ruky kompas, kormidlo i veslo, pouští se na moře naslepo; každý napřed zboží, co ostatní postavili, a pak začne stavět - na písku! Proto nemůže dnes F. s místal! Stala se rejdištěm a tržištěm všemožných bludů a nesmyslů, takže by nemohla být ani děvečkou Th.; co by si s takovou služkou počala! Tolik co houslista s rozkřáplým hrcem! Jak

nesmyslné definice dobra, náboženství, vědomí, života dnes F. podává! Marně jsem se pokoušel někt. přeložit. Dühring: »Náb. jest sebežžení hlavy a srdce oním vyšším směrem, jenž v myšlenkách a citech je určen ohledem na šlechetné rysy ve veškerenstvu.« Rozumíš tomu? Schelling: »Dobro: die aus der Aktivität zur Potenzialität zurückgebrachte Selbstheit.«

Hlavní přikázání Kantovo zní takto: »Jednej tak, jako bys byl svou zásadou zákonodárným členem v říši účelů.« Život je dle Burdacha rovnice vesmíru. Jaký div, že taková F. přišla u mužů vědy v opovržení, zvl. u přírodovědců; ti se dopracují aspoň pozitivních výsledků, byť se jen červy obírali! Jaký div, že pro tyto nesmysly se rozumní lidé od novověké F. s nechutí odvracejí, že sami fíi někdy přejdou do tábora právě opačného (Feuerbach, žák Hegelův, k materialismu), ačli se raději neoddají skepsi n. pesimismu. »Rozmach přírodních věd přivedl F-ii v nevážnost.« Nikoli! Sama se v ni přivedla - tím, že opustila pevnou půdu skutečnosti (Descartes a zvl. Kant) a odvrátila se od křesť. F., honíc se za přízraky a mátohami (idealismus Kantův, Hegelův, Hartmannův). Právě tak, kdyby matematik popřel násobilku - pak s číslicemi bude provádět bláznovství kdekdo; ale jakých výsledků se asi dopracují?

D) Chlouba **matematiky** je, že jest **exaktní**, neomylná; čím? Má **objektivní** skálopevnou **normu**, o níž se opírá a dle níž kontroluje výpočty a závěry. (Násobilku!) Nazve ji proto někdo ztrnulou, zkonstatélou? Je u ní nemožný pokrok? Jaký pokrok od dob Thalesových, Euklid., Archimed.! Kdyby dle vás měl být pokrok, t. j. neustálé měnění a novotářství, i v násobilce a základních matem. větách, shroutila by se celá matem., s ní i inženýrství, architektura, fyzika, astronomie a na ní závislá geografie, geodesie, ba i bezpečná plavba po oceánech atd.

Chlouba **empirických věd** je, že mají neklamnou normu, vždy tutéž, pokus (ač smysly někdy klamou!), na níž mohou orientovat své věty. I ti, kt. »z pokrokovosti« za zeleným stolem přijímají Kanta, že prý

smysly nás neustále obelhávají, aniž jsme s to zjistit, jak: v laboratoři svým očím věří! Což historie? Zde už se to jaksi viklá. Fakta ještě lze zjistit jakž takž, ač mnohdy jsou bezděky nepřesně referována, někdy zůmyslně překrouc. a vyhlána (kolik histor. lží!)

Chlouba dnešní **historie** je, že je pragmatická, že nereferuje j. analisté pouhá fakta, nýbrž hledá příčinnou souvislost (nejednou příčina, už ji nepopírají!); a tu již hledí každý na děje svými brejlemi. Světová válka, kterou jsme zažili! A přec ji každý jinak pojímá, o ní jinak referuje, i o faktech najdeme pravý opak ve francouz. než v něm. pojednáních, a teď zjišťuj, kdo má pravdu! Jeden svádí vinu na druhého, j. kluci, když se poperou a rozbijí okno. Ale aspoň tvrdí, že hledají objektivní pravdu, že by rádi ryzí skutečnost. Jen moderní **F.**, nejvyšší z přirozených věd, pokládá za přednost, že má právo na sebeklam a autosugesci, a chtějí to přenést i na **Th.**, na náboženství.

E) Vědy přírodní zkoumají věci a jevy, hledají jejich bezprostřední příčiny a účely, přijdou k objevení neviděných sil, zákonů přírodních atd. Na materiálu, kt. vědy snesou v jedno, buduje **F.**, hledá **poslední** příčinu jevů, a přijde k Tvůrci - zjistí existenci Boha (theodicea), objeví zákony správného myšlení (logika - s ní spřízněná kritika a metafysika), zákony správného jednání (etika), jevy a zákony vnitřního duševního života člověka (psychologie), všeob. zákony ovládající svět hmoty (kosmologie).

F) **F. prokázala Th-gli vždy velké služby**, začez jí **Th.** byla vždy vděčná; v síních bohosloveckých učeliš se věnoval vždy neobyčejný zřetel **F-li** - právem! Tím, že stanoví zákony správného myšlení, dává lidskému duchu pevnou oporu a základ, a to na cestě, kde se nemůže opírat o svědectví smyslů, t. j. ve věcech, kt. nemůže zjistit zrakem, vážkami... Jak důležité, by na poli spekulace (bohoslovného bádání) nepřišel rozum na scestí! Zmatené n. nepřesné pojmy vedly k mnoha bludům theologickým! Nejasný pojem osoby n. přirozenosti zavinil bludné

učení o nejsv. Trojici n. vtělení Syna Božího! Apologie (obrana víry) je další velká služba, kt. **F. Th-gil** skýtá. Nedivno, že rozkvět **Th.** byl podmíněn rozmachem **F.**, a že velcí theologové byli i velcí ff-ové; Tomáš Aq!

G) Jaký je **poměr F. k zjevení** (křesť. náb.)? Rozporu mezi nimi být nemůže. **Th.** i **F.** má každá svou vlastní metodu a své pole bádání, jsou dvě vědy samostatné. Přejde-li k rozporu, je zřejmo, že **F.** zbloudila; proč právě **F.**? Protože slovo Boží, o něž se opírá **Th.**, je neomylné, kdežto lidský rozum, o něž se opírá a s nímž »pracuje« **F.**, se snadno mylí. - Z mnoha námitek uvádím slovo univ. prof. Drtiny »Úvod do **F.**«: »Křesťanství zavrhovalo všecku **F.** a moudrost.« (Lež! Četl Augustina, Tomáše Aq., měl vůbec v ruce aspoň jednoho církv. učitele n. scholastika?) »Nebylo žádné snahy po pravdě.« (Lež, kterou vyvrátí jediná stránka Aug. n. Tomáše.) »Středověká **F.** poučovala člověka o jeho osudu až do smrti.« (Doklad! Mateš si **F.** s astrologií, kt. církev zavrhovala!) »Citování pramenů je povrchní.« (Doklad! Sám cituje Kelsa falešně! Nevěda, že se jeho spisy ztratily! Lékaři, uzdrav se sám!) »Císař byl světské rameno papežovo.« (Čti Tomáše Aq.!) I o Drtinovi platí slovo Leibnitzovo: »Moudří by měli být obhájci staré katol. **F.** proti teoriím nových metafysiků, kt. jako děti (kluci!) si tropí posměch z největ. a nejslav. mužů«, jsouce sami ignoranti j. D., někdy vědomě lhouce.

H) **Seneka** je pln chvály **F.**, jemu jest universálním lékem pro všechny neduhy duše. Byl pohan, neznal světla Kristova!

FLAGELANTI. Po černém moru, kt. v Evropě po r. 1340 zuřil, soudili mnozí, že byl trestem za hříchy křesťanů; chtěli tudíž pokáním odčinit viny své i bližních. Velké kající průvody procházely celou Evropou, Konajíce veřejné kající skutky (mrskali se...); r. 1349 byly církví zakáz., jelikož **F.** počali propadat náboženskému blouznění a jiným neřestem.

FRAZE. Jimi se pracuje nejpohodlněji, s největ. úspěchem, poň. většina lidí nedovede samostatně myslit a usuzovat; toho jsou si naši nepřátelé vědomi. Na táboru lidu, v brožurách i »vědeckých« dílech... F. za F., tím více F., čím méně důkazů. Na nejednu jsme si již v tomto dílku posvítili, ale což možno se obírat všemi? Čerpej z této knížky návod, jak máš sám F. odmaskovat a pranýřovat. Slyšíš mluvku, má plná ústa pokroku a svobody. »Prosím vás, povězte mi, co je vlastně pokrok?« - Buďto bude koktat J. slabý student při matuře, n. tě od bude novou frází: »Já nejsem žáček, bych se dal od vás zkoušet.« - »Každý má mít své přesvědčení.« »Co je přesv.?« Př. a pravda je dvojitá - »Mně je jasno, já jsem si jist, já jsem přesvědčen, jen omezenec může pochybovat...« »Lituji velice, že patřím k těm omezenecům, ale prosil bych zdvořile za důkaz; na komando těžko omezenost odložit.« [Haeckel]. - »Každý vzdělanec ví...« »Já nevím, račte mne přesvědčit!« Každé stol. vynalezlo pro katol. nějakou okřídlenou nadávku, kt. papouškoval jeden po druhém. Ariáni nás nazývali homousiány, prot. papeženci, osvícenci 18. st. obskuranty (tmáří), 19. st. vynalezlo klerikalismus, zpátečníci, ultramontáni, za mých studií papouškovali po M., že katol. jsou denuncianti - lidé, kt. nevěděli, co to slovo znamená! (M. touto nadávkou poctil katechety.) »Nebeské kozy« už vymřely stejně j. »pryč od Říma.« Někdy vymyslí frázi ti, kt. hledají záštitu pro své ničemnosti. »Pavel byl revolucionář« - rozuměj: »Máme tedy i my právo na revol.« »Kdyby byl sv. Pavel živ, chodil by mezi lid do hospody, poň. řekl: omnibus omnia factus sum, s plačícími jsem plakal, s veselícími se veselil (a s opilci bych pil!)." Kolik jste jich už v hospodě obrátili k pokání? Jiní vymyslí F., by měli reklamní vývěsní štít pro své podezřelé akce. [Českoslov. cír. Svob. svěd.] Jiní pracují frázemi proti odpůrcům, nemajíce věcných důkazů. Nevěra à la Haeckel. Jiní hodí do světa F., by utloukli rivala z konkurenční žárlivosti.

FRIDRICH I. BARBAROSSA, Rudovous † 1190, opěvovaný něm. pověstmi j. u nás Žižka, mohl být požehnáním celému křesť., kdyby své schopnosti nebyl postavil do služeb bezmezné pýchy. Byl to Napoleon a Hitler 12. stol. Z boloňské university vyšla nesmyslná pohanská idea: »Císař je jediný pramen všeho práva.« Udělali císaře (ne papeže!) polobohem. Reinald v. Dassel, kancléř a zlý démon **F-ův**, v Něm. tyto ideje živil. »Císař má právo obsazovat i papežský stolec j. biskupské.« Fridrichovo heslo: »Pánem světa jsem já; co se vládci líbí, jest zákonem.« Přesvědčen o všemohoucnosti mocnáře, bezohledný absolutista, chtěl do svého jha zapřáhnout i církve. Konflikt s papežem, hájícím práva církve, byl nevyhnutelný. Proti platným círk. i stát. zákonům dosazoval na bisk. stolce i laiky, jak tomu bylo před [Řeh. VII.]; j. vasalové mu musili skládat přísahu lénní, ne pouze věrnost, a byli pak jeho nejoddanější nohsledi v boji s pap. Snad myslil na založení národní církve něm. Ottovi Freisingovi diktoval sám dílo »Činy **F. I.**« Tehdy byl celý cech placených padělatelů pap. listin; nejsprostší lži proti pap. se šířily po zemi, Lucius III. a Urban III. uvalili tresty na padělatele, **F.** jmenoval protipapeže. R. 1159 dostal Alex. III. 23 hlasy, kandidát **F-ův** Oktavián 2 hlasy, dal se prohlásit za pap. Viktora IV.; prot. zamlčují počet hlasů a prohlašují V. za pravého pap. I Politika Vladislava II. byla neblahá (J. Vratislava II., jenž se spojil s Jindř. IV.); za spolenectví a za velké oběti mu dal **F.** titul král., jeho nástupci ho zasvátli

Tehdy si dal český vládce opět uniknout příležitost povýšení pražského bisk. na arcib. **F.** jmenoval kolínským arcib. Reinalda, mohučským Křišťana z Buchu, souložného preláta, jenž vodil **F-vě** do boje vojáky. [Kanossa] Z Říma vypuzen Alex. III., protipapež Paschal III., stvůra Reinaldova, korunoval **F. I.** srpna 1167 za císaře po druhé, **F.** byl na vrcholu úspěchů, 2. srpna vypukl mor, zničil velkou část vojska; též Reinald, Přemyslovec Děpold a pražský biskup za-

hynuli. Před Anděl. hradem hořel dnem i nocí oheň; vařili mrtvoly, by mohli jejich kosti vzít domů; když však počet rostl (25.000!), házeli je do Tibery. F. jmenoval 1168 třetího protipapeže Kalixta; po čase dojde k francouz. protipapežům! Po porážce u Legnana 1176 nezbývalo leč uzavřít mír. Došlo ke schůzce v Benátkách, právě sto let po Kanosse. Pap. projevil nezvyklou šlechetnost a přivinul svého nepřítele na srdce; je lež, že Alex. III. při vsednutí na koně opřel nohu o šíji klečícího F. - Prot. Leo: »Vůči církvi jsou i nejmocnější tyrani bezmocní chlapci.« [Hohenst.]

Když ustal od pronásled. papeže a nechal myšlenek na světovládu, podnikl kříž. výpravu, ale teď již Pán jeho služeb nepřijal, zahynul na cestě tam. Kdyby byl svaté věci věnoval všechno své dřívější úsilí nadarmo vynaložené ve službách sebelásky!

FRIDRICH V. FALCKÝ. Zimní král český. Jeho otec F. IV. byl karbaník, † 1610 z prostopáš. života, 36 letý. Lid vyssáván, země vymrskaná. Po něm 14 letý F. V. Roupovec («hlupák čes. dějin,» Salaba) tvrdil, že přiveze do Čech bedny zlata, a zatím F. se těšil j. jeho spolukandidáti, že bude odvážeti 22 letý mladík zvolen za hlavu čes. státu v době na výsost kritické. Proč zamlčují naše učebnice tyto okolnosti? Poň. by se ukázala nesvědcom. i hloupost tehdejších vůdců! Zastavil korunovační klenoty pražským židům a poslal 100.000 zlatých Bethlenu Gaborovi radě mu, by zpustošil Moravu, Slezsko, Rakousy, Alpské země. Před svou volbou »nabídl« císařskou korunu vévodovi savojskému, dav si za to od něho »udělit« části Rakous a Uhry. Chtěl přepadnout Janov, by měl peníze na válku, a zároveň se nabízel Ferd. II. za prostředníka! Den před svou volbou mu dal hlas při volbě císařské. Jeho syn zemřel j. otrok v Alžíru, on sám 36 letý 1632. (F-ův tchán, Jakub I. angl., syn skotské Marie Stuart., pronásled. katolíky; byl své katol. matce odňat, vychován ve fanatického prot., její vražednice ho učinila svým nástupcem.

FRIDRICH II. PRUSKÝ, prý Veliký; sám řekl, že slovo »Veliký« je jen lichocení a zřídka kdy je králům po pravdě dáno.

A) **Portret.** Není národním hrdinou; je člověkem bez víry a vlasti, cítěním Francouz, bez svědomí a charakteru, účel mu posvěcuje prostředky, zloděj a lupič ve velkém, šlapal po všem právu Božím i lidském, ve vojsku barbarské tresty. Omlouvá loupežné války Ludvíka XIV., lichotivě se plází před Kateř. II., lichotí Ludvíku XV. Biskup soissonsský, kt. tomuto odepřel rozhřešení pro hříšný poměr s Chataurouxovou, je prý zbabělý fanatik, král si musil prý vyčítat smrt milované osoby (Ch. brzo nato zemřela.) Otec F-ův dal vychovatelům rozkaz, by mu vštíplili co největší odpor proti katol. nábož. a jeho »nesmyslnostem.« To se jim nad pomýšlení zdařilo, jenže bystrého ducha nemohlo uspokojit prot-ství; z toho odpor ke všemu náboženství. Ve Voltairovi viděl poloboha, pln blaha, když ho dostal do Berlína; ale přátelství ničemy s ničemou! Napřed se titulovali: »Šalomoun severu«, »král filosofů«. Pak se rozešli: »Bezprříkladný tyran, zralý pro okovy, kolo a šibenici«, »největší darebák pod sluncem, zralý pro Sodomu a Gomoru.« Cynik, o nejsv. věcech mluví nejšpinavěji. Ten neznaboh byl hlavou něm. prot-ů! Egoista, neštítel se žád. prostředků, lži, podvodu, násilí. Prot.: »Necítil se vázán pragm. sankcí.« Necítil se váz. žádným zákonem, Bož. ni lidským! »Prostředky, kt. jeho otec nechal nepoužité (armádu), chtěl využít; viděl, že nejlépe na Rakousku.« [Macchiavellista] Hloupost Karla VI. a M. Terezie mu pomohla k vítěz. »Krom toho pokládal za nutnost (též za právo?) zaokrouhlit hranice.« Slezsko, pěkné zaokrouhlení hranic!

B) **Životní dílo.** Jeho loupežné války: Za pravdou K. [Daun.] Nestyděl se prohlásit 7letou válku za svatou válku proti katolíkům. Angl. ministr. Pitt ho líčil v Londýně j. průkopníka prot-ství. Ve Slezsku si dal fazónu »Spasitele seslaného s nebe«, ve všech kostelích se modlili za vítězství, pastoři:

»Díky Bohu, že vzbudil tak mocného obhájce víry.« F. měl radost, že se manévr zdařil: »Herrlicher Staatsstreich. Náboženství a moji vojáci vykonají svou věc.« Posílal spousty kazatelů do Slezska.

Velebí se jeho **tolerance**. a) Byl neznaboh, kterému všechna náboženství stejně ničemná; b) není pravda, že tolerantní! Slíbil ve Slezsku rovnoprávnost katolíkům s prot., pak dekret, že všichni starostové, syndikové, univ. profesori, vyšší úředníci musí být prot. Katolíci jen k nejnižším úřadům a za vojáky! Tajný rozkaz, by každý katol. kněz sledován tajným slidičem. Popravil kněze Faulhabera, kt. nechtěl prozradit zpovědní tajemství. Lessing: »Všecka náboženská svob. v Berlíně se omezila na to, že každý smí proti nábož. dělat, co chce. Ale ať se někdo opře proti utlačování a vyssávání lidu, proti despotismu, a uvidíte, kt. je nejotročtější země v Evropě.« Jiný 1761: »V Prusku všeobecná sklíčenost, roste spolu s válečným štěstím F-a. Samý monopol a lichvář, není svobody obchodu, města v bídném stavu.«

C) **Konec**. Při smrti F. »v Berlíně hrobové ticho, ale žádný smutek; neslyšet vzdechu, chvály, politování. Tam vedlo tolik vyhraných bitev a vláda skoro půl století, každý omrzen až k hnusu.« F. na konci života: »Největší své vítězství bych za to dal, kdyby bylo v zemi tolik víry, co při mém nastoupení. Jediná uzda zločinů je (teď) výprask a šibenice.« Tento nepřítel Kristův a jeho nábož. byl kolikrát v nebezpečí života, jednou málem otráven, jindy rak. voják na něj mířil, jen stisknout, jindy tak tak že unikl; v 7 leté válce všechny země v moci nepřátel, jen smrt carevny Anny příčinou, že zase vše dobyl, jeho loupežné války skončily pro něho vítězně. Jak srovnat s prozřetelností Boží? F. byl nástrojem v rukou Božích, a my nevíme, k čemu

GALIKANISMUS. A) »Ausculta fili carissime« (Slyš, nejdražší synu) ... Tak začíná bulla Bonifáce VIII.;

otcovsky napomíná [Filipa IV. franc.] pro přehmaty ohrožující svobodu a práva církve. Narbonský arcibiskup Jakub de Normans ji předčítal králi 1302, králův bratranec, hrabě d'Artois, mu ji vytrhl, vrhl do ohně, po Francii se šířil padělaný »výtah« od Petra Flotte: papež prý tvrdí, že král je mu podroben i ve věcech světských; připojena i králova hrubá odpověď. (Nebyla v Římě odevzdána!) Když takto veřejné mínění zpracováno, svolal král parlament; po prvé volán i 3. stav - když ho král potřeboval Bisk. a preláti byli zastrašeni, že budou platit za velezrádce, nepřipojili se k usnesení sněmu: »Nebudeme nadále přehmaty papežovy trpět.« Papež i kardinálové marně hleděli vše po dobrém urovnat. Král vše zmařil, došlo k zřejmému nepřátelství. Papežský stát zabrán, papež uvězněn, pak [Avignon]. Papežové docela v područí franc. králů.

B) Tímto sporem začíná zápas mezi Apošt. stolicí a franc. králi o t. zv. galikánské svobody (G.), kt. si králové, podporováni klerem a parlamentem, osobovali. Jejich obsah: Papež nesmí uložit Francii placení círk. desátků, uvalit na franc. státní úředníky církevní trest, poddané franc. krále zbavit přísahy věrnosti; jeho legát nesmí bez králova dovolení vykonávat úřad, papežské bully potřebují králova schválení, král smí svolat provinční n. církevní sněmy bez ohledu na papeže, proti papež. rozhodnutím je volno odvolat se ke králi, bisk. bez dovolení krále nesmějí za hranice ni ke koncilu (ten prý stojí nad pap.), rozhodnutí papeže (i ve věc. víry!) je vázáno souhlasem věřícího lidu atd. K rozkolu jediný krok! Ve skutečnosti byla národní církev franc., j. Cařihrad, jen k formální roztržce nedošlo. Zakuklený [Cesaropapismus].

Král jmenoval biskupy obyčejně sám, vládní bisk. byli povolný nástroj králův. Raději otročit jemu než podrobeni papeži. Teoreticky byl G. vytvořen za dob západ. rozkolu a na sněmu Kostnickém [Gerson, d'Ailly], potvrzen od krále Karla VII. 1438, zrušen od papeže Lva X. 1516 [konkordát s Frant. I.],

ve skutečnosti trval dále. Ludvíku XIV. vítan, Napoleonovi též. Bossuet vypracoval na shromáždění kleru v Paříži 1681-2 »Deklaraci franc. kleru«, t. zv. 4 galikánské články. Alexander VIII. je zavrhl 1690, falešná synoda rakous. biskupů v Pistoji 1786 je zařadila mezi »články víry«, Jos. II. je učinil podkadem svých proticírk. reforem; teprve Vatikánský sněm učinil **G-mu** konec 1870. I velcí mužové (de Maistre, Dupanloup, nekající Lammenais) pro **G.** do poslední chvíle bojovali. Kdyby byl Napoleon III. nad Němci 1870 zvítězil, bylo by snad došlo po tomto rozhodnutí církve k založení národní církve francouzské. Tento boj o práva církve proti nezřízenému nacionalismu přinesl jí název nepřítelky svobody a národnosti. [Národní církve.]

GALILEO GALILEI. Jeho historie jest **poučná pro nás i pro vás.** Pro nás - kdyby círk. soud byl dbal zásad vyslovených sv. Augustinem (Za pravdou K. 426 nn), byl by nás ušetřil aféry, z níž vytloukáte kapitál. Pro vás - kdybyste věc zevrubně studovali a neopisovali vyvrácené námitky, soudili byste jinak.

A) Pro nás.

1. **G.**, věřící muž, vystoupil r. 1612 **pro Koperníkův systém.** (K. svou knihu věnoval papeži Pavlu III., byla přijata, neodsouzena žádným z jeho 13 nástupců!) Když se mnozí proti **G.** ozvali, že prý jeho nauka odporuje bibli, hájil se **G.** takto: »1. Písmo sv. mluví populárně, nikoli výrazy vědeckými; 2. kde je rozpor mezi Písmem sv. a vědou, nutno od Písma odstoupit.« Tato druhá věta je pochybená! Správně měl říci: »Kde jest **domnělý** rozpor, ten nutno přičíst na vrub lidovému vyjadřování Písma sv., jež není vědeckou učebnicí, n. na vrub vědě, jež nezaručenou domněnku prohlašuje za jistou pravdu.« [Bible.] Círk. soud odsoudil tvrzení **G.**, že slunce je střed solárního systému a že se země otáčí kolem něho, a uložil mu mlčení (1616; nikoli odvolání, tím méně trest; jeho přítel kard. Bellarmín mu o tom dal písemné osvědčení!)

G. slíbil, že bude mlčet; když však 1632 vydal nový spis, sešel se druhý soud 1633, jehož členové, žárliví na jeho vědeckou slávu, byli proti **G.** zaujati. Jeho kniha zakázána (j. již r. 1616 veškerá kopernikánská literatura), inkvisitoři v dominikánském klášteře ho přinutili (hrozili mučením!), by nauku Koperníkovu i svou odpřisáhl. j. bludnou a **kacířskou**. - O vylhaném mučení **G.** je po prvé řeč v padělaném »Listě **G.**«, jež vyrobil Duca di Sermonetta koncem 18. st. Inkvisice, jež **G.** soudila, sestávala z dominikánů, nikoli z jesuitů! Za pokání mu uloženo týdně se modlit sedm kajících žalmů; trest vězení, jímž bludaři stíháni, mu byl proměněn: pět měsíců dlel j. host v domě svého přítele, arcib. sienského, zahrnován všemožnou pozorností, návštěvami atd., načež dlel na vlastní vile u Florencie; 1637 oslepl, †1642 j. věřící katol. Urban VIII. mu byl velmi nakloněn.

Jesuité byli proti učení **G.** Prot. Fülöp: »Přesto teba říci, že chování T. J. ke **G.** a zvl. ke Keplerovi musí být označeno j. velmi konciliantní. O P odmítali se středověkou zatvzeleností jakoukoli změnu světov. názoru a pronásl. hlasatele modern. myšlenek inkvisicí; prot-é projevíli stejnou úzkoprsost a netoleranci. Luther, Melanchton fanaticky proti Koperníkovu systému brojili.«

2. **Círk.** soud ovšem **pochybil**, ale 1. nebyl neomylný, 2. i kdyby se ho byl papež zúčastnil, neznamenalo by odsouzení **G.** proti pap. neomylnosti zhola nic, poněvadž neomylnost se vztahuje jen na věci víry a mravů, a nadto je nutno »slavné prohlášení« (ex cathedra). Litujeme ovšem, že aféra tak skončena. Teprve 16. dubna 1757 vymazány spisy Koperníkovy i **G.** z indexu, a při úpravě indexu 1814 znova učiněna přiměřená opatření. Když dominikán Anfossi, magister s. Palatii, odepřel schválení astronomickému dílu kanovníka Settele, zrušil Pius VII. jeho rozhodnutí. Ostatně již po r. 1650 necháni zastánci kopernikánského systému na pokoji. (Gasendi, Halley, Newton.)

B) Pro vás.

1. »Odsouzením **G.** vyřkla církev soud sama nad sebou a nad svým posláním (schopností) být vůdkyní lidstva na poli vědeckoff-ckého bádání.« (Paulsen.) Proč nepoukazujete na to, jaké stanovisko zaujal Luther k »čertovskému otáčení země«? Tu a tam (vlastně velmi často, ne pouze jednou) vyšlo z pera n. dláta někt. řeckého n. římského »umělce« dílo velmi pochybné ceny; prohlásí Paulsen, že tím antika vyřkla soud sama nad sebou a nad svým posláním, být vzorem uměleckého tvoření všem věkům? Cicero tak uboze dopadl se svou obhajobou Milona (zastrašen řevem luzy), odsoudil tím sám sebe a svůj řečnický talent? - »Na půl století po smrti **G.** byl zastaven všechen pokrok v astronomii.« Snad ne dekretem círk. soudu? Vždyť tu byli prot., kt. »Antikristova« rozhodnutí málo dbalí Co badatelé nahoře jmenovaní (Gassendi...)? Jejich výzkumy nenazýváte pokrokem?

2. Proč si nevezmete na mušku protestanty? - **Harvey** objevil koloběh krve, po pokusech osmi let vydal své dílo 1628, nastal divý odpor, prot. učenci křičeli: »Jeho nauka je k tomu, by podvrátila autoritu bible a základy mravnosti i náb.« Jeho malá klientela ho opustila (lékaři!), stál bez přítele, v nouzi. Až za 25 let jeho vývody uznány. - **Ed. Jenner**, lékař, po bádání 21 let prvně očkoval 1796 vlastního syna, 1798 vydal dílo, uvádí 23 případy účinného očkování proti neštovicím, s kazatelen proti němu prot. predikanti zuřili, že chce lidi zhovadit, děti prý dostanou hovadské obličej, už se ukazují rohy, hlas j. bučení býka, tvář j. kráva. Kdo se dal očkovat, toho prot. hnali domů, když se objevil na ulici, vyhýbali se mu j. pohané malomocným. Teprv když dvě šlechtičny daly své dítky očk., zlomen odpor; pak zas chtěli Jennera připravit o čest vynálezu. Zván do Londýna, nabízeno mu ročních 10.000 liber, odmítl: »V ranních hodinách svého života jsem se musil brát po nízk. pěšinkách, navečer nechci se honit za slávou a

potleskem.« - Robert **Mayer**, prot. (†1878), lodní lékař, objevil zákon zachování energie, učenci se na něho vrhli a tak si ho »podali«, že musil na čas do ústavu pro choromyslné. Proč nelkáte také nad těmito mučedníky vědy? Poň. je mučili prot. osvícenci 19. st.!

C) **Poznámka.** Jednání **G.** připomíná pochybené jednání císa. Ludvíka Bavora ve sporu s neústupným pap. Janem XXII. Svou politickou věc spojil se sporem, jež měli bludaři minorité (fraticelli) s papežem o řeholní chudobu. Tím spor čistě státoprávní dostal ráz církevněprávní a věroučný. Ld. dal papeži sám zbraň, zavinil svou exkomunikaci, interdikt, sesazení 1324, a 1328 hlásána proti němu kříž. výprava j. proti ochránci kacířů

GIORDANO BRUNO (křestní jm. Filip) z Noly u Neapole; v 15. roce vstoupil k dominikánům, brojil proti autoritě, obžalován z kacířství, hodil prý svého žalobce do Tibery a utekl z řádu; toulal se po celé Evropě, v Ženevě se stal kalvíncem; když se nemínil podrobit Kalvínovým bludům a tyranil, byl vyobcován; odešel do Helmstadtu k luteránům, anglikáni ho vyhnali z Londýna, po různých toulkách přišel do Benátek, kde j. zatvrzelý kacíř upálen 1600. Od současníků nenáviděn, pozdějším nesympatický, dnes ho užívají j. Husa co berana proti církvi, vyhláší za mučedníka svob. svěd., myšlení, náb., ba i vědy; žel, že jeho znalosti astronomické a matem. byly nevalné (čím se proslavil?), jeho ffická díla temná a nudná (pantheista). »Plameny, kt. spálily jeho tělo, učinily slavným jeho jméno.« (Lewes) Jinak by byl tento docela bezvýznamný člověk upadl v zapomnutí. Není pravda, že upálen pro tvrzení, že i na jiných hvězdách žijí lidé. Že jeho vědomosti byly nicotné, souhlasí i nekatol. ffové. (Bayle, Bailly, Lewes, Barbieri.) Zednářská vláda ital. mu postavila v Římě pomník na »vhodném místě«, j. by hrozil Vatikánu.

GIRARD T. J., duchovní vůdce 19 leté Kateř. Cadierovy v Toulonu 1728. Tvrdila 1730, že dostala

stigmata, ale na její prosby prý neviditelně, byla prý živa jen Eucharistií, měla prý mnoho vidění; v čci šla do kláštr., v srpnu chtěla pryč, v září jí psal G., že ji z vedení propouští, toho měsíce vystoupila, ve spojení s třemi kněžími (dva její bratři, světský a dominikán) nařkla G. z nejtěžší kněžské proviny; proces trval měsíce, akty vyplnily několik svazků, vítaná zbraň nepřítelům T. J.; teprv za rok G. osvobozen. (Viněn též z čarodějství.) † 1734.

GLEJT. [Hus.] Zikmund i Kostnický sněm vinění z věrolomnosti, prý **porušili G.** Ani jeden, kdo toto obvinění papouškují, G. nečetl. Uvádíme jeho znění: »Všem věrným poddaným svaté říím. řišel Já Zikmund... doporučím vám ct. Mistra Jana Husa, kt. s tímto listem cestuje z Čech na všeobecný sněm, a přeji si, byste ho laskavě přijali, vlídně s ním jednali, poskytlí mu pomoc a bezpečí na jeho cestě po vodě i zemi. Nechte ho s jeho služebníky, koňmi, zavazadly a vším majetkem na všech silnicích, dvorech, mostech, hradech, místech bez jakékoli dávky, mýta, cla a jakékoli jiné obtíže volně se ubírat, zastavit a zdržovat se... Také dejte jemu i jeho družině, bude-li třeba, bezpečný doprovod... Dáno ve Špýru 18. října 1414.«

Za 6 let po smrti Husově hejtman karlíštejnský Jan Sádlo z Janovic, věrný husita mírné strany, káral radikály, v jichž čele stál Želivský; přišel 20. října 1421 do Prahy s G., by se ospravedlnil, od husit. radikálů zajat, bez soudu popraven! Proč o tomto porušení G. mlčíte?

GUSTAV ADOLF. A) KDO. Zajatý pirát pravil Alexandru Vel.: »Poněvadž ty to děláš s velkým loďstvem, sluješ výbojce; já, poněvadž s malou lodicí, pirát a loťr.« I jiní, kteří bezprávně přepadli cizí zemi, slují výbojci (Cortez, Pizarro, Hitler), jen když se jim podnik zdařil. Dnes je v módě slovo »osvoboditel«. I ke G. se prý spínaly ruce něm. prot-ů, přišel prý národ osvobodit (od koho?) j. ochránce

prot. víry. Volal ho někdo? Mír s Dánskem byl uzavřen. V Něm. klid, Ferd. II. nehnul v Něm. proti prot. ani prstem (jen ve svých dědičných zemích!). Ctižádost hnala G. přes moře. »Zvítězím-li nad Němci, budou mou kořistí«, řekl v Upsale 1629; podrobit si zemi a stát se císařem! Rádce G-ův. Oxenstein řekl 1644: »Pomořany a celý břeh Baltského moře jsou baštou švédské komory... ty byly příčinou, proč se G. chopil zbraně.«

B) Co. Prot. vévoda Bedř. z Wolfenbüttel dal ve svých prot. kostelích po vtržení G. do Německa předčítat: »Všemohoucí Bůh ztrestej co nejpřísněji ty, kt. si berou náboženství za záminku loupení, tyranství a pálení.« Týž k hraběti Solmsovi, jenž byl v řadách G.: »Budete za to pykat, že vedete válku pod rouškou náboženství (prot.!), kt. není v našich zemích ohroženo.« Týž králi dánskému: »Máme dostatečné záruky od císaře (Ferd. II.) vzhledem k občanskému i náboženskému míru.« Důstojník z katol. císař. vojska, jemuž velel Tilly: »Ať nám udají jediný kostel, do kt. jsme zavedli násilím katol. bohoslužbu; v neděli jsme stavěli stráž před kalvín. kostely, by kazatelé mohli bohoslužby nerušeně konat.« (Acta Mansfeldica 1623.) Prot. Karel Menzel: »Válka 30 letá, vedená mezi katol. a prot. státy, nazývaná obyčejně válkou náboženskou, nebyla zápas o náboženství (Kirchentümer), nýbrž o knížectví (Fürstentümer).« Současný Hippolithus a Lapide: »Non de religione, sed de regione agitur.« Stejně j. před Bílou H. u nás nešlo o náb. že se s vojáky denně modlil? Zvykl Prostopášný Marlborough a krutý O. Cromwell též! Prot. kurfirst 1648: »Naše vlast byla pod záminkou náboženství a svobody tak zbědována, že zbyla pouhá kostra. Co zbylo z naší svob. a náb., leč že cizí si s ní hrají?« Švéd Geijer: »Jeho říše mu byla malá. Byl prohnáný diplomat.«

Stále osvědčoval, že chce jen mír, j. Hitler; oba do míru vnesli válku a Evropu o mír připravili! Vyslancům franc. krále: »Mně je jedno, proti komu

válčím; kdyby to musilo být, je mi i Turek dobrým spojencem a přítelem.« Jako našim vůdcům 1618! Ve franc. agitační brožuře tvrdil: »Je rakouská lež, že vedu náboženskou válku.« Poněvadž by se katol. franc. lid od nepřítelů katol. náboženství odvrátil! Kardinál Richelieu měl cílem zlomit moc Habsburků, proto s G. spojen. V Německu šířil G. brožury: »Jsem ochráncem prot. náboženství a svob. svěd.« Viděl, že tam mu to získá sympatiel Na ochranu prot. náboženství spojen s katol. Francií. Když Pomorany chtěly odporovat, nepopřál jim ani neutrality. Prot. Leo: »Rok co rok se pálí zápal, ve školních síních se pění hymny G. a jeho Švédům, že mimoděk voláme: Jsme osli všech cizinců'«

Toho názoru jsou katol. i prot. něm. dějepisci Klopp, Gfrörer, K. Menzel, Villermont, Barthold, Theissing. Jinak soudí romanopisec Schiller; G. prý světlá postava; zbraní kázal svou víru. (II) Zato katol. generál Tilly je mu fanatikem, krvežíznivcem, netvorem. Niebuhr žasne, že Schillerův spis označen klasickým. Schiller sám dí: »Byl bych špatným pramenem pro budoucí historiky. Dějiny jsou mi jen skladištěm pro fantasii; osoby si musí dát líbit, co z nich má ruka vytvořit.« Jako Jirásek!

C) Jak tito prot. osvoboditelé a ochránci něm. i č. luteránů hospodařili, patrně z dat, která ze stockholmského archivu uveřejnil Dr. Dudík OB. (»Švédové v Čechách a na Moravě 1640-50«): »Spálili v Č., na Mor. a ve Slezsku 396 zámků, 138 měst, 2171 vesniček, v celém Něm. 1976 zámků, 1629 měst, 18210 vsí, nepočítaje neuveřejněné množství míst a vsí spálených v Livonsku, Prusku a Polsku, ani tisíce klášterů a šlechtických domů.« Turci a Tataři nemučili křesťany tak, j. tito vyznavači »čistého evangelia« katolíky i prot. Na č. venkově se tradovalo od pokolení do pokolení o neslýchaných bestialitách Švédů. [Inkvisice.]

HAECKEL. A) **Portret a sebeportretování.** H. hra-běnce Stoně 1905: »Napsal jsem vzácné knihy,

nikdo je nečetl; napsal jsem několik obyčejných, a jdou na dračku. Na př. Světové záhady, jež nepokládám za nic velkého (máš pravdu!), vyšly v půl milionu výtisků a byly přeloženy do všech (do 25) řečí.« Proč? Protože v nich **H.** vyhlásil boj Bohu, křesťanství, mravnosti. Četl je student, profesor, dělník, od Labe až ke Gangu. (Jirásek! Vzácné Psohlavce, prohané Temnol) Anatom Rab: »Jediné vědecky cenné dílo **H.** je jeho morfologie z 1866.« Paulsen: »**H.** je fanatik bezbožectví.« Fysik Chvolson: »Fysice nerozumí ani zbla.« Tedy v revíru přírodních věd pytláčí.

B) Pytlák. H. popírá jakýkoli vyšší světový řád, oprávnění vyšších hodnot, Boha, duši, není přírodovědec, nýbrž ff. Je původce výstředního [darwinismu], nauku D. »doplnil«, t. j. mezery, nedostatky, vnitřní rozpory »vyplnil« frázemi; osobuje si právo naprosté autority, před níž se musí každý i bez důkazů sklonit. Drze: »Vývojová teorie důkazů nepotřebuje, každý rozumně myslící jí souhlasu nedejře.« (?? Až naprší...!) K odpůrcům své opičí hypotese se choval **surově**: »Tak zvaní vzdělanci.« Du Bois Reymond je prý hoden »vroucího politování u všech přátel duchovního pokroku.« Albrecht Haller je prý fysiologický papež, Reichert nejasná hlava, výzkumy Hisovy prý pomatenosti.

C) Apoštol nové víry. These: »Život se vyvinul z hmoty neživé; za mimořádně příznivých okolností vznikla na mořském dně první žijoucí buňka.« Jako by to byl viděl! Nezkoušeli to v laboratoři x-krát? **Důkaz:** »Odmítne-li kdo pro první počátek organismů domněnku samoplození (vznik z neživé hmoty), je nucen pro jejich vznik přijmout nadpřirozený tvůrčí akt. (Ovšemžel) Tu by byl jediný případ, kde by zákon příčinnosti (kt. popíráte) pozbyl své všeobecné platnosti (?? - když uznám Tvůrce, uznávám příčinu; popíráš ji ty, když tvrdíš, že život vznikl z neživé hmoty sám sebou!) a byl nahrazen neznámým zázrakem. (Stvoření není zázrak, ale samoplození jím je!) Než bychom se odhodlali k více

v zázraky (rci: v Tvůrce!), je radnější připustit domněnku samoplození.« Rüttimeyer: »Tato nauka je jakýsi druh náboženství«, poň. nemá [empirických] důkazů. **H.** sám ji prohlásil za »náb. všech rozumných.« Denní listy v době jeho největ. úspěchů ho nazývaly apoštolem nové **víry** - právem! Netušily, co píší. **H.** skutečně vymáhal **víru**, a jakou! My věříme ve slovo Boží, oni ve slovo **H.**; naše víra důkazy má, jejich nemá. **K.** tvůrce a apoštol nového náb. - náb. bez Boha! Vlastenectví bez vlasti n. u nepřítelů vlastil **H.** stále vhod i nevhod dokazoval, jak jeho hypotéza poráží náb. a víru - nahraňuje víru v Boha vírou v **H.**!

D) **Kredo nové víry.** »První buňka se **muslla** vytvořit cestou čistě chemickou z anorg. sloučenin uhlíkových.« Němci **musilli** být první obyvatelé Evropy! Ovšem, jakmile se **H.** dostane z neživé hmoty ven, je vyhráno, teď to jde vesele vpřed: »vývojem« vzniknou všechny organismy. »Tak (jak?) vznikly první živoucí bytosti, monery (kt. nikdo v zkamenělinách nezjistil), z těch se vyvinuli prvoci; přechodní stav mezi nimi a břichonožci byli prabřichonožci (kt. nikdo neviděl!), a ti **musilli** existovat v prahorách (kde organismy zjištěny ještě nebyly!). Mezi ascidiemi a nejnižšími obratlovci »obstarali« přechod chordoniové, mezi opicí a člověkem »zprostředkuje« přechod opicočlověk vzpřímený, kt. žil v Lemurii (předhistorická země, kde nyní Indický oceán - kdo nevěří, ať tam běží!); z toho se vyvinul člověk nemluva«... [Darv.] Je cosi odporného v drzosti, s kt. **H.** své výmysly světu podává, i v ochetě, s kt. učený i neučený svět jeho tvrzení j. evangelium přijímal. Prostý čtenář ovšem nemá tušení, že monery, gastreje, chordonie, praobratlovci, praopice, pračlověk existují jen v **H.** fantasii. To jsou lidé, kt. se chlubí, že »věří jen to, co vidí, že uznávají jen to, co pokusem nade vši pochybnost zjištěno.«

E) **Dryáčník.** **H.** se neštítel podvodů. Schöpfungsgeschichte 1. vydání, str. 142 tři obrazy, stadia zá-

rodku člověka, opice a psa, 100 krát zvětšené, navlas stejné; str. 248 zárodky psa, slepice, želvy, též stejné. Prof. His si na ty obrazy »vzal brejle«, zkoumal je mikroskopicky, a objevil, že to je týž obraz třikrát reprodukováný. Rüttimeyer zjistil totéž. K 5. vydání praví His: »Obraz na str. 42 je podvod, výrobek H.; zárodek člověka 40 krát zvětšený ... žádný badatel dosud takový zárodek neviděl! Podvod jsou dva obrazy na str. 242, většina obrazů na tabuli IV. a V. Tím se H. vzdal práva být počítán do společnosti vážných badatelů a klesl na demagogického vůdce jisté strany.« (Citováno podle smyslu.) Ba ne! V »temném« středověku by to síc bylo učinilo nemožným ve vědeckém světě kohokoli, v osvětleném 19. a 20. st. to H-vl zholo nic neuškodilo! Podvodů se dopustil víc; pokusil se zfalšovat obecnou nauku o protoplasmě a buňce jakožto spletitých útvarech organických, by překlenul propast mezi bytostmi živoucími a neživými; usvědčen se omlouval, že měl dobrý úmysl (že mu účel posvěcoval prostředky), že to jiní učenci dělají také tak. (??) Ve své sbírce jedné opici uřízl ocas, dal jí jiné jméno a ucpal jistou mezeru v »rodokmenu«. Falšoval citáty Goethovy atd. Přesto od jistých kruhů oslavován j. badatel 1. řádu, representant vědy a šířitel světla. (Sbírka příkladů I. k. 19.)

F) **Frázista.** »Ve světovém kulturním boji proti nerozumným dogmatům církve, proti klášterům, celibátu jakož i na výsost znemravňujícím a veřejnému blahu nanejvýš škodlivým zřízením samospasitelné církve (uveď nějaký doklad!) nemůžeme vpravdě obdržet mocnějšího spojence nad vývojovou teorií. Biogenetický nedotknutelný (??) zákon, kt. patří k těžké stělbě v boji o pravdu (tobě šlo o pravdu!), celé řady křesťanských bludů hroutí se bezmocně pod palbou této artillerie, a pyšná stavba římské hierarchie padá j. domek z karet. Celé knihovny plné círk. moudrosti se rozplynou v niveč, jakmile si na ně posvítíme sluncem (bludičkou!) vývojové teorie. Jen tomu náb. patří budoucnost, kt. se přidá

na stranu darvinismu, ne tomu, kt. proti jeho vítěznému postupu bezmocně bojuje.« Bylo skutečně dosti věřících, kt. se vážně obávali této »těžké palby«. Církev? »Slyšela jsem již více takových okázalých mluvku a nadutých frázistů, a přežila jsem všechny.« Dnes? Nad tou vítěznou opičí teorií vlastní ctitelé zapěli už dávno *De profundis!*...

HAVLÍČEK, vyloučen z pražsk. bohoslov. alumnátu pro »nedost. prospěch a lehké zásady«. Jeho zas odpuzoval nerozumný konservatismus prelátů a nedůstojný život někt. kněží. Politický rozhled mu neupíráme ani lásku k vlasti, pro niž trpěl - nebyla mu dojnou krávou. Před Poláky varoval: »Nikdy jim nevěřte.« Za pamflet *Křest sv. Vladimíra* se v pozdních letech styděl, umíraje přijal sv. svátosti.

HELOISA A ABAELARD, milenci 12. stol., jež církev prý udělala nešťastnými. Drtina líčí dojemně, jak zahofeli k sobě vroucí láskou, musili od sebe atd. Od univ. profesora snad bych směl žádat, by si přečetl jejich korespondenci, než začne vzdychat nad jejich nešť. láskou. Vše bylo náramně prosaické; **A.** (těžko říci, byla-li větší jeho učenost či ctižádost) byl v 23. roce profesorem ffie na paříž. universitě. K jeho katedře se valili studenti z Něm., Italie, Angl., Švédska. Paříž nestačila na ubytování. Bylo mu 36 let, když mu kanovník Fulbert světil k výchově neteř **H.**, čistou, sličnou, nadanou, 17 letou. Nedali pozor na srdce; když **F.** viděl, co se stalo, žádal **A-da**, aby pojal **H.** za choť; **A.** ochoten, **H.** se vzpírala, poň. sňatek by mu zamezil přístup ke kněžství, k profesuře theologie, k biskupství. Oddání přec, ale tajně. Fulbert, chtěje chránit **H.**, o sňatku mluvil, **H.** vše popírala, **F.** myslil, že z návodu **A.**, a postaral se způsobem nepěkným, by svěcení přijmout nemohl. Na radu **A.** šla **H.** do kláštera, on sám se honil za slávou dál, upadl v bludy, opat clugnyacký Petr Ctihodný ho v Římě ospravedlnil, v Clugny **A.** zemřel 1142 j. pokorný mnich (ne

knězl). Jeho tělo posláno **H-se**. »Má mrtvola ti poví výmluvněji, co vlastně miluje, kdo miluje člověka.« (Poslední list **A**.)

HEXAHEMERON. A) »**Bible** učí: **svět byl stvořen za šest dnů**, 6 x 24 hodiny; to odporuje vědeckým výzkumům.« Augustin († 430), Origenes († 254), jeho učitel Kliment Alexandrijský († před 215) praví, že »den« znamená periodu neomezené délky, j. na mnohých jiných místech bible. O době mesiášské (o celé době N. Z. I.) čteme: »Onoho dne bude prýštit z pahorků mléko a med.« (Joel 3, 18; Am 9, 13). Doba trestu nazývána »den Páně« (Is 13, 6. 9; 25, 5; 34, 8; 63, 4; Jer 30, 7; 46, 10; Ez 7, 7; 30, 3; Joel 2; Am 5; Sof 1 atd.) Hebrejský způsob vyjadřování »prvního dne, druhého dne« bychom my vyjádřili: »Za prvé, za druhé«, nebo: »Napřed, potom.« Místo »Bůh stvořil nebe a zemi« bychom řekli: »Stvořil tělesa nebeská i naši zemi.«

O světy mimo nás se bible nestará; vše, co sděluje, se týká jen zeměkoule. 1. V původním chaosu světlo, první podmínka všeho života. - 2. »Obloha« (atmosféra); země přestala být chaotická »pustá a prázdná« Gn 1,2). - 3. Rozlišena souš a moře, na souši se objevily rostliny, dřív než živočich., jsou podmínka všeho živočišného bytí. - 4. Slunce a měsíc; rozptýlily se husté mlhy, kt. zemi za dob kambria pokrývaly, a první paprsek slunce ji ozářil. - 5. Živočišstvo ve vodách (trilobité!), pak další druhy až k prvním obratlovcům (rybám, saurům... ptákům). 6. Živočiš. na zemi (ssavci), nakonec člověk. »Buď měl Mojžíš geologické znalosti j. my, n. psal z vnuknutí Božího.« (Cuvier.). Někt. theologové vykládají **H**. jinak než tato teorie konkordanční; na tom nezáleží. Náš výklad neznámá, že ony periody byly od sebe přesně odděleny; zasahovaly jedna do 2.!

B) Srovnáme-li vypravování bible s nechutnými **kosmogoniemi** (zprávami o vzniku světa) **pohan-skými**, vynikne její krása a jednoduchost. Bible nepodává vědeckou teorii; chce prohlásit 7 pravd:

1. Existuje Bůh, Tvůrce vesmíru. 2. Bůh stvořil vše, a to z ničeho; hmota (svět) není sama od sebe, od věčnosti, ani od »zlého boha«, jak učili manichejští a jiní bludaři. - 3. Všecka díla Boží jsou dobrá, hmota není zlá, j. tíž bludaři učili. - 4. Člověk je stvořen od Boha, ne od zlého demiurga, nevyvinul se ze zvířete, j. hlásá darwinismus. - 5. Má nesmrteľnou duši, ustanoven za vládce viditelného tvorstva. - 6. Manželství je zřízení Boží, ne věc hříšná a zlá. - 7. Povinnost člověka je pracovat a sedmý den světit. Jako by Mojžíš předvídal budoucí bludy!

HISTORICKÝ ROMÁN. A) I pro něj platí: »**Nepromluvíš klivého svědectví.**« Či nemá zesnulý právo na dobré jméno, poněvadž se nemůže bránit? Smí leckdo jeho památku pokálet? »H. osoba si musí dát v mých rukou všecko líbit« (Schiller), mohu ji pomluvit a skreslit, jak se mi zlíbí. To Sch. dělal [Gustav Adolf], jeho dramata plná lží na útraty dobrého jména osob a katol. církve. Marie Stuartovna líčena j. cizoložná, vražednice manžela; Panna Orleánská, Don Carlos, Fiesco, Valdštýn, Tell, a zvl. »historie 30 leté války«. [Bílá h.] Lessing nepěkně zkresloval křesť. charakter, prot. Hausrath psal romány z křesť. starověku s protikřesť. tendencí, zjednal histor. lžím přístup »do salonů, na toaletní stoly dam, do půjčoven knih, do rukou nesoudného publika.« Jeho pomocníci Ebers a Dahn závodili ve lživém znetvoření osob, mravů, názorů starých křesť.; bludaře a pohany líčí j. osvícené muže n. anděly. Prot. Otto Kraus odsoudil jejich nízkou tendenci. **H. R.** je nejjistější prostředek dostat H. lži mezi lid. [Jirásek, Třebízský.]

B) **Jaké požadavky klademe na H. R.?** 1. **Osoby historické** musí být líčeny, jak ve skutečnosti vypadaly. - 2. **Zbájené** tak, jak žili lidé jejich stavu v oné době. Smí **H. R.** líčit husity j. zbabělce? - 3. Na vše musí být vzato **hledisko tehdejší doby**, ne dnešní. Co je naivností dnes, nebylo tehdy; co zjevná pověra, nebylo za ni pokládáno od našich po-

hanských předků. Zeyerův Vyšehrad! - Nesmí líčit **jednostranně**: u osob jemu milých jen světlé stránky, u osob n. stavu, proti kt. je zaujat, jen stíny. Každá velká postava dějin má vlastnosti dobré i nedobré; líčím-li jednostranně, mohu Bedř. II. pruského, Napoleona, Bismarcka, protipapeže Benedikta XIII., vykreslit j. ideál n. netvora. - 5. Nesmí se **zevšeobecňovat**, jediný kněžský přestupek uvádět j. doklad všeobecné zchátralosti kněží, klášterů, církve. - Vzory **H. R.**: Quo vadis, Ben Hur, Flanderský lev, Fabiola, V říši chrysanthem, Tajemná růže woxidonská.

HITLER. Proč Pán dopustil na naši vlast? - a) Po 1918 lámány, tupeny, ze škol vyhazovány **kříže**, znamení spásy, na kt. pro nás umřel milující JK; teď vlál nad naš. hlavami zlomený kříž, symbol satanův a jeho lidí, kt. nás nenáviděli, a vy jste jej musili poníženě zdraviti! - b) Stržena **socha sv. Panny** 3. list. 1918; tím provazem, kt. hozen na šíji Královně nebes, hynula po 1939 č. inteligence. - c) Kněží prohlašování za zrádce a udavače, [Fráze.] katolíci vylučování z národa; teď strádali v koncentrac. a krváceli na poprav. Češi na udání nepřátel sv. víry. Kolik kněží koho udalo? - d) V **učebnicích** partie o Husovi lhaly, děti i studenti připravov. o víru, víra tupena, štváno proti ní; teď zavírány č. střední školy n. poněmčov., vyšší školy zavřeny nadobro. - e) **Lhalo** se ve **školách** proti církvi, teď komandovány lži proti vlast. národu, prof. a učit. musili vychval. nepřátele naš. národa. - f) Na staroměst. **náměstí**, kde potupena sv. Panna, mluvil Frank potupné řeči proti náš. národu, naše noviny je musly otisknout. Za náletů zničena starom. radnice, jediná vzác. památka, kt. vzala za své. - g) Lháno o tom, jak **církev zotročov.** svobodu, teď zotročení, a jaké! - h) Lháno o círk. **censuře**, teď hitlerovská cens., a jaká! - i) **Nevěra** líčena j. štěstí národů. Callesovy ukrutnosti zamlčov. n. přičítána vina katolíkům; teď zakoušeli na vlast.

těle požehnaní nevěry. - k) **Křesť.** líčeno j. jed z Judey, teď blahé doby nevěry. - l) Círk. líčena j. **zpátečnice**, nepřít. pokroku; **H.** kázal židům nosit veřejné označení j. za temn. středověku. - m) **Papež** líčen j. nepřítel naš. národa; Jediný Pius XII. se zastal práv slab. národů; musili jste pravému nepříteli **H-ví** poklony dělat! - n) Provozována **modlo-služba** s nekatol., musili jste teď s **H.I** - o) **Kněží**, kt. vypomáhali ve vyučování, nesměli učit dějepisu; teď intelligence: »Na vás kněžích vše závisí!« Kostely útulek č. jazyka.

Večerní české slovo v září 1943: »Proč nemáme Němce rádi?« »Odsuzují naše lidi do koncentr., na smrt.« »Právem.« - »Nadržují Němcům při rozdělení potravin atd.« »Zato za nás bojují, a my sedíme pěkně v teple!« - »Poněmčují školy!« »Jak jsi vychov. své děti, když se bojíš, že ztratí národnost!« Všecko omlouváno, Písně otroka přetrumfnuty o tisíc %, jen o mučír. ani zmínky.

HLEDAM BOHA. Otřelá fráze, s níž před lety dělán rozruch. Řehof Vel.: »Hledají a nenalézají, poněvadž jen naoko (pokrytecky) hledají (ficté quæ-runt).« Tváří se, j. by měli nejupřímnější vůli. »Buďto Bůh není n. se nám zúmyslně skrývá, bychom ho nenašli.« Ne on před vámi, vy před ním utíkáte! Lidé, kt. stále chtějí ode mne důkazy existence Boží, a já nakonec přijdu k poznání, že jediný důkaz, jenž by je přesvědčil, by byl, kdybych jim dal Pána Boha ohmatat. Jak přicházíš k poznání existence neviditelných sil? Elektřiny, kt. nikdo nevidí, nehmatá? Zákonem příčinnosti, kt. usuzuje z účinku na příčinu! [Příčina. Bůh.] Všude ten zákon platí, všude ho v praxi uznáváte, byť jste ho na papíře popírali; jen když jde o Tvůrce, nechcete ho uznat. Ale jen strpení, brzo vám bude dopřáno, po čem tak toužíte; ani tam nelze Boha vidět n. hmatat, ale »hledající« bude jeho ruku důkladně cítit, tam konečně naleznete Boha, jenže tak, že jeho objev vás naplní zděšením.

HOHENSTAUFOVÉ, nejpyšnější něm. císařský rod.

A) **Proč došlo k boji s papežem?** [Frid. I. Císař.] Cařihradští cís. dosáhli, že »papežové východu« (cař. patriarchové) se stali jejich poddanými nástroji. Po takovém [cesaropapismu] toužili i H. Kdyby se nebyli papežové jejich snahám opřeli, byla by církev katol. dopadla j. východní, Evropa by se snad stala kořistí půlměsíce. Šlo tedy o bytí a nebytí církve. Chápeme výrok Bedř. I.: »Závidím sultánovi Sulejmanovi, že nemá nad sebou papeže« (kt. by krotil jeho nevázanost a absolutistické choutky). Teprve luterství dopomohlo cesaropapismu k vítězství (v prot. zemích); »všemohoucí stát« Hegelův je vyvrcholením těchto snah. Císař Bedř. II., poloviční mohamedán, na jehož dvoře bylo bezmála více Saracénů než křesťanů, nositel čtyř korun, zahynul neslavně v Itálii 1250, smířen s církví, proti níž bojoval; jeho vnuk Konradin, poslední H., 16 letý, musil pykat za hříchy předků. Je lež, že Kliment IV. podněcoval Karla z Anjou k jeho zavraždění, že přihlížel z okna paláce popravy na neapolském popravišti 1268 - byl právě ve Viterbul Karel z Anjou hleděl z oken!

B) **Jak ten boj dopadl?** H. nezmoudřeli osudem saských císařů [Kanossa], ale Rudolf Habsburk zmoudřel osudem H-ů.

»Kdo papeže požívá, zdechne na to.« (Bedř. II. pruský.) »Neradno strkat prsty do záležitostí církve, sic je zdravé nevytáhneme.« (Ludvík Filip.) Ale pro církev měl boj též **neblahé následky**. Papežové hledali bezpečí a ochranu před císaři u franc. králů (Alex. III. Inoc. IV. prchají do Francie); ochrana jim tam skýtaná se později změnila v otroctví. [Avignon.] Bedř. I. jmenoval německé protipapeže; za 200 let zvolen francouzský protip.; tím zaviněn rozkol, kt. připravil půdu Lutherovi. Pádem H. pozbylo císařství universálního významu, zpronevěřilo se úkolu sloužit zájmům církve; jen ještě Zikmund na sněmu v Kostnici naposled jim posloužil tím, že pomohl odstranit rozkol. Místo císařství nastoupila

Francie, národnostní moc, kt. brzo sledovala své národnostní zájmy. [Filip IV.], pln stejných ideí j. H., se pokusil církev zotročit, zajał Bonifáce VIII., dal zvolit franc. papeže.

HOSIUS Stanislav, biskup ermlandský († 1579). V době, kdy prot-ství vnikalo i do Polska, byl skutkem i perem neúnavně činný, zachránil Polsko před luterstvím i před rozkořem. Zikmund II. chtěl být totiž rozloučen od 2. manželky Kateřiny (vzal si ji z polit. důvodů?), papež odmítl. [Angl.] Sněm schválil 1555 návrh na založení polské národní církve, biskupové mičelil Hlavní dílo H. Obhajoba katol víry, přeložené do všech evrop. jazyků i do arabštiny, vyšlo ve 32 vydáních. »Kdo o věcech sv. víry dovede psát a mluvit zcela chladně, je jí srdcem cizí.« Odpad velké části křesťanů byl zaviněn právě takovouto »opatrností«. I dnes někt. katolíci milují apologii v papučích.

HOSTÝN. Polemika o H. mezi Flajšhansem a obhájcí H. je doklad, jak nečestnými zbraněmi odpůrci proti nám bojují. Fl.: »Balbín ve své knize vydané 1665 si spletl vpád Turků (r. 1663! - lid je též nazýval Tatary) se vpádem Mongolů (ve 13. st.), a položil začátek poutí na H. do 13. stol., zatím co začaly teprv po 1665«, po vydání Balbínovy knihy... B. věděl o H. a o poutích, už když knihu psal! **Za dva roky po vpádu Turků** si je spletl s Tatary (z 13. st.; j. kdyby si někdo r. 1940 spletl přivtělení Čech k Německu 1939 se spojením Čech s rakouskými zeměmi v osobní unii 1526!) »Hostýnský zázrak je tedy jesuitský výmysl, o poutích na H. nebylo před 1665 ani stopy.« Dr. Neumann mu dokázal: a) Kniha B-va dostala schválení k tisku 15. září 1663, tedy tři týdny **před vpádem Turků**, jak na 1. listě knihy lze číst; Fl. se nestyděl falšovat, že byla schválena 1664; B. si tedy roku 1663 spletl **budoucí** bitvu u sv. Gottharda 1. srpna 1664 s »domnělou bitvou pod H. r. 1241.« - b) Dr. N. uvádí z vídeňského archivu do-

klady z 1641 a 1642, že se na **H.** zpovídalo při pou-
tích, konaných »na památku vítězství nad Tatary.« -
c) Další doklady: z 1625: Volný, Kirchliche Topo-
graphie; 1641: Schmidl, Historia S. J.; Středovský,
Rubinus Moraviae atd. Ale Fl. vedl stále svou, Č.
časopis historický, kt. Fl-vi a jeho falšování své
sloupce otevřel, odmítl uveřejnit odpověď Dra N.
d) Dr. N. dokázal Fl-vi celou řadu vědomého falšo-
vání a překrucování textů historických - muži, kt.
stojí v 1. řadě »bojovníků za pravdu« a láteří na
»padělatele« Hanku, že zfalšoval královédvorský
rukopis! Lékaři, uzdrav se sám!

HŘÍCH. Dědičný viz Adam. - [Mravnost.]

A) »**H. se neubráníme**, proč tedy proti němu bo-
jovat?« Vy se mu neubráníte! Neužíváte prostředků,
jež podává sv. víra! Kdybyste se jich chopili, mod-
litby, sebezáporu, sv. svátostí, útěku před příleži-
tostí, ubránili byste se s milostí Boží těžkých hříchů.
Okolnost, že prostředků jmenovaných užít nechcete,
není a nebude vám omluvou, tak j. svou smrtí je
vinen tonoucí, kt. se podávané ruky chopit nechce,
nemocný, kt. lék odmítl, vyhořelý, kt. nechtěl hasit.

B) Divno mi, **jak můžete o H. mluvit** vy, kt. nevě-
říte v Boha. Co je **H.**? Přestoupit zákon Boží! Čemu
říkáte vy **H.**? Není-li měřítkem lidského jednání zá-
kon Boží, pak má každý pro své mravní jednání
měřítko a zákon svůj, a potom? Kolik hlav, tolik
smyslů; co tobě je **H.**, nemusí jím být jinému!

HUMANISMUS A RENESANCE či obrození.

A) Sv. Pavel kázal křesťanskou **R.**, **H.** hlásal a při-
nášel **pohanskou R.** Pád středov. císařství [Hohens-
tauf.] a po něm středov. papežství [Bonifác VIII.,
Avignon. Rozkol] jsou přechod k pozdnímu středo-
věku. Záliba pro antické umění, zvl. řeckou i říms-
skou literaturu, ovládla Evropu po r. 1300, vzrůstala
se vždy víc. Toto hnutí dostalo jméno **H.** Mocný
rozmach nastal, když před pádem Cařihradu 1453
i po něm přineseno do Itálie mnoho vzácných pa-

mátek řecké poesie od uprchlíků. (Bessarion, viz Unie.) Dokud stáli pěstitelé H. na půdě křesťanské, bylo jejich působení blahodárné; pěstěna literatura, fíe obohacena novými ideami objeveno a vydáno mnoho starokřesť. spisovatelů, buzen zájem pro vědy, zvl. přírodní, zeměpis, archeologii, vzniká historická kritika, do výchovy vneseny nové myšlenky a metody. V Anglii zvl. sv. Tomáš Morus pěstil H., ve Španělsku ctnostný kardinál Ximenes; tam se H. nezvrhl. Ani Německo nezpohanštelo, kritika zlořádů byla z počátku věcná.

B) Hůř bylo v **Itálii**. Když světlo víry potlačilo pohanskou tmou, věnovali se křesťané studiu antiky velmi opatrně; nechybělo však nikdy horlivých čtenářů Cicerona (Jeronym) n. Platona. Za tisíc let potom se zdálo, že pohanství dávno pochované není již nebezpečné těm, kt. křesťanské zásady vsáli na klíně matky, proto je bez obavy vzkřísili z hrobu (renesance = znovuzrození). Papežové byli nejhorlivější podpůrci H., soudíce, že ze starých knih si věřící osvojí jen krásu slohovou; jak se zklamal! S pěknou formou ožil i ohavný obsah, frivolnost upadlého Řecka a zvláště Říma ovládla literaturu, umění i život, ideálem H. se stala řecká »radost z života« t. j. bezuzdné rozkošnictví. »Kultura vzdějího života« (Diesseitskultur), mysl i srdce odvráceno od nadpřiroz. statků, neneslo se vzhůru, vždy více dolů, k zemi.

Jedovaté plody dozrály brzo. Kazatelé místo Písma sv. se dovolávali klasiků, místo evangelií a sv. Pavla uváděli Platona, Cicerona, Seneku, morálka klesla s výše křesť. dokonalosti zpět na úroveň těchto pohanů, politika od mravnosti oddělena a učiněna prohnanou, mládež vychovávána lascivně, i umění se stává kluzkým. Z toho odpor ke Kristově nauce o odříkání, úsměch ze zbožnosti a víry lidu, z neuhlazené latiny mnichů, z obsahu jejich knih; zesměšňování klášť.; konečné zřejmá nevěra. Útočilo se na papeže, nauku církve, Písmo sv., víru v nesmrt. duše. Pravou nesmrt. viděli po příkl. sta-

rých básníků a heroů ve slávě, za tou se honili (korunování básníků!). Nevyrovnatelná pýcha a domýšlivost šla ruku v ruce s nejhrušší požívavostí.

Prot. Pflug: »R. svými malbami proměnila náboženství v kult krásna; středověké katolictví zůstalo, ale žár citění zhasl, vyznání se stalo zevnější formou života.« Prot. Brleger: »Luterství vytvořilo (převzalo od H.I.) nový životní ideál: vrátilo člověka tomuto světu.« H. připravil půdu Lutherovi tím, že 1. naplnil církev zlořády, kt. byly L-vi **zbraní proti církví**, 2. naplnil křesťany rozkošnictvím, kt. bylo L-vi **vnadidlem pro lid**.

Papež, kardinálové, bisk., preláti, vše bylo zamilováno do antiky; zapomněli, že 1. cíl církve je výchova lidstva pro nebe, tedy svatost života, zbožnost, nadpřirozené hodnoty, ne kultura vezdejšího života. Pěstili o překot umění, zapomínali, že jsou tu pro duše. Tak zpohanštil klerus (nemanželské děti prelátů), zesvětštila církev. Staré zlořády nebyly odstraněny [Kostnice], nové přibýly. [Nepotismus.] O nápravě »v hlavě a údech« nechťeli papež a preláti ani slyšet. Vše se zvrhlo ve výděkářství: církevní úřady, ba i [odpustky]. Pojetí státu macchiavellistické: »Stát není vázán ni církví ni Božím zákonem.« I papež., vládci Círk. státu, hověli těm názorům; Alex. VI. se spolčil s Turky, nepřáteli křesťanstva, Lev X. z politiky nevystoupil hned rázně proti Lutherovi, Kliment VII. se proti Karlu V. spojil s franc. Frant. I. a tak pomáhal s ním zachraňovat prot-ství v Německu.

Erasmus, kněz, král humanistů, jedovatě zesměšňoval všecek církevní život; jeho spisy na index nepřišli! Ani prstem se proti němu nehnulo! Proč? Byl učenec, básník, H-nista, proto přimhouřili oči nad jeho nehodným životem, v nepochopitelné bezstarostnosti ho nechali podkopávat základy církve. Heslo: »Harmonické vypěstění celého člověka i jeho schopností se stanoviska čistě přirozeného, bez ohledu na náboženství a na to, že má a zda má vyšší cíl než zemi.« Schopných bojovníků proti

revoluci, kt. se na severu chystala, by v takovém kněžstvu marně hledal.

C) **Zakladatel** H. je **Petrarka**, věfci, ale mravů ne bezúhonných. Rienzo a on přišli do Prahy ke Karlu IV. Napadal všechny vědy, i scholastiku, fii a teologii, přijal nižší svěcení, měl církevní důchody, hřimal proti mravnímu úpadku kněží i mnichů, sám nejsa lepší. Velebil chudobu, sám žil v přepychu (j. Husl); chválil samotu, sám dlel na knížecích dvorech, toulal se od města k městu, by sklízel vavříny; měl krásné slovo pro pravé přátelství, sám měl rád jen ty, kdo ho pokrytecky oslavovali. († 1374.) - Jeho přítel **Boccaccio** byl pohan v pravém smyslu. († 1375.) Teprv na konci života jej přivedl kartusián Ciani k lepšímu smýšlení. Jeho *Decamerone* jsou novely urážející všechny stud. **Marsupini** žil a zemřel bez svátostí. Vavřinec **Valla** hlásal emancipaci těla, tupil panenství, mnichy a řeholní život; doufal, že papež brzo nebude víc než farář města Říma. **Beccadelli** († 1471), autor nejšpinav. veršů, j. student napsal »Hermafrodit«; sv. Bernardin Sienský kázal veřejně proti němu. Alfons neapolský ho pozval ke dvoru, kde s Vallou si vzájemně spílali, jsouce zajedno jen v pokryteckém patolízalství chlebo-dárce; ti to »oslavovatelé« ho stáli ročně 120.000 dukátů. - **Filelfo**, jím rovný, chválil toho, kdo víc zaplatil, v Miláně tyraňa Viscontiho. Nikdo nedovedl dotěrně žebrať j. on. Měl souložnice. tři ženy, dětí bez počtu; nařikal, že má nouzi, a měl šest služebných. Od Mikuláše V. († 1455) chěl kardinálský klobouk, spokojil se s 500 dukátů; odvděčil se mu za ně životopisem, kde ho tak nestoudně chválil, že Mikuláš jej hodil do ohně. **Pomponatius** († 1526) popíral nesmrt. duše a Boží prozřetelnost.

E) Prot. Körting: »H-em ožil pohanský římský egoismus, řím. nemilosrdnost, řím. pohrdání člověkem, řím. požívačnost, řím. bezbožnost. Kultura R. byla beznáboženská, veskrze nemravná, její duch docela protikřesť.« H. popřel závaznost mravního zákona, desatera, zvl. v politice (Macchiavelli), zavedl

zvláštní morálku pro »silná individua« (nadčlověkal Nietzsche, Herrenmoral), stal se průkopníkem řím. právního nazírání o všemohoucnosti státu, kt. nepřipouští žádnou jinou svobodnou instituci, ani církev. Novopohanství: **H.**, prot-ství, liberalismus, smutný trojlístek novověkých dějin, jehož dítky jsou **revoluce** náboženská i politická

F) Podobně se zvrhl **ново-H. v Německu**. Kanovník v Gotě Mutianus († 1526) staví svátosti na roveň řeckým mysteriím, zesměšňuje sv. Magdalenu v její svátek. »Existuje jen jeden bůh a jedna bohyně, mající různá jména: Jupiter, Apollo, Mojžíš, Kristus.« Byl revolucionář, vedl pustý život, měl zhoubný vliv na mladé **H-sty**, vytvořili za jeho vedení erfurtský kroužek; tam vládí duch nevázané kritiky a rozkladného posměchu. Zesměšňovali víru a církev, čímž znechutili lidu zbožnost i náboženské úkony. Oni jsou bezprostřední příprava na Luthera. [Hutten.] Reformace dopuštěna od Pána; musila přijít, byla nutným řezem vředu na těle církve. Jako divý orkán mnoho zničila a odvála, ale odplavila i prohnílý, znemravnělý vyšší klerus a pohoršení, kt. dával.

Obrátila oči věrných ke Kristu.

HUMANITA (lidumilnost). A) »My hlásáme **náb. humanity**, lidství...« Jak vypadá toto **náb.**? Odezírá ode všeho **náb.** i od národností, vytklo si za cíl všeobecné bratrství, mluví o rozvoji »všech čistě lidských sklonů« (by mohli popřít vše božské! čistě lidských, rozuměj: hlavně tělesných!), je tudíž zahroceno silně protikřesťansky, popírá nadpřirozený řád, zjevení, tajemství sv. víry. Vzorem a ideálem je jim »starořecká **H.**«, a nevidí tisíce [otroků] a jich smutný úděl! Kdo si představuje staré Řecko dle toho, co čte v Homérovi, tomu ovšem tehdy život připadá pohádkově. Jenže skutečnost vypadala jinak než báseň! Ovoce oné **H.**: pověra v **náb.** (sotva kdo ví, že Řekové měli lidské oběti, a to ještě v 1. stol. před Kr.), skepse ve ffilii, otroctví na poli sociálním, po stránce etické nemravnost (řecký hřích; ženy počítaly léta dle toho, kolikátého muže

již mají), barbarské války a nelidské vykořisťování podrobených. (Heloti ve Spartě.) Očití svědkové, sv. Pavel, Tertullián a Augustín líčí onu řeckou. **H.** jinak, než se jeví jistým zbožňovatelům antiky v růžovém světle bájí, pověstí a básní!

B) Pravou H. přineslo a hlásalo křesť. »Objevila se lidumilnost (humanitas) Boha a Spasitele našeho J. Krista.« (Tit 3, 4.) [Charita.] »Kdo mluví o všeobecné lásce k lidstvu a ignoruje při tom Krista, jistě se nikdy nepokusil o to, by provedl to, čemu učí, sic by brzo poznal, že bez Krista neproveditelné.« (Bosen.) **H.** předpokládá účinnou lásku k bližnímu (vzletně řeči nejsou **H.**!), ta se však neobejde bez obětí, a k oběti pro bližního, známého i neznámého, neuschopní nikdo leč jen Kristus.

C) Falešná H. 1. **Frázovitá, theatrální.** Za osvětecké doby v Paříži uspořádali slavnost, vyhledali nějakou matku s mnoha dětmi, vyšperkována j. královna, tvořila s dítkami středisko slavnosti, nevěřící lidumilové ji pak bohatě obdarovanou okázale propustili; sami se ovšem pěkně pobavili - za režii takové slavnosti mohlo být pomozeno tisíce jiným hladovějícím! - 2. **H., kt. šetří zločince a škodí nevinným.** Volá po odstranění trestu smrti za vraždu, by každý vrah měl jistotu, že nedopadne tak zle. Odstranila tělesné tresty; pro dospělého je ovšem tělesný trest nečestný, ale zločinec, kt. si z ničeho svědomí nedělá a jedná jako zvíře, musí být »přiveden k pořádku« j. zvíře, t. j. výpraskem. Zvláště pro jisté zločince (znásilňování dívek, obchod s děvčaty) je jediný účinný lék karabáč. Víme, proč se nad tímto mnohý inteligent bude horšit; ví, kdo by v jeho domě přišel první na řadu. - 3. **Bezvěrecká: Koncentráky!** - 4. **Státní.** Förster: »Žijeme v sociálním věku, a přec nikde tak mnoho egoismu j. teď, žádná účast na bídě a strasti druhého. Máme sic rozmanitá »pojištění«, komandovaná shora - vysávající ty, kterým prý chtějí pomoci.«

D) Směr zcela opačný, jenž zavrhuje křesť. H-u, soucit, slovo Páně: »Blahoslavení milosrdní.« Man-

deville: »Křesť. poškozuj všeobecné dobro tím, že káže soucit a dobročinnost, poněvadž tím ničí vašeň, pro společné dobro nezbytnou.« Snad lakotu, vyděračství, utiskování? Tyto neřesti jsou prospěšné jen pro tvoje dobro! Rád bych věděl, jak bys mluvil a soudil, kdybys neměl každý den připravený stůl a zakoušel trochu hladu! [Darwinův] boj o život tuto nauku »vědecky« podepřel, Nietzsche ji oblékl ve ffický háv. Návrat k staropohanskému bezohlednému egoismu n. k zvířecímu »boji o život.« Inu, buďto spěje lidstvo v neustálém pokroku vpřed, nebo nespěje; také »pokrok«, vzad, j. rací!

HUS. Rci: Má duchovní vrchnost nad svými podřízenými v mezích své duchovní pravomoci stejnou moc j. světská vrchnost nad svými poddanými v mezích světské pravomoci, či nemá? Smí jí podřízený odpřít poslušnost, smí proti ní bouřit ostatní podřízené, či nesmí? Smí kdo o svých odpůrcích lhát? Pak si utvoř sám úsudek, byl-li H. mravní velikán, či demagog. Čtu-li různá díla o H., nacházím vědomé lži (Ottův slovník!) n. naprostou neznalost základních principů, o kt. se opírá budova církve (též Pekař a Winter), n. historické omyly (též Pekař, Winter). Důkazy dole!

A) **Portret H.** Narozen v Husinci u Klecan, ne u Prachatic, nadání prostředního, stal se vůdcem wiklefské strany, teprve když ji opustil Stanisl. ze Znojma a Páleč - těm se H. rovnat nemohl. Kázání dochovaná jsou rozvláčná, nudná. Již v 30. roce patřil k nejbohat. kněžím v Praze; jeho ctitel Flajšhans: »Krom zaopatření měl ročně 60 kop grošů (= 200.000 Kčs).« V 2. vydání Flajšhans o jeho příměch ani muk! Stejně Novotný! »Chudý« H. opisoval z Wiklefa: »Církev musí být chudá, pak bude náprava; král ať vezme církvi statky. Psi se o kost hryžú, vezmi kost a přestanúť.« Svou kost dát nechtěl! Milíč, kt. též kázal o chudobě, se výnosných statků zřekl! Od kněží žádá 1412, by chodili j. Kristus pěšky, ale o sobě praví, že se vozí, poněvadž

pěšky nemůže. Zavalitý, j. svědčí nejstarší obrazy Učí, ale sám nečiní! Jan Kapistrán i jeho nástupce Jakub de Marchia, kt. kázali proti husitům, chodili bosí, pěšky, chudí; stejně horlivě hájili svob. svěd. katolíků, j. H. svob. svěd. husitů; proč nejsou prohlášováni za hrdiny j. H., a H. za fanatika j. oni?

B) Působení H. v Praze.

a) Po neblahé volbě třetího papeže chtěl Václav IV., by se jeho země přidaly k němu. Arcib. i kněží zůstali věrni zákonitému římsk. papeži, H. dal radu wiklefitům, by krále poslechli; tušil, že světské rameno mu může být dobré! Dříve velebil arcibiskupa Zbyňka do nebe. Když Zbyněk proti němu vystoupil, spílal mu s kazatelnou: »Blbec, zloděj, rudý ďábel, lotr, zrádce.« Štval proti své církevní vrchnosti, věda, že král nad ním drží ruku. Husovi přívrženci týrali, olupovali, z far vyháněli katol. kněze, sami je zabírali (wiklefská chudoba!), H. je k tomu povzbuzoval; po jednom jeho kázání se hnál rozeštvaný lid k arcib. paláci; málem by byl Zbyňka ztloukl a dům vydrancoval, arcib. musil z Prahy utéci, nejsa životem jist. Zkus štvát proti světské vrchnosti, projdeš-li se zdravou kůží! Páleč: »Kdo měl pokoj před tvým jedovatým jazykem? Jen tví spoluapoštolé! Jen ty s nimi jsi ctnostný, všichni ostatní špatní!« Ondřej z Brodu: »H. neohrožený zastánce pravdy a neúprosný karatel zlořádů, přimhuřuje obě oči nad křivopřisežníky, lotry, rouhači, vrahy, zloději, zhýralci, jen když patří k jeho straně.« Arcibiskupu Konrádu z Vechty vytýkal svato-kupectví; když odpadl k husitství, ztichly žaloby naráz. Kněze častoval. H. nadávkami, když však angl. poselstvo nazvalo Wiklefa bludařem, řekl: »Nesuďte a nebudete souzeni.« (Jaký pán, taký krám; husitští kněží byli zhýralí, nevzdělaní, lakomí, suroví, opilci, nečistí; tak svědčí i prot. Denis!)

b) V Praze hlášány 1412 **odpustky**. Jan XXIII. chtěl peníze na válku proti neapolskému králi; H. a jeho lidé začali brojit, Prahou chodily obscénní průvody, bulla papežská spálena (i H. »koniášoval«). Tři su-

roví chasníci v různých kostelích při kázáních ztropili výtržnosti, popravení, **H.** se postavil v čelo ulice, prohlašoval je za mučedníky. Pražská universita, docela česká, vydala dekret 12. čce proti »fanatickému řádění **H.**« a stížnost ke králi; ten boje se vzbouření, vykázal Husa z Prahy, **H.** bouřil lid na venkově. Stanislava ze Znojma a Pálče vynášel do nebe; když se bludů zřekli, házel po nich blátem.

c) Pro buřičství **dán do klatby** od arcib. (zákaz kázat a sloužit mši sv.), neposlechl. Volán k papeži do Bologne 1410, nešel, ač se k papeži odvolával. (Milíč, maje dobré svědomí, se cesty k papeži nebál!) **Dán do klatby** od pap. 1411, odvolal se k círk. sněmu. Píše papeži, by ho klatby zbavil, chlubí se doma, že neposlechne, i kdyby pap. fůru bull do Čech poslal. Jeho právní zástupce u pap. ho stál 1100 dukátů; **H-va** chudobal Píše 1411: »Nejsv. Otče!« 1412: »Ať mi satanáš, jenž zaujal křeslo Petrovo, a jeho kardináli, nejpyšnější vtělení ďáblí, dokáží, že jsou předurčení k věčné spáse, a pak je uznám za nástupce apoštolů (za své představené).« Ať **H.** dokáže, že je předurčen k spáse, a já ho uznám za kazatele! Když se ucházel o tučná obročí, nežádal důkaz, že arcib. je předurčen k spáse! Od krále to též nežádal! Ondřej z Brodu: »Odkud víš, že mezi vyvolené patříš ty? Nebudeš trpět za pravdu, nýbrž pro bludy Wiklefovy.« Páleč: »**H.** je prost vši bázně Boží; myslí, že on jediný moudrý, jediný rozumí Písmu, všemi pohrdá...«

C) **Učení H.**

a) Pekař: »**H.** učil o církvi správně (po katolicku); šlo (na sněmu) spíše o velké nedorozumění: zemřel pro nápravu kněžstva, kterou obmýšlel a hlásal.« Chyba! Novotný: »**H.** mluvil před sněmem j. kacíf.« Krofta: »Již 1412 se rozešel s naukou církve.« Gerson, kancléř pařížské university, jenž sám důrazně naléhal na nápravu církve a po té stránce by byl musil s **H.** sympatizovat, vyňal z jeho latin. spisu o církvi 20 bludných vět, Páleč 42. Pařížská uni-

versita zavrhlá učení H. o předurčení, neviditelnosti církve, i že vrchnost ztrácí moc, je-li v těžkém hříchu, n. neví-li, je-li předurčena k spáse. Svými bludy učinil H. lid soudcem nad vrchností duchovní i světskou, což znamená anarchismus a podvrácení všeho řádu. Bible sama prý dostačí, tedy věřící jsou neomylní.

b) **Některé věty, pro něž byl H. odsouzen:** 7. Petr není a nebyl hlavou církve. 11. Když nám to Bůh nezjeví, neví nikdo, zda tento papež jest hlavou církve. 20. Je-li pap. špatný, je apoštol ďáblův, syn zavržení, není hlavou církve, poň. není jejím údem. 13. Je-li lakomý, není náměstek Petrův, nýbrž Jidášův. 23. Pap. nemá být nazýván »Vaše Svátosti« z ohledu na úřad, poň. pak i kat by musil být nazýván svatým, ba i ďábel, poň. je vykonavatel vůle Boží. 25. Wiklef byl nespravedlivě odsouzen. 17. Kněz, kt. řádně žije, není povinen poslechnouti papeže. 16. Člověk, kt. je v hříchu, ať koná cokoli (i dobré!), všechno je hřích; čl. ctnostný, ať páchá cokoli, vše je ctnostné. 30. Je-li představený, ať světský, ať duchovní, v těžkém hříchu, pozbývá vší moci; podřízený není povinen ho poslouchat.« Montanisté a donatisté učili již 1.200 a 1.000 let před H., že kněz v těžkém hříchu neplatně uděluje sv. svátosti. - Že svým učením se H. od nauky církve odchýlil, musí uznat, kdo zná katechismus; že církev má právo vyloučit toho, kdo se jejími zákony řídit nechce, její členy proti jejím zákonům štví a jejímu učení odcizuje, musí doznat i nepřítel. H. byl v Kostnici odsouzen j. **kacíř** pro tyto věroučné bludy, ne že štvál proti arcib. a kleru; na toto provinění jsou kázeňské (**disciplinární**) **tresty**, ty ho stihly již v Praze: suspense, zákaz kázat a udělovat svátosti.

c) Tvrdí se, že tyto věty byly **ze souvislosti vytrženy**, podložen jim zcela jiný smysl. Tvrdil to H.; již na sněmu provedena kontrola, nejnověji provedl Dr. Sedlák; ukázalo se, že to není pravda. Z jeho současných přívrženců se nikdo neodvážil

jej tak hájit krom Petra z Mladenovic. Proč H. tolik usiloval, by se jeho spisy nedostaly sněmu do rukou? Spis Proti tajnému odpůrci se podařilo jeho přátelům vykrotit sněmovníkům z rukou, k velké radosti H. (Tam plno bludů, že církev podrobena světské moci atd.) Spis o církvi jim nevykrotili! Učení H. je přepjaté Wiklefovo bludařství, k němuž namíchal něco bludů valdenských.

D) H. na Kostnickém sněmu.

a) **Sám se k němu odvolával**, mysle: »Však on se nesejde!« Mimo očekávání svolán, vyžádal si [glejt]. Chtěl i písemnou záruku, jež by mu zaručila nedotknutelnost; neměl čisté svědomí ani chuti být »mučedníkem.« Přes výsl. zákaz sloužil v Kostnici v svém bytě mši sv. (suspendovaný kněz!), z Prahy zvyklý nedbat zákonů. Po svém zvyku začal láteřit na preláty. Proto uvězněn; žalář nebyl tak zlý, jak se líčí; dostal topivo, slušné lůžko, v nemocnici mu Jan 23. poslal svého lékaře, H. sám píše, že členové papežské kurie s ním jednají »velmi vlídně«. Jindy psal, že »sluhové Antikristovi« mu odpírají veřejné slyšení, leč by zaplatil 2000 dukátů. Tázán pod přísahou, zda tu lež napsal, doznal.

b) **Výslech.** Ottův slovník & Cie lžou: »Když byl H. na smrt nemocen, přivedeni do vězení svědci, by přísahali a **vypovídali** proti H.« Vyšetřování bylo přerušeno! Jen k přísaze byli přivedeni »Historický význam H. je v tom, že žádal, by mu jeho přesvědčení bylo vyvráceno; žádal za volnost názorů proti nařízené slepé poslušnosti.« Tedy chtěl »být přesvědčen«; zamlčují, že chtěl být přesvědčen z **Písma**. Proč ne z Mahabharaty? Každý bludař ví, že Písmo není souhrn všech věroučných pravd! Dokázal H. své bludy z Písma? Lžou, že církev žádala slepou poslušnost. Pokud nešlo o popírání neomylného slova Kristova, měla každá bohoslovná škola volnost názorů, i když si odporovaly! »Odsouzen na základě překroucených dat zkombinované žaloby, že se vydával za 4. božskou osobu...« Lež! Viz nahore odsouzené věty! - Podá-li církev důkaz,

že to a to je vskutku slovo Kristovo, tedy Boží, proti kt. nemůže mít křesťan námitek, je důkaz provedení!

c) Na sněmu dostal **H. třikrát veřejné slyšení**, mohl se hájit! Tázán na Wiklefa, zapíral; že prý se nedrží ani jednoho jeho článku. (Viz nahoře větu 25!) Proč tedy psal potupné poznámky k papežské bulle? To prý psal Jesenický; ano, ale opisoval **H.**! Tázán, zda s nimi souhlasí, prý **ne**! Tázán na kázání v betlemské kapli, zapíral, co očití svědci pod přísahou tvrdili! Vzata tedy za podklad jednání jeho latinská kniha O církvi, od něho vlastnoručně psaná. Ted' nemohl zapřít; protahoval jednání, vytáčel se... nebyl tak neohrožený! Jeho přátelé, vidouce, že vše zapírá, zapřísahali ho, by zůstal »pevný«! Prot. Palacký: »Sněm mu vyšel všemožně vstříc.«

d) **Domnělé krutosti**. **H.** si stěžoval na uvěznění. Páleč: »Kněží, kt. byli následkem tvých štvavých kázání zabijeni, týráni, olupováni, nebyli z kamene a též cítili!« Světské rameno, jehož se **H.** k ochraně a šíření svých bludů dovolával (»Vrchnost má lid k pravdě puditi...« j. Luther!), dopadlo nakonec na něho. Upálení, viz Kacíř. Roníte slzy nad krutou smrtí **H.** Kolik slz jste vyronili nad neslýchanými »zvěrstvy husitských band« (Pekař), kt. rafinovaně mučily katolíky?

e) **Odsouzení**. Každý soudce má právo posoudit, je-li jednání obžalovaného ve shodě se zákony či nic; stát má nejvyšší soud, od kt. není odvolání; církev těch práv nemá? Není-li všeobecný sněm s papežem nejvyšší soud ve věcech víry, koho uznáte za kompetentního? (Nemo iudex in propria causa!) Či jen v církvi může být každý soudcem ve vlastní věci? Kt. společnost na to přistoupí, popraví sama sebe. Jakým tribunálem byly Žižkovy bandy? Od koho zmocněny? Samozvaní nevzdělaní soudci ve věcech víry, nevyšetřovaly j. sněm Husa, hovadsky bez okolků mučily a pobíjely všechny, i ženy a děti, když se nechtěly přidat k jejich pověrám. - Při třetím slyšení byl učiněn konec prů-

tahům: »Odpověz prostě, učil jsi tak, či neučil?« Co na tom nespravedlivého? Nejedná tak každý soudce? »Udělals to n. ne?« Byl-li **H.** nespravedlivě nařčen, proč neřekl: »Neučil«? V komisi byli největší učenci, Gerson, d'Ailly, Zabarelli. Předložena mu formule: »Nikdy jsem toho neučil, a kdyby, byl bych špatně jednal, nechci se těch článků držet.« Kde jaké překrucování slov? - Při degradaci **H.** nebylo pronášeno proklínání, jak tvrdí Palacký; viz celý obřad v Pontifikálu! »Odnímáme tobě kněžské roucho, poň. ses ho osvědčil nehodným...« Kacířům prý netřeba stát v slově, viz Kacíř.

E) **Důsledky učení H.** Když se malá knížka hemží tolika bludy, kolik jich hlásal za dlouhého působení? Pastor: »Jeho nauka by byla vedla k sociální revoluci, kdyby byla v praxi provedena; k revoluci, jejíž konce byly nedozírné. Jen »věřící« (přivrženci **H.**!) měli právo na majetek, ale i oni tak dlouho, dokud jejich přesvědčení souhlasilo s náhledy vládnoucími v zemi. V těchto zásadách vězí zrušení všeho soukrom. vlastnictví, **H.** vypověděl válku všemu společensk. řádu, nadto učinil nejistou každou státní moc (věta 30.)...« Mezinárodní nebezpečí **H.** radikalismu patrno v projevu, kt. učinil vyslanec kardinála Brandy 1424 v Polsku: »Velká část bludařů (č. wikleřů = husitů) tvrdí, že vše musí být společné, že se nemají platit daně ani cla ani prokazovat vrchnosti poslušnost, čímž podřívány základy kultury. Surovým násilím chtějí odstranit všechna lidská i božská práva. (Třebaže si namlouvali, že bojují pro zákon Boží!) Přejde to tak daleko, že ani vládci ve svých říších, ani občané v městech, aniž kdo v svém domě bude bezpečen před jejich drzostí.« (Palacký.) Höfler: »Lituji, že **H.** a Jeronym Pražský nezůstali déle na živu, by viděli ohavnosti a hrůzy, kt. zavinila jejich nauka. Krvavé války, nejpustší mravní výstřednosti, zpustošení Čech, zničení náboženství, vědy a umění, blahobytu a mravnosti!« Le Blanc: »**H.** je probouzející se genius moderní revoluce.« Prot. Denis: »Husem za-

činá vlastně revoluce, kt. vede nezbytně k zničení katol. jednoty.« Prot. Zöllner: »Ať si byl **H.** důsledků své nauky vědom, či zda běžel slepě za svým mistrem Wiklefem, je lhostejno; nemůže však popřít ani nejnadšenější chvalořečník **H.**, že zákrok proti takovým naukám byl čin sebezachování a obrany j. se strany církve, tak se strany státu.« Týž: »Vystoupení **H.** je předehra selské bouře v Něm.«

F) **Rehabilitace H.**, o kt. mluví Pekař, revise procesu, o kt. jiní. Kostnický sněm byl tehdy bez zákonitého papeže, bylo by tedy možno jeho usnesení revidovat; ale v případě **H-vě** musí církev i dnes stvrdit rozsudek sněmu. Učení **H.** je zřejmý blud, šlo o základní věroučné pravdy. Pekař: »**H.** žádal jiné vůdčí autority než je papež. Jeho moc je prý světského původu, od římských císařů.« Přitom Pekař myslí, že **H.** se od učení církve neodchýlil. Papežští legáti se ho 15. č. 1412 tážili: »Chceš být poslušen rozkazů apoštolských?« »Ze srdce rád; ale nemíním rozkazy papeže, nýb. apoštolů JK; rozkazů říms. biskupa jen potud, pokud se srovnávají s rozk. apoštolů.« Zap: »Tato disputace **H-va** byla vyhlášení skutečné revoluce proti vládě círk. **H.** přestal uznávat vážnost a platnost moci papeže a círk. představených. Hráze poslušnosti k církvi jednou protrženy, nikdo netušil, jaké záhuby to způsobí! Už při disputaci 1399 se ukázalo, že **H.** závisí na Wiklefovi. **H.** začal též j. Luther »přibíjením na kostelní vrata«, ale jen 1 thesi: »Sluší-li schvalovat papežské bully.«

G) »**Velikost H.** je v tom, že se opřel a neposlechl nejvyšší autoritu.« Proč tedy trestáte žáky, kt. se vzeprou proti vám a neposlechnou? Je-li demagogické štvání proti zákonité autoritě a revolucionářství ctnost, proč ji sami neschvalujete a netrpíte u svých podřízených? »**H.** brojil proti špatnému životu kněží.« Pokud se nepřidali k němu? Byli ti, kt. za ním běželi, dobří? Pak aspoň něco dobrých kněží v církvi bylo! Byli špatní? Pak neměl církvi co vytýkat! Úpadek byl, ale ne takový, jak

se líčí; mnichové se dali raději upálit než by odešli z klášterů, zapřeli své »přesvědčení« a oženili se. »H. byl **bojovník za pravdu**, proto ho ctíme.« Za pravdu 1. objektivní (skutečnou), či 2. subjektivní (domnělou, svou)? Jestliže 1., proč se té pravdy sami nedržíte? Jestliže 2., pak je stejné úcty hoden Koniáš, poň. i on bojoval při nejmenším za subjektivní pravdu; pak je stejné úcty hoden i derviš, kt. se dá oběsit za Mohameda a tak »potvrdí« jeho pravdu. - »H. miloval pravdu!« Ale **nemluvil** vždy pravdu! Výroky před sněmem a list z Kostnice do Prahy poslaný jsou toho dokladem! - »H. byl **neohrožený reformátor!**« Neohrožený j. v bajce koza na střeše; jiný by se též nebál, kdyby ho král chránil! Ref. - zapomínal bohužel reformovat kohosi, jenž toho měl nejvíc zapotřebí! Samozvaný, falešný ref., učil, a sám nečinil. Řehoř VII., pravý ref., konal, co od jiných žádal; pomlouván od historiků, což často známka, že je velký muž, zatím co ničemy, zvláště špatné kněze, si dají neznaboží do erbu.

H) **Winter:** »Nejprve H., pak většina národa se vzepřela autoritě církve, kt. rozvojem **středověkým** (?? »Cokoli svážete na zemi...« Mt 16, 19; 18, 18; »neposlechne-li církev, budiž tobě jako pohan« ib 17.) uvykla chtít naprostou poslušnost bez zkoumání pravdy.« Tomáš Aq. nezkoumal pravdu? Ve věcech **kázně** je ovšem povinen každý poslechnout vrchnost bez zkoumání důvodů; doma, ve škole, na vojně, ve státě. Prohlaste, že jsme povinni poslouchat (státních zákonů!), až prozkoumáme a schválíme důvody, a bude anarchie. Kt. stát, spolek, vesnický učitel, generál, kaprál s vámi bude souhlasit? Co se **víry** týče, smí každý bádát; ale nemá-li všeobecný církevní sněm právo konstatovat, je-li X. n. Y. bludař, kdo má to právo? Dogma, slovo věčné Pravdy, je nepohnutelný bod j. v matematice násobilka; je nesmysl vyšetřovat, má-li pravdu Kristus či H. Jiné náboženské společnosti jsou dílo lidské; dovolují svým členům zkoumat, jsou-li její články pravé? Dovolily to tábořské

bandy? A šlo o výmysly jejich, ne o slovo Kristovo! Zamítli autoritu církve, a pak rozhodovali nevědomci, neškolení páni na zemských sněmech, co má kdo věřit - bez udání důvodů! Bez zkoumání pravdy! Husité upálili na př. u Prahy 23. čce 1421 měšťana Václava Ševce, poň. dle jejich náhledu »bludný smysl měl o Velebné svátosti.«

Z toho všeho náboženská anarchie, nad níž Winter lká; co dovoleno **H-vi** proti církvi (»svoboda svědomí«), dovoleno jiným proti **H.**! Chelčickému, Adamitům... Proč husité tyto lidi, zvláště Č. bratry, pronásledovali? V církvi byl nařčený z bludu vždy vyslýchán, odezíraje od jistých zjevů v inkvisici; vyslýchal Žižka ty, kt. pobil? Odvolají-li se dva soupeři k rozhodčímu soudu, zavazují se mlčky, že se rozsudku podrobí. Kdyby byl papež rozhodl ve prospěch **H.**, a arcibiskup neposlechl, byl by **H.** věděl, co říci. »Neposlechne-li církve, buď tobě co pohan.« Papež rozhodl proti **H.**, zapověděl mu kázat, **H.** kázal dál, opřel se proti rozsudku, rozeštal lid. Kdyby veřejně tupil a zavrhoval rozsudek nejvyššího státního soudu ten, kdo u něho prohrál, a nechtěl se podrobit! Nehlesnete, popraví-li stát stát spiklence, kt. chtějí odtrhnout část území; nemůžete pochopit, že církev vylučuje ty, kt. chtějí od ní odtrhnout tisíce věřících!

Ironie osudu: po vybití výstředních táborů se nedrželi kališníci v ničem učení **H.**, lišili se od katol. jen přijímáním pod obojí, kt. zavedl Jakoubek ze Stříbra; měli by se nazývat jakubitě, ne husité!

HUSITSTVÍ. A) »**H.** bylo čistě Č. hnutí, samorostlé, vypučelo z Č. půdy.« Ba nel Bylo to wiklefství, pomíchané s valdenským chiliastickým blouzněním (Pekař), tedy anglofrancouzské »náboženství« přesažené do Č. půdy [Wiklef.] »**H.** hnutí bylo **projev** mohutné Č. **národní síly**, spontánní projev Č. ducha.« Rci raděj: »Vzplanutí vášní!« Proto nemělo trvání. Vášně rychle vyhasne, jak vzplanula, zůstane popel. Po mocném výbuchu ochablost, z kt. kořistili ne-

přátelé č. národa. Co dobrého z nábož. třenic? Každé království proti sobě rozdělené zpustne. Docela jinak boj španělů za osvobození z jarma Maurů, boj za víru i národnost, zoceloval a sjednotil španělsko, založil velmocenské postavení Winter: »Listem poslaným do Kostnice 2. září 1415 stalo se odtržení většiny národa od církve římské (katolické!) Stavby v něm upřely kostnickému sboru právo k odsouzení Husa. (Upři nejvyššímu říšskému soudu právo odsoudit občana vlastní říše!) O spravedlnosti tehdejší stolice římské psal Waldhauser, že jí u kurie marně hledat. (Brala úplatky ve věcech správy, na př. při udělení úřadů, ne ve věcech víry!) Češi se odtrhli od veškerého křesťanstva a sebe prohlásili za pravou církev.« Ať se vesnice odtrhne od republiky a sebe za republiku prohlásí! Mnozí moravští páni, kt. na ten list přitiskli svou pečeť, za velkou odměnu se pak přidali k Zikmundovi. Mnohé bašty husitské vyvráceny, Ostroh, Mor. Třebová atd., páni se vraceli do církve, by zachránili statky! Korybutovič dobyl katol. Uničova a tam přijímal pod obojí, přidal se k H., by se stal č. králem! Někde bylo ideálů poskrovnul.

B) **Mravní stránka H.** Kompaktáta: »Aby smrtelní hříškové a jiní neřádivé stavění byli.« Sami loupili, vraždili, mučili, opíjeli se, kostely bořili atd. I protivníci doznávají, že původní horlivost (byla-li jaká!) rychle upadla. Rokycana: »Lid spíše biřice poslechne než kněze (vida vás, že neposloucháte papeže!). Anť málo po jejich vůli nekáže, hned ho vyženú. (J. vy jste se odtrhli od kostnického sněmu, když vám nebyl po vůli!) Dřív bylo v Praze víc sv. přijímání v jednom kostele než nyní ve všech. Každý se rychle modlí, leda aby odbyl, a my kněží též jedno vr, vr.« Koranda, bídny husita: »Dřív byli lidé v Čechách zbožnější, ctnostnější, k sobě dobrotivější, ježto cizozemci toho pochvalovali.« Č. bratři 1543: »Kněží H. zhovadili pijani, lakomci, zlolažci, jich manželství neřádná.« Přísloví: »Kněžská kuchařka je po smrti čertova kobyla.« Proto se

k tomu daly jen ubohé, přinucené bídou. Někdy si farář od muže jeho ženu koupil. Zámorský: »Kněží neberou sobě manželky poctivé, nýbrž mošny vymrskané, cejchované, poběhlé.« Řádný jinoch se husitským knězem nestal. K svěcení si pomáhali lští; šli do Itálie, tam se zřekli H., přijali svěcení, vrátili se, konali »pokání« za líčený odpad, přijali do H. »církvě«, ujali se fary.

C) **Kulturní stránka H.** Universita, pýcha naší Prahy, zcela upadá; za Karla IV. eldorádo věd, teď mnohý univ. profesor šel na radnici za písaře; v každém městě byli v 15. a 16. st. (do příchodu jesuitů!) bývali univ. mistři (profesoři). Vešleštin k tchánovi do tiskárny, univ. děkan Prokop Lupáč do Domažlic. Země zůstala zaostalá o celé století; malířská pražská škola, založená Karlem IV., vzala za své, knihy, vzácné památky umělecké, stavby, malby atd. ničeny zvl. tábory; táborky nosily do ohně plné zástěry knih, plné radosti, že očišťují církev od ďábelské učenosti (o sancta simplicitas!), zničeny kvetoucí lidové školy, emauzský klášter, kde pěstěna slovanská liturgie. Tomáš ze Štítného dává tušit, co by byl náš národ vykonal na poli č. písemnictví, kdyby jeho vývoj nepřerušili. Lidová řeč Štítného čistá, nikdo se mu nevyrovnal, psal z lásky k mateřské řeči **česky**. Hus teprve poslední dvě léta z agitacních důvodů. Č. bratři zas poněkud tento zlatý důl zasypaný **H-vím** odkryli.

Vandalství H-ů posuzují i katolíci příliš mírně. Stačí přečíst kroniku Zapovu, kt. s hnutím H. celkem sympatizuje. - **Chiliastické** blouznění: »Praha j. nový Babel bude zničena, spásu najdou jen Plzeň, Klatovy, Zatec, Louny, Slaný; pak sestoupí J. K., založí na zemi říši, kde nebude pánů ni robů.« Měšťané i sedláci prodávali domy i statky, spěchali do jmenovaných měst; za dvě léta vystřízlivěli, když byli bez peněz!

D) **Hospodářská, politická a národnostní stránka H.** Do H. vojů se drala kdekaká sebranka z ciziny (nemáte Zikmundovi co vytýkat!), země drancována,

pustošena a neobdělávána, sedlákům se zalíbilo více loupení než orba; církevní statky rozebrali páni, chudí přišli o obživu, po H. válkách venkovský lid upadl v jařmo daleko těžší než před ním. Všecek majetek do rukou židů a Němců, prolínali do země, bohatli, bez hluku zaujali výnosné živnosti, Češi jim neodpírali městských práv, 1483 jim země otevřena dokořán; na silnicích loupežníci »buď Češi pod způsobu a postavu německú, n. Němci od Čechů přijatí«. Češi německých obyčejů se »chytají«. (Král Vladislav 1508.) Tvrdší držení kompaktát zavinilo, že jsme přišli o domácí dynastii, cizinec Vladislav Jagello přivedl mnoho Maďarů do země, Ferdinand I. Němců. Kněz Václ. Rosa: »Na pražském mostě nebylo slova českého slyšet, aniž kdo z Čechů směl co říci. Ženám, panám, děvám spílali (cizáci), a tak divnější byl Čech na mostě než jelen se zlatými rohy.« Podobně Eneáš Sylvius, ještě před Jiřím z Poděbrad. - Autor Alexandreidy: »Němci chtějí doždati, aby na mostě v Praze nebylo viděti Čecha.« Slovanský lid ve vlastní zemi v opovržení, města se uzavírala proti všemu českému, do rad a cechů domácí nepřijímání!

E) **Náboženská stránka H.** Tomek: »Od Husa do 1648 byla v Čechách náb. anarchie.« Čechy byly kaluž, do níž se stékaly a v níž se rodily kdejaké bludy. Hus byl přítomen výslechu jednoho pražského kacířského faráře; není zapsáno, že by byl pro něho prosil o svob. svěd.! 1418 přišli do Prahy jacísi »pikarti«, poněvadž slyšeli, že v Čechách je svob. evangelia. »Jamníci« se v noci scházeli v jamách (jeskyních). Chvojnovští tropili orgie, Adamité též, Chelčický mluví o rotě neznámé, jež má obecnství žen; přidávali se k ní táboři, každý sedlák si založil »církev«. Plačtiví bratři, Habrovanští, novokřtenci, sobotáři atd. Zámrský: »Všichni se Kristem zastírají, pravou církví a pravdou se vychloubají, jiné do pekla strkají.« Legát Vescovo: »Ta země je pravý Babel. Ariánské, nestoriánské, unitářské bludy.« S anarchií spolu náboženská lhostej-

nost, i u venkovského lidu. Jan Pernštejn: »Žijí j. dobytčata.« Mnozí měli »vidění« (husité se jich dovolávali co důkazů!), od klidných, pobožných fanatiků Vilémovských až k Luciperiánům (snad ctitelé ďábla?). Jiří z Poděbrad a Rokycana dali mnohé zmrzačit n. upálit. V kostelích rvačky, shazovány sochy s oltářů. Rokycana: »Mnohé by našel, aniž sejdouce se do krčmy a sžerouce se tuť budou tlamati o krvi Boží.« Č. bratří, nejlepší z nich, od H. mučení, moření hladem, upalování, od těch, kt. se horšili, že upálen Hus! To vše je výkvět jedovaté dračí setby, z Oxfordu přinesené, Husem vypěstěné; nejhorší ovoce, že celý národ za stolet běžel do náručí Lutherovi a němectví, nepříteli našeho národa.

HUSITSKÉ VÁLKY, »hrdinská doba č. dějin.« Asi j. 30 letá válka h. doba švédských dějin, j. lupičské války Bedř. II. h. d. pruských dějin, j. řádění nacistů h. d. něm. dějin. Pekař: »Na zvěrstva bohatá válka.« Bestiality, na něž nelze být hrdý! Prot. Denis: »Lid se zpil vražděním, ženy zuřily vztekly a divěji než muži.« Táboři proti katol. krajanům si počínali zběsileji než ve vojích Zikmundových Němců, prali se i s mírnými husity. **H. v.** byl bezprávní stav, j. občanské války vůbec; sněmy se nescházely, nejvyšší autority nebylo, práva nikdo nedbal, nebylo, kdo by koho mohl k tomu nutit, beztretně se valily k nebi sloupy dýmu pálených vsí, měst, klášterů, hradů, bez mstitele se nesl k nebi zoufalý nářek nešťastných; kdo byl dnes bohat, stál zítra nad ssutinami svého majetku. Krásná země, posetá tolika krásnými památníky kulturní vyspělosti, proměněna v moře trosek, úrodná role v úhor. Táboři zajatým mužům rvali vousy, zneuctívaly panny i ženy, stříhali vrkoče, strhávali závoje (na př. v Praze 21. kv. 1420 chodíce po ulicích). Husita Vavřinec z Březové přirovnává Žižku k Neronovi. »Lotrovský lid, kt. provádí ta a podobná zvěrstva.« Chelčický: »Lid bezbožský,

plný vražd a zlodějství.« Počet obětí: Palacký: »600.000.« Balbín: »Doma i v cizině 100.000 kněží, mnichů a řeholnic, 3 miliony všech katolíků.« Zničeno na 550 klášterů; kolik drahocenných památek v nich! Na rozkaz »br. Žižky« se řádilo v kostelích.

B) »**Papež hlásal proti Čechám kříž**, posílal do Čech křížáky, Zikmund své voje...« Litujeme, že k tomu došlo; ale proč se nehoršíte, že Komenský posílal do Čech prot. vojska, štal prot. vládce k výpravám do Čech? Proč stáli husité tvrdošíjně na požadavku kalicha, když tím zaplavili zemi krví a bídou všeho druhu? Nebyl jejich kalich jen dětinským vrtochem? [Kompaktáta.] Turek by vám snad řekl, že vina byla oboustranná; křesťan musí doznat, že jsouce křesť. a nechtějící se podrobit nejvyšší autoritě, vším křesťanstvem uznávané, měli větší vinu než Řím.

C) »**H. v. byl boj o národnost.**« Byla ohrožována? Kým? Nebyl za Karla IV. č. jazyk na jisté cestě stát se obcovacím jazykem střední Evropy? Města byla sice většinou německá; hlásila se ke katolictví ze vzdoru proti Čechům, ne z oddanosti k církví! Po 1918 se též Němci hlásili okázale ke katol. víře, z oposice! Po 1934 za změněné politické situace běželi za novým národním nábož. V městech (Olomouc, Brno atd.) podněcovali Němce mniši, zvl. žebraví kazatelé. Jen jedno ovoce přineslo hnutí husitské, pomohlo k právu č. chrámové písni.

D) »**Ve vojsku Zikmundově byla sebranka z celé Evropy, z Rakous, Bavor, Uher, Anglie, Portugalska, Francie, Italie, divocí Rákové, Jazygové, kucovalaši od Černého moře, lidé, kt. doma žili v hanebných děrách, tonuli v barbarství, přicházeli dělat pořádek a obnovit jednotu církve, ničili, co píše věků postavila, nešetřili katolíků ani husitů.**« Jenže ti v cizí zemi, husité ve vlastní! Nejhuře Kumáni z uherské pusty, hotoví dáblí, děti nabodávali na kůl, těhotné ženy párali, muže zavěšovali nad oheň, panen zneužívali až k smrti, lid prchal ze statků, chaloupek, z tvrzí do Žďánského pralesa, kde byl raději

mezi vlky, kanci, medvědy, rysy; moravské Slovácko hrozně zpustošeno. Žel, že právě tehdy měli Č. tak výtečné válečníky; nebýt toho, byl by dříve konec hrůz. [Lipany.]

E) »**H. v. byl boj o demokracii.**« [Lipany, Žižka.]

Po porážce u Lipan táboří, zvyklí žít z loupeží, se nevrátili po 15 letém lenošení k pluhu, rozešli se do různých evropských vojsk; tehdy se objevili v Evropě cikáni, a poň. se jim státy zavíraly, pomohli si přes hranice tvrdíce, že jsou Bohemi, Češi (táboři); od té doby si nás na západě matou s cikány, poslední ovoce **H. v.**

HUTTEN Oldřich, náčelník lupičské rytířské bandy, humanista, připravoval jedovatými satirami půdu náboženské revoluci Lutherově; zemřel v 36. roce na syfilis. Úsudky **prot.**: Jarcke: »Nejnižšími neřestmi mravně zchátralý, za živa hnil, potuloval se hned j. žebrák po Evropě, hned j. cizopasník po dvorech vládců; vícekrát spráskán, ne však víc, než zasloužil.« Menzel: »**H.** je veleben j. ideál rytířskosti (od **prot.**) neprávem; vlastní rodina se ho zbavila j. vředu, obtížen ohavnou nemocí, nic mu nemohlo být vítanější nad revoluci.« Paulsen: »Divno, j. mohl Strauss toho bídáka prohlásit za průkopníka něm. svobody a kultury. 'Napadl Řím!' Myslím, že k tomu by bylo třeba lepších zbraní a lepších mužů. Toho bídáka doporučil ministr Falk něm. mládeži za ideál, jehož má následovat!« Vorreiter: »Luther vlivem **H.** pozbyl vlády nad sebou a pracoval od r. 1518 pro Antikrista.«

HYPATIA, dle Ottova slovníku »dovedla mocně čelit křesťanství, jež tehdy v Alexandrii biskup Cyril hájil, proto naštvanou luzou rozsápána r. 415.« Před lety vydán pamflet: »šavle, meč, kropáč«; tvrdí: »Mnichové ji přepadli, rozsápali, tělo zanesli do kostela, lektor Petr ji tam dorazil, načež maso seškrabali s kostí.« Všecko lež. Byla rozsápána luzou, ne samými křesťany, poněvadž přátelila s místodržícím (Orestes); ten ovšem byl nepřitelem katol.

biskupa sv. Cyrila, obhájce božského mateřství Panny Marie. Teprv za 100 let novoplatonik Damascius, nepřítel křesť., obvinil Cyrila z účasti. Biskup Synesius si s H. dopisoval Pravda bohužel je, že klerik Petr se připojil k luze.

CHARITA. Čtyři doby. A) I nepřátelé, nejsou-li zaslepeni protikřesť. fanatismem j. Machar, nechtějí-li se učiniti směšnými, musí doznat, že **antika**, pohanství ve svém výkvětu, nemělo o **CH**. ani zdání, že ten kvítek vypučel teprve v zahradě církve. U Perš., Číň., Indů bylo o chudé lépe postaráno než u Řeků a Římanů. »V Athénách se chudým rozdílalo obilí ze státních sýpek!« Pouze chudým **občanům!** »V Římě bylo o nezaměstnané postaráno!« O luzu, od níž kandidáti »presidentských a ministr. křesel« kupovali za jídlo, pití a cirkus hlasy, by si pak vydání vynahradili odíráním provincií, svěřených jejich správě. U Israelitů bylo zamezeno, by nevznikl proletariát: jubilejní rok, každý 50.; prodané polnosti musily být vráceny původnímu majiteli; nehledě k jiným předpisům, na př. o paběrčích, zástavách, půjčování, pohostinství, desátcích.

B) **Křesťanská CH.** Sotva se začalo křesť. šířit, věnovalo něžnou péči chudým. Apoštolé posvětili 7 jáhnů (Sk 6), navržených od obce, by měli výhradní péči o chudé; Pavel na misijních cestách koná sbírky pro chudé. Julián odpadlík svědčí, že křesť. byli chudí, ale ne žebráci. Ale kdo byl práce schopen, musil si chléb vydělávat (Ef 4, 28; 2 Sol 3, 10), domácím připomínána povinnost starat se o vlastní, by nepřipadli na obtíž křesť. obci. (1 Tim 5, 8. 16) Když dostala církev svobodu, byla země rázem poseta lidumilnými ústavami. Péče o nemocné, sirotky, vdovy, pohozené děti, poutníky (ti, kt. za chlebem n. z jiných důvodů chodili světem), o ubohé dívky, kt. bída nutila n. ohrožovala, by si hříchem vydělávaly chléb. Péči o **Ch.** měl biskup. Předpisoval sbírky, sám dával diecési nejkrásnější příklad! Skoro každý svatý biskup, oplývající statky, založil z vlast-

ních prostředků řadu lidumilných institucí; když vše rozdál, sám si vypůjčoval, spal na slámě, neměl víc oděvu než to, co měl na sobě.

Od 7. st. mizí úřední organisovaná péče církve o chudé, vzrůstá se **privátní CH**. U [klášterů] našli tisícové obživu, práci, chudí denně obdarováni. Zakládány nemocnice, sirotčince, řády k vykupování zajatých, Milosrd. bratří i sester; místo veřejného pokání ukládána almužna, cechy pečovaly o příslušníky svých řemesel atd. Bernardin di Feltre († 1494) a B. di Busti († 1500) OF, nadšení kazatelé Neposkvr. Početí, vykonali pro chudinu nesmírně mnoho, nemajíce ani haléře; B. di Feltre založil ústavu »montes pietatis«, kde se chudým půjčovalo na mírný úrok, by byli chráněni před lichváři, B. di Busti mu pomáhal.

C) Přišla **reformace**, s ní rušení klášterů, učení, že k spáse netřeba dobrých skutků. Následky? Luther: »Za vlády papežství byli lidé štědrí a dávali rádi, teď nikdo nedá nic, druh odírá druhá, každý chce všechno mít sám.« (Či vinou?) »Čím déle je evangelium (rozuměj luterství!) kázáno, tím více se lidé utápějí (ersaufen) v lakotě a přepychu.« Měl L. sám lásku k chudině? »Jako pohaněc oslů musí osly mrskat, tak musí vrchnost luzu (rozuměj poddané) bít, rdousit, věšet, pálit, kolem lámat, honit a krotit, j. honíme prasata a jinou divou zvěř, by se lid bál a tak držen na uzdě.« Melanchton: »Bujný, krvežíznivý národ, takže by se s nimi mělo zcela po právu daleko tvrději nakládat.« Prot. Mertz: »Reformace neznamenalá pánům, vládcům a městům nic jiného, než že při tom jsou hlavní osoby soudce, notář a žalávník. Vzali církvi, ale nedali chudým; vydržovali si tím více koní, psů a souložnic. Selský lid se octl v tísnivé porobě, řemesla upadla, v patách za reformací se plížilo ochuzování a olupování chudších vrstev.« Prot. Burnet, obhájce angl. reformace: »Za Eduarda VI. ujařmila venkovské obyvatelstvo šlechta, a sotva zavedeno kalvínské, obnoveno formálně otroctví.« Prot. Hyndman: »Za 8 let po

zrušení klášterů (v Anglii) byly zákony týkající se chudiny přímo hanebné. Dopaden-li nezaměstnaný na silnici, vypáleno mu na tváři znamení, stal se otrokem toho, kdo ho udal. Potřeboval-li podnikatel otroka, chytil prvního nezaměst., kt. potkal a kt. nepříslušel do místní obce, přivlekl ho k úřadům a dostal, co chtěl. Mohl ho mrskat a tak nutit k nejodpornějším pracím, mohl ho prodat. Když se po druhé pokusil o útěk, byl popraven.« Jakub I.: »Kdo bude dopaden při žebrotě, bude popraven a nesmí před smrtí dostat duchovního.« Za Jindř. VIII., rušitele klášterů, bylo popraveno 72.000 nezaměst., za Alžběty žebráci věšeni hromadně v dlouhých řadách - v době, kdy Vincenc Paulánský v katol. Francii zakládal charitativní řády a spolky.

Prý teprv po reformaci uloženo obcím, by se o své chudé staraly. (Německo 1530, 13 let po vystoupení Luth., Francie 1536, kdy se do ní prot-ství valilo), n. že zavedena všeobecná daň pro chudé (Anglie 1572). Ovšem, protože přestala **dobrovolná CH.** věřícího lidu a zmizely kláštery! Obce se pak přely, má-li se o chudého starat obec pobytu či domovská.

D) **Moderní CH.** mimo církev napodobuje sv. Vincence, kt. začal působit po 1600, s rozdílem, že katol. vincenciáni (založení 1833) stejně j. řády jím založené nemají placených činovníků; z moderní **Ch.**, kterou vzal na starost i stát (nemocenské pojištění atd.), žijí a tyjí ti, kt. podpory nepotřebují. Ovšem, katolíci jsou sobečtí, poň. konají dobré z naděje ve věčnou odměnu; nekatolíci prý konají »dobro pro dobro« - pro měsíční gáží!

Papežům se vytýká, že lichvařili obilím. Aaudé: »Za válek, kdy byly uzavřeny hranice a nebylo železnic a parolodí, bylo těžko zásobovat města (Řím), kde se nic nerodilo.« Od dob pohan. úpadku bylo římské obyvatelstvo zvyklé na laciný chléb, chtělo dostávat od papežů, co kdysi od císařů. Dovozem »laciného« obilí z venkova byl zatížen venkovský lid! Papež. zřídili tedy ministerstvo pro péči

o zásobování Říma. Při známé italské úplatnosti není divu, že se úředníci obohacovali nekalým způsobem; nechtěl-li papež všechny pověsit, musil leccos trpět. Úplatností slyňuli tam i preláti. Když se stal Inocenc III. papežem (1198), dal chudým všechny dary, kt. dostal při holdování, všechny dary chrámu sv. Petra, 10% všech příjmů. V době hladu živil denně 8.000 chudých, nepočítaje ty, kt. byli v útulcích (hospitálech). Takových příkladů lze najíti na sta! Alexandrijská církev obec živila za Jana Almužníka († 620) denně 7.500 chudých. [Spolia, Soudnictví, Tortura, Indiáni, Paraguay.]

E) **Moderní bezvěrecká Ch.** viz Humanita C).

CHILIASMUS: »JK. brzo přijde, vzkřísí jen svaté«, s nimi přemůže nepřátelské mocnosti, založí pro světce a jejich spolubojovníky říši radosti na zemi, trávající 1000 let. Každý bude mít manželku po libosti. Pak teprv přijde Antikrist, bude od JK. poražen, a pak všeobecné vzkříšení.« Krom hrubého **Ch.** existuje jemnější. Husité též hlásali **Ch.**

IN CAENA DOMINI, bulla, třikrát ročně (zvl. na Zel. čtvrtek - odtud název) od 1364 do 1770 ve všech kostelích předčítaná. »Doklad panovačnosti a ctivého útisku papežství.« (J. Huber.) »Proklínání všech nepřátel církve.« (Hase.) Měli jste ji v rukou? Co hrozného obsahovala? Seznam zločinů, od nichž si rozhřešení vyhradil papež (časem se leccos přidávalo a měnilo): 1. kacířství; 3. námořní lupičství; 4. olupování ztroskot. lodí a trosečníků; 5. ukládání nových nezákonných daní a mýt; 6. padělání papež. listin; 7. dodávání zbraní Saracénům a kacířům k boji proti křesť. n. katolíkům; 9. a 12. zamezování volného styku věřících s papežem; 10. olupování, zajímání, vraždění putujících do Říma; 13. 15. - 17. 19. zasahování do církv. pravomoci; 20. uchvacování Círk. státu. Jaká panovačnost? Nevyhrazuje si papež i biskup dodnes rozhřešení (»reserváty«) od hříchů zvl. těžkých? Nevyhrazuje světská soudní moc zlo-

činy vyšším tribunálům? Šlo přec jen o církv. tresty! Proč brojili vládcové od konce 16. stol. proti tomuto »neoprávněnému (prý) zasahování« do jejich pravomoci? Asi pro článek 5., jemu podobný 18., pro čl. 13-19! I Rud. II., Filip II. špaň., Marie Ter. zakazovali bullu prohlašovat! Že prý je příčinou nepokojů v lidu! Pius V.: »Příčinou jsou nesnesitelné daně, kt. vládcové ukládají!« Lupičství stíháno dnes státním soudnictvím; tehdy byly státy neschopné, nechtěly n. nemohly [Féma]; tak ponechána lotrům volnost. Jen církev se ujímala, pokud mohla, ubohých.

INDEX, CENSURA. A) Napřed máte **slovo vy**; my budeme odpovídat. »I. doklad, že církev je utlačovatelka každého svob. projevu, drží své lidi ve tmě, poněvadž jen ve tmě může žít a růst.« Nevěra miluje světlo, rozhání tmu, není-li pravda? Hitlerova C. je doklad! Hubují na církev, H-vu C. prováděli, jí se podrobili! Psali: »Do Wienu, do Leitmeritzu«, a byli zticha. Kdyby byl papež poručil č. spisovatelům psát: »Do Romy, fisica«! Berghoff v Jiráskově Věku řekl Srnovi, že nerad dal jeho knihu na státní I.; bezvěrci se před H. plazili, s chutí škrtali. »Kulturní« (?) rada v Praze... prof. X. Y. škrtal výroky neznaboha Nietzsche, proroka nacistů, poň. stavěly do jasného světla nevěru, katolíka Windthorsta, poň. hájily víru, historická fakta, na př. že César porazil Germány, že Stanley objevil prameny Nilu (poň. byl Angličan; kdyby papež zakázal nám psát o objevech Newtona, poň. byl protestant! Nebyli byste tak zticha!). Dokud trvalo přátelství s Itálií a Ruskem, nesmělo se o ně zavádět, ani napsat, že Italové byli poraženi u Visa 1866, ani **přísloví** (I), kde bylo slovo Talián; když přátelství přestalo, smělo se do nich prát. Škrtli chrámovou píseň, poň. v ní o Kristu: »Tys náš vůdce, my tvá legie.« Škrtli: »Vrabci spustili **válečný** pokřik, vlastnost charakteru je **samo-
statnost!**« V Př. chtěli škrtnout: »Soběský porazil 1683 u Vídně Turky«. poň. autor prý asi místo Prušáky

napsal Turkey; na štěstí měli po ruce malý naučný slovník. Ochotní Hitlerovi otroci láteřili, že papež zotročoval Ne o církvi, o vás platí: »C. je mladší z dvou hanebných sester, z nichž prvá sluje inkvisice; je živoucím doznáním vládců, že dovedou jen šlapat po zblbělých otrocích, ne však vládnout svobodným národům; C. je něco, co stojí hluboko pod katem.« (Nestroy 1848 Freiheit im Krähwinkel.) Škrtili slova »Duchovní vůdce, vůdce v horách«, poň. H. byl jediným vůdcem. Kdyby byl papež zakázal psát »hlavička cvočku, hlava spolku, hlavice květů«, poň. jedinou hlavou církve je on! Kdyby byl zakázal konstatovat historická fakta o špat. papežích a podobně!

B) Teď máme slovo **my**, a vy odpovídejte! Od koho se církev naučila zavést I.? Zavedl po prvé Jindř. VIII. angl. 1526, za 20 let 20 vydání! Uvězněn, popraven, kdo napsal, vytiskl, vydal, svázal, prodal, choval, dal knihu, kt. neměla schválení anglikán. biskupa. V Římě I. po prvé Pavel IV. 1559, bez významu; Pius IV. 1564, měl vliv.

Prot. neměl I. a C.? V Anglii bezohledná prot. C., lidu vzata i bible, směl číst jen »Královskou knihu«, udržován v nevědomosti, zotročen víc než za největších despotů v říši carů. Ve Strassburku byly všechny katol. knihy zakázány již 1524, za 7 let po odpadu Lutherově. Když L. zvěděl 1529, že Jeronym Emser, katolík, chce vydati překlad N. Z., zakročil u vévody Jindř. mecklenburského, by »ke cti evangelia a záchraně duší« tisk zamezil. Tiskař, kt. **chtěl** knihu vydat, musil do žaláře! L. zkonfiskoval knihu, kt. **chtěl** vydat prot. Agricola, dřív než vyšla, poň. mu nebyla po chutí! Vrchnostem katol. upřel L. 1523 »právo a moc« zakazovat jeho knihy, ale sám se dovolával světského ramene proti vydávání knih, kt. odporovaly jeho nauce. Právo schválit n. zavrhnout knihy, kt. náleželo papeži, a rozhodovat o věcech víry, přiznal L. wittenberské universitě, kde pánem byl on; od jejího rozhodnutí nebylo odvolání. Spisy Zwingliovy a jiných sektářů byly ve

Wittenberce dány na I., Melanchton žádal C. co nejpřísnější; L. i M. vymohli od saského kurfirsta 1528: »Kdo by knihy odporující L-vu učení kupoval, prodával, četl, bude trestán vězením, ztrátou těla (smrtí) i majetku; i ten, kdo o tom zví a neudá.« 1539 zakázáno tiskařům v Lipsku uveřejnit bez předchozího schválení jakoukoliv tiskovinu; každý týden obcházel dva radní páni knihkupce, zda nechystají, co by odporovalo »evangelium«. Kurfirst August pro zjednodušení agendy rozhodl 1571, že v Sasku smějí být jen 4 tiskárny - podpora a svoboda vědy!

I v ostatních **prot. zemích zavedena C.**; změnil-li vládce své názory, změnila se i C.; kdo dnes něco napsal, nemohl vědět, zda za půl roku při změně situace nepůjde jeho kniha na I. Týž August zakázal vydat jedno dílo Melanchtonovo, trest 3000 zl. Knížatům byla C. velmi vhod. Mohli potlačit každý projev jim nemilý. Prot. Kap. mluví s odporem o prot. C. Bedř. Staphylus píše 1560: »Když začal Luther psát, řeklo se, že by bylo proti křesť. svobodě nedovolit lidu knihy (jeho) číst; teď, když někt. odpadají i od luterství, vracejí se prot. k praxi staré církve, zakazují knihy svých odpůrců.« V prot. slezském městě Löwenberg 1556 nařízeno, by byla »zřízena inkvisice« a odnímalá lidu »jedovaté« (t. j. katolické) knihy. Prot. farář Radecker měl radost, že vrchnost takto »zakročila, po dobrém n. po zlém«. O tomto prot. »koniášství« Jirásek ani nehlesl. V Callesově Mexiku po r. 1926 usmrceno a umučeno mnoho dívek a dětí, poněvadž roznášely katol. tisk (noviny). Věřil by kdo, že v nejsvobodomyšlnějším státě na zeměkouli mají též I.? Do USA nedostaneš přes hranice jedinou knihu; patří-li mezi zapovězené, přijdeš o ni a platíš velkou pokutu. Hitler zakazoval i poslouchat cizí rozhlas, by se nikdo nedověděl pravdy. Koncentrák, poprava...

Dokud nebyl tisk (knihy se psaly), byla státní i církv. praxe odsoudit špatnou knihu k spálení rukou kata. Ještě Lev X. a sněm wormský v 16. st. Když tisk, rychle se šířily v mnoha výtiscích, bylo třeba

sáhnout k jinému způsobu, by poddaní chráněni před zkázou špatné četby: **C. a I.**

C) Svoboda tisku. Za Jos. II. smělo se psát proti papeži i církvi, círk. dějiny lživě skreslovat, ale katol. nesměli o Luthera ani zavadit. Biskupové musili dát do státní **C.** kapesní církevní kalendář, katechismus, vynechat partii o přivlastnění odpustků zemřelým atd. Stát sestavil seznam zakázaných knih. Za katol. Ludv. XVI. směl ve Francii každý neznaboh psát, co chtěl; v republice jakobíni »demokrati«, kt. prohlásili svobodu tisku za jedno z »práv člověka«, zavedli »**C.** společnosti svobody«, s podotknutím, že se jí žádný jakobín nemusí bát. Rád věřím! Naší č. kulturní rady v Praze se nemusil bát žádný nacista! Jakobíni nebyli ničím proti Hitlerově **C.** Zákon 4. říj. 1933 mu dal neomezené právo na všecek tisk, všechny noviny »usměrněny«, soustavně všichni ohlupování. Když se nevěra dostane k moci! Václav IV. čte na zdi: »Venceslaus alter Nero.« Připsal: »Si non fui, adhuc ero.« (»Václav druhý Nero.« - »Nebyl-li jsem, ještě budu.«) A věc odbyta. Když něco podobného proti H., zatýkání. decimování, popravy nevinných, když nevypátrán vinník. Za H. »usměrňován« tisk dle polit. situace týden od týdne. Při tom psáno o »brutálním postupu Anglie proti indickému tisku.«

Byla u nás před 1938 svob. tisku? Pro neznabohy! Svob. lhaní! Každý směl po katol. a jejich víře plivat, nazývat je zrádci národa. Po zabrání Sudet začaly katol. noviny bez poznámky otiskovat věrně články agrárních novin, skutečných zrádců národa, kt. zaprodání Hitlerovi podporovali Henleina; projev ministra Berana 1. led. 1938: »My jsme chybili, Němce utiskovali.« Shora přišel zákaz články otiskovat! Někde profesori zakazovali číst studentům Pekaře, katol. revue atd.

D) Rozumné slovo. Oprávněná je svoboda nezavadného tisku. Špatný tisk má na svob. stejné právo j. zloděj a vrah. Zákeřník a nečistý volají po svob., darebák a revolucionář (dokud se nedostane k mo-

cil) po svob. tisku, by mohl své černé plány bez-
trestně a ve velkém provádět. Stát právem bdí, by
tisk nešířil podvrtné ideje, ohrožující jeho exis-
tenci. (ČSR ponechala Henleinovi a jeho agrárním
spojencům svob. tisku, vedlo to k zabránění pohraničí
a republiky), stihá vydávání a šíření velezrád.
tisku; církvev toho práva nemá? Vykřičena za utlačo-
vatelku svobody, když zakazuje bezbožecký a obs-
cenní tisk! Špatná společnost kazí dobré mravy,
špatná kniha daleko víc! »Proč bych nemohl všecko
číst?« Proč ne všecko jíst? Stát zakazuje volně pro-
dávat jedy, podezřelé houby, dohlíží na potraviny,
jen duše smějí být otravovány? Jakobíni, prot.,
carské Rusko, Hitler, všichni potlačili tisk jim nepo-
hodný, každý sebenevinnější a sebeoprávněnější
svobodný projev; církvev má k tisku, kt. ohrožuje
její trvání, mlčet! I kdyby nezakázala, je věcí hrdosti
a cti (ne bázeň!) nečíst věc, kt. šlape po tom, co
mi svaté. Zákon Páně: »Varuj se blízké příležitosti«
zakazuje, by ses špatné četby chránil.

Jiní myslí, že svob. tisku je svob. lhaní, že z křoví
anonymity je dovoleno napadnouti a morálně utlouci
kohokoli. Zvláště politický tisk. Před každým »ta-
žením« proti jesuitům, katol. škole, nerozlučitelnosti
manželské atd. se tiskem zpracuje veřejné mínění,
a pak jde vše hladce. [Pombal.] Před volbami! Úkol
tisku je vznešený, zušlechťovat, být učitelem lidu
na nejširším podkadě, být ve službě pravdy, bojo-
vat za právo a spravedlnost, proti zlu (dovolenými
prostředky!), hájit i práva Boží. Tisk má na du-
chovní život nejširších vrstev vliv nedožrnný; žel, že
se ho zneužívá, podněcuje třídní nenávisť, štvě, fana-
tisuje masy, seje sváry a nespokojenost, ruší pokoj
a společenský řád, podkopává mravnost a víru.
Mravní zákon a náboženství jsou nedotknutelné a
nepřekročitelné meze i proti tisku (a umění); stejně
rozhlas. Prolhaná řeč Hitlerova 12. září 1938 o ma-
sakrech prováděných na Němcích v ČSR poštlala
proti nám celou Evropu. Ve svobodné Anglii po-
střehli dřív než u nás, kam vede nevázanost tisku.

Za 13 let, 1808-21, 101 proces, 94 novináři zavřeni, 12 robotovat do kolonií; 1817 zákony proti tisku, brzo žaláře plné novinářů.

Kt. knihy církev **zakazuje**? Ohrožující víru n. mravnost, společenský řád a církevní kázeň (brojící proti autoritě atd.); překlady bible, modlicí knihy a obrazy Páně i svatých, nevyhovující předpisům církevním. Z důležitých důvodů dostane věřící dovolení číst zakázané knihy (studující bohosloví), vyjma knihy obscenní; pro ty se nedá žádný rozumný důvod uvést. Že někdy sbor, jemuž papež světil C., se unáhlil a dal na I. knihu nezávadnou? [Galileo.] Jsme lidé omylům podrobení! Onen sbor není církev, není neomylný. Kdo dal na I. více nezávadných knih, Řím, prot., n. Hitler?

E) **Jindy a nyní**. Ve středověku směl mnich, kazatel, laik, poustevník, šlehat mravní zlořády. V Círk. stáť taková svob., že směli psát i hanopisy na papeže, jen proti Bohu, Kristu, víře ne. Sestav teď sám stupnici: Svob. tisku a katolíci - protestanté - nevěra; tato chce svob. tisku v katol. zemích, by mohla růst a katolíky svádět k odpadu; nedala ji nikde, kde byla sama u vesla, ani v osviceném 20. stol.

INDIFERENTISMUS, lhostejnost u víře, k nejvyšším pravdám a otázkám života, k vlastní spáse. [Tolerance. Víra j. víra.] »Je lhostejno, co věříš, jen když jsi ctnostně živ.« Je lh., jaké násobilky užíváš, jen když příklad správně vypočteš! Je jim lh., které víry se držíš, poněvadž pokládají všechny za stejně cenné (bezcné a zbytečné!), j. u propadlého kuponu je ti jedno, jaký kupon to je. I. pochází z duchovní lenosti n. tuposti, v praxi totožný s nevěrou. Interkonfesionalismus je totéž co I. »Všeobecné křesťanství«, t. j. žádné křesťanství! Chíméral Je nějaké »všeobecné ovoce?« Znamená to zapřít katol. víru, popřít božský původ katol. církve.

INDIVIDUALITA. »Církev je nepřítelka I-ty.« Pozor! Individualismu, ano; I-ty, nikoli. I. je opak šablono-

vitosti, samorostlý rozvoj schopností a osobního charakteru (svérázu), byť i byl tento rozvoj řízen shora; j. sadař nezasahuje do vývoje stromku, ale řídí a usměrňuje jej, by nerostl na křivo, nevyčerpával své síly neužitečnými planými výhonky. I. byla v církvi vždy a všude pěstována, i v klášt., kde jsou všichni vázání společnými pravidly a po slušností. Jestliže se I. potlačovala n. potlačuje, je to vina vychovatele, ne církve. Čti životopisy světců! Jaká rozmanitost povah a charakterů! **Individualismus** je něco jiného; trhá člověka ze společnosti, k níž ho víže nejedno pouto, činí ho vlastním zákonodárcem, soudcem, cílem, jeho vůli i rozum prohlašuje za autonomní. »Norma mravnosti je to, co lahodí; člověk je odpověden sám za sebe.« Egoismus Nietzschova nadčlověka, hovnění pudům... člověk je takto izolován, boj všech proti všem [Hobbes].

INKVISICE. Vlasy vstávají hrůzou na hlavě. Dábelská krutost církve, té nepřítelky svob. svěd... Nezapřeme pravdu, ale chceme ji též od vás.

I. Pravda o I. A) Církevní I.

1. **Vznik.** [Albig.] I když stát dopřává svobodu tisku, vyučování, shromažďování, dozírá, by se tiskem, ve škole, na táborech lidu nešířily ideje podvrtné, velezrádné; »usměrňuje« dokonce i ideje loyální, a nic se nenamítá; každý ví, že mu jde o sebezachování; jen církvi se to právo upírá. dbá-li, by víra nebyla porušena bludy, a nechce-li sama sobě kopat hrob. K ochraně víry užívala všech **zákonitých** prostředků. K vyhledávání, vyšetřování (»inquisitio«) a trestání zatvrzel. bludařů zřízen církevní soud, I., j. ve státě k pátrání po zrádcích. Správu I. měl v každé diecési biskup. Inocenc IV. ji světil v celé církvi 1248 dominikánům (kt. k tomu doporučil Řehoři IX. císař Bedř. II.) v menší míře františkánům, a bohužel, schválil mučení obžalovaných a podezřelých; frant. toho práva neužívali. - Někteří I-ři si troufali: Walleis v Praze nazval 1315 papeže Jana XXII. při kázání kacífem.

2. **Úřad inkvisitorů** nebyl snadný. Někt. při upřímné snaze obrátit zbloudilé dosáhli koruny mučednické. [Arbués.] Ale došlo i ke krutostem. Robert le Bougre OP. upálil kol 1238 v okolí Rouenu tisíce nevinných. Františkáni žádali Filipa IV. franc., by krutosti **I-rů** omezil 1301, ale Filip poznal, že **I.** je výtečný prostředek, by se zbavil politických odpůrců. Užil jí, by se zmocnil statků [templářů]. Světský kněz Konrád z Marburku s pomocníkem Konrádem Dorseo OP. řádl přes všechny domluvy arcib. mohučského, kolínského, trevírského, odsuzoval bez zjištění viny, oba ubiti 1233. Stížnost OP. proti vrahům papež odmítl **I-tor** Arnold Badet OP. v Toulousu potíral kacíře, a sám byl astrolog!

3. **Obviněný** z kacířství si nesměl vzít obhájce, zřídka kdy se našel svědek svědčící v jeho prospěch, z obavy, by sám nebyl pokládán za bludaře. Při výslechu mučení, zatvzení odevzdání světskému rameni; těm, kdo se bludů zřekli, ukládány církevní tresty, pouť a jiné kající skutky. Často došlo k neomluvit. bezpráví; leckdo křivě obžalován a odsouzen ze msty (j. u nás 1939-45) n. uvržen do žaláře tak strašného, že byl téměř za živa pohřben (j. v koncentracích 20. st.); statky propadly konfiskaci (j. u nás 1939-45), sebral je soudce! Nelidskosti **I-rů** nesmíme zevšeobecňovat; vždy byli takoví, kt. svůj úřad pojímali apoštolsky, záleželo jim na obrácení bloudících.

4. **Tresty**. Prot. Brockhausův slovník: »Čtvery: podmíněčná exkomunikace; dobré skutky (pouti...); pranýř n. tělesné tresty; konfiskace statků, žalář, upálení. (Poenae comminatoriae - minores - infamantes - maiores.) Tresty tělesné, zvl. smrti, ponechávala církev vždy světské vrchnosti.«

B) **Španělská I.** 1. Když špaň. vyrváno z moci Maurů, zůstalo v zemi mnoho M., kt. přijali křest (**»Morískové«**), v srdci zůstali mohamedány. Vetřeli se na nejdůl. místa ve státě, i na bisk. stolce, sňatky vešli v příbuzenství s mocnými rody, nahromadili velké bohatství. Podobní byli **Maranové**, židé, kt.

pokrytecky přijali křest. Obojí »chystali státní převrat, společné spiknutí proti křesť. vládě« (prot. Huber). Král s ních nesměl spouštět oka. Na vyhledávání těchto nebezp. zakuklen. vyznavačů Mohameda a Mojžíše zřídil Ferd. Aragonský 1478 pro sevillskou diecési I., jeho choť, lidumilná Isabella Kastilská, váhala, Sixtus IV. **odepřel** souhlas; povolil teprv, když Španělsko přerušilo diplomatické styky. Již za rok ho docházely stížnosti. Vystoupil co nejrozhodněji proti krutostem I., hrozil Michalu Mirillovi a Janu de St. Martino sesazením; stížnosti neustávaly; rozhodl, že odvolání od rozsudků I. bude přijímat sám; Ferd. i Karel V. apelace u papeži zamezovali. Ustanovil tedy svým zástupcem sevillského arcib., radil I-ům, by kající bludaře potají rozhřešili a propustili, by tak unikli hanbě a ztrátě občanských práv; ujímal se dětí odsouzců, chtěje jim zachránit jmění (propadlo státu!). Inocenc VIII. činil I-ům ostré výtky, Julius II. a Lev X. zřídili v Římě apelační soud, kt. mnoho rozsudků zrušil n. zmírnil, Lev X. chtěl úplnou reformu I., vida, co zlého tropí a že dosavadní domluvy marné. Karel V. pokus zmařil, I. se pokládala za vyňatou z pravomoci papeže, I-ři vícekrát ztrestání exkomunikací (toledští k velké nevoli Karla V.). Papež Pavel III. zamezil zavedení I. v Neapolsku, jež patřilo Španělsku, Pius IV. s Karlem Boromejským ji zamezil v Miláně (patřil též Šp.).

2. Špaň. I. svěřena hlavně dominikánům. Generální I-ter Torquemada byl vzorný řeholník, ale tvrdý; ze strachu, že bude zavražděn, měl na cestách vždy stráž 250 mužů. Vypracoval soudní řád pro I., krutější než při církevní I. - Lid s I. sympatisoval, poň. byla namířena proti pyšné šlechtě a vyděračským židov. lichvářům. Státní pokladna měla ze zkonfiskovaných statků značný příjem. I-ři nebyli vždy proniknuti duchem Kristovým.

3. Špaň. I. dostala brzo **státní ráz**, soudila zločiny, kt. neměly s vírou co dělat, vraždu, lichvu, zvláště politické zločiny. Skrze I. mohl král zne-

škodnit muže, mající nejvyšší říšské hodnosti (toledského arcib. Carranzu 1599). Znenáhla ovládl I-ci nevěrečtí osvicenci a zednáři, hnali své odpůrce, i kněze, před I. »pro urážku náboženství«. [Pombal. Malag.] Ve Francii viděli, jak výtečným nástrojem je I. králi k dosažení politických cílů. Ludvík XIV. doporučí vnukovi Filipu V., zvolenému za špaň. krále, by si I. »vážil«. Musila posílat do vyhnanství biskupy jemu nemilé. Za Ferd. VI. byl duch I. duch vzpoury proti papeži, opírala se o krále a otročila mu. Za Karla III. slepý nástroj jeho zvůle, v naprostém rozkladu, Napoleon zrušil 1809, Ferd. VII. obnovil 1814, Pius VII. svolil, bude-li odstraněno mučení a trest smrti, 1821 zrušena v Portug., 1834 ve Španělsku.

4. I-ři vyřizovali někdy své **osobní věci** tím, že protivníky žalařovali, dávali jejich spisy na index, atd. Daniel Papebroch T. J. vydal s **Bollandem** a Henschenem 14 svazků Životů svatých; vrhli se na něho karmelitáni založení ve stol. 12., že popíral jejich původ od Eliáše a Elisea; obžalovali ho v Římě, že je kacíř; španělská I. dala všech 14 svazků na index 1695, na naléhání Leopolda I. zrušen rozsudek papežem 1698. Calderon v dramatě Las órdenes militares zavadil o otázku Neposkv. Početí, jež tehdy budila všeobecný zájem (obhájci jesuité). Cald. se vyslovil pro Nep. P., I. mu poručila, by někt. verše škrtl n. změnil; odepřel, I. zkonfiskovala rukopis i opisy a zakázala drama provozovat. Prescott: »Hloupost I-rů OP. byla příčinou, že prohlašovány za kacířstvo věty vzaté ze sv. Otců«. (Církevní I. žalařovala františkány, obhájce Nep. Početí, prý pro kacířství, ač církev nic nerozhodla a každý měl volnost mínění.)

C) Na **vysvětlení krutostí I.**: »Nikdy nekonáme zlo tak plně a vesele, j. když je konáme v souhlase se svým svědomím, z rozkazu svědomí, že tím sloužíme Bohu.« Léčka ďáblova: »Teď smíš s dobrým svědomím tropit ničemnosti, kt. by jindy dovoleny nebyly.« Cavour: »Kdyby to, co konáme, nebylo

pro Itálii, bylo by to lotrovství.« **I-fí:** »Kdyby to nebylo pro víru a pro Krista (?), bylo by to lotrovství.« Bedř. II. pruský: »Když se lidé domnívají, že bojují pro čest Boží, myslí, že vše je dovoleno, a poskvřňují oltáře nejdobrotivější bytosti krví nevinných.«

II. Lež o I. 1. Krutosti I. přeháníte. Začal zednářský kněz Llorente, proti kt. vystoupili prot. dějepisci Prescott, Peschel (»Llorente udává počet poprav za 7 let 10.220, vpravdě jich bylo za prvních 23 let 2.000« - méně ve velkém Španělsku než za 5 let v malém Protektorátě!) Goms: »Za celou dobu trvání I. 4.000 poprav.« Cobbet: »Od počátku do konce nenapáchala I. tolik krutostí, co Alžběta anglická proti katolíkům za jeden rok« (a co Hitler u nás za 5 let!). Není pravda, že Torquemada utratil 114.401 lidí, jednou naráz 100.000 (?!), celá I. 341.021. Llorente i Švýcar Schumacher tvrdí, že mají ta čísla ze sevillského archivu; divná věc, že jednotlivé položky u obou se různí, jen součet je stejný! V koncentracích za 6 let prý umučeno 11 milionů; I. mučila, by vynutila doznání od domněle provinilých, v koncent. mučili, by působili kratochvíli sobě a bolest (přebolestnou smrt) jiným; I. z pověry [Čarod.], v koncent. ze zloby; v I. katolíci, v koncent. nevěrci! Není pravda, že I. podvázala všecek život ve Špaň. Literatura a umění slavily zlatou dobu. Lope de Vega, Calderon, Cervantes, dějepisci Mariana, Zurita, Pulgar, »malíř Neposkvřněné« Murillo, zámožské objevy (Kolumbus, Cortez), university; španělština byla řečí evropských salonů, návštěva Španělska patřila k vzdělání.

2. Auto da fé, actus fidei, úkon víry, nebylo, jak se líčí. V chrámě n. na náměstí přečten po kázání za přítomnosti zástupců státu rozsudek; kdo se bludů zřekl, dostal rozhřešení po mši sv., nekající- ník žalář n. smrt. Za 350 let upáleno v celém Špaň. jen několik prot. Poslední poprava I. v Mexiku 1815. Někdy při auto da fé nepopraven ani jeden; v Toledu při 4 auto da fé bylo 3.350 obžalovaných, žádná poprava. Prot. Townsend viděl I. v Barceloně,

vydal o ní dílo 1792, nazývá **I-ry** lidumilnými. Neznaboží umučili ve Španělsku za 5 let 1933-38 více katolíků než **I.** bludařů za 350 let. - Č. bratří, mučení od husitů 1461, musili odvolat, i Řehoř, své »bludné smýšlení o večeři Páně«, vedeni v průvodu k Panně Marii Týnské, před Rokycanou musili osvědčit: »Věříme v přepodstatnění, v sedm svátostí, v orodování svatých.« Někt. zůstali v žaláři do 1463, než se odhodlali odvolat. Husitské auto de fé!

3. V gymnasijsní učebnici dějepisu jsem četl 1932 doslova, že ve špaň. **I.** řádili **jesuité**, že zavedena na popud jich zakladatele Ignáce z Loyly (narodil se 13 let po vzniku **I.**), že Galileo byl odsouzen od **jesuitských I-rů!**

III. Zametejte před svým prahem!

Proč nemluvíte o krutostech **protestantské I.?** »Ani nevíme, že nějaká prot. **I.** byla!« Vzácné pravdivé slovo z vašich úst! O prot. **I.** se v učebnicích nedočtete. [Kalvín. Skot.] Teď slovo o **anglické I.** Prot. Gervinus († 1871): »Farizejská svatost anglické dvorní církve si zakládala na tom, nazývat prot-mus otcem svobody; ve skutečnosti se chovala svobodmilovná Anglie k svým katol. dítkám j. krvavá chůva. Svě farizejství projevila Anglie též tím, že přívržence katol. náboženství nemučila a nezabíjela pro víru; prý pro velezradu!« Kdo odpadl k protství, přestal být velezrádcem. Bl. Janu Ogilvie T. J. slibováno nadto nejvýnosnější místo v diecési a dcera anglik. biskupa. Prot. Vilém Penn: »V málo letech zhynulo v žalářích 5.000 osob pro víru.« Prot. Mackintosh: »Za 25 let do 1685 uvězněno pro víru 25.000 osob, zničeno 15.000 rodin.« Katolíci za živa rozpárání, na rozkaz Alžběty někdy hodně pomalu, kat pracoval nožem v útrokách odsouzenců. V Irsku směl soudce předvolat každého katol., přinutit ho k přísaze, vymáhat výpověď, kdy a kde byl při mši sv., o kt. katol. kněží a učitelé ví, kde se skrývají; ti všichni za živa rozpárání. Běda, když nechtěl prozradit! Slidiči a zrádci se Anglie hemžila (j. Protektorát), na udání vypsány premie, pro-

hledávány domy chudých i zámky šlechticů, píděno po kněžích a knihách. [Index.] »Vysoký vyšetřující dvůr«, opatřený mimořádnými pravomocemi inkvisičními, nevázaný obvyklými právními formami, směl vniknout kdykolí do domu, zabavit všechny písemnosti a každého zatknout. [Alžběta angl.]

INOCENC III., jeden z největ. papežů, pomlouvaný. Prot. Hurter chtěl ukázat světu, jaký netvor seděl na stolci Petrově, jal se studovat archivy, před jeho zrakem vyvstala postava světce. Hurter se pak stal katolíkem.

A) **Snaha o povznesení církve.** Zvolen v 37. roce proti své vůli. Spravedlnost byla v Římě úplatná. I. zjednal pořádek, že se zdálo, »j. by nikde na světě kromě Říma spravedlnosti nebylo.« Měl ohromné jmění a žil chudě. [Charita.] Penězoměnci a zlatníci musili z jeho paláce; vystavět tři sirotčince, děti nosily jasně modrý šat, připomínal jim nebe, kde mají Otce. Jeho legáti byli stále na cestách po Evropě, by urovnali kdejaké nebezpečí. Za 18 let vlády napsal 3855 listů! Je obviňován, že pokládal všechny vládce za své vasaly a tak s nimi jednal. Čtème jeho listy k Janu II. angl., k Filipu II. franc., ke králi uher., dánskému, kastílskému, k dóžeti benátskému, ke knížeti srbskému! I když musil vyloučit Filipa II. z církve, uznával, že ve věcech časných nemá král nad sebou představeného. Někt. dobrovolně odevzdali své země papeži v ochranu, ale Inocenc IV. odmítl nabídku Davida Waleského 1244, poněvadž byl poddaným angl. krále a neměl práva se svým územím volně naložit.

B) **Boj proti mocným tohoto světa.**

1. **Proti pýše života.** V Německu dva králové zápolili o korunu. Koho potvrdí I.? Situace těžká, konečně oba sesazeni, Bedř. II. zvolen. Přemysl I. se držel politiky papežské, což mu vyneslo dědičný titul krále. [Kanova, Frid. I.]

2. **Proti žádosti těla,** o svatost manželství. Filip II. franc. zapudil Ingeborgu, žil s Anežkou Merán-

skou. Biskupové mlčeli, schvalovali. I. vyřkl nad Francií interdikt, za 13 let král povolil, boje se vzbouření lidu, ke kt. se již chýlilo.

3. **Proti žádosti očí.** Jan II. Bezzemek angl. vydíral neslýchaným způsobem poddané, pustošil vlastní zemi, páčil, vraždil, mučil, sáhl i na cudnost žen a dívek, I. zbavil jeho lid přísahy věrnosti, pověřil franc. krále provedením rozsudku 1212. Jan se rychle s I. smířil a odevzdal mu Anglii j. léno (v poddanství papeže!), zavázav se k ročnímu poplatku.

C) »**I. prohlásil papeže za poloboha.**« Galfried Vinisauť mu věnoval báseň: »Non Deus es nec homo, inter utrumq, quem Deus elegit solum, socialiter egit tecum, partitus mundum, tibi terras, sibi caelum.« (»Nejsi Bůh ani člověk, ale mezi oběma. Bůh si tě zvolil za společníka, s tebou se rozdělil o svět, sobě ponechav nebe a tobě zemi.«) I. odmítl, ani haléř nehodil hladovému pochlebníku, za to se stal Galfried jeho nejhorším hanopiscem. Novotný (Č. dějiny) se nestyděl zfalšovat Galfriedův výrok, místo **es** napsal **est**, a připsal jej papeži, j. by byl I. o sobě řekl: »Není (papež) ani Bůh ani člověk...« Krom toho, vy, kt. se horšíte, že I. ovládal krále, a sami vyznáváte Nietzscheovu fii o nadčlověku: nejste pokrytci? Dle vašeho doznání jednal I. dle vaší fíieľ S Hitlerem jste vy modloslužbu neprovozovali?

INOCENC VIII., †1492, žil ženat na nemravném aragonském dvoře, nejso lepší než jiní (dvě nemanž. děti). Přijav svěcení, nechal nevázanosti, ale j. papež propadl všeobecnému tehdy nepotismu. Příbuzné, zvl. syna a dceru, obohacoval, dočkav se na nich jen hanby. Synovi vystrojil ve svém paláci svatbu s dcerou Lorenza Medici. Pomáhal si k penězům nečestně, zaváděl při kurii různé úřady a draze je prodával (500 dukátů). Pak musil mlčet, když tito úředníci vydírali lid a dali se podplácet. Od Johanitů si vyžádal vydání zajatého [Džema], bratra sultána Bajazeta II., a dal si od B. hodně platit za to, že jeho soupeře drží ve vězení. Zlo-

činci se mohli vyhnout trestním jednáním, když zaplatili. Kardinálové pochybné mravné ceny měli paláce, oddávali se zábavám. Proti nápravě v hlavě a v údech, po kt. voláno 150 let, se vzpíral kdekdo, zatím co na severu se stahovaly hrozné mraky. Luther vystoupil 25 let po smrti I.

INTERDIKT je církevní trest, kt. stíhá jednotlivce n. komunity (osobní I.), kraje n. celé země (místní I.) Bylo zakázáno udělovat svátosti krom křtu a zaopatření nemocných, sloužit mši sv. vyjma o Hostech Božích, Božím Těle, Nanebevzetí P. M. Dnes je dovoleno udělovat svátosti, kázat, ale prostě, bez slavnosti. Postižený osobním I. nedostane církevní pohřeb. Dokud byla víra v lidu, měl I. význam; církev jím přiměla krále, aby zrušili nedovolený poměr a přijali zapuzenou manželku [Inoc. III.], věřícím uvedla na vědomost velikost zločinu, kt. byl trestán, neposlušné přiměla, by se podrobili církv. zákonům. Dnes, v době nábož. lhostejnosti, by neměl I. účinku, proto ho církev sotva kdy užije. Místní I. vykl naposled papež nad Sicílií 1730, nad farností jej může vytknout biskup. - Proč se na I. tak horšíte? Když Hitler zavřel »na tři roky« naše vysoké školy 1939 a nechal je zavřené navždy, byli jste zticha! Když zrušil spolčovací právo, postřílel a pověsil tisíce nevinných Čechů! Stát smí zavřít pro různé přečiny kulturní ústavy, proč by tedy církev nesměla zavřít své chrámy? Vy do nich nechodíte! Co tedy křičíte? Co je horší, I. n. stanné právo?

INTERIM. Čím to, že protestanté spojení ve Schmalkaldskou jednotu, po porážce u Mühlberku 1547 přece zůstali v Něm. pány situace? Tehdy bylo snadno jejich rejdům učinit konec, ale Karel V. se rozešel s papežem, na nešťastnou radu rádců (Granvelly) si osobil právo, že nábož. poměry v Něm. urovná sám, nedbaje úmluvy s Pavlem III. Trident-skému sněmu poroučel, by nečinil věroučná rozhodnutí. Když odmítl a pro vypuklou epidemii se

odebral z Tridentu do Boloně, prohlásil jeho všechna usnesení za neplatná. Na církv. statky uvalil těžká břemena, 1548 vydal v Augsburgu »I.«, **prozatímní rozhodnutí**, jímž »urovňal« nábož. zmatky tak, že prot-ům mlčky ponechány uloupené církv. statky, ženatým kněžím ženské, lidu přijímání pod obojí. »Mistrovské dílo polovičatosti, jímž vítězství u Mühlberku bylo prostě zahozeno.« Prot. se ho »prozatím« drželi, a když nabyli nových sil, vymáhali další výhody, loupili další církv. statky. [Restit. edikt] přišel pozdě!

INVESTITURA. Boj o I. A) V Německu: [Kanossa.]

B) V **Anglii** bylo o málo lépe. Vilém Dobývateľ († 1087) investoval biskupy a opaty podáním prstenu a berly. Řehoř VII. protestoval, ale víc neučinil, poč. dosazování muži většinou řádní. Vilém II., nástupce, prodával biskupství j. v dražbě tomu, kdo nejvíc nabídl, třeba ženatým rytířům, kt. neuměli psát; zabíral [církv. majetek], uvaloval naň ohromné dávky, opatství a biskupství pokládal za král. léno, kt. osadí, až a kým bude chtít; hřbitovy proměňoval v obory pro chov zvěře; sv. Anselm mu nemohl dát ohromný poplatek za své arcib., musil prchnout. Král zastřelen na honě, nikdo neví, kým. Nástupce Jindřich I. po dlouhém odporu povolil, papež svolil, by biskupí a opati před svěcením složili přísahu věrnosti; Jindř. II. chtěl církev ujařmit; arcib. Tomáš Becket jediný se opřel, zavražděn ve svém chrámě. Král ztrestán vlastními syny; stále se proti němu bouřili j. on proti církvi. - Ve **Francii** se Filip I. dal pohnout Řehořem VII. a vzdal se I.

C) **Příčinou** boje o I. byly zlořády vzniklé vlivem [feudalismu]. Králové zprvu nežádali od biskupů feudální přísahu, ale r. 858 již vidíme, jak se biskupí na shromáždění v Quiercy brání složit přísahu a tak se prohlásit za vasaly. Jakmile je král za takové pokládal, uděloval biskupství j. léna, komu chtěl; velcí páni dávali dcerám za věno biskupství (statkyl), malí páni fary! I. se stala zdrojem simonie (kupování církv. hodností), mařila svobodnou volbu,

uváděla na biskupské stolce nehodné. Řehoř chtěl osvobodit církve z okovů feudalismu. »Nežádám nic nového, jen obnovit staré zřízení. Nejchudší ženě je dovoleno, by uzavřela sňatek s mužem podle své volby, jen církvi se vnucuje, koho ona nechce.«

IRSKÉ KRVEPROLITÍ 1641, když Irové, štvaní hůře než škodná zvěř, se vzepřeli proti angl. utlačovatelům, by zbraní hájili víru i existenci. Povstání potlačeno, útisk je horší. »Přitom mnoho protů od katol. Irů povražděno!« O' Flaherty, kt. vše bedlivě studoval, zjistil, že Irové spáchali 17 vražd.

JAN JENŠTEJN, pražský arcibiskup, lživě skreslený Jiráskem (Mezi Proudý), oťrel se o něho Třebízský. Pekař: »J., muž velmi vzdělaný, v nejednom traktátu řeší palčivou otázku své doby, v tom již i základní problémy husitství (ne však palcátem!) Muž sv. života, asketa, mystik, básník, horlivě oddaný myšlence nápravy mravů a prohloubení zbožnosti v kleru i lidu. Přítel myšlenky, by selské usedlosti na rozsáhlých statcích církevních se staly plným dědičným majetkem sedláků, j. později doporučoval Hus.« (Jenže tento rozdával z cizího, J. J. ze svého!) Přímá povaha J. pochopitelně u Václava IV. narazila, ne však úhořovitá povaha Husova.

JAN NEPOMUCKÝ. Další doklad, jak mrzských zbraní se chápe nevěra proti víře a církvi.

A) Je J. N. historická osoba? V bulle svatořečení je mylné datum úmrtí. Palacký, Pekař a jiní: »Omyl.« Herben s fanatickým záštitím: »Podvod! Podvodníci jesuité v Čechách, podvodníci kardinálové v Římě!« Páni, kt. si tropí posměch z papežské neomylnosti, jsou najednou papežštější než my, j. kdysi Bismarck. [Neomylnost.] »Papež prohlásil za světce muže, kt. zemřel 1383, toho se musíme držet; historický Jan z Pomuku zemřel 1393, proto je váš J. N. osoba zbájená, výmysl jesuitů.« Obracím váš důkaz proti vám! »Tvrdili jste, že Hus se narodil v Husinci u

Prachatic, konali jste tam pouti, vodili tam žactvo, do jeho světnice vstupovali s posvátnou úctou, j. Turek do Mekky (Kálall), odnášeli jste si ostatky (třísky...), třebaže pro »římskou modloslužbu« s ostatky máte jen úsměch. Chodili jste se dívat na skálu, kde Hus na cestě z Prahy odpočíval, i na otisk jeho hlavy na ní, třebaže v zázraky nevěříte. Pekař vám dokázal, že Hus v Kostnici upálený se narodil v Husinci u Prahy! »Váš« Mistr tedy neexistoval! Uctíváte falešného Husa! Vymyslili jste ho, byste potírali katol. církev i úctu sv. J. N. Tedy s vaší strany podvod!»

B) **Byl J. N. mučedník?** Církev prohlásila za světce muže, jehož kostra je ve stříbrné rakvi u sv. Víta v Praze, ať se jmenoval z Pomuku n. z Nepomuku, kt. dle pramenů byl generální vikář Jana Jenštejna a jehož jazyk nalezen neporušený při otevření rakve (četl jsi již někdy vědecké vyvrácení tohoto histor. faktu? Jen posměch n. úsměch; přinesli by důkazy, kd. jaké měli!), a kt. dle současných historiků byl na rozkaz Václava IV. mučen a svržen do Vltavy, poň. hájil práva církve proti libovůli vládce (pokus o nekanonické zřízení biskupství plzeňského!) Pekař srovnává J. N. s angl. mučedníkem Tomášem Becketem a dovozuje právem, že smrt pro hájení práv církve stačí k prohlášení za mučedníka, i kd. se nedokázalo, že šlo o zpovědní tajemství.

C) **Byl J. N. vlastenec?** Hlásil se vždy k české národnosti; v Padově při doktorských promócích asistoval vždy Čechům a Polákům (brali k tomu jen Slovana!), byl tam zvolen za »rektora« č. posluchačů; okolnost, že Jenštejn ho jmenoval gener. vikářem, svědčí o jeho schopnostech.

D) **Byl J. N. svatého života?** Dr. Herben mu vytýká zločiny: 1. Nikdy neexistoval. - 2. »Měl mnoho obročí.« Pouze dvě, a to před tridentským sněmem dovolenol - 3. »Stavěl v Praze domy.« Pouze jeden, se společníkem; práce zednická ho stála asi 25.000 Kč; Hus měl ročně krom zaopatření 60.000 Kč! Machar měl víc peněz než J. N.! - 4. »Daleko široko

věděli lidé o Mistru Johánkovi, když si chtěli **vy-půjčit peníze**.« Pekař: »Herben protestuje proti úctě **J. N.** ve jménu národní mravnosti, a sám užívá k jejímu potlačení prostředků nemravných, totiž lži. Názorná ukázka, jak se vzdělává pravda vědou, jež nenalézá dosti ostrých slov proti »drzosti« dějepisců falšujících prý skutečnost!« Jde celkem o nepatrné půjčky několika grošů venkovským kněžím, kt. přišli ke konsistoři a v Praze se octli v peněžní tísní. Jen jedna velká půjčka, a to bezúročně! Pekař: »Hus též půjčovali«

E) Byl **J. N. zpovědník královny Žofie**? Pekař: »Zdá se.« Gel. Dobner, kt. věc zevrubně studoval 1784: »Ano.« Tomáš Ebendorfer, vídeňský profesor, kt. dlel v Praze 1433: »Jak se vypravuje.« Podobně Bavor Hagen, kt. psal po 1400. Byla tedy tradice v lidu rozšířena. Židek ve spise, věnovaném Jiřímu z Poděbrad, 1470 určité: »Ano.« Palacký: »Krom sporu o opatství kladrubské působily při mučení **J. N.** i jiné příčiny.« Proč Václav IV. sám Jana mučil, proč s ním zůstal sám, šlo-li o věc veřejně známou? Proč po mučení dán **J.** do úst roubík, by nemohl mluvit? Lid se bál o věci mluvit, dokud Václav žil.

Prot. Brockhausův slovník: »Dle aktů svatořečení vytrpěl **J. N.** smrt muč. pro své nepovolné hájení círk. práv proti vůli krále Václava; nicméně to samo by nebylo dostatečným pro bezmezný hněv králův, kd. (jak dle nejnov. bádání dějepisného se zdá být jisto) odpírání **J**-vo prozradit zpovědní tajemství j. zpovědníka královny nebylo zůfivost královu stupňovalo na nejv. míru, takže ho dal krutě umučit. Jazyk dle přísežných protokolovaných výpovědí 40 svědků nabyt 1725 živé temně červené barvy.«

F) Bylo cílem úcty **J. N.** potlačit kult Husův? Kdyby **J. N.** byl agitační prostředek, byli by k němu jesuité sáhli hned po 1620, ne za půl století, když prot-ství zažehnáno! Něm. prot. Otto Abel († 1854) byl první, kt. tvrdil, že úcta **J. N.** měla nahradit úctu Husa; naši neznabozi se toho chytli: »Potlačit úctu H.!«

J. N. byl prohlášen za blahosl. 1721, když už nikdo Husa nectil! Pekař: »Č. prot-é nevěděli před 1620 o Husovi ani stý díl toho, co víme dnes. Byl uctíván od nepatrného zbytku starověkých husitů, kt. v podstatě stáli na půdě katol. a byli od prot. potírání víc než katolíci. Hlavní zásluhu o svatořečení měl zednář, nepřítel jesuitů Špork! Je tedy lež tvrzení Herbenovo a Fr. Hrubého, že tehdejší kněži se ne-šťítili žádného prostředku, by zmrazili a zastrašili zotročené č. duše a zabili novým svatým Jana Husa v č. národě. Životopis **J. N.** od jesuity Balbína, věnovaný svatovítské kapitole, jejímž členem byl i přítel Balbínův, Jan Pešina, byl od ní odmítnut j. příliš legendární 1670! Češi, na kt. se románští národové dívali s pohrdáním j. na kacíře, chtěli nabýt úcty ciziny; proto si přáli svatořečení **J. N.** Úcta svatojanská byla přes 150 let vznešený projev a výraz č. náboženského citění (zvláště v době temna), a co v ní bylo estetického půvabu! Čím byla Praha 16. května! O to vše jste nás svou nenávistnou agitací ochudili! Viděl jsem sochy svatých rozbité pod dojmem vašich slov, viděl jsem ohrožené památky největší umělecké ceny... A což ryzí etický proud úcty svatojanské!«

Při korunovaci Leopolda II. si směli Pražané vyžádat milost. »Chceme slavit svátek **J. N.** j. před vládou Josefa II.« **J. N.** byl poutem, kt. pojilo Habsburky nám nevalně nakloněné s našim národem. Ferd. I., II., III., Rudolf II., Jos. I. usilovali o blahorečení, s Karlem VI. král polský, university pražská, vídeňská, rady tří měst pražských. Barrande ho ctil, v Drážďanech je mu zasvěcen chrám, v Bavorsku jeho socha na mostech, v Mexiku ctěn. Docela zněmčená Praha se rozhlaholila č. řečí každý rok 16. května a byla toho dne »opět česká«. (Kronika Prahy II.) Měšťané by snad byli zapomněli česky, kd. toho dne nemusili mluvit s venkovskými příbuznými, kt. přišli k hrobu **J. N.** (tamtéž), úcta **J. N.** zachránila národ před úplnou germanisací, kt. šla v 18. st. ztuha. Jos. II. věděl, proč zakazuje pouté

k J. N. 1783; přišly přec, byť bez korouhví, hudby a kněží. R. 1784: »Poutníci nebudtež do Prahy vůbec vpuštění.« Šli jeden za druhým! Č. řeč se zas ozývala v pražských zdech, lidské zákazy byly marné, č. srdce od Krkonoš k Šumavě, z Moravy, ze Slezska, u hrobu J. N. se cítili zase Čechy, poněvadž slyšeli č. hovor, vzpružení k národnímu zápasu se vraceli. Jako po 1938 ze zabraného pohraničí na Sv. Hostýn! Úcta J. N. utvrzovala, sílila vlastenecké národní vědomí. Udržoval a sílil po 1938 Hus, Komenský, Masaryk, českomoravská »církev«?

G) **Kdo vymyslíl báchorku o dvou Janech?** Hájek z Libočan 1541. Našel v jednom pramenu datum 1383, v jiných 1393; dle svého zvyku si snadno pomohl: »Byli dva, jeden umučen pro zpovědní tajemství 1383, druhý pro spor s arcib. 1393.« Letopočet nemá s papežskou neomylností co dělat! Ostatně, byť bylo sebezaručenější, že se kdo narodil n. zemřel 1900, nemůže to být prohlášeno za článek víry! Proces svatořečení (do r. 1729) konán přísněji než jindy, poň. v Římě věděli, že věc není jistým kruhům v Č. milá; 50 let se Řím vzpíral, promotor fidei (kardinál, kt. je povinen činit námitky a zamezit příznivý výsledek) byl obávaný a učený Lambertini, pozdější Benedikt XIV., kt. v podobné funkci zamezil zavedení svátku Srdce Páně. Historik Fr. Hrubý: »Lítá saň římská ohýbala a lámala tak dlouho č. národ, až jej dovedla k J. N.« [Jan Sark.] Řím nevnutil J. N. nám, Češi si ho těžce vymáhali v Římě! V Č. měl J. N. sochy i kaple před 1729, na Karlově mostě 1683! Pekař: »Kněží Dobner 1784 i Eliáš Sandrich 1747 chtějí opravit omyl Hájkův, Herben má odvahu (drzost!) nazvat opětovným podvodem i tuto snahu spojenou pro kněze historiky s obětí pozoruhodnou, má odvahu vyčítat Palackému i Tomkovi nemůžnost charakteru.« H., kořej pokrokové strany, kt. byl zapleten po 1900 do aféry zpronevěry peněz! Tehdy to strana s Masarykem v čele ututlala, sám Machar vyslovil hnus! Proč neláteří Fr. Hrubý po 1939 na »lítou saň ber-

línskou«? Ta lámala č. národ víc! Hrdinství za Hitlera fučí! Láteří, když se nemají čeho bát!

JAN SARKANDER. - Č. časopis historický propůjčil **Fr. Hrubému** své stránky k útoku na **J. S.**; Šigut mu dokázal, že prameny prot. přijímá bez okolků, katolické n. svědčící pro **J. S.** odmítá, zamlčuje, **fašuje**. Co se mu nehodí, prohlásí bez důkazů za pozdější přídavek. »**J. S.** vystřídal za 7 let 9 far.« Pouze čtyřil Charváty, Zdounky, Boskovice, Holešov. »Lad. Lobkovic začal protireformaci v Holešově teprv 1615, když Řím dal svolení k sňatku s příbuznou jen s podmínkami: nevěsta přestoupí k pravé víře, odpřisáhne kacířství, Lobkovic přinutí poddané ke katol. náboženství.« Lež! V bulle řeč jen o přestupu nevěsty! »Záchrana Holešova před Lisovčíky (**J. S.** šel jim s monstrancí vstříc a pohnul je, že upustili od drancování) je legenda.« »Dokazuje« tím, že příslušné prameny fašuje, ignoruje, podezřívá z pozdějších vsuvek. Je rozhorlen, že katol. vrchnost nutila poddané ke katol. víře, ale ani slova, že prot. páni nutili katolíky k prot-ství. Rozhořčen, že katolíci po navrácení kostelů z nich odstranili vše, co připomínalo prot-ství, ale ani muk o tom, že totéž konali prot., když kradli chrámy katolíkům. Hrubý soudil, že nikdo nepůjde do kroměřížského archivu se na bullu podívat. Šigut šel! Studentka gymnasia v B. profesorce: »Zde máte odpověď Šigutovu!« Příští hodinu: »Takový hloupý katecheta si troufá odporovat univ. profesorů! - Také důkaz!

JANSENISMUS. Jansenius, biskup v Yperu, netušil, jakou zkázu zavíní jeho kniha Augustinus, do níž se mu vlízlíto pět bludů. Zemřel 1638 j. syn katol. církve, ale ty věty se u jeho stoupenců staly dračí setbou. Jako ze semene z nich vyrostl **J.** Pod rouškou zbožnosti a uctivosti k Bohu hlásali rigorismus, stavěli zeď mezi Bohem a člověkem, z »uctivosti« se vzdalovali sv. přijímání, odvraceli jiné, dostá-

vali čím dále tím více zabarvení kalvínské. Vytýkali katolíkům »přemrštěnost« v úctě mariánské, sebe pokládali za věrné syny církve; mnozí bisk. a kněží šli s nimi. Rozhodnutí papežská neprohlašovali sice za kacířská j. jiní, jen zachovávali »uctivé mlčení«, ale nepodrobili se jim nikdy. Jejich blud se rozlezl po Francii nenápadně j. rakovina, nakazil i Rakousko. Největší krb J-mu byl ženský klášter Port Royal u Paříže. Abatyši jmenována 8 letá Anděla Arnauldová 1599, žila světácky, pak upadla do opaku. Z jejich 19 sourozenců 5 sester vstoupilo s ní, i její bratři oddáni J-mu. Ant. A. byl hlavou hnutí. Po něm Quesnel, nejučenější; jeho spis Réflexions rostl rok o rok obsahem i množstvím bludů. [Pascal.] Odpůrci J-mu byli hlavně jesuité. J. způsobil mnoho škod, odcizil věřící církvi, právě zbožnosti a svátostem, pomáhal zrušit řád T. J., poskytl zbraně k boji proti církvi.

JAN XII. Po násilné smrti Jana 8. (ubit při vzpouře - týž, kt. znova potvrdil slovanskou liturgii, sv. Metoda vysvobodil ze zajetí solnohradského arcib.) začíná nejsmutnější období papežských dějin. Za 80 let (882-963) se vystřídalo 24 papežů. Někt. se dostali na stolec násilím, jiní lstí n. penězi; za t. zv. vlády žen dosazování od nich; někt. vyhnání a sesazení, zas se tiary zmocnili; jiní otrávení n. zhybnuli ve vyhnanství n. v žaláři, kam je uvrhl nový uchvatitel. Žena konsula a senátora Theofylakta, jenž měl vládu Říma v rukou, Theodora starší, vládla neomezeně sama; po ní její dcery, Marozia a Theodora mladší. (Marozia třikrát vdaná, horší než matka.) Th. starší pomohla k tíaře Janu X., Marozia ho pak svrhla (v žaláři zavražděn), učinila papežem Lva VI., štěp. VII., konečně svého syna, Jana XI., 19 letého, 931-936. Po třetí svatbě uvržena Marozia i s Janem XI. od syna z prvního manž. do žaláře, kde oba zemřeli, snad násilně. Její vnuk Jan XII. se stal pap. 955, 18 letý, celý život trávil v nepravostech a cizoložství. Svržen, dosazen Lev

VIII., laik, kt. v jednom dnu přijal všechna svěcení. Jan XII. se vrátil s ozbrojenou mocí, pomstil se krutě, brzo náhle zemřel. Benedikt VI. zardoušen v žaláři. Bonifác VII. (na vraždě spoluvinen!) byl pap. jen několik týdnů. Jan XIX. byl laik. Benedikt IX., kluk zchátralých mravů, vyhnán. A přec i v tomto smutném období nosilo tiaru několik mužů svatého života, vynikajících vlastností: Lev VII., Jan XIII., Silvestr II., Benedikt VIII. Lvem IX. začíná r. 948 dlouhá řada vzorných a velkých papežů. Rádcem jeho a pěti dalších byl Hildebrand - Řehoř VII.

JAN XXIII., muž, kt. do stavu duchovního nepatřil, tím méně na Petrův stolec; nebyl však takový netvor, jak líčí nepřátelé církve. Zprvu námožní důstojník - těm se říkalo »piráti«, a z toho vznikla pomluva, že byl námožním loupežníkem - prostopášník, otec dvou dětí, lstivý, násilný, intrikami si pomohl k papežství. Nebyl zákonitým papežem (papežská trojice - zvolen v Pise 1410). Na přání císaře Zikmunda svolal sněm do Kostnice; vida, že je zle (žaloby proti němu!), prchl, dopaden, uvězněn. Martin V. mu vymohl svobodu 1418, zločeného muže jmenoval děkanem kardinálského sboru († 1419 kajícně).

JERONYM PRAŽSKÝ. Charakter ne právě příkladný. Z Oxfordu, kde studoval, přinesl 1401 do Prahy spisy Wiklefovy, byl v šílení jeho bludů neúnavně činný, v Praze i na cestách po Něm., Rakousku, Uhrách, Polsku. Nevolán přišel do Kostnice na pomoc Husovi 4. dub. 1415, brzo prchl, dopaden, a přiveden zpět 23. kv., zřekl se bludů Wiklef. i Hus. (23. září). Nebyl propuštěn, jak doufal; 23. kv. 1416 prohlásil před sněmem, že odvolání lituje, j. zatvrzelý kacíř upálen 30. kv.

JESUITÉ. Stihlo-li starý Řím nějaké neštěstí, volala luza: »To křesťané!« Přišla-li povodeň, zemětřesení, krupobití, mor na dobytek n. na lidi, vypukl požár,

bylo příliš horko n. zima, mokro n. sucho, všim byli vinni křesť. Novověk není jiný! Luther při epidemii 1521: »Tím jsou vinni papeženci.« Děti se bojí bubáků, inteligenti J.-ů. Görres: »Každý hlupec (i katolík!), kt. rozkřápe hrnec, hází střepy na J., každý po nich plivne, všecko zlé spáchali oni.« Kdo se chce stát populární, pomáhá neznabohům po J. plivat. Všecka nenávist proti církvi se vybíjí na J. Oni zavinili válku 30 letou, 1866 a 1870, otrávilí Klimenta XIV., legáta Tournona, spáchali atentát na portug. Jos. II., připravili atentát na angl. Jakuba I. i Karla II. (tajného přítele církve!), na holand. Viléma Oranžského. Pompadourová strašnými mukami vynucovala na Damiensovi doznání, že ho k atentátu na Ludv. XV. navedli J.; kdyby byl ubožák na mučidlech doznal, měli by neznabožci o jednu »zbraň« proti J. víc, v každé čítance bys o tom četl! Atd. atd. V Madridě za cholery 1834 vzniklo povstání proti J., že prý otrávilí studny; když se totéž svádávalo na židy, řekne se »středověká pověra«; když v osvíc. 19. st. na J., neřekne se nic. Když ve středověku někdo náhle zemřel, byly tím vinny čarodějnice, v novověku J. Touto »básní« byl oslaven 1905 Hus: »Narodil se v chýši rolnické, poznal spády jesuitské. Poň. měl srdce otevřené, pronásledoval ptáky černé. Ti aby panství uhájili, křivě jsou jej obžalovali a v Kostnici na hranici upálili.« Nepřátelé J.-ů: nevěrci, prot. všech odstínů, a s nimi jedna katol. instituce.

A) **Odkud ta všeobecná nenávist?** Don Iñigo (Eneco) Yañez de Oñez y Loyla, podpisující se od 1537 Ignacio, založil 1534 apoštolský řád, schválený 1540 Pavlem III. Řízením Božím, ne vůlí Ignácovou, stal se baštou církve proti prot-ství, rytířským šikem, kt. dobýval a dobyl církvi mnoho ztracených posic, celé národy jí přivedl zpět. Protireformace by se nebyla bez J. zdařila; nevěra, kt. neuznává, že Pán mohl církev zachránit i jinak, dochází logicky k závěru: »Nebýt J., byla by církev vzala za své.« Tuto jejich nejvrouc. tužbu J. zhatili! Odtud ta nenávist!

Všecky řády v Německu i u nás byly tehdy upadlé, neschopny opřít se přívalu prot-ství. Jen nový řád kapucínů pracoval s J. o spáse duší. J. vnesli nového ducha do prohnitého života církve i řeholí.

B) **Protijesuitské lži.** Jsou jich celé svazky. Viz Duhr, Bajky o J. Aspoň několik.

1. **Monita secreta** (Tajné instrukce), dávané prý »spolehlivým členům« řádu, jak zvl. ve zpovědnici vymámit od zámožných vdov dědictví, pomáhat si k biskupstvím, působit na vládcy... samé nečestné praktiky, pomáhat řádu k penězům, vlivu, moci. Monita secreta vydal v Krakově 1614 s falešným datem 1612 Zahorowski (z řádu pro nehodný život propuštěn 1613); prý podle špaň. originálu, kt. nikdo neviděl! Konvertita Scioppius je vydal 1634 s poznámkou, že »kdosi« je našel v knihovně J. v Paderborně a daroval kapucínům, jiní, že nalezeny v Praze atd. Jsou v naprostém rozporu se stanovami řádu, kde na př. stojí: »Nikdy ať se zpovědníci (zvl. králů) nepletou do politiky, nepropůjčují se žadatelům za přímluvce u králů. Círk. důstojenství jsou povinni odmítat, fundace nesmějí domy kazatelů přijímat.« Odkazy odmítly mnohdy i koleje (studijní domy). Lamormaini, zpovědník Ferd. II., dostal od generála řádu přísné pokyny, by se nikdy nemísil do záležitostí státních atd. Kdo toho nedbal, byl z řádu propuštěn. Hned jak Monita secreta vyšla, dokázali J., že jsou padělek. Za 400 let trvání řádu bylo propuštěno tisíce členů, někt. odpadli, jiní se řádu mstili hanopisy (Hoensbroech), žádný netvrdil, že M. s. existují. Při zrušení řádu se dostala do rukou nepřátel nejtajnější korespondence J., ještě dnes ji lze v archivech zkoumat; objevili jste nejmenší stopu po M. s.? To však nevádí nevěrcům ani prot., by dodnes nevýdávali M. s. za doklad zvrhlosti J. (Liberální sesazený kněz Aug. Theiner uvádí 315 žalob proti J.; dokázal jich jen 6 a i ty nadsazené!)

2. **Maďarský** (též český) **formulář proklínací.** J. jej prý dávali násilně obráceným. »Musili proklít

rodiče, rozkaz papežův cenit výš než příkázání Boží, ctít papeže větší poklonou než Krista, kd. na zem přišel, Maria Panna stojí nad Kristem« atd. Najděte mi jedinou tuto větu v někt. z milionů spisů J. I. Původce byl 1676 prot. kazatel Lani, pro velezradu odsouzený na galéry, do latiny přeložil 1683 prot. kazatel Reiser z Bratislavy, z buřičství odsouzen, utekl. Prot. vydávají Maď. prokl. formulář dodnes. Žádej, by uvedli jediný doklad, kdy ho bylo užito! Maď. synoda 1638: »Při přestupu ke katol. víře se nesmí užívat jiného formuláře krom tridentského.« Tedy jen vyznání víry!

3. **Morálku J.**, o níž se otřel i katol. redaktor u nás 1935 (»učí, jak ošidit svědomí a vyhnout se církevním trestům«), si berou na mušku pokrytečtí »přísní« jansenisté (Arnauld 1643, [Pascal]) i nemravní neznabozi; najednou dostávají útlocitné svědomí! Kuno Fischer, Harnack. Všichni, kdo J. morálku tupí, čerpají své vědomosti ne ze spisů J., nýbrž ze spisů jich nepřátel, kde vědomé lži a pomluvy, vše překrouceno. (Jansenista De Pontcharteau 7 svazků!) Kd. J. hlásali jinou morálku než katolickou, trpěla by je církev na bohoslov. učelištích? Schválila by jejich knihy, na nichž se vzdělávají kandidáti kněžství? Kníže moralistů, sv. Alfons Lig.: »J. jsou v morálce mistři, ani příliš přísní, ani laxní, proto se jich celkem držím.« [Účel posvěcuje prostř. Probabilismus.]

4. **Drobnosti.** »Představený J. má právo poručit hřích.« »Obligare ad peccatum« páni přeložili falešně »zavázat ke hříchu« místo »pod hříchem«. - »J. tvrdili, že majestát podepsaný Rudolfem nezavazuje krále ve svědomí.« Lež, kt. odmítá současný člen řádu Tanner v době, kdy se tím mohl honosit j. činem ve prospěch katol. víry! - »Z Čech byli J. 1618 vypuzeni k vůli listu, kt. dostal P. Lamormaini ve Št. Hradci od P. Rumera z Pasova.« a) List je padělek. b) Datován r. 1619, tedy za rok po vypuzení J. z Čech! - »Po smrti vévody bavor. Albrechta byl v jeho těle nalezen kámen s jesuitskou hlavou,

jedné ženě v Německu se narodilo dítě s jesuitským kloboukem.« Prot. tomu věřili! - »J. vyhrabali a potupně spálili kosti Rokycanovy.« Neschvaluje, ale váš mistr Jeronym Pražský rozmetl 28. září 1412 v chrámě P. Marie Sněžné ostatky svatých, husité tak činili všude, prot. nejnak, tisíce rakví světců vylomeno a kosti buď spáleny n. rozmetány, Jindř. VIII. angl. rakev sv. Tomáše Becketa. Atd. atd.

C) Školství J., jež špiní Jirásek. Prot. Pfalc 1880: »Ve školním regulativu J. spatřujeme j. v zrcadle na každé stránce základní rysy nynější školské organizace a kázně. Žasneme, s jakou vážností, přísností a vytrvalostí se podjali J. od počátku školství a výchovy, chápeme, proč svým výsledkem předstihli daleko státní a městské školství 16. a 17. st. Usiluje-li stát v 18. a ještě spíš v 19. st. o zvelebení školství vždy více a přísněji, blíží se čím dále hlouběji vzorům J.« Zbédovaná universita pražská, odkud profesori utíkali a chápali se řemesla, přivedena k životu po 200 letech od J. »Videre Pragam et audire Arriagam.« (Arriaga, špaň. profesor bohosloví.) Tělesné tresty, tehdy všeobecné, omezili na míru nejmenší, nejvýš 6 šlehů; nebylo lze ihned odstranit; jinde jich užíváno až k zmrzačení! Prot. Smiles o prot. angl. školách 19. st.: »Jeden hoch v bluecoatské škole se oběsil, nemoha snášet dalších útrap; býv. žák téže školy sděluje, jak surově se v tom bohatě nadaném (»nóbl«) ústavě trestá (což v méně »nóbl« školách?). Anglikánský duchovní sděluje, že ve škole Christ-Hospital malý hoch zmrskán do krve, druh mu v noci z ran vytáhl 12 třísek březové metly.« J. působili na ctižádost, činili učení zajímavým a radostným. Na vyšších školách musili žáci přednášky »předvádět«, sami prostudovat v knize; profesor čtvrt hodiny zkoušel, by viděl, zda prostudovali, půl hodiny byla diskuse, každý směl přednést dotazy a námítky, sice je činil profesor sám, načež čtvrt hodiny zopakování. S tím srovnej bezduchou metodu dneškal Profesor odříká, co je v knize, doma se to »nadře«, příští

hodinu nadřenu lekcí odřká řák; běda, kdo by přišel s námitkou, zvl. v dějepisné hodině proti nějaké historické lži Disputace ve škole i veřejné bystřily rozum a podněcovaly horlivost.

Winter, Život círk. v Čechách: »Přední lákadlo jejich škol bylo, že učili zadarmo.« Co v tom zlého? Proč to nedělali jiní? Po zrušení řádu a po zavedení němčiny do škol místo latiny Josefem II. 1784 musili žáci platit školné, gymnasium 12 zl., ffie 18 zl., universita 30 zl., tehdy kapitál Od té doby nedostatek studujících i kněží. »Ano i za mše, zpovídání a kázání J. peněz nebrali.« Když jiní brali, vytýká se jim hamižnost! »Ve škole zacházeli s žáky vlídně, zakázáno nadávat, což jinde bylo zvykem. Brzo byla v Praze řeč, že u J. se naučí za tři měsíce víc než jinde za 2 roky. Zaváděli veřejné hádky (disputace); byl to nový způsob lákavé reklamy.« Co v tom zlého? »Dissident, kt. se osmělil k hádce, byl překřičen.« Žádám doklad! Jinde Winter každé tvrzení dokládá, jen zde nic! - Ono bití v prot. angl. školách odpověď na to, co Jirásek ve Věkovi o piaristic. školách!

D) **Zrušení řádu.** 1. **Výroky prot-ů.** Jan Müller, současník: »S řádem T. J. padla bašta vši authority.« Schoel, současník: »Aby revolucionáři mohli porazit monarchie, musili napřed napadnout církev; by mohli zdolat církev, musili ji napřed izolovat, zbavit ji ochrany této svaté falangy, kt. se zasvětila hájení sv. Stolic.« Podobně Ranke a Reumont. - Fischer: »Pombal, Choiseul, Aranda byli nejprohnanější intrikáni.« - J. byli **oporou** a) **víry** proti bludu a nevěře, odtud zuřivost prot., jansenistů, encyklopedistů; b) **autority** papeže, odtud hněv vládců, zvláště bourbon. dvorů, a galikánů. Ti i oni si podali ruce k společ. tažení, blud a nevěra pracovaly perem, vlády násilím; lákal je i majetek kolejí. (Řád měl v Evropě přes 600 domů.)

2. **Kdo? Jak?** Nepřátelé a zbraně.

a) **Francie.** Při sporu Ludv. XIV. s Inocencem XI. hájil krále pařížský parlament, prot., jansenisté. J.

odsuzovali [galikanismus] j. neoprávněnou usurpaci franc. králů. Pompadourová nenáviděla J., poněvadž jí P. Sacy odepřel rozhřešení pro hříšný poměr s Ludv. XV. Ministr Choiseul jí pomáhal (†1785 z prostopášného života). Francie zaplavena letáky, kde vypočítány zločiny J.: simonie, rouhání, čarodějství, kacířství ariánské, nestoriánské, pelagiánské, luterské (!), atentát na krále; učí prý královraždě, jsou nepřátelé státu. - **Záminka:** P. La Vallette se pustil na Martinique do obchodních spekulací; dopadly zle, ohromné dluhy nechťeli J. platit, poněvadž jednal na svou pěst; parlament pařížský jim zavřel 1761 koleje, zrušil řád 1762, přes protest biskupů, král schválil 1764. Španěl. vyslanec v Paříži Monino, nepřítel J., dotíral houževnatě, Římu vyhrožoval, že se špaň. odtrhne od církve.

b) **Portugalsko.** Pombal chtěl církev zotročit, sám neomezeně vládnout, proto zlomit moc šlechty a vyššího kleru; využil atentátu spáchaného na jednoho dvořana pro milostné pletky - prý J. na krále Jos. Emanuela II., slabého, nečistého. Mnoho J. a šlechty uvězněno a mučeno. [Malag. Pombal.] Nadto lákalo domnělé bohatství J. v misiích. [Paraguay.] Někt. necháni v strašných žalářích, živí s mrtvými, ostatní barbarským způsobem odvezeni do Círk. státu, statky zabrány 1759.

c) **Španělsko.** Ministr Aranda poštlval Karla III. falšovanou korespondencí J-ů pro krále velmi urážlivou a velezrádnou. Večer 2. dub. 1767 jich domy znenadání přepadeny, každému nechán oděv a brevír, bez vyšetřování vyhnáni ze špaň. i z kolonií.

d) **Neapolsko,** kde vládl syn Karla III. Ministr Tanucci i královna Karola, dcera Marie Ter., nenáviděli J., podporováni královým zpovědníkem Latillou. Následováno příkladem Španělska 1767, stejně j. Parma, kde vládl bratr Karla III. Parmskému vévodovi, svému vasalovi, hrozil Kliment XIII. církevními tresty, Bourbonci povstali j. Jeden muž, vzali papeži Avignon atd., hrozili rozkolem a obležením Říma, nezruší-li řád. V lednu 1769 všichni jejich

vyslanci odevzdali mu noty vlád. »Nemám vojska ani děl, můžete se mnou dělat, co chcete, ale není ve vaší moci, znásilnit mé svědomí.« 2. února zemřel; bourbonští ministři prosadili volbu Klimenta XIV., hrozili, že obsadí Círk. stát.

2. **J. měli nepřátele i v kleru.** Francouzský kardinál Bernis, milec Pompadourové, pozdější arcib. v Albi; portug. kardinál Saldanha, pomocník Pombalův, omezil činnost J. co nejvíce, za to dostal arcibiskupství lisabonské. Nechybělo ani kněží skribentů 2. a 3. řádu. Někt. z nenávisti, jiní, aby se zavděčili vládě. Veřejné mínění zpracováno pamflety, řád zesměšňován, vládci zpracování vymyšlenými »připravovanými atentáty« atd. Marie Ter. zpracována námluvami; její dcera dostane franc. prince, Ludvíka XVI., s podmínkou, že M. T. nebude činit námitky proti zrušení J.; Jos. II. a Kounic vydatně pomáhali. Měla osud řádu v rukou, většina J. byla v její říši, ponechala je osudu, ač vykonali tolik pro katol. víru, bez níž by byl v Rakousku padl trůn jejích předků. Za 20 let padla hlava její dcery »nevěsty« rukou kata, a spoččení s Francií nepomohlo k znovudobytí ztraceného Slezska.

3. **Ovoce.** Kliment XIV., jemuž poslední generál Ricci pomohl ke kardinalátu, povolil nátlaku, volil menší zlo, zrušil J. 1773. Umíraje pravil: »Přinucen jsem učinil.« Nepřátelé církve jásalí, církevní autorita pozbyla opory, jenže též autorita králů! Bourbonské trůny padaly jeden za druhým, dnes není ani jednoho, J. tu jsou! Revoluce vypukla za 16 let po zrušení řádů Duch proticírkevní revoluce, rozdmýchaný Lutherem, háral i v srdcích mnoha katolíků, jenže za revolucí církevní šla v patách revoluce politická. Kolonie portugalské (Brazílie) i špaň. ovanuty revolučním duchem Evropy se osamostatnily, obě říše přestaly být velmocemi.

Posl. generál T. J. Ricci píše 19. list. 1775, pět dní před smrtí: »Mé vězení je tvrdé; odpouštím všem, osvědčuji před věčným Soudem, před nímž budu brzo stát, že řád nedal důvodu k svému zrušení,

obžaloby byly vyhané.« Jeho věznitel, Pius VI., pak vězněn od Napol. Bývalí členové vzpomínali na řád s láskou a pietou (buditel Vydra!), žili svatě, působili blahodárně; po ovoci poznáme strom! Čím to, že řád tak zvrhlý rodil světce a učence, kt. státy podržely v službách? Goethe: »Takový, na kterého všichni láteří (j. na J.), musí být výtečný chlapík.« Smiles: »Povalečství nikdo nebude J. vytýkat, ať o nich smýšlí, jak chce.« Bohatství? Bylo značné (přes 1500 domů!), ale ne obrovské, jak se líčí. Ve Francii zabrané statky sotva stačily, by členové zrušeného řádu dostali malou pensí; v Rakousku důchody, kt. stačily na vydržování gymnasií za správy J., nestačily teď; J. měli profesory bezplatné! Mnoho gymnasií bylo zavřeno, ke škodě nadaných hochů z venkova.

4. **Obnova.** Zrušení domů se mělo dít takto: do domu přišla úřední komise, přečetla shromážděným papežský výnos, členové se rozešli. Kateřina II. ruská, nečistá, nevěrecká, nedala papežské breve ohlásit. »Však západní mocnosti budou ode mne ještě J. žádat.« Žádaly! Revoluce státečky vykurovala! Pro gymnasia v Neapolsku nejdříve Pius VII. vyhovovuje žádosti biskupů a knížat obnovil řád 1814. Téhož roku na J. zanevřel car Alex. I., poň. ho připravili o katolickou souložnici; 1820 je vykázal z Ruska, kde našli před bouří ochranu! Jinde vítání s otevřenou náručí, nestačili zakládat nové domy, po světě rozesli ducha Ignácova ti, kt. byli takřka relikvie starého řádu.

E) **Úsudky někt. nestranných prot.** Naučný slovník **Brockhausův:** »Prot. nezapomněli J-ům nikdy proti-reformaci (t. j. katolickou obnovu - a my máme Lutherovi zapomenout reformaci, t. j. náboženskou revoluci?) ... Pověstná Monita secreta z r. 1614 jsou padělek vycouplého člena; vražda tyрана, zásada »účel posvěcuje prostředky«, atentáty na Gustava Ad. atd. jsou odkazovány do říše bájí, přehánění n. jednostranného výkladu někt. vět. Úsudek o J. se různí podle partají i v katol. táboře.«

Prot. naučný slovník je k J. nestrannější a spravedl. než někt. katolíci!

Fülöp, Macht u. Geheimnis der J.: »Od doby, co velký dominikán Tomáš Aq. se stal mistrem scholastiky, pokládali se členové tohoto řádu za jediné povolané odborníky ve všech bohoslovných otázkách, a neradi viděli, když příslušníci jiných řádů je chtěli o tuto přednost připravit. S ohybnou bezohledností se vrhli na Molinu T. J. (jeho dílo a svob. vůle a milosti); 1595 přišla do Říma obrovská bedna, obsahující všecek materiál špaň. inkvisice proti Jansenistům. Boj o svob. vůle vedl J. k boji proti jansenistům.« Cituje Voltaira: »Konány všemožné pokusy, učinit J-y nenáviděnými, ale Pascal dosáhl víc, tím, že je zesměšnil. Nenávist proti J. vedla rychle k utvoření sekty (jansenistů). Jansenismus přišel v paříž. dámských salonech do módy. Jans. získávali přívržence domnělými zázraky; málo platno dovolávat se jiných divů, neboť tehdy byly jen jans. zázraky v módě.« »J. učinili tomistický systém (nauku sv. Tomáše) pilířem své **morálky**, t. že neexistují svobodné úkony mravně bezbarvé, nýbrž jen dobré n. zlé, a že cíl, jež člověk sleduje, činí úkon mravně dobrým n. špatným. Není však pravda, že J. hlásali: 'Účel posvěcuje prostředky, i špatné'. Tato zásada nepochází od J., nýbrž od Machiavelliho; J. učí, že není dovoleno učinit sebemenší zlé, aby z toho pošlo dobro. Přesto nepřátelé J-ů vypínili tím celé knihovny.« **Kasuistika:** »Jak těžko bylo zpovědníku správně posoudit ty neb ony kupecké praktiky, a duchovnímu žijícímu v celibátě vždy správně posoudit hříchy proti šestému přikázání! Kdyžť k němu bez přestání přicházeli mužové i ženy s dotazy... Svou velkou zkušenost ze zpovědnice uložili J. v příručních kasuistických příručkách, kde řešeny všemožné případy a na nic nezapomenuto. Se vší důstojnou vážností, které je latina schopna, jednájí kasuisté o choullostivých problémech. I o nemnohých právech, která mají zločinci, jsou duchovní

bedlivě poučování. Jak o neřestech, tak i o ctnostech je jednáno.« (Kasuistika je část mravovědy, kt. na rozmanitých případech ukazuje, jak nutno podobné v praxi řešit.) »Pascal měl posměváčky na své straně, a to bylo veřejnosti důležitější než otázka, má-li též pravdu.« Voltaire: »Obratně připsal celému řádu výstřední názory jednotlivců; to by byl mohl dominikánským kasuistům učinit též.« Fülöp rozbírá zevrubně nedozírný vliv, kt. měli J. na evropskou politiku, ale konec konců vyrozumíme, že zpovědníci mluvili do svědomí vládcům, by nepoškodili zájmy sv. víry, nedávali před nimi přednost zájmům osobním, že J. se snažili zjednat spolek mezi katol. vládci k obraně víry - co na tom zlého n. prohnaneho? Diví se, že odpírali souhlas k hříšnému poměru Pompadourové k Ludv. XV., čímž si mocnou milostnici znepřátelili a zavínili zrušení řádu - tedy jim účel neposvěcoval prostě? »Ač byli J. jinak ústupní, neznali ohledů, šlo-li o pohlavní hříchy. Odpírali rozhrěšení Lud. XIV., XV., jejich milostnicím. - »Zbožné vyučování, exercicie, domluvy zesvětačelému kněžstvu, vlídnost k prot., to byly prostředky J-ů k obrácení. Když si prot. uvědomili velké úspěchy J., prohlašovali exercicie za dílo ďábelské (J. Melchior Cano OP) atd. Nebylo snadno J-ům sestoupit na úroveň bezduché sprostoty, na níž stály prot. útoky proti nim.« O knize Fülöpově píše i prot. revue: »Vešk. dějiny této nejženiálnější organizace všech dob (řádu T. J.) v ní podány, vynutí i na nejzarytějším nepříteli J-ů úctu k nim: dobytí Číny a Japonska pro křesťanství, založení ideálního komunist. státu v Americe.«

NB. Výrok: »Sint ut sunt aut non sint« učinil Kliment XIII., nikoli generál J-ů Ricci.

JESUITÉ A ČESKÝ NAROD. Naši dějepisci je líčí j. nepřátele č. n., Francouzi j. nepřátele svého národa, Němci j. nepřátele svého národa; komu tedy byli přáteli? V něm. učebnicích se jen hemží perla-

mi tohoto druhu: »J. z Mnichova a Vídně zamezovali sjednocení něm. národa.« Kteří? Na takový kousek nestačil kaplan, to musil být chlapík, a vy neznáte ani jméno! Sledujme, co píše Winter I. c.

A) »Jakožto **vojíní papežovi** za katol. víru snažili se být všude vzhůru, kde šlo o zeslabení a bezohledné zničení protivníka.« Bezohledné? Doklady! Zničení protivníka? Kterého? »Prot. bludul« Měli tedy prot-ský blud podporovat? Je něco podlého v tom, že někdo je rytířem své víry? Pak byli podlí husité, jimž šlo též o zničení protivníka, ať Zikmundových vojáků n. katol. krajanů v klášterích! Denis: »Nikde nebyla jejich činnost tak podivuhodná a hrozná j. v Čechách.« V čem hrozná? Upalovali bludaře j. husité katolíky? Pustošili j. husité? Brali J. prot. rodičům děti a dávali je na výchovu katolíkům, j. Alžběta angl. katolické děti rodičům vzaté dávala prot. fanatikům? Winter: »Organisace J. je ústrojí do nejmenších částíček promyšlené a účelně složené v neodolatelnou strašlivou moc.« Na organisaci husitských vojáků se proto nehoršíte! Pro ty máte slova obdivu! Co je čestnější, boj palcáty n. zbraněmi ducha? Že se lživý blud hroutil pod zbraněmi pravdy? Jeho vinal

B) Winter se horší, že 1556 Pavel IV. posílal J. do Čech se slovy: »Posílám vás j. **beránky mezi vlky**.« Měl říci: »J. vlky mezi beránky?« Posvítíme se na ty č. prot. beránky, jak je líčí v téže knize Winter. Farář Havel v Nebuželích žaluje 1604, že je mezi prot. j. mezi vlky! V Bernarticích u Bechyně 1605 mezi mši sv. zbořili faru, kněze vyhnali. Chasa havířská 1607 vytloukla sedlecký klášter i kostel. V Litoměřicích chasa div kameny neubila 1604 doksanského probošta na pouti; téhož roku sedláci vybili klášter v Doksaněch, zbitý probošt přišel polomrtev na Strahov. V Ústí n. L. se vrhli prot. na dům katol. starosty Schössera, skrýval se tři dny na střeše, nalezen, shozen, ubodán 270 ranami. V Opavě přepadli katolické domy, několik katol. ubito, uvedli do kostelů své kazatele. O Pasovských viz jinde. »Ani

bychom se tuze nepozastavili (!) nad tím, že luza vybíjela kláštery, staříčského děkana vyšehradského k smrti utloukla. Mniši a kněží se za šera n. do postranních ulic nesměli odvážit ani v klidných dobách; i studenti se dávali do praček s mnichy tiše kráčejiícími.«

Čeho se mohli nadít J.? 1560 útok na Klementinum, zničena okna, kamna. K Božímu hrobu šli prot. s výsměchem a kloboukem na hlavě. V Chomutově zničili nábytek, knihovnu, meči sekali do knih, až kusy litaly, pak do sklepů a špižiren. Jiří Lobkovic se prý zachoval k vzbouřencům krutě. Jak nakládali se vzbouřenými sedláky v Německu prot. páni? »Krutě« - vzal jim výsady a musili hradit škodu 12.000 kop grošů! Dva odsouzení na smrt; byli skutečně sťati? Hitler by s nimi jinak naložil, kdyby to udělali jemu! Po Bílé hoře nejeden J. misionář zbit (Chanovský atd.) n. ubit (Brunátný atd.). Již 1558 se pustili na misie do vsí kol Prahy. Z počátku urážky, bití, ale zbitý přišel zas. Obrácení skoro žádné; 1562 obrácena žena, 14 let byla kuplíčkou; »J-ům to stálo za to, by to do kroniky zapsali.« Lidé j. Winter nechápou apoštolského ducha J., kt. po příkladě Páně přinášeli oběti pro jedinou duši. Winter se diví, že jeden J. z Prahy vážil do Žatce nákladnou cestu, by připravil na smrt odsouzence.

C) »J-ům šlo nejprv o to, by se katol. věc zesílila z mdloby.« (Je to co špatného, neužívá-li se k tomu mučírny, žalářů, kterými zesilovali svou moc prot-é?) »Všude se snažili o lepší kázeň kněžstva, sami mu jsou vzorem. Lutheráni se dali v nárek, že země předtím pokojná (??) divně se bouří. Tolik je jisto, že od příchodu J. pokládána všecka smířlivost (náboženské smířovačky!) a snášlivost se strany katolické za mdlobu.« Poň. ona »snášlivost« znamenala nechat vetřelému prot-ství volnou ruku! »Drželi se hesla svého generála Layneza: S kacíři ne se smlouvat, těm jenom čelit.« Jde-li o zásady, je každý kompromis zradou! Kam vedly smířovačky v Čechách, svědčí sám Winter; k bitkám atd.! Hus,

[Luther, Kalvín] radili svým lidem k snášenlivosti a k smlouvání? Ti měli jiné prostředky než zbraně duchal »V zápase s prot-stvím sloužila J-ům jejich skromnost, přívětivost. Konali mnohé skutky milosrdenství, kázali v žalářích, prosili za uvězněné, dvakrát týdně chodili do pražských nemocnic, čistili, kázali, rektor jednou sám žebrol, by pomohl ubohému žebráku na mostě; za to by ho byli málem zbili. Provázeli zločince na popravu (také k posílení své moci a vymáhání peněz?), až na míle cesty za nimi jezdili; jiní kněží se jich štítili, i kališní a Č. bratři. Jinověrci brzo prohlédli skromnost J., že je Ilčená (důkaz?); napadení (??) jinověrci se bránili všelijak (!).« Týž Winter praví, že nadávkami, pamflety a pod. Divná obrana! J. přiváděli k víře Kristově skutky milosrdenství, Luther k své víře šibenicí, Alžběta mučírnu!

Prot. pramen 1608: »Dáblu divné kratochvilné divadlo zarážejí, když se do strašlivých larev strojí a nováčkům (novicům) k tomu tartasu vyvolaným s hrozným bučením vstříc vybíhají, chtějí je vyprovokovati. Ale to se jim ne vždycky dobře zdaří, jakož se léta 1602 (6 let předtím!) v Praze trefilo, když pěti Jezovitům v ďábelské způsobě mládež děsícím šestý, a ten bezpochyby opravdu satan, se přimísil, kt. jednoho z těch pěti přetvořených ďáblů v půli ujal, jej tak zmačkal, že v 3 dnech zcepeněl.« Kdyby nebyla zmínka o »opravdovém satanáši«, věřili by tomu naši dějepisci na slovo, třebaže žádné jméno neuvedenol

D) Též **uznání**. »Nemohlo být v oněch dobách všestrannějších lidí nad J. Mohl být snadno poslán z gymnasiálního učitelství na universitu, zaměnit stolicí theologickou za fíckou, snadno přešel v duchovní správu a byl prostým knězem. Hojnost velikých vědeckých knih, kt. J. v málo desítkách let po založení vydali, svědčí, že krom toho talentovaný J. mohl být astronom, mechanik, fysik, matematik, filolog. Nebylo v jejich programu germanisovat. V Praze se musili cizí J. učit denně hodinu

česky.« Winter mluví o vlastnostech ducha pozdějších J.; Balbín, Kořínek (†1680): »Já se za řeč mateřskou j. mnozí nepotatili Čechové nestydím.« V době moru se J. v Plzni (kamž přišli, neměli tam klášter!) »zalichotili« kdekomu. (Proč to prot. pastoři nedělali j. oni? Kalvín! Nepracovali tedy J. pro osobní zisk!) P. Haies povoláný za zpovědníka hraběte Lamboy se ujímá poddaných, utiskovaných robotami, vydíráním, hrozí že nebude zpovědníkem, »nedojde-li k nápravě.« Luiher psal pánům o sedláčích jinak!

E) **Drobnosti.** Winter: Mandát, jímž vypověděli direktori J. z Čech 1618, odůvodnili: »Co od J. zkusila Anglie [Alžběta], Uhry (umučen Grodecký T. J., Ponkrác T. J.), Nidrlant (mučení Gorkumští!) atd.« Do mouky v koleji před odchodem namíchali prý jedu; kronika Č. Lípy: »**Kdesi** (kde?) z té mouky 1619 pomřelo mnoho vojáků.«

Zásluhy J. o č. národnost. [Probuzenství.] - Vlček o P. Fab. Veselém: »Prototyp bombastického slohu J. školy.« V Ottově slovníku týž: »Hrůznými popisy pekla, zjevením ďáblů, zatracenců atd. mocně dojímal své poděšené posluchače.« Co slovo, to lež! Přečti si jeho kázání, jsou spíš humorná! - Za celou dobu, co byl č. národ »ovládán« J-ty, nebylo napsáno dílo, kde by se Češi n. J. tak plazili před Habsburky j. Moravec před Hitlerem v díle Tři roky před mikrofonom, a novináři 1939-45 nejinak.

Arne Novák, Dějiny č. literatury: »Řád T. J. vychoval řadu vynikajících kazatelů, od Jiřího Plachého a Albr. Chanovského až k Ant. Koniášovi. Mezi staršími kazateli J. vynikl Jan Barner (†1708), kt. k nám uvedl i ukázky cizího umění kazatelského, Dan. Nitsch (†1729), kt. dovedl kázání zpestřovat učeností, exotismem atd. Nejmohtnější osobností byl Boh. Bílovský (†1725), exjesuita, básník vynikající učeností, Albr. Chanovský, muž svatého života (†1643), Felix Kadlinský (†1675), jeho spisy v duchu uvědomělého češství; nad něho vynikl lyrickým uměním Bedřich Bridel, horlivý misionář

života svatého a obětavosti bezpříkladné, při ošetřování nemocných morem † 1680. Jan Tanner († 1694), Balbínovi velmi podobný, velké učenosti, horlivý a výmluvný, stal se j. Balbín předmětem řádové persekuce, patrně z důvodů rovněž národně politických; nadšený vlastenec Matěj Šteyer († 1692), vynikající kazatel a misionář, stejně znalý dobových potřeb j. staré domácí tradice. Jiří Konstanc († 1693) bojoval proti nezadržitelnému úpadku češtiny, Václav Rosa, jediný laik v zástupu učených J. († 1689).

JEŽÍŠ KRISTUS. »Já si **Křista vážím**, ale...« Víím, Pilát byl první, kt. si **K.** vážil, a vydal ho na smrt! Vážil si ho, ale **nevěřil** v něho; j. on, vydávají **K.** na smrt všichni, kdož si ho »váží«, až po Masaryka. Strauss jménem všech: »Já jsem ho stáhl s trůnu Syna Božího a Vykupitele, na němž byl dosud uctíván; vykázal jsem mu místo v lavici geniálních lidí, by se mu tam dostávalo cti, již obdařujeme velké duchy.« Srazit mu s hlavy korunu, vyrazit mu z rukou žezlo božského majestátu, prohlásit ho za pouhého člověka! »Uctívejte si ho j. největšího genia všech věků, jenom ne j. Syna Božího.« Masaryk: »Ježíšovství, ne Kristovství.« To znamená: »Ne Kristus (Mesiáš, Vykupitel), jen Ježíš z Nazareta« - syn Josefův, pouhý člověk!

A) Je málo **pravd**, proti kt. nevěra **zuřivě** bojuje. Existence osobního Boha, božství J. K., existence nesmrtelné duše, oprávněnost církve. Poč právě proti těmto pravdám? Poněvadž za všemi stojí požadavek: »Zapři sám sebe!«

1. **Existence** Boha, nejvyššího zákonodárce. »Je-li váš Bůh mrtvý j. pohanští bozi n. aspoň ke všemu lhostejný j. deistický Bůh, nedává-li příkázání, neukládá-li závazku, kt. se přičií vášním, necháme vašeho Boha na pokoji, nemáme nic proti němu, ať si existuje v jedné n. v třech osobách.«

2. **Božství J. K.** »Uznáváme vám, že J. K. je ff, učitel, největší učitel lidstva...« Proč? Poněvadž ff má »nejednu upotřebitelnou myšlenku, kt. s ra-

dostí a vděčně přijmeme; ale koho napadne prohlášovat každé jeho slovo za závazný? Sami ffové to nežádají, a kdyby, za bláznů by je každý prohlásil. Jejich mravní požadavky jsou jen **návrhy**, pokusy o řešení mravních a sociálních problémů. Činí-li J. K. nárok na jméno a autoritu ffa, rádi mu obé přiřkneme; činí-li nárok na důstojnost a autoritu Syna Božího, nemožno - musili bychom uzнат každé jeho požadavek za závazný, přiznat mu právo dávat zákony všeobecně závazné a tudíž uzнат za svou povinnost je plnit; proti tomu naše vášně protestují.»

3. **Existence duše.** »Není-li duše nebo není-li nesmrtelná, dobře, uznáváme vám, že J. K. je Bůh - netřeba se nám bát věčného trestu za přestoupení jeho zákonů!«

4. **Církev.** »Kdyby mlčela a nechala nás na pokoji, nerušila nás a neprohlášovala se za zřízení božské, za jedinou směrodatnou učitelku lidstva, nemluvila o VI. přikázání, nechala volnost každé nauce (každému bludul) a jednání (zvůli, by si každý dělal, co chcel), nezavádili bychom o ni ani prstem, stejně j. o 'církev' jiné.«

B) Pod Korouhví K. kap. 21. **důkaz božství K.**

a) »Z každého **slova K-va** vane nadlidská **moudrost**, ani nepřátelé se jí nemohou ubránit; moudrost se stupňuje v **neomylnost**; mýlit se je lidské, jemu jediný omyl dosud nedokázán! Je si své neomylnosti vědom! Neomylnost přechází v **vševědoucnost**; zpytuje ledví a srdce, přehlíží budoucnost; **předpovědi**, jichž splnění vidíme vlastníma očima den co den! »Brány pekelné mou církev nepřemohou, budete v nenávisti u všech pro jméno mé, já jsem s vámi do skonání světa.« Jeho slova jsou **tvůrčí**: řekl, a stalo se. »Učte všechny národy...« Země plná misionářů! »Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj...« Zdálo se nemožné provést nerozlučitelnost manželskou! »Komu odpustíte hříchy, odpuštěny jsou...« Zpovědnice od té doby obléhány! »Toto je tělo mé...« Denně tisíce mší sv.! »Nebe

a země pominou, slova má nepominou.« K. nepominul, žije, kraluje, vítězí, je činný.

b) K vševedoucnosti se pojí **všemohoucnost**. [Zázraky.] K. je soběstačný, je Bůh; nepřijímá, jen dává. Božské je i jeho dílo. [Církev.]

»To vše nám nestačí.« Jak má tedy vypadat důkaz, by vás přesvědčil? K. pravil: 1. »Zkoumejte má slova, že jsou duch a život.« Slovo K. stačilo nevzdělaným Samaritánům (Jn 4, 2), že v něm poznali Mesiáše a Syna Božího, ač tam neučinil ni jeden zázrak. - 2. »Zkoumejte Písma, že o mně věštila.« Splnění proroctví, jichž bylo bez počtu - 3. »Zkoumejte skutky; nevěříte-li slovům, věřte skutkům.« Jak odpovídá nevěra? a) »Slova - najdeme je i u jiných ffů.« U kterých? Leda nepatrné stopy, tu a tam! - b) Splněná proroctví? Písmo neuznávají, v proroky nevěří. - c) Skutky - [Zázraky.] Staly se prý dávno, nelze jich zjistit n. jsou prý nemožné. Jak vás tedy má K. přesvědčit o svém božství? Co dělat, by vám jeho důkazy byly dostatečné? Snad dát své božství ohmatat? Čtvrtý a pátý důkaz, předpovědi K. a vznik, vývoj i trvání jeho díla viz nahoře. Šestý důkaz: Po **mravní stránce** je K. bez nejmenšího hříchu a nedokonalosti. Chybit je ještě lidštější než se mýlit! Prot. Förster: »Je-li postava J. K. v evangeliu výmysl, pak ten, kdo tehdy takový charakter zbájl, ať pohan n. žid, je větší div než ten, jež vykreslil.«

C) Prohlašovat K. za **mythus** vyšlo z módy, a zase se do ní vrací. Prý velká podoba mezi J. K. a **staroindickými legendami**. Pak tedy křesťanství není nábož. výlučně semitské, jak tvrdíte, kdyžtě vzniklo z prvků arijských! Podoba - j. mezi Césarem a Kamimurou! Ve staroind. legend. je řeč o Bohu, kt. k lidem sestoupí, ale ne o Bohu, kt. se za lid bude obětovat - smrtí potupnou! Proto bylo křesť. bláznovstvím pohanům a židům pohoršením! Pavel věděl, že káže zcela nové nábož. Teprv v Mahabhartě z 5. st. čteme: »Sám Bůh přijde k lidem, úkladným vrahem bude zraněn do paty, a tak za

lid umře.« Bible má tu zprávu Gn 3, 15 o několikol stol. dřív! - »Kdyby byli evangelisté znali hebrejský text bible, nebyli by vymyslíli legendu o ukřižování J. K.« Evangelisté neznali hebrejsky? Za zele-ným stolem skládali legendy? Namíuvili lidu, kt. viděl před málo lety J. K. žít a umírat, že byl ukřižován, vymyslíli celý soudní proces veřejně konaný! Pohan Tacitus píše asi 70 let po smrti K.: »Byl ukřižován za Pontského Piláta.« Také ovlivněn le-gendou? Tvrdíte, že evangelia vznikla v 2. st., Tá-citus psal tedy dle vás před evangelisty! Že Pavel psal listy v 1. stol., nepopírá nikdo; píše na každé stránce: »K. ukřižovaný.« Vaše legenda a mythus pohoří tím víc, čím obratněji jste věc navlékli a vznik evangelií posunuli!

D) **Luther** též hlásal: »Já si J. K. vážím«; proto zamítl úctu mariánskou, odtrhl se od církve, by tím více si mohl vážit J. K. Jeho žáci? Přestali v J. K. věřit a pokáleli ho blátem. **Bahrđt** († 1792 »bohoslo-vecký dobrodruh 18. stol., doktor železného čela«, frivolní, několikrát změnil »přesvědčení«, jinak věřil j. kazatel, jinak j. univ. profesor, jinak j. nadřízený pastorů, se svou služkou si zařídil hostinec, by si přivydělal): »J. K. od jedné perské karavany dostal léky, nosil je s sebou v příruční lékárníče a tak uzdravoval. Jinoch naimský byl v mdlobách, ne mrtev, přivedl ho k vědomí kafrem; v Káně namí-chal do vody trochu ovocné šťávy; po jezeře krá-čel tak, že měl pod nohama kus dřeva, a učedníci to neviděli, poň. byla noc.« Atd. atd. Také »vě-decký« výklad! Osvícenci mu věřili na slovo a osla-vovali ho! Tato moudrost vnikla i do tehdejších prot. zpěvníků! Bahrđt se stal terčem vtipů, když přišel do módy **Reimarus** († 1768), deista; prohlá-šoval J. K. za podvodníka, zázraky za podvod a kejkle; tehdejší osvícenci nevěděli, že tento »vý-klad« měl už pohan Kelsos v 2. st. Reimarus byl poražen od těch, kt. přišli po něm a byli z počátku jeho žáky. Ještě dál šli Bruno a Edgar **Bauer** a **Ludvík Feuerbach** ve st. 19. - **Strauss**: »Zázraky J. K.

jsou mythus.« (báje); tři roky před smrtí († 1873): »**Oso**ba J. K. je báje.« Hase začal tím, že věřil v božství i zmrtvýchvstání J. K.; když končil 50. rok své profesury (1876), popřel obé! Dnes je bílou vranou prot., věřící v božství J. K. Tím přestávají být křesťany, padá zjevení i bible, kterou prohlásil Luther za jediný pramen víry!

E) Jiní pokládají evangelia též za báji, přitom **obš**írně mluví o J. K. Odkud berou své **vě**domosti o něm? Židovští autoři (Flavius, talmud) mají o J. K. jen nepatrné zmínky, pohanští právě tak! Tacit, Sueton! Co víme o J. K., čerpáme výhradně z evangelíí! »Ovšem, ale nutno z nich vyloučit, co přimísila fantasie pozděj. dob, by zbyl ‚historický‘ J. K.« Co znamená váš »historický« J. K.? »Tak, jak skutečně vypadal a žil, j. člověk, ne j. divotvorce; nutno **vym**ýtit z evangelíí **zá**zraky, a zbude očištěný historický J. K.« Zbudou **des**ky a ne »očištěný« J. K.! Rcete: »Jsme předem rozhodnutí neuznat J. K. za Syna Božího; evangelia jsou jediný historický pramen, z něhož o J. K. čerpáme; proto si je upravíme, jak se nám do našeho systému hodí. Zákr. prohlásíme za **poz**dější výmysl a přídavek.« Věc má háček: Zákr. jsou s působením J. K. nerozlučně spjaty, J. K. se jich stále dovolává, na ně odkazuje, sebe za Syna Božího prohlašuje, mluví o tom, že přijde ve slávě soudit všecko lidstvo, že jeho slovo ani jeho církev nepomine, předpovídá své zmrtvýchvstání atd. Zákrakem bylo jeho narození, zákr. provázely jeho působení i skonání, jeho zákr. se hned po jeho odchodu dovolávali apoštolé, když jeho učení hlásali; neměl jsem pravdu, že po vyloučení zákr. z evangelíí zbudou desky? I v řečech, kde J. K. rozvádí mravní zásady, mluví o věčné odměně n. trestu, jehož se jim dostane od něho v den soudu. Pokuste se z života Cézarova vymýtit všechny jeho válečné činy, byste měli »historického« Cé-sara! Krom toho při tom »mýtění«, kolik hlav, tolik smyslů; ten vymýtí to, onen ono, každý portretuje ‚historického‘ J. K., každý jinak, žádný dle pravdy!

F) **Zmrtvýchvstání J. K.** Reimarus: »Podvod.« První výklad vyrobený od velerady v den Z-ní: Učedníci tělo ukradli! G. Paulus: »Zdánlivě mrtev.« Strauss odpovídá: »Psychologicky a historicky nesmysl! Zdánlivě mrtvý by se sotva plížil, nestál by před očima apoštolů j. vítěz. Mythos to je!« Na konci života se drží farizeů j. Reimar: »Světový humbuk.« Pohan Kelsos v 2. st.: »Halucinace, autosugesce.« Divná autosugesce, když evangelisté sdělují, že nikdo nechtěl ženám věřit, apoštolé ani svým očím, Tomáš svým druhům, takže je J. K. káral, dal se od nevěřících dotknout, pojedl před nimi. Kelsova výkladu se chopili moderní. - Nejmodernější: »Když se zjevují spiritistům duchové, proč se nemohl zjevit J. K.?« Jiní: »Egyptská báje! Bůh Osiris též umřel a vstal.« Táže se: »Jaký mají jeho lidé podíl na jeho druhém životě?« Žádný! Osiris vstal, a o lidi se nestará, J. K. umřel za nás a vstal, by nám dal záruku našeho Z-ní. »Prázdný hrob v neděli ráno je pozdější výmysl. Pavel o prázdném hrobu nemá ni slova.« Ale mluví o Z-ní J. K.! Tedy K. vzkříšen, ale tělo zůstalo v hrobě mrtvé! Zato o prázdném hrobě mluví vojáci a židé, kt. s tím rozeslali posly do všech měst, že prý tělo ukradeno! Z-ní J. K. dalo apoštolům sílu, jež přemáhala svět, je oporou víry i naděje. »Nevstal-li J. K., jsme nejubožejší ze všech lidí - poněvadž si odpíráme rozkoše pro nejistou naději!« »Nevstal-li J. K., jsme falešní svědci.« Buď anebo, tomu se nemohou odpůrci vyhnout. Čestní nechtějí říci, že apoštolé byli podvodníci, rozumní nemohou uvěřit, že by na tak hloupý podvod j. na lep sedl celý svět, motají se sem a tam, jeden balvan odvalí, druhý se jim do cesty zas naválí, vyložit nemohou, ale urputně proti zmrtvýchvstání bojují, poněvadž je základní článek naší víry. - »Jak mohl J. K. projít kamenem hrobovým, jak mohl zavřenými dveřmi.« Vysvětlete mi, jak hmotné paprsky Roentgenovy mohou pronikat hmotou, a já vám pak vysvětlím, jak ji proniklo oslavené tělo K.! Táž odpověď na otázku o panenském zrození J. K.

G) Harnack: »**Vtělení** Syna Božího se stalo základním článkem křesťanské víry.« Neprav: »se stalo«, rci: »Od prvopočátku **bylo!**« Čti listy sv. Pavla Víra v božství J. K. trvá v církvi od chvíle, kdy Nathanael Jn 1, 50, Petr Mt 16, Marta Jn 11 vyznali. »Tys Mesiáš, Syn Boha živého.« - Židovi dobré vůle bych řekl: » Vaše nábož. je od počátku spjato s ideou Mesiáše Osvoboditele, v ráji slíbeného a skrze proroky zvěstovaného. Nevěříš v proroky? Pak sám prohlašuješ své náboženství za podvod a klam; věříš v ně? Pak je nesporno: Buď se jejich předpovědi vyplnily na J. K., n. se nevyplnily a nevyplní na nikom. Na př. prorocství Danielovo o 70 ročních týdnech. Počítej si j. chceš, přijdeš k počátku 1. st. po K., ani o vlas dále, a zboření Jerusalema i chrámu (jakož i konec obětí) Danielem předpověděné se už dávno stalo (r. 70), takže marně na Mesiáše čekáte. Krom toho vy sami jste nejlepší doklad pravdivosti slov J. K.; předpověď o vás, že budete rozptýleni mezi všechny národy.« (Lk 21, 24)

JIRÁSEK. Mistr v nakapávání jedu protikatol. zášti do mladých duší. Tím nebezpečnější, čím lahodnější sloh, čím vlastenečtěji zabarveny jeho spisy. [Temno.] Lži v Temnu hájil, že to je román, ne historie. [Historický román.] Proč jej tedy profesori dávali v dějepisných hodinách číst? Temno špiní Jesuity, »Mezi proudy« Jana z Jenštejna, »U nás« faráře v Červ. Kostelci Fr. Knera («P. Kostelecký») † 1876, 82 letý, j. ramenáře, pokrytce, kt. prý udává P. Havlovického (Regnera) - byl Regnerův zповědník, jím zvolen za sekretáře, když se R. stal vikářem! Učitel Krušina, kt. s Kernerem na téže škole 10 let působil, šel do pense 1906. Od něho i od jiných jistě J. slyšel a věděl o působnosti tohoto vlasteneckého, štědrého, lidumilného kněze. »J. hořel láskou k vlasti.« Ale j. spisovatel byl bezcharakterní! Malá ukázka z F. L. Věka. Ústy pověstného Srný poučuje J. jeho i nás: »Za Jos. II. byla svo-

boda.« (Pro darebáky!) [Josef.] »Born, ten rozháněl tmu!« Psal jízlivou satiru o mnišském životě; proč ne o opilci cizoložci Lutherovi, o husit. kněžích jemu rovných? Royko... po přečtení jeho knihy mladý Věk: »To se mi teprve otvírají oči!« (R., kněz ze Štýrska, † 1819, osvícenec, psal o kostnickém sněmu v duchu protikatolickém, dle Ottova slovníku »neohrožený přítel pravdy«.) Kdyby byl J. četl sv. Bernarda, Gersona, Bertholda z Řezna, byl by poznal, že už v 12.-15. st. vystupovali katol. kněží proti zlořádům v církvi, ale ne jízlivě! Z ušlechtilé křesťanské lásky a touhy po nápravě, dávající sami příklad, ne j. Luther a Hus, o kt. platí: »Uzdrav se sám!«

JIRÍ Z PODĚBRAD, poslední náš král z č. krve, zjev rozhodně sympatický, vládce požívající vážnosti u mocnářů celé Evropy, nejmužnější tehdejší panovník, nadaný bystrozrakem a prozíravostí jako žádný současník sedící na trůně.

A) **Byl J. kacíf?** Ve smyslu, v jakém tehdy po Evropě prohlašován, rozhodně ne. Šlo mu jen o [kompaktáta], kt. se tehdy omezovala jen na přijímání pod obojí, tedy věc čistě kázeňskou. Ludvík XI.: »Pak bych i já byl kacífem, poň. jsem při korunovaci přijímal pod obojí.« Pročítáme-li však řeči J., je zřejmo, že neměl zcela správné názory o popežském primátě a snad ani o Eucharistii, pokládaje přijímání pod obojí za více než věc kázeňskou.

B) **Korunovační přísaha.** Den před korunovaci, 6. květ. 1458, složil tajně přísahu biskupovi, kt. ho měl korunovat: »Věren jednotě s církví, poslušen církve, odvrátím národ od bludu!« Obhájci J.: »Pojímal katolictví ve smyslu, jak byl zaručen kompaktáty, přesvědčen, že husité jsou částí katol. církve; proti sektářství vystoupil rázně, i proti č. bratřím.« Odpůrci J.: »Věrolomný křivopřísežník.« Jisto je, že stín obojetnosti v jeho jednání byl; dovtlpil se, že papež pojímá text přísahy jinak než on. Proč tajně? Ale i Řím byl poněkud »diplomatický«, text nebyl jasný! Mělo stát: »Pod jednou, pod obojí.«

C) **O smír s Římem** se J. upřímně namáhal; ne aby se udržel na trůně - kd. mu bylo šlo o to, byl by jednal jinak! Chtěl, by on i celý národ byl spojen s křesťanstvím pod poslušenstvím papeže - s jedinou podmínkou: kompaktáta. Posílal do Říma poselstev bez počtu, ucházel se o přimluvu cizích vládců, přestal papeži psát teprv 1465, když potupen posel odevzdávající jeho list. Žádná strana nechtěla povolit. (Moudřejší ustoupil) Když předchůdci Pia II. mlčky kompaktáta schválili n. trpěli, radila prozíravost, aby je trpěl i Pius II. On i Pavel II. neměli rozhledu, neviděli, jak papežská vážnost rozkolem 1378-1417 otřesená upadá; ke křížové výpravě proti Turkům, jíž se postavil v čelo Pius II., nepřišel nikdo... bullu Pavla II. proti J. přijali vládcové lhostejně, v Německu protiřímské smýšlení. Pius, humanista, někdejší stoupenec konciliární teorie (že církevní sněm je nad papežem). Oba pap. se domnívali, že jsou doby Inocence III., chtěli mocí prosadit svou. Sv. Polykarp přišel k papeži Anicetovi v 2. st., by vyjednával otázku slavení velikonoce, rozešli se neshodnuvše se, ale nepřikládali té kázeňské otázce význam; sv. Viktor chtěl ve 3. st. vyloučit z církve ty, kt. slavili velikonoce jinak než Řím, sv. Irenej mu připomněl, že by nebylo rozumné tolik duší zbavit požehnání církevní jednoty pro věc čistě kázeňskou. Kardinál Carvajal, rádce obou papežů, neměl rozhledu j. Irenej a Pol.

Marně varoval v Římě vratislavský biskup Jošt a olomoucký Tas: »Docházejí mne denně úpěnlivé prosby chudiny, bych zabránil válce, že lidu je milější dávat daně třeba kacířskému králi než hledět na své spálené chatrče a pošlapané obilí.« Pavlovi záleželo více na zlomení odporu J. než na potlačení nebezpečí tureckého, vyhlásil křížovou výpravu. »proti J., uchvatiteli č. koruny, křivopřísežníku, svatokrádci, kacíři.« Matyáš Korvinus, uherský král, zeť J., se chopil vítané příležitosti, ne z lásky k náb. Z politiky, by se zmocnil č. koruny! Platnější služby by byl křesťanstvu prokázal, kd. byl táhl na

Turkyl Věrolomně zrušil slovo **J-mu** dané; tím přispěl ke lži, že dle církve netřeba kacířům stát v daném slově.

D) **Ovoce:** Tím, že Pavel vyhlásil kříž. výpravu proti **J.**, zaplavil naši vlast zbytečně potoky krve a všemožným neštěstím, podlomil blahobyť, kt. se začal za Jiřího vzmáhat, rozdmýchal v národě **smýšlení protiřímské**, Č. bratří se Říma zřekli zcela, a když vystoupil Luther, přidal se náš národ automaticky k protiřím. hnutí, i za cenu svého odnárodnění. Od víry odpadal národ za národem, žádný nechtěl smíř s Římem jako **J.**, proti žádnému nemohli papežové hlásat křížovou výpravu. Kdyby byli Jiřímu povolili, byl by č. národ k Římu lnul a stal se baštou proti německému luterství. Přijímání pod obojí povolil Řím až za Ferd. I., když bylo pozdě - nikdo o ně nestál, většina národa luterská!

E) **Přehled.** 1415 zemřel Hus. Za 50 let vyřkl Pavel II. klatbu nad **J.**, 1466. Za 50 let vystoupil Luther 1517. Za 50 let se Češi zřekli kompaktát 1567. Za 50 let svržení místodržící z oken hradu 1618 a začala 30 letá válka [Bílá hora], kt. vyloupila z č. koruny obojí Lužici a zeslabila moc církve v Něm. Za 50 let po Bílé h. kolem r. 1670 byla odtržena od církve už řada zemí, aniž je Evropa nazývala potupně kacíři j. nás za **J.** Za 100 let po vydání klatby na **J.** vyřkl Pius V. 1570 klatbu nad Alžbětou anglickou skutečně odpadlou a sesadil ji, a nikdo toho nedbal, ani v Anglii, ani jinde. Proti **J.** a č. národu volána do zbraně celá Evropa, a přec církvi a víře od nás nebezpečí nehrozilo; při vystoupení Lutherově byli odpovědní činitelé až příliš klidni (netečníl), a ten víru i církev ohrozil. Za 60 let potom, co vyhlášena proti **J.** křížová výprava a Němci i Maďaři vybídnuti k tažení do Čech, přitáhli prot. Němci 1527 do Říma a vydrancovali jej nadobro; r. 1526 Turci vítězstvím u Mohače ovládli Uhry.

Alžběta anglická pronásledovala katolíky krutě, a přec žádný nezradil vlast, když Filip II. španělský proti ní vypravil loďstvo. Jiří katolíky nepronásl,

a mnozí páni vlast i krále zradili, spojili se s nepřáteli, jiní vlivem papežské klatby ho opustili; kd. Češi zůstali svorní, nic by nebyl pořídil Matyáš ni loupeživé hordy křižáků, vlast by byla zůstala tolika ran uchráněna. Mečem šířil víru Karel Vel. v Sasku, ze Saska vyšlehl oheň prot-mu; mečem obracel k víře Prusy řád něm. rytířů, odpadli k luterství ti i oni; vyhlazení Polabané, poň. nechtěli přijmout víru mečem vnucovanou, celé Polabí odpadlo k luterství; české »kacířství« za J. přišli vyplnit Maďaři, sami pak odpadli ke kalvínství.

Než J. umřel, dal zvolit za č. krále ne Viktorina, svého schopného a udatného syna (rozumněji než J., po smrti J. odstoupil od kalicha!), nýbrž katol. 15 letého Vladislava polského Jagellovce, od něhož si sliboval, že smíří rozháranou č. zemi i národ s Římem; skrze Jag. uvedena na č. trůn německá dynastie habsburská, kt. přešla v lotrinsku, proti č. národu krajně zaujatou.

Carvajal pokládal přijímání pod obojí za strašné kacířství (věc tak nepatrného významu!) a nepozoroval hněbu, které jinde bylo tolik a která hrozila církvi otravou krve n. operací na život a na smrt - předzvěsti luterství! Východním rozkolníkům je dnes církev ochotna k větším ústupkům! I luteránům kdysi! Lev XIII. Jihoslovánům slovanskou liturgii 1900; sjednocení Řekové mají svou liturgii s přijímáním pod obojí a se ženatým kněžstvím!

F) **Ironie osudu!** Syn Viktorin, od vojska milovaný, poražen a zajat zradou švakra Jindř. z Lipé, dvě léta dlel v zajetí Maďarů, po smrti J. vstoupil do služeb Matyáše, poslední léta žil v soukromí a nouzi, od nespolehl. spojenců ožebračen, †1500. Sotva by jeho vláda přinesla vlasti tolik bídy co Jagellovců, č. by nebyly spojeny s Uhrami. Třetí syn Hynek přátelil s Mat., od Maďarů zrazen, oloupen o dědictví, †40 letý následkem zhýralého života; jediný představitel Boccacciovy renesance u nás; jeho frivolní »Májový sen« nemá u nás podobného.

JOANA PAPEŽKA. A) **Báchorka**, z níž kořistil i Hus (na sněmu kostnickém, 8. VI. 1415: »Církev se dala oklamat v osobě Anežky.«) Vznikla dost pozdě; 1. zmínka o J. je v kronice města Met (Jan de Mailly, kol 1250), 2. u Martina »Poláka« z Opavy († 1278), jenž vypravuje: »Anežka, dívka z Mohuče, se odebrala s milencem přestrojena za hocha do Athén na studie, přišla do Říma, po Lvu IV. († 855) zvolena za papeže; za 2½ roku při církv. průvodě se stala matkou a náhle zemřela.« (Mailly: »Ukamenována lidem.«) Ve 14. st. věděli též, že se jmenovala Joana. Báchorka byla vyvrácena i od prot.; 1. z nich Blondel († 1655), prot. ztropili povyk, nechtěli jeho důkazy ani vyslechnout! Po něm Leibnitz, pak Bayle, nepřítel papežů; o katol. autorech nemluvě. Přesto ji uvádí j. zaručený fakt prot. historik Hase († 1890), u nás ji vykládá nejeden profesor. Po Lvu IV. hned Benedikt III.! »Umístili« ji tedy k r. 1100; po Urbanu II. († 1099) zvolen hned Paschal II.

B) Jak báhorka **vznikla**? V době, kdy u nás vládli sv. Václav a Boleslav, sténal Řím pod vládou žen [Jan XII.], dosazovaly na papežský trůn své milce. Čtyři Janové nosili tehdy tiaru: Jan X. († 929), Jan XI. († 936), Jan XII. († 964), Jan XIII. († 972). Lid nařikal: »Máme ženskou za papeže.« Z Janů udělali J-u!

C) V angl. pronásledování stál před soudem 1587 P. Anderton; prot. biskup se vytasil též s papežkou J., Anderton odpověděl: »Vám nejméně přísluší vytýkat nám, že jsme měli papežku. Základ vaší víry přec je, že hlavou vaší církve je královna. Nevidím v tom rozdílu, zda je hlavou církve papežka J. n. papežka Alžběta. Jakým právem vytýkáte nám, co vy sami pokládáte za svou chloubu a čest?«

JOSEF II. Života nečistého a pustého (doznává jeho ctitel Pelcl!), srdce dobrého, jediný z uchvatitelů církevních statků, kt. neobohatil jimi sebe. [Bolivar. Reformace. Sekularisace. Bláh h. Defen.]

A) **Vlastnosti**. Jeho otec Frant. Lotring (nešťastná volba Marie Ter.!), osvícenec, přivedl do Vídně

řadu lidí bez víry, z nich vybrání vychovatelé pro J. Pochybenou výchovou přiveden na cesty nesprávné. Svěhlavost léčili tak, že břichomluvec skrytý za záclonou ho napomínal, Marie T. vydávala za hlas nebes! Když hoch na to přišel, začal mít odpor k náboženství, přesto zůstal věřícím katol. Právnick Martiní ho naplnil zásadami osvícenskými.

Jeho **povaha** byla směsice: v osobním styku demokrat (ne pouze na plná ústa; skutkem!), prostý, snížil se ke každému; na trůně autokrat: obíral se světodějnými plány, a propadal malichernostem. Vůli měl dobrou. (»Jsem první služebník státu«), měl pochopení pro potřeby chudiny, ale chybělo mu hlubší porozumění pro duši lidu a pro stávající poměry; chtěl vše uspořádat dle jedné (státní) šablony (j. Kateřina II.), ne dle oprávněn. požadavků poddaných; dle abstraktních pojmů a teorií, jež mu osvícenská fíie o státu vštípila, vysoukavši je ze sebe za stolem u knih, ne z praxe. »Fíie (bezvěreckou!) chci učinit zákonodárkyní ve svých státech.« Proto byl stále ve sporu se skutečností, neučinil svůj lid šťastným, jak zamýšlel. Pracoval překotně, nepopíal myšlenkám času, by uzrály, vydal naspěch 100 dvorních dekretů! Plurimae leges, pessima res publ.; kde předpisů bez počtu, tam správa (vláda) nejhorší. Mnohé musil odvolat tak rychle, jak je vydal. Kde překážky přemohl, zanechal za sebou trosky; kde musil povolit, naříkal na »nevděk« poddaných.

B) Reformy. Nepřátelé církve schvalují, že ujařmoval církev, nepřátelé našeho národa, že potíral č. řeč, naši nevěrci mu to odpouštějí z radosti, že potíral církev!

1. J. a č. národ. Marie T. se začala ke konci vlády starat i o školy obecné, o kt. se dotud starala jen církev. Farář Ferd. Kindermann v Kaplici poněmčil celý kraj; za to vrchním inspektorem obecných škol v Č., pak biskupem litoměřickým, poněmčil mnoho obcí, zvl. ve své diecesi. Vyučovací řeč na všech školách němčina, učitelem č. děti

se nemohl stát, kdo nebyl náležitě poněmčen. V tom pokračoval J. Osvícenští **Lotringové**, ne katol. Habsburkové, potlačili č. řeč; J. šel cestou násilného centralismu, nikoli přirozeného federalismu. V Maďarsku byla úřední řeč latina, čímž chránil Slováci a jiní národové v Uhrách. I jim chtěl J. vnutit němčinu; od té doby začali maďarisovat, zvl. šlechta. Letohrádek Hvězdu proměnil v prachárnu, král. pražský hrad chtěl v dělostřelecké kasárny - jen tu se vlastenectví Čechů vzepřelo.

2. J. a katol. církev. Autokrat j. on nemohl být v přátelství s Římem. O bullách Unig. a In caena D. se musilo zachovat nejhlubší mlčení pod trestem nejvyšší nemilosti (reskript 4. kv. 1781). V breviáři zalepována místa, kde řeč o Řehoři VII. Pod záminkou »obvyklé řeči« otevířeny brány němčině i do katol. chrámů, kt. byly vždy ochranou národních jazyků. (Mussolini podobně! Zakazoval Slovincům pobožnosti i kázání v mateřštině!) Pouze do věcí víry se J. nepletl; ostatní podléhalo státním zákonům: kazeň, bohoslužba, život atd.

a) **Josefinismus** je galikanismus upravený pro rakouské poměry. Už za Marie T. si stát osboval práva nad církví, J. chtěl založit národní církev rakouskou. Svou říši, kdys baštu proti prot-ství, otevřel osvícenským zásadám, kt. nebyly leč poslední důsledky rozkladných zásad prot-mu. Cílem státu mu byl časný blahobyť občanů, ale jen jak si ho představoval J. Tomu cíli chtěl podříditi i církev, měla být policejním zřízením, kt. musí držet na uzdě vzpurné živly. Tedy služka státu! Kněží oznamovali po kázání státní nařízení, musili kázat »pokrokově«, na př. o užitečnosti hnojení atd.

b) **Toleranční patent**: J. byl tolerantní ke všem, vyjma stoprocentní katolíky a deisty. Po vydání patentu se v Č. prováděla pustá agitace, 35.000 odpadů jen proto, že se lidu namlouvalo: »To je císařská víra.« Nedovedli před úřady říci, že kt. víře chtějí přejít, co ta nová víra učí, místo »helvetská« říkali »hervejská« atd. Odpadlictví bylo

v módě. Svobody, udělené židům a prot-ům, divně se vyjmají vedle omezování svobody církve katol. Přitom polovičatý: modlitebny musily být bez věží, vchod ne z ulice, čímž je urážel; katolíky pobouřil, prot-ům se nezavděčil, chtěli víc. I jeho tolerance měla meze; Č. bratřím ji nedal - »Nekatoličtí kazatelé smějí, **jak bylo dosud zvykem**, navštěvovat své lidi ve vězení...« Nevedlo se jim tedy před J. tak zle!

c) **Svoboda tisku.** [Index.] Vídeň se hemžila protikatol. hanopisy. Cynické pamflety Eyblovy: »Co je papež? Co je biskup?«

d) **»Frater kostelník.«** (Výrok Bedř. II.) poroučel, kolik svíc má při bohoslužbě hořet, kolik oltářů v kostele, z chrámů odstranil »zbytečné« okrasy; zakazoval zpěv v chóru a styk s představenými mimo Rakousko řeholníkům, slavné pohřby, pocho- vávání v rakvích (jen v prostěradle, z úsporných důvodů!), pouti, průvody, uctívání ostatků, Boží hrob o velikonočních, privilegované oltáře (obdařené odpustky pro duše v očistci - vadily i ty státu? Přípravovaly občany o čas n. peníze?) Zakázal svě- tit svátky našich zemských patronů. Předpisoval, o čem kázat; kněží musili kázání uschovat kvůli možné kontrole.

e) **Výchova kněžského dorostu**, proticírkevní, ka- sárenská, v generálních seminářích. Předpisoval pro ně učebnice v duchu liberálním. Profesí po- chybné pravověrnosti a mravní ceny. Když ředite- lem generálního semináře v Lovani jmenován ne- čistý nevěrec Stöger, všech 280 bohoslovců opustilo rázem ústav. Styk biskupů s Římem podvázán.

f) **Manželský patent 1783.** »Manželství je smlouva občanská!« Rozluka usnadněna, obě strany směly zas v nové manželství vstoupit, ale vždy jen před farářem!

g) **Kláštery.** »Rušením klášterů prokázal službu kultuře, státu, společnosti.« Uvidíme. Jak smýšlel o kl., svědčí, že do jednoho kl. v Miláně poslal sestrám plátno, by šily pro vojsko košile. Židovské

smýšlení: co nepřináší hmotný užitek, je bezúčelné. Proč neposlat plátno komtesám do zámků? Tam mají právo zahálet? Co je větší povalečství, vstávat ve 3 hod. ráno, zpívat v chóru žalmy, vyšívat kostelní roucha, odbýt oběd za 25 minut, či vstávat v 9 hod., brnkat na piano, zevlovat v zahradě, sedět hodiny u tabule, tančit, číst romány, přijímat návštěvy? Pro komtesy roboval selský lid, sestry si zahrádku vzdělávaly samy! Jiný by poslal plátno na vojenské košile pánům v laboratoři, archivech atd. z téhož důvodu: »Pokládám vaši práci za zbytečnou, hnojení pole je nutné, ne bádání v univers. knihovnách!«

Zrušil 738 klášterů. Jakým právem? Právem silnějšího! Jako Hitler vyloupil pražská musea! Dějepisci ve svém proticírk. zášti a fanatismu k tomu tleskají; omezenci - nepomní, že zničeno tolik dějepisných pramenů, nemluvě o uměleckých, drahocenných památkách! Van Svieten, lékař J-ův, na stížnost řekl s úšklebkem: »Bohosloveckých knih není co litovat.« Jako mohamedán Omar, když spálil r. 642 proslulou alexandrijskou knihovnu: »Je-li v ní to, co v koráně, je zbytečná; je-li v ní co jiného, je škodlivá.« Jenže Omar byl barbar, Svieten osvícenec! Při zrušení klášť. na Karlově kladl vozka vzácné rukopisy na blátivou cestu, by mohl vyjet. Podobně v Lilienfeldu a jinde. Ilioneus, torso ze sbírek Rudolfa II., prodán za 45 kr, Mnichov koupil později pro své museum za 6.000 dukátů. Viz Cínkův spis o Velehradě! Neuvěřitelně, co kulturních, uměleckých pokladů zničeno v jediném klášť. Co přečkalo bouře husitské a řádění prot., bylo zničeno řádění osvícenské vlády. Lkáte nad snáží, kt. spálil Koniáš, schvalujete vandalství osvícenců po 1780. Vzácné monstrance napěchovány do beden, ušlapány, kov prodán na váhu. Knihy a vzácné rukopisy kus za 1 kr, kramářům na sýr. »Kněží m zvedl J. žlab.« Ba ne; chudí, kt. našli dřív u klášť. obživu n. almužnu, na tom byli zle! Též chudí studenti! [Jesuité.]

»Klásterů byl **nadbytek**, far málo, lidu prospělo rušení kl., založení far.« K úpravě církv. poměrů měl J. přikročit ve srozumění s Apošt. stolicí, ne plýtvat církevním jměním, z kt. se dalo rozumným hospodařením získat daleko víc. Schválíte, odpomůže-li stát nedostatku obecných škol tím, že v dražbách pod cenou rozprodá umělecké sbírky museí a obrazáren i s budovami?

JUBILEJNÍ ROK. K Bonifáci VIII. přišel 1299 ze Savojska stařec 107 letý, tvrdil, že před 100 lety putoval do Říma s otcem na milostivé léto, prohlášené Inocencem III. a obdařený plnomocnými odpustky (pouť do Říma, přijetí svátostí...), a že Inocenc ustanovil, by takové léto se slavilo každých 100 let. Bonifác ohlásil tedy J. R. 1300. Později konáno každých 50, 33, konečně 25 let, a za mimořádných příležitostí. Jeho cílem bylo i sbratření národů. Bonifác IX. dovolil j. neslýchanou výsadu Praze a čtyřem něm. městům, by věřící získali odpustky doma. (1390)

JULIÁN ODPADLÍK. Žil čistě, muž sebezáporu a práce, statečný vojevůdce, prozíravý vládce, ale marnivý, ctižádostivý, nestálý, neupřímný. Synovec Konstantina Vel.; na císař. dvoře byl slovy naváděn k dobrému, příkladem k zlému; musil hledět na vraždu otce (Konstantia Chlora) a bratra Galla, a nedat nic najevo. Nenávist s osob přenášel na jejich víru. Jeho učitel Mardonius byl v srdci pohan. Špatné knihy (pohana Libania) a špatná společnost mu zhnusila křesťanství. Chtěl vzkřísit mrtvolu, římské pohanství. [Machar.] Bojoval »moderními« zbraněmi: odňal křesťanům výsady, školy, zamezil přístup k úřadům, podporoval bludaře, židy, nepřátelům křesťanství ponechal zvlášť, proti křesť. si mohli dovolit vše, lži perem, násilí. Libanius, nepřítel křesť. a miláček J.: »Mnohý si myslí, že teď je proti křesť. dovoleno vše.« Krvavé pronásledování jen tu a tam, ale bylo by k němu došlo, kdyby J. nebyl padl ve válce s Perš.; jím vyhynul rod Konstantinův a padlo do hrobu pohanství.

JULIUS II. (†1513), více válečník než papež. Vy, kt. prohlašujete tento svět za cíl člověka, co se horšíte pokrytecky na pap., kt. jednal dle vaší nauky? J. kardinál žil rozpustile, j. papež mravně, ale pro vnitřní život církve nevykonával nic, což si umíraje zle vyčítal. Neprovedená povinná reforma v hlavě a údech! Humanistický duch v církvi! Vše připravilo půdu Lutherovi, dává jistou oprávněnost výtce: »Když nechceš ty, budu reformovat já.«

JUS PRIMAE NOCTIS. Synoda v Karthagu zákon 398: »Po příkladě Tobášově zdrží se manželé po svatbě jednu až tři noci.« Někde byla věc přikázána, od 16. st. po sněmu tridentském jen raděna. Rituál (kniha obřadů) římský 1624: »Kněz ať poučí novomanžely z Písma příkladem Tobášovým a slovy anděla Rafaela, jak svatě mají žít.« **J. P. N.** neboli jus Domini, právo Pána; nikoli jus domini, právo světského pána! Jak vznikla ona lež? Lakota kněží ji zavinila! Biskup amienský i jeho faráři vymáhali poplatky za dispens od uvedeného příkazu synody karthaginské. Jinde vymáhali světské (snad i duchovní) páni od nevolníků taxy za dovolení k uzavření sňatku, tedy ne za to, že se vzdají »práva p. n.« Tak tvrdí po zevrubných studiích L. Veuillot a A. de Foras v dějinách francouzských, K. Schmidt v dějinách něm. Že někde byli tak zvrhlí páni, nepopíráme, ale jeden případ není zákon. První byl zjištěn teprv ve století Lutherově od Jindř. Martina (†1883) v *Histoire de France*.

KACÍŘI, t. j. pokřtění, kt. popírají někt. články víry, nevědomě, bez hříchu (haeresis materialis), n. vědomě (haeresis formalis, tito jsou ipso facto vyloučení z církve. [Exkomunikace.])

A) Trestání K. církví a státem.

1. Stará církev. Do r. 400 zavrhovali všichni spisovatelé a učitelé církve násilné obrácení K.; Origen, Cyprian, Laktanc. Jen poučovat, zatvrzelé stíhat tresty duchovními. Když pro manichejce a donatisty ustanoven trest smrti, Augustin z počátku radil po-

kuty a vyhnanství, ne smrt n. mučení. Ale vizme, co donatisté tropili! Věfícím vylupovali oči, plnili nehašeným vápnem a octem, házeli je do ohně n. propastí, zneuctívali ženy, věfící se jejich »nábožného« pozdravu děsili víc než řevu lva. Pro tyto zločiny by je trestal každý moderní stát! Ecclesia horret, non sitit sanguinem - církve se hrozí prolévat krev. Kdo hlasoval pro trest smrti, je irregulární, kněz nesmí vykonávat funkce, laik nesmí přijmout svěcení. Bičování a žalář zaveden později, v klášterích, j. trest za bludné učení. Násilné obrácení na víru zavrhoval Řehoř Vel., synoda toledská (visigoti židyl), Mikuláš I., Kliment III. (židyl), Inocenc III.

2. **Stát.** Když dal církvi svobodu a křesťanství prohlásil za státní náboženství, nabídl samozvaně církvi pomocné rámě k ochraně víry - dar danajský (zrádný), meč dvojsečný! Císaři cařihradští prohlásili nejednou nauku církve za K., hleděli ji všemožně vyplnit, z ochránců víry se stali její pronásledovatelé. [Obrazoborci.] Theodosius a Justinián trestali K. sesazením s úřadů, konfiskací statků, vyhnanstvím. **K-ství** bylo provinění proti státnímu nábož. Tytéž tresty byly i pro viny daleko menší! Co trestal smrtí Hitler? Neodevzdání 40 kg obilí! První popravený K. byl Priscillian, bezvýznamný, odvolal se k surovému proticísaři Maximovi, byv od biskupského soudu obžalován z čarodějství (Trevír 384). Jan Zlatoústý: »Poprava K. je nesmiřitelný zločin.« Podobně Ambrož, papež Siricius; Martin Turský tak důrazně, že ho pokládali za tajného K.!

I na západě pokládáno **K-ství** za zločin proti státní a krutě trestáno. Nedivno! Každý středověký blud měl podvratný ráz a ohrožoval veřejnou mravnost i společenský řád, nevyjímaje Husa. [Albig.] K. byli vskutku rušitelé míru, jinak by nebyl stát tak ochotně své rámě propůjčil! Šlo mu o sebe! Ota IV. 1210: »Konfiskace statků, strhnout dům.« Utláčovatel církve Jindř. II. anglický: »Kdo u sebe přechovává K., dám mu zbořit dům.« Petr Aragonský hrozil smrtí 1198.

Upalování K. Po prvé v 11. st. v Něm. a Francii, barbarský pozůstatek ze starogermánských pověr proti čarodějství. (Když spálena věc n. osoba, zničen i zlý vliv, jež by mohla po smrti na živé vykonávat.) Uzákonil Bedř. II. pro Lombardsko 1224, pro Něm. 1232 - muž poloviční Saracén, kt. snad autorem díla O třech podvodnících (Mojžíš, Mohamed, Kristus), kt. celý život bojoval proti papežům. Zřejmo, že trest na K. ustanovil jen z polit. důvodů, pro jejich revoluční zásady. (Maxmilián II. Bavor. nechtěl vidět u podaných polit. zásady, jimž sám hověl!) Katol. Karel V. zrušil upalování K. 1532, odpadlý Jindř. VIII. a Kalvín ho užívali proti jinověrcům dál! Beza, kalvínek, schvaluje, hájí! Husité se horšili po upálení Husa, byli lepší než katolíci?

3. Středověká církev. Papežové souhlasili s trestáním K., ale ne smrtí. Ludv. VII. žádal větší přísnost ke K., papež Alex. III. »Křesťanům více sluší odpouštět než hovět krutosti.« Podobně Lucius II., Inocenc III., synoda tourská, sněm lateránský 1215. V Lutychu biskupové: Wazo: »Nezabíjejme ty, kt. chce náš Stvořitel a Vykupitel mít na živu, by se vypletli z osidel démonů.« Adalbero II. tam s námahou uchránil před rozlíceným lidem uvězněné K.; nezdařilo se arcibiskupu kolínskému. Když se synoda v Beauvais radila, jak naložit s uvězněnými K., vypáčil lid žalář a upálil je za městem, »obávaje se mírnosti kněží«. (Guibert de Nogent, 11. st.) Bernard: »Víra se má šířit poučováním, ne násilím.« Podobně jiní. V Římě za celou dobu papežské vlády usmrceno 7 K., ve st. 12. [Arnold] z rozkazu přítomného císaře Bedř. I., ve stol. 16. šest (sřati n. upálení). Zato Kalvín »ženevský papež« dal za 4 roky upálit 58 K. [Luther.] V Itálii byla poprava K. výjimkou, v Miláně v 11. st. proti vůli arcibiskupa! Vydala-li církev světskému rameni K. k potrestání, žádala vždy, by bylo šetřeno jejich života. Dodnes v pontifikátu poznámka ze starých dob: »Ať to biskup řekne ze srdce, upřímně, ne j. planou frází.«

B) **Jak nakládali bludaři s domnělými K.**, t. j. s katolíky? Nebyli přesvědčeni, že pro ně je upálení jediný trest?

1. **Husité** upalovali každého, kdo věřil jinak než oni; beze všeho vyšetřování! [Hus.] Ariánští Vandalové byli krutější než Nero. [Obrazoborci.]

2. **Protestanté**. [Kalvín.] Když Luther začínal, jsa v moři katolíků osamocený, pro své odchylné učení od každého pokládán za K. a tedy v nebezpečí upálení, mluvil o svob. svěd. Sotva se jeho nauka rozšířila, mluvil jinak! Po 1530 bez obalu, že K. (t. j. neluteráni) mají být zabíjeni. Současný Ulenberg z Kolína n/R.: »Když viděl, že jeho učedníci od něho odpadají a svob. svěd. užívají proti němu, j. on jí předtím užil proti církvi, začal pomýšlet na násilné zakročení proti nim.« Prot. Brandenburg († 1898): »Když mnozí pro své svěd. činili nárok na totéž právo j. Luther a šli jinou cestou než on, počalo být reformátorovi úzko, a vždy ostřeji se vyslovoval, že jeho cesta je jediné správná; nakonec byl stejně nesnášenlivý j. katol. církev. (??) V každé sebemenší odchylce od svého mínění věřil **K-ství**; přívržence Zwingliovy pokládal za horší než papežence.« Proč? Konkurent! Proto mu nebezpečnější než církvi!

a) **Některé Lutherovy výroky**: »Zloděje trestáme provazem, vrahy mečem, K. ohněm. Nebudiž s nimi dlouho jednáno, **bez výsledku** a vyšetřování budiž K. veřejně trestán.« (Tak nejednala ani inkvisice! Tam byl výslechl!) L-vi byl K. každý, kdo nepřijal jeho učení, kdežto církvi ten, kdo se odchýlí od nauky **Kristovy**! »Kdo **mou** nauku nepřijme, patří do nehlubší propasti pekla. Vrchnost je povinna čisté evangelium (t. j. L-vy bludy) **násilím** lidu **vnu- covat**. Kdo učí proti někt. článku víry (luterské!), nebuď trpěn, j. veřejný rouhač spálen. Žádné okolky (Disputieren) s ním! Kdo chce kázat n. učit, ať se vykáže posláním n. rozkazem (ty ses vykázal, průkopníku svob. hlásání slova Božího?), n. ať je zticha; nechce-li, ať vrchnost takového kluka odpo-

ručí pravému mistru, jenž slove mistr Janek (Hans, t. j. kat).« Lanckraběti hessenskému píše 1536: »K. musí být stíhán tělesnými tresty, případně smrtí; je povinností vrchnosti, aby K. na svém území trestala.« Škoda, že se dle toho neřídil Karel V., když L. vystoupil! »Kdokoli o křtu, dědičném hříchu atd. učí jinak než já, buď trestán smrtí.« Prot. Schenkel: »L. brzo odpadl docela od zásad o svob. svěd. Tyranie svědomí je nanovo uzákoněna, stát je ochotný vykonavatel luterské nesnášenlivosti.«

b) **Melanchton**, »mírný, holubice prot-mu«, schvaloval upálení Servetovo. [Kalvín.] »Lituji své dřívější mírnosti. Jsem názoru, že všichni K. mají být trestáni smrtí, byť nehlásali podvrtných nauk.« Na jeho radu byli v Jeně 1536 popraveni novokřtenci; žádal jejich úplné vyplenění. Vícekrát žádal popravu sektářů, kt. učili jinak než on, a sám své učení neustále měnil! Chtěl, by i odpůrci jeho »augsburské konfese«, již bez konce měnil, byli stíháni tělesnými tresty. Jan Hofmeister (16. st.): »Většího násilí (znásilňování svědomí) nebylo nikdy než je teď v evangelické víře, kde nesmí nikdo jinak kázat ani jednat než jak chce Dr. Martin Luther a jeho odpadlíci. Kdyby šlo po jejich, podle toho, co psal Bucer augsburským, byla by už dávno v Něm. potopa, ne vody, nýbrž krve.«

c) **Ostatní. Bucer**: »Vrchnost je povinna vyhubit K. mečem a ohněm, ba i ženy a děti zardousit. Že Kristus takové krutosti nekázal? Za jeho dob ještě vrchnost evangelium nepřijala, proto jí nemohl takový rozkaz dát.« Prot. Hagen: »Reformátoři jsou tak nestoudní, že ještě mluví o svobodě svědomí, kdyžtž zavrhnou nárok na právní existenci.« Prot. Köhler: »Trest smrti pro K. (t. j. neluterány) byl od nejvyšší prot. autority (od Luthera) uzákoněn. Staré zákony proti K. z římského práva dostaly tak od reformace schválení.« Jakým právem vytýkají prot. tedy katolíkům, že jich kdysi užívali? Döllinger: »Nic nesprávnějšího nad náhled, že reformace byla zastánkyní a průkopnicí svobody svědomí. L. i

všichni reformátoři hověli názorům, kt. nynější prot. u katol. vládců středověku tak přísně odsuzují a církvi na vrub připisují, totiž, že vyznavače jiné víry nutno krutě trestat a usmrcovat.« Rozdíl je ten, že katol. vládcí si počínali j. rytíři, kt. zradu pokládali za největší zločin, zrádné spolubojovníky, prchající od praporu, stíhali; reformátoři si počínali j. zrádci, kt. prapor opustili a dosáhnuvše pomocí nepřítele moci, sváděli k zradě věrné, mučíte ty, kt. se svést nedali, nazývajíce zrádci je a ne sebe.

d) **Švýcarsko**, země svobody... **Bullinger**, nástupce Zwingliův, 1535: »K. mají být trestáni na těle i životě.« 1560: »K pravé víře (t. j. k jeho!) směji být lidé nuceni. Takové přinucování je dobré a má skvělé příklady v Písmě. Neposlušní buďtež trestáni. Vrchnost má K. (t. j. katolíky!) trestat a usmrcovat.« Tak smýšleli a mluvili prot., kde měli vrchnost na své straně. V územích s vrchností katol. měli zásady docela jiné!

e) Stejně zásady (»zabíjet a vyplenit K., t. j. katolíky), hlásají nepokrytě různé **prot. konfese**: švýcarská z r. 1536 a 1566, franc. 1559, belgická 1561, skotská 1560, uherská 1562 (»K. musí být přísněji trestáni než jiní zločinci«), česká 1609 atd. Sami měli v každé zemi jiné učení, ba v téže zemi střídali konfesi za konfesi, jedna odporovala druhé [Augsburská konfese], ale v tom byli zajedno, že katolíky nutno vyplenit j. škodnou zvěř. (»Modlářek«). V Heidelberce 1572: »Zákon Mojžíšův káže, by K. byli vyhubeni, bez ohledu na to, chtějí-li se »polepšit« (přijmout jejich víru) či nic.« Luther tvrdil, že nás Kristus zbavil všeho zákona, i Božího, a najednou se dovolávají Zákonu Kalvíne Jan Sylvanus se odchýlil od kalvín. učení, nástupce Kalvínův Beza psal ze Ženevy: »Na smrt s ním, byť i litoval a odvolal.« Odvolal, od prot. falckého kurfirsta popraven »z vnuknutí Ducha sv.«

f) **Papež** smýšlel jinak! Kliment VII. prosí katol. vítězné kantony před bitvou u Kapelu, by zwingliánů šetřili; poslechli, klidili malý vděk! Když se

po čase prot. vzmožili, vrhli se na katol. s největší krutostí. Pavel III. vyzývá Frant. I. franc. k mírnosti k hugenotům, přimlouvá se za zrušení trestu smrti pro K. Jak se hugenoti odvděčili? [Bart. noc.] Katol. parlament pařížský se vyslovil proti popravám K. r. 1555, 1559; v prot. Bernu (Švýcarsko) popravy pro víru ještě 1753. Pius V. varoval Filipa II. špaň., by v Nizozemí neproléval krev. Když se tam prot. zmocnili vlády, bylo jinak.

g) **Počet obětí luterské inkvisice** je nepřehledný. V jediném Norimberce upáleno za 40 let 1577-1617 pro pouhé podezření z **K-ství** a čarodějství 356 osob, zmrzačeno 345. Jinde stínání, žalařování katolíci i prot. sektáři, kt. se uchýlili od «oficiální» konfese n. od »víry«, kt. byla právě »v oběhu.« Skratschenbach: »Ze všech církví, co jich kdy bylo, byla luterská nejnesnášenlivější. I členy své sesterské církve, kalvínce, pronásledovala, žalařovala, z nebeské bíaženosti vylučovala. Ve vlastním lůně měla hnízdo rozporu. Ultraluteráni a melanchtonovci si vzájemně odpírali večeři Páně a pohřeb; ossi-androvci (»naše ospravedlnění skrze Krista pochází od jeho **božské** přirozenosti.«) se nenáviděli se stancharovci (»... od jeho **lidské** přirozenosti«) na smrt.« Fecht: »Do pekla přijdou všichni neluteráni. Luterští do nebe, byť bezbožně žili a na smrtelném loži neprojevilí ani nejmenší známky lítosti.«

Na **Jana Banniera** byli luter. kazatelé rozlíčení, že bičoval jejich neřestný život (reformace, náprava!), prchl do Švédska, wittenberská universita ho prohlásila za K.; třebaže našel ohlas v lidu, propadl katu. **Kuhlmann** z Vratislavě prchl do Moskvy, obžalován u cara od luter. kazatelů, křivě, prosili, by byl popraven; ač se ho jesuité zastávali, po strašných mukách upálen 1690. V Kralovci strašně umučen 1636 **Jan Adelgreif**. Vzato z díla prot. Arnolda Dějiny církve a kacířstev, 4 díly, spousta dokladů o »krvežíznivosti luter. i kalvín. duchovních, jich procedury proti svědkům pravdy, znásilňování svědomí.« Přitom praví prot. Rosa kol 1800: »Něm,

prot. bohoslovci nejsou vázáni žádným jiným zákonem, leč jen vlastními nápady.« Tedy ani biblí!

h) **Severní Amerika**, též země svobody... Prot. mluvili krásně o snášenlivosti, dokud byli v menšině; jak se domohli moci (nepravím »většiny«), začali řádit. T. zv. modré zákony... kněží zabíjení, katol. násilím nucení k odpaď, ožebračování; nej-mírnější trest: probodení jazyka žhavým železem a vyhnanství. Nešetřeno ani prot., kt. nepatřili k vládnoucím sektám presbyteriánů a puritánů; kva-keři a jiní vyhledávání a věšení.

C) **»Slovo dané K. neváže ve svědomí, netřeba mu dostát, tak učila církev.«** Kde? Kdy? Kdo? Sv. Ambrož: »Slovo i nepříteli dané váže!« (De Officiis.) Augustin: »Nutno i nepříteli stát v slově.« (Ep. 139 ad Bonif.) Savedra: »Úmluvy s nevěřícími a K. musí být přísně dodrženy, tak žádá spravedlnost; j. není katolíku dovoleno někoho zabít n. nenávidět, poněvadž je jiného náboženství, tak není dovoleno takového podvést n. nedostát slovu.« (Christ. Princ. 2.) Tanner T. J. [Bílá hora]. - Ferd. III. Kastilský († 1252) odnímal Maurům území za územím, byl by hravě dobyl i Granady, neučinil tak, poněvadž slíbil mř.

»Kostnický sněm prohlásil, že slovo K-ům dané neváže, když šlo o porušení Husova [glejtu].« Tak prot. Gieseler v tendenčním díle Kirchengeschichte II., vydaném asi 1830; od něho to opisují (jeho díla dnes bezcenná). Cituje dva dekrety sněmu. První je nepravý, »objeven« (prý) od orientalisty Hardta po r. 1700 ve Vídni (kde?) a zařaděn beze všech důkazů do usnesení 19. sezení sněmu. Padělek, neboť a) žádné dřívější vydání aktů sněmovních ho nemá; b) scházejí na něm obvyklé podpisy sněmovních otců. Druhý doklad je pravý, ale zfalšován od Gieselera samého; vynechal větu: »Kdo takto K-ovi co slíbil, není mu už zhora nic povinen, **splnil-li vše**, co na něm je.« Smysl: Císař dal Husovi cestovní pas, zaručující osobní bezpečnost na cestě. Dostál-li danému slovu, nemá již povinnosti

(ani práva) chránit ho před rozsudkem sněmu. Prot. Leo cituje glejt doslovně: »Může takový cestovní pas zaručit majetníku beztrčnost za přečiny, jichž se cestou dopustil? Hus se v Kostnici provinil; kdo tu ještě mluví o poručení glejtu, činí z vrchnosti blázna.« - Becan T. J. zpovědník císaře Ferd. II.: »Uzavřela-li katol. vrchnost s jinověrci úmluvu o svob. vyznání jejich náboženství, je touto smlouvou vázána.« Něco jiného znamená slovo téhož Becana: »Přinutil-li tě nepřítel k smlouvě lstí, násilím, naháněním strachu, smíš ji zrušit.«

Kdo v této peci sedá, jiného tam hledal **Daně slovo rušili věrolomně husité a prot.**, ne my! Sběrka příkladů I. 20. G., Pod Kor. K. V Říčanech slíbili husité volný odchod 1420, pak katolíky upálili; stejně v Rokycanech. Vilém Oranžský slíbil holandským katolíkům svob. vyznání 1579, již 1581 zakázal katol. bohoslužby. Bedř. I. dánský přísahal při korunovaci 1523, že bude chránit katol. víru, brzo zrušil slovo. Alžběta anglická podobně. Jinak než Becan učil prot. právník Frosch v 16. st.: »Vrchnost má právo na svém území náboženství reformovat (rozuměj: zavést prot-ství, vyhladit katolíky, ne naopak!), o tom není pochyby, ba je to její povinnost. Proto slib, jež dalo město Augsburgu Karlu V. 1530, že nezavede náboženské novoty, je neplatný.« Prot. kazatelé ve Strassburku žádali 1553 městskou radu, by zavřela poslední kostel, kt. zbyl katolíkům po násilném zabrání všech; rada se vymlouvala na smlouvu učiněnou s císařem a biskupem, kazatelé svob. svěd. prohlásili, že slib netřeba plnit, za rok dokonce, že je hřích jej plnit.

D) Doklady uведенé pod B) padají **na vrub prot-ů**, ne **katolického** novověku, n. středověku. Blouznění někt. středověkých bludařů nebylo státu nebezpečné, ale státní zákony nečinily rozdílu. Šumař Jan Böhm vystoupil v Bavorsku, prý z rozkazu P. Marie, hlásal nové království Boží, popraven 1476. Ve 14. stol. mluvili někt.: »Nosil Pán Ježíš řeholní roucho? Poručil je nosit?« (Nosil klobouk? Poručil

jej nosit?) - »Usvědčte mne z Písma.« Hus si mátl bibli s trestním zákoníkem. Nač není paragraf, to smí pachatel dělat.

KALVÍN. A) Pravá podoba. Luther byl temperament, tělesný, sprostý; **K. chladný právník, zachmuřený rigorista**, důstojnější než Luther; tím lépe se ukázalo, jak je prot. systém plný kontradikcí, jeden článek odporuje druhému. **K.** viděl, že nauka L. o ospravedlnění je falešná; to ho vedlo k absolutní predestinaci; j. právník poznal, že učení L. o neviditelné církvi [Hus] je fantóm, že zevnější určitá forma je nezbytná, má-li být společnosti zaručeno trvání. Proto zorganizoval obec, učinil ji zákondárkyní, jejímž příkazům se musil každý podrobiti bezpodmínečně - facka základní zásadě prot.! [Individualismu!] Svob. svěd. tím potlačena nadobro; za **K.** v praxi: kdo jinak smýšlel než on, utracen; za jeho nástupce Bezy i v teorii. [Svob. svěd.] Ničením obrazů i památek předstihli kalvínci husity.

Prot. Galiffe: »**K.** odsouzen pro rozmanité přestupky proti mravnosti.« Prot. Stapleton: »V Noyonu pro nemravnost, kt. nechci blíže označit, odsouzen k upálení; biskup ho zachránil, jen vyhnán z města; jeho příbuzní se namáhali, by ta škandální historka se dostala z městsk. archivu.« Brozio: »**K.** zneužíval jinochů, sváděl ženy.« Prot. Schlüsselberg: »**K.** za živa za živa hnil, červi z těla, j. jiní ukrutníci dějin, Sulla, Galerius, Bismarck.«

Učení **K.** se rozšířilo do Anglie, Holandska, Skotska, Francie; protože to byly koloniální státy, zavlečeno i za moře, zvl. do Ameriky. **K.** dal svým lidem tento svět j. výhradní působiště (zčásti i L.; to proto, že člověk »nemůže pro spásu vykonat nic n. jen přamálo, vše koná v něm a místo něho Bůh«); tím 1. je naplnil horečnou prací i honbou za ziskem, připravil půdu kapitalismu; 2. vychovával z nich pokrytce: puritánský duch, a výlučně pozemské cíle!

B) Svědci. Prot. Otto, Henne, Am, Rhyn: »**K.** byl prohlášen za **nápravce mravů**. Pravá historie, čer-

pající z pramenů, ukazuje **nesprávnost** toho tvrzení. Právě u jeho horliv. přívrženců nebyly mravy tak čisté, jak obdivovatelé jeho teologie tvrdívali. Nemravnost se rozmáhala v Ženevě, kde K. neomezeně vládl, rok od roku. Muži a ženy se koupali společně v týchž místnostech; pohazování dítek, ve staré (katol.) Ž. neslýchané, přibývalo rok od roku; v kostele musila být oběma pohlavím určena oddělená místa, protože by ženy nebyly před dotěrností mužů jisty. Bonnivard, kt. z rozkazu vlády za dobrou odměnu ve své báchorkové kronice vychvaluje vládnoucí systém K-ův, byl 4 kráté ženat, přesto se nezdržel přestupků proti 6. přikázání. Vychvalovaná prostota mravů za vlády K. se divně odráží od tehd. přepychových hostin, jichž stará Ž. neznala. Když se dokonce od zřejmých ctitelů K. dovídáme, že po jeho smrti nemravnost v Ž. zle řádila, musí si každý samostatně soudící dát otázku, v čem vlastně záležel onen blahodárný vliv K. na Ž.? Lichva, od K. dovolená a hájená, kvetla.« Prot. Arnold: »K. byl násilný tyran, takže mu pro krutost přezdívali Kain; pomluvač; dle svědectví Grotiova (prot. I) při nadávkách a spílání téměř běsnil. Kalvínci krvežíz., znásilňovatelé svědomí.« Tak vypadal K., jenž j. Hus u svých přívrženců přimhouřil obě oči; jen pro ostatní platily jeho přísné mravní předpisy. (Zákaz divadel a kratochvílí, byť sebe-nevinnějších, zákaz nosit poněkud nádhernější oděv atd.) »Ž. měla temný vzhled, dusivé ovzduší, jako by na všem životě spočíval jakýsi tlak, jako by vše zahaleno v černý závoj...«

C) **Vláda.** Nám jde hlavně o vypsání **Inkvizice**, od K. v Ž. zavedené. Prot. **Stähelin**: »Kalvínův režim v Ž. nemá v dějinách sobě rovného. Kdo smýšlel jinak než on, toho pokládal za nástroj ďáblův; na vyhlazení takových jsou prý násilné prostředky nejen dovoleny, nýbrž i přikázány«. Jeho l., jak ji nazývá prot. B. **Benrath**, sestávala ze »sboru«, kt. dohlížel na nauku (právo, jež papeži K. upíral), a z »konsistoře«, jež měla každý rok

v každém domě vykonat několik domovních prohlídek a udat, objevila-li něco proti »evangelium«, t. j. proti učení K. Zavedl kdy někt. papež něco podobného v Římě, v Círk. státě? Slidičský systém pěstěn ve velkém; každý udavač dostal část pokuty. Inkvisiční proces byl i pro tehdejší tvrdé doby neobyč. krutý. Mučidel bylo užito při vyšetřování, nová mučidla vynalezena s rafinovanou prohnankostí. »O kterých se zdá, že jsou vinni, buďtež tak dlouho zadrženi, až se přiznají.« K. sám udával »podezřelé«; pouhé podezření, že se odchyluje od nauky K., stačilo k mučení a odsouzení; děti mukami nuceny, by svědčily (křivě!) proti rodičům. Prot. **Galliffe**: »K. výslovně se domáhal l-ce k vyhubení kacířského (katol!) pokolení. Řekl, že obžalovaný musí býti tak dlouho mučen, až se přizná. Odsoudil na smrt 414 mužů a žen, že nepřijali jeho víru.«

Týž, protestant **Kamschulte**, prot. **Philippson**: »Za 4 léta (od r. 1542) bylo z 15.000 obyvatelů Ž. pro kacířství zatčeno (a mučeno) 800-900; 76 vyhnáno z města, 58 popraveno.« Tedy asi šestina všech mužů. »Když vypukl mor, byly 34 ženy upáleny n. rozpárány (protože jej prý učarovaly), mezi nimi katova matka. Rámě kata klesalo pod tíhou »práce«. A přec u mnohých těchto upál. ubožáků se nepodařilo ani nejrafinov. mučením vynutit doznání; ale podezření stačilo. Popravu předcházelo hrozné tělesné zmrzačení (rozpárání). Jakub Grüet pro urážku K. mučen na skřipci a sřat.« Prot. **Stähelin**: »Servet, stíhaný katolickou l. (pro bludy o nejsv. Trojici), prchal přes Ž., tam polapen, vlečen před prot. l., jež byla v jeho záležitosti soud docela nekompetentní (cizinec, přečin spáchal na cizím území, nebyl kalvínek), a od hlasatelů svobody svěd. upálen. Muky a smrtelný zápas byly zúmyslně prodlužovány!« Theodor Beza dokazuje zvláštním spisem, že kacíře (katolíky) nutno trestat smrtí; svobodu svěd. prohlašuje za dogma ďábelské. (Najednou! Proč ne před odpadem?) Prot.

Niebuhr: »K. sekta byla od prvopoč. surově tyran-ská; všude, v Anglii, Holandsku, Ženevě, postavila neméně popravišť než I., nemá však ani jedné ze zásluh katol. náb.« Prot. Kolb: »Terorismus mu (K.) byl prostředkem k provedení jeho záměrů. Sotva kdy který papež vládl tak neomezeně, byť i s ná-těrem lidovosti, j. K. Předstihl daleko středověk, jak praví Hüsser, neboť co ve staré církvi při vši teoretické přísnosti bylo mírněno velkodušností v praxi, provedl on co nejostřeji do posledního důsledku. Při tom byl stranický do krajnosti...«

KANOSSA. Canusia, pevný hrad markraběte tos-kánského, zbořená 1255.

A) Chce-li se nezbedník v círk. ústavě vyhnout lacino trestu, ví, jak to navléci: jde k představe-nému domu (řediteli), vyzná zkroušeně, odprosí, poprosí snad i za pokání; tím svému bezprostřed-nímu představenému (prefektovi) vyrazí zbraň z ruky; vina »odčiněna, odpuštěna«, tedy před tres-tem bezpečen. Tak jednal **Jindř. IV.** ve sporu s [ře-hoř. VII.]. Boj o investituru: papež nebojoval o moc nad císařem, nýbrž o osvobození církve z otroc-kého podruží císařů, o očistu mravů upadlého du-chovenstva. Proč ti, kt. velebí reformátory, poň. prý brojili proti zlořádům v církvi, nevelebí i Ř.? Proč ti, kt. nad zlořády v kleru se tak pohoršují, nejsou vděčni Ř., že je chtěl odstranit? Proč ti, kt. prohlašují za velikost, když se Hus postavil proti círk. sněmu, nepokládají za veliké, že se Ř. opřel císaři a jeho spojencům, jsa sám bez opory?

B) **Investitura:** císař podáním berly a prstenu udě-loval biskupství, j. by duchovní moc pocházela od císaře - a jakým lidem uděloval Bisk. statky lákaly, o mitru se ucházeli u císaře lidé bez vzdělání, bez povolání k duchovnímu stavu, cis. milci, šlechtici, bohatí i zchudlí. Často si biskupství za velké sumy koupili (simonie), někdy ani svěcení nepřijali, vy-držovali si zástupce, kt. konal duchovní funkce, sami brali důchody, žijíce j. kavalíři na cis. dvoře

n. na svých statcích, n. se toulali po Evropě. Nižší duchovenstvo? Nevzdělané, nezachovávali slib sv. čistoty (nikolatismus). Jaký div, že církev hluboce upadalal Vždyť císařové jmenovali i papežel

C) Těmto **zlořádům** chtěl Ř. učinit **přítrž**. J. IV., něm. král, prostopášník; jeho 2. manž., ruská princezna Praxeda, sdělila na synodě (nikoli sněmul) v Kostnici 1094 jeho hanebné výstřednosti i nelidské týrání; 1. manž. Berta snášela vše s andělskou trpělivostí, neopustila ho, když opuštěn ode všech, třebaže on se domáhal rozluky. Jeho mravní zvrácenosti neměly mezí (následek špatné výchovy!). Takový muž se pochopitelně papežským nařízením o odstranění simonie nepodrobil; když volán k odpovídání, svolal do Wormsu sněm, »sesadil« Ř., 24. led. 1076. Nebylo lze jinak leč krále exkomunikovat. Následky byly truchlivější než tuší. Opuštěn náraz ode všech podřízených knížat i od většiny biskupů; viděl, že jde o korunu; 2. ún. 1077 se měl dostavit před říšský sněm v Augsburgu; nečekal nic dobrého! Kdyby s něho byla klatba sňata, pak by bylo vyhráno! Ř. se chystal do Augsb., J. ho předešel, šel mu vstříc a stihl ho na hradě K., kam už před ním přišlo mnoho bisk. i světských hodnostářů, by si vymohli osvobození od klatby.

D) **Podle různých současn. zpráv** (Berthold a j.): »Nenadále 25. led. 1077 se objevil J. u K., prošel 1. a 2. hradbou do 2. dvora, kde bydlili služební (v jejich obydlí se mohl zdržovat), u 3. hradby stál před bránou, bos (t. j. v sandálech), v kajícím rouše (ve víněném šatě - latinský výraz neznamená »v košili«!), po tři dny od východu slunce do západu (tedy ne v noci! Od 8 hodin do čtyř), načež odešel do osady pod hradem, kde pojedl a spal.« (Věřící tehdy po celý 40 denní půst nic nepožívali před záp. sluncem!) Takto si chtěl vynutit, by byl přijat na milost. Ř. prohlédl jeho záměr. »Je-li nevinný, proč se bojí jít na sněm? Jak možno soudit obžalovaného bez žalobců?« Měl toho na odpovídání víc než pouhý odboj proti Ř., a kurfirsti se chystali

k volbě nového krále! Paní hradu Matylda s družinou se za J. neustále přimlouvala, Ř. povolil, 28. led. otevřena brána, J. od Ř. laskavě přijat, při mši sv. osloven: »Tys mne obvinil ze simonie a jiných zločinů...« J. Osvědčoval lítost, přísahou a písemně se zavázal, že vyhoví požadavkům Ř. Není však pravda, že ho Ř. vyzval, by na důkaz své neviny přijal (bez sv. zpovědi!) nejsv. Svátost, a aby Bůh sám mezi nimi rozhodl. [Ordalie.] Pak pozván J. od Ř. ke stolu a ve cti propuštěn. On, jenž Ř. zahrnul tolika potupami a pomlouvami! Danému slovu zůstal věren 14 dní, pak začal odboj nanovo; Ř. dobře předvídal. Mezitím knížata shromážděna v Augsburku vytýkali Ř., že je příliš mírný: »My Vám zůstali věrni, pročez tento člověk s námi tak krutě nakládal, mnohé o majetek, ba i o život připravil; a když se Vám vrhl k nohám, dostal svobodu, by mohl nanovo škodit.« Potom zvolili Rudolfa Švábského, Ř. volbu schválil teprv po letech, když J. novými zločiny ukázal, že je nepolepšitelný. K. byla pro Ř. politickou porážkou.

E) **Veřejné pokání**, kt. J. dobrovolně na se vzal, nebylo tehdy nic pokořujícího; podrobovali se mu mocnější vládci než on. Největší pokoření ho stihlo v Ingelheimu 1105; tam padl na kolena před synem a před knížaty, prosil, by ho zbavili říšské klatby, doznal kromě modlářství všechny zločiny, kt. mu vytýkali. Za sto let po K. došlo k Benátkám; tam 1177 poklekl jiný nepřítel papežův před náměstka Petrova, [Fridrich I.] před Alexandra III. Odtud pořekadlo - nepřátelům církve, kt. prohlašují: »Do K. my nepůjdeme!« se odpovídá: »Ale do Benátek!«

KANT. A) Podle nevěř. Hegela »postavil všecko vzhůru nohama.« Jeho dílo »nejgeniálnějši, a na kontradikce nejbohatší v dějinách ffie.« [Auton., Příč.] Jeho ctitelé ho velmi oslavují, a málo čtou! Je temný, nesrozumit. l K. je ff liberálního racionalistického prot-mu. Popřel zákon příčinnosti (já mohu popřít násobilku i vlastní existenci - popřít n.

tvrdit není dokázat!), a tím prohlásil důkazy existence Tvůrce za nicotné - prot. kazatelům velmi vítané! Biolog prof. Reinke dokazuje vědecky existenci Boha, prot. bohoslovci se chovali odmítavě!

B) Nic nového pod sluncem, ani K-vy fráze o »praktickém rozumu«, o »neznámém x.« Ve 4. knize Makabejské (apokryf) je řeč o »vládě zbožného rozumu nad pudy«. Mikuláš d'Autrecourt (Ultrinsicuria), děkan v Metách, hlásal již 1346: »O věcech a ve věcech přirozených nelze mít žádné jistoty; nelze dokázat, že všechny věci, kt. se nám jeví (zdají'), jsou skutečně pravdivé.« Jeho 53 vět odsoudil Kliment VI. j. ffcké bludy, ohrožující pravost víry.

KAREL VELIKÝ, velký muž, César křesť. středověku, ochránce a podpůrce věd, školství i umění, organisátor, civilisátor velké části Evropy, dozíral přísně na život kleru, neostýchal se j. vládce ve škole se učit, o ostat. výteč. vlastnostech nemluvě. Stínů prost nebyl: násilné obrácení Sasů mečem, poprava 4.500 Sasů ve Verden, dlouhé války a krveprolívání, trestem smrti vnucovaný křesť. Papež Hadrian I. i biskupové byli proti násilňov. svědomí. (Požehnání na tom nebylo, právě ze Saska vzešel po 650 letech odpad, Luther!) Měl nemanž. děti, několik milostnic, 4 manželky, zapuzoval jednu za druhou (Desiderata, Hildegarda, Fastrada, Luitgarda) atd. Za »svatého« byl prohlášen na přání císa. Bedř. I. od protipapeže Paschala III. 1165; v martyrologiu (oficiálním seznamu svatých) jeho jméno není; církev pouze trpí jeho úctu v Cáchách, j. trpěla sjednoceným utrakvistům svátek »svatého« Mistra Jana Husi. (Ještě za Ferd. I.) - Církev mu vděčí mnoho; pokládal ji však za instituci **kulturní** (vědy, umění, hospodářství); čistě náboženské úkoly (svatost života) přicházely u něho v úvahu na 2. místě. Podobný směr se za [humanismu a renesance] zle vymstil. - K. sjednotil něm. kmeny v 1 národ (předtím se potírali j. cizinci!) a připravil vyhlazovací boj proti polabským Slovanům.

KATOLICKÁ AKCE. Pius XI., encyklika *Ubi arcano* 23. pros. 1922. Organisovaný **laický apoštolát**, jehož cílem je pokřesťanění společnosti Krista vzdálené. Prostředkem k tomu je **spolupráce laiků** s duchovenstvem, ne jak někt. pojímali, že by papež byl dal laikům podíl na řízení církve. **K. a.** je politiky vzdálena, neztotožňuje se se žádnou polit. stranou; jde jí jen o to, by za nyněj. nedostatku kněží a vzrostlých duchovních potřeb lidu laické »pomáhali« zachraňovali duše, nahradit a napravit, co zanedbáno n. poškozeno beznábož. výchovou a školou. Laik se snadno dostane i tam, kam kněží přístup nemožný. Nepřátelé se organisují k práci proti Kristu, zakládají mezinár. svazy; proč se tak rozčilují, když papež vyzval katolíky, by se též spojili ke zorganizované práci pro Krista?

KATEŘINA SIENSKÁ, dle španělů prý hrubá - proč? Po zvolení protipapeže Bened. XIII. psala: »Ti ďábli chtějí rozsápat církev Kristovu.« B. byl španěl - Čtete její listy! Proniknuty láskou Kristovou a pokorou. Pohnula papeže k návratu z Avignonu, dala podnět k reformě dominikánů v Něm. a Itálii.

KLÁŠTERY. V Ženevě potkává nevěrec Lacordaire: »Což je tato rasa nesmrtelná?« bručí pro sebe. »Ano, duby a mnichové jsou nesmrtelní.« Řekni profesoru, kt. každou hodinu na **K.** láteří, že nebýt jich, byl by bez chleba. **K-ní** kronikáři psali dějiny středověku, jehož se teď zneužívá proti **K.**; mnichové opisovali a zachovali Homéra, Vergila a ostatní klasické autory, které profesor žákům vykládá. Ať je aspoň chlebovárcům trochu vděčen!

A) **Vznik K.** »Esseni dali podnět...« E., židé, asi 200 let před Kr., vedli na poušti pospolitý život kající, bez žen, na modlení a postech. Ký div, že tuto myšlenku pojali už dříve mužové věřící v Boha a nesmrtelnost duše? Lze je nazvat předchůdci křesťanských mnichů a poustevníků. Křesťanství nezamítá dobrého nic, ať najde kdekoli! - »**K.** vznikly

z egyptské modlosl. Serapionovy n. z buddhismu.« Kde vidíte podobu, hned větříte vývoj a závislost. Co praví dějiny? Před Kl. byli poustevníci! Odcházel na egypt, poušť, by unikl pronásledování (Pavel, 1. poustevník †250), n. z touhy po samotě (Antonín, †270), zvlášť když po r. 313 se do osvobozené církve hrnuli nehodní. Antonín teprve po 20 letech přijal k sobě jiné; tak vznikly eremitáže, osady, kde měl každý svou chatrč; scházeli se jen k modlitbám. První organizaci dal Kl-ům Pachomius po r. 320: 2 mužské a 2 ženské K. Žák Antonínův, Hilarion, přinesl tento způsob života do Palestiny, Basil jej poznal na cestách a zavedl v Malé Asii, Atanáš do Itálie, kde byl ve vyhnanství; tam se dostalo K-ům pevné organizace od Benedikta (†529), patriarchy mnichů západu; první K. ve Francii založil Martin Tourský. (†410) Benediktini, dlouho jediný řád na západě, největší dobrodinec Evropy. Odbože benediktinů jsou cisterciáci, trapisté a j. Za rozkvětu měli 2.000 K., dali církvi 30 papežů, 2.000 kardinálů, 2.600 arcibiskupů, 4.000 biskupů, 50.000 světců a blahoslavených, nečítaje desetitisíce biskupů a světců, vyšších z jejich škol. Řády k vykupování zajatců z otroctví Saracenů; jen Trinitáři osvobodili skoro milion ubohých za 5 miliard franků (tehdy! 70% vyžebraли) a za 7.000 vlastních členů, kt. se dali v otroctví za bližní! Moderní »lidumilné« instituce jsou někdy zlodějny; chudí tam nanesou povinných příspěvků na miliony a nedostanou někdy nic, někdy bídnou almužnu.

B) **Nepřátelé K.** 1. **Pohanští fíci** (Libanius, Eunapius) říkali mnichům »černí« tedy prastará nadávka!

2. **Bludaři** (Wiklefovo tkanivo prohlédli nejdříve mnichové a varovali lid!), dnes neznaboží. Není známo, že by tolik brojili proti pověrč. derivišům a ještě pověrčivějším tibet. buddhistickým K. I pravoslavné nechají na pokoji. Dojde-li k revoluci, rozluce církve a státu, pronásledování katolíků, platí první útok K-ům. Luther, uteklý mnich, nemohl jim na jméno přijít. Když se přidal k němu,

utíkali z K. a ženili se, byli nejlepší lidé pod sluncem. Jaké K. za ním běžely! Zchátralé! (Něm. rytíři!) Usilovala někdy světská moc o zrušení skutečně upadlých?

3. Proti K. zuří nejvíc ti, jimž po nich nic není. Ohrožují Milosrdné sestry stát? Pletou se do politiky? Překáží komu? »Jsme ve stol. svobody.« Nešly tam svobodně? Nemají volnost odejít, když vyprší lhůta slibů, n. vyžádat si dovolení od církv. úřadů? Jeden: »Ohrožují v boji o život pracujícího dělníka, poň. pracují zdarma.« Druhý: »Žijí na útraty pracujícího lidu, zvl. žebravé řády.« Kdo z vás obou má tedy pravdu? Jeden tvrdí, že pracují mnoho, druhý, že málo! Láteříte na bohaté K., j. zadlužení potentáti odjakživa, na žebravé, na změkčilý (prý) život v K. (stůl...), na jejich přísnou askesi, na sliby - j. by vás k nim kdo nutil! »Sliby jsou nemorální; zavazují se jimi na celý život, nevědouce, do jaké situace přijdou, a ta může jejich závazek učinit nesnesitelným.« Neplatí totéž i o volbě stavu, na př. vojenského? Ostatně mohou jich být zbaveni, jak už řečeno. Důvod vašeho boje proti K. je jinde! »Výčitkou je nám pouhý pohled na něho« (na věřícího, čistého, ctnostného). Nehledě k tomu, že K. byly církvi vždy baštou proti bludařům a jejich pomocníkům!

4. »Strpěli bychom Milosrdné sestry, ale **rozjímavé** řády jsou neužitečné, paraziti společnosti.« S vašeho hlediska, snad, ač byste udělali lépe, kd. zametali před vlastním prahem. K. tráví podle vás čas »neužitečnou modlitbou«, a vy? Zábavy, kina, tance, to není zahálení? »To patří k vzdělání!« A vede někdy do kriminálu! Paraziti... platíte vy státu na ně nějakou daň? »Sbírají odkazy.« Odkáže-li dáma několik tisíc na pohřeb svého amorka, vyplní se její odkaz do posledního písmene, ale odkaz na založení K. jsou »ztracené peníze...« **pro vás ztracené!**

5. »**Žebravé** řády...« Řeholní bratr odpovídá na posměšnou poznámku důstojníka: »My oba ži-

jeme z lidu; já z toho, co mi dobrovolně dají, vy z toho, co na nich stát vyždíme.« Žijí j. tibetští lamové, lenošící a žijí z práce jiných? Frant. z Assisi ustanovil za úkol svého řádu konání misí, nesměli za ně nic žádat a spokojit se dary lidu. Jeho duchovní synové zachytili v pádu klesající Evropu. Stačí uvést několik lidových kazatelů (Antonín Pad., Bernardin Sienský, B. di Bustis, B. di Feltre) a reprezentantů vědy (Alex. z Halu, Bonaventura, Duns Skotus, Roger Baco).

C) **Dvě položky: aktiva a pasiva** - pro a proti.

1. **Aktiva.** a) Kulturní význam **K-ů, K. a vzdělanost.** Cím byli OB střední a severní Evropě! Misionáři, zemědělci, učitelé, kronikáři, stavitelé, malíři, pěstovali vědy a umění v celém tehdejší rozsahu. (Za pravd. K. kap. 20.) Fuldský opat Ratgar byl sesazen, poněvadž bránil mnichům vědu pěstovat! Psaní knih a práce zemědělské, dotud zaměstnání otroků, stalo se čestným zaměstnáním sluhů Božích! **K.** byly jediné učiliště za dob, kdy se stát o vzdělání lidu zholá nestaral! Platí i o stavbě silnic a mostů, mycení lesů, zřizování útulků pro nemocné, chudé, poutníky; nevolní sedláci neměli možnost rytíři chut (turnaje!). Knihovny, v **K.** prací dlouhých staletí pořízené, zničeny v mžiku od husitů, prot., osvícenců, v revoluci. [Sekularisace. Jos. II.]

b) Tím nastíněn i **sociální význam K.** V době, kdy nebylo hotelů, byly **K.** asylem, kde každý cizinec vítán a přijat, bezplatně pohoštěn; u brány **K.** tisíce chudých nacházelo denně chléb. Clugnyacký **K.** živil jednu dobu 17.000 chudých (Neumann, Z dějin č. **K.** do válek husit.) Mnohdy zápolily s nedostatkem (velké dávky král. komoře atd.), chudí u brány se měli lépe než mnichové. - »To vše bylo kdysi; **svou úlohu vyplnily, dnes zbytečné.**« Jesuité v Číně, [Paraguay], s jinými řády v zámořských misích konají dodnes u divochů totéž, co kdysi OB v Evropě. Milosrdní bratři a sestry žebrají, ne pro sebe! Pro nemocné, kt. zdarma ošetřují! V osvíc. 17. a 18. stol. Maurini, odnož OB, vydali za 100 let 710 vzácných

děl, z nich 200 in folio. Poslední generál podstoupil s 41 mnichy mučednickou smrt ve franc. revoluci. - Harnack: »Vždy to byly K., kt. klesající církev zachránily, zesvětštělou očistily, napadenou hájily.« To však je ve vašich očích spíš přitěžující okolnost, není-li pravda?

c) Taktéž **mravní význam K.** dnešnímu znemravnělému světu nic neznamená. Čtu v dějepisné učebnici: »K. znamenaly úpadek mravností.« Zato dnešní doba znamená vzrůst mravnosti! Rozlukou manželství, zabíjením nenarozených dětí, zásadou, že přemáhat se je nemravné! Úpadek zaviněn obyčejně velkým bohatstvím. Clugny zkvétalo 250 let, od r. 910; upadlo, když se volba opatů nemohla dít svobodně (vnucování!). Podobně jinde. Laičtí opati, světáci, obyč. šlechtičtí synkové, kt. šlo o důchody, kt. chtěli tatíci lacino zaopatřit, v K. ani nesídlili, vyžírali je, platili si zástupce, potloukali se světem; ty prohlásíte za představitele řeholního života? Jindř. II. angl. vnutil K-u Corvey cizího mnicha neřádného života, všichni opustili K.! Raumer: »Kroniky K-ů zapsaly každý případ pokleslé kázně; pokládali jej tedy za výjimku; nezapsaly, když kázeň zachována.« Bernard přísně vytýká pokleslou kázeň některým K.; nebylo třeba teprv Husa, aby na to upozornil! Jak. de Paradiso, současník Husův, cisterciák, píše proti upadlým K. prudčeji než Hus!

2. **Passiva.** a) **úpadek K.** Doznáte tedy, že byly napřed na výši, poň. úpadek je možný jen s výše! Upadlé K. nedělaly nic jiného, než co prohlašujete za práva lidské přirozenosti vy sami! Volnou lásku, požívavost! Jak vzorný byl život v č. K. před Husem, viz Neumann I. c. Že nebyly všechny veskrze zkažené ani potom, viz Winter (nevelký přítel K.!), Život círk. v Čechách: »Za doby luterské vždy více se vzrůstající úpadek K., nebývalý. Ne za Husa, kt. proti nim brojil. Až když vzduch v Čechách byl luterský, nakaženy i K. Nejobyčejnější důvod k útěku z K. byla ženská; řídko číst, že by

mnich prchl z jiného důvodu. Takoví se nejraději tiskli k luterským n. husitským farám, tam bývali v bezpečí. Husit. konsistoř bez obtíží přijímala uteklé mnichy.« Pohoršování nad upadlými K. je pokrytectví, sic byste sympatisovali s jesuity, kt. všemožně pracovali o nápravě spolu s arcib. Brussem a Lohellem, jsouce sami vzorem! Láteříte na upadlý život kněží 11. stol., a proklínáte Řehoře VII., kt. chtěl zjednat nápravu!

[Matěj z Janova] Jeho výtky jsou přehnané, neobjektivní, někdy si odporuje. K. prý upadlé, a jinde dí, že škoda tak výtečných mužů v K-fo ztracených! Upadlé K. nerodí mučedníky j. naše č. K. za dob husitských! V Německu byly upadlé, a tam vše běželo za Lutherem, utíkali z K. a ženili (vdávaly) se. - »V každém řádě dřív n. později nastal úpadek.« U kartusiánů a jesuitů nikoli! NB. Jak dlouho vydržely vaše nejlepší sekty? Proč u nich nemluvíte o tom, jak upadly, a to velmi rychle! Proč nepovíte, že se K. z úpadku obyčejně zvedly (Sv. Havel, Reichenau, St. Blasien) n. byly papežem zrušeny? Že Brus reformoval napřed svůj řád (křížovníky), než začal jiné (Hus a Luther naopak!) Neuvěřitelná ohavnost zpuštění byla v 15. a 16. stol. v jistém řádě (viz Wintera), a přece se zvedl; kt. sekta se z úpadku zvedla?

b) »**Bohatství K.**...« Kdyby se rozdělilo mezi jednotlivé členy, připadlo by na každého pramálo; kdyby se v každé rodině šefilo j. v K., byl by větší blahobyt (kouření, pití, toileta, zábavy)! Potentáti vždy mysleli, že K. jsou nevycerpát. dolem peněz. Pro sebe i pro průvod, třeba i vojsko, žádal císař zdarma pohostinství v K.; Velehrad a jiné tak přišly na mizinu. Winter: »Časté berně... Zvl. Vladislav Jagel. nařizoval K-ům válečnou hotovost (nadělení ze spojení s Uhrami!); vůbec v 16. stol. bylo co chvíli třeba platit na tureckou vojnu. Větší škodu než z berní mívaly K. z nucených půjček. Král vydal K-ům rozkaz, aby bez otálení položili určitou sumu, aniž se řeklo, nač; a nebyly ty ,ša-

cuňky' malé. Zvláště za Rud. II. Tepelští musili odprodat 9 vsí, zastání neměl **K.** nikde. I kapitola arcib., když jí uloženo 1579 na Turka platit, ne právě šlechetně ukázala na **K-y**. Králové na místě do pense posílali své dvorské služebníky a jiné do **K.**, by je tam do smrti živili. Bývali to drabantí, harcíři... Lze si pomyslit, j. radost mívaly z takového starého, hrubého drabanta jeptišky. Podle seznamu z 1590-1601 byli to většinou Němci n. jiní cizinci, Čech jediný: pokousali ho chrti Rudolfa II., poslal ho do **K.**, by ho tam živili. Mnohý vysloužilce přišel i s ženou. Vdovy chtěly být živeny po smrti muže dál... Ročně stál jeden asi 20 kop grošů.« I v Německul Brotbriefe (Litterae panis, vitalitii) byl písemný průkaz, takřka poukázka od císaře daná laikům, by byl v **K.** živěn dočasně n. do smrti.

c) Smiles cituje St. Pierre: »Zběsilá **touha** po mnišském životě je **hlíza duše**.« Zapomněl, co právě za dob tohoto kněze vykonali Maurinil Haeckel: »Církevní umění je kontradikce, poněvadž církev byla vždy protivnice umění.« Leda nemravného n. tvého podvodnického »umění«! Paulsen: »Kde je tajemství katol. církve, už tolikrát prohlášené a pokládané za mrtvou? Jistě v tom, že v ní vždy muži i ženy najdou sílu, by obětovali život. (Myslí **K.**!) Třebaže jen jednotlivci, je jejich oběť tak působivá, že vyváží rozkladný vliv těch, kteří v církvi hledali jen pohodlný život. Ti drží církev, ne tajní radové!« Proč neuvažoval, odkud tu sílu k oběti berou, a proč protestanté nemají **K.**? Harnack se těší, že jednou dojde i u prot. ke **K.**, by nebyli zahanbeni od katolíků. - Luther přece prohlásil **K.** za ďáblův výmysl!

D) **Zabírání** a rušení **K-ů** nepokládají ani katol. vládci za zlodějství. [Sekular. Církev. majetek.] »Národ **K-ům** kdys jmění dal, národ jim je může zas vzít.« a) Co komu dám, nemám právo mu ukrást. - b) **K-ům** nedal jmění »národ«, t. j. zadlužená vláda; dostaly je od osob soukromých. - c) Souhlasíš, když ti »národ« vezme dům a pole, kt. tvůj děd

zdědil, otec i ty dlouholetou prací zvelebil? Karel Martel byl první přítel i ochránce církve, Karel Vel. druhý, kt. odměňovali zasloužilé (vysloužilél) důstojníky a hojili nemocnou státní kasu zabíráním círk. statků, kt. oni církvi nedali! OB dostali lány pralesa a pustiny, a když je proměnili v role a postavili domy, přišel »národ« a ukradl Arnulf bavorský, Jan Bezzemek, Jindřich VIII., Václav IV., Fridrich II. pruský se o zábor K-ů velmi »zajímali.« [Jos. II.] Jak smečka psů se na K. vrhli prot. vládci, povzbuzováni Lutherem. »Josef neuznával potřebu, nutnost, užitečnost K-ů«. Hitler neuznával potřebu, nutnost, užitečnost č. škol! Prostý lid nevidí, k čemu draze placené laboratoře, kde s ohromným nákladem se vyrobí půl kapky »těžké vody«, k čemu hvězdárny, kde se věnuje mnoho času, energie a peněz na vypočítání elementů nicotného asteroidu; podle vás je tedy »lid« v právu, když laboratoře a hvězdárny rozbije! K-y stály mřít a vykonaly pro dobro lidstva víc! Neměl-li Jos. II. pochopení pro »imponderabilia«, pro duševní dobra, nezazlívejte lidu, že nemá porozumění pro vaše »imponderabilia«, pro vědu atd.!

KLERIKALISMUS. Gambettův († 1882, ministerský předseda franc.) šlágr, kt. za několik desetiletí se stal strašákem celé »vzdělané« Evropy. Co je K.? »Zneužívání náboženství k politice.« Pak byl největší klerikál nevěrec [Pombal]. »Zneužívání státní moci k církevním účelům.« Pak byl největší klerikál [Luther a Kalvín]. »Neoprávněné vměšování kleru do záležitostí, kt. nemají s náboženstvím co dělat.« **Přímě** nemají s náboženstvím co dělat, ale **nepřímě**! Mlčet, když lid volí do parlamentu nevěrce, kt. odhlasují rozluku manžel., proticírkevní zákony, zavrou katol. školy, ruší kláštery atd. Zde musí pastýři být na stráží a varovat před vlky, kt. přicházejí v rouše beránčím! Obyčejně však nazývají naši nepřátelé K. každé uplatnění nábož. zásad ve veřejnosti, ať jde o nábož. průvod a pouť, o katol.

politickou stranu, školu, manželství, svobodné vyznání víry. Nakonec je u nich **K.** víra vůbec; pak je slovo **K.** nadávka.

KNĚŽÍ. A) Horší se kdo na stát, že vykonává svou moc skrze **pověřené »úřední osoby«**? Diví se kdo, že v kult. státě nemůže vyučovat, soudit, ověřovat právní listiny každý, koho by napadlo? Když církev nechce k vykonávání bohoslužebných úkonů připustit leč osoby vyzbrojené »úřední pravomocí«, nejde vám to do hlavy! U národů na nejnižším stupni vzdělanosti existují »úředně oprávněné« osoby ke konání soudní moci (pohlaváři) a bohoslužebných úkonů (kněží), u kult. národů i učitelé. Proč se divíte, že ani v církvi si nesmí osobit tento trojí úřad (pastýřský, kněžský, učitelský), kdo by chtěl? Sekty, kt. to zaváděly, byly náb. blouznivci, a brzo zkrachovaly.

B) Protestanté: »V Písmě **není rozdíl** mezi **K.** a laiky! Toto rozlišení vzniklo později, osobivostí Říma!« Čti Skutky apošt. 14, 22! Patrně, že obce si duchovní nevolily j. u vás; dostávaly je od apoštolů! Ef 4, 11; 1 Kor 12, 29; Sk 20, 28! Jak byl Pavel a Barnabáš posvěcen na **K.**! Harnack: »Hierarchie se vyvinula znenáhla z polit. situace.« Čti listy sv. Ignáce Antiošského †107! V prvních dnech, u samého zřízení církve, se shledáváš s hierarchií! První Otcové mluví o rozdíl mezi laiky a **K.** j. o věci samozřejmé!

C) Nietzsche: »V každé společnosti kněžsky organizované je **hřích nutností**, je opora jejich moci; kněz žije z hříchu, má zapotřebí, aby se hřešilo.« V každé společnosti se soudní organizací jsou lotři nutností! Soudce, právník, žije z lotrovství, má zapotřebí, aby se kradlo, vraždilo! V každé společnosti, kde jsou lékaři, je nemoc a smrt nutností, lékař má zapotřebí, by se stonalo... Není to spíš naopak? »Ve společnosti, kde se vyskytují zločiny, je soudnictví nutné; kde jsou nemoci, je lékař nutný. Ve společ. tělesně i duševně **dokonalé** ne-

bude soudců, lékařů ani K.« Není pochyby; kdyby nebylo hříchu, nebylo by stavu K. - poň. by nebylo třeba prostředníka mezi Bohem a lidmi, j. by nebylo ani třeba Vykupitele. Syn Boží by byl přišel, ale ne j. Vykup.; některé kněžské úkony by byly (oběť!), ale snad by je vykonával otec rodiny, vládce (kníže = K.); nebylo by odpouštění hříchů. Vaši moudrost obracím proti vám. »Tam, kde nejsou K., nejsou nutny hříchy.« Tam, kde nejsou lékaři, nejsou nutny nemoci! Odstraňte tedy ze světa lékaře, a nemoci pominou! Odstraňte soudní aparát, a lotrů nebudel K. jsou vinni, že se hřeší, lékaři, že se stůně, soudci, že se kradel

D) Odkud ta **nenávisť K.**? Albing: »Na špatné K. se nejvíce horší ti, kt. dobré K. pokládají za zbytečné.« Chápu, že se rozčilují, když K. špatným životem zavdávají podnět. Ale proč tato nenávisť se obrací i proti řádným K., proč tak rozšířena, mnohdy fanatická? Někdy sice vočkováno (dětmi z domova, dělníky z novin), ale namnoze pramen je jiný: »Výčitkou je nám pouhý pohled na něho...« (Md 1.) Pohled na K. burcuje svědomí, připomíná věčnost. Nevěřec je klidný, potká-li pastora n. rabína, jen pohled na katol. kněze na něho působí j. červený šátek na krocana. Nevěra bojuje s katol. K. o vládu nad duchy a vyciřuje, že prohraje. Zůstala by klidná, kdyby v kostele byly samé babičky; ale naše kazatelny a zpovědnice skýtají jiný pohled! »Jediné kázání, jediná zpověď boží, co má kniha postavila!« **»Nepotřebujeme kněží!«** Vy ne, kt. k Bohu nechcete, ale věřící! Přejte jim to potěšení!

KNĚŽÍ ČEŠTÍ. Nenávidění, od učitelů, profesorů, i novinářů 1918-38 hanobení. [Probuzenství.] Jen K. zachránili našemu národu řeč; čti Raisovy Zapadlé vlastence!

A) Před 1910 řekl Masaryk: »Katecheti jsou vládou placení udavači.« Že se nedočkal 1939-45! V Prostějově učinil salvatorián P. Metod důvěrně

vlasteneckou poznámku; učitel: »Má čest nedovolí, by se v mé třídě takové řeči vedly.« Zavolal hned školní úřady, ty P. Metoda hned vydaly gestapu, popraven 3. července 1942. Učitel udal gestapu vlastence K. a řekl, že to udělá každému! Pak volal: »Ať žije ČSR.« Udavači se Čechy a Morava 1939-45 hemžila; kolik mezi nimi K.? Za to řada K. vykvrácela na popravištích, v koncentracích. Kolik K. z národních »církví«? Jeden byl Gauleiter, jiní psali loyálně, dělali H-vi poklony. »My jsme byli nuceni!« Katol. K. byli také nuceni! Každý dostal psaníčko, kde vyzýván, by s kazatelnou užíval svého vlivu na lid ve prospěch Říše, hrozeno jim šibenicí: »Ne-li, věz, že Říše i vláda protektorátu má prostředků dost, by tě za toto tvé chování exemplárně potrestala.« K. na kazatelnách nehlesli ani slovem! Riskovali... Byli tedy charakternější než mnohý bezvěrec! Nemůžete popřít, že tam bylo větší procento odrodilců n. pokryteckých čechohitlerovců než u K.!

B) Po 1918 vylučování K. z č. národa, prý zrádci. [Vlast. Index.]

KNĚŽÍ ŠPATNÍ, i biskupi a papežové! Stará písnička; chcete říci, že jsou pokrytci, když jinak učí a jinak žijí. Vezměme vážky a odvážíme pokrytectví naše a p. vaší!

A) **Buď máte pravdu**, když hlásáte volnou lásku, právo nadčlověka, že není života za hrobem, n. pravdu **nemáte**. Máte-li, jste pokrytci, horšíte-li se na K., kt. se vaší naukou řídí, nečistí, vládychtiví, hrabiví; nemáte-li, je ničemné hlásat vědomou lež, byste zastřeli své neřesti. Uzdrav se sám!

B) **U nás a u vás**. Vaši duchovní husitští, prot., českosobrští byli vždy vzorem mravností? Tahajte napřed trám z vlastního oka, a pak tříska z našeho! My pravdu o špatných papežích netajíme [Alex. VI., Inoc. VIII.], vy o svých lidech anol! Velmi vážené prot. dílo Světové dějiny (Baldanus - Weber) píše: »[Luther] upřímně zápolil po ideálních statcích, byl muž modlitby, veselý, milovník zpěvu, trpěl poroz-

umění pro nevinné zábavy, měl smysl pro umění, byl korouhevník duchovní svobody, v jeho spisech ohnivý zápal.« L. byl nemrava, syfilitik, cizoložce, opilec, žráč, zotročil kdekerý svob. projev osobního mínění, jeho spisy kapou oplzlostmi, jeho lidé bořili umělecké památky. [Husité, Kalvín, Knox.] Na prot. lakomé, nemravné kazatele láteřil sám L.

C) **Odkud se brali v církvi špatní opati a bisk.**? Když si je nevolil klerus, mnichové a lid, když byli od vládců vnuceni! Tento nešvar začal v 6. st. za Merovingů. Král odměňoval své vojáky tím, že jim dal biskupství, a ti těžili z jeho statků, za roční daň »dovolili« svým K. souložnice atd. [Řeh. VII. Invest.]

D) Kdy bylo **hromadné pohoršení** v řadách K.? 1. Když biskupi a opati měli ohromné důchody, a o ty se drali šlechtičtí synkové; když štedří věřící zřídili mnoho obročí, kde K. měl celé zaopatření a žádnou práci (denně mši sv.); zahálka matka hříchů! Sekretář Pia VII. kard. Paca děkoval Pánu, že státy rozkradly bisk. statky; ustalo pohoršení! 2. Před revolucí 1789 byl vyšší klerus ve Francii bohatý, 131 bisk. milionáři, krom 4 samí šlechtici; kaplani byli žebráci uprostřed žebráck. lidu, ročně 200 franků, z kt. ještě musili platit velké daně; chudoba nutí k leččemu! - 3. Ve st. 14. a 15. pohanská zkaženost ovládla velkou část ital. kleru. [Humanis.] Vytýkáte církvi, že zakazuje jisté knihy číst, zbožňujete antiku; špatné knihy i antika se svou »zdravou smyslností« zavinila špatné K., biskupy, pap. Buďte hezky zticha! - 4. Špatní pap. byli za vlády žen. [Jan XI.]

E) **Ještě jednou vážky.** Kolik světců a velikánů ducha se zrodilo v řadách katol. K., kolik u vás? Naši svatí K. vyváží pohoršení špatných; u vás není, kdo by je vyvažoval. Krom toho: co špatné, dělá větší rozruch než dobré; špatnost se vtiskne lidu v paměť a je od dějepisců zaznamenána; ctnost je klidná, a poň. u K. ji lid předpokládá, připadá mu samozřejmou a pomíne ji mlčením. U nás po 1918! Odpady a ženění odpadlých působilo rozruch, psa-

lo se o něm, církv. soudy se jím obíraly; psalo se i o řádných K.? Bude-li kdo psát r. 2.500 o církv. životě u nás v 20. st., doví se z archivů jen o nečist. K., a bude myslet, že byli všichni takoví - byla jich menšina!

KNOX Jan. - A) **Činnost.** Protikatol. smýšlející Lecky: »Nikdo v reformaci nezuřil tak j. K., žádná frakce nebyla tak **nesnášlivá**, tak k jinověrcům zarputile **fanatická** j. Skotsko.« K. se spojoval s ro-tami vrahů a zločinců, každý spojenec mu byl vítaný, jen když »pomáhal« proti katol.! Mše sv. zakázána trestem smrti, ohromné statky církv. zabrány, ale nebyly »dány chudým«; sta žen upáleno, sta jich umíralo na mučidlech, r. 1678 v hlav. městě za 1 den upáleno deset žen! Zfanatisoval své přívržence k občanské válce proti katol. královně Marii Stuart., hřímál s kazatelny i tiskem: »Prot. jsou ve svědomí zavázáni M. St. zabít a všechny kněze s ní. Sovy lze vyplašit jen zapálením jejich hnízd.« Doporučí revoluci a protistátní násilí »na ochranu slova Božího proti modlářům.« Když pak jeho »Společnost (kongregace) Páně« zvítězila nad »Spol: satanovu«, a vláda (»občanská moc«) se dostala do rukou kalvínů (puritánů), přeladil K. svůj klarinet a hlásal: »Občanská moc (světská vrchnost) má jedině právo zařídit a změnit náb. v zemi.« Skotsko se stalo vzorným státem politického i náb. zotročení, jakého nebylo nikdy předtím ani potom. Každícké hnutí nejen veřejné, i soukromého a rodinného života bylo potahováno před »presbyterium«, inkvisiční puritánský tribunál.

B) **Život K.** Katol. kněz, v Anglii se oženil, pak prot. kazatel, spojenec prot. vrahů kardinála Beatonu 1546, uprchl do Ženevy, kde »vychován« od Kalvína, vrátil se do vlasti, jím rozeštvaná luza proti katol. »modloslužebníkům« ničila kostely, klášty, vzácné památky umělecké i písemnictví. Pokládal se za proroka od Boha poslaného, jehož nauka není podrobena žádné autoritě. Nazýval se druhým Eliášem - zbabělec, kt. pokaždé ze Skotska

utekl, když bylo zle! V 60. roce po druhé ženat s 16 letým děvčetem. Smutkem ho naplnilo, že ukračené círk. statky zabrala šlechta a že on i jeho kazatelé odbyti malým odškodněním. († 1572) - Smiles: »K., z upřímných nejupřímnější.«!!

KOEDUKACE. »Pohlaví na sebe navyknou, hoch odkouká od dívky jemnost, ona od něho pevnost.« Zkušenost 1918-38 ukázala, že dívka odkoukala od chlapce klackovitost, on od ní zženštilost. Aprioristické deklamování nezvrátí skutečnost, nesetře, co do lidské přirozenosti vloženo. Nejen tělesně, i duševně jsou obě pohlaví rozlišena. Proti přírodě jedná vychovatel, kt. toho rozdílu nedbá a jej společnou výchovou stírá. Zkušenost pak zvrátí všecku patřičnou moudrost, kt. své zásady fabrikuje za stolem bez ohledu na skutečnost. Výrok nekatol. profesora: »Hoch i dívka denně pospolu, žijí v neustálém erotickém rozechvění, jistá vášeň předčasně probuzena, stále drážděna; četbou, tancem, společn. výlety, spol. tělocvikem, spol. koupáním vybičována na nejvyšší stupeň, ke škodě zdraví, studia a pevnosti vůle.«

My katol. se bojíme promluvit o věcech, kt. zná každý hoch, bychom prý »nenarazili«; naši nepřátelé nejsou k nám tak šetrní! K. má leccos na svědomí! Tu starší studentka hledá jistý zákrok, tam profesor zve jinou starší, že s ní bude v svém bytě opakovat učivo, a vzpírá-li se čistá dívka, odpývá ve škole zle. Vždyť i před jistými lékaři nutno varovat: »Nechod tam sama!« I v katol. táboře slyšet: »Vychovatel musí moderní mládeži rozumět« - chce-li se stát oblíbeným, musí vyjít jistě vášni vstříc n. aspoň »nevidět«. Po 1918: »V katol. spolcích obě pohlaví spolu! Sic hochy nedostanem! Hoch musí dívku povahově poznat, jisté něžnosti nelze dnes zakazovat, povahy se doplní, by jejich »lidství« bylo celé, duševní přátelství oba zušlechtlí.« A zjedná lékařkám vedlejší příjem! Mládež raději než Krista slyší takové vůdce, po letech proklíná svůdce!

KOMENSKÝ. A) Líčením mládeži **jednostranně**, zásluhy zveličovány, nepěkné vlastnosti zamlčeny, život a působení líčeno se silným protikatol. zahrocením. Dějepisné učebnice láteří, že papež vyzýval katol. vládců k tažení proti husitům, by našemu národu zachráněna zděděná svatovácl. víra; proč zatajují, že K. s ostatními emigranty šel Švédy, Sasy, Francouze, Sedmihradce i Turky k tažení do těžce zkoušených Čech, by zachránil vetřelé protestantství. Co od nich ve 30 leté válce č. lid získal! [Gustav, Emigranti, Toleranční patent, Válka 30 letá.] Ještě po vestfálském míru šel K. k válce - vyznavač nauky, kt. válku co hřích zavrhoval! Jinak učil, jinak jednal! »Bůh lidu svému, když zemi pohanů dával, poroučel tak: Oltáře jejich zbořte, modly ztroskotejte, rytiny spalte! Pročež, co Izraelité činili, i vy činite, proklaté modlářství (katol. nábož.) z gruntu vykořeňte.« Knížatům radí: »Vymeňte z katol. chrámů všechny Antikristovy modlářské nevěstčí šperky i obrazy, kazte neřády« (ozdoby chrámové). Tak čteme v jeho Haggaeus redivivus. V »dojemném« dílku »Kšaft umírající matky« plše o katol. církvi: »Ty ses stala macechou, změnila ses v upíra, který ssaje krev svých dítek. Odkazují králům země horlivost, by tě j. nečistou ohněm spálili.« Nazývá ji záletnicí... tolerancel. Měl tedy K. chuť k upalování katolíků!

b) Jeho **pověřivost** a lehkověrnost v různá podezřelá proroctví mu způsobila již za jeho života evropskou ostudu. Napřed navštívil blouznivce Kottera, kt. předpovídal pád a zánik papežství i vítězství prot. »církve« a rehabilitaci Zimního krále. Jeho »proroctví« přeložil K. 1625 do češtiny a odevzdal 1626 vypuzenému Fridr. Falckému (v Holandsku). R. 1627 se zdržoval u 16 leté Kristiny Poňatovské, kt. předpovíдалa totéž; odebral se s listem od ní k Valdštýnovi; nebyl přijat, odešel s ní do Lešna 1628, a když ani jeho souvěrci nechtěli jejím proroctvím věřit, hájil jejich božský původ spisem O pravých a falešných procích. Pak

věřil proroctvím opilce [Drabíka], kt. předpověděl vítězství protestantů na r. 1656. Všecka tato »vidění« přeložil do latiny ve spise Světlo v temnotách; klidil za to posměch vědeckého světa. Nepěkně pochleboval švéd. králi Karlu Gustavovi, stavěje ho nad Alexandra Vel.

C) **Katol. Poláci** přijali vlídně č. emigranty; zle se jim odplatili. Za války švédskopolské sympatizovali s prot. nepřáteli Polska, **K.** se radoval z vítězství Švédů, vyzýval vévodu sedmihradského, by se spojil se Švédy a napadl Polsko. Lešno měli v rukou Švédové; Poláci se blížili 1656 a vyzvali Švédy ke kapitulaci; **K.** Švédy povzbuzoval, by se drželi, a když Poláci města dobyli, spálili je, což kladeno za vinu jemu. (Prot. Krasinski, švéd Marešius; obviňuje ho, že město Švédům **zradil**.) S tím srovnej, co píše Novotný o Praze, hájené od studentů jesuitské koleje 1648: »Strašnějšího dokladu o účincích jesuitské výchovy si nelze učinit.« Ovšem, **K.** by byl Prahu zradil, a Švédové by ji byli spálili! První »biskup« Bratrské jednoty Řehoř žil neženatý; **K.**, poslední »biskup«, byl ženat třikráte.

KOMETA. »Papež Kalixt III. vydal 1456 bulu proti kometě, kt. se tehdy objevila (Halleyova), a stíhal nezvaného hosta blesky církev. trestů.« - 1. Popřejte mu to potěšení! V astronomii není papež neomylný! - 2. Je to báhorka, kt. se vyskytuje po prvé u Laplace 1829 - tedy trochu pozdě! Arago se směje 1832, že papež **K.** vyloučil z církve! Četli pánové jeho bulu? Nařídil v ní modlitby a prosebné průvody za odvrácení tureckého vpádu, ne za odvrácení **K.**! Aby nikdo nezmeškal předepsané modlitby, nařídil polední zvonění, a to pak zůstalo. »Do litanie vložena invokace: Od ďábla, komety a Turků vysvobod nás, Pane!« Račte mi ukázat modlicí knížku, kde jste tu invokaci objevili! Antonín Florentský († 1459) mluví o **K.** z r. 1456; má celou kapitolu o **K-ách**, ale o modlitbě proti **K.** ani slova. Eneáš Silvius (Pius II.) taktéž, Jan Kapistrán pokládá onu **K.** za záruku vítězství nad Turky, a Palo-

lianus dokonce vytýkal církv. vrchnosti, že si »takových zlých znamení nevšímá.« - Za Ludvíka Pobožného přišla též K. Lid se strchoval, jeden astronom na jeho dvoře uvedl slova proroka: »Nebojte se znamení nebes, jichž se pohané bojí, neboť já Hospodin, Bůh váš, jsem s vámi.« Král na to: »Pravda, ne hvězd se bát, ale toho, kt. je stvořil.« Nebyl tedy středověk tak příliš pověřivý!

KOMPAKTÁTA, čtyři články husitů, jimiž vyjádřili v červenci 1420 svůj program a jichž schválení učinili podmínkou smíru s církví na sněmu basilejském.

A) **CO?** Podáváme krátce s poznámkami papež. legáta Ferdinanda, biskupa z Luky: 1. »**Zřízené a svobodné** kázání slova Božího.« Co znamená zřízené kázání? Snad kněze k tomu úkolu od církve **pověřeného!** Ne však, by si kázal, kdo by chtěl a co by chtěl, i proti učení církví Nemyslete, že vy jediná znáte všecku pravdu slova Božího, že dosud nebylo dáno ji žádnému člověku poznat! (Jak husité ono »svob.« kázání pojímali, patrně z dějin jejich hnutí: svým predikantům, kt. utekli od pluhu n. verpánku a kázali dle jejich pověr, svobodu - všem ostatním, katolíkům i sektářům, smrt. Pronásledovali i Č. bratry.) - 2. »Aby všichni **kněží**, od papeže počínaje, opustili svou nádheru, lakotu a nezřízené panování a žili po příkladě Krista a apoštolů.« Nelze toho hanět, usilujete-li o to **dovolenými** prostředky; nesluší se vám však pod takovou záminkou je vyhánět a jejich statky rozchvacovat, byste tak, chtěje jejich lakotu zmenšit, zveličovali lakotu svou; zdálo by se, že vám jde víc o jejich jmění než o touhu po zdokonalení jejich života. - 3. »Aby hříchové smrtelní a jiní **neřádkové** byli **stavováni**.« Špatně se očišťuje (přidáváme: špatně očišťuje jiné), kdo ve špíně trvá. (Lékaři, uzdrav se sám!) Při drancování klášterů docházelo k odporným scénám; boží bojovníci se zpili; opilství, loupeže a vraždy dle nich nebyli hříchové smrtelní? - 4. Přijímání pod obojí.

B) **Jak?** Na **basilejském sněmu** byla **K. upravena** a povolena. Winter **nemá jasné hledisko**. »Řím nechtěl upřímně mír s Čechy, byl nespravedliv, K. upravil tak, že je mohli přijmout jen katolíci. Kdo chtěl z kalicha přijímat, měl učinit vyznání víry a odřici se bludu; klade důraz na katol. učení o Eucharistii. Za takových podmínek nevím, komu ta koncese byla udělena. Katolíci o ni nestáli, a všichni »podobojí« (i prot.) byli v očích katolíků bludní.« Což může katol. církev pokládat za své členy bludaře, prot., turky, židy? Schválit učení těch, kt. učí pravý opak toho, co církev? Jak zmatený názor o církví! Buď se husité pokládali za členy katol. církve n. nepokládali. V 1. případě byla církev v právu, v 2. případě byl nerozum od cizí církve žádat schválení své nauky! Viz, jak dopadli prot. i českoslov. sekta, když navazovali s pravoslavnou církví! »Máte jinou nauku, nemáme spolu co jednat!« Winter se diví, že kališná konsistoř vystupovala proti prot. kněžím na svých farách; zdaž by prot. snesli, kdyby na jejich faru dosazen katolík? »Dolanští píší université, že se jim vnucuje neobvyklé nábož. (katolické; což předtím katolíkům od nekatolických pánů?), že dostali kněze jiného nábož.« Tedy husité se za katolíky nepokládali, a církev je měla pokládat za své! »Kališník Benešovský byl tak jalový husita, že na slovo poslouchal arcibiskupa.« Co tedy husité v církvi hledali? Babylonská anarchie náboženská, o kt. Winter často mluví, má důvod, že se odtrhli od učitelského úřadu církve, že každý »svob. kázal« slovo Boží. Winter se horší, že papež si »osoboval rozhodovat o věcech víry nad husity a Čechy«, nediví se, že světská vrchnost, nevzdělání páni, na svých statcích ve věcech víry rozhodovali, co se má »držet« o Svátosti, jak sloužena mše, s kánodem či bez něho, s pozdvihováním či bez něho, v ornátě a bez něho atd. Bude se W. horšit, že arcib. nechtěl trpět kněze ve **Wittenberku svěcené (!)**, jichž bylo v Čechách plno? »Svěcené« od luteránů!

C) **Do kdy?** a) **Církev.** Pius II. zrušil K. 1462. Pekař nazývá jeho čin felonií, věrolomností. To je chyba! Basilejský sněm byl rozkolný, odtržený od papeže, jeho usnesení ho nevázala! Kdyby se byli Češi 1420 spokojili s kalichem j. privilegiem, byli by jej snad dostali už tehdy, ale pražští Mistři prohlásili kalich za nezbytný k spáse; tedy táboři byli (i dle Pekaře) zřejmí kacíři; kališníci chtěli smř s církví. Chyby římské kurie viz [Jiří].

b) **Husité.** Na sněmu v Praze 1524 přijali 20 článků Lutherových, jež předložil Cahera, zřekli se Husa i jeho spisů, pokud se nesrovnávají s Písmem (Huse, číms hřešil, tím jsi trestán!), 1567 hodili do haraburdí i K., pro něž krvácela celá vlast a pobouřena Evropa. Říkali posměšně »vopaktáta«. Zchátralé husitství! Kdyby se byli nicotných K. vzdali dřív, nebyl by na trůn dosedl cizinec, nebylo by došlo k Bílé hoře, nebyl by náš národ poněmčen. Luther Čechy pohrdal, 1519 se okázale Husa i »českého kacířstva« odříkal, teprve později začal s Husem sympatizovat, a Češi, bývalí nepřátelé Němců, přijali s otevřenou náručí jejich nové nábož.; s ním se valilo do Čech německví, 1618 volí za krále něm. **kalvínce** Fridricha Falckého. Křížová cesta našeho národa: Hus, K., náboženská anarchie, Jagellonci, Habsburkové, luterství, poněmčování, zvláště pohraničí, Bílá hora, ztráta Lužice, 30 letá válka, ztráta samostatnosti za Marie Ter., Lotringové.

KONCENTRAČNÍ TÁBORY. Čtu v něm. nauč. slovníku, že prý v Něm. od 1933 »Erziehungslager für Gegner des neuen Staates, um sie zu nationaler Aufbau- u. Gemeinschaftsarbeit zu erziehen.« Budou-li si příští generace dle toho tvořit představu
o K. T.!

KONEC SVĚTA A) Že země ve stavu, v kt. nyní je, **věčně nepotrvá**, že nastane stadium, kdy život na ní bude nemožný, o tom nemá věda nejmenší pochybnosti. Způsob, jak se to stane, může být rozličný: meziplanetární katastrofa (srážka s kome-

tou), n. země zahyne »marasmem«, energie vesmíru se ponenáhlu vyčerpá j. stářím tělesné síly člověka, slunce i země vychladne; voda vniká do zemské kůry, slučuje se tam s pevnými látkami, bez vody však není život možný; radioaktivních látek ubývá, a s nimi mizí další podmínka života; atd. Jako mrtvý vrak bude zeměkoule plout vesmírem. Sv. víra toto poslední slovo pozměňuje a doplňuje to, co věda zbádat nemůže: **K. S.** znamená zničení, nýbrž **přechod** k dokonalejšímu stavu. Tak čteme u proroků, u sv. Pavla i ve Zjevení sv. Jana. »Učiním nebe nové a zemi novou.«

B) **Kdy bude K. S.?** »Nemístná otázka! Kdyby nám bylo k užítu to vědět, kdo by mohl lépe poučit než Pán sám své učedníky, když se ho na to tázali? On však odpověděl: »Nepřísluší vám znát doby, jež Otec sobě vyhradil.« Nadarmo se tedy namáháme vypočíst a určit, kolik let bude ještě svět trvat, kdyžž z úst věčné Pravdy jsme slyšeli, že nám po tom nic není. Všechny výpočty mají a v té věci nám ustati káže ten, jenž praví: Nepřísluší vám...« (Aug. De civ. Dei 18. 53) Sv. Tomáš Aq. dodává: »Čeho Pán ani apoštolům nezjevil, když se ho na to tázali, zjeví tím méně jiným. Proto všichni, kt. se pokoušeli vypočíst onu hodinu, z nepravdy byli usvědčeni. Všechny dosavadní dohady se ukázaly nepravdivými, a nepravdivými se ukáží i dohady těch, kt. neustávají hádat, kdy konec světa bude.«

C) Již ve středověku byli samozvaní proroci, kt. předpovídali **brzký** konec světa. [**Chilastické**] blouznění zachvátilo mnohé bludaře, i husity. (Chillon znamená tisíc.) Na konci světa nastane prý doba 1000 letého kralování Kristova na zemi, vyvolení budou odměněni napřed »tureckým nebem«. Před lety v české katol. literatuře tento blud zveličen a přidán jiný: »Některí vyvolení půjdou do nebe, ostatní zůstanou na zemi, budou se dobře mít a pohlavně rozmnožovat.« Jak může katolík něco takového napsat, je mi záhadou. Pán přec praví:

»Po vzkříšení se nebudou ženit ani vdávat.« Slovo Páně: »Hleďte, by vás nikdo nesvedl.«

D) Kdykoli přišly **těžké metly** na lidstvo, našli se blouznivci, kt. ze Zjevení sv. Jana i odjinud počítali, že »to už začíná«. Tak i po 1918. Já bych si pokládal za hřích chtít počítat; vždyť bych tím ukázal, že nevěřím slovu Páně: »O tom dnu nevědí ani andělé v nebi.« Pátý sněm lateránský vyloučil z církve každého, kdo se opovážil v kázání »počítat« konec světa. Od 3. st. bylo již učiněno 43 výpočtů; 34 data již minula, 5 jich spadá do 20. st. (do let 1911 - 1994), tři po r. 2000, jedno »popřává zemi ještě několik tisíciletí. Flammarton, kt. si ze sv. víry tropil posměch, si zahrál na proroka a předpověděl konec světa na květen 1910 (dočkal se neslavného vyplnění svého proroctví). Slovo Páně, že ten den a hodina (ta doba) zůstane neznámá, bude platit vždy. (Mt 24, 37 nn.)

E) Pán označil sice některá **znamení** (jiná připouje sv. Pavel), kt. ohlásí jeho příchod; ale jen souhrn všech nás oprávní k určitému úsudku. 1. **Evangelium** bude rozšířeno po celém světě. - 2. **Židé** (většina národa) přijmou evangelium. - 3. Pak nastane v církvi všeobecné vření a **velký odpad**. - 4. Jeho původce bude **Antikrist**, nástroj satanův; skrze falešné proroky a zázraky mnohé svede. Svět, morálně od A. ovládaný, bude veskrze prohnílý j. mrtvola, zralý k zavržení a ke zkáze. - 5. **Války**, revoluce, zemětřesení, hlad; snad následek vlády A. - 6. Příchod Henochův a **Elášův**, kazatelů pokání. - 7. Velké **pohromy**; svět »v posledním tažení« se bude téměř z veřejí vymýkat; znamení na nebi: »Slunce se zatmí a měsíc nedá světla svého, hvězdy budou padat s nebe.« Pán mluví lidově, má na mysli zemskou atmosféru; snad déšť meteoritů. - 8. Lidé budou **hrůzou** schnout. - 9. »A pak teprve přijde Syn člověka.« - 10. **Světový požár**... po vykonání soudu či před ním?

KONFESE. A) [Augsb.] Katolíci se mýlí, když myslí, že lze přesně říci: »Toto učí luteráni, toto

kalvíni« atd. Nutno mluvit jinak: »Takto učil Luther, toto byl náhled jeho pomocníka Melanchtona, kolegy Bucera.« Brzo bylo Lutherovi nanic z oné »svobody«, kt. okázale hlásal, když ji potřeboval pro sebe. »Přijmout a věřit, co tvrdím já!« Jenže prot. takové svobodě nechtěli rozumět; ale pak »kolik syslů, tolik děr, kolik pastorů, tolik věr.« Bylo zjevno, že se musí sjednotit aspoň v základních člancích. A teď nastala hotová štvance, vyráběna K. jedna za druhou (úřední formule - obsahující hlavní články náb.) Již za 13 let po vystoupení L. byl v jeho táboře zmatek nad zmatek. Augsb. K. vydána 1530, 1531, 1532, tedy za 3 roky ve třech vydáních, každé »pozměněné a poopravené«, r. 1551 ve 4. vyd. Šmalkadské články, od L. 1536 sestavené, od prot. bohoslovců (kromě Bucera!) nečtené, 1537 podepsané, 1538 vytištěné. Nová jednotná »formule Svornosti« (Formula Concordiae), při níž o skutečném sjednocení nelze mluvit! Na rozkaz kurfirsta saského Augusta vypracována od prot. bohoslovců v Torgau (1566), ale protože všichni prot. stavové s ní nebyli srozuměni (šlechtici a města... ti rozhodovali o věcech víry!), byla znova přepracována v Bergen 1567 od kancléře Jakuba Andreae. (Současný prot.: »Byl opilec, prohnáný ďáblův pastor, Teufelspaffe, milovník klukovin, jedovatý pomluvač.«) Tuto formuli musili podepsat všichni duchovní, kazatelé, učitelé, universitní školník (!), úředníci; 8.000 duchovních ji podepsalo, aniž ji četlo. [Celib.] Prot. Leo: »Jen jeden farář a dva učitelé odmítli podpis, pročež zbaveni místa; ostatní faráři pozbyli poslední stopy mužnosti, by vytrvali při svém přesvědčení.« Prot. Heidrich: »Tato K. měla obnovit (to, co nebylo! Totiž prý) ohroženou jednotu luterské církve a vyplenit jed kalvínského a melanchtonského bludu.« (!) Chyträus, kt. jen nerad podepsal, napsal o osmi bohoslovcích, kt. ji sestavili: »Mnozí přirovnávají oněch osm bídných kolegů k Aristotelově spolku osmi raubířů, kt. se pohádali; napřed byli čtyři od čtyř,

pak dva ode dvou, nakonec jeden od jednoho zaškrčen.« Kalvínci sestavili v různých zemích nesčetné **K.**, z nichž se 24 pokládají za »nejvýznamnější«. (Kolik bylo bezvýznamných?) V maličkém Švýcarsku bylo »důležitých« **K.** od 1523-1566 »pouze« 12; při jedné pomáhal luterán Bucer!

B) **Česká K.**, kt. sestavili čeští prot. (25 článků) a podali **katol.** císaři (I) Maxmiliánovi II. k schválení 1575; div, že nepozvali ještě židy a Turky; tak »opatrně« (bezbarvě!) byla sestavena, by ji mohli přijmout utrakvisté, luteráni, kalvínci, Č. bratři. Tato **Česká K.** nebyla jediná ani poslední **K.** českých prot.; vždyť Č. bratři sami jich měli kolik! Rozháranost náb. touto obojetnou **K.** ovšem odstraněna nebyla. Jinde nebylo lépe; kolik je polských **K.**! Kolik angl., uher. a Belgická, skotská atd.

KONFUTSE. Khung-fu-tse (fu-tse znamená Mistr, rabbi), čínský ministr a státník, žil 551-478 před **K.** Po sesazení se věnoval fícké a dějepisné činnosti, oddán rozkošnictví. Reformoval náb., upravil staré »svaté knihy«. Jeho náb. je bez Boha, nejvyšší cíl člověka je blaho státu. (Hegel! Nic nového...) Jeho nauka, později vlivem buddhismu a taoismu pozměněná, stala se čínským státním náb., přimíšeno uctívání přírody a předků. **K-vl** později prokazovány božské počty, r. 194 před **K.** mu přinesena první oběť, r. 1 po **K.** povýšen do šlechtického stavu, r. 54 slaveny svátky k jeho počtě, dnes mu zasvěceno mnoho chrámů; v lidu je jeho náb. smíšeno s nesčetnými pověrami, s uctíváním bůžků atd. Tedy jakási podoba s [buddhismem]!

KONIÁŠ. A) Rci slovo k jeho obhajobě, a jsi prohlášen za fanatika a zrádce národa. Jsi hrdina? Pak se nelekni lidí, kt. na Jiráskovo [Temno] přísahají j. na evang. Co je větší hrdinství, pomlouvaného se zastat proti všem, n. se připojit k duchovnímu proletariátu nevzdělanců a polovzdělanců, a spolu s nimi j. smečka psů se vrhnout na

toho, proti němuž je pošťvali? - K., čistý a nadaný student, vzdal se vábné budoucnosti, z lásky k zbloudilým se stal chudým misionářem, 37 let obcházel zvl. vých. Čechy, trpěl nemocí, hlad, nouzi, pronásl, rány od ubohých prot. beránků, v mrazu trval až 8 hod. ve zpovědnici (kdo to nezkusil, neví, co to znamená), kázával denně až pětkrát, ne s řetězy, jak lžou Jiráskové; ne sice nasládle, nýbrž mohutně a důrazně, a s láskou. Zlomen útrapami a stářím † 1760. Ottův Slovník naučný lže: »Hřímaje hlavně horoucím peklem, uměl muky zatracenců malovat tak živými barvami, že mnozí odcházeli potřeštěni.« (Podobně lže o P. Fab. Veselém T. J.) Jejich káz. jste vůbec nečetlil K-va Postila, Choť Beránkova a zvl. Zlatá dennice: najděte mi tam hrůzy, o kt. mluvíte! Z každé stránky vane vroucí láska k vlasti a k duším, ani stopy záští n. jedovatosti proti bludařům, kterou Temno proti katol. misionářům sršil K., obětavý upřímný vlastenec, mluví proti bludům, nespílá svůdcům. »Arcikacíř« není nadávka, je překlad latinského heresiarcha, »zakladatel kacířství« [Komen.]

B) »Husité, Pikardští, Táborité, Jamníci, Pivničníci, Adamité, Kališníci, jedni proti druhým knihy vydávali. Vloudilo se do Čech i luterství, kalvín., zwinglián., a ti všichni vespolek zápasili. Ó zlořečené knihy, kt. v Čechách tak hrozného krveprolití přes 200 let příčinou byly!« Arne Novák nazval K. roku 1910 hyenou; ničil prý zběsile kdekterou č. knihu. 1. Kdo zničil více vzác. knih, K. se všemi jesuity dohromady, či Žižka s božími bojovníky a osvícený rušitel klášterů [Jos. II.]? Kdo zbořil více nádherných staveb, K. a jesuité, či Žižka a husité? Kdy upadla pražská universita tak, že byla na posměch celé Evropě, za jesuitů či za husitů? - 2. »K. spálil 60.000 vzác. č. knih.« Tak poprvé Pelcl, svob. zednář († 1801). Prý tak stojí v řádové pohrobni vzpomínce na K. Tam udán počet 30.000, tedy lžeš! Veřejně pálił K. knihy dvakrát, 1728 a 1731, načež odváděl všechny závadné lidu odňaté do Král.

Hradce bisk. konsistoři. Mnoho jich bylo i v tamní knihovně T. J., jak svědčí P. Vydra T. J. - 3. K. ničil i něm., franc., latin. tiskoviny. - 4. »Vzácné« - proč je tedy znova nevydáváte? Uchovaly se v pražské univ. knihovně a v klášterních karcerech! Tomek: »Plody náboženské zhýralosti.« Hanuš: »Nelze je bez velkého hnusu číst.« Pověrečné škváry, snáře, zažehnavání atd. Co bylo jen poněkud stylisticky n. historicky cenné, uchováno v knihovnách T. J. Uznávají to Svátek, Hanuš, Vlček, katolíkům a zvláště jesuitům málo naklonění. Truhlář: »Jesuité ve svých knihovnách zachránili Husovu Postilu.« Měli páni K-ův »Klíč« v rukou? Dočetli by se, že »neodsuzuje na smrt« všechny č. knihy bez výjimky; podává návod, co nutno pozměnit, by kniha pozbyla svého kacířského rázu a mohla být lidu ponechána. I Chelčického Postila byla jen poněkud opravena. Jak »cenné« byly knihy, v duchu prot. psané a v lidu kolující, sděluje Vavák; jak sprostými nemravnými písněmi zušlechťovali lidi Vydavatel Vavákův si netroufal ani vše doslova uvést! - 5. Místo spálených nebo odňatých škvárů dával K. lidu dobré české knihy, ale od zadlužené vlády Karla VI. málo podporován. Hrabě Fr. Špork, nepřítel jesuitů a zednář, změnil docela smýšlení od chvíle, kdy po prvé slyšel K. kázat; pomáhal mu ve vydávání č. knih. P. Steyer T. J. založil »Dědictví svatovácl.«, jež za 80 let rozdalo 80.000 č. knih.

C) Arne Novák, Dějiny literatury č. 1939 mluví jinak než 1910. »K., od dob osvěcenských (Pelci!) problematická postava, kterou odpůrci proměnili v protikacíř. zuřivce. Podoben značně Steyerovi, vyniká nad něho kazatelskou virtuositou, sebezaprávostí při misiích, měl výborný smysl organizační, stejně rozuměl lidové duši a jejím potřebám, vynikal českým uvědoměním národním a láskou k jazykovému dědictví, kt. skvěle ovládl. Zpracoval s nemalým uměním nejeden kus duchovní lyriky. Děsivá představa K. j. protireformačního zloducha byla utvrzena novější beletrií. zvl. Čechem a Ji-

ráskem. Příkře stranický ten obraz přispěl k tomu, že se č. baroko 17. st. považuje přes své velké hodnoty kulturní šmahem za dobu temná; je to po stránce kulturní i slovesné nespravedlivé.»

D) Prohnané prot. agitátory líčí Jirásek jako apoštolů pro svatou věc. Apoštolské působení K., kt. se v pravdě stravoval z lásky k svedeným, chtěje národu vrátit uloupenou víru svatovácl. a vyprostit ze spárů cizáckých bludů, je prohlašováno za fanatismus. V jedné povídce líčí Jir. vlastence z počátku 19. st., jak ve svém pokoji »koniášuje«; rád bych věděl, kdo měl ke »koniášování« větší právo, zda napsali pověrečných škvárů více katol. než prot.

KONKORDÁT, smlouva církve se státem o věcech círk. n. společným obojímu foru. Církvev zůstává K-u věrna, i když stát, jak se často stává, K-u nedbá n. jej věrolomně ruší.

KONNERSREUTH. [Zjevení.] Církvev nerozhodla ani pro ani proti. Některé podobné mystické stavy lze vysvětlit docela přirozeně; jasnovidci! Bylo by ukvapené všecko prohlašovat za dílo nadpřirozené, stejně j. předem odmítat a popírat jakýkoli nadpřirozený vliv. Mnohdy oba prvky bývají smíšené; kdo je s to je rozeznat?

KONSTANTIN, jenž ediktem Milánským dal r. 313 křesťanům svobodu a rovnoprávnost s pohany, nazýván od někt. historiků »Velikým« - proč ne ode všech? Ukrutníku Herodovi tento titul dávají, sobeckému vyssavači lidu, Ludvíku XIV., opilci a barbarovi Petru I., Fridr. II.; myslím, že bych uhlodl, proč ne K. I Měl ovšem i chyby nemalé; církvev ho neuctívá jako světce (jen pravoslavní!), ale pro uspořádání římské říše (nejen pro církvev!) má význam veliký.

KOSTNICKÝ SNĚM, nejslavnější v celém středověku, počtem i vzděláním účastníků; pomluva, že byl shromaždištěm lidí nízké úrovně.

A) Svolán působením císaře Zikmunda, kterým vyhověl tužbám všeho křesťanstva, od Jana 23., kterému jen nerad, ač dal slovo, tuše, co ho čeká. Císař se tu ukázal naposled v dějinách co ochránce církve, držel energicky **K. s.** pohromadě, když Jan uprchl, ze všech sil se namáhal, aby církvi dána zas jednota. Na rozhraní Německa, Francie, Italie, na neutrální půdě (ani Italie, ani Francie) ponežhl se shromáždilo 33 kardinálů, 3 patriarchové, 343 arcibiskupů a biskupů, 2.148 opatů, profesorů, doktorů bohosloví, velmistři všech rytířských řádů, 1.500 rytířů, vše s komonstvem, 5.000 kněží, přicházeli a odcházeli, jednou tam bylo zároveň 18.000 duchovních, 39 vévodů, 173 knížat a říšských hrabat, zastoupeno 38 universit, vyslanci všech evropských dvorů, i cařihradského a tureckého; průměrně 100.000 cizinců; »elita všeho křesťanstva«. (Palacký.) Poslední velkolepá manifestace evropského západu ještě docela křesťanského a jedné víry. Že se mezi tolika nahnulo do **K. s.** i všelijaké chásky, není divu; neděje se tak při každém velkém mezinárodním shromáždění?

B) **Úkol.** - 1. Odsoudit bludy Wiklefovy, Husovy, Jeronyma Pražského, dominikána Falkenberga, františkána Jana Parva. - 2. Odstranit [Rozkol]. - 3. Zjednat nápravu v hlavě a údech; tento úkol nesplněn. Jednak se **K. s.** protáhl příliš dlouho (1414-18), jednak neměli k ní směřovatní činitelé chuti, zvláště papež Martin V. Kd. bylo k reformním dekretům došlo, nebylo by luterské hnutí vzniklo n. by nebylo mělo větších důsledků než wiklefské.

C) »**K. s.** nebyl zákonitý.« [Hus.]

KRISTINA ŠVÉDSKÁ, dcera a nástupce [Gustava Adolfa], od mládí vychována v luterství, ale jejímu velkému duchu toto náboženství nedostačilo. V 18. roce se ujala vlády, za dvě léta korunována 1650; na dvůr zvala největší učence evropské. Již v pět hodin ráno rokovala denně s Descartesem. Několik králů žádalo o její ruku pro sebe n. pro syny,

odmítla. («Nevím, zda bych zrodila nějakého Alexandra n. spíše Nerona...») Věnovala se tím více vědě. («Ví více než všechny franc. akademie i s pařížskou universitou dohromady»; vévoda de Guise.) Mužný charakter. Jesuité Mecedo, Malines a Casati jí vysvětlili katol. víru. »Dovolil by papež, bych byla potají katol. a jednou za rok přijímala s prot. večeří Páně?« »Ne.« »Pak nezbývá, leč se vzdát koruny.« 1651 učinila první pokus, dala se však přemluvit; od šlechticů k posled. sedláku ji každý miloval; 1654 svolala sněm, vešla s korunou na hlavě, zřekla se trůnu, u přítomnosti všech vyslanců a celého dvora; dle zvyku jí měl nejvyšší říšský úředník sejmut korunu, nemohl se k tomu odhodlat; sňala si ji sama. Když odložila král. plášť, byl na kusy roztrhán, každý chtěl mít památku. **K.** v občanském oděvu opustila zemi, v Bruselu o vánocích složila vyznání víry, v Loretě obětovala sv. Panně »korunu pozemskou (zlatý votivní dar), by jí za to vyprosila korunu nebeskou«, v Římě přijala od papeže Alexandra VII. biřmování na jméno Alex., žila tam j. prostá dáma, † 1689. Láska jejích bývalých poddaných vyhasla velmi brzo; když nedocházela ze Švédska slíbená roční pense, vyhradil jí papež roční příjem. Byla vždy hrdá na svou víru. Lidé hmotafí a hrabiví, tehdy j. dnes, nemohli pochopit, že by kdo z ušlechtilých pohnutek se mohl stát katol.; leda když katol. odpadne k prot., uznávají »vznešené« pohnutky; proto o jejím rozhodnutí šířeny nesmyslné domněnky i pomluvy. Jedna se jí dostala do rukou, připsala slova: »Chi lo scrive, non lo sa; chi lo sa, non lo scrive.« (Kdo to napsal, ten to neví; kdo to ví, ten by to nepsal.) Srovnejme s ní [Alžbětu angl.]!

KRUTOST. A) [Tort.] Byla větší **K.** v **katol.** »barbarském« středověku, či v **prot. a nevěr.** »osvíc. humanním« novověku, v nacistických koncentracích? Středověká katol. zásada: »Církev nežijí po krvi.« Kněz a biskup, kt. hlasoval při soudu pro trest smrti, byl irregulární, nesměl vykonávat kněžské

funkce. Bohužel, někdy se toho církv. předpisu nedbalo. [Inkv. Čarod.] Vydávat bludáře světskému ramenu je zvyk dosti pozdní. Alex. III. 1162: »Lépe odpustit vinným než vzít život nevinným.« Po prvé pověřil světské rámě zákrokem proti krutostem, kt. [Albigenští] páchali na katol., Inocenc III. 1199; trestání konfiskací majetku a vypověděním ze země.

B) Jinou zásadu měl **Zwingli**. »Evangelium (jeho!) žízni po krvi« Prot. tuto zásadu svědomitě plnil. [Angl. Kalv. Kac. Knox.] Revoluce 1789-95, Mazziniho Římská republika 1848-9, kde za dva roky sprovazeno ze světa víc lidí než od špaň. inkvisice za 200 let, a jak krutě! V katol. středověké Itálii byla založena první bratrstva na pomoc uvězněných, o kt. se nikdo nestaral, v prot. novověké Angli se nemohli katol. ani za peníze k uvězněným dostat a dát jim jíst. V Římě byla i nemocnice pro zajatce. Středov. žaláře byly sice zlé, ale 1. církev učení o skutcích tělesného milosrdenství (»zajaté a vězně osvobozovat«, hmotně podporovat) vyblázela věřící, by jim jejich úděl ulehčovali, což přestalo, když prot. zavrhlí nutnost dobrých skutků. - 2. Žaláře Pombalovy v 18. st., pařížská Bastila 1789, londýnský Tower za Alžběty, koncentráky byly horší! - 3. Zakládali prot-é řády k vysvobozov. vězňů? Bratrstva, kt. odsouzeným před popravou zjednávala útěchu tělesnou i duchovní? V katol. středověku byla ve všech větších městech!

KRVINA, povinnost, by příbuzný zavražděného zabil vraha, někdy i jeho příbuzné. Jich vraždu mstí zase jiní; tak jediná vražda má za následek celou řadu vražd. U nekult. a necivilisov. národů, dnes **K.** ještě na Korsice, Balkáně i jinde. Mojžíš nemohl **K.** odstranit, ale omezil: 1. Jen pro úmyslnou vraždu. Nm 35, 19; Dt 19, 11nn. - 2. Stíhala jen pachatele, ne jeho příbuzné. Církev byla vždy proti **K.**

KŘEST. »Přijali jste jej z perského kultu Mithrova.« Velké víry třeba, byste tomu věřili! Taurobolion... Velekněz Mithrův, oděn velekn. rouchem,

sestoupil do jámy, horkou krví vyvrhnutého býka, kt. na něho stékala, kropil líce, oči, polykal, věřil, že dosáhne nadlidské síly, pak moditba za plodnost dobytka a země. Julián Odpadlík se mu podrobil, aby smyl svatý K. - »Převzali jste K. z kultu egyptské **Isidy**.« Isis, zosobnění přírody, její zasvěcení konali ten K. ve veřej. lázních! - »K. je analogie náboženských obřadů očištných u **Židů, Řeků...**« Omývání je přirozený symbol vnitřní očisty, proto je najdeme i v jiných náboženstvích! Pojat **zevně**, není K. v křesťanství originelní; zato jeho podstata, účinky, význam! Znovuzrození, odpuštění dědičného hříchu, vlití milosti, vtisknutí nezrušitelného znamení, právo na nebeské dědictví! Čtěte, co o K. učí Pavell »K. vznikl v **Babylonii**.« Mandäové, zbytek gnostické sekty, původně pohané, jich bůh Ea, otec hlavního boha Marduka, později přijali prvky židovské, křesťanské, parsismu (staroperské náboženství), falešně nazývání křesťané Jana Křtitele. Z počátku sympatisovali s křesťanstvím, nestoriáni se pokoušeli o obrácení, pak začali křesťany nenávidět. Obřad, kt. říkají K., je snad původu pohan.ského, časté omývání (ponořování), krom toho mají požívání obětního pokrmu, »sbratření«, mazání olejem, oddavky, svěcení kněží - zřejmě přijali od nás, ve 4. a 5. stol.!

KŘESŤANSTVÍ. Krátká konfrontace s nepřáteli i »přáteli«.

A) K. a **nevěra**. »Vědecké výklady« vzniku a vítězství K. - škoda, že každý jiný!

1. Jak vzniklo?

»**Vývojem**«. Fichte učí: »K. jest nutný **produkt své doby**; kdyby ho nebyl založil Pavel (!?) v této formě, byl by je musil založit jiný, v téže formě.« Pod Kor. Kr. 16. pozn.; 396. pozn. Produkt své doby? Jak tedy vysvětlit, že ona doba se na svůj »produkt« s fanatickou zuřivostí vrhla? Židovstvo i pohan.? Co je produktem doby, je přijato a vítáno s otevřenou náručí, na př. luterství, produkt shni-

lého círk. života, revoluce, produkt shnilého státního režimu, hitlerismus a rasismus, produkt něm. fanatického šovinismu.

O vývoji lze mluvit jen u živých bytostí, předpokládá životní sílu, ponenáhly, nenápadný přechod z jedné formy k druhé, na př. z dětství k dospělosti, ze staročeštiny k novočeštině, ne však, když zbořím boudu a postavím palác, když v zimě vznikne pod okapem malá ledová hora nebo v Chile ložiska guana. Tedy a) život, b) předchozí tvary, c) když vývoj ukončen, není tu to, co bylo dřív. Házíš slovem vývoj, na nic při tom nemysle. K. z pohanství - kde jsou tedy přechodní tvary? Honba za nimi horší než Haeckelova za opicočlověkem. Zde vám nelze vložit miliony let J. Haeckelovi »Malé krůčky, dlouhé doby...« Zde krátká doba, sedmimílovými kroky. Před r. 30 nebylo po K. ani slechu, a r. 60 je K-nů plná římská říše! Tacit: »Nesčetné množství« (mučedníků)! Odkud se vzali? Jako by s nebe spadli!

Z listů sv. Pavla zřejmo, že se k víře v božství Kristovo nepropracoval; od počátku svého obrácení (dle jeho údajů za 1-2 roky po smrti Páně) v ně věřil! Ta víra byla všeobecná u K-nů, jimž psali Věří stejně J. oni! Co prohnílé, nutně zahyne. Ze shnilého Říma se nevyvinuli zdraví národové; nastoupili místo něho! Do hnijsí země musí být vloženo símě odjinud, a to se vyvine v strom! Životní síla K. rozvíjí činnost 2.000 let, jejím plodům se obdivují i nepřátelé... musila být do lidstva vlita odjinud, nevzklíčila sama ze shnilého pokolení!

Strauss: »Ježíš vzal ze židovstva čistě duchovní a mravní hodnoty (jenže je zdokonalil tak, že smyslní hrabiví židé nechtěli o nich ani slyšet!), z **hele-nismu** humanitu (které tam bylo pramálo! ... otroctví!) a radost z života (špinavou, již řecko i Řím shnil!), a **obojí stmelil** v nové náb.« Židé nenáviděli z duše pohanskou kulturu, Římané pohrdali židy, obé stmelit znamenalo spojit oheň a vodu - Carrière (†1895): »K. vzniklo vzájemným stykem

Keltů, Germánů, Slovanů, Římanů, Řeků, jejich **stěhováním** a boji.« Chyba, že tu bylo před stěhov. národů, že jeho kolébkou je Palestina, že boje pustoší a ničí, nedají vznik ani umění, tím méně zjevu velkolepému j. je **K.** - Draper: »**K. je výtvar politiky** říím. císařů.« Divno, že cí. je nejkrutěji pronásledovalil - Zeller († 1908): »Kdo nemůže n. nechce pochopit, že **K. je produkt vyžilého židovstva a pohanstva, galileismu a helenismu, ten ať mlčí, věda nemá na něm podílu.**« Také důkaz!

Nietzsche: »**K. je náb. protiarijské par excellen-ce.**« Tedy semitské. Jeho slovo se stalo okřídli. frází něm. rasismu. Každá rasa má svého boha j. Filišfané, Babylon atd. Také pokrok! Proč tedy nezahodíte i abecedu, kt. je též darem semitsky mluvících chamitů (Feničanů), pití kávy, kt. pochází ze semit. Arabie atd.? Pravdu přijmu od kohokoli, je mezinárodní, nad rasami! Je nějaká semitská násobilka, arijcům nepřijatelná? Přitom N. tvrdí, že toto »výlučně protiarijské náb.« má mnoho z »arijského« budhismu, a jiní jeho vznik odvozují z bájí arijských Indů - Malvert: »**K. se vyvinulo z arijského kultu slunce.**« Důkaz?« Monstrance! Má podobu slunce!« Jenže vznikla ve st. 14., podoby gotické vlíčky; až ve st. 17. podobu slunce! »Svatozář je důkaz, že křesťanský Bůh i Kristus je zosobnění slunce.« Jenže hlava Kristova zdobena svatozáří až kol r. 300, podoby kříže, a byl zvyk zdobit svatozář i hlavy vysoce postavených osob až do dob gotiky! »Maria zobrazována j. egyptská Isis, černá bohyně.« Jenže chemicky zjištěno: sošky sv. Panny nebyly původně černé, zčernala za dlouhé věky rumělka, již byly natřeny! »**K. je ve svém vzniku reakcí proti židovstvu.**« Pravý opak toho, co tvrdí Niet.! Dle N. je dítkem židovstva! »Když **K. poznalo svou neschopnost k obrácení pohanů (Kdy? Kde? Snad sv. Pavel?), rozhodlo se, že se přikloní k pohanstvu.**« (Kdy? Jak?) Renan má v téže knize tři »vědecké« výklady o vzniku **K.** (Marc Aurèle.)

»Nebýt organisátorského talentu Pavlova, byl by Kristus zmizel J. bezvýznamný rabín v zmatku a spleti tehd. sekt. Kristus dal obsah, Pavel se s ním náhodou spojil, dopomohl K. ke cti světového náb. Byl Kristu tím, čím Husovi Žižka, Chelčickému bratr Řehoř, Lutherovi Melanchton.« Četli jste vůbec listy sv. Pavla? Mel. viděl v L. kolegu, o jehož prostopáš. životě divně zpívá, Pavel věří v Krista j. v Syna Božího a Boha. Pán užil Pavla za nástroj, by skrze něho rozsvítil světlo své pravdy pohanům a položil základy k církvi světové; P. si toho byl vědom. Zázraky, jimiž P. své nebeské poslání potvrzoval, jsou také ovoce jeho organis. talentu?

»Každé náb. má mythy, báje, tedy i K.« Každé náb., kt. vzniklo, dokud neuměli psát! Za dob Krist. už písmo bylo, jeho slova (učení) jsou zaručenější než dějep. díla Herodotova, Liviova, Tacitova! [Evang.] **Rosenberg**, jehož kniha »Mythus 20. st.« byla evangeliem nacistů, učebnicí na všech něm. školách, na posměch vši histor. pravdě: »K. snůška ohavností, kloaka, kt. pojala všecko bahnisko z východ národů.« Neřesti, proti kt. K. nejvíc brojilo!

2. **Jak se rozšířilo a vzrostlo?** Renan: »Vítězství K. nutno vysvětlit neslých. **šťěstím** (náhodou... vítězství po urput. bojích se přičítá statečností), touhou doby po absurdnostech.« Pak divno, že nezvít. egyptské náb.; tam nesmyslností bez počtul - »Lidu se zhnusili nečistí boží, toužil po čistším náb.« Kdo z obou má pravdu? Žádný! »Lid« toužil po »panis et circenses«, naplnit zadarmo žaludek a vidět v cirku vraždící se zápasníky. - Schopenhauer: »Že K. zvítězilo nad židovstvem a řeckým i řím. pohanstvem, vděčí svému **pesimismu**, ten mu dal síly; v nové době zapomnělo svého poslání a zvrhlo se v mělký optimismus.« Nahoře Strauss: »Radost z života.« Kdo má pravdu? Smrt Kristova nebyl projev pesimismu, neutíkal sebevraždou z života, obětoval život z lásky!

»Všecek svět sjednocen pod žezlem jedin. vládce, řím. císaře; tím strženy hranice mezi národy,

jež by byly nepřestupnou hradbou šifitelům K. « Nepopírám tyto přirozené výhody; souhlasím, že Tvůrce sám tak připravil situaci k rozhlášení pravdy Kristovy. Přesto se K. probíjelo za těžk. bojů, ani jednu posici nezískalo hravě, jak tvrdíte.

a) **Boje s nepřáteli vnějšími**, s židov., řeckou říší, říš. státní mocí. Židé a říš. stát pronásledoval krvavě, řecká říše žádala j. racionalisté dnes dokonalé pochopení všech tajemství, bojovala spisy. Kelsos kol 178; »moderní« námitky najdeme již u něho, vyvrací je Origen. (Vzkříšení Kristovo halucinace žen atd.) Porfyrios před r. 300 provádí přísnou »kritiku bible«, chce porazit K. jeho vlast. zbraněmi, vytýká evangelium, že si odporují, popírá zázraky Kristovy, zvl. jeho vzkříšení, apoštolé ho falešně vylíčili, zkomolili jeho nauku; j. bys slyšel dnešní nepřátele K.!

b) **Boje s nepř. vnitřními**. Obrácení židé se nedovedli vyzout z názorů mojž. Zákona, obrác. Řekové se vzpírali sebezáporu, bludné nauky se v K. objevily už před r. 100, faleš. bratrů nechybělo. (2 Kor 11) K. znamenalo opustit vžitě názory a nevázaný život. Jde-li o to, je každý velmi kritický a nedůvěřivý! Bludaři věděli, jak do toho: ve všem slevili, proto za nimi kdekdo běžel. »Buď se K. rozšířilo pomocí zázraků, pak má nebeskou legitimaci, nutno je j. náb. s nebe poslané přijmout; n. se rozšíř. bez zázr., pak je samo největší zázr., jaký se dá myslet.« (Jan Zlatoústý.)

Kmeny germán. a slovan.: poslední případ, že obrácen celý národ. U nevzděl. Germ. nerozhodovala pravda, nýb. moc, někdy politika. Chlodvík: »Přijmu K., pomůže-li mi K-ský Bůh k vítězství.« Když pokřtěn král, pokř. všecek lid. Germáni napřed pokřtěni, pak vyučení. Při hromadném obrácení zůstalo v mysli mnoho pohanství, v mravech mn. surovosti, bylo třeba dlouhých věků, než je kvas K. nadobro změnil. Přec pomalu vzestup, K. zušlechťovalo. Prot-mus opak! Ať k němu přinucení n. dobrovolně, vždy špěla mravnost rychle dolů.. -

Starověké bludy: smíšení pohan. názorů s **K-skou** naukou; středověk: smíšení pohan. mravů (pověr, surovosti) s **K-ským** náboženstvím.

3. Čím to, že se **K. dodnes drží?** Ed. Hartmann: »Spěje k rozkladu.« Prot-ské **K.**, ano; katolické **K.**? Plno životní síly! (Pod korouhví **K.** - Za pravdou **K.**) »**K.** umírá.« Tak volali už za Tertulliána kol. r. 200. Najděte podobný zjev v dějinách! Nauku, kt. obnovila tvářnost země, z tím. bahniska zahrada Ilii, z padlé ženy následovnici Mariinu, z vlků beránky (ti u téhož stolu - pán s otroky!), sbratřila velké s malými, nepřátelské národy, posvětila manželství, a je dnes od milionů vyznávána j. před tisíciletím. »Sekty, vzniklé reakcí proti upadlému životu v církvi, též povznesly náboženský život.« a) Kolik jich napočtete? b) Na jak dlouho? Nejvýš dvě tři desítky; i Č. bratřil - Každá sekta, kt. začala tím, že chtěla **K.** zlepšit, přivést k »původní čistotě«, skončila tím, že se s **K.** nadobro rozešla. Táboři, prot-é atd.

B) **K. a protestantismus.** Je **K.**, t. j. nauka a náb. Kristovo, skutečně v církvi katol. nebo v prot.? Prot. od svého vzniku volají: »Církev katol. se již dávno odchýlila od původní čisté nauky Kristovy, Luther & Cie obnovil původní čisté ryzí **K.**« Nevíte asi, že tak mluvili již bludaři ve 2. a 3. st. (Za pravdou **K.** 529), že jim Tertullián odsekl: »Předobry a přetrpělivi Pane Ježíši! Tvé učení nadobro zkaženo, a tys musil tak dlouho čekat, až nějaký Marcion se nad tebou ustrnul a tvé pravdě pomohl k právu!« Ale teď zdolat těžký problém: dokdy zůstalo **K.** čisté? Kdy se učení Kristovo začalo kazit? Claude (†1687): »V 7. neb 8. století.« Jenže to nejde! Papež již seděl pevně v křesle, a různé »ohavnosti«, jež reformátoři církvi vytýkali, byly všeobecně rozšířeny. Proto Boh. Arnold (†1714) »Za doby Konstantina I. r. 313.« Tedy jakmile církev dostala svobodu! Ale přihlédnuv bedlivěji poznal, že již v katakombách »satan řádil«; vždyť už tehdy papeženství kvetlo! Bludaři byli podle něho lidé, od kněží nespravedlivě pronásl. Angl. úřední kniha

kazatelů tvrdí, že **K.** udrželo původní ryzost do Konst. - Priestley, výtečný chemik a špatný theolog († 1804), míní, že do smrti Hadriánovy r. 138. Konečně Semler († 1791) prohlásil, že **K.** bylo hned po nanebevst. Páně veskrze zkaženo; už za nejstar. dob »všude bujela pověra a hloupost, ba i nemravnost«. Jiní zase míní, že odpověď na otázku, kdy a jak se začalo **K.** kazit, není ještě vyjasněná. (Uhlhorn; Bestmann, kt. tvrdí, že náb. Mohamedovo je čistší než katol.; Ritschl; Baur, kt. přichází k závěru, že **K.** se pracovalo k čistotě pravdy v Hegelovi, nevěrci! Tedy ne v Lutherovi! Kovář: »Pravou cestu ukázal lidstvu teprv Masaryk.« Soudí j. Semler: hned po smrti JK byla jeho nauka zkažena.)

Prot. sami se zřekli fráze, již pracovali kdysi: »J. prameny jsou čistší, čím blíže zdroji, tak i **K.** Jeho první doby představují čisté **K.**, později se zkažilo, zvrhlo v ohavný náb. systém, jemuž dáno jméno katol.« **Th. Moore** vydal na poč. 19. st. knihu »Cesty jednoho lra za pravým náb.« Uvěřil oné frázi a jsa jist, že se katolictví od pův. ryzího **K.** zcela vzdálilo, jal se studovat nejstarší církv. Otce. Tam najde »ryzí **K.**«, nauku prot.! Začal: **Kliment**, první apoštolský otec († 101), učeník apoštolů, v listě ke Korint. prohlašuje pravomoc stolce Petrova; sám jsa papež vykonává autoritu nejvyš. rozhodčího v církvi! - **Ignác Antiošský** († 107) zastává skutečnou přítom. Páně v Eucharistii (proti doketům, j. by měl s kalvínci co dělat!), papežský primát, tradici (»Držte se pevně tradic apoštolských«, nebyla tedy bible jediný pramen víry!). - O jeho mučed. smrti poznamenáno: »Ostatky sebrány, přineseny do Antiochie, ve výroční den jeho skonu konány u nich zádušní bohoslužby.« Tedy mše sv., oběť N. Z. a úcta ostatků i svatých na samém počátku 2. st.! - **Hermas**, autor spisku Pastýř, kol 150, mluví o nutnosti dobrých skutků, postu atd., o závaznosti Zákona Božího, čímž se Lutherův [antinomismus] a popírání [dobr. skutků] řítí v trosky. - **Justin** († asi 167) hlásá přítomnost

Páně v Eucharistii, proměnu slovem kněze («Toto je tělo mé»), obětní charakter mše sv., Maria je Panna a druhá Eva. O mši sv. a postu má zmínku i **Didache** apostolorum (Učení apoštolů), vzniklá před r. 100. - **Irenej** († 202) uvádí nepřetržitou řadu papežů až k sv. Petru; není tedy papežství usurpace! Mluví o tradici římské církve, »založené, jak každý ví, sv. Petrem a Pavlem«, varuje před rozkolníky, kt. se odtrhují od římské církve. »Při výkladu Písma se musí křesťan řídit tím, co praví pastýři církve.« Mše sv. je oběť, Maria P. je druhá Eva, naše prostřednice. O tradici mluví důrazně a obšírně: »Má větší význam než psané slovo, je podkladem jednoty víry v církvi, rozšířené po celém světě.« - **Tertullián** († asi 240) mluví o znamení kříže, modlitbě za zesnulé (očistec!), úctě svatých, Eucharistii, tradici; církev je jediné oprávněná vykládat bibli. - **Kliment Alex.** († před 215) o Eucharistii, obrazech Kristových. **Origenes** († 254) o samo- spasit. církve (mimo církev není spásy), primátě, tradici, vzývání svatých, očistci, vznešenosti Marie P., Eucharistii. **Hippolyt** Římský († 235) o mši sv. **Cyprián** († 258) o pokání, dostiuchinění, dobr. skutcích, obcování svatých, tradici, primátě Petrově, nutnosti jednoty s Římem, mši sv.

Moore: »Na svých výzkumných cestách jsem nenašel mezi nejstar. Otcí círk. ani jediného prot. Do r. 300 černou papežskou tmou. Tu jsem připadl na opačný manévř: hledat u Otců přemrštěnosti, kt. katolíkům vytýkáme, na př., že se klanějí Marii.« Ale pravý opak! **Epifanius** praví: »M. budiž uctívána; Otcí, Synu a Duchu se klanějme, ale nikdo ať se neklaní Marii.« Z mučednických aktů sv. Perpetuy (r. 202) byl by zvěděl o víře v očistec, v katakombách by byl objevil ne jeden nápis obsahu katol. (obcov. svatých, modl. za zesnulé a pod.)

»Když jsem nenašel protestantů v řadách Otců, najdu je snad v zástupu **bludařů?**« Nač přišel Šimon, otec gnostiků: »Netřeba dobr. skutků; milost nelze ztratit; kdo věří, nemusí dbát zákona

Božího ni jeho hrozeb, smí žít podle svých choutek, poň. člověka vykupuje milost, ne skutky spravedlnosti.« Drahá Ithakol Konečně po dlouhém putování první prot.! Kalv. a Luth. učení! Gnosticismus je podstatou a kořenem prot-mul Basilides popírá svob. vůle, hlásá absolutní predestinaci, Bardesanes taktéž. Manes: »Lidská přirozenost je veskrze zkažená, vyvolení (t. j. manichejští) nemohou hřešit.« Proto tropili valentiniáni a basilidiáni ohavnosti nepopsatelné. Justin: »Val. praví, že jejich hříchy jím zhola nic neškodí.« J. bychom slyšeli kalv. synodu dordrechtskou! Kalvín jen vyleštil staré zrezavělé zbraně někdejš. bludařů. Gnostikové dokazovali všechno z Písma! Novaciáni ve 3. st. popírali círk. pravomoc, autoritu i tradici, apelovali na rozum (jako všichni bludaři před nimi a po nich); donatisté po prvé nazvali církev velkou nevěstkou babylonskou j. Komenský, Eunomius a jiní: »Kdo přijme pravdu (tím rozuměl své nápady), nevypadne nikdy z milosti.« Marcion, Donát, Novatus, Arius se stali bludaři. poň. se nestali biskupy, Vigilantius psal posměšné pamflety proti církvi.

C) K. v katol. církvi uskutečněné a jeho přátelé i nepřátelé.

1. **Přátelé** - armáda učenců, lidumilů, světců, velkých státníků, generálů, otců vlasti, umělců, geniů. Jména: Pod korouhví K., Za pravdou K., Poutník.

2. **Nepřátelé**: ukrutníci j. Nero, Diolecián, Hitler; nečistí j. Jindř. VIII., Luther, Voltaire & Cie, novodobí vyznavači volné lásky; pyšní fanatikové j. Haekkel.

Nečistý **Goethe**: »Kříž spolu s tabákem, cizopasným hmyzem a česnekem čítám k věcem, kt. jsou mi protivné j. jedov. had.« O kříži: »Starres Hölzchen quer auf Hölzchen.« Sám o sobě: »Dekadentní Nichtchrist.« - **Strauss**: »Ukřižovaný ... člověčenstvo ve své nejsmutnější podobě, rozbité na všech údech, ztělesnění křesť. pasivity.« Proto nemůže modernímu člov., kt. má radost na životě a činech,

být výrazem náboženského vědomí. K jakým činům ten Ukřiž. vedl a vede! Milosrd. sestry, misionáři, mučedníci, katedrály, university atd.! Trpělivost, sílu, vytrvání, lidumilnost, obětavost!

Paulsen: »K. zabilo v člověku přirozenost; pův. forma K. byl útěk ze světa; když se stalo státním náb., našlo jakýs útulek v klášt.« Čti Jn 14, 17; 15, 11; Gal 5, 22; R 8 18; 2 Kor 7, 4; Fil 4, 4: »Radujte se vždycky v Pánu!« »K. podceňovalo rozum a přirozené poznání, s nedůvěrou se k němu chovalo (to snad Luther?); ctností rozumu, svoboda, odvaha myšlení, síla pochybování (?), což tvoří životní sílu vědeckého bádání, to vše bylo v očích K. bezcenné a nebezpečné; nikde nenajdeme povzbuzení, jež by tělo i duši učinilo vnímavou pro krásný požitek života«. (Jaký požitek? »Hleďte na lilie polní...«) - »K. je původně boj se světem.« Ano, s duchem světa, jeho žádostí očí, těla a cti! Ale P. praví: »To jest, se souhrnem všech činností a snah, zřízení, ústavů«, a dodává: »V kt. člověk vidí svůj životní cíl. Kd. všichni přijali K., nebylo by už světa ni státu; historická doba by už byla skončila.« Ve středověku nepřijali všichni K.? Tu přeladí své instrumenty a začnou o špatn. papežích atd. Přec byli dle vaš. gusta a receptu zde vámi daného! »Syllabus Pia IX. proklel všecku moderní vědu a [kulturu]!« Odpověď na vše: kdo zcivilisoval Evropu? Proč ještě dnes bezvěrecké vlády za mořem velmi rády užívají spolupráce misionářů k civilisaci divochů? Samy nejsou s tol [Klášt.] Jindř. I., Oto I., Konrád III. neuměli číst ni psát; o Jindř. IV. se vyprávělo j. div, že dovede přečíst dopis. Vědy jen v klášt.! Prot. **Steinhausen:** »Církev byla 1. a nejdůl. kulturní moc středověku, učitelkou a vychovatelkou národů, vedla i k vyššímu blahobytu.« Goethe: »Ať je pokrok kultury sebevětší, ať přírodní vědy rozsahem a hloubkou rostou, vznešenost a mravní kultura K. jimi předstižena nebude!«

Nietzsche: »K. pro svůj soucit se slabými a znetvořenými je hanebnější než kterákoli jiná neřest.

Pokora, čistota, svatost, chudoba natropily nevýslovně více škod než kterékoli ohavnosti a zločiny. «Nacismus a gestapo to vše napravily! Machar: »K. je jed z Judey, kt. zavinil všecku dekadenci od zániku antické éry.« Vy jste se k »zdravé antice« vrátili! Čím to, že národy hníjí? Sodomií atd.?

Proč **nepronásl.** císařové **židy**, kt. též neobětovali státním bohům, věřili v jedn. Boha? Poň. židovstvo bylo ztrnulé, nemělo vliv na: duch. život, nepronikalo vrstvy řím. obyvatelstva. Carské Rusko nechalo Samojedy, Eskymáky atd. při jejich pohanství, a zle řádilo jen proti katol., poň. ohrožov. »státní náb.«; nebylo nebezpečí, že pravoslavní se stanou pohany, ale katolíky!

KŘÍŽOVÉ VÝPRAVY. KŘÍŽÁCI.

A) Kořenský v díle pro mládež: »**K. v., fanatismus.**« Pak jsou fanat. i polární výpravy! Co obětí na životech a penězích stály ony! Mají vznešenější cíl než **K. v.?** - »**Snaha papežů rozšířit svůj vliv na východ.**« P. měli co dělat se západem; právě boj o investituru! Byla by sobecká idea jedince s to po 200 let celé národy mít k tomu, by opouštěli vlast a podjímali se nadlidských obětí, táhli do ciziny, odkud se sotva kdy vrátí? To dovede jen nadšení pro náboženský ideál, jehož nechápe člověk náb. lhostejný. Vmysli se do života a smýšlení tehd. dob! Nejrozmanitější národové, i nepřátelé, se sbratřili, by osvob. Boží hrob. Celý západ sjednocen, ovládnán jedinou velkou myšlenkou, v Evropě přikázán »Mír Boží« (Treuga Dei), všeobecný zákaz válčení; měl lepší výsledek než odzbrojovací konference v 20. st. I **K. v.** jsou výmluvný projev universalismu, který vzal za své rozštěpením Evropy ve dva náb. tábory. [Luther.] Čekali bychom sice, že v čelo hnutí se postaví císař, »světský ochránce všeho křesťanství«; že vidíme v čele papeže? Cís. moc poklesla! Jindř. IV.!

B) »Jaký užitek **K. v.** přinesly?« Mnohý! Rozmach někt. věd, zvl. zeměpisu; podnět k pozděj. obje-

vům zámořským; zájem o východní jazyky, literat., poesii, fii, umění, techniku; napodobeny orientální stavby a textilie (koberce), byzantská ornamentika; kultura západu a vých. se sblížily. Ani vědy přír. nepřišly zkrátka. Sociální význam: rytířské řády; na východě tři velké zadržely příval Saracénů, na záp. řada menších jej zlomila (maurské Španělsko!). Kazeň v těchto řádech byla přísná. V boji zápasili j. lvi, doma vzali zástěru a ošetřovali nemocné. Zaklení i jiné drobné přestupky přísně stíhány; kdo se dotkl ženy, byl vyloučen z řádu a zbaven šlechtictví.

C) »Křížáci tropili též **nepřavosti**.« Bohužel! Sami Saracéni tvrdili, že porážka křesťanů byla trestem za jejich neřesti. Vůdcové mnohdy hašteřivostí zmařili zdárný výsledek **K. v.** (rytíř. řády byly na sebe žárlivé). Řekové (cařihr. císařové) spíše překáželi, ke **K.** se přidaly zástupy ničemníků, kt. takto chtěli uniknouti soudnímu stíhání n. se zbavit dluhů; proto na **K. v.** tak málo požehnutí.

D) **Dětská K. v.** Pasáček Štěpán ve Francii vrhl tuto blouznivou myšlenku v lid; prý dostal psaníčko od Krista Pána pro krále; hříchy **K.** prý zavinily nezdar. Universita radila králi, by výpravu zakázal, ale nebylo ho poslechnuto; i ženy a dívky se k dětskému tažení přidávaly. Někt. lodi se dostaly do Brindisi, biskup je poslal domů (něm. dětí 20.000). Měli tedy někteří také rozum! Franc. děti byly od dvou obchodníků naloděny na 7 lodí v Marseille; dvě se ztroskotaly, pět přistálo v Egyptě, 15.000 dětí prodáno do otroctví; zázrak milosti, že skoro všechny zůstaly věrné víře. Oba kupci padli do rukou Bedř. II., dal je lámat kolem.

KULTURA, pěstění, vzdělávání a vzdělání člověka (lidstva).

A) Pravá **K.** vzdělává člověka **všestranně**, tělo i ducha, rozum i vůli (a srdce), čímž ho vpravdě zušlechťuje. Jednostranné vzdělání, pouze těla (sport) nebo pouze rozumu, naplnit poznatky, namnoze

pro život neužitečnými, je falešná; nemá ohledu na mravní stránku (ctnost) a vede do zkázy; i národy! Tak K. řecká, římská, babyl., egypt., fenická přivodily hnilobu, j. je zkázou shnilá evropská civilisace Japonsku a byla jí Indiánům i jiným národům, kam se dostala. Civilisace má na zřeteli vnější tělesnou stránku K. Zvrhne-li se K. v civil., stávají se tyto vnější věci cílem, lidstvo propadá rozkošnictví, požívavosti, přepychu, zesvětačí a odkřesťaní se škola, stát i společnost.

B) »**Církev, nepřítelka K.**« Pouze falešné K. I [Cír. a K.] Mluví se o **inferioritě katolíků**, uvádějí se doklady, jak jsou pozadu za prot. Prot-mus je prý »náb. vezdejšího života« (Diesseitsrelig.), tedy reálnější než »katolictví, náb. onoho světa.« (Jenseitsrel.) Zda reálnější, je otázka. Ale první část věty je pravdivá; prot. zprvu hlásali, že chtějí obrodit zesvětačelou církev, zavést čisté pravé Kristovo apoštolské původní křesť., očištěné od pozemských cílů; teď od nevěrců chválu, že jsou »náb. vezdejšího života«, a právem! Jejich K. nebyla a není nesená myšlenkou na Boha; - sekularisována, zesvětštěna, stala se beznáb. a protináb., jejich náb. stanovisko není theocentrické j. katol., je antropocentrické j. pohanů: žijí a pracují jen pro tento svět. Ovoce subjektivismu!

»**My nejsme omezováni Božím zákonem** j. vy (v honbě za pozem. cíly; viz Antinom.); proto nemůžete s námi konkurovat!« - 1. Omezení jste jimi i vy, jenže jich nedbáte! Přestupujete je, ale ne bez-trestně! - 2. Měříte-li podle toho výši K., pak stojí zlodějský žid nad vámi; ten si též nic nedělá z 8. a 7. příkáz., ale nad vás vyniká prohnalostí! - 3. Záleží K. jen v hmotných dobrech? - 4. »Konkurence«: s lichvářem a podob. těžko katolík konkuruje! - 5. Jenže bez Božího požehnání marné i vaše počínání! - 6. Kde nebyli katol. ujařmeni stát. zákony, nezůstali za vámi nikde: v obchodu, prům., politice, zvl. ve vědě a umění, kde vám přestupování 7. a 8. přík. nepřináší výhod! Kde jsou katol.

ze spolupráce vylučování a rozvoj jim násilím znemožňován, tam ovšem jsou pozadu. Před 1800 bylo v Něm. vysokých škol katol. 18; od prot. vlád zrušeny, 1900 žádná. V katol. Elsassu mezi 72 univ. profesory jen 4 katol. Vilém II. chtěl jednoho katolíka jmenovat univ. profesorem v Berlíně; prot. prof. znemožnil Lenz: »Berlín je bašta prot., jděte jinam!« Prot. Anglie se stala paní oceánů a kolonií pirátským, její dobyvatelé byli piráti nejhoršího kalibru; takový způsob nabývání kolonií katolíkům jejich víra zakazuje Inferiorita irských katol. viz Angl. Jak mohli tito oloupení a na žebráckou mošnu odkázání konkurovat s prot. velkostatkářem Odpovědnost za truchlivé následky této čistě pozemské prot. K. [Liber. Soc.] nemají katol. I - »Ve špaň. vítězství katol. znamenalo úpadek kvetoucí maurské K.« Právě po vítěz. katolictví nastal rozkvět K. Kolumbus, Cervantes, Lope de Vega, Calderon atd. Úpadek nastal později: neblahá politika, změkč. život, rytíř. romány atd.

KULTURNÍ BOJ, slovo vynalezené 1873 pokrok. poslancem Virchowem, přírodovědcem; doklad, že nešlo o boj proti kněžské (papežské) vládychtivosti v státě, nýb. o boj proti křesť. kultuře! Boj dvou životních názorů, křesť. a protikřesť. Původce Bismarck a Falk; B. tvrdil, že K. b. byl vyprovok. prohlášením pap. neomylnosti, čímž se pap. stal větší absolutista než kterýkoli absol. vládce, a ohrozil tím suverenitu něm. státu! »Umírající« církev prohlášením dogmatu ohrozila svrchovanost velmocí, kde jí patřila třetina obyvatel.

A) **Kurážné do toho!** - Ottův Slov. naučný má tyto perly (III. 101 od Tůmy, autora písně Hranice vzplála, románu V plamenech kostnických, humoresek): »Katol. strana brojila proti důvěrn. poměru mezi Něm. a Itálií (viděla dál než Bis.), požadovala, by v Něm. byly prováděny zákony církve, na př. učení o neomyln. pap. (zákon!). Pap. nechtěl přesídlit do Kolína n. Rýn., čímž B. utvrzen v domněnce, že mu

je činit s francouzsk. pikly. Pap. osobně (??) zakročil u císaře, vyzýváje ho k poslušnosti. Shovívavý (rci: tolerantní) ministr Mühler odstraněn, nahrazen různým - (rci: bezohledným, nesnáš.) min. Falkem.« A teď se vrhl B. s F. na katolíky. V témže Ot. slov. čteš špaň. 703: »Camarilla skládala se z fanatic. kněží, popuzovali Ferd. VII. k nejukrut. pronásled. liberálů.« Kdo přitiskne katolíky, je energický, kdo nekatolíky, je fanatic!

Po každé válce, při každ. převratě, ať jde o vítěze n. o poražené, vrhnou se jistí činitelé na církev. Tak 1866, 1870, 1918. Bism., povzbuzen úspěchy své politiky, pokořiv Rak. a Francii, chtěl pokořit k radosti Viléma I. i církev, upravit poměr c. k státu na způsob [galik. a Josef.] Zničit všecek vliv papeže na něm. katolíky, zřít prot-ské císařství, pomoci racionalismu k vít. nad křesť., provést důsledně ideu všemohoucnosti státu. Sjednotit katol. v národní církev něm., státu ve všem podrobenou; kázeň církevní splyne se státní, policejní. Doufal, že katol. půjdou s ním, zvl. když u někt. viděl nechuť k prohlášení článku o neomyln. pap., jakož i vzniklou sektu starokatol. (Döllinger.) Falk, ministr vyučování, zarytý nepřítel katol., byl nejhorliv. pomocník B-ův, většina sněmu šla s ním. Chtěl K. b. učinit mezinárodním, ale sklaplo mu.

»Vývoj událostí šel ráz na ráz. Od 8. čce 1871 do 7. červ. 1876 zákon za zák., zvl. májové zák. 1873. Z Něm. vykázány řády, především jesuité, zastánci pap. autority, zavřeny alumnáty, zrušeny články 15. 16. 18. pruské ústavy, zaručující církvi svobodu; kněží, kt. se nechtěli podrobit, nuceni hladem (vzaty jim příjmy) a žalářem k poddanosti (sedm bisk. uvězněno); kněží od vlády neschválení nesměli sloužit mši sv. a udělovat sv. svátosti (i umírajícím!); zaveden kazatelský paragraf; bisk. měli skládat přísahu, kněží se podrobit podmínkám, jež znamenaly odtržení od Říma; stať far osiřelých (staří kněží vymírali, noví nechtěli vládní přísahu složit); tisíce katol. dítek bez náb. vyučování, statisíce věřících

bez sv. svátostí, círk. ústavy zavřeny, v tisku štvavnice proti katol. Domovní prohlídky a pronásledování věrných kněží, omezení svobodné volby představených atd. Ohrožen nejvnitřnější život katolíků i svobody církve. Lid si však počínal vzorně, a pevně sdružen kol pastýřů neodstoupil od víry ani o vlas. Před volbou pap. 1878 rozeslal B. encykliku, kde litoval biskupy, že »pap. Je chce připravit o všechna práva« - on nikoli!

B) **Žalostně od toho!** B. i Falk poznali, že se přepočítali. Katol. se semkli v polit. stranu »centrum« za vedení Mallinckroda a Windthorsta, »Gedeona něm. katolíků«, pevně B-vi čelili, B. vytýkal W-vi »Kadavergehorsam« vůči pap. (po letech zas, že nechce pap. poslechnout!). »My do Kanossy nepůjdem«, prohlásil nadutě na vrcholu moci 1872. Po letech? Nechtěl-li zažít porážku, kt. by ho byla stála kancléřství, byl rád, že mu Lev XIII. cestu do K. co možná bezbolestnou upravil. Po 1882 se začali průkopníci K. b. ztrácet j. farizeové při scéně s ženou cizol.; každý si umýval ruce, i B. Utíkal jako kluci od rozbit. okna. »Já ne...« »Já taky ne!« Pokrokový prot. Hänel: »Probůh, kam se poděli tito bojovníci? Dnes najednou se nechce nikdo ke K. b. znát.« Marcard: »Levice byla K. boji kmotřenkou, teď nechce být nikdo jeho otcem!« Pokrok. prot. Beseler: »Pyšná státní loď sklání před Vatikánem vlajku.« R. 1884 se omlouval Bism., že byl do K. b. vtažen, poň. prý katol. kněží chtěli Prusko popolitit! Že prý má centrum rád a že by litoval, kd. se rozpadlo! On, kt. proti němu pracoval j. proti straně státu nepřátelské a nebezpečné! Ponenáhlu odvoláván zákon za zákonem; když katolíci dostali zas svobodu, dal Vilém II. kancléřovi pokyn, by požádal za propuštění ze stát. služeb (1890); brzy potom, 14. břez., zemřel 80 letý jeho velký odpůrce Windthorst (»na frontě«, 10. bř. byl ještě v parlam.), do posl. chvíle činný.

C) **Kdo měl užitek z K. b.?** Socialisté! Za celou tu dobu získali řadu mandátů, B. s hrůzou pozoroval,

kam K. b. vede. - Lva XIII. si vážil, navrhl ho za rozhodčího ve sporu se Špaň., a pak od něho vyznamenán vysokým církv. řádem. Katolíci se zděsili: »B. od pap. vyznamenán, Wind., zachránce církve v Něm. nikoli!« Chtěli mu vymoci též, ale W. je poučil, že se nevyznají v mezinár. politice. Katolík za své práce musí čekat odměnu odjinud a jinde!

LAICISMUS se narodil ve Francii 1866. Popírá král. moc Kristovu nad národy, autoritu církve, její právo být učit. národů. Místo zjeveného náb. (křesť.) zavádí t. zv. přirozené (»laická morálka«). Chce odkřesťanit (učinit bezbožeckým) stát i školu (»laická beznáb. šk.«), hlásá kulturu čistě světskou. Náb. prohlašuje za věc soukromou; z dějin víme, že při tom žádný stát kromě USA nezůstal - to byl vždy první krok k tomu, aby zaujal stanovisko k náb. i církvi nepřátelské; Francie sama! Též víme, že [laická škola i morálka] ve výchově vždy zkrachovala. L. je tedy nové jméno pro starý boj proti křesť. [Liber.]

LAICKÁ MORÁLKA. A) »**My také vychováváme** dobré lidi, jenže bez Krista a jeho zjeveného náb., bez desatera; opíráme se o pohnutky čistě přirozené, a ty plně dostačí k tomu, by kdo ctnosti dosáhl a jí pilen byl.« Vychováváte - zdaž jste už vychovali? »Já také učím hrát na housle, ale bez not.« Leda šumaře! »Já také stavím, ale bez plánů.« Leda budou v poli! Förster, jenž se zprvu bral touto cestou, poznal, že bez náb. je vše vratké. Útočí-li vášeň na mladou duši, nezadrží ji před hříchem pěkné deklamování o ctnosti a čestnosti.

B) »**Mravnost bez Boha.**« Plavba bez vody! Plod bez štomul Leda vosková jablíčka! »Bez Boha« - tedy s bodáky, jak řekl Napoleon! Bodáky však neudrží mravnost; dosáhnou jen, by navenek nebylo vnitřní bahno tak příliš vidět, by zločinci byli opatrnější. »Bez náb. se lidé ubijí pro jednu hrušku n. pěkné děvče.« (Napol.) Pařížský soudce Guillot: »L. škola udělala naprostý krach; kde není víry

v Boha, tam není lásky k vlasti.« Prot. Buisson, jenž pracoval 20 let pro laicisování školy: »Mrvní krach, jak všichni doznávají.« Ve Francii pochází 10% mlad. zločinců ze škol katol., 90% ze škol L, bez-náb. V Itálii po 1870 vyhozeno náb. ze škol, počet mlad. zloč. stoupl za 30 let o 100%. U nás 20 let L. m. bez Boha vychovalo zrádce a udavače, kt. se 1939-45 jen hemžilo. Po ovoci poznáte strom!

LAICKÝ APOŠTOLAT je stár j. církev. Pavel doporučí modlitbám věřících ty, kt. pracovali s ním o rozšíření evangelia; misionáři v zámoří vzdělávají katechisty (laiky), by vyučovali krajany; atd. Pán dal apoštolům vznešené poslání: »Jděte do celého světa a podrobte všechny národy mému žezlu« L. ap. má podíl na tomto vznešeném poslání církve; slovem, příkladem, charitou, vyučováním, pomocí v duchovní správě atd. se stávají laikové pomoc-níky a spolupracovníky církve učící. Luther prohlá-sil všeobecné kněžství všech věřících - správně všeob. laictví! Učinil z kněží laiky, ne z laiků kněze! Nemají obětí ni svátostí krom jediné, již mohou udílet i laikové, již prot. už nedovedou užívat. [Katol. akce.]

LAS CASAS, světský kněz na Kubě, pln lásky a šlechetnosti k ubohým, vida smutný úděl indián. otroků, hynoucích ve špaň. koloniích, navrhl, by pro práce v plantážích bylo užito silnějších pracovníků, africk. černochoů. Karel V. a kard. Ximenes souhla-sili; netušili, že tím dán podnět k otrokářství, k honbě na černé otroky a nelidským krutostem. Sv. Petr Klaver T. J. se věnoval těmto černým ubožá-kům, přivážených do Ameriky na trhy! Las C. vstou-pil do řádu sv. Dominika, byl biskupem v Chiapa (Mex.), † 1566.

LEŽ. Prot. právníci, fíí i theologové po příkladě Luther. prohlašují lež za dovolenou: Hugo Grotius, Schopenhauer, Hartmann, Paulsen, Wundt, Ihering, o nevěřících à la Voltaire nemluvě. Tedy účel jim posv. prostředky! A tito lidé láteří na »jesuitskou

prohnanost«, že dovoluje restrikt, mluví o »všeli-
jakých Noldinech, kt. učí, jak ošidit svědomí«, sami
lžou slovem i tiskem. Co je **restrikce**? Vyhýbavá
odpověď na nemístnou otázku (zvl. je-li tázaný
zavázán k mlčení) n. užití běžné fráze. »Pán není
doma« - každý ví, že to znamená: »Nechce tě při-
jmout.« »Nemám« (peněz), t. j. k vyhazování; zdvo-
řilé odmítnutí »Nevím«, t. j. nic ti do toho není, n.
»Nesmím prozradit.« Kněz tázan na věc, již zná
jedině ze sv. zповědi, musí říci »Nevím« i pod
přisahou! Vyhýbavá odpověď sama by byla pro-
zrazením zpov. tajem. Podobné úředník tázan na
úřední taj.: »Nebyl tento pán v kriminále? Není
nemanželský syn?« Ale nutno se mít na pozoru,
bychom nepřekročili mezí a nedopustili se skutečné
lži; ta je vždy hříšná! Restrikce je dovolena jen ze
závažných důvodů; kdo jí užívá j. denního chleba,
nemá k prolhanosti daleko!

LEGENDY. »Doklad středověké **lehkověrnosti**; křes-
ťanstvím vzbuzená žádostivost zázračných činů a
událostí, čehož mnišská vychytralost zneužila k pod-
vodům; vymýšleli zázr., po kt. lid bažil, naplnili jimi
životy svatých v L.; tak šly na odbyt a nejmíc se
šířily.« Kdo hledá zúmyslný podvod, vezmi Jirásků:
Temno, U nás. Mezi proudy; kdo lehkověrné čte-
náře, viz čtenáře Temna; kdo žádostivost katol.
ničemností, viz tytéž. L., životy svatých; vypravo-
vatel viděl ve světcích vzor dokon. života, to, co
by sám být měl a chtěl. Zpracovával poeticky, ne
suše kronikářsky, promítal do nich často sám sebe,
co cítil, miloval, proč horoval; slovem: idealisoval.
Vezd. život byl světcům a skladatelům L. přípravou
na lepší život, žili v neust. spojení s oním ž. v myš-
lení na něj, v touze po něm, ve styku s Bohem,
s vyšším světem; vše hleděly L. vznítit i v srdci
čtoucího. Z onoho spojení s nadpřirozenem mimo-
děk se rodily zázraky, zprvu jen j. ilustrace sv.
pravd, a j. takové i pojímány. Podoba s ušlecht.
histor. romány! Později pojatý za skutečné, vkus

se zvrátil, zázrak je hlavní, vše se jím hemží; tu a tam čerpaly L. z východ. pramenů, z pohan. mythů (srov. Dantovu *Commedia*!); Barlaam a Josafat i z budhist. zdroje. Pro výchovu lidu, dějiny církve, kultury a umění, jazykozpyt měly L. význam neoceňit., skýtaly látku k eposům, dram., náb. hrám. Od 15. století pojmány od katolíků kriticky, prosaický prot-mus odmítavě (popírá uctívání sv.), osvícenci prohlásili za podvod kněží.

LIBERALISMUS, blud a kacířství moder. doby, prý »otčina svobody« (Heine). **Tříhlavá saň**.

A) Humanismus byl přípravou na reformaci, ref. = »náboženská revoluce« byla průkopnicí rev. politické a **matka L-mu**. Hum., ref. a L., trojzubec, jímž se satan vrhl na církve; j. jindy, zvučné jméno (L. = svobodomyslnost) maskuje zkázonosnou věc. L. prohlašuje neomezenou svobodu jednotlivce, a to ve všech oborech. Je tedy příbuzný [individualismu], spolu s [racionalismem] hlásá autonomii rozumu, nadto i autonomii vůle. Výstřední L. zavrhuje všecku autoritu, vede k [anarchismu]; umírněný L. autoritu omezuje. Lze mluvit o náb., polit., a hospodářském L., tedy o tříhlavém draku.

B) **Náboženský L.** hlásá nezávislost na zákoně Božím. »Člověk může věřit, myslet a konat, co chce.« Umírněný L. přidává: »Pokud tím nepoškozuje práva bližního.« Tedy bezmezně hovět choutkám, zvl. tělesnosti! L. prohlašuje náb. za věc soukromou, mluví o naprosté toleranci (»neutralitě«), jež vede k náb. lhostejnosti, nevěře, mravní nevázanosti, a nakonec se z hlasatele tolerance stává zarytým nepřít. zjeveného náb. (křesť.). K tomu nezbytné dojde, je-li rozum prohlášen za soudce nad obsahem nauky Kristovy [racion.]. Prot. K. Frantz: »Pro L. je příznačné a s ním nerozlučně spojeno, že odezírá ode všeho, co patří k náb.; plyne to z jeho čistě negativ. pojetí svobody, výstředního [individualismu].« Vše zlaicisováno, vymaněno úplně z vlivu náb.: stát, škola, život. L. provádí »duchovní se-

kularisaci: duchovní statky křesťanství, z nichž lidstvo staletí žilo, »zestátňuje«, zbavuje všeho náb. nátěru. Jeho vzorem je antický pohanský stát, ant. bezbožecká kultura. L. svůj vzor předstihl! Moderní kultura L-mu je kult. čistě materiální, beznábož.; za úkol moderní doby pokládá vyvracet pravdy zjeveného náb.; mravní zákony nahrazeny pravidly slušnosti a [laickou morálkou], moderní literatura i umění zapřaženo do služeb mravní nezávislosti a nevěry. I do katol. tábora vnikl L.: [gallikan., josefin., amerikanis., modernis.] Napřed omezoval autoritu papeže, stavěl ho na roveň bisk., což bylo liberálním bisk. vhod; pak začal omezovat i aut. bisk., stavěl je na roveň kněžím; nakonec vyrovnal i rozdíl mezi kněžími a laiky; po stránce věroučné popíral články víry z větší n. menší části.

C) **Politický L. vznikl** j. reakce proti absolutismu vládců, k němuž logicky i fakticky vedla reformace. Vymanit se ze svírajících pout policejního státu! »Úkolem státu je bdít nad svobodou jednotlivce, ponechat mu ji a chránit ji, ve vyznání, v umění, tisku, divadle atd.« Kdo by neviděl, že z takové »svob.« se brzo vyklube nevázanost? Jaké bude postavení církve v tomto »svobodomyslném« státě? Ve jménu svob. vytlačena církev z veřej. života, ze škol, z manžel. práva atd., ve jménu svob. rušeny kláš., jejich jmění rozkradeno. Nesmí se prý trpět »stát ve státě«, svobodná církev ve »svobodomyslném« státě; k boji proti ní musí stát poskytnout pomocné rámě - stejně i k boji proti proletariátu. Tím zapírá L. vlastní zásady (tolerance): je náb. věcí soukromou, když proti němu stát rozvíří kult. boj a násilím je potlačuje? L. vede poněmhu k absolutismu, proti kt. se původně vzepřel; místo absolutist. králů despotičtí diktátoři, místo Ludvíka Napoleon!

D) **Hospodářský L.** prohlásil volnou konkurenci. »Stát nemá práva vměšovat se do smlouvy (do náb. ano?), kt. dělník uzavřel s chleboďárcem svobodně, jak chce.« Toto pojetí »svobody«, na papíře tak

smavé, uvedeno v praxi vedlo k vítězství kapitalismu, k vyssávání dělníka, a konec? Jednak reakcí, jednak důsledným provedením zásad L. vznikl [socialismus]: »L. čtvrtého stavu«. L. zdůrazňoval soukr. majetek, poň. to byla jediná ochrana 3. stavu proti zvůli šlechty a krále (franc.). Sociálně bezohledný, v podstatě vládá peněz, jež nazval Bloy »krví chudého.« L. mluví k chud.: »Poslouchej, sic tě zastřelí, uděláš-li revoluci; dří se, sic tě zavrout, budeš-li krást; nemáš-li co jíst, umři; my za tvé útrapy nemůžem.«

E) L. začal prohlášením svobody jednotlivce a atomisováním (rozdrobením) společnosti, skončil absolutismem a prohlášením všemohoucnosti státu. Pius IX. zavrhl L.; 80. věta jeho Syllabu byla divě napadena; odmítá totiž, že »papež může a má se smířit a přizpůsobit moder. pokroku, L-mu a civilisaci«. Pius IX. vysvětlil, jak tomu rozumět: »Jménem civilisace se dnes miní zeslabení a dokonce zničení církve Kristovy; s takovou civil. se papež smířit nemůže.« L., životní názor 3. stavu (měšťanstva), kt. byl původcem revoluce 1789 proti šlechtě a králi.

LIPANY. Pekař: »Den vítězství nad tábory a sirotky u L. 30. kv. 1434 byl šťastný den česk. dějin. Názor Palackého, že u L. poražena česká demokracie, je mylný. Obce táb. a sirotčí nebyly po L. zbaveny práv. Šlo jen o to, by vlast byla zbavena ,zhoubců zemských', neustálých bojů, kt. ničily životy a statky, šířily bídu a mor. K náb. katol. n. kališnic. nebyl nikdo nucen; teprv za husit. Jiřího Poděb. odsouzeno učení táborů j. kacíf. Jiří bojoval proti nim u L.; dobyl 1452 Tábora a uvěznil jeho duch. vůdce. Živel katol. byl silnější, než se obyč. myslí! Síla T. nestačila, by byl potřen katol. odpor; 14 let se katol. bránili a nedali si vnutit husit. víru. Nebýt L., trvala by obč. válka bez konce. Ještě na bojišti L. chtěli odpůrci s T. smířit. Ve vojsku T. byli lotři z domova i ciziny. Tehd. husité by se byli dí-

vili, kd. jim byl nějaký prorok řekl, že v 19. a 20. stol. budou Češi ronit slzy nad L. j. nad neštěstím. Pražská universita, kde byli stranníci a druží Husovi, vášnivě odsuzovala běsnění táb. vojsk, šlechta i měšťanstvo jásali nad porážkou »lotrovské sběře« u L. - Prokopa Holého líčí j. hrdinu Eneáš Silviu (pozd. Pius II.), humanista, jemuž šlo o řečnický efekt. Českou nesvornost nesluší se lstivě svádět na popuzování z Říma. L. učinily konec bratrovražd. zápolení, jež přivedlo kvetoucí králov. na pokraj záhuby. Všecky křížové výpravy Zikmundovy způsobily jen malý díl škod, kt. nahromadila domácí válka za 15 let.« - NB. »Tábor se dal povýšit od Zikm. na město královské, j. vyznamenání přijal od něho znak, v kt. nebyl palcát a kalich, nýb. dvojhlavý cis. orell Ironie dějin nemohla pro slavnou baštu husitství vymyslet povedenější závěr: v Táboře vstupuje císařský (později rakouský) dvojhl. orel po prvé na č. půdu! Na pečeti Zikmund. výsady je nápis, že Řím řídí osudy světa.« »Tábor bude naším programem«, řekl 1918 Masaryk.

LITURGIE. A) **Modloslužba?** Tak nazývaná od husitů, prot., č. bratří a jiných sektářů, z nevědomosti (j. úcta Matky Boží, světců a obrazů), z bezmyšlenkovitosti, (papouškování), ze zlomyslnosti a nenávisli. - »Obřady pocházejí z pohanstva.« Vítězný křik těch, kt. by jindy rádi zhynulé pohanstvo vzkřísili! Víme, i pohané uctívali božstvo obřady - jestli věc přirozená, že »věci svaté nutno konat svatě« a důstojně.

B) **Bohoslužba!** Obřady se obracejí k fantasii; je tato duševní mohutnost něco vedlejšího? Nepočítá s ní a nevyužítkuje jí škola do krajnosti? Náznorné vyučování! Což občanské slavnosti? Prapory, průvody, hudba, kroje, střelba? Proč se tedy církvi vytýká, když se chápe týchž prostředků, by vzbudila ve věřících přiměřenou náladu? O reklamní tendenci lze mluvit u prot., kteří L. potírají a sami atrakcemi vábí, zvl. v USA. L. je »forma slušného

jednání s Králem všech králů.« Proč při příchodu vládce vyrukuje důstojnický sbor v gala s praporem, bílá družička s kyticí? Proč ho prostě nenaloží na žebříňák a nezavezou do nějaké ubikace? Proti etiketě a dvornímu ceremonielu se nic nenamítá, každý ji shledává přiměřenou; troufal by si kdo k audienci v rozedraných šatech bez předepsaných úklon? Na Tvůrce netřeba mít tolik ohledu co na vládce? Otec odežene děcko, kt. mu přijde blahopřát ušpiněné.

»Bůh našich nádher, chrámů a bohoslužeb **nepotřebuje!**« Ale věřící jich potřebovali! Král nádher. uvítání potřebuje? Jan Zlatoústý: »Kdybys byl pouhý duch, byl by ti Pán dal neviditelné svátosti.« Člověk složený z ducha i těla se neobejde bez zevnějš. projevů toho, co cítí. Pán měl ohled na vidit. část naší přirozenosti; proto nám neviditelnou milost podává ve svátostech j. ve vidit. schráně; podobně církev zavedla obřady, v něž j. v roucho obléká a tělesným očím předvádí i nevidit. poklady sv. víry. L. je tedy víc než projev hlubokých myšlenek. Že L. odpovídá nejvnitř. touze duše, chtějící se povznést k Bohu, svědčí nejlépe prot.; neuspokojení mrazivou bohoslužbou v hólých zdech prot. modliteben se obracejí ke katol. víře. (Za pravdou K. 633 n.) Prot. Hase: »Při L. jsou milionové věřících denně povznášení k nebesům a byli povzn. po celá staletí.« Obřady jsou umělecký rám, do kt. vsazen vzácný obraz; zlatý podklad, do kt. zasazen drahokam. Samotný rám ovšem není k ničemu. Kdo byl kdy přítomen svěcení chrámu, oltáře n. kněží a sledoval obřady s knížkou v ruce, musí doznat, že byly výmluvnější než kázání, jak pro svěcence, tak pro přítomné. Platí i o křtu sv., o nejsv. oběti. Goethe na cestách v Itálii přítomen v dómu zádušní mši sv., a mohutné Días irae tohoto muže bez víry dojalo do hloubi duše, že je pojal do Fausta. Z úcty k Nejvyššímu a pro povzbuzení věřících bere církev k L. co nejdražšího příroda skýtá: nádheru a vý-

stavnost chrámů, zlato a hedvábí, vůni kadidla a světlo voskovic, krásu květů, maleb i soch, písně i hudbu.

Augustin: »Nikdy nesjednotíš lidi ve jménu náboženství v jedno společenství, nebude-li je pojít pouto jistých znamení.« La Hogue: »Zkušenost učí, že většina lidí k mravnímu jednání je vedena a při něm držena veřejnou bohoslužbou; kde zrušena, tam propadá lid barbarství, bezstarostné nevědomosti svých povinností přirozených i sociálních.« Kde zmizela L. a s ní spojená cvičba modlitby, tam se dostavila náboženská nevědomost. Prot. volali po apoštolské prostotě, a kam je přivedla? Od Boha docela odvedla!

C) **Farizejství? U nás?** »Kristus pravil, že se máme Otci klanět v **duchu a pravdě**, tím odsoudil farizejskou zbožnost, jež se omezovala jen na zevnější ceremonie, zkosnatělé, bezduché.« Hájíme farizeje? Omezuje-li se kdo na **zevnější** úkony, na bezmyšlenk. odříkání modliteb na způsob budhist. modlicích mlýnků, na poutě, obrážečky, medailky, tomu platí slovo Páně: »Pokrytci! Napřed život dle víry!« Pán však neřekl: »**Pouze** v duchu (nejsme přec andělé bez těla!); chtěl říci, že L. bez vnitřního smýšlení je tělo bez ducha. V řecké (pravoslavné) církvi ovšem L. zkosnatěla od doby, co se východ odtrhl od Říma: mrtvý ceremoniel, bezživotná starobylost. Jak docela jinak katol. církev! Je j. strom, plný životní síly, stále nové výhonky, nové života schopné ratolesti, nové květy a plody. Kolik nových pobožností, o nichž odtržený východ nemá zdání! Eucharistická (výstav, 40 denní pobožnost), Boží tělo, průvod, k Srdci Páně. Ale při novotě patrně, že všechny tyto plody pučí ze země, kt. zorali apoštolé, s touž životní silou, kt. se projevovale v katakombách a celá staletí oživovala Evropu. »Proč nedopřeje církev **svobodu kultu?**« Taž se, proč ji nedopřeje Bůh! Předepsal-li on sám, jak ho máme ctít, pak ho musím uctívat, jak chce on, ne, jak bych chtěl já. Církve zavedla jen ob-

řady; jde-li o veřej. společnou bohopoctu, musí být jednota, nemožno nechat každému volnost; je při národ. slavnostech jinak? Přesný program atd.!

D) **Farizejství u vás!** »Proč se **nádhera** bohoslužby nevěnuje **chudým**?« Zas chudí, poslední trumf, když jste všechny karty vyházeli. Někt. dostávají návaly dobročinnosti, když jde o cizí kasu. Žasnou, že misál nebo kalich stojí několik set, ale nehorší se, že leccjaká královská milostnice má na prstech a v uších šperků za celé tisíce, a to z daní »chudého lidu«. Proč se uhlí spálené v krematoriích nedá chudým? »Lid potřebuje chleba a ne slavností.« Proč to neřeknete o národních slavn.? Ty stojí více než církevní! Co stojí jediné uvítání krále! Opatřit chléb je povinností státu, ne církve, ač se i o to starala, jak mohla. [Char.] Ne samým chlebem živ je člověk. Nádhera **L.** pochází z dobrovol. odkazů n. ze soukrom. majetku duchovních i laiků; proč nemyslíte na chudé, odkáže-li někdo tisíce na zbudování musea? Dať už někdo ukradený majetek církve chudým? A kdyby- až ho »chudí« opilci propijí a všecken odputuje do židovských kas, co potom? Odkud budete potom brát »na chudé«? Okrást paláce lidí nenapadne nikoho, jenom obírat domy Boží! Císař Leopold I. odpověděl komusi: »Dovolte, bych užíval peněz pro charitu, misie a obnovu chrámů, kdyžtě jiným vládcům dovolujete, by je vyhazovali na stavbu zámků pro milostnice.« Lze říci: »Dovolte katolíkům, by dali Bohu, co jiní dávají ďáblu.« Z nádhery chrámů těží i nejchudší žebráci, kt. do vašich salonů a divadel přístupu nemají!

E) **Latinská řeč v L.** »Jaký smysl má mluvit k Bohu v řeči, kt. nikdo nerozumí?« Bůh a kněz jí snad rozumějí?! A lid? Vězte, že 1. oběť (mše sv.) je **úkon** a ne kázání; 2. římská **L.** se koná **potichu**, takže by lid nerozuměl, i kdyby kněz po česku mluvil - kdysi po celý kanon byl oltář zahalen záclonou; 3. lat. řeč je **ochrana** proti vzniku národ. církví a 4. ochranou jednotné **L.**, 5. projevem a vyjádřením římsko-

katol. **jednoty** víry. Krom toho 6. úcta k nejsv. tajemstvím vymáhá, by se kněz objevil u oltáře v paramentech, ne ve všedním rouše, by mluvil jazykem mrtvým, nikoli živým, kde by bylo nasnadě profanování svatých tajemství; konečně 7. v osadách národnostně smíšených se sejdou všichni věřící aspoň při mši sv., když ne jindy a jinde. Východní L., nevyjímaje staroslovanskou, se konají vesměs v mrtvém jazyce, ve staré vymřelé řečtině, syrštině, koptštině. Tím nepodněcujeme význam, jež mohla pro náš národ mít L. slovanská, význam, kt. dnes již nemá. Krom toho náš lid rád zpívá - co by mu tedy byla platná L. v jeho jazyce?

Mateřská řeč v L. [Slovan. L.] Zprvu konána L. v obcovací řeči lidu, židokřesťané v Palestině asi vymřelou hebrejštinou, držíce se způsobu synagogy (aramsky mluvící lidé jí rozuměli), pohankřesťané řecky a latinsky. Obě řeči vymřely, přešedše v novořečtinu a v románské jazyky, **L-cké** knihy se neměnily, věrozvěsti je nesly k národům, kt. obrátili, jich užívali při bohosl. Synody 8. a 9. st. (Remeš, Tours, Arles) přikazovaly, by se kázání konalo v řeči lidu, aby lid rozuměl. Ve 14. st. se začala utěšeně rozvíjet katol. píseň, ale česká dovolena jen před bohosl. a po ní. Ovoce husit. bouří bylo, že české písní pomoheno k právu, napřed do husit. kostelů, pak i do katol. Od té doby hlaholí v našich chrámech víc a víc. Poslední dobou se modlí někde u nás řeholní sestry, neznající latinu, círk. hodiny česky.

LOBKOVIC ZDENĚK, uvědomělý katol. a vlastenec. Roupovec, Šlik, Thurn, Kinský, z Michalovic, z Losu, z Bílé, Kaplíř, Koněchlumský byli prot. a Němci n. Češi německy smýšlející. [Defen.] Chomutovští prot. byli 1616 proti č. jazyku, L. vymohl od sněmu i Rud. II., by »každý, kdo by obyvatelem českého království být chtěl, jazyka č. povědom byl, j. v jiných zemích, kdo tam živnost vésti chce, jazyka, kt. se tam mluví, povědom být musí.« [Slavata.] **Katol. šlechta** odmítala od zněmč. konšelů soudní spisy

v něm. řeči; 1590 ochránili v Č. Dubě č. řeč na soude i v chrámě bratří Opperštorfové; Kadaní vracel něm. spisy Jar. Kolovrat; 1578: »I abyste věděli, že já před právem vašim nikoli té vůle nejsem, jinou řečí dát mluvit než přirozenou řečí č.« Tak Winter.

B) Týž W.: »L. vymohl královský rozkaz, by do měst (královských, kde pánem katol. král!) za konšelů nebyli dosazováni sektáři, poň. lid je po jich příkladě; osazují fary (nekat. kněžími!) a školy, určují kněžím, co kázat.« Byli prot. ve svých městech svobodomyslnější? Když v Praze 1570 první katol. konšel, prohlásili za provokaci! »L. psal z kanceláře listy výhružné.« Jen výtky, že král. města podporují bludařel Výhružně mluvili prot., když nechtěl podepsat majestát!

C) Že Hus odpíral papeži a postavil se proti sněmu, nechtěje jednat proti svému »přesvědčení« (proti Wiclef. bludům!), veleblíte ho j. velikána; když L. odpíral císaři a skoro osamocen proti všem prohlásil, že nepodepíše majestát, poň. je to proti jeho svědomí (proti pravdě Kristově!), je to »fanatismus a ničemnost«. Nedal se pohnout prosbami přátel ni hrozbami prot-ů. Podobně tajemník Menzel. L. byl charakter, neznal bázně. Řekl Rud. II: »Jestliže tímto způsobem (povolností prot-ům!) Matyáš sobě cestu do pekla strojí, je naděje, že Vaše Milost jeho v tom následovat neráčí.« Bázlivým katolíkům, kt. podepsali, slíbil Budovec: »Za to všelijakým dobrým a příjemn. přátelstvím se vám odsluhovati budeme.« Jak se odsluh.? Sternberka, kt. podepsal, za tři týdny po [defenestraci] do vězení tuhého dali, odkud za rok s námahou utekl. Jiným katol. podobně se odsluh.! Jste-li pyšní na svého Husa, máme my právo být hrdi na tyto neohrož. muže, L., Slavatu a Martinice, kt. raději obět. život než by zradili své přesvědč. a pro víru snášeli příkoří dost. »Ať nás meče kacířů rozsekají, my necouvnm.«

LOBKOVICOVA Polyxena, dcera Vratislava z Pernštýna, dárkyně milostné sošky Jezulátka chrá-

mu P. Marie Vítězné, vychována od matky Manriquezové de Lara (Španělkou) v horlivou lidumilnou katoličku. Winter: »Reformovala od r. 1606, vedouc si při tom jako mužatka tvrdě.« Zato o táborkách se dovídáme, že si počínaly »hrdinsky«, když pobíjely bezbranné, a Alžběta angl. »energicky«, když násilně odváděla od víry otců, mučila, popravovala. Že byla někdy L. přísná? Za krutosti, kt. páchali její prot. poddaní na katol. kněžích!

LORETA. U Ankony již v 11. st. kaple P. Marie, poutníky hojně navšl., nazývaná »dům P. M. Loretské«. Milostný **obraz** tam přenesen z Tersata (Řeky), s protějš. dalmatského břehu. To zavedlo podnět k legendě. Po zboření Nazareta sultánem Beibarsem 1263 prý **domek** P. M. přenesen od andělů do T., pak do Itálie, a po přechodném pobytu na dvou místech postaven, kde nyní stojí. Pap. se chovali k legendě zdrženlivě, až Sixtus V., pocházející z tamního kraje, ji uznal za histor. událost. († 1590) Takové uznání není rozhodnutí ve věci víry, nemá s neomylností co dělat! P. Grisar T. J. ukázal, jak legenda vznikla (materiál, z kterého **L. d.** vystavěn, pochází z blízkých hor!); je tedy zlomyslnost, mluví-li nepřátelé o zúmyném podvodu. Proč neprohlásíte za podvod národní pověsti (Říp, Vyšehrad, Praha, Libuše, Přemysl)? Což falešný Husův domek v Husinci u Prachatic, poutní místo č. liberálů?

LURDY. »Lurdský švindl.« (Prot. Kálal a j.) »Sugesce.« (Profesor lékař. Thomayer, Praha.) Církev z počátku naprosto zdrženlivě, pak komise, kt. skoro 4 roky vyšetřovala, 1862 prohlásila zjevení za nadpřir. Ale ani tak nezavazuje církev k věření. 1858-1908, za 50 let, hodně přes 3.500 uzdr., o kt. úřední šetření prohlásilo: »Přirozeně nelze vysvětlit.« I prot. lékaři a profesori lék. Zlomeniny, rakov., tuberk., slepota sugescí! Proč tedy se nechopíte v podob. příp. takového léčení i vy? Kálal

ni Thom. v L. nebyli; přec L. nejsou na konci světa! Špinavý Zola viděl tři zázr. »Nevěřím.« Privátně řekl, že L. na něj hlub. dojem, pak ale je pošpinil v knize »L.« Dr. Boissarie, kt. ho v L. prováděl, ho usvědčil ze lži; vymlouval se j. Jirásek, že psal román.

LUTHER, největší historická lež. Drama o 5 jednáních.

Úvodem. Jak portretují L. jeho ctitelé. Že pojetí prot. historiků a bohoslovců je jiné než naše, je vysvětlitelné; vidí ve vítězství prot-mu vítězství pravdy, osvobození od papež. jha atd. Ale že zamlčují, falšují, tedy podvádějí, nelze omluvit.

L. dle nich druhý Eliáš, muž Boží, »otec L.«, průkopník svobody, charakter, genius, ideál neohroženosti, apoštol pravdy, hotový pro ni umřít atd. Brieger cituje výroky L-vy, ale jen ty, kt. se mu hodí, by z něho učinil ideál ctnosti. »Protikřesťanský režim papežův bude zničen bez násilí, jen slovy Kristovými. Kdo mé učení správně čte a mu rozumí, nekuje vzpouru, sic se ode mne ničemu nenaučil. Kázat chci, říci chci, psát chci, že mše je zlo, ale nutit násilím nechci nikoho, víra musí být přijata bez nucení. Vezměte si příklad ze mne: byl jsem proti odpustkům, ale bez násilí.« Tak psal z Wartburka, a Brieger připojuje: »Té síly a naděje v proskribovaném, stíženém klatbou, sedícím v skrýši!« Jenže tehdy nebyl L. pánem situace, proto krotký. Proč neuvádí jeho pozdější výroky? Podáme obraz L., jak se portretoval sám ve spisech a listech, jak ho portret. jeho přátelé. Nelze uvádět místa, odkud který výrok vzat. Kdo chce kontrolovat, ať vezme: Janssen, Geschichte d. deut. Volkes; Evers (býv. pastor, výtečný znalec L-vy korespondence): Martin L.; Busenbacher, L-s Abenteuer, Frankfurt n. M. 1903. Grisar, L. Mně je divno jen jedno: L. syn církve, dle vás veskrze prohnílé, přiloží k pyskům hlásnici a začne mocně troubit o očistě a ctnosti, a armáda kněží, dle vás veskrze zkažených, radostně běží za tím apoštolem ctnosti;

masy běží vždy za tím, kdo jim padne do noty! Jakou písničku L. zpíval, že těm zkaženým tak do noty padl?

Pravý L-ův portret, z jeho listů a spisů.

A) **Vstup. Studios.** Martin Luder (Luders), po doktorátu změnil jméno, jak tehdy humanistům zvykem. Otec vrah, musil utéci z Möhra, nechat tam statek, do Eislebenu, kde kameníkem. Tam 1483 * syn; v prchlivosti ho někdy skoro zmrzačil, matka pro jediný ořech nemilosrdně zbila, ve škole za půldne 15 krát zbit. Se sousedy se nesnášeli. Na studie do Eisenachu 1499; mladá vdova Voršila Cottaová 16letého k sobě; zkazila ho j. pí Waresnová Rousseaua; její nemanž. syn Jindř., kt. později u L. bydlil, byl asi plod hříchu s L. Proč o něm L. i jeho přátelé hluboké mlčení? - 1501 do Erfurtu, navázal se studenty nejhorší sorty; jejich orgie Janssen II. L-va milá četba: nemravný Terenc; toho si vzal i do noviciátu, nic jiného! Přitom navštěvoval pí Cottovou i jiné »přítelky« v Eisenachu. Později mluví o hříš., kt. v mládí páchal. »Od přirozenosti jsem měl sklon ke všem neřestem, krom lakoty, nejvíc k tělesnosti.«

B) **První jednání. Drama se zauzluje. V klášteře.** Šel tam, třebaže otec i přátelé zbraňovali. Znali ho! Fr. Augustinus... augustinián; 1507 knězem. Téhož roku začal chodit do domu přítel Spalatina pod záminkou opakování učiva. Agrikola, jeho přítel a pak sok: »S. bydlil u vdovy, kt. měla sličnou dceru; vedle ní L. sedával; nakonec se k ní choval tak, že 1508 mu matka zakázala přístup.« L. řekl k S.: »Nedám si pokoje, dokud si nebudu moci vzít též hezké děvče.« »Jsi přec mnich!« »Co mi do toho!« Opak Husa, kt. není viněn z nečistoty, ale mezi tunami zlata sedě chudobu vychvaloval. L. netoužil po mamonu, ale smyslný. Z počátku skrupulant; myslil, že vlastní silou tělesnost zlomí; chtěl cítit, že je ve stavu milosti; když se výsledek nedostavil, prodělával strašné vnitřní boje (»zuřil jsem běsnícím svědomím«); pak, místo co by spjal ruce

k modl., upadl do 2. extrému: »Tělesná žádost se přemoci nedá.« Za rok po svěcení myslí na ženitbu! Ono děvče bylo podnětem k rozchodu s církví a a k reformaci! L. později: »Prostý sedlák, nehezké děvče, voda, špinavý pytel nebude nikdo dráždit ke kacífství; k tomu nutný labužnický jazyk, hodně tolarů, hezké děvče.« Z kláš. utéci mohl, ale oženit se? Církevní exkomunikace, přísné zákony státní, ztráta profesury! 1508 byl prof. ve Wittenberce; v Erfurtě byli rádi, že šel; byl nesnesit. svou domýšlivostí.

Zprvu pomýšlel dosíci zákonitou cestou dispens od slibů. Do Říma jde Dr. Mecheln 1509 se stížností spolubratří proti provinciálovi Staupitzovi, L. mu přidělen za společníka. Ústně od papeže dispens! Oldekop, žák, ministrant a zprvu ctitel L., zvěděl 1519 v Římě: »L. žádal, by směl 10 let v Itálii studovat ve světsk. šatech, ne v kláš. svého řádu.« Papež odepřel, věda, jací mnichové a proč za takové dovol. žádají.

Zde začalo jeho nepřát. proti pap. Píše 1539: »Nemohu se papeži dost pomstít. Popravoval císaře (které?) j. darebáky, což by se dalo ještě snést; ale že mé krásné mládí tak zbědoval!« Že mu nedopřál ženitbu! Jindy: »Pap. tyranství přesahuje tyran. všech Turků. Že kněžské manželství zakázal ďábel a že ďábel založil stav mnišský, je zřejmo z 1 Tim 3, 4.« Katol. vévoda saský Jiří, kt. měl styky s nejvyš. kruhy cír., píše 1531: »Je obecně známo, proč L. tak běsní proti pap.: poň. mu nedovolil se oženit, poň. ho neudělal biskupem n. kardin.« Jako Jindř. 8. n. Farský! Proč neutekl L. z kláš.? Pýcha mu bránila! Byl by zůstal bezvýznam. člověkem! Prozatím mlčet a shromažďovat přívržence! Brieger: »L. vylévá misku svého hněvu na zločiny řím. tyranů, kt. po libosti manželství trhají a zas klíží, vymýšlejíce nicotné překážky manželské.« Důvod byl jiný! (Víte, že L. na svou pěst 1531 rozloučil manželství Erharda Kotze, tře- baže K-va žena ho za rozhodčího. neuznala aniž

ho kdo k tomu ustanovil?) L. 1545: »Pap. může vykládat Písmo a vymýtit bludy j. osel dovede hvízdát a správně se chopit not.« 1520: »Soudím, že k podvedení papeže je nám vše dovoleno.« Lhát, nadávat, bouřit sel Toho »dovolení« užíval! Z dálky se lépe lže! 1530: »Až bude dosaž. pokoje, budeme moci své lži, lsti a prohnanosti napravit.« Jenže pokoj s církví dosaž. nebylo, musil lhát až do konce.

1511 zase L. ve W. Aby zakryl své fiasko v Římě, píše chvalofeči o pap. Za 10 let na něj svolává oheň a síru. Jednou tedy lhal, buď 1511 n. po 1520. Karlstadt ho promuje 1512 na doktora bohosloví (dotud byl Dr. ffie). Jeho vědomosti bídné. »Neznal jsem řecky, hebrejsky (nastávající prof. exegese!), nerozuměl jsem, co odpustky jsou.« Vzorný Dr. bohosloví! Teď začal studovat spisy bludařů. jak svědčí Beek Aquisgranum: Wiklifa. Occama, jenž hájí větu o dvojí pravdě [ffie] a jehož systém je plný nesrovnalostí; na př.: a) Bůh, bezohledný vládce, svévole jediná směrnice jeho jednání! b) Člověk je s to vlastní silou, bez milosti Boží, zachovávat zákon B. a tak dojít spásy. Jak ty dvě věty sjednotit? Ze skrupulů neviděl L. východiska leč v nauce: »Víra sama, bez skutků, člověka spasí.« U bludařů sbírá doklady, že pap. moc je usurpace, špatnosti papežů, začíná zrezavělé zbraně dřívěj. bludařů horlivě čistit a připravovat k bitce. Perioda chameleonství a pokrytectví. Přidává se k Staupitzovi, proti kt. do Říma šel, S. mu nechá zvůli, L. neplní povinnosti řeholníka, S. ho měl vyloučit! Byly chvíle, kdy L. »Boha nenáviděl, a když viděl obraz Kristův, raději by byl viděl ďábla.« Později počítá k hříchům svého mládí: »Sloužil jsem mši, Syna B. obětoval a mučil.« Tedy svatokrádeže, kt. mu svěd. stále vytýkal! Proto pak mši nenáviděl! Trýzní mu byl i život řeholní, proto proti slibům a kláš. tak brojí!

Začíná si budovat **nový názor životní**: »Jako není v mé moci nebýt mužem n. ukousnout si nos n.

zadržet Harn u. Mist, tak není v mé moci být bez ženy. Jak blaze zvířeti, že může hovět všem chťi-čům bez bázně před soudem! Za to štěstí vděčí tomu, že nemá svob. vůli. Učíňme tedy člověka a jeho konání výslednicí neodolateln. pudů! Žádná odpovědnost, ž. trest! Rozum je největ. děvka, kt. ďábel má.« Doznal, že tomu nemohl věřit, ale ohlušoval svědomí. Lidí nachytal dost; těm byla jeho nauka lhost., ale byli mu vydatn. pomocníky, jak v kultu Venuše, tak v založ. nového »státu«. V jeho kázání i přednáškách bludy, r. 1515 už ho někteří nazývali bludařem. 26. pros. 1515 před inteligenčí kázal zřejmé bludy. Věděl, že bude musit odvolat n. vyloučen z círk. Nikdo ani nehlesl, tím méně kdo psal do Říma. Chtěl svou exkomunikaci vyprovokovat? Kd. z cír. odešel, nikdo by si ho nevšíml; bude-li vyloučen, bude stát j. mučedník za pravdu, dav poběží za ním, pap. zakročí i proti nim, bude vykřičen za tyрана, a L. za osvoboditele. L. byl na kazat. vždy smělejší. »Člověk nemůže chtít leč zlé, musí konat zlé.« 1517 spis o desateru: »Čím ohavnější nečistota, tím líbeznější čistota v ní skryta; č. záleží v tom, že při vši nečistotě držíš pevně předsevzetí čistoty.« Jinde: »Přikázání Boží nutno ze svědomí vyhodit. Na šibenici s Mojžíšem (desaterem)! Kd. někdo zůstává věřícím spáchal cizoložstvo, nic mu neuškodí. Já se nikdy nezpo- vídal z toho, co jsem měl s ženami. (Tedy i zpovědi svatokrád.!) Zákon o zlodějství si vykládáš, že neváže, máš-li hlad; tak si smíš vyložit i slib čistoty, že neváže, je-li příliš těžký. Byl bys blázen, kd. ze strachu před zákonem umřel hladu, a ještě větší bl., kd. ses neoženil, cítíš-li nesnesit. oheň.«

C) **Druhé jednání:** obrat. These. »**Kostky jsou vrženy.**« Odpustky. - Hlásání **odpustků** Tetzelem bylo **L-vi** vítáno: 1. Postará se, by T. přišel s prázdnou do Říma, j. L. před lety s prázdnou z Říma. 2. Proto napadne odp. samy, udělá z nich karikaturu, by si je lid zhnusil a nedal almužnu. 3. Kazatele odp., pap. legáta, uvede v opovržení, tím připravena

půda k opovržení papežem, pap. zakročí, lid bude na straně L., od pap. hromadně odpadne, poň. zakročení bude mít zahrocení proti lidu, ne proti L. Tedy napřed vodu zkalit, v kalné vodě lovit. Vyprovokuje spor s pap.! L. nebude osamocen! 11. list. 1517 k Langovi se podepsal. »L. Osvoboditel« j. všichni demagogové! Druhý Mesiáš! V káz. zahrnoval Tetzelu i odpustky nadávkami. Proč L.-vi představení k tomu mlčeli? Měli škodolibou radost, poň. hlásání odp. bylo svěženo dominikánu T.; mezi augustiniány a dom. žárlivost! Oldekop: »Hnětlo L., že nebyl hlásáním odp. pověřen on.«

T. vymohl, že L. byl do 60 dnů předvolán do Říma. L. začal neurvale kázat proti Apošt. stolici, den ze dne zpupnější, letáky. Kurf. Bedř. mu vzkázal, že T. odešel do Braniborska, ať tedy na T. i na odpustky zapomene. Nebylo vidět, že by L. na své univers. přednášky pilněji myslel. Na jeho podnět a s jeho spolupús. vydány listy proti tmáfům, kde zesměšňov. surově katol. bohoslovci. Studenti vkrátce divocí a vzpurní, že rektor, prof. ani občané si nevěděli rady, rvačky a vraždy. 31. říj. 1517 přibil L. na dveře zámeckého kostela pověstné these, 95. Snad žádný náš prof. dějepisu je nečetl; prot. též je neznají; jsou až příliš krotké! Do hlasatelů odp. se pouští, o biskupech: »Spali.« O papeži: »9. Duch. sv. nám dobře činí skrz pap. 26. Pap. činí dobře, že uděluje duším v očištění odp. per modum suffragii, non potestate clavis. 38. Udílením odp. papežem se nesmí nikdo pohrdat. 81. Volné hlásání odp. zaviňuje, že ani učeným mužům nelze úctu papeži povinnou chránit před pomluvami laiků n. před jejich úskoč. otázkami, na př.: 82. Proč pap. nevyprázdni celý očištec, 86. proč nevystaví sám chrám sv. Petra, máje víc peněz než největší boháči. 90. Tyto otázky laiků, zaviněné neroz. hlásáním odp., činí papeže i círk. směšnou v očích nepřátel. 91. Kd. odp. byly hlášány dle úmyslu pap., nebylo by takých otázek. - Nejsem tak opovážliv, bych svému soukr. mínění dával přednost... Mohu

se sic mýlit, ale nechci být kacíf.« 18. říj. 1520 Langovi: »Jsem přesvěd., že papežství je sídlo praveho a živ. Antikrista, proti jehož špatnosti pokládám vše za dovol. Jsem mu povinen tolik poslušnosti, co živému Antikr. Nenávídím z duše onoho muže hříchu a syna zavržení.« Papeži 3. břez. 1519: »Nejsv. Otče, já spodina člověčenstva a prach země... Račte své otcov. ucho, kt. vpravdě zastupuje Krista, věnovat milostivě své ovečky a milostivě slyšet toto mé bečení. Osvědčuji před Bohem, že jsem nikdy neměl v úmyslu napadnout moc Vaší Svatosti.«

Staupitz: »**L-va** záležitost je hlučně velebena návštěvníky bordelů.« To byli **první přívrženci L-ví** L. 20. ún. 1519: »Jsem člověk zapletený v ožralství, nečistotu, všelljaké společnosti a jiné obtíže.« Od té doby užívá L. výrazů, kt. mohl pochytit jen v bordelech. Jeho snaha, uchvátit diktaturu na wittenb. universitě: 9. pros. 1519 odstranil tomistickou logiku i fysiku, místo ní Ovidovy Metamorfosy. Profesory sobě nemilé pryč, místo nich mladíky oddané Jemu. Melanchton s děsem poznal, za kým běží, ale neměl mravní síly chybu uznat a od L. pryč. »Prorok« Storch **L-ví** 1522. »Uvádíš-li nové náb. v svět, jaké činíš zázraky, bych tě uznal za vyslance Bož.?« L.: »Věz, že jsi pitomý osel, vzteklý pes, čertovo prase.« Po čase L. novokřtěncům: »Kde máte pečeť n. diplom od vrchnosti (světské!) n. zázraky, že vás Bůh poslal?«

Politická situace byla **L-ví** přízniva. Na nedůst. kramaření s odpustky se všeobecně reptalo, s povolán. míst se neozval ni jeden hlas; proto prostý mnich si vystoupením proti odp. zjednal rázem popularitu. Saský kurf. Bedř. («Moudrý» - dle L. byl idiot, pitím: »Nerozeznal kuchaře od sklepníka«; viz Ostatky) vymohl, že se směl ospravedlnit před kard. Kajetánem 1518 v Augsburgu. Dokázány mu zřejmé bludy, odvolal se k papeži lépe zpravenu býti majícimu, pak k círk. sněmu. Mluvil dost krotce, jeho přátelé utík. jeden za druh., Stupitz též, zba-

viv **L-a** slibu poslušnosti (jakým právem?), opatřil mu koně, v noci mu tajně otevřeli brány, 20. říj. Pak dělal zas hrdinul

1519 veřej. **disputace v Lipsku**. **L.** proti všem pravidlům disp., přesto byl Eckem poražen, ale nepřišel ani o jedin. přívržence; těm bylo **L-vo** učení vedlejší 5. čce **L.**: »Divím se, že se nikdo nenašel, kdo by českou zem ke cti římské církve vyvrátil. Odporní pikarti (Č. bratři!), ani 50 let staří. Češi jsou rouhači, zrádci Krista, chtějí ve jménu Božím k čertu, a Němce poslat ve jm. čerta k Bohu. Spíš se naučí osel čist, než by mohl být přiveden na pravou cestu Č., ten prabídny národ, kt. si připisuje monopol na rozum. Bídni kacíři.« V Č. se modlili husité za **L.** Viz list faráře J. Podušky a prof. Vác. Rožďalovického z Prahy 6. čce: »Nejsem patron Čechů, morových kacířů.« Když husité začali s **L.** navazovat, »poznal«, že Hus byl nesprav. odsouzen! Humanisté šířili hnusné pamflety proti vítězn. Eckovi, by setřeli dojem.

V lednu 1519 † Max. I., mezivládí **L-vi** pomohlo. Lev X. neměl rozhledu. »Mnichové se hádají.« Hoogstratens žádal, by **L.** byl odsouzen j. bludař, zakázáno mu proti **L.** psát. Kd. se byli biskupi něm. 1519-20 věci rázně chopili, mohlo být nebezpečí zažehnáno. Klášterní vazba by stačila. Sám **L.** to pak doznal! Lev neměl jiné starosti, než zmařit volbu Karla V. Proč? Poň. byl pánem Neapolska, a tak mocný vládce by byl papeže zastínil! Krátkozraká politika, nedbala prospěchu církve, jen rozšíření vlastní moci, Círk. státu a svého rodu. (Medicil) Kard. Kajetán neprohlédl intriky kurfiřtů, řekl Lvu X., že většina je pro Bedř. sask., proto Lev pro něho; poň. B. byl ochránce **L.**, upustil Lev od zákroku proti **L.** Frant. I. franc. též byl pro Bedř., Lev spolčen s F. I **polit.** důvodů proces proti **L.** zastaven, propásli příležitost učinit blud neškodným. **L.** dovedně dal svému boji proti Římu zabarvení **nacionalistické**. - Na papeže trest: Karel V., jehož volbu chtěl Lev zmařit, je poslední císař papežem kuru-

novaný. Jeho roty za Klim. VII., kt. byl Medicej j. Lev, vydrancovaly 1527 Řím. Kard. Kajetán: »Dáni na pospas a v kořist ne nevěřícím, nýb. křesťanům spravedl. soudem Božím.« Kl. VII. i kurie: udržet si Papež. stát a bisk. statky, nerušeně vést svěťácký nemravný život. Proto nechtěli slyšet o svolání círk. sněmu a nápravě zlořádů, oč Karel V. usiloval. Tato politika Lva X. podvrátila vážnost pap. autority, podnítila revoluci. Hrdinská námaha papežů proti půlměsíci odměněna tím, že Turci na Řím ruku ne-vložili; roty luteránů, vyznavačů náboženství, které vzniklo a zmohutnělo neprozíravostí papežů, Řím zhubily. Pak vládci dle jména katolíci Círk. stát zrušili: Napoleon, Viktor Eman. - 1530, když L. pro svou věc horečně činný, Klim. VII. posílá legáta k cí. s požadavky, by Círk. státu postoupena Modena a Ferrara; takové starosti, když ohrož. církev! Cí. byl víc pečliv o blaho víry než pap., legát Campeggio rád dobré živobyť; pokládá za oběť, že musí denně s katol. bohoslovci (Eckem) konferovat nejmíň 4 hodiny! Píše do Říma, by začátek koncilu, na kt. cí. naléhá, pod růz. záminkami od-dalovali! Cí. prý stále »fantasíruje po koncilu.«

Nedivno, že to L. vi prospělo. 1521 volán na říšský sněm do Wormsu; hrdina se tam vydal, až dostal od cí. ujištění, že mu nebude zkřiven ani vlas. Pak se chvástal, že půjde do W. »hájit pravdu, byť přšelo samými čerty«. Kurf. Bedř. se ptá Erasma, proč se proti L. tak brojí? »Poň. sáhl mnichům na břicha a prelátům na měšec.« Nemastný vtip získal B. pro L., dal ho zavézt na hrad Wartburg, kde nepoznán (»Junker Jörg«, mladý Jiřík) prý »chráněn před nepřát., věnoval se překlád. bible.« Už 1520 vydal paličské spisy proti pap. o všeobecném kněžství všech: »Co vylezlo ze křtu, je posvěceno za kněze, bisk., papeže.« Zájemci poznali, co tím míní; za 9 mēs. plno kněž. svateb. Teď mohl L. mluvit otevřeněji; z dobrovolnil i křest, ba ani víra není nutná; když upozorněn, že to neklape s jeho »sola fides, že jen víra člověka spasí«, zuřil, j.

vždy, když mu přátelé n. nepř. ukázali na nedůslednosti, kt. jeho nauka oplývá.

Dovedl si j. Hus **koupit přivřence za cizí peníze**. Hodil šlechtě církv. majetek; ti, kt. na to přistoupili, byli navždy k L. ukováni, ačli nechtěli vrátit. Jeho učení jim bylo lhost., musili mu nechat a nechali volnou ruku. Ve Wormsu se s L. shledal [Filip. Hes.] a hrabě Hoier z Mansfeldu: »Byl jsem dosud při L., ale poznal jsem, že je darebák, každou chvíli se opije, má rád u sebe hezké (= prodejné) ženské a vede lehký život, hraje na flétnu (pod okny, dostaveníčkali) ...« L.: »Kdo nemiluje víno, zpěv a ženy, zůstane blázen celý život.« 1535: »Pivo zde dobré, lituji, že nemohu být stále se studenty při pitkách a pletkách se sklepnicemi.« Odpustky už dávno pustil z hlavy. 1520 »O babylon. zajetí«: »Dosud byla tělesnost v zajetí, on, Martin der Befreier, dovoluje dvě ženy najednou; žena ať obcuje s jiným, třeba s bratrem svého muže, n. ať uteče s jiným na neznámé místo«. V nov. vydání toto místo jeho ctitelé vynechali! Osvoboditel od mravního křesť. zákona! Z počátku pro každou kněžskou svatbu homérský smích, L. si stěž., že slovu Boží se svět posmívá! Staupitzovi píše: »Že moje obec sestává z návštěvníků bordelů, tomu se nedivím ani nebojím.« Spodina luzy! Vypukla epidemie nečistoty, jaké křesť. dotud nevidělo. L. se poděkl: »Kněží, mniši, jeptišky utíkají ne z křesť. úmyslu, nýb. že evang. svoboda je příklop pro jejich klukoviny.« Zbankrotělé šlechtě se sbíhaly sliny v ústech při pomýšlení na církv. statky, kt. jim L. j. vnadidlo hodil.

Jak žil L. na **Wartburce**? Za 6 týdnů píše: »Místo co bych hořel srdcem, hořím tělem. Touha po žensk., zahálka; už 8 dní jsem se ani nemodlil ani nestud...« Opisování překladu Mikul. z Lyry, jak fádni! »Žena Jana z Berlipsu vyčenichala, že jsem na W., byla by mne ráda viděla, nešlo to; uvedli mne do jiného pokoje, ji do mé cimry; celou noc špektákl j. by v komoře bylo tisíc čertů.« (Zdá se, že sloužící přišli na to, jakého hosta L. má, turecká muzika!) Dáma

byla někdejší přítelkou L. v Eisenachu, L. vymyslí historku o čertu, kt. se mu zjevil a po kt. hodil kalamářem (tu kaňku seškrabovali jeho ctitelé ještě po staletích!), pod hradem se později vypravovalo (svědčí Ambros. Catharinus), že strašidlo v podobě hezké mladé dámy ho v noci obtěžovalo. Ctitel L., farář v Tebra: »Jakou má L. moc nad dušemi, ba i nad tělem bližních!« Modrá kazajka člnila L. nepoznatelným, toulal se po okolí, stěžuje si zase na »jisté obtíže«. (Syphilis, svědčí i prot. Gottlieb.) Je mu smutno; ve Witten. jeho lidé celé noci u hrnců masa a piva, a on? Když slyšel, že Karlstadt, »hlava a střed bláznivého wittenb. života«, si vzal 15 letou feines Mägdlein, by svým příkladem osvobodil podvedené kněze ze žaláře ďáblova, neměl L. na W. stání, a v březnu 1922 ve Wittenberce.

D) **Třetí jednání. Revolucionář.** Drama vrcholí. Na scéně sami prot. Co zjednálo L-ví úspěch? 1. Jeho nauka odvážala od řetězu kdekterou vášeň. **Wicel:** »Ó to bylo skvostné kázání! Nemodlit se, nepostit se, nechodit k zpov. 2. Lid viděl zástupy světáck. prelátů, líní, vyjídali bezstarostné obročí, boháči, o lid se nestarali, lid musil velké dávky do Říma. L., chudý, neměl ani netoužil po tom, co tito měli v nadbytku, dovedl strhnout dav, dotýkaje se zájmů, kt. zaměstnávaly mysli všech. Výtky byly až příliš oprávněné, než by bylo lze vinit L. ze lži. I žebravé řády upadlé, OP, františk., august. »Mistr slova« s vypočítavou demagogií, vědomou sobě svých cílů, neštítící se žád. prostředků, vypracoval L. své řeči i spisy. Revolucionářství L-vo lidu imponovalo. Prostý mnich se vrhl na to, co dotud pokládáno za nedotknut., pod jeho pádnými ranami se bortila stavba, poklád. celá staletí za nerozbornou: církev, pap. Poslední papežův poddaný, jemu přísahou zavázaný k posluš., tupí nejsurověj. výrazy hlavu církve a podrývá autoritu toho, ke kt. dotud vzhlíželi na kolenou, a nemá strach! Velcí páni, knížata mu nebránili, dokonce souhlasili! Nevzdělané luze to vždy imponuje; že byl prost

bázně jen j. koza v bajce, kt. láteřila na vlka se střechy, si neuvědomili. Tak stál L. před nimi v gloriole druhého Eliáše.

Köpke: »Prot. u nás zvěděl po prvé s úžasem od jednoho ze svých nejučeněj. historiků, K. Menzela, že jsou revolucionáři. Brzo potom prohlásil prot. Leo: L. je demagog, kt. násilnou pěstí rozbil dílo, o jehož vznešenosti a hloubce neměl ponětl.«

Hansen (Dán): »Co se stalo na poč. 16. st., je neméně revoluce než to, co se stalo na konci st. 18. L. byl v prav. slova smyslu otec vši revoluce; j. vši rev. provozoval nad dušemi tyranii, tutěž, j. byla ta, proti kt. se vzepřel.« (??) **Kirchmann:** »Nemohu dát L-vi jméno reformátor, nýb. devastator (ničitel).« **Droysen:** »Nikdy nebylo revoluce, kt. by byla tak do základu vše zvrátila a strašněji bořila než L-va.« **Stark:** »Ve spisech někt. reformátorů lze najít zásady, kt. by nějakému jakobínu 18. st. dělaly čest. L. na př. řekl: Vládci jsou obyčejně největší blázni n. nejv. darebáci pod sluncem.« **Sek-kendorf:** »L. řekl, že je skoro nemožné, by vládce nebyl lotr. Nevybízel L. k noyádě na způsob Carrièra v Nantech, když řekl, že by nejraději všechny ty ničemné darebáky, pap., kard. a všecku bisk. havěť utopil (versäufen) v Tyrrhenském moři?« **Arnold Ruge:** »Reformátoři 16. st. zavedli místo duchovní autority duch. anarchii.« Dokud se zdálo, že L-vi jde o nápravu neudržít. poměrů církev. v Něm., šel za ním Dürer, Pirkheimer, Cochläus, Mutian. Když se ukázalo jeho revol. štvání a obecně známou stala jeho nemravnost, opustil ho i Erasmus a Reuchlin. Kdo zbyl? Znemrav. humanisté, kt. se dávno s vírou rozešli; souložní kněží; uteklí mniši a jeptišky; spodina luzy; zkrachovaní vládci, kt. šilhalí po církev. majetku a měli moc vehnat do L-va tábora všechny poddané, což i učinili; rytířský proletariát, revolucionáři z povolání.

Lupiči... Sickingen shromáždil kolem sebe bandu lotrů, dal se vyšít na rukavice: »Všecko vítězství pochází od Boha; by slovu Bož. otevřeli dveře,

pálili klášť., kostely, vsi, pobíjeli pokojné obyvat., s ohromnou kořistí se vrátil na svůj zámek. Tak vypadala náb. válka, do kt. L. štvall Absberg byl 10 let postrach všech; utínal ruce a nohy každému, kdo mu do rukou padl, klid. pocestným atd. Bedř. Braniborský byl »šlechetný«; kázal svým lidem, by obrali o vše, koho přepadnou, ale život mu přáli. Vládci pomohli L-ovi k vítěz., bez nich by nebyl získal ni jednu ves, před nimi se L. plazil; když je nezískal, přeladil harfu a nadával jim sprostě. Cochläus: »L. chce dát žebrákům do pytle všechny klášť., vyjma šlechtické.« Ozbrojení studenti a luza zničili v málo dnech řadu vzác. knihoven.

Neustále štvál proti autoritě (stát by takového oběsil); mnil duchovní, utiskovaní sedláci domyslili a vzepřeli se i proti světské - ta jim pila krev! Vzbouřenci se hlásili k L. j. k otci svého činu, L. od toho utíkal; prý ne knížata, ale »blbí mniši a bisk. jsou vinni jejich útiskem.« Dokud je štvál proti pánům, byli pro něho. 1523 Dantiscus: »Slyšel jsem sedláky proklínat L.«, po smutném konci vzpoury, když je zradil a táhl s pány! Když zvonilo na luter. kázání, říkali: »Zabiják (Mordglocke) zvoní.« Na sta vsí a městeček spál., klášť. a zámků bez počtu, 100-150.000 sedláků pobito. L. píše 1525 »Proti vražed. rotám sedláků«: »Loupí a běsní j. vztekli psi. Je samá lež, co přinesli pod jménem evangelia (od koho to odkoukali?) v 12 člancích (požadavcích pánům). Ďábelské dílo provozují, zvl. arcidábel z Mühlhausen (Münzer). Tři strašné hříchy: zrušili přísahu věrnosti, kt. vrchnosti složili (j. L. přísahu věrnosti církvi!), drancují kláštery (!) a zámky, kt. nejsou jejich, a to vše pod rouškou evang., nad což není ohavnějšího hříchu. Nepomůže dovolávat se Mojžíše, že všechny věci jsou k společ. užívání, poň. v N. Z. Mojžíš neplatí. (Když L. dovolil dvě manželky, dovolával se Mojžíše!) Proto je rdousit, bodat, stejně j. je nutno zabít vzteklého psa. Nic ďábelštějšího nad vzbouřence. (L. sám byl vzb. proti církvi!) Všichni rovnou do pekla. (Najednou!

Přec není třeba dobr. skutků, víra sama stačí, sedláci byli věřící luteráni! Z Wartburku psal L. Melanchtonovi: Statečně hřeš, statečněj věř, nebi neujdeš!) Myslím, že není ani jeden čert v pekle, všichni vjeli do sedláků.«

L. bezzásadní, bezcharakt., nauka plná nedůsledností. »Vůle není svob.« Nač tedy kázat a obracet, když člověk jede do nebe n. do pekla dle toho, kt. jezdec na něm sedí, Bůh n. ďábel? Proč napomínat (sedláky!) a vychovávat? Kd. L. domyslíl, musil by dojít ke Kalvínově absol. predestinaci. [Bible] jediný pramen víry, ale platí jen L-ův výklad bible, třebaže dle něho Duch sv. osvěcuje každého (i papeže?), by jí rozuměl. **Zavrhuje tradici,** ale když Zwingli se v učení o Eucharistii dovolával bible, píše L.: »Je nebezpečné a děsivé věřit něco proti svornému svědectví a nauce celé křesť. církve, nauce, kt. od počátku přes 1500 let svorně hlášána. Kdo o tom pochybuje, zavrhuje nejen celou křesť. církev j. zatracenou kacíčku, nýb. i Krista a apoštoly, kt. zavedli článek: 'Věřím ve sv. církev křesťanskou' (obecnou t. j. katolickou!). Také svědčí proti nim jich vlastní názory, poň. jsou nejednotní ve výkladu bible.« Obrať to na sebe, a porazils sám sebel Bullinger mu odepsal: »Platí-li L-ův důvod, pak stojí papežství ještě pevně; papeženci se dovolávají církve a dlouhé doby. Tím je všecka nauka L-va sražena k zemi, poň. učí jinak, než římská církev dlouhá léta učila. L. nechce proti nám bojovat Písmem, nýb. mečem; volá císaře a kníž., by nás pobili. Zda to je dle ducha Bož., ať soudí věřící sami, a nepobíjejí na L-vo vyzvání lidi, kt. nemohou věřit, co věří L.« Uvádíme j. jediný doklad nedůstojnosti a nesnášenlivosti »apoštola náb. svobody«. Jindy: »Kd. církv. sněm dovolil n. přikázal přijímání pod obojí způsobou, navzdor bych se držel jedné způs.« Hloubavější nechápou, jak může paní pastorová víno od večeře Páně zbylé dát do kuchyně, když dle L. v něm je krev Páně? Učebnice prot. náb.: »Učení o ospravedlnění skrz

víru samotnou je nová, **L-em** vytvořená a celé církvi nabídnutá spása.« »Nabídl« též zlodějům círk. statky, j. zde zločincům nebe. Nabídní někomu královský zámek! Sami prot. prohlašují tedy tuto nauku za dílo lidské, **L-vo**. Do Strassb. píše: »Před 5 lety jsem pomýšlel popřít přítomnost Páně v Euchar., poň. tím bych dal papežství největší štulec.« Kurf. saský Jan Bedř. vyhnal 1541 katol. biskupa naumbursk., řádně zvolen., a dal od **L.** »posvětit« s asistencí tří farářů Mik. z Amsdorfu. **L.** zavrhl svěcení kněžstval Poslechl - takový hrdina by byl hotov pro své učení umřít? Pak psal: »Posvětili jsme biskupa bez křížma, másla, sádla, špeku, kolomazi.« Tento luterský biskup udržoval poměr s někol., i s ženou svého jáhna v Magdeb.; svědčí Melanchton! **L-ví** účel posvěc. prostředky.

E) Čtvrté jednání. Rychlý spád. Několik monologů a dialogů hrdiny. Encykliky, bully luter. papeže. Prot. dějiny: »**L. duchovní rádce knížat**, k **L.** j. k orakulu se obraceli ve všech otázk. z celého Něm., silou svého ducha ovládal vše a byl všude. V evang. církvi něm. je svým slovem nejdůlež. lidskou autoritou, zaujímá místo nejvyš. biskupa.« Bisk. na svou péstl Své ženě někdy psal »allerheiligste frau doktorin«. Evers: »Byl pod pantoflem.« Na kláštery a bisk. oheň a síru. 1534 svému Spalatinovi: »Pravému bisk. míšeňskému! Jeptiškám neradím, by z kláš. utíkaly, nevědí-li o ženiších. Starým jept. bude nejlépe, když v kl. zůstanou.« Mužský kl. v Herfordě přijal prot-mus, poslal **L-ví** »dárek«, **L.**: »Mně se takové kl. nadmíru líbí.«

1535 po visitaci saské »církve«: »Mám visitací po krk; jsem nucen hledět na tolik škandálů a nemám moci je hojit.« Co **L.** dělal (viz dole), nebyl škand.? Menius mu z Eisenachu poslal vzpurn. kazatele, **L.** mu ho vrátil: »Kd. do Wittenb. měl přijmout vyvrhele všech provincií, kam bychom přišli? Tíží nás nade vši míru škandály vnější i vnitřní.« Linkovi 1535: »Teď začíná nové tyranství, títo tyrani nás spoutají tuhými okovy j. papež a bisk.« Dodej:

»A j. vás já!« 1530: »Nechám lid křičet nad rasovskými pouty až do nebe, nad úředníky...« Učil, že obec má právo soudit o učení, dosazovat a sesaz. kazatele - dokud to bylo proti Římu! 1535 láteří na pány a magistráty, že sesazují kazatele, které jim L. poslal! 1534: »Dáme-li lidu právo pastory dle libosti měnit, kam přijdeme!« Cicero stále se chlubil, že zachránil Řím před Katilinou, L., že osvob. lid od tyranství pap., a že místo co by z vděčnosti za to se podrobili L-vi, volají jen po svobodě, citují kazatele na radnici. »To je ovoce jejich víry? Ať jsou prokleti, amen. Musím přijít (do Torgau) a na kazatelně tu sviní (radnici) za štetiny potahat.« 1531 vydal dvě exkomunikační bully. Žitavský magistrát vyhnal kazatele. »Nemáte práva... To je věc zemsk. knížete, by to spolu s biskupy (prot.!!) urovnal. Vidím, že vám na tom zhora nic nezáleží, co mne mrzí n. co se mi zdá nesprávným, nehledě k tomu, že byste měli mít na mne ohled, jenž jsem tak těžce evangelion zjednal a udržel, jehož jste se stali účastní a jehož proti nám užíváte. Proto vás prohlašuji za odříznuté údy Kristovy.« »Myslíte, mladíci, že můžete v církvích (kostelích) poroučet a renty, kt. jste nezaložili, kt. nejsou vaše, loupit a dávat, komu chcete? (Od koho to odkoukali?) Živ je Hospodin, nepodám-li si tebe (Štěp. Rotha, vedoucího v Ž.) a ony žitavské bestie v něj. pamfletu. Vylučuji tě s tvými tovaryši ze společenství Pána naš.« Nic si z toho nedělali!

L. nazývá Norimberk 1532 Ninivem, při pohledu na ně »se mně - kéž by ne Kristu! - chce vrhnout. Luza navyklá na staré řády chce mít u vás mši: nechte ji, luza musí shnít (sich ausfäulen), pak bude lépe. Bylo by lépe, kd. světská vrchnost přinutila všechny učit se katechismu, ať tomu věří či nic.« »Veřejná exkomunikace, má-li mít účinek, musí být zřízena jen mocí policejní.« 1533 Norimberk píše k wittenberské stolici, prose o rozhodnutí: Osiander chce podržet zpověď, Link proti; vjeli si do vlasů. L. dělá O-vi poklony, Linkovi píše: »O.

je na své názory posedlý, ale ne abys to vyplkal! Je vzdálen čistoty naší nauky; nikomu ten list neukazuj!» Že netrval L. na zpovědi, dostal od Nor. 100 tolarů. - Princ Anhalt-Dessau odpadl k L., přibuzný katol. vévody sask. Jiřího a kard. mohuč. L. mu píše před návštěvou obou 1533: »Kd. přišlo na přetřes náb., zřekněte se mne a převedte řeč jinam.« Tedy »zapřete víru!« - 1533 do Magdeb.: »Chcete-li mě pokládat za pap., j. já vás za bisk., Bůh buď za to od nás obou pochválen.« - Bez konce vydává L. výnosy, j. nejvyšší instance, neomylná. Do Brunšviku: »Zaveďte obřady zas, dětem a hlupákům to prospívá.« Když se od něho odchýlili: »Víte, že vše novotářství, zvl. ve věcech božs., je velmi nebezpečné!« Ty sám? Mluví o všeobecném kněžství, a řadí proti »nicht berufene Furien«, proti kazat., kt. on nepovolal. Paní Jörgerin: děkuje jí za dar a dovoluje, by povolala kazatele sama! 1534: »Trestání sluhů slova Bož. vyhrazeno visitatorům, vyjma vraždu, buřičství, cizol., žhářství.« Čistí sluhové slova B.!

1527 Přítel L-ův **Agricola** rozváděl do důsledků L-ův [antinomismus], že zákon vykoupené neváže. Za 10 let se oba chytli. L. se z demagoga stal nejvyšším bisk., vlastní revoluční dogma se mu teď nehodilo, byl nejvyš. kurfirstův úředník, j. takový se neobešel bez zákona. Teď exist. jen »jeho« církev, a v ní nejv. autoritou pro všechny závaznou on! Vztekal se, když A. dokázal, že jeho věty jsou jen důsledek L-va učení; nazýval ho Grickel, odňal mu profesuru, zkonfisk. jeho knihu dřív než vyšla, přinutil ho k odvolání; sám sebe popravuje: »Jak mi mohou přičítat, že jsem někdy desatera zavrhoval!« Neomylný zapomněl, co učil! Zotročoval každé svob. hnutí a projev ve vlast. táboře. »Opovržlivost, že chtějí něco nového přinést na světlo, takže lidé říkají: 'Myslím, že to je druhý Pavel; což jsou jen ve Wittenb. vševědoucí? Já mám také rozum!« Za života L. bylo už 34 prot. sekt! - R. 1539 se posekal zle s prot. juristy. (Dreckkunst, des Papsts Furze atd.)

Ovoce čistého evang. L. nazývá Lipsko 1546 horší než Sodomu. 1545: »Wittenb. dostane po mé smrti ne tanec sv. Víta, nýb. tanec Belzebuba. Jen pryč z té Sodomy!« 1543 se zas objevily na dveř. kostela these; teď ne proti odpustk.: proti hroznému vzrůstu prodejn. žen ve W.; varuje studenty styku s nimi, ale při vzpomínce na Rosinu (dole!) se nápravci mravů vysmáli. Víme, kdo tvořil jeho první obec! Chce je po 25 letech odnaučit, čemu je sám naučil! »Ty děvky jsou poslané od čerta, šeredné, odporné, smradlavé, nakažené syfilí, jak ukazuje denní zkušenost.« Tedy ne pro desatero n. z lásky k Bohu se hříchu varovat!

F) Páté jednání. Svatba. »Komedie končí vesele.« (Erasmus.) - Na Velký pátek 1523 přivezl Koppe, handlíř sýrem, v krytém voze do Wittenb. cisterciáčky šlechtičny z Nimpsch, otrhané, bez peněz, se 24 letou (!) abatýší Kateřinou z Bory. Nikdo nevěděl, jaký kontraband veze. Přišly k L., kt. je svými spisy z kláš. vyvábil a k sobě přivábil; hrozná haló ve W., L. utekl, káže Spalatinovi, by jim opatřil chléb n. ženichy; proti posměchu »se ozbrojím modlitbou (kt. dávno nekonal!), a bude-li třeba, jsem hotov jednou vykonat zázrak.« V brzkou byl zase ve W., »nevěsty« ubytoval ve svém kláš., denně s nimi pusté orgie, o kt. nechce prot. Gottlieb mluvit, odkazuje na pramen: Coll. Medit. Lutheri 1571, II. Pro syfilis hledá L. pomoc u lékaře Wolf. Rycharda, od něho dopis z Ulmu 11. červ. 1523: velmi sympatizuje s jeho naukou, že netřeba dob. skutků, a radí náplast. Proč nehledal L. pomoc u lékařů ve W.? Jeptišky začaly se studenty, většina prostitut, tñ zbyly, L-ův harem, jiné přibýly. Kateřina měla poměr s několika studenty!

Dokud byl L. neženat, dala se držet fikce, že brojí proti Římu z náb. horlivosti; L-vo »čisté ev.« = právní titul k zabírání bisk. a kláš. statků (velmi výnosné!), kurf. Bedř. zářil v nimbu ochránce věci Boží. Ožení-li se L., padne tato fikce; zřejmo, že čisté ev. ze zdroje velmi nečist. Věsměch celé

Evropy, kurf. blamován nejvíc, nadto veřejný úsudek: »Statky vrátil!« Proto všichni proti L-vě ženitbě, ale »muži Božímu« nesnesitelně, by jen pro jiné kaštany z ohně a sám s prázdnou. Tak on nápravu křesť. života nepojímal! Upraviv kolegům cestu do manž. ráje, chtěl j. poslední Mohykán též! Z kurf. si nic nedělal, ale své lidi musil respektovat! Právnick Schürpf: »Ožení-li se ten mnich, bude se celý svět i ďábel smát, a on zhatí celé své dílo.« To právě nel! Vždyť si všichni rozuměli! Zůstane-li svob., zatím co jiným radí ženitbu, bude obklopen nimbem »muže B.«; dotud byl příklonem pro všechny jejich ničemnosti. Mohli vytrub. do světa, že celé hnutí je »duchovní« - ačli se jejich prorok obětuje jeden za všechny. K tomu se neměl Ne být Farským, nýb. Brodským. Na horizontu vystávala nesmrtelná blamáž, proto se Mel. děsil myšlenky na svatbu evangelic. papeže!

Všecky jept., s kt. L. orgie, už pod čepcem, zbyly tři; najednou jisté příznaky. Stůj co stůj je někomu na krk! Dvě se podařilo, Kačku nabízí Baumgärtnerovi, kt. s ní už styky: »Pospěš si, sic tě konkurent předejde!« B. ji konkurentovi rád přenechal 4½ měsíce čekal L. na odpověď, marně. Kuplíř Amsdorf jí našel ženicha, Kačka ho nechtěla! Farář Glatz z Orlamünde; byl to asi podivný nevybíravý patron! L. ji Amsdorfovi, K. by radš než L., ale A. nechtěl; oba spoj. silami třetímu. Všecky spekulace L-vy zkrachovaly. Ctitel L-ův Nielsen z Kodaně: »Oba, L. i A., měli nevysvětlitelný spěch, by ji provdali.« Velmi vysvětlitelný spěch! L. píše 1523: »Odpustím, má-li kněz po celý život dvě n. tři děvky.« 1525 duben: »Nemyslím na svatbu, ale Bůh činívá často, čeho se nejmín nadějem.« Tedy Bůh vinen jeho svatbou! »Bezženství je pekelná trýzeň.« Máj: »Čertu na vzdory se přec ožením.« Červen: »Poň. Bůh to ode mne žádá.«

13. červ. pozval tři přátele k večeři, Melanchtona ne! Řekl, že se žení. Nebyl tedy oddán ni církevně ni civilně. Jonas vyplkal: »Viděl jsem nevěstu ležet,

žena Cranachova (malíř nestoud. obrazů) u ní.« Nielsen: »Za družičku.« Vdaná! Svatebním hostem byl čápl Erasmus za 4 měsíce: »K. nebyla vestálkou. Za 14 dní po svatbě matkou.« Prot. Kleis »L-ův svatý život a smrt« podobně; prot. v Haller: »Za 8 dní.« Ve skutečnosti nazítří! Děcko zašantročeno, snad mrtvě naroz. 14. červ. sděluje Cranach převkapeným či nepřekv. radním, co se včera nahonem u Lutherů stalo, měst. rada mu 6 džbánů vína. Prot. hledí zatušovat tajnou a zrychlenou svatbu, uvádějí 14. č., Mel., Bugenhagen, Jonas, L. sám 13., později L. též 14. Matthesius lže: »13. zasnoub., 27. svatba do kostela.« Tam L. nikdy nebyl! Víno vypili 27. č., když byla K. mobilní. L. 46 let. K. 26 let.

Všeob. smích, obrov. škandál ve W. (byl už celý luterský!), přátelé rozpačiti, hlavní pilíř čistého ev. v bryndě, z kt. nemožno se dostat, ale teď spoj. silami moufenína obílit! I Mel., který zprvu zůfil. Píše Camerariusovi, 16. č., ten jeho list zfalšoval, by L. ne v tak nepřízn. světle, a uveřejnil, originál objeven 1883! Kolik listů, vypisujících L-vy ničemnosti, zfalšováno podobně! L. 16. č.: »Ani rozumní lidé (prot.!) nechtějí uznat toto zbožné a svaté dílo Boží. Učinil jsem se opovrženým, že andělé se smějí a čerti vyjí.« 17. č.: »Zapletl jsem se své děvce do copů, Bůh tou svatbou si ze mne udělal blázna.« (Geäfft.) 20. č. lká nad posměchem celého W.: »Bůh mne podivuhodně hodil do svatby s K., a teď si pro toto Boží dílo musím dát líbit výsměch vlast. lidí.« Pěkné medové týdny! 22. čce píše Linkovi, obraz pro manželství bere ze svinského chlívka a psí boudy. V Tischreden před přáteli popisuje beze studu vlastnosti jejího těla, viz prot. Gottlieb Hamburger Briefe. Mel.: »Jeptišky zatáhly L. do kaše, padl do ní až po uši; svatba ho udělá slušnějším, odloží nestoudnost, pro kt. jsme ho často kárali. Spolužití s jeptíškami by snad i ušlechtilého zkazilo. Ten člověk nanejvýš lehkomyšlný.« Poň. L. nebyl oddán, ani v prot. modlitebně, byl

jeho svazek s K. i před státem konkubinát, jeho děti nemanž.

Köstlin: »L. ve věcech ‚lásky‘ mluvil ze zkušenosti.« Nuže: »Ať muž neváhá jít k služce! Většina ženatých žije v cizol. Brzo přijde doba, kdy my muži budeme smět mít více žen.« Služka **Rosina** Truchsessová přišla do domu L. j. »cudná panenka«, 1549 j. děvka jej opustila, nechavši mu děcko; vyprávěla po W., kdo jeho otcem. Studenti gratulace k novému přírůstku, 57 letý L. zůfil. (Pannich, Katechismus 1781.) Po W. zpívány špinavé písně ke cti »Jeho Svatosti papeže a panny Rosiny« j. vojáci o Césarovi po Římě. L. byl ve W. pašou, proč neucpal studentům ústa? Gottlieb: »Dnes z hocha chtějí udělat synovce.« L. později: »Rosinu mi papeženci poslali do cesty.« Její syn Ondřej zle od L. mrskán. Když s druhou služkou **Leckovou**, vyhnal ji dříve, než byl škandál. Ve W. L. i jeho rodina v opovržení. Před hosty Kateřina: »Proč se málo kdy modlíme?« L.: »Čert pohání papežence, by se pořád modlili.« Divný to čert! - Třikrát v 10 měsících musil L. z W. utéci 1546, nakonec nechal rodinu v bídě, že Mel. musil půjčit peníze, zatím co v Eis-lebenu L. pil a smilnil, 63 letý! Tam před jeho domem studna, kde ženy a dívky, L. píše ženě na kraji hrobu, že s nimi styky. Žádná, jen poněkud sličná, nebyla před L. jista. »Misceor feminis.« »Šesté přikáz. vytýká nám všem, nikoho nevyjímaje, že jsme kurvaři. Pokušením lze snadno odpomoci, jen když tu jsou děvčata a ženy.«

Od 1523 zván ke křtinám a svatbám, tančil s děvčaty, často zpít, že domů musili vésti, jinak provázal sám tanečnice domů. Mel.: »Přitom takovou kocovinu, že vracel!« Jonas sluhovi, kt. čistil jeho lože: »Dr. to tak dělá denně.« L.: »Žeru j. Němec a chlastám j. Čech.« L.: »Bůh mi může přičíst k dobru, když se občas k jeho cti napiji.« Bohumilá opice!

Gottlieb: »L. řekl o sobě: Myslím, že Dr. L. je bůh; jak by mohlo být jinak jeho slovo a jméno tak

mocné, že z žebráků činí pány, z oslů doktory, z kluků svaté, z hhhh perly? Jednou se budou klanět mému lejnu. My staří musíme být tak dlouho na živu, ab. se mohli podívat čertu do ... Moji lidé jsou sv. ..., věří j. sv. ..., žijí j. sv. ..., umírají j. sv. ...» Málo dnů před smrtí Jonasovi, že nemůže věřit, co káže. Tedy finale: masa lidu nevěří, jeho přátelé nev., prorok sám nev., luterská města Sodomy.

G) Epilog. Cestovní pas L.

Náb. přesvědčení: Žádné. Měnil své názory každý den. Rodiče L. nebyli zbožní, L. byl **pověřlivý**. »Čarodějnice bych nejraději sám upaloval, žádné milosrd. s nimi.« S čertem se stále potýkal, stále »zjevení«. Neštítel se k svým cílům využít i lidových pověr, proti nimž katol. psal. Po celém Něm. 1523 šířeny otisky dvou oblud, kt. se prý objevily v Římně a Míšni, jedna mnich s hlavou telete; nápis »papežoosel a mnichotele«, výklad pořídil L. a Mel.! Viděli v nich »prorocství« pádu papež. a mnichů! Münzer: »Tys arcidábel, činíš Boha příčinou zla; jsi slepec a chceš být vůdcem celému světu. Tví lidé říkají: ‚Zatracení kněží, jak mi činili dosud spásu trpkou‘, a činí ho (L.) přikrývkou svých hanebností (Schanddeckel), dají si kázat medově sladkého Krista, kt. za ně sám vše vykonal a vše zadarmo dává. L. je jedovatý černý havran, otravuje Písmo, nestrpí odporu, odkazuje všechny své protivníky ďáblu. On i jeho kazat. jsou otroci (Tiere) břicha; myslí, že nikdo není křesťan, kdo do posled. písmene nepřijme jejich víru.« Karlstadt užil [svobody svěd.], nepřisahal na všechny nápady L., proto od něho pokládán za nepřít.; sešli se v Jeně v host. u Černého medvěda, před svědky si vynadali. V Orlamünde, kde K. »působil«, disputoval s L. jakýsi švec, znalý bible; div tam L. nezabili. Ve Witt. hrozil L. násilím 1523, nepodrobili se jeho rozkazům a učení; jeho evang. svoboda!

Jeronym Emser domlouval L-vi jako Páleč Husovi: »Třikrát jsem tě bratrsky varoval a pro Boha prosil, bys těch věcí z lásky k ubohým nechal; řekl: Do

toho ať čert uhodí; ta věc k vůli Bohu nezačala, k vůli Bohu nebudí ani skončena.«

Řeč: Jedinečná. Nelze otisknout, ni v cizí řeči. Jen hotovou nevinnost: »Vy zatracení židé, měli byste číst jedinou bibli, kt. má svině pod ocasem, písmena, kt. odtamtud vypadávají, žrát a chlastat.« Prot. Bullinger: »Nikdo nepsal svinštěji.« Šemhamforaš, a ještě svinštější Gegen Hans Worst, proti katol. vévodovi brunšvick. Tuto knihu si netroufal otiskn. ani Weislinger, kt. jinak není úzkostliv. Majunke: »Fantasie nejspustlejš. člověka nemůže být takové skladiště sv. . . obrazů.« L. »Má ústa jsou ústa Kristova.« Prot. malovali L. se svatozáří Čerta má v každé větě. Jeho spisy pastoři nestudují, ač se vydávají purgované. Aurifaber sám nechápe, že ze »svatých L. úst« vyšlo to a ono.

Postava: L. sám o sobě: »Vypasený Dr.«

Nadání: Bedř. II.: »Netřeba myslet, že Hus, L. a Kalvín byli nadprůměrní duchové. Nevědomost tehd. doby byla jak stvořená pro vládu fanatiků a reformátorů.« Bedř. II. Hohenzollern, pruský.

Povaha (skromnost, přímost): Prot. **Thiersch:** »L-vi chybí klidná vznešenost ducha, jež si je jista správnosti svého jednání a čistého cíle své věci. Jeho způsob psaní byl nešťastný vzor pro luterské bohoslovce: mysliliť, že nadávat je důkazem silné víry a dobré věci, že v tom se jeví hrdinské horlení nového Eliáše.« L. prohlašuje každého protivníka za posedlého ďáblem. »Já je chci přeřvat, jsou to zlotřilci (Lotterbuben), lepší se na mne j. bláto na kola vozu, nejsou hodni pást prasata.« Papeži píše 3. bř. 1519: »Osvědčuji před Bohem, že jsem neměl nikdy v úmyslu dotknout se řím. církve, nedávám před ní přednost ničemu na nebi ani na zemi.« Z 10 dní Spalatinovi: »Nevím, je-li papež Antikrist či jeho apoštol.« Výraz, kt. se stal dogmatem všech prot. Vévodu sask. Jiřího, kt. nechtěl za L. jít, nazývá drážďanským prasetem, zákeřníkem. Jindř. brunšvického šaškem; kard. a biskupy papežskou holotou, bandou. Lichotil i humanistům, od jichž

péra si sliboval značnou podporu. Mutianovi: »Nej-
učenější muži, vůči němuž jsem já nevzdělanec,
zvyklý vždy jen mezi husami křičet.« Když lichocení
nepomohlo, změnil tón řeči, sprostě nadával. [Toler.]
Pamflety nejnižšího kalibru vydával pod cizím jmé-
nem, falšoval listy (jeden přičeti papeži, druhý cí-
saři Ferd.). Něm. historik **Höfler** († 1897): »Pouličním
způsobem mluvení a psaní **L-vým** zesurověl něm.
národ takřka pod jeho rukama. Zde nelze nic omlu-
vit, nic okrášlit. Jed bohoslovné nenávisti vnikal
ze světnic odpadlých mnichů do vrchních i spod-
ních vrstev národa, vše rozežíraje, vše naplňuje
morovým dechem. **L-va** řeč překonala cynismem
vše, co dotud bylo slyšeno; je v nejkřiklavěj. roz-
poru se vznešeností předmětu, o kt. šlo.« V boho-
slov. pojednáních a kázáních! Srovnej **L** s August.,
Bern., Tomášem Aq., Bonav. I Tomáš Morus: »**L**, ne-
má v ústech jiného leč záchody, hnůj a ...« (La-
trinas, stercora, merdas.) Bohoslovce lovaňské na-
zývá **L** »svině, osli, líná břicha;« bohosl. fakultu pa-
řížskou »zatracená synagoga ďáblova, největší du-
chovní kurva, na kt. kdy slunce svítilo, papežova
komora kurevní (Hurenkammer)« atd. Jak Oldecop
svědčí, psal 1522: »Kdybych našel sv. kříž (na němž
pněl Pán), hodil bych jej do stoky.« Jinde: »Hrob,
v němž odpočíval Pán, leží Bohu na srdci právě
tolik, co krávy celého Švýcarska.« Jinde: »Celá rota
římských rasů; celý Rýn by nestačil, aby všechny ty
kluky utopil.« Bullu Večeře Páně nazval Bulle vom
Abendfressen. Jinde: »Mé učení nesmí nikdo soudit,
ani andělé; já budu i anděly soudit; celý svět není
hoden, by mi řeménky obuvi rozvázal; kdyby Maria
a všichni svatí na zem přišli, ruce by mi pod nohy
podložili.«

Zásluhy: Heine: »Stvořil něm. spisovnou řeč.«
Onno Klopp, prot. historik (později katol.): »Čím
více se rozmáhala prot., tím více mizela skvostná
proza; sám **L** ji opouští, hází kol sebe jen poulič-
ními nadávk.; každé desetiletí lze pak znamenat
krok zpět.« - »**L**. dal něm. lidu bibli.« Před **L**. bylo

19 něm. překladů bible, přesnější, jazykově vybroušenější - »L. je zakladat. n. aspoň reformátor školství.« [Prot.] Po vystoupení L. hluboký úpadek škol, zvl. universit L. je nazýval Mordsgruben. - »L. je průkopník moderního (t. j. nevěř.) názoru světového.« Bohužel! Jenže vaší chvály by se nejvíce zděsil on sám. Vy jste vstoupili v jeho stopy a důsledně domyslili (pokud bylo ve vaší moci, i provedli), co on začal. L. vám ukázal cestu: »Pryč od Říma.« Vy jste dokonali: »Pryč od Krista, od Boha, ode všeho nábož.« To zbylo z jeho »zlepšeného« křesťanství!

LUTHER A JEHO MODERNÍ VYZNAVAČI. Místo všech ať mluví prof. Skratchesbach, kazatel hannover. »církev«. Uvádíme z jeho přednášek na universitě v Göttingách 1829 - doklad, jak byli už tehdy vzdáleni L.!

A) »Staří bludaři učinili po prvé rozum rozhodčím ve věcech víry (jakým právem? Smím já učinit sebe rozhodčím královských rozkazů?), a tak se stali předchůdci prot-mu. Bezohledná volnost nadávek a osobních útoků, kt. si L. dovoloval, dala jeho veřejným projevům v očích lidu (nevzdělaného!) moc, proti kt. nemohl podstoupit úspěšný boj nikdo, kdo se chtěl jen poněkud držet v mezích slušnosti. Kd. jeho vztah k 2. pohlaví nebyl takový, jak jej sám líčí, byl by mu chyběl mocný impuls, by sledoval své cíle bez ohledu na jakoukoli slušnost. Zavedením zásady, že ve věcech víry a bible rozhoduje soukromý úsudek každého, se vyčerpává vešk. zásluha, kt. L. pravdě (?) a racionalismu prokázal. (V politice, hudbě, ševcov. nerozhoduje soukr. ús.; ve víře ano?) Svaté Otce zavrhoval, kdekoli odporovali jeho nápadům, ale jinak se jich rád dovolával. Kd. byl v tomto směru nevědomec j. Kalvín, byl by tuto komedii světu ušetřil. O Eucharistii vnutil své církvi polopapeženskou a pololuterskou zřůdu vlastního mozku. Na úkol založit samostatný nábož. systém byl krátký. Ani

jedna jeho nauka se neudržela v církvi, jež nese jeho jméno. V tom dědil úděl dřívěj. bludařů: učedníkům nezanekali víc než jméno. Neměl ochrannou autoritu, kterou jen římská církev odjakživa své nauce propůjčuje. Právě učení, jež prohlásil L. za stěžejní bod své reformy a jež jen ohlášlo starou zavrženou nauku gnostiků (ospravedlnění pouhou vírou, bez dobrých skutků), přišlo ještě za jeho života ve zlou pověst pro zhoubné následky, kt. jeho učedníci (Agricola; viz nahoře) z něho odvozovali. Když byl nucen proti jejich důsledkům bojovat, vyřkl ortel nad vlastní zásadou. Bucer: »Většina přijímá evangelium (luterství!) jen proto, by svrhli jho kázně, půst, zpověď, a bez překážky hověli chtíčům.« Důkaz, jak málo se L. hodil za učitele morálky nebo náb., je způsob, jak falšoval bibli. (»Cizoložství, vražda atd. neškodí dítkám Božím, nýbrž pomáhají k dobrému, jak čteme v bibli, Řím 8, 28.«) Naprosté otroctví vůle (není svobodná!) vzato j. většina L-vých nauk z gnosticizmu. Zašel až k rouhání (jako gn.), že Bůh je původce hříchu, ale při skládání augsbur. konfese svolil k vsunutí článku o svob. vůle. (Osvícenec Bayle: »Setrvají-li luteráni na této cestě, budou-li zavrňovat jeden článek předchůdců za 2., nezbude z augsb. konfese nic.«) Zrůdná dogmata, kt. si L. troufal světu předložit! Tak málo měl jeho duch oné moci, vlastní jen velk. duchům, dát svému dílu pečeť trvanlivosti! Byl bohatě vyzbrojen surovou mocí útočit a bořit, ale prázden vznešeného ducha reformátora (pravého, j. byl řeh. VII., Bernard a j.), jenž mění, by lepšil, boří, by stavěl, rozptyluje mraky minulosti, by dal jisté světlo budoucnosti. Co nevzal do svého systému z papeženství, zesnulo ještě za jeho života tichou smrtí.«

B) »Dokud L. bojoval s Římem, hájil právo soukromého úsudku s důvěrou a mužností mučedníka. Sotva své učení osvobodil od papežen. okovů, ukoval sám jiné okovy jiným, stejně nesnesitelné. Svou nesnášenlivost postavil j. hráz proti každé

snaze jiných, kt. pracovali o díle nápravy. Brzy bylo zjevno, že tento hulákající průkopník práv soukromého úsudku (svob. svéd.!) omezuje tato práva jen na sebe. Jeho surové a zarputilé nepřát. proti Karlstadtovi a Zwinglimu, jež mělo důvod jen v tom, že i oni měli své názory, ukazuje, jak velký byl rozdíl mezi teorií a praxí L-vy snášenlivosti. O učednících Zw. řekl: »Všichni jedou do pekel, čert po nich jezdí, že nemohou jiného leč lhát.« Osoboval si neomylnost neslých. způsobem; nejmenší odchylku od jeho nápadů prohlašoval za hřích proti Bohu. V boji proti papeži nesnesl nejmen. odporu, ale sám terorisoval každého. »Zrušil jsem pozdvihování navzdor papeži, a podržel jsem je tak dlouho, bych dopálil Karlstadta.« Naprostá bezzásadnost! Melanchton: »Kolikrát mi L. nafackoval; jsem jeho otrokem.« L. se chlubil, že je druhým papežem. Jeho učedníci místo neomylnosti církve zavedli neom. konfesí, kt. vyskakovaly j. houby po dešti. L. předstíhl všecko bláznovství sektářů. Prokazovali bychom mu velkou čest, kd. v jeho útocích na epištolu sv. Jakuba chtěli vidět byt jen zárodek vážné kritiky bible. Fanatický nesnášenlivec, pověřčivý j. stará baba, spolureformátor nazýval kacíři, rouhači, ďábly (oni jeho Antikristem!); nemožno, ab. uchovali (prot.!) sebemenší stín úcty jeho památce. Melanchton stejně pověřčivý jako L. Když se u Augsburku narodilo tele s 2 hlavami, psal M. L-vi, že to je dobré znamení, že papežství padne a augsb. konfese bude císařem schválena! M. byl astrolog.«

C) Baron Riesbeck psal o Frankfurtu: »Jediné, co poškozuje mravnost, svobodu myšlení, pokrok obchodu a průmyslu, je inkvisice, kt. zde luterští duchovní vykonávají.« Rousseau: »Ze všech sekt je luterská nejnedůsledn., nesnášenlivá j. římská, s rozdílem, že neví, proč; velké důvody této jí scházejí«. Chce říci: »Řím. církev je nesnáš., poň. své učení pokládá za slovo Boží, což L. o svém říci nemůže.« Green: »První krok rozluky od církve řím. je

první krok k nevěře.« Prot. Bayle: »Kd. se byl některý prot. kazatel neoženil, byl by v podezření, že v něm vězí ještě kus papeženství.« Oecolampadius odpadlý kněz, jenž roku 1528 užil této svobody svěd., vzal si hezkou slečinku, jež pak oblažila ještě tři. Bucer, býv. dominikán, měl tři za sebou. »Jednota prot. nezáleží v tom, co věří, nýb. v tom, co nevěří; vědí, proti čemu jsou, ne, pro co jsou... co nechtějí mít, ne co chtějí mít.« Markýz Worcester. - Tak soudili prot. před 150 lety.

LUTHER A ŠESTÉ PŘIKÁZÁNÍ je titul knihy vydané v Hallu 1893. Jenže tam nejšpinavější oplzlosti **L-vy** destilovány tak, že zbyla čistá vodička. Jeho listy a spisy mu vydávají jiné svědectví! Kolde: »Jsou falšovány.« Kdy? Od koho? Od jeho ctitelů? Ti byli první, kt. jeho svinské Tischreden vydali a jeho listy j. drahou památku chovali! Nehledě k tomu, že by musily být zfalš. od A do Z. Oplzlostmi kape každá strana! Jeho fantasie vypadala j. jistá místnost na nádraží, na oplzlosti myslil od rána do večera. Čím srdce překypuje, tím oplývá pero i úst!

A) Lemnioví 1538, 55 letý, báseň, 10 veršů. 12 krát opakuje »merda, merdosus (výraz ohavnější než hnůj): »Ventre urges merdam vellesque cacare libenter ingentem.« Toto celkem nevinné. Opat Prechtl chtěl 1817 vydat **L-ův** spis »Proti papežství od ďábla založenému«, dle prot. prý **L-ův** odkaz něm. národu; Köstlin: »Poslední velké svědectví **L.** proti pap.« Prechtl musil na rozkaz prot. úřadů někt. místa vynechat! Prot. se stydí za slova svého zakladat. O mravnosti **L-vě** chystal spis Jan Weislinger († 1755), autor dílka »Zobej ptáčku n. umfi.« Čerpal jedině z listů **L.** a jeho přátel; prot. úřady zákáz. toto zobání vydat! Teprv Evers, Kleis, Janssen, Busenbacher mohli vydat podobná díla. Busenb.: »Lidem, kt. j. Grassmann ve Štětíně na lovu po neřádstvu očenichávají katol. zpovědnice, buď dána radě, jak snadno a rychle dosíci, co hledají: vzít do rukou **L-vo** Wider Hans Worst, najdou v plnosti

prima kvalita.« Jeho »řeči u stolu« svědomitě zapisoval Aurifaber, leccos vynechal už on, a přec praví: »Je to odvážný podnik, uveřejním-li všechna slova, kt. ze sv. úst L-vých vyšla.« Přesto ni katol. ni prot. censura nedovolí otisknout do slova!

B) Spalatinovi 1525: »Je div, že jsem se ještě nestal ženskou, když s tolika udržuji pohl. styky (miscer feminis). Měl jsem tři najednou, tak silně jsem je miloval, že dvě mi utekly (sám je dostal pod čepec!), třetí sotva levicí držím, a snad i tu mi někdo urve od huby.« Ta mu zůstala! L.: »Bohu je milejší jeptiška těhotná než modlivá; žena, kt. má mimo manž. děti, je B. milejší než mniši a jept.« Svou Kačku nazval kurvou. Oldekop. »V době, kdy umírá jeho příznivec Bedř. saský, kdy 100.000 sedláku pobito a tolik žen a dítek se stalo vdovami a sirotky, stal se L. ženichem, j. by chtěl ukázat, že prolití krve sedláků mu dělá radost.« 1542 se nestydí psát, že Kačka »si pomohla«; jeho kázání o manž. 1522 nechťejí dějepisci otisknout, jak je hnusné. Oldekop: »L. vydal 1522 knihu, jaká vydána nebyla, co svět stojí.« Karel V. po setkání s ním 1521: »Toto nové učení je víc hovadské než lidské.« Melanchtonovi 1521: »Ožením-li se j. řeholník (ještě neodložil habit!), neučiním nic horšího, než že v dosavad. způsobu života budu pokrač. Raděj ustoupím od úřadu proroka, je-li jedinou překážkou ženitby, a přenechám vše tobě.« To Mel. nechťejl Být hlavou nového nábo. 1520: »Jsem odpůrce rozluky manž., raděj bych dovolil dvojženství.« 1523 pokrok, už dovoluje rozl. Na jeho svin. kázáních se nepohoršoval nikdo; i ženy a děti na ně chodily! Ovoce L-vy pětiletky, od října 1517! Novomanželům Melchiorovým posílá k svatbě 1525 gratulaci, kt. nemůžou ani v latině otisknout. Caelius nad hrobem L.: »Mládež dnes bez studu a kázně, staří samá lakota, lichva, cizolož.« O svatbě L. historik: »Schmiegiger Standeswechsel.« 60 letý L.: »Růžena se potlouká se mnou po farách a roznáší na mne klevěty.«